DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Derde Jaargang, Nr 1 **1 Januari 1924**

NIEUWJAAR.

Een bondsjaar achter den rug, een nieuw in 't verschiet. Die dubbele gedachte dringt zich noodzakelijk in ons op met oorzaken en gevolgen.

Nochtans, vooraleer wij een oogenblik blijven stilstaan — hoe kort het ook zij — om die gedachten nader te ontleden, moeten wij ons, in dit nummer, aansluiten bij de oude, goede gewoonte aan alle leden, in dit geval aan de leden van V.T.B., onze beste wenschen te richten voor het jaar dat begint. Wat wij in 't bijzonder wenschen zal ieder van u wel raden, namelijk: dat ieder lid van V.T.B. veel nieuwe leden bijbrenge en, als belooning daarvoor, veel moge genieten van al hetgeen V.T.B. zal ten beste geven in Winter- en Zomermaanden van 1924.

Wij zouden ook aan onzen plicht te kort komen, indien we onzen besten dank niet uitdrukten aan allen die — al was het soms in geringe mate, — ertoe hebben bijgedragen om onze vereeniging vooruit te helpen. Hoeveel te grooter zal dan ook onze dankbetuiging zijn voor hen die, zonder tijd te sparen, zonder werk te ontzien, zonder moeite te kennen, altijd maar door geijverd hebben om van V.T.B. te maken datgene wat het nu is, en die de kiem hebben gelegd van hetgeen hij worden moet en zal.

Nu zouden wij eenige woorden moeten wijden aan de bilans van het verloopen en aan de vooruitzichten van het beginnende jaar.

Het eerste is gemakkelijk te doen; we hoeven slechts aan alle leden te zeggen : slaat de 24 nummers open van « De Toerist » en verfrischt uw geheugen over al de plezierige en aangename uitstapjes en reizen; herinnert u de leerrijke voordrachten en wandeltochten ; bedenk den gestadigen aangroei van het ledental ; bewondert de mooie en verzorgde uitgaven van den bond; herleest de voordeelen welke wij reeds hebben kunnen aanbieden aan al de leden..... En aan die lange reeks uitingen van innerlijke kracht en onverpoosde werkzaamheid moeten wij nog toevoegen die honderden en honderden persoonlijke inlichtingen welke door ons sekretariaat werden verschaft ; de honderden tusschenkomsten bij hoogere en officiëele organismen om veranderingen en verbeteringen voor het verkeer te bekomen, enz., enz...

Inderdaad, we komen niet met ledige handen voor onze leden en juist dàt geeft ons het recht te spreken over en te hopen op de toekomst.

Dit jaar zal onze werkzaamheid zich nog kunnen uitbreiden indien gij ons de mogelijkheid daartoe schenkt. Er is op toeristisch gebied nog veel te doen dat we totnogtoe niet bereiken konden, of zelfs niet eens aan-

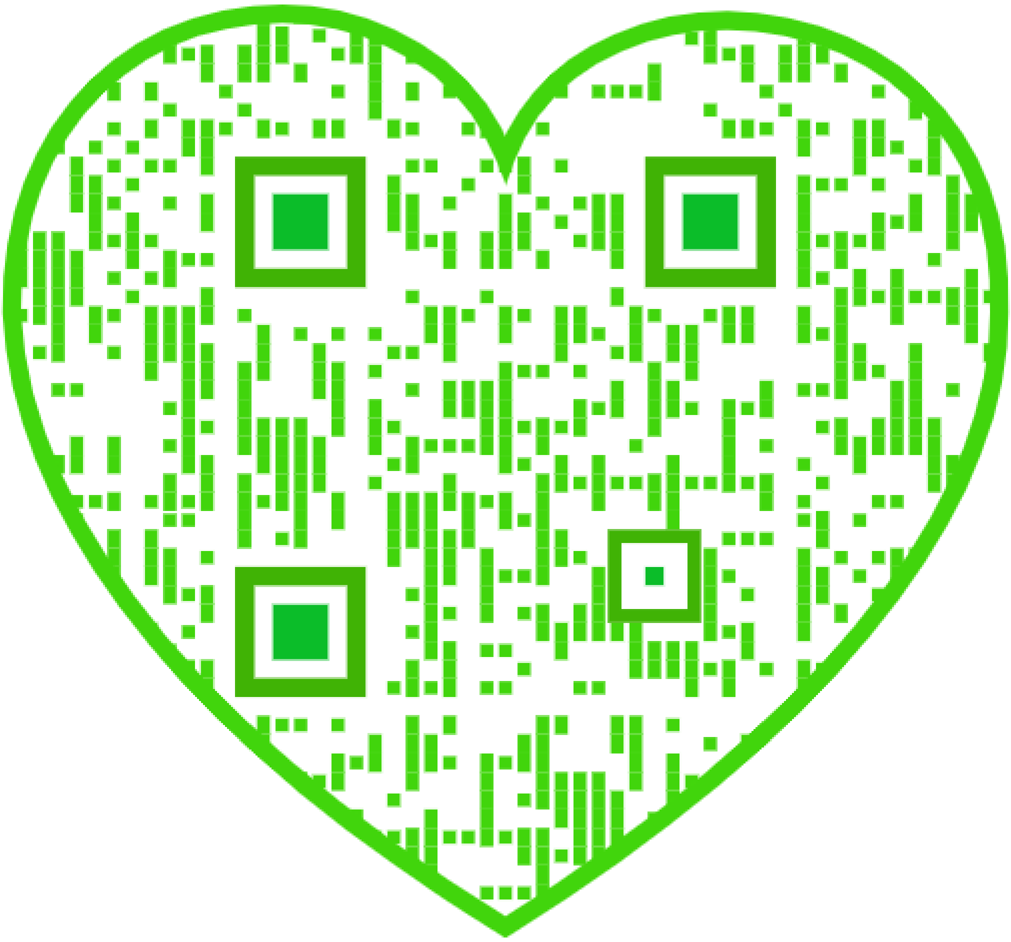

vatten, omdat het groote sommen gelds vergt en we finantiëel nog niet sterk genoeg staan. Die finantiëele kracht hangt grootendeels samen met de getalsterkte onzer leden : die moet dus grooter en grooter worden en daaraan kan eenieder meêwerken. Wij weten en zijn overtuigd dat wij op den goeden wil, zooniet van allen, dan toch van zeer velen mogen rekenen, dat wij dus dit jaar een flinken stap vooruit zullen kunnen doen naar het doel dat wij ons van den beginne af hebben voorgesteld : te worden een groot en machtig organisme, vol geestdrift en jong leven, opwegend tegen alle andere gelijkaardige inrichtingen door onze werkzaamheid, door onze stevigheid. Wij moeten zijn het Vlaamsch organisme dat voor geen ander uit den weg hoeft te gaan.

Het jaar 1924 moet ons, met de hulp van allen, nader tot dit doel brengen.

Dr. sc. A. PIL.
Algemeen Voorzitter van V.T.B.

FANTAZIE IN KLEINE... SCHERTS.

Er werd me om een opstelletje gevraagd dat past in het kader van een toeristenblad. Iets over reizen en trekken.

O ik houd ervan te reizen en te trekken. In mij is de drang naar avonturen steeds zeer levend geweest, — al is hij maar zelden tot uiting gekomen. Mij is het vergaan als velen eilaas, die zich tot iets anders geroepen wanen dan tot wat toevallig de baan van hun leven... versperde. En zoo beperkt zich voor mij, de mogelijkheid pikante of andere avonturen te beleven, tot wat men aan avonturen kan beleven tijdens een loopje van huis naar een kantoor. En omgekeerd.

Ik reis wel als het pas geeft of ambtsbezigheden er me toe nopen.

Maar wat heeft men aan een bommelritje in ons land, tenzij nu en dan een grappig deraillement of een kinematographisch spoorwegongeluk. Gezellig is het allerminst in zoo'n nationaal bommeltje. De dames kijken u boos aan als ge een sigaret opsteekt. Niet omdat de rook hen hindert, maar omdat ge hen geen sigaret durft te prezenteeren. En de Heeren ? Hemel lief, haal een krant op de proppen waarin hun eigen meening in 't gedrang wordt gebracht: ze fuziljeeren u met hun blik...

Voor kortere afstanden is de fiets wellicht een praktisch transportmiddel ; ge moet echter rekening houden met de breedte der belgische fietswegen en de baloorigheid der belgische voetgangers; in zulke omstandigheden is het vaak wenschelijk dat uw band lek loopt.

Wandelen is een gezonde oefening, — tenminste als uw schoenen niet knellen. Doch telkens als ik op wandel ben, betreur ik het dat Henry Ford niet in ons land werd geboren. Want zooals in Frankrijk de koning er destijds op stond dat elke Franschman 's Zondags een kieken in den oven kon te braden zetten, staat Ford er op, dat elke Amerikaan over zijn eigen auto beschikt.

Neen, wat mij betreft, ik verkies de uitersten: het ultra-moderne of het ultra-ouderwetsche, — een aëroplaan of een postkoets.

Nooit ben ik met een vliegtuig opgestegen; dat komt wel in orde. Ik wacht mijn tijd af, meer niet. En de tijd is nakend, naar ik hoop, dat elkeen zijn eigen vliegtuig zal bezitten, een up-to-date, klein gepantserd een- of tweedekkertje, dat ge van uit uw dakraam, op den rand van een kroonlijst opstellen kunt, en waarmee ge dan automatisch opstijgt en heenvliegt...

Ge schippert door den hemel, onbekommerd en van uit uw schuit kunt ge spottend neerkijken, op de krabbers van menschen die u niet bevallen.

Dan zal het niet langer een beleediging zijn, wanneer men ons, dichters en fantasten, scheldt voor lui die... altijd in de wolken zitten.

Reizen in een postkoets of diligence, op onveilige wegen, dat ware een ontspanning voor auteurs, die onderwerpen verlangen om er de kleuren van hun verbeelding over heen te weven. Want wat een charmante tijd is het niet geweest, de tijd der postkoetsen ? De postiljons wekken nu nog de belangstelling der massa. Op het tooneel.

Charmante tijd, ja. Men werd onderwegen al eens opgehouden door romantische baanstroopers, die er beleefd met hun pistool op aandrongen, dat ge hen, óf uw leven óf uw beurs zoudt toevertrouwen. Het geld was nog klinkende... munt en om de gevaren die ge hadt getrotseerd werd in ge in de herberg, waar ge onder dak gingt voor een nacht, gefeliciteerd door een bloemige meid die een gekelderd wijntje in uw roomer deed parelen. Dàt was reizen. Toen loonde het de moeite iemand die afreisde adieu toe te roepen of een handkusje ach-

terna te zenden. Men scheepte vaak in voor een reis... waar men niet van weerkeerde.

Die goede oude tijd zal echter ook wel niet weerkeeren. Er is maar een uitkomst om ons het reizen welgevallig te doen opnemen : de percentsgewijze vermindering der spoorkaartjes ! Maar het budjet van P. T. T. S. is er juist niet naar, om van nu af reeds, in den waan van dit vooruitzicht en dien troost te leven !

FRITZ FRANCKEN,
Letterkundige.

Waarom moet elk Toerist iets van Fotografie kennen!

Wanneer we onder vrienden een uitstap of een reis gedaan hebben, dan is het steeds aangenaam, soms maanden of zelfs gebouwen soms spoedig verdwenen is, bijzonder wanneer we deze niet meer in beeld te zien krijgen, dan is het niet te verwonde-

Bouillon.

jaren nadien, daarover te spreken, zich zekere bijzonderheden dienaangaande te herinneren, in gezelschap der medereizigers het een of ander voorval te herhalen. Zulke herinneringen doen steeds goed aan 't harte en zijn doorgaans veel aangenamer dan de reis zelve, want deze gaat gewoonlijk gepaard met inspanning en vermoeienis of onvoorziene moeilijkheden. Elke tegenslag zelfs, hoe groot en ontmoedigend hij ook was tijdens de reis, is later het onderwerp van soms vroolijke vertelsels; in de meeste gevallen wordt om zulke avonturen smakelijk gelacher.

Wanneer we nu nagaan dat het slechts de bijzonderste gebeurtenissen zijn die ons van een reis bijblijven en dat de herinnering aan schoone natuurzichten, steden en ren dat vele reizigers en toeristen de eene landstreek met de andere verwarren en, na korten tijd, de plaats van dit of dat landschap niet helder meer voor den geest kunnen stellen of zelfs het uitzichtt daarvan niet meer aanduiden kunnen. Hebt ge nooit ondervonden hoe aangenaam het is, wanneer gij bijv. tusschen een reeks zichtkaarten in het album van een vriend, een zicht ontwaart dat gij gezien hebt of waar gij, gedurende een reis, een oponthoud hebt gehad ; dat zicht zal u weder den indruk in de gedachten terugbrengen, dien gij, tijdens uw verblijf in die streek, hebt opgedaan. Het zal u honderden bijzonderheden van dit verblijf voor den geest roepen en u vele aangename stonden doen herinneren.

Wanneer ge eenmaal zulk genot onder-

vonden hebt, waarom dan niet getracht om zelf, naar eigen keus, die beelden, die u meest behagen en de zoetste indrukken op u nalaten, op te nemen, niet alleen in uw geest, maar op papier.

De tijden zijn voorbij waarop men teekenaar of schilder behoefde te zijn om dit te kunnen ; we beschikken nu over de fotografie, die sedert de laatste jaren zulke uitbreiding neemt en zóó vereenvoudigd is, dat, zooals de reklaam beweert, een kind fotografeeren kan...

Ik wil hier nu niet beweren dat de fotografie zóó gemakkelijk uit te voeren is,maar moeilijk is het toch ook niet. Met een weinig aandacht en een kleine dosis geduld kan elke toerist door de fotografie— op enkele uitzonderingen na — weergeven wat hij verkiest. Het is hier niet te doen om kunstwerk voort te brengen, dat is ook niet het doel van den toerist.

Wanneer we de beoefenaars van fotografie van nadlerbij beschouwen, dan kunnen wij deze — buiten de beroepsfotografen — verdeelen in drie geheel verschillende klassen :

1) zij die een toestel bezitten, 't zij enkel uit modezucht of voor hun tijdverdrijf ; zij die alleen, zonder nadenken, « op het knopje duwen » en de overige bewerkingen overlaten aan hun leverancier ;

2) zij die de fotografie als een ware liefhebberij beschouwen, en, op reis of in hun omgeving, alles opnemen wat hun een aangename herinnering verschaffen kan. Zij trachten al de bewerkingen zelf en zoo zorgvuldig mogelijk uit te voeren.

3) zij die de fotografie toepassen als middel tot kunstuiting en geen acht slaan op de alledaagsche opnamen; zij brengen enkel in beeld hetgeen hun gelegenheid verschaft om het later in een kunstbeeld om te zetten.

Elk van deze groepen heeft zijn reden tot bestaan en het zou belachelijk zijn met de een of andere handelwijze den spot te drijven. De eerste reeks heeft betrekking op de personen die over voldoende geldmiddelen beschikken of die zich laten afschrikken door de als moeilijk beschouwde bewerkingen;de tweede reeks bedoelt de gewone toerist· buiten het genot der opname zal hij dan nog een grooter genot leeren kennen, bestaande in het zelf vervaardigen of te voorschijn roepen zijner afbeeldingen. Het zijn deze afbeeldingen die hem jaren lang, telkens wanneer hij ze aanschouwen zal, aan de heele reis of den uitstap herinneren en telkens doen hersmaken het zoete genot dat de natuur hem daar geboden heeft.

EM. BORRENBERGEN.
Voorzitter v.d. Fotografischen Kring « Iris ».

P. S. — Wij raden onzen leden, die de fotografie aanleeren willen, aan een jaarabonnement in te schrijven op het maandschrift « Fotokunst » waarin zij al de noodige aanwijzingen vinden om op korten tijd op de hoogte der fotografie te zijn. De leden van den V.T.B. hebben eene vermindering van fr. 2.— betalen dus fr. 10.— in plaats van 12.— Inschrijvingen te zenden aan « Fotokunst », Milisstraat 74, Antwerpen.

De Belgische Automobielconstructie

—x—

De Brusselsche Automobielsalon, die voor enkele dagen zijn poorten sloot, was in meer dan een oogpunt, bijzonder leerzaam. Verleden jaar reeds bij de vorige tentoonstelling hadden wij de gelegenheid aan te stippen dat een autommobielsalon, ze worde nu te Parijs, te Londen of te Brussel gehouden, steeds meer in het bijzonder de strekkingen van den nationalen automobielbouw weergeeft. Zoo krijgt men te Parijs meer bepaald een zicht op de Fransche constructie, de Londensche Salon geeft een duidelijk beeld van de Engelsche constructie. Zoo ook zou de Brusselsche Salon een bijzonderen kijk moeten geven op den Belgischen automobielbouw. In dat opzicht schijnt de Brusselsche Salon wel eenigszins van dezen regel af te wijken; geen der drie voornoemde tentoonstellingen is immers zoo internationaal als de Brusselsche In geen andere Salon ziet men de uitheemsche constructie zoo sterk vertegenwoordigd als te Brussel, in zooverre dat, al is het voor den gewonen bezoeker uiterst interessant in eens te Brussel een overzicht te krijgen van den internationalen automobielbouw, het voor een Belgisch bezoeker toch wel eenige bezwaren aanbiedt de kenmerken van zijn eigen nationale constructie te herkennen.Het is slechts aan de hand van de noodige statistieken, dat men ertoe komen kan die kenmerken in het licht te stellen.

Dat is het wat wij dan ook willen beproeven bij deze beschouwingen.

Ter gelegenheid van de laatst gehouden Salon werden de karakteristieken van 19 verschillende Belgische wagens opgenomen en al omvat het opgegeven getal niet al de

tentoongestelde wagens, vermits verscheidene tot hetzelfde type behoorden, toch omvat het al de typen die onder constructief oogpunt verschillend waren. De waarnemingen droegen verder over die constructiepunten die feitelijk te samen een kenmerkend beeld van de constructie van den ganschen wagen geven, in zooverre dat zij den geheelen wagenbouw kenmerken. Zij gaven de volgende uitslagen.

1. MOTORBOUW. De motorbouw wordt vooral gekenmerkt door het getal cylinders en door de schikking van de kleppen, 62 °/° van de tentoongestelde wagens waren van viercylinder-motoren voorzien, 33°/° hadden een zescylindermotor en slechts 5 °/° hadden een achtcylinder-motor. Kenmerkend mag het feit wel genoemd worden dat de zescylinder-motor, die in de laatste jaren den viercylinder-motor totaal scheen te willen verdringen, hier een achteruitgang heeft te boeken, waaraan zich wel niemand verwachtte. Het valt niet te betwijfelen dat wij langzaam maar zeker naar den viercylindermotor terugkeeren, die gedurende zoo lange jaren de klassieke automobielmotor geweest is. In de schikking van de kleppen schijnt de constructie evenwel meer vooruitstrevend te willen zijn. Slechts 24 °/° van de tentoongestelde wagens hadden de klassieke schikking der zijkleppen, terwijl 56 °/° de kleppen in den kop der cylinders hadden en 20 °/° kleplooze motoren waren. Men wordt hier duidelijk het streven gewaar naar het hooger opvoeren van den werkingsgraad der motoren, waarvan de schikking der kleppen in den kop het toonaangevend kenmerk is. De onderzochte wagens waren alle zonder uitzondering van een waterafkoeling met pompomloop voorzien. Ook voor de kleinere wagens schijnt de thermo-syphonafkoeling al minder en minder toegepast te worden.

2. KOPPELING. Kon men in den loop der drie laatste jaren reeds een geweldigen achteruitgang van de kegelkoppeling aanstippen, dan heeft haar mededingster, de platenkoppeling, de reeds ingenomen plaats nog weten te verruimen. Slechts 30 °/° der wagens waren nog van kegelkoppelingen voorzien, terwijl de 70 overige °/° uitsluitend uitgerust waren met platenkoppelingen en onder deze koppelingen bekleedt vooral de enkelvoudige plaatkoppeling een eereplaats.

3. VERSNELLINGSBAKKEN. Onder oogpunt van het vereischte getal versnellingen schijnt er nog aarzeling te blijven voortbestaan alhoewel men een duidelijk streven kan aanstippen naar een verhooging van het getal versnellingen. De drie versnellingen (37 °/°) schijnen terrein te verliezen terwijl het gebruik van vier versnellingen toeneemt (63 °/°). Waar men er in den tegenwoordigen tijd naar streeft het toerental van den motor te verhoogen daar ligt het voor de hand dat het gebruik van een hooger getal versnellingen al langzamerhand noodzakelijker wordt.

4. VERBINDING VAN ACHTERBRUG MET RAAM. De verbinding van de achterbrug met het raam is steeds een constructievraag geweest waarvoor de meest uiteenloopende oplossingen werden toegepast. Als men bedenkt dat deze kwestie op meer dan dertig verschillende wijzen opgelost wordt en thans op 70 °/° van de tentoongestelde wagens de stuwkracht op het raam enkel door de achterveeren overgezet wordt, dan moet men bekennen dat ook hier de oplossingen zich stilaan beginnen te « tasseeren» en het gebruik van de achterveeren voor dit speciaal doel langzamerhand een klassieke oplossing wordt. Bij de overige 30 °/° werd de stuwkracht in het centrum overgezet, 't zij door cardanpyp of anderzins.

5. REMMEN OP DE VOORWIELEN. De steeds toenemende snelheid van de automobielen vereischt het gebruik van energieker remmen en ook vooral van remmen die doelmatiger werken. De remmen op de voorwielen voldoen uitstekend aan deze laatste voorwaarde. Het hoeft dan ook geen verwondering te baren dat het gebruik van deze remmen zich al meer en meer uitbreidt. Ruim 73 °/° van de Belgische wagens waren ervan voorzien. Deze oplossing wordt niet langer uitsluitend voor zwaardere wagens toegepast. Ook kleinere wagens worden op de voorwielen geremd, hetgeen zijn verklaring vindt in het feit dat men ook met deze wagens snelheden is gaan bereiken die niet ver beneden de 100 KM. per uur blijven.

Zooals wij hooger zeiden zijn de beschouwde punten van zoo 'n aard dat zij den huidigen automobielbouw in zijn geheel kenmerken. Nemen wij voor ieder dezer punten de meest toegepaste constructie en vereenigen wij die in een enkelen wagen, dan bekomen wij een geneel dat ons den typischen Belgischen wagen voorstelt en dien wij den DOORSNEE-WAGEN

van den Belgischen automobilist zullen noemen. Het zal een wagen zijn met viercylinder-motor (ongeveer 2 liter cylinderinhoud) met kleppen in den kop en water-afkoeling verzekerd door pomp, met plaat-koppeling, vier versnellingen, stuwkracht overgedragen door de achterveeren en met remmen op de voorwielen.

Daar de nationale automobielbouw in de eerste plaats steeds het oog houdt op de behoeften van den nationalen verbruiker, voor welke behoeften de wegenbouw te lande toongevend is, vindt de toekomstige Belgische kooper in de boven aangegeven constructieve oplossingen kostbare vingerwijzingen en in den omschreven DOORSNEE-WAGEN, de ideale wagen die in zich vereenigt de ideale oplossingen van de verschillende constructieve vraagstukken hier te lande.

Ing. A. VAN LOY,
Bestuurder der practische
Automobielschool te
Berchem (Antwerpen).

Brieven van de Azuren Kust

DOOR A. WAUTERS

Nizza, 28 December 1922.

I.

Eergisteren zijn we te Nizza aangekomen met 2 ½ uur vertraging. Ja, ja, er is hier zoowel vertraging als op de lijn Brussel-Luik of Namen-Thienen ! En klagen helpt niet !

De afreis uit Brussel zette aangenaam in : zes reizigers in onze afdeeling in plaats van acht, zoodat we vrij gemakkelijk konden zitten. Van het noordstation te Parijs dadelijk in taxi naar de **gare de Lyon**, waar we in de weidsche spijszaal dineerden Vanaf Parijs verderop was het ons nog schikkelijker in den sneltrein; we waren in onze afdeeling met vijf in plaats van acht. Medereizigers: een paartje uit Duinkerken. Zij een bevallig jong vrouwtje die over twee maanden haar derde kind verwacht, al lang smachtte om eens naar de Azuren Kust te gaan en nu toch hare gril had doorgedreven. Eens dat ze moeder van drie kleintjes was, zou het, meende zij, er niet meer van komen.

Toen de trein een tijdje voortgehold had, merkten we, dat ons rijtuig niet verwarmd werd. Rond tien, elf uur 's nachts werd het vinnig koud. Daarbij hadden we, in een klein station even voor Dijon, een oponthoud van 1 ¼ uur. Er haperde iets aan onze locomotief en we moesten op een andere wachten uit het depot van Dijon.

Ondertusschen klaagden onze medereizigers en geburen uit de andere compartimenten over de koude. Oude heeren, in pelsen gedoffeld, wandelden morrend en stampvoetend in de helverlichte zijgang. De fransche treinwachter antwoordde met een geruststellenden glimlach op de klachten van de reizigers : Oui, oui, il y a quéqu' chose qui n'est pas en ordre !... En 't was al ! Die « quéqu' chose pas en ordre » heeft geduurd tot den volgenden dag 1 uur namiddag, tot we in Marseille waren ! Eerst dan kreeg ik warme voeten... Een volgende maal neem ik dikke wollen pantoffels mee, hoor !

We waren Vienne voorbij : rond zeven uur grauwde de dag. We spoorden in de vallei van de Rhône. Van weerszijden grillige rotsruggen die in den morgennevel wegdoezelden. Beneden het Provençaalsche landschap. De huizen te lande hebben dikke muren, kleine vensters en een lagere kap dan ten onzent. Velden, akkers en wijngarden stonden kaal. Van Valence, Avignon, Tarascon en Arles zagen we enkel de torens. We waren in het land van den onvergetelijken Tartarin, in 't land van Mistral en de **félibres.** 't Lag stil en rustig in den wintermorgennevel te droomen...

Het was volop dag geworden. Op den westeroever van de Rhône steeds sombere rotsgevaarten, met hier en daar wijde donkerroode vlekken, — steenontginningen. In mijne verbeelding leken ze reusachtige leviathans met bloedige wonden in hunne flanken...

Te Marseille hield de trein een half uur stil, en dan ging het verder, weer landwaarts in, naar Toulon, Carnoul, Les Arcs, om dan voorgoed de zee te naderen te Fréjus, waar Napoleon I aan wal stapte na zijne ontvluchting uit het eiland Elba. Van nu af volgen we de Middellandsche zee langs St. Raphaël, Boulouris, Cannes, Antibes. Rond vijf uur (in plaats van 2 ½) stapten we te Nizza uit, braaf vermoeid van zoo'n lange tocht.

We hebben een ruime, mooie kamer met drie groote vensters in een zeer net en rein gehouden hotel N... De gasten, meestal

Engelschen en Franschen. We zijn er zeer tevreden.

En nu Nizza, de Middellandsche zee ? vraagt ge...

Nizza, heel mooi de benedenstad met hare honderden hotels, pensions, winkels, hoven met palmboomen en allerlei zuidelijke planten, cactussen, riet, enz., hare parterres in vollen bloei, hare breede lanen met statige platanen, haren zeedijk met schubbige palmboomen en breedgekruinde reuzendennen bezoomd.

Op een korte afstand van de zee stijgt het terrein snel. Op de helling overal prachtige villa's en hotels tusschen lusttuinen en hovingen en gansch in de hoogte de beboschte of kale kruinen van het hooge rotsgebergte, dat Nizza in een halven cirkel, als een grootsch amphitheater omsluit.

En de zee ?

Bijna effen en blauw, doch voor 't oogenblik lang niet zoo blauw als de zichtkaarten ze voorstellen. Gister dreven witte wolkjes van achter de bergen naar zee toe en vormden daar grootere donkere wolken, die de zon verduisterden en aan de zee een grauwe tint gaven net als onze Noordzee.

Maar die zon, die warme zuiderzon in 't midden van den winter! Ge kunt u niet voorstellen, welk genot het geeft, zoo plots in zonnelicht en warmte te baden, na even het kille, mistige noorden te hebben verlaten. Doch opgepast hier : rond vier uur namiddag, als de zon als een gloeiende bol achter de kaap van Antibes wegzinkt, valt plots de koude in. Iedereen op straat doffelt zich nu warm in; wie het verwaarloost is bijna zeker van erg verkouden te worden.

Gister reden we met de tram de berghelling op tot aan de voorstad Cimiez, waar zich de ruïne van een Romeinsche arena bevindt. Men doet er belangrijke herstellingen, het lijkt me **du vieux neuf, quoi ?** O, die herstellingswoede !

Dezen morgen heb ik op mijn eentje het oude Nizza afgeloopen. Het ligt tegen de westelijke helling, ingesloten tusschen de hooge rots, de zee en den bergstroom de **Paillon** en bevrijd tegen de kille noordoostenwinden. De Ouden wisten de best geschikte plaatsen uit te kiezen om een stad te stichten. Niets dan kronkelende smalle straten met huizen van vier, vijf, ja zes verdiepen, waarheen eene duistere draaitrap, die op de straat uitgeeft, opvoert. Alle vensters zijn van luiken voorzien, ter beschutting tegen de blakende zomerhitte. Overal langs de gevels en op touwen over de straat gespannen, hangt linnen en schelgekleurd ondergoed te drogen. Uit de donkere, in vollen dag meest electrisch verlichte winkels, waait u een vunzige, sterk gekruide lucht te gemoet. Het mindere volk is er over 't algemeen erg onzindelijk.

Boven het oude Nizza ligt het Campo santo, uit verschillende, steeds hooger gelegen terrassen bestaande. Zooals in Italië, ook hier een luxus van witmarmeren graftomben, kapellen, beelden! Anita Garibaldi ligt er begraven. De Garibaldi's waren van Nizza, evenals Massena en Léon Gambetta, wiens eenvoudige grafstede zich op een der bovenste terrassen bevindt.

Nog hooger bevindt zich het **Château**, eenmaal een middeleeuwsche sterkte, waarvan slechts onbeduidende ruïnen overblijven. Men vindt er nu zelfs een cascade en een grot ! Maakwerk !

Doch van op die hoogte heeft men een heerlijk uitzicht op de **baie des Anges**, op de oude stad met hare eigenaardige vierkante torens en door de zon gebleekte daken, en, achter zich, op de besneeuwde bergtoppen landwaarts in. Waarlijk, een grootsch tafereel !

Wij « acclimateeren » ons deze week. En dan gaan we op verkenning in de omstreken.

Weldra dus verder nieuws. Van harte gegroet !

Uw
A. W.

Een voorbeeld voor den V.T.B.

Sventka Twustföreningen Zweedsche Toeristenbond

—::—

De grootste vereeniging op toeristisch gebied van Noord-Europa. — 100.000 leden.

Deze vereeniging kan, na een bestaan van nauwelijks 40 jaar, op een ontwikkeling zonder weerga wijzen, niet alleen in Zweden, maar tevens in heel Noord-Europa.

De jonge wetenschapsmenschen en natuurbewonderaars die, nu zoowat 40 jaar geleden, bijeenkwamen, met het doel een Zweedschen toeristenbond te stichten, zullen toen geen flauw vermoeden hebben gehad van den reuzenboom die thans uit het door hen gelegde zaad is gegroeid.

Tusschen de mannen van internationale beteekenis die zetelden in het eerste Bestuur van den Z.T.B. moeten stellig vermeld worden : de beroemde ontdekkingsreiziger Prof. A. E. Nordensköld en de ijverige voorman der Zweedsche athleten, Luitenant, thans Generaal-Majoor, Victor Balck.

De eerste belangstelling van den V.T.B. ging naar de toenmaals weinig bezochte streken van Noord-Zweden, met hun diepe wouden en machtig-hooge bergen, welke als op den toerist schenen te wachten.

De vereeniging zette haar werk in met, in de eerste plaats, de Jâmtlandbergen, en in de tweede plaats de gebergten van Lapland voor de toeristen bereikbaar te maken. Niettegenstaande de bond zijn bedrijvigheid in den loop der jaren over ander, verschillend gebied,—steeds verband houdend met Zweedsche natuur en beschaving, — heeft uitgebreid, bleef hij toch de eerste liefde voor de bergstreken trouw.

Ieder jaar worden aldaar, door bemiddeling van den bond, nieuwe schuilplaatsen of toeristenhutten bijgebouwd, stoom- of motorbootlijnen tot stand gebracht op meren en rivieren, het oversteken van moerassen door middel van voetpaden mogelijk gemaakt, wegen aangelegd en bruggen geworpen, ten einde de uitstappen door deze ongerept-echte natuur te vergemakkelijken. Thans bezit de Z.T.B. reeds 8, voor kost en verblijf volledig toegeruste en 26 minder aanzienlijke hotels, ook 11 houten schuiloorden bestemd voor nachtelijk oponthoud. De twee grootste hotels liggen in het Noorden van Lapland : « Abisko », aan de kust van het wonderschoone Torneträskbergmeer, waar de middernachtszon gedurende een heele maand te zien is, en « Saltolukta », midden hoog gebergte en in de nabijheid van Stora Sjöfallet, een van de meest indrukwekkende watervallen van Zweden. « Abisko » ligt bij een spoorweg ; maar de toerist die « Saltoluckta » wenscht te bereiken, moet met een van de motorbooten van den bond, welke op een van meren van de Lule-rivier varen, een eendagsreisje ondernemen.

De Z.T.B. beweegt zich nog op ander terrein. Hij beheert een zeer populair en gezocht inlichtingsbureau voor toerisme,alwaar plannen voor reizen en uitstappen worden verstrekt. Er zijn in dit bureau plans, kaarten en spoorwegtickets voor alle deelen van Zweden verkrijgbaar en het reizen van schoolkinderen in groep wordt, langs dit kantoor om, aangemoedigd en ondersteund. Bovendien bezit de bond een verzameling van ongeveer 40.000 photo's, aanhoudend in gebruik bij groote tentoonstellingen en voor doeleinden van algemeen nut. Voor elk gedeelte van het land bestaan gidsen, die reeds verscheidene herdrukken beleefden, zonder te spreken van de groote verzameling vlugschriften, plans en landkaarten door de Turistföreningen uitgegeven. En, wat niet het minst van al is : Jaarlijks geeft de Z.T.B een jaarboek uit, een prachtwerk van honderden bladzijden, met ongemeen vele merkwaardige illustraties. Buiten de artikels van zuiver toeristischen aard, bevat ieder jaarboek een klare en volledige beschrijving van een bepaald gebied van het land (het vorige jaar b.v.b. « Stockholm en omstreken », dit jaar de provincie Hâlsingland, in het Noorden van Zweden), bijdragen die geleverd worden door bijzonder-bevoegde schrijvers. Het jaarboek voor 1923 werd getrokken op 112.000 exemplaren, opvallend groote oplage voor een land van slechts 6.000.000 inwoners.

EEN NIEUW JAAR !
EEN NIEUW VOORNEMEN !
EEN NIEUW LID WERVEN

GEMENGD

De verkeersregeling te Brussel.

Sinds eenigen tijd is in de hoofdstad een nieuwe verkeersregeling in werking getreden.

Om het verkeer te doen stilstaan in een bepaalde richting heft de agent den linkerarm op en houdt hem zijdelings uitgestrekt; hij houdt alzoo het verkeer tegen in de richting waarnaar hij gekeerd is en in die waaraan hij den rug toekeert.

Voor het vooruitgaan beweegt de agent den rechterarm heen en weder ; hij wijst zoodoende dat de stilstaande voerlieden doorrijden in de twee richtingen loodrecht op die lijn waarin hij het verkeer heeft doen stilstaan.

Om de richting van het verkeer te wijzigen, vergenoegt de agent zich een vierde wending naar rechts of naar links te doen en dezelfde seinen te doen.

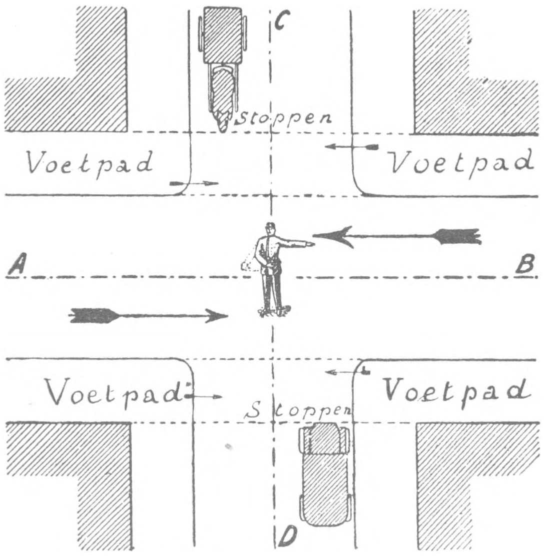

Op het oogenblik dat de agent het verkeer doet stilstaan, moet de bestuurder van het voertuig, dat zich vooraan in de stilstaande rij bevindt, zooveel mogelijk stil houden gelijk met de rooilijn der huizen van de dwarsloopende straat, om alzoo den doorgang vrij te laten voor de voetgangers.

Onze teekening verduidelijkt een en ander voldoende. Zooals men ziet heeft de verkeersagent door het uitsteken van zijn linkerhand het verkeer op de lijn C.-D. stopgezet ; de rijtuigen op deze lijn houden stil op de rooilijn der huizen en het heen- en weer bewegen van den rechterarm van den

agent geeft te kennen dat het verkeer op de lijn A.—B. vrij is. Ook de voetgangers van deze lijn kunnen nu oversteken.

Indien een geleider moet zwenken in de rij der voertuigen die hem voorbijrijden, zal hij de aandacht van den politieagent op zich vestigen en door een gebaar zijn inzicht te kennen geven ; de aldus verwittigde agent zal het voertuig laten doorrijden om plaats te nemen in de rij van het dwarsloopend verkeer.

De voerman die een kruispunt, door een verkeersagent bezet, oversteekt i nde vrije richting, moet niet vertragen maar vlug doorrijden, om den kruisweg zoo gauw mogelijk vrij te maken.

—x—

Verbetering : De aangekondigde voordracht over Moderne Bouwkunst in Nederland te geven door den bekenden architekt I. I. F. Oud in het Atheneum te Antwerpen zal plaats hebben op 18 Januari 1924, om 8 uur 's avonds, in plaats van 28 December.

—x—

Den 23sten September 1873, dus 50 jaar geleden, verscheen, zegt men, de eerste automobiel, **Obéissante** genaamd. Het geschiedde te Mans, de maker was Amedée Bollée, met stoom werd ze gedreven.

Het aantal tufs in Frankrijk steeg van 100.000 in 1914 tot ongeveer 360.000.

Die verrichting en versnelling van het groote stadsverkeer stelt allerhande vraagstukken. Men dankt er onder andere de verkeers-agenten aan. Ze hebben bij ons een gansch anderen plicht dan hier. Nergens schakelt het verveer er zich zooals hier op de boulevards tot een snoer aaneen, dat op de kruispunten tot het instellen van wisselstroom dwingt. Met tusschenpoozen van twee of drie minuten wordt in een van beide richtingen doorgereden. De voertuigen met loodrecht daarop staande baan hoopen zich dan in keurige slagorde op. Op een knooppunt als de Place de l'Opéra waar straten uit alle richtingen op uitmonden, staat de politie voor een ingewikkelde taak. Op alle punten, waar een bedding in de draaikolk uitloopt, houdt een agent de wacht. Hij heeft daar de handen vol aan, altijd zijn er overtreders, telkens gilt het fluitje, waar de ongehoorzame op staanden voet voor zwicht.

Hun afsnoeren en doorlaten van den stroom moet ineengrijpen, op straffe, dat rijtuigen met paard en motor er in een ommezien tot een onontwarbaar kluwen ineenwringen. Daarvoor dient de hoofdagent.

Hij troont op een paard. Van dien hoogen post af beheerscht hij het gewoel. Dit maakt het hem mogelijk, na te gaan, wanneer hij het fluitsein moet geven, ten teeken, dat de wachtende wagens vooruit mogen schieten en de voorbijsnorrende keten dient af te kappen. Hij houdt de draden in handen, hij alleen kan beoordeelen, wanneer de denkbeeldige wissel het best kan omgegooid. Iedereen volgt hem blindelings.

Voetganger en bestuurder zijn daarin zoo doorkneed, dat op andere punten de spil door een automaat is vervangen die naar vier richtingen verkondigt of de weg vrij is. Dit gebeurt onder andere op het punt, waar de groote boulevard met dien van Strasbourg of Sebastopol een rechten hoek maakt. De eenvoud van de plaatselijke situatie maakt de uitschakeling van menschelijk ingrijpen mogelijk.

Men kan hier wat leeren op 't stuk van verkeerstechniek. Het organische karakter der regeling doet de voetganger gerust de drukste punten oversteken. In eigen land heeft hij wegens de geruischlooze fietsen en het partikularisme van bestuurders meer moeite. Hij waardeert er de plichtsvervulling van den verkeersagent des te hooger. Ondankbaar is diens taak, veel drukker maakt hij zich dan zijn Parijsche kameraad. Van dezen wordt weliswaar sterken aandachtsspanning geeischt. Van den enkeling, in zoo ver deze zich per as beweegt, heeft hij zich niettemin pas wat aan te trekken, als hij tegen de vleug ingaat. Voor het overige staat de agent er rustig bij al past hij op zijn tellen. Met de remmende of doorlatende armheffingen en vingerwijzingen van den regelaar in België en Nederland heeft hij niets te maken.

De taak van den Franscher straatcontroleur wordt op andere wijze verzwaard. Over het Parijsche plaveisel is herhaaldelijk geklaagd. Materiaal noch toepassing bij het aanbrengen bleken te deugen. De achterstand ten gevolge van den oorlog ontstaan, is nu op de drukste plekken ingehaald. Maanden zijn er wat de groote boulevards aangaat, mee gemoeid.

't Verkeer werd daardoor ernstig gestoord, ook daartegen kwam herhaaldelijk protest. Men meende, dat er meer spoed achter kon gezet. Bovendien was de toestand, daardoor geschapen, niet ongevaarlijk. Niet ieder is een geoefend voetganger, niet alle auto-remmen werken onberispelijk, sommige chauffeurs weten zich zelfs in de stad niet te matigen.

***

Volgens een officieele opgave telde het koninkrijk België op 31 December 1922, Eupen en Malmedy niet inbegrepen, 7.539.568 inwoners tegen 7.482.133 op 31 December 1921. De vermeerdering bedraagt dus 57.435.

Het dichtst bevolkt is het arrondissement Brussel met 1.106.568 inwoners, het minst bevolkt dat van Veurne (West-Vlaanderen) met slechts 41.216 inwoners.

***

Het aantal hotels te Parijs bedroegt op 31 Oct. van dit jaar 7811 met 219.804 kamers, tegen 6455 hotels met 203.437 kamers op 31 Juli 1914.

***

Het volgende internationale congres van de postunie wordt te Stockholm gehouden en op 4 Juli van dit jaar geopend. Uitnoodigingen zullen eerstdaags worden verzonden aan de 70 landen, die bij de unie zijn aangesloten. Dit congres wordt het achtste en tegelijkertijd zal het 't vijftigjarig jubileum vormen van de postunie.

***

Er is te Parijs, in de Rue Pigalle nr 55, een **Nederlandsch restaurant** « Au Neuvième Art » geopend. Het inwendige werd onder leiding naar de plannen van den Nederlandschen bouwmeester Cor. van der Lugt gemaakt.

***

Uit een statistiek, die dezer dagen gepubliceerd is, blijkt dat Groot-Berlijn 8 steden en 59 gemeenten omvat. Het grondgebied van de stad is ongeveer 880 vierk. K.M. groot. Het aantal inwoners bedraagt ongeveer 4 millioen.

of een tiende gedeelte van heel Pruisen. Berlijn heeft 113 stations voor het reizigersverkeer, 56 goederenstations. In 1922 vervoerde de gemeentetram 524 millioen personen, de tunnelspoor 131 millioen, de omnibussen 33 millioen en de stadspoor 700 millioen personen. Er zijn te Berlijn 6.600 straten die samen 2.500 K.M. lang zijn. Voorts bezit Berlijn 28 openbare bibliotheken, 12 leeszalen, 6 leeszalen voor kinderen.

Van het Secretariaat

—:—

Wie helpt ons ?

Het Secretariaat V.T.B. is op dit oogenblik overladen met werk ! Wie komt er een handje toesteken ? Dag en uur op het Secretariaat aangeven, a.u.b.

OPGAVE VAN NIEUWE LEDEN : De personen die ons nieuwe leden aanbrengen worden beleefd verzocht de namen en adressen op een afzonderlijk blad of strook papier te vermelden, t.t.z., het zoodanig te regelen dat de namen van nieuwe V.T.B.-ers niet tusschen allerhande tekst verloren staan. Handelen in dezen zin staat gelijk met het administratieve werk op het Secretariaat 50 °/° te verlichten. Wij zullen degenen, die er ons om verzoeken, zeer gaarne van propagandamateriaal voorzien.

——:——

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

—x—

Het Ledental. — Van 1 tot 15 December schreven wij **229** nieuwe leden in.

BONDSLEVEN

ANTWERPEN.

Voordracht. Op Vrijdag 21 December richtte de V.T.B. te Antwerpen zijn tweede voordracht in.

De Heer F. A. Luyten, algemeen secretaris, leidde den spreker in. De heer Ernalsteen sprak over Algerie. Vooreerst over zijn reis van Antwerpen naar de stad Algerie, met de zeer bewogen overtocht over de Middellandsche Zee ; daarna het bezoek aan de hoofdplaats met hare smalle, vuile straatjes ; drukke schilderachtige marktgezichtjes. Hij vertelde ons dan ook over de zeden en gewoonten van het Algeriaansche volk. Vervolgens bracht hij ons in de naakte, woeste Sahara ; wij zagen een karavaan op marsch. Wat is dat alles interessant en leerrijk !

Na de voordracht dankte de heer Neyes den spreker om zijn flinke, degelijke en veelomvattende lezing.

Wandeling : Het was een buitengewoon interessante wandeling, welke, op Zondag 23 December door V.T.B. in het reeds eenigszins oude stadsgedeelte der St. Jacobsparochie werd ingericht.

Onder de kundige leiding van den heer Resseler ging het eerst naar het Begijnhof, en de Godshuisjes St. Blasius en de Zeven Bloedstortingen ; daarna langs de Paardenmarkt, den eigenaardigen Kauwenberg en de Vekestraat met haar schilderachtige zijgangetjes naar het Hamerstraatje dat ons op een mooi pleintje bracht, wellicht door weinige Antwerpenaren gekend. De wandeling ging verder over de Stadswaag, een oud stadsbeeld dat, op weinig na, goed is bewaard gebleven, en daarna langs de Venusstraat met zijn Berg van Barmhartigheid en zijn groote heerenhuizen. Terloops wordt een woordje gezegd over het vroeger hof van Van Lier. Langs de Blinden- en de Ambtmanstraat, komen we in de Keizerstraat, waar wij een bezoek brengen aan het prachtige huis Delbeke ; met de meeste bereidwilligheid was het ons toegelaten de binnenkoer te bezichtigen, de benedenzaal en de gaanderij, waar wij een prachtige en kostbare verzameling van porceleinwerk mochten aanschouwen.

In de lange Nieuwstraat werd ons de gelegenheid geboden de beide binnenkoeren van het onderwijsgesticht der « Dames de l'Institution chrétienne » te bezichtigen. Nadat in de Rozenstraat, bij het Hof van Van Straelen nog even werd halt gehouden, namen wij van onzen flinken leider afscheid en was deze uiterst belangwekkende wandeling geeindigd. Aan den heer Resseler nogmaals onzen hartelijken dank.

LEUVEN.

Enkele dagen geleden opende de afdeeling Leuven, de reeks Wintervoordrachten met een reis « Door het Zwarte Woud ». Niettegenstaande het zeer slechte weer was de bovenzaal van Hotel St. Jan goed gevuld.

De aanwezigen luisterden met gespannen aandacht naar de aangename, leerrijke en leuke causerie van den heer de Does, die ons een flinke gids toescheen door de eigenaardige en mooie bergen en dalen, langs de ontelbare beekjes en bruisende watervallen van het « Zwarte Woud ». Voorwaar een mooie avond verloren voor de achterblijvers.

Prachtig ook de reeks lichtbeelden die het woord van dhr. de Does verduidelijkten. Alle aanwezigen vroegen ons « Voor wanneer de tweede voordracht ? ».... En 't antwoord : Wellicht in Januari.... : De Heer A. Hans over Zeeuwsch-Vlaanderen. R.

MECHELEN.

Onze eerste Wintervoordracht is een waar succes geweest. Er was een buitengewone belangsteling, ook van officieele zijde, en gansch de ruime kolommenzaal van het stadhuis liep vol. Nadat de heer De Bruyne, plaatselijk-afgevaardigde, een woordje gerept had over de werkzaamheden van V.T.B. gedurende 't winterseizoen en den spreker had voorgesteld begon de hr. Ernalsteen zijn interessante voordracht, die gepaard ging met zeer mooie lichtbeelden. Gedurende ruim twee uur doorliepen we 't land van den fatalistischen Mahomedaan, en de woestijn : het tehuis van den Kameel ; wandelden we door heerlijke hoekjes Algeriaansche natuur en in de bochtige, vuile straatjes der steden. We worden vertrouwd gemaakt met zeden, gewoonten, godsdienst en taal van het volk. Kortom een voordracht : alzijdig, duidelijk, ingestudeerd en aangenaam.

De afwezige Mechelsche V.T.B-ers hebben er veel aan **verloren.**

Onze reizen in 1924

Wij geven hieronder ons reisplan voor 't jaar 1924, opdat de verschillende groepen van V.T.B. deze datums kunnen in 't oog houden en hun schikkingen nemen.

25 Mei : Uitstap naar Brugge-Damme-Sluys (1 dag).

7-8-9 Juni (Sinxen) : Uitstap naar Tongeren en omgeving (3 dagen).

29 Juni : Uitstap naar Dinant en Namen (1 dag).

2e helft Juni : 1e Waterreis naar Hansweert-Goes (1 dag).

13 Juli : Reis naar de Grot van Han (1 dag).

2e helft Juli : 2e Waterreis (1 dag).

3 Oogst : Uitstap naar Remouchamps (Grot), « Fonds de Quareux » en « les Chantoirs » (1 dag).

10 Oogst : Uitstap naar Averbode en Westerloo (1 dag).

Maand Oogst. — Driedaagsche reis naar Metz-Straatsburg en omgeving, op later te bepalen datum.

Einde Oogst. — Drie- of vierdaagsche fietstocht in Fransch-Vlaanderen.

Begin September. — Vijfdaagsche reis in de Fransche Adennen.

De Kommissie voor Toerisme.

Boekbespreking

De Laatste Ronde, door Cyriel Buysse. Uitgave C. A. J. v. Dishoeck te Bussum (Nederland).

Wat kom ik hier voor Toeristen een boek bespreken. En toch ! In deze winteravonden kan men denken aan reizen : steden voorbijsnorren, lachen om avontuurtjes en ademen de atmosfeer van heerlijke landouwen. Het boek van Buysse is als een open spiegel waarin men aard en wezen van de fransche landen bewegen ziet. Een aangenaam vloeiend verhaal leidt ons van stad tot stad en van gouw tot gouw ; en buiten de litteraire pracht voelen we steeds den vasten greep naar het humoristieke karakter der dingen. En wanneer men glimlachend dit boek na de laatste bladzijde ter zijde legt met het oordeel, dat ieder toerist dit boek wel lezen mocht en daarbij de bilans opmaakt over de goede besteding van den winterdag, dan kan men zeggen : ook deze dag is goed geweest ! E.E.

Dr H. Brutsaert, Ing. L. Boerenboom, Ing. R. Verwilghen : « Nieuw Vlaanderen ». — Dubbel nr (214-215) uit de Verhandelingen van de Alg. Kath. Hoogeschooluitbreiding ; 95 blz., 28 afbeeldingen. Prijs : fr. 2.—

Duizenden zijn er, die na den wapenstilstand « het front » bezochten, om de verwoestingen te aanschouwen, de naakte, barre werkelijkheid, het onbarmhartig gevolg van 5 jaar oorlog. Menigeen heeft zich toen afgevraagd : « Hoe lang zal het duren eer dit alles weer een menschelijk uitzicht heeft ? ». En ziet, 5 jaar zijn, sinds het laatste kanonschot over onze streek dreunde, 5 jaar zijn sedertdien, ongelooflijk snel vervlogen. Heet het niet dat sloopen veel sneller gaat dan bouwen ? En toch, « Nieuw Vlaanderen » zal u hieromtrent doen twijfelen. Dit is een boekje, klein van omvang, maar groot naar wat het zegt ; schamel van uitzicht, maar eigenlijk een warm, wezenlijk kloppend menschenhart..... Zij die « het front » zagen moeten dit werkje lezen.

Ongetwijfeld hebben ze, ettelijke malen, vol vertwijfeling, absoluut sceptisch die smart-reis herdacht. Welnu : dit boekje zal hen verblijden, zal hen grootendeels van een akelig beeld verlossen, zal hen ontroeren en, bij minder harden van gemoed, zelfs een traan doen wellen.

V.h.

VERKEERSWEGEN

Een luchtspoorweg.

Er hangen plannen in de lucht om een luchtspoorweg aan te leggen tusschen Brussel en Antwerpen. Daardoor zou men in 15 minuten van de hoofdstad naar de Scheldestad kunnen reizen. Als men in afwachting maar weer de bloktreinen van 34 minuten inrichtte, zooals vóór den oorlog, in plaats van ze er een uur over te laten doen, dan zou het publiek voor het oogenblik reeds tevreden wezen.

De fietsbaan Veerle-Tessenderloo.

Het beheer van Bruggen en Wegen heeft besloten een fietsbaan aan te leggen langs den weg van Veerle over Vorst naar Tessenderloo.

De werken worden op enkele duizenden frank geschat en zullen eerstdaags aanbesteed worden. Nog andere soortgelijke ontwerpen liggen ter studie voor het aanleggen van fietswegen in de provincie.

1923 ging voorbij en bracht den

VTB

geen nieuw lid van U ? Zorg dat het nu weer niet zoo gaat in **1924**

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land tc

---

ANTWERPEN.

Op Zondag 13 Januari : Bezoek Plantyn-Muzeum, Vrijdagmarkt, onder leiding van Sabbe. Bijeenkomst vóór de poort van het müzeum om 10 uur stipt.

Op Vrijdag 18 Januari : Om 8 uur 's avonds in de Stedelijke Normaalschool, Qu prachtige voordracht, opgeluisterd met mooie lichtbeelden, door den begaafden sprek Devis : « Een reis door Italië ».

Op Zondag 27 Januari : Wandeling door het schilderachtige Schipperskwartier on kundige leiding.

Einde Januari : Vertooning in den Poesjenellenkelder.

BRUSSEL.

Op Zondag 13 Januari : Bezoek aan de kerk van O.L.Vrouw ter Zege, en het squar Kleine Zavel (beide Regentschapstraat, nabij de Koninklijke Plaats) ; onder leiding heer H. De Cort. Bijeenkomst om 2 uur stipt bij den hoofdingang van de kerk.

In het vooruitzicht (denkelijk de laatste Maandag- of Donderdagavond van Januari) Vc met lichtbeelden over Amerika, door Mevrouw Pil, van Antwerpen.

Zondag 20 Januari : Uitstap naar Antwerpen. Vertrek uit Brussel om 8.37 uur.

10 uur : Bezoek aan een Muzeum of merkwaardige stadswijk. (Nader hierover in nummer).

12 ½ uur : Gezamenlijk middagmaal.

14 ½ uur : Bijwonen van een vertooning in Vlaamsche Opera (wordt opgevoerd : schutters) van Weber.De deelnemers storten 15 fr. (uiterlijk 12 Januari) op postcheck 34490, Verbouwe, 46 Theodorstraat, Jette. (Deze prijs omvat : trein en toegang O gen zeer verminderden prijs, en noenmaal).

Niet-leden betalen 17.50 fr. ; houders van vrijkaarten op het spoor : 8.25 fr.

GENT.

Op Zondag 13 Januari : 3e uitstap naar Antwerpen. Gezien den overgrooten bijval deze uitstappen zich mogen verheugen, heeft tak Gent nog tot 4 derzulken besloten. D ervan gaat op 13 Januari en het bestuur van de Kon. Opera heeft ons voor dien dag e en door Vlaamsch programma voorbehouden. Dien dag wordt « Meivuur » van Jef V « Vlaanderens grooten kunstenaar » opgevoerd. Dit stuk gaat op 5 Januari voor de eer De tekst is van Pol De Mont en naar de vooruitzichten laten vermoeden, zal het een g gebeurtenis zijn. Een dansenreeks waarvan de muziek ook van Van Hoof, zal dien r sluiten. Een buitenkansje dus voor de liefhebbers van balletten.

Evenals vorige keeren wordt de morgen nuttig besteed : Bezoek aan een muzeur kundige leiding wordt gezorgd. De kosten echter dienen met één frank te worden v gezien de prijsverhooging op het spoor. Ze zijn : Reis, noenmaal, toegang Kon. Opera gewaarborgd) voor leden : 16 fr. ; niet-leden :18.50 fr. Toetredingen vóór 8 Januari a vaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan 31, Gent.

Houders van spoorweg-vrijkaarten of abonnementen : 8.25 fr.

Op Zondag 20 Januari : Radio-concert. Nadere inlichtingen in het volgend nummer.

HOEILAART.

Op 6 Februari : Voordracht met lichtbeelden in het lokaal « Hooger Op », over « Het Woud », door dhr. Chr. de Does, van Brussel.

LEUVEN.

Op Zondag 20 Januari : Uitstap naar Antwerpen. Bezoek aan Muzeum, gezamenlijk maal en daarna vertooning in de Vlaamsche Opera (opvoering van de prachtige ope Vrijschutter »). Het bestuur van de Vlaamsche Opera houdt voor ons de beste plaats

Ten gevolge der wijzigingen in de tarieven van het reizigersverkeer zijn wij ook de prijzen te verhoogen, doch slechts met fr. 1.De onkosten zijn dus : 16 fr. voor d en fr. 18.50 voor niet-leden. In deze prijzen zijn begrepen : de reis (trein heen en middagmaal en plaatsbewijs opera. Houders van vrijkaarten op het spoor betalen fr. 7 en zij die met ons geen middagmaal wenschen te gebruiken betalen fr. 3 minder. Ins gen te doen of wel in ons lokaal Hotel St. Jan, Statieplaats, Leuven ofwel door het be storten op postcheckrekening 28.127 van Frans Desmet, Diestschesteenweg 40, Leuven schillende leden hebben reeds betaald. Deze worden vriendelijk verzocht het aanvullend van fr. 1 bij te betalen. Na 12 Januari kunnen wij geen inschrijvingen meer aanvaard schrijve dus onmiddellijk in.

MECHELEN.

Op Zondag 20 Januari : Te 10 uur voormiddag. Bezoek aan den schat van O.L.V. en aan 't Gerechtshof (paleis van Margareta van Oostenrijk).

Op 22 Januari : Voordracht door dhr. de Does « Door het Zwarte Woud ».

RIJKEVORSEL.

Op Zondag 20 Januari : Uitstap naar Antwerpen. Bezoek aan Muzeum ; gezamenl dagmaal, daarna vertooning in de Vlaamsche Opera. Vertrek uit Rijkevorsel om 8.02

Voor verdere inlichtingen wende men zich tot onzen afgevaardigde heer Fl. Sterck

SOTTEGEM.

Op Zaterdag 5 Januari : Lezing met prachtige lichtbeelden over Algerie, in de zaal gasthof « De Zwaan », door den heer Edg. Ernalsteen van Antwerpen, lid van h meen bestuur V.T.B.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Derde Jaargang, Nr 2 **15 Januari 1924**

De Middeleeuwsche Hofsteden van „Ter Duinen".

In aansluiting aan een artikel gewijd aan « Het Groot Ter Doest » en verschenen in het Vlaamsch Toeristenblad van 1 September 1923, weze hier nog een kort overzicht gegeven van de overblijfselen der hofsteden en schuren die vroeger het eigendom waren van de Cistertiënzer abdij van de H. Maagd, nabij Coxyde in 't begin der 12e eeuw opgericht. Onder haren eersten abt, Fuleo genaamd, werd de abdij in 1129 rijkelijk begiftigd door Diederik van Elzas die haar uitgebreide bezittingen schonk langs de boorden van den IJzer ; voorts verkreeg ze te Hemme in 1139 de landerijen van den Proost van Brugge en rond 1142 meer dan 44 Ha. gronds te Wulpen van een zekeren Alnoth. Vooral onder het beheer van den 2den abt, Nikolaas v. Bailleul (1232-1253), kende « Duinen » een tijdperk van ongemeenen bloei. Dienaangaande verhaalt de kroniekschrijver Adriaan de But, dat, buiten aanzienlijke gebouwen, zoo het portaal van het klooster, de dormsters en de ziekenafdeeling der leekebroeders, groote schuren werden opgericht in haar hofsteden van Hemme, van de Allaertshuizen en van de Boomgaerde. Naar de lijst der bezittingen in 't midden der 13e eeuw, omvatte de eerste van deze « curtes » 780 gemeten, de tweede 700. Onder den abt Diederik werden de hofsteden en schuren met muren en grachten omringd. Men kent het verloop der gebeurtenissen : overstroomingen en woekerij veroorzaakten den ondergang der abdij In 't begin der 17e eeuw bracht de inzinking van « Ter Duinen » midden de zandvlakte, den bisschop van Brugge op de gedachte de filiaal van « Ter Doest » bij de moederabdij te voegen : de beroerten verhinderden de verwezenlijking van het plan. Een eerste maal werd de abdij in 1566 door beeldstormers geplunderd, en door de Calvinisten in 1577 geruïneerd en verwoest. Alhoewel armtierig gehuisvest, bleven de monniken toch het oud klooster bewonen. In 1590 staken de Oostendsche oproerlingen de Allaertshuizen in brand, de beroemde hofstede van Alnoth die van de 2e helft der 12e eeuw dagteekende en 600 gemeten gronds besloeg. De geestelijken trokken af naar Brugge in hun schuilplaats langs de Langerei. In 1593 verwoestte een nieuwe bende de schuur van de Boomgaerde en het jaar daaropvolgend wat er van de Allaertshuizen was overgebleven. Dank de zegevierende terugkeer van Albrecht van Oostenrijk konden de monniken opnieuw in 1601 de Boomgaerde betrekken; twintig jaar nadien moesten zij het weer verlaten en zij kwamen zich vestigen te Brugge in het klooster van Ter Duinen, alwaar de communiteit in 1833 een einde nam.

Buiten de schuur van Ter Doest die in

haar geheele constructie bewaard is gebleven, zijn nog een paar overblijfselen van deze monumentale klooster-hofsteden voor handen.

Bij de stichting van Ter Duinen werden dezes monniken door Wather Cath begiftigd met den grond van Bogaerde die op een boogscheut verwijderd ligt van de plek waar hun klooster had gestaan, waaraan thans nog het ter plaats opgerichte kapelletje van St. Idesbald herinnert. Deze **Bogaerde-hofstede** in de nabijheid der hooge duinen van Coxyde opgericht is een bezoek overwaard : zeer oude gebouwen worden er nog aangetroffen. Van de 13e eeuw dagteekent de afgeknakte voor- en achtergevel van de voormalige reuzenschuur: buiten de rond- en spitsbogen die als bekroning der nissen gebruikt werden, biedt zij nog belangwekkende decoratiemotieven, namelijk kleine arcadetjes in gemoulureerde steenen die de kroonlijst der zijmuren vormden, waarvan een gedeelte ongeschonden is bewaard gebleven. Aan de Oostzijde ervan tegenover de uitgestrekte drinkplaats van de binnenkoer is nadien een schuur gebouwd die maar half zoo lang en breed is als degene was die zij vervangt. Eveneens van de 13e eeuw dagteekent een ruim gebouw links bij den ingang van de hofstede, met zeer mooie verhoudingen en fraaie beeren. Het deed waarschijnlijk dienst als woning of ziekenafdeeling voor de leekebroeders die in de middeleeuwen op de hofstede werkzaam waren. Enkele constructies van lateren datum zijn nog kenmerkend; op één ervan, naast een torentje dat geheel de omliggende vlakte beheerscht, is het jaartal 1612 aangeduid, vermoedelijk de datum waarop de monniken van « Ter Duinen » de langzaam in 't zand inzinkende abdij verlieten en hun hofstede van de Bogaerde kwamen bewonen, waarvan zij enkele gedeelten vernieuwden. Onder den oorlog lag er vlak nevens de Groote Bogaerde een vliegplein van geallieerde vliegers; desniettegenstaande is de schade aan de middeleeuwsche gebouwen aangericht betrekkelijk klein geweest : enkel werd totaal vernietigd een dertieneeuwsch hondenhok, een ongemeen zeldzaam en merkwaardig stukje. Het stond in den hoek van den omheiningsmuur bij de boerenwoning en was evenals de schuur gebouwd van groote brokken gemoulureerde steenen. De boeken en geschriften die de geschiedenis van de Groote Bogaerde behelsden en er berustende waren, werden bij het Duitsch Lenteoffensief in 1918 door den toenmaligen pachter in het vuur geworpen : de man die van oordeel was dat niemand buiten hem « ermede zaken had », vreesde dat bij een eventueele vlucht de stukken in vreemde handen zouden zijn geraakt!.

Een tweede overblijfsel van deze orde cistercienzer architectuur is voorhanden in een stuk monumentale gevel van de voormalige schuur der **Allaertshuizen.** Deze hofstede, door de menschen van de streek « Dagelijksche huizen » genoemd en in de oude stukken vermeld onder den naam van « Alnothi domus «» is gelegen bij Wulpen, vlak in 't midden van den driehoek Nieuwpoort-Veurne-Diksmude. Op mijlen afstand over de eindelooze weien- en grachtencomplexen van Veurne-Ambacht teekent zich dit cyclopische muurbrok tegen den hemel af, en de nabije boomen die hoog boven de groep der hoevegebouwen uitsteken, vormen er een indrukwekkende zwarte omheining voor. Alles herinnert hier nog aan de verwoestingen van den laatsten oorlog, want het was slechts op een vijftal Km. achterwaarts van de frontlinie gelegen. De bijna tot puinen geschoten zeventiendeeuwsche gebouwen worden thans hersteld of volledig vernieuwd ; op de groote binnenkoer hebben de Belgische soldaten van het 3e Linieregiment, die er langen tijd in kantonnement lagen, betonnen schuiloor-

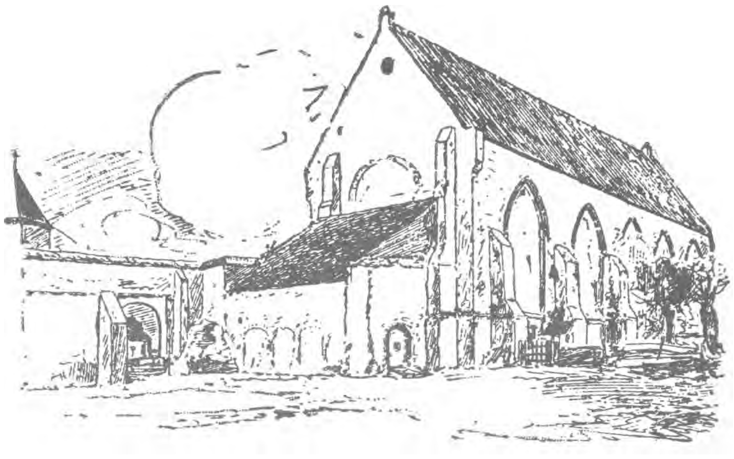

Hofstede van Bogaerde.
«Infirmerie» der leekebroeders (XIIIe eeuw)

De vroegere schuur der Allaertshuizen.

den opgericht, hier en daar midden de menigvuldige ingeslagen obusputten zijn nog enkele pittoreske duiventillen blijven staan. Van het vooroorlogsch stuk zuidelijken gevel is een gedeelte weggeschoten, zoodat men zich nog met moeite een denkbeeld kan vormen van de kolossale afmetingen die deze schuur moet gehad hebben. Toch merkt men nog dat de rondboog het hoofdmotief was; langs een der massale steenen beeren hangt nog een ijzer laddertje dat naar den top van den gevel leidt alwaar een observatiepost was ingericht. De Allaertshuizen in hun huidigen toestand geven een zeer pijnlijken indruk van verlatenheid. De streek is bovendien niet zoo gemakkelijk te bereiken, daar het dichtste verkeerspunt Oost-Duinkerke is: dan bereikt men na een klein anderhalf uurtje loopens midden de oneindige uitgestrektheid der weilanden, een ledig bouwvallig kapelletje dat den weg wijst naar **de hofstede.**

Een derde belangrijke hofstede die aan de abdij van Ter Duinen toebehoorde en « **De Hemme** » genoemd was, werd tijdens de oorlog volledig vernield ; geen twee steenen zijn op elkaar rechtgebleven en de puinen ervan zijn nog niet eens opgeruimd. Zij lag afgezonderd in een arm van den gekanaliseerden IJzer op een uur afstand van Pervyse, nabij het gehucht Schoorbakke, dus midden in het overstroomd gebied. Op geheel hare uitgestrektheid was zij omringd door een eeuwenoude wal, en boven de groote witte ingangspoort stond dit weinig aanlokkelijk opschrift :

Al wie zich verstout
In dezen wal te komen visschen
Stelt zich bloot
Den kruid en lood.

Daar werd verwoed gevochten. De « Remme » lijk het klinkt in den mond van 't volk aldaar, viel om beurten in vijandelijke en geallieerde handen. In de onmiddellijke nabijheid ligt een kerkhofje, waar tientallen kruisjes de vermelding dragen « Hier ligt een onbekende Belgische soldaat ». Als uitzicht en verdeeling waren de gebouwen waarschijnlijk dezelfde als degenen die er voor eeuwen gestaan hadden. Deze laatste zullen in den loop der tijden verwoest of in brand geraakt zijn. Geen spoor echter was er nog te vinden van de monumentale schuur die in de 13e eeuw door den abt Nikolaas van Bailleul opgetrokken werd.

Wie de merkwaardige overblijfselen van de Boogaerde en de Allaertshuizen wenscht te bezichtigen, make, binst het nog zijn kan, tijdig zijn reisplan op, want de tempeesten die van den zeekant uit, met ongemeene heftigheid over deze vlakten van Veurne-Ambacht woeden, bedreigen elk oogenblik met volledigen ondergang de van ouderdom uitbrokkelende muren.

W. B. Brugge.

Inlichtingsboekje

Het V.T.B.-inlichtingsboekje, vermeldende de lijst van afgevaardigden, verminderingen, voordeelen, enz. — onmisbaar voor elk bondslid — is tot op 31 December l.l. bijgewerkt.

Wij raden dan ook een ieder aan het boekje, waarvan de voorraad beperkt is, onverwijld te bestellen aan het Secretariaat V.T.B. St. Jansplaats 29, te Antwerpen, met bijvoeging van 0,50 fr. in postzegels.

EENIGE BEKNOPTE MEDEDEELINGEN
OVER
HET EILAND BALI EN ZIJNE BEWONERS

Onder de vele eilanden die de archipel van Nederlandsch-Indië omvat, behoort het eiland Bali wel tot de meest eigenaardige.

Het heeft slechts een oppervlakte van 105 ½ vierkante geografische mijlen, dat is dus ongeveer 1/6 van de grootte van Nederland, maar wanneer men in aanmerking neemt dat het eiland zeer bergachtig is, voor een groot gedeelte onbewoonbaar en nog met bosschen bedekt, dan is het duidelijk dat het, waar het meer dan een millioen inwoners telt, even dicht, zoo niet dichter, bevolkt is dan Nederland zelf.

Bali behoort tot de zoogenaamde kleine Soendaeilanden en ligt tusschen de eilanden Java en Lombok.

Van Java is het gescheiden door de Straat Bali, welke in de buurt van Banjoewangi (zie het hierbij behoorend schetskaartje) zoo smal is, dat men die gemakkelijk met roeibootjes zou kunnen oversteken, ware het niet, dat de sterke stroomingen, die daar steeds heerschen, zulks verre van ongevaarlijk maken.

Toch wagen de daar wonende inlanders, die als goede zeelieden bekend staan het vaak de straat per bootje (prauw) over te varen; ongelukken komen echter dan ook meer dan eens voor.

De straat die Bali van Lombok scheidt, straat Lombok geheeten, is over het geheel veel breeder maar ook daar zijn de stroomingen, zeer sterk, terwijl het er, voornamelijk in den regentijd (West Moeson) geducht kan spoken, zoodat men dan met kleinere bootjes bedoelde straat ook alleen in het gunstige jaargetijde (Oost-Moeson) kan oversteken, maar zelfs dan loopt men dikwijls nog gevaar wegens de zware zeedening. Wanneer men van Java komende, per stoomboot het eiland Bali om vaart, ziet men van uit zee dat het zeer bergachtig is; men vindt er dan ook bergtoppen die meer dan 3000 meters hoog zijn en wier uitloopers op vele plaatsen tot dicht bij het zeestrand naderen. De hoogsten onder de bergtoppen zijn de Goenoeng Batoekave (2370 m.), de Goenoeng Bratan (2160 m.), de Goenoeng Batoer (1699 m.), met terzijde daarvan, in de diepte liggend, het Kratermeer van denzelfden naam, terwijl de Goenoeng Agoeng (groote berg) zelfs tot 3200 m. reikt. De Goenoeng Agoeng, ook wel piek van Bali ge-

noemd, is de hoogste berg van het eiland. Het is de Kraterberg die nog lang niet uitgewerkt is en die zich in 1916 voor het laatst deed gelden. Toen grepen er weder hevige uitbarstingen plaats, waarbij vele dorpen werden verwoest, vele huizen instortten en verscheidene menschen om het leven kwamen.

Het noordelijk deel van Bali is reeds lang in Nederlandsch bezit, maar het Zuidelijk gedeelte werd eerst in de jaren 1906-1908 onder rechtstreeksch bestuur gebracht, hoewel enkele gedeelten, met name de landschappen Karang Asem, Bangli en Gianjar, nog zoogenaamde zelfbesturende landschappen zijn. Dat wil zeggen dat zij wel als Nederlandsch-Indisch territoir moeten worden aangemerkt en in hoofdzaak de wenschen en bevelen van het opperbestuur der Kolonie moeten volgen, maar overigens toch nog eenigszins een zelfstandig bestuur hebben, met eigen vorst of regent aan het hoofd, zoodat zij vele aangelegenheden, land en volk betreffende, naar eigen inzicht mogen regelen.

Dit komt vooral tot uiting bij de rechtspraak. De bevolking toch is gelaten in het genot van eigen rechtspraak, voor zoover niet in strijd met algemeen erkende begrippen van billijkheid en rechtvaardigheid. Zoo bijvoorbeeld is het opleggen van onmenschelijke of verminkende straffen, wat vroeger veel voorkwam, thans geheel verboden. Zooals wij zullen zien is dit een van de oorzaken geweest dat in de jaren 1906-1908 het eiland Bali geheel onder Nederlandsch bestuur werd gebracht.

In tegenstelling toch met Java, Sumatra, Borneo, Celebes en andere eilanden van den Nederlandsch-Indischen Archipel, waar de bevolking in hoofdzaak Mohamedaansch is, zijn de Baliërs Hindoes. Van uit Java, waar eeuwen geleden het Hindoeïsme of Brahmoeïsme nog bestond (getuige o.a. de Boro-Boedor, de grootste Boeddhistische ruïne op Java), kwam die godsdienst naar Bali over en tot op heden heeft het Balische volk het Hindoeïsme behouden, terwijl Java zelf geheel geïsmaliseerd werd. Groote bouwwerken en ruïnen uit de Hindoetijd, zooals op Java, worden op Bali niet aangetroffen; wel vele oude Hindoetempels, opgetrokken van rooden gebakken steen en zandsteen, artistiek gebeeldhouwd, die het land een schilderachtig voorkomen geven. Naast de vele goden uit het Hindoeïsme worden door de Baliërs echter nog vele geesten uit den vroegeren heidentijd vereerd, de goede om hunne gunst niet te verliezen, de kwade uit angstige overwegingen, allerlei offers worden gebracht om de boosheid der laatsten te bezweren en geen Baliër zal op reis gaan

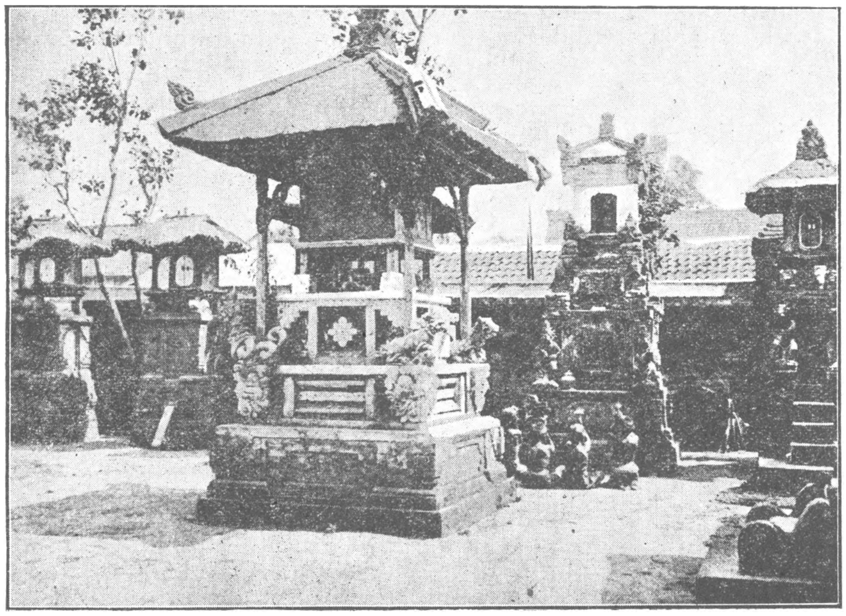

Bali. Tempeltjes voor de huisgoden.

bij voorbeeld zonder zich eerst in zijn dorps- of huistempel (want elk gezin heeft op het erf een soort tempeltje) van den zegen zoowel van de goede als van de kwade geesten te hebben verzekerd, opdat zijn reis voorspoedig moge zijn en aan zijn verwachtingen moge beantwoorden.

Een van die eigenaardigheden van het Hindoeïsme nu is de lijkverbranding en die gewoonte wordt op Bali nog algemeen gevolgd. Een lijkverbranding gaat echter, vooral waar het voorname personen betreft, met groote onkosten gepaard, maar ook voor den kleinen man zijn daaraan vrij vele uitgaven verbonden. Meestal worden de lijken te huis dagen lang bewaard, totdat er in de buurt eenige bij elkaar zijn en gemeenschappelijk kunnen worden verasch, na de verbranding, door familie en bekenden in optocht naar het strand wordt gebracht en vervolgens in zee geworpen, voornamelijk met de bedoeling om de booze geesten op een dwaalspoor te brengen omtrent de ziel van den overledene. Vroeger, voor het jaar 1906 nu, was het in Zuid-Bali, dat, zooals voren aangestipt, toen nog door onafhankelijke vorsten werd geregeerd, de gewoonte, dat bij het overlijden van vorsten of andere voorname personen, hunne vrouwen tegelijkertijd met hen werden verbrand.

In de politieke contracten die de Regeering van Nederlandsch-Indië met de vorsten van Zuid-Bali had gesloten, speciaal met die van de rijkjes Badoeng, Tabanan en Kloengkoeng was echter opgenomen, dat bij

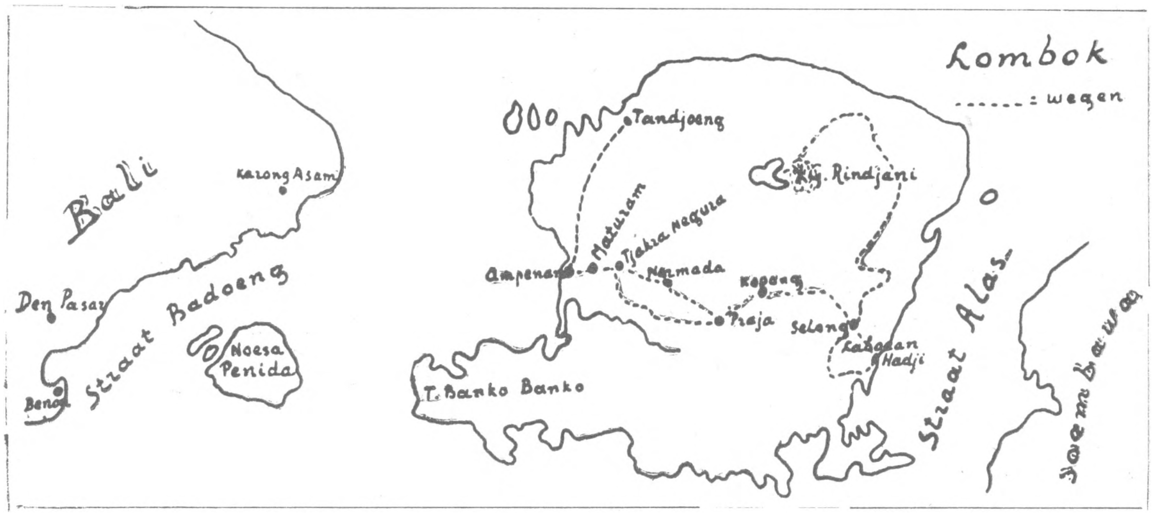

brand, wat dan eene aanmerkelijke besparing van kosten meebrengt. Uit een hygiënisch oogpunt beschouwd is het natuurlijk verkeerd dat de lijken zóólang, al is het dan op een bijzondere wijze, in de huizen blijven, maar omdat het eene gewoonte is, die zoo nauw met den godsdienst samenhangt, is het voor het bestuur lastig zich daarmede te bemoeien.

Zoo 'n lijkverbranding bij te wonen is uiteraard zeer interessant, vooral als het de verbranding van een voornaam en welgesteld persoon betreft. Een nauwkeurige beschrijving ervan zou ons nu echter veel te ver voeren. Genoeg zij het hier nog te vermelden dat het lijk steeds een heelen afstand heeft af te leggen, voordat het op de verbrandingsplaats is aangekomen, en dat de dergelijke gelegenheden de vrouwen niet langer meer zouden worden verbrand, al was het ook dat zij zulks zelve wenschten, wat een enkele maal misschien wel eens is voorgekomen, en, in het algemeen, dat bij veroordeelingen wegens gepleegde misdrijven, moord of diefstal, enz., geen onmenschelijke of verminkende straffen zouden worden opgelegd.

De vorsten van Zuid-Bali, speciaal de drie bovengenoemden, hielden zich echter nooit aan het politiek contract en gingen voort bij de lijkverbranding van vorsten of vorstentelgen de weduwen mede levend te doen verbranden.

E. VERBEKE
Oud-resident

(Wordt vervolgd)

't Hof van Savoye te Mechelen

—x—

» De oorspronkelijke bestemming van dit, wat kunst en historie betreft, zoo belangrijke bouwwerk was de verblijfplaats van de landvoogdes Margareta van Oostenrijk.

« Aan Rombout Keldermans droeg deze het bouwen van haar paleis op, waarmede in 1507 begonnen en niet voor 1525 geeindigd werd. Het is een schilderachtig en tamelijk vermaard gebouwenkomplex in gewone Brabantsche brikken-met-zandsteenstijl opgevat, dat wel boeien kan door zijn pittoresk uitzicht, maar heel weinig op het gebied van architectonische harmonie te genieten geeft.

« Toch kon het, in eene zoozeer van renaissance-geest doordrenkte omgeving als die van Margareta moeilijk blijven bij een uitsluitend gebruik der gothiek, en het is dan ook geen wonder dat het eerste renaissance-bouwwerk in onze gewesten, de vleugel langs de Keizerstraat van het paleis der landvoogdes is. Dit gedeelte kwam omstreeks 1517 klaar. Het is wellicht op uitdrukkelijk bevel der vorstin dat de Savoyaard Guyot de Beauregard deze frantoenen balkanen en portalen, volgens den nieuwen geest opgevat, in den assymetrischen bouw van Rombout Keldermans en niet onmogelijk tot diens ergernis inlaschte. Deze architectuur is bijna louter Fransch import. Veel invloed oefende de bouw op het verdere verloop der Nederlandsche bouwkunst niet uit ».

Leurs : Mechelen.

Men schreef 1530 toen Margaretha overleed. Hare opvolgster Maria van Hongarije nam intrek in 't hof van Savoye totdat bij haar heengaan de stad 't paleis koopt om 't in 1561 weer af te staan aan den beruchten eersten aartsbisschop van Mechelen Kardinaal Granvelle. Acht en veertig jaar huist de prelaat er, 't Paleis komt opnieuw in 't bezit der stad en de Groote Raad houdt er zijne zittingen tot in 1794 de fransche overheerschers er hun gerechtshof instellen. In 1842 werd 't gebouw hersteld — beter gezegd verminkt — en men vestigt er de rechtbank van eersten aanleg. Deze verminking ongeveer 1877 weer hersteld door de architekten Blomme van Antwerpen en Meyns van Mechelen. De achterbouw aan den kant der Voochtstraat, diende tot in 1851 als aartsbisschoppelijk paleis.

In dit paleis woonde drie en twintig jaar de grootste prinses die ooit de Nederlanden regeerde, nl. Margaretha van Oostenrijk. Deze, dochter van Maximiliaan, weduwe van Philibert van Savoye en moei van Karel V bestuurde in diens naam onze gewesten. Van uit hare residentie te Mechelen onderhandelde ze met de gezaghebbendste vorsten van haar tijd, en had een belangrijk aandeel in belangrijke staatkundige gebeurtenissen, zooals de **Vrede van Kamerijk** en vooral de **Vrede van Madrid** (.

Wanneer de staatkunde haar enkele vrije oogenblikken liet ontpopte zich Margaretha als dichteres en als toonkundige. Enkele van haar dichtwerkjes werden op muziek gezet. Meest alle zijn van weemoedigen aard. Wijzen we slechts op het bekende « Ghequetst ben ic van binnen »: In onschuldige pleziertjes schepte ze vermaak ; dit beproefde Willem Geets weer te geven

Mechelen. Het Hof van Savoye.

op zijn doek « Poppenspel aan 't hof van Marg. van Oostenrijk. Gedurende de laatste jaren leed de Regentes door eene wonde aan 't linkerbeen, een ziekte die haar naar het graf sleepte op den tamelijk jeugdigen leeftijd van een en vijftig jaar.

L. D. B.

De V.T.B. bezoekt dit gebouw op Zondag 20 Januari te 10 u. voormiddag. Eene eenige gelegenheid om met iets belangwekkends kennis te maken !

L. D. B.

Brieven van de Azuren Kust

DOOR A. WAUTERS

Nizza, 30 December 1923

II.

Dezen voormiddag zijn we onze kranten gaan lezen op de **Promenade des anglais.** Die is, voor en na het déjeuner (ons middagmaal), het rendez-vous van de alhier verblijvende vreemdelingen, welke men reeds bij duizenden telt en die uit alle landen van West-Europa en uit Amerika hier samenstroomen. Overal zitbanken, en honderden stoeltjes zijn er te huur. Het is er een stalling van prachtige zomertoiletten; excentrieke bejaarde matrones ontbreken er niet. Druktemakende dagbladventers en fotografen, die speculeeren op de ijdelheid van de bezoekers om zich te laten kieken, loopen aan en af. Op den breeden rijweg daarnaast, een aanhoudende beweging van: auto's, rijtuigen, cavaliers, autocars met 12 tot 24 zitplaatsen, waarmee vooral de Engelschen en Amerikanen uitstapjes doen in 't gebergte of langs de kust. De bonte toiletten, de blinkende rijtuigen, het schittert alles in de milde zuiderzon, die zooveel warmte geeft, dat ge bij het loopen verplicht zijt u van uw overjas te ontdoen. 't Is de zomer, de heerlijke zomer in 't hartje van den winter !

Die promenade is eenige meters hooger gelegen dan het zeestrand, of liever dan den zeeoever ; want een strand, zooals wij het verstaan is hier niet. De Middellandsche zee heeft geen merkbare ebbe en vloed: de waterstand is nagenoeg steeds dezelfde, behalve bij storm. De laatste baartjes krullen op een bed van keien wit-schuimend om, met een helblauwe schittering. Dat keienbed wordt geleidelijk hooger en is op sommige plaatsen 20 à 30 meter breed. Geen spoor van zand ! Men ziet er haast geen wandelaars. Enkel aan den Oostkant, vlak tegenover de oude stad, komen de volksvrouwen er hun linnen te drogen leggen en doen de zonnekloppers van ginds op de keien hun middagdutje, waarbij ze hun vest als hoofdkussen gebruiken.

Dan is ons heerlijk Vlaamsche strand, met zijn zachtglooiend zandtapijt, zijn honderden bontgekleurde badwagens, zijn duizenden badgasten en dartelende kinderen, op een zonnigen Julidag, een prachtiger schouwspel !

Ik mag hier niet vergeten te zeggen, dat op de gansche Azuren kust, buiten te Cannes, geene zeebaden genomen worden; enkel warme baden in badinrichtingen aan den zeeoever en natuurlijk ook in de hotels.

We hebben ook kennis gemaakt met de zuiderlijke keuken: weinig vleesch en allerlei groenten op allerhande wijzen toebereid. Ze is me, tegen alle verwachting in, heerlijk meegevallen! Ik vind hier het schapenvleesch zoo lekker als rosbif bij ons ; ik lust olijven dat het een plezier is; 'k heb zelfs, o wonder, voor de eerste maal in mijn leven de dikke bladeren van een artisjok met wellust uitgezogen ! Komt dat nu, wijl het hier de streek is en alles dus verscher, rijper gebruikt wordt, of ligt het aan de manier van bereiden ?... Wat men hier ook met welgevallen drinkt, is de lichte witte wijn van de streek en de **chianti**, de Italiaansche tafelwijn.

Gister hebben we de bloemen- en vruchtenmarkt bezocht. Eén genot voor de oogen, en 't water komt u in den mond bij het zien van de gouden sinaasappels en mandarijnen, de dadels nog vast aan den tak, de bananen, de vijgen, wat weet ik al !... Te Cimiez zagen we een heelen boogaard met sinaasboomen, met duizenden haast rijpe vruchten tintelend tusschen de donkergroene bladeren. Het doet de eerste maal vreemd aan ! A propos, de sinaasappels van de streek worden bijna niet gegeten ; ze worden opgekocht voor stokerijen in het binnenland, waar men er curaçao uit bereidt. Die welke verbruikt worden, komen uit Algerië. Ze zijn sappiger en zoeter.

Ik eindig voor heden, en wensch u allen een voorspoedig nieuwjaar !...

Nizza, 1 Januari.

III.

Neen, hoor !... Daarvoor zijn we niet naar hier gekomen ! Verbeeld je, dat het gister in vollen dag koud is geworden ; een grauwbewolkte hemel, een grauw bewogen zee en grauwer dan ooit de bergen. Het ging niet aan, ergens te gaan zitten : 't was te koud !

En vandaag regent het, onophoudelijk, gestadig, zoo moedwillig als het te onzent

regenen kan. Met mijn regenmantel aan, dien we, op raad van Mev. R..., meegenomen hadden, waag ik mij rond 11 uur eens langs de avenue de la Victoire, de hoofdstraat die van het station naar de zee leidt, naar de Place Masséna en de Promenade des anglais.

Haast iedereen loopt op straat met een regenscherm. Ik meende heusch, dat zoo'n « meubel » hier totaal onbekend moest zijn! Zelfs als de regen een wijl ophield, bleven de regenschermen geopend ! Was het misschien om ze eens goed te luchten?

Zonderling ! Op dezen regendag was het stedelijk korps van « straatbespuiters » voltallig gemobiliseerd. Die brave lui deden concurrentie aan de wolken, om stof en slijk uit de geasphalteerde straten te doen verdwijnen. En dat was maar goed, want bij drogen wind heeft men hier nog al last van het stof.

De zee was zeer woelig. De hooge baren kruldem om, evenals bij ons bij halven storm, en rolden ziedend op de keien uiteen. Met vreeselijke snelheid kwam de Paillon, de bergstroom die Nizza doorsnijdt, maar op een gedeelte van zijn doortocht overwelfd is, zooals de Zenne te Brussel, in de zee gestroomd en teekende langs de kust, met haar slijkig-geel water, een grooten gelen halven cirkel. Aan den voet van den Mont du Château sloegen de baren met doffe slagen tegen de rotsen, zoodat het gepulveriseerd water hoog boven het wandelterras opgejaagd werd. 't Was een tooneel van kracht en schoonheid !...

Van middag een lekker déjeuner met speciale taart en elk een mandje met fruit. Daarbij een overvloed van bloemen op tafel en nieuwjaarswenschen van 't personeel. Aandoenlijk, maar duur wegens de nieuwjaarsfooien !

(Wordt vervolgd).

De eeuwenoude strijd
tusschen
RECHT en PLICHT
is in den V. T. B. opgelost

Ieder Lid heeft het recht / den plicht

EEN NIEUW LID AAN TE BRENGEN.

Van het Secretariaat

Inbinden van de Toerist-Jaargang 1923. — De leden, die de jaargang 1923 van ons orgaan wenschen te laten inbinden, kunnen deze op het Secretariaat bezorgen, waarna veertien dagen later ingebonden kunnen afgehaald worden.

Prijs van inbinding fr. 4.— Goed verzorgd werk.

Ledenaangroei. — Van 15 tot 31 December steeg ons ledental met **462** ; voor de geheele maand December **691**.

BONDSLEVEN

DE V.T.B. IN LIMBURG.

Voordracht te Genk. — Ook in Limburg roert er wat. In deze provincie, waar voor den Vlaamschen toerist heel wat te genieten valt, is een flinke werking van den Vlaamschen Toeristenbond hoogst noodzakelijk. De beperkte verkeersmiddelen en de erbarmelijke spoorwegverbindingen vormen een waar beletsel, niet alleen om deze streek te bezoeken, maar ook om de Limburgers zelf te veroorloven op reis te gaan, hetzij voor zaken hetzij voor bezoeken of wat anders.

Limburgsche V.T.B-ers, de handen dan ook uit de mouwen ! Niet langer geduld de stiefmoederlijke behandeling. Gewerkt om V.T.B. in onze provincie tot een machtig organisme te maken, dat ons zal steunen en helpen, op het gebied van toerisme over 't algemeen en voor de verbetering der verkeerswegen in het bijzonder.

Een eerste poging waagt V.T.B., Genk, door het inrichten van een prachtige

Voordracht over Algerië

te geven op Zondag 27 Januari, om 5 uur stipt, in de zaal van het patronaat, Poststraat, door den heer Ernalsteen uit Antwerpen, lid van het Algemeen Bestuur van V.T.B. Deze hoogst betrekkelijke voordracht zal met prachtige lichtbeelden opgeluisterd worden.

Wij verzoeken vooral onze bereidwillige juffrouwen op post te zijn om ons te helpen.

F. L.

—::—

Werking van den V.T.B. te Kapellen. — Onderstaande brief werd, door V.T.B., Kapellen, aan den Goeverneur der provincie Antwerpen, en aan de Vereeniging tot Behoud van Natuur- en Stedeschoon gezonden :

Mijne Heeren,

Wij vernamen dat de plannen der Maatschappij van Buurtspoorwegen voorzagen dat de tram Kapellen-Putte, zou gelegd worden op de Oosterzijde van den steenweg en dat de bestaande boomen aan de uitgang van Kapellen zouden ongeschonden blijven.

Maar, op dien kant van den steenweg ligt, sinds verleden jaar, een fietsbaan en nu wordt er door sommige openbare besturen op aangedrongen, dat deze zou bewaard blijven en dat de boomen toch zouden verdwijnen om plaats te maken voor de tramlijn.

Daartegen moet opgetreden worden ; het natuurschoon moet blijven.

De besturen die, nu uit zuinigheid de fietsbaan willen behouden, en de boomen willen laten verdwijnen, hadden vroeger moeten uitzien en

de fietsbaan niet laten leggen op de plaats die, volgens bevoegde mannen, toekomt aan de tram.

De ondervinding leert, dat bij het aanleggen van tramwegen, de fietsbaan, al ligt ze aan den overkant, erg lijdt, ja zelfs verdwijnt en dat het bestaan van een fietsbaan, dus geen reden biedt om de tram aan den overkant te leggen en prachtige boomenrijen te doen verdwijnen.

Namens de V.T.B.
get. Dr A. Libbrecht, E. M. Verschueren, M. Beinaerdts.

ANTWERPEN.

Het Kerstfeest van de Antwerpsche Fietsersgroep van V.T.B., op 26 December jl., is buitengewoon gelukt en heeft ieders verwachting overtroffen. Een eivolle zaal, uitgelezen en geestdriftige publiek, zeer keurig en verscheiden programma, een zangkoor onder de meesterlijke leiding van een bescheiden medelid, een schitterende kerstboom met zeer vele geschenken van elken aard. Een aanwezig bestuurslid dankte in korte woorden al de leden die mede hadden geijverd voor het welslagen van het feest in 't bijzonder den hr. Laureyn, de flinke leider van den V.T.B.-fietsersgroep, en spoorde tot krachtige propaganda aan voor den bloei van den bond. Het feestje eindigde in de vroolijkste stemming.

VERKEERSWEGEN

Steenweg Mortsel-Lier.

In het voorjaar zal met de herstellingswerken aan dezen belangrijken verkeersweg begonnen worden.

Auto-busdiensten.

Bij Koninklijk Besluit werd vergunning verleend aan de Maatschappij der Auto-bussen, om zes nieuwe lijnen te bedienen te **Antwerpen** en voorsteden.

—:—

Een aanvraag om een nieuwen dienst in te richten tusschen **Mortsel-Bouchout-Lier,** kwam bij het gemeentebestuur van Mortsel in. Binnenkort zal door de betrokken besturen een beslissing hieromtrent getroffen worden.

—:—

Wij ontvingen een Dienstregeling van Autobusdiensten in **West-Zeeuwsch-Vlaanderen** (Dienst : Breskens-Brugge via Maldegem ; Oosburg-Breskens via Groede met extra-ritten), en over den Autobusdienst Brugge-Blankenberge. Hieruit blijkt dat West Vlaanderen thans in dit opzicht een flinke vooruitgang heeft gemaakt.

—:—

De spoorlijn Heppen-Houthalen.

De rails van de nieuwe spoorweg Heppen-Houthalen zijn gelegd tot Beeringen voorbij.

In den voortijd zal een vervoerdienst voor kolen en waren ingericht worden.

—x—

De tramlijn Brugge-Knokke.

Sedert eenigen tijd is het eindpunt van de tram Brugge-Knokke weer aan de Brugsche statie, tot groot gemak van de reizigers.

De Leiebrug te Kortrijk.

Nu de voltooiïng der oude Broelbrug haast een einde neemt, hopen de inwoners van het Over-Leische, dat er ook weldra een aanvang zal gemaakt worden met de herbouwing der nog meer onmisbare Leiebrug.

De bestaande voorloopige houten brug biedt immers geen rechtstreeksche verbinding met de twee voornaamste, zoo druk bezochte stadsgedeelten, en levert een groot bezwaar op voor de voerlieden. Ook is er het verkeer voor de voetgangers niet van gevaar ontbloot.

—x—

Een raadplegend Komiteit der Rijksbanen

De Staatsbanen hebben behoefte aan dringende herstellings- en verbeteringswerken. Opdat deze werken methodisch zouden gebeuren heeft de Minister van Landbouw en Openbare Werken een Raadplegend Komiteit dier wegen ingesteld, om advies uit te brengen over de beste wijze, waarop nieuwe banen kunnen aangelegd en de bestaande onderhouden worden.

In dit Komiteit zullen de volgende personen opgenomen worden :

De Algemeene Bestuurder der Wegen en der Burgerlijke Gebouwen ; de Hoofdopzieners van Bruggen en Wegen, belast met de twee Algemeene Opzichten der Wegen ; de Algemeene Bestuurder bij het Beheer der Gemeentewegen ; voorts leden van de Royal Automobile Club van België, de Touring Club van België, den Motocyclistenbond van België en andere dergelijke inrichtingen.

De Algemeene Bestuurder van Bruggen en Wegen wordt tot Voorzitter van het Komiteit benoemd.

De heer Dopp, Technisch onderbestuurder bij het Hoofdbeheer van Bruggen en Wegen, zal het ambt van Secretaris waarnemen, zonder stemrecht.

De tramlijnen te Sint-Truiden.

Naar het schijnt, heeft het voorstel der gemeente Genk, betreffende de aanlegging van electrische tramlijnen en waarin begrepen is een vertakking tot Kortessem, met aansluiting over Wellen, Ulbeek en Zepperen tot Sint-Truiden, een gunstig onthaal gehad bij het hooger bestuur der Buurtspoorwegen. Er wordt ook getracht eene electrische verlenging te bekomen der buurtspoorlijn Sint-Truiden-Herk-de-Stad tot Beeringen.

Onze Kerken

De Historische Kapel van St. Idesbaldes,

staande in de duinen tusschen De Panne en Coxyde, liep gevaar te worden afgebroken, daar het cijnsrecht van den grond verloopen was, en de kerkfabriek van Coxyde niet in staat was hem te koopen.

De kapel is gered ; ziehier op welke manier. De Onderpastoor van Coxyde dacht eraan een eerwaarde Pater naar Coxyde te laten komen, om een preek te houden over het gevaar dat de kapel bedreigde, en om de parochianen aan te zetten hun priesters in staat te stellen den grond te koopen. Bij één omhaling onder de Missen gedaan, werd het noodige geld ingezameld, d.w.z. ongeveer vier duizend frank ! — Coxyde telt milde inwoners !

Meessen.

Ten gevolge der eerste opruimingswerken, zijn de overblijfselen der kerk blootgelegd geworden. Deze overblijfselen bevatten : de oude krypten onder het koor en onder de kapel van den H. Geest ; het onderdeel der pilaren die den kerk-

toren schragen en waarachter zich een trap bevindt die leidt naar den toren en naar de krypte, de overblijfsels der bidplaats vroeger de kapel der overledenen, een deel der pilaren van den ingang der bidplaats.

Volgens de onderrichtingen door de Kommissie voor Monumenten verstrekt zal hetgeen van de krypte overblijft bij den wederopbouw moeten behouden blijven. Daarenboven zal men er naar moeten trachten zooveel mogelijk de overblijfsels te gebruiken en, wat meer is, zullen opsporingen moeten worden gedaan om de basis der pilaren te ontblooten. Ten einde het metselwerk der krypte heelemaal te ontblooten, zal het aanvulsels in kareelsteenen mogen afgebroken worden.

***

Eine.

Nestor de Tière's nijverig geboortedorp geraakt stilaan wederom in orde. De in puin geschoten kerktoren o.m. werd verleden winter in een soort stompig, pepervatvormig leelijk iets herschapen. Dit was, gelukkig, slechts voorloopig en thans legt men de laatste hand aan 't heroptrekken van den vroegeren smaakvollen spitsen toren.

***

Millen.

Iedereen die de kerk bezoekt moet het priesterkoor bewonderen dat onlangs prachtig is geschilderd.

De tafereelen die de schilder op de wanden uitgewerkt heeft voldoen in hooge mate. Bijzonder trekken de aandacht het tafereel van Jezus de kindervriend, van Mozes en de Woestijn en Elias door een Engel gevoed.

***

Oud-Stuivekenskerke.

De Minister van Landsverdediging heeft de puinen van den toren van Oud-Stuivekenskerke onder de te bewaren oorlogshoekjes gerangschikt. Er werd beslist dichtbij de puinen van den toren eene gedenkkapel op te richten, gewijd aan de H. Maagd Maria. De plannen zijn gereed, talrijke giften zijn ingekomen bij het Komiteit, en de werken zullen in de aanstaande lente een aanvang nemen.

***

Buuken.

Thans is de Godstempel geheel voltooid. De werken werden aanbesteed 't vorige jaar in November en begonnen in Februari l.l. We mogen zeggen dat de kerk iets prachtig is. Het is een puik-modern gebouw dat goed uitkomt met de omgeving.

M. P.

GEMENGD

De verwarming der treinen.

Sedert den oorlog werd groote vooruitgang gebracht in de verwarming onzer treinen. Bijna allen worden thans door stoom verwarmd.

Het is niet zonder belang, het publiek er op te wijzen, dat deze verwarming ongeveer 12 frank per dag en per rijtuig kost, zegge in 't geheel 15 millioen per jaar, aan brandstof, onderhoud en personeel.

In deze uitgave wordt het stoomverbruik door meer dan 6 millioen vertegenwoordigd.

De reizigers kunnen in groote mate medewerken om dit stoomverbruik te beperken : daartoe volstaat dat zij telkens als zij oordeelen dat de temperatuur van hunne afdeeling kan gematigd worden, gebruik maken van den hefboomregelaar die zich in elke afdeeling bevindt.

Zij zullen aldus het hunne bijdragen om elken winter verscheidene honderdduizenden frank te besparen.

Tisje-Tasje herboren : Onze flinke afgevaardigde voor Veurne meldt ons de hergeboorte van Tisje-Tasje's Almanak voor Hazebroek en Duinkerke, voor 1924. Deze kakadorus, voor zoowat honderd jaar een trouwe verschijning op de Fransch-Vlaamsche markten en kermissen, is te verkrijgen bij den heer L. Gijselinck, Calonnegracht, Veurne, tegen betaling van fr. 1.40 in Belgische en 35 ct. in Nederlandsche postzegels.

Ook verkrijgbaar op het Secretariaat V.T.B., St.-Jansplaats, 29, Antwerpen.

Nog over « Onbewaakte Overwegen».

Beveiliging van overwegen in Zweden. — De talrijke ongevallen bij overwegen der spoorwegen in Zweden hebben reeds lang om een oplossing gevraagd in de richting van beveiligingstoestellen. Een nieuw veelbelovend patent, uitgevonden door A. Westfelt, is onlangs beproefd in de Bofors-fabriek in tegenwoordigheid van den minister van verkeerswegen.

Deze gecombineerd hydraulische en electrische vinding bestaat uit palen, die op 25 meter aan weerszijden van de spoorlijn zijn opgesteld en voorzien zijn van een boom, die automatisch bij zijn nadering door den trein wordt neergelaten en weer wordt geopend als hij voorbij is. Als de trein op een bepaalden afstand van den overweg is, wordt door middel van electriciteit een grendel weggeschoven van het hydraulische toestel en worden de boomen door draden neergelaten. Op de locomotief is een electrische batterij geplaatst, zoodat de machinist haar steeds in zijn macht heeft.

—::—

OUDENAARDE.

Vlaamsche landschappen.

Vraag aan den bevoegden Minister.

Een der schoonste streken van ons land, de Scheldevallei, beneden Oudenaarde, waarvan een Stijn Streuvels, in zijn boeken, een Van de Sadeleer en een Ramah door hun schilderijen het heerlijk uitzicht doen bewonderen, had veel te lijden van de oorlogsverwoestingen. Talrijke molens en stroodaken verdwenen. Winstnajagende eigenaars velden bij geheele hoopen boomen in hunne bosschen. En thans worden door een elektriciteitsmaatschappij onooglijke betonpalen en ijzeren masten geplaatst op de hoogten dier streek, de heuvels rond Ronse, de scheidslijn tusschen het Schelde- en Leiebekken. Reeds werd veel kwaad aangericht, maar het is misschien nog mogelijk de schoonheid onaangetast te laten van eenige zichten, zooals het heerlijke moeras van Oudenaarde.

Kan de Minister de vergunninghoudende maatschappijen niet verplichten 's lands schoon uitzicht wat beter te eerbiedigen ?

Antwoord van den Minister. De Koninklijke Kommissie van Monumenten en Landschappen en een groep van vooraanstaande personen, aan wier hoofd de groote landschapschilder Emile Claus staat, hebben bij mijn ministerie verslagen

ingediend om op de gevaren te wijzen voor de fraaie landschappen, en inzonderheid het groote moeras van Oudenaarde, ingevolge de werken tot de elektrische voorziening van Oost-Vlaanderen.

Ik heb onmiddellijk die stukken aan den goeverneur van Oost-Vlaanderen overgemaakt met verzoek de geschikte middelen te beramen om die gevaren zooveel mogelijk te verminderen.

De Tacambaro-Warande.

't Is un toch al een heel tijdje geleden, dat de Tacambaro-warande, beter bekend onder den naam van « Engelsch Hof » en ook nog onder dien van « De Mijnaart », in een woestenij werd herschapen. En toch schijnt men van stadswege zich hoegenaamd niet te bekommeren om die plaats welke nu nog, niettegenstaande hare verwaarloozing, een der mooie zichten onzer stad uitmaakt. Is het dan niet jammer te moeten vaststellen hoe putten en bulten en modderplassen de plaats hebben ingenomen der vroegere bloemenperken en smaakvolle wegen ; hoe allerlei papiren, steenen en afval het gansche terrein overdekken ?

Als men bedenkt, dat andere steden het minste hoekje gronds benuttigen om het door bloemen en groen den inwoners en den bezoekers aangenaam te maken ; dan vraagt men zich waarlijk af hoe het mogelijk is dat ons stadsbestuur, het welk nochtans steeds naar verbetering tracht, zoo onverschillig blijven kan voor de verfraaiing van dien kant van Oudenaarde die den vreemdeling het eerst en het meest treft bij zijn binnentreden.

Op het einde van den vorigen winter heeft men de beplantingen langs bedoelden kant hernomen, echter nog niet voltooid. Laten we hopen, dat bij dit voltooien ook zal worden gedacht aan het algeheele heropknappen van de warande in kwestie.

BRUSSEL.

De verfraaing van de Groote Markt.

Een uitgave van 110.000 frank is op de begrooting der stad Brussel ingeschreven voor de herstelling van de huizen 44 en 46 van de Boterstraat. Deze woningen maken deel uit van het grootsch geheel van de Groote Markt.

Met het oog op deze herstelling heeft men reeds de pleisterlaag van den gevel van n° 46 verwijderd.

Het onderhoud van de overige gevels van de Groote Markt zal, in 1924, een bijzondere uitgave vergen.

Anderzijds heeft Brussel sedert jaren, een som van 50.000 frank op zijn begrooting voorzien, om, in de nabijheid der Groote Markt, de herstelling van historische woningen aan te moedigen.

V. T. B. — Hoofdstations !

Het eerste V. T. B. — hoofdstation (n. l. 5000 leden) werd bereikt !

Nu kort-geleden kwamen we in het tweede station (10000 leden) aan.

Thans "FULL SPEED„ naar het volgende doel : 15000 leden !

Steeds voorwaarts, naar verder gelegen Hoofdstations van den V. T. B. !

AANWERVING NIEUWE LEDEN. PREMIES.

Voor onze propagandisten is thans de tijd weer aangebroken om met kans op goeden uitslag, te ijveren voor het aanwerven van nieuwe leden.

Het Bestuur van V.T.B. stelt tot aanmoediging volgende premies beschikbaar :

Voor het aanbrengen van :

2 leden : het inlichtingsboekje V.T.B. : Wat ieder lid weten moet.

5 leden : een reeks zichtkaarten onzer zeeduinen of 1 Vlaamsche Kaart uit de serie uitgaaf V.T.B.

10 leden : 1 Vlaamsche Kaart, zelfde serie op linnen.

15 leden : de geheele serie Vlaamsche Kaarten (6 kaarten).

20 leden : het prachtboek « Onze Kempen », « Mechelen » of de « Haven van Antwerpen » uit de reeks « Steden en Landschappen ».

25 leden : de geheele serie Vlaamsche Kaarten op linnen.

50 leden : een waterreis kosteloos mede te maken.

75 leden : kostelooze reis, 3e klasse, van Brussel uit naar Brugge, Damme, Sluis en de Kust, of van Brussel uit naar Rochefort of Remouchamps met bezoek aan de grot.

100 leden : een abonnement van 5 dagen op de Belgische Spoorwegen.

Voor de houders van abonnementen en vrij kaarten zal een bijzondere schikking worden getroffen.

Deze premies worden beschikbaar gesteld voor het tijdperk gaande van 1 November 1923 tot 15 Oktober 1924 ; de inschrijvingen voor het jaar 1924 worden dus van nu af op het secretariaat ingewacht.

Zij, die naar deze premies dingen, moeten bij hun aanvraag voegen een lijst der door hen tusschen 1 Nov. en 15 Okt. bij het Secretariaat aangebrachte nieuwe leden.

Samenvoeging, d.i. het in aanmerking brengen van nieuwe leden voor meer dan één premie. is natuurlijk niet toegelaten.

Propagandisten aan 't werk.

EERELIJST

Wij bebben in onzen Vlaamschen Toeristenbond een keurkorps van werkers, ijveraars voor onze goede zaak, die, gelukkig, niet tot bedaren zijn te brengen. Het zijn altijd actieve aanwervers van leden. Ziehier hun namen en het aantal leden door hen, aangebracht in de maand December jl. :

1.	Hector Gyselinck, Gent	53
2.	A. Boone, Hulst (Zeeland-Nederland)	50
3.	L. De Beuckelaer, Brussel	39
4.	Florent Sterckens, Rijkevorsel	38
5.	P. K. Flamée, Geeraardsbergen	25
6.	Fr. Deckers, Antwerpen	18
7.	Frans De Smedt, Antwerpen	17
8.	Lodewijk Peeters, Borgerhout	16
9.	G. Janssens, »	14
10.	Bertha Samyn, Mechelen	14
11.	A. Deville, Antwerpen	14
12.	Ed. Boons, »	11
13.	A. Mertens »	11
14.	F. Luyten, »	11
15.	M. Mangelschots, St. Pieters-Leeuw	10
16.	Gyselinck, Veurne	10
17.	R. Dequekers, Isegem	9
18.	Ddw. Van Hemel, Antwerpen	9

19. V. Pyls, Genk 9
20. Janssens Antwerpen 8
21. Dr. K. Genbrugge, Watervliet 8
22. Frans Neyes, Antwerpen 7
23. P. Dobbelaer, Boschkapelle (Nederland) 7
24. Dr. C. Leurs, Antwerpen 7
25. Jan Van de Velde, Hamme 7
26. R. De Wiest, Brussel 7
27. L. De Schryver, Nederbrakel 6
28. J. Kooiman, Bouchout 6
29. G. De Coster, Borgerhout 6
30 L. De Veen, Schaarbeek 6
31. Geeraard Samyn, Veurne 6
32. Frans Maquoy, Schaarbeek 6
33. M. Gielens, Leuven 6
34. L. Vincke, Etterbeek 6
35. Van den Wyngaert, Sint-Niklaas 5
36. Lode De Bruyn, Mechelen 5
37. J. Goossens, Hoeilaart 5
38. Maria Verhuyck, Mechelen 5
39. A. Beirnaert, Antwerpen 5
40. De Belser, Berlaar 5
41. Emiel De Pauw, Antwerpen 5
42. A. De Smedt, Antwerpen 5
43. A. Bouvier, Tervuren 5

Het is het Bestuur van V.T.B. een genoegen deze flinke werkers dank te zeggen voor hun onvermoeide toewijding voor den bond ; dat zij een voorbeeld mogen zijn voor die honderden V.T.B-ers : de nog geen enkel lid aanbrachten en die misschien met een kleine moeite in de mogelijkheid zijn er tientallen aan te werven. En dan stellen wij aan die honderden, welke tot nog toe werkeloos bleven, de vraag : Is uw vrouw, is uw man, zijn uw familieleden, uw vrienden en kennissen reeds lid van den V.T.B. ? Neen ?... Laat ze dan dadelijk inschrijven, en gij zult het genoegen smaken ook uw steentje te hebben bijgebracht tot het optrekken van het groote gebouw, dat V.T.B. moet worden.

Na het innen der bijdragen zal aan ieder der heeren, die in aanmerking komen voor de uitgeloofde premies, een der prachtige boekwerken gezonden worden.

Van deze gelegenheid maken wij gaarne gebruik om ook hartelijk dank te zeggen aan hen die buiten de maand December, zoo'n prachtig werk leverden. Zij verdienen onze aller hulde en waardeering, en dat zij, voor het heil van V.T.B. en voor Vlaanderen, op den ingeslagen weg mogen voortgaan !

VERMINDERINGEN.

ANTWERPEN.

Alf. Mertens, Lange Nieuwstraat, 110. Alle verzekeringen Vlaamsche Mijen. 10 °/° vermindering op de eerste premiën.

BILSEN.

Martin Verlinden, Statiestraat, Gasthof, 5 °/° vermindering.

BRUGGE.

J. Van der Haeghen, Wollestraat 32, 5 °/° vermindering op alle uurwerken en herstellingen.

DOORNIK.

Firma De Roeck en Allegaert, Du Quesnoystraat 29, 10 °/° korting op alle aankoopen van huisgerief.

LEUVEN.

Hotel « In de zingende Molens », Em. Dahlem, Bondgenootenlaan, 45, geeft volgende vermindering op de kamers fr. 4.— in plaats 8 fr.

VELTWEZELT.

Willem Slangen, Rijwielen, 5 °/° vermindering.

BOEKBESPREKING.

Drie nieuwe uitgaven van **G. Van Oest & Cie.** (Librairie Nationale d'Art et d'Histoire), Brussel.

1. **René Stevens & Louis Van der Swaelmen : « Guide du Promeneur dans la Forêt de Soignes ».**

Dit boek koopen is een geschenk ontvangen, een geschenk dat nuttig is en zeer aangenaam aandoet. Een dergelijk boek in dezen duren tijd fr. 6.— prijzen, is elken toerist, elken natuurminaar bijna onweerstaanbaar tot koopen aanzetten. Want hier wordt een werk aangeboden van 313 bladzijden, voorzien van foto-verluchtingen, op blank glacé-papier bij J. E. Buschman te Antwerpen gedrukt. Veel meer zullen we over dit mooie boek niet zeggen : de namen èn van de schrijvers èn van uitgever èn van drukker zeggen meer dan noodig is. We vermoeden dat deze gids — we herhalen het : tegen zulk een spotprijs — gauw zal uitverkocht zijn. Liefhebbers rept u !

2. **Edouard Michel : « Hôtel de Ville et Beffrois de Belgique » : fr. 5.—**

Een klein boekje, maar met verdienste. Michel heeft er verstand van om gewoonlijk flauw voorgebrachten kost aantrekkelijk en tot geestelijk genot te bereiden. De inhoud van het werkje past niet streng aan zijn titel, wat aan het geheel evenwel niet schaadt. Kantteekeningen en illustraties, een logische schikking van de stof, een aangename letter en goed papier hebben van dit boekje een aangename, uitgesponnen inleiding gemaakt, ter beschikking van ieder, die belang stelt in factor, basis en ontwikkeling van kultuur en beschaving in ons land.

3. **Edouard Michel : « Abbayes et Monastères de Belgique ».**

Dit is voor ieder wetenschapsmensch een hoogst belangwekkend boek, — voor den waren toerist een onmisbaar gids ! — Met het eene gedeelte geeft het een bondige maar toch volledige en zeer heldere toelichting over het fondamenteele beschavingswerk (6e tot 13e eeuw), met hand en geest door de kloosterlingen geleverd. Dit gedeelte kan ongetwijfeld menigeen volle klaarheid over tot dan toe, naar oorsprong en oorzaak, nevelige aangelegenheden en feiten brengen. Het zal velen ten minste een zuiverder gedachtsordening bieden, en ongetwijfeld allen die belang stellen in de beschaving en haar ontwikkeling zeer interessante lektuur.

Het andere gedeelte is een gids in de echte beteekenis van het woord, een gids voor bezoek aan de groote Belgische abdijen, vóór het einde van de 13e eeuw gesticht, en waarvan telkens gegeven worden : ligging, — bezoek waarom, hoe te ondernemen, moeilijk- of gemakkelijkheden bij uitstappen naar deze oorden, — huidige staat, — historie, — bibliografische opgaven. De indeeling is per provincie en binnen de provincie alfabetisch geschikt en ruim van bibliografie voorzien. Voor elke studie, elk onderzoek, elk bezoek met betrekking tot dit onderwerp hier, wijst « Abayes et Monastères » den goeden weg. Het boek beslaat 270 bladzijden, op zeer zuiver papier gedrukt ; het is daarenboven van 48 goedgekozen, scherpe foto-verluchtingen voorzien. Prijs : fr. 20.—

V. H.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN :

Vrijdag 18 Januari aanstaande, om 8 uur 's avonds, in de Stedelijke Jongensnormaalschool, Quellinstraat, prachtige voordracht door den begaafden spreker, **Eerw. Heer De Vis**, van Laken. Onderwerp : **Een Reis door Italië.** Deze voordracht wordt door bijzonder gelukte en treffende **lichtbeelden** opgeluisterd. Wij kunnen onze leden niet genoeg aanzetten met vrienden en kennissen deze talrijke aangename en leerrijke voordracht bij te wonen. De Eerw. Heer De Vis is een specialist in zake Italië en een spreker van bijzonder gehalte.

Toegang kosteloos voor iedereen.

Zondag 27 Januari, wandeling door het schilderachtige **Schipperskwartier,** onder leiding van den **Heer Verhees,** Kunstsmid. Bijeenkomst om 10 uur vóór het beeld van Brabo (Groote Markt).

Op Donderdag 14 Februari, 8 uur, V.T.B. voorstelling in den Poesjenellenkelder.

BRUSSEL :

30 Januari, des avonds om 8 uur in de groote zaal van het gebouw, Pletinckxstraat 19 (Beurs) voordracht met lichtbeelden over « Amerika », door Mevrouw Pil, van Antwerpen.

Zondag 20 Januari. Reis naar Antwerpen. De inschrijvers kunnen hunne kaarten op den dag der reis bekomen een half uur vóór het vertrek der trein, dus om 8 uur in het Noordstation.

GENK.

Zondag 27 Januari, om 5 uur 's namiddags, in de zaal van het patronaat, Poststraat, voordracht met lichtbeelden door den **Heer E. Ernalsteen,** uit Antwerpen, lid van het Algemeen Bestuur, over Algerië.

Toegang : Leden V.T.B. : Kosteloos ; niet-leden : fr. 1.—

GENT.

Radio-concert. — Een onzer vrienden, eigenaar van een prachtig radio-toestel noodigt de leden ten zijnent tot bijwoning van een concert op **Zondag 20 Januari 1924.** Daar echter de ruimte beperkt is, worden de leden in ploegen verdeeld, zoodat wie zich het eerst aangeeft in aanmerking komt voor het concert van 17 uur. **(Brussel en Parijs).** De anderen voor dat van 20.30 uur. **(Brussel-Amsterdam-Londen).** Voor aangifte tot bijwoning houdt onze afgevaardigde, Mr. Gijselinck, Begijnhoflaan 31, zich ter beschikking, die tevens ook verdere inlichtingen van samenkomst verstrekken zal.

Lezing met lichtbeelden. — Op Zondag 29 Januari 1924, om 8 uur stipt houdt Dr Paul Van Oye. in het lokaal aan het koffiehuis « De Wapens van Zeeland », Koornmarkt, een lezing met lichtbeelden met als onderwerp : **« Een Reisje naar Congo met beschouwingen over de toekomst onzer Kolonië ».** Wij verzoeken onze leden zoo talrijk mogelijk tegenwoordig te zijn. Toegang vrij en kosteloos.

Reis naar Antwerpen. — Op Zondag 17 Februari, 4e reis naar Antwerpen met vertooning in de Koninklijke Vlaamsche Opera. Verder nieuws in het volgend nummer.

HOEILAART.

Voordracht met lichtbeelden door dhr. Chr. de Does, van Brussel, over **« Door het Zwarte Woud »,** op **Woensdag 8 Februari,** des avonds om 7 ½ uur, in het lokaal « Hooger Op ». Toegang kosteloos voor iedereen.

ISEGEM.

Zondag 10 Februari : Bezoek aan het Ingelmunster-Kasteel. Vertrek per trein, om 2 uur. 's namiddags van uit Isegem ; samenkomst met de V.T.B.-fietsers en wandelaars, om 3 uur, « In 't Damberd » (over de kerk) ; om half vier, bezoek aan het kasteel, onder leiding ; om half vijf : voordracht « De Schelde », door den heer J. Bourgeois, afgevaardigde van den V.T.B. Aanspraak door den heer Jos. Van der Meersch, Advokaat te Isegem. Uitvoering van eenige Vlaamsche liederen. Symphonisch orkest.

LEUVEN.

Zondag 20 Januari : Uitstap naar Antwerpen. Bezoek aan Museum, daarna vertooning in de Vlaamsche Opera. (Opvoering van « De Vrijschutter »). Voor verder nieuws, zie ons nummer van 1 Januari.

MECHELEN.

Zondag 20 Januari, te 10 uur voormiddag bezoek onder deskundige leiding aan 't « Hof van Savoye » en den « Schat van O.L.V. gasthuis » (Kapel, schilderijen, besloten hofjes).

Dinsdag 22 Januari, te 7.30 uur 's avonds in 't stadhuis (Kolommenzaal) tweede wintervoordracht. Spreker : **Chr. de Does,** van Brussel. Onderwerp : **« Door het Zwarte Woud ».** Prachtige lichtbeelden.

RIJKEVORSEL.

Zondag 20 Januari : Uitstap naar Antwerpen. Bezoek aan Museum, daarna vertooning in de Vlaamsche Opera (opvoering van « De Vrijschutter »). Voor nadere inlichtingen wende men zich tot onzen afgevaardigde, de heer F. L. Sterckens.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

8164 Breughelmans L., Maasfortbaan, 135, Lier
5 Van Haver Ch., Predikheerenlaan, 59, id.
6 Mauquoi Alph., Leuvenschestr., 115, Vilv.
7 Mev. Mauquoi A., id. id.
8 Van der Auwera J.B., Antwerpschestw., 55, Mechelen
9 Pans Willem, Antwerpschestr., 36, id.
70 Dankaerts, Groenstr., 35, id.
1 Mellaerts-Vandermeulen J., Café du Renard, Tervuren.
2 Coussement Fr., Beeldhouwerstr., 45. St. Amandsberg.
3 De Keyzer, Parklaan, 30, Gent.
4 Varewijck Maur., Ondergem, 34, id.
5 Bartels A., Eikelstr., 33, Berchem
6 de Ruyter-Amel, St Joris-Winge
7 Mev. de Ruyter-Amel, St Joris-Winge
8 Mej. Amel Fr., Masuiplaats, 32,, Brussel
9 Mej. De BackerA., Esschenstr. 12, Antw.
80 E.H. Coosemans, Lange Looibroeckstr. 163, Antwerpen
1 Mej. Somville Irma, Rupelstr., 43, Antw.
2 Van den Brande C., Berkstr., 17, Mechelen
3 Mev. Bernard O., Jozef Balstr., 9, Berchem
4 Mej. Bernard G., Jozef Balstr., 9, Berchem
5 De Coster J., Waverschestw., 1102, Antw.
6 De Smet A., student, Van Lokerenstr., 61, Ledeberg
7 Van Damme F., Van Houttestr., 54, Gent
8 Mev. Van Damme V., Van Houttestr.,54,id.
9 Smeets Gerard, Kapelstr., 16, Hasselt
90 Mev. Smeets G., Kapelstr., 16, Hasselt
1 Thues J. handel. A.d.vaart, Quaedmechelen
2 Boone A., Hulst An 188, Zeeland (Ned.)
3 De Schrijver Ad., bankb., Sluierstr.,2, Aalst
4 De Greve K., Kinemab., Nazarethstr., Aalst
5 Van Damme K., beambte, Denderstr., 18,id.
6 Mev. Van Damme K., Denderstr., 18, Aalst
7 Declercq F., onderw. Dendermstw., Aalst
8 Mev. Declercq, Dendermondschestw., Aalst
9 De Zutter J., handel., Dorpstr., 59, Vracene
8200 Ghyssens D., Geeraardsbergstr., 188, Aalst
1 De Maesschalck K., onderpastoor, Kleine Wolvenstr., 8, Anderlecht
2 Van Gerven M., Kadamstr., 30, Turnhout
3 Mej. Blanckaert A., onderwijzeres, Oost-Ghistelhof, 8, Brugge
4 Huysmans F., Ninoofschestw., 267, Brussel
5 Huyghe J., Ninoofshestw., 129, Brussel
6 Kurrels J., Bredastr., 151, Antwerpen
7 Mev. Kurrels J., Brederodestr., 151, id.
8 Schie Emiel, Hoeilaart
9 Goossens V., onderwijzer, Hoeilaart
10 Van der Voeren Dr., Hoeilaart
1 Goossens Maria, Mev. Van de Voeren, id.
2 Parquin E., Ch. de Groenendaalstr., 11, id.
3 Vandendael-Vandaele M., Boulevard du Souverain 1, Boschvoorde
4 Anthonissen C., Paalstr., 54, Schooten
5 Mev. Anthonissen C., Paalstr., 54, Schooten
6 Mertens A., Landbouwstr., 128, St Niklaas
7 De Bruyne R., Perkamentstr., 24, Gent
8 Mev. De Bruyne R., Perkamentstr. 24, Gent
9 Michiels L., Parkstr., 109, Leuven
20 De Varé P., onderw., Plezantstr., Zele
1 De Schrijver, Edegemschestr., Oude-God
2 Bogaert R., Neerstr., 64, Sottegem
3 Van der Linden R., Erwetegem
4 Van Sintjan G., Vremdestw., 23, Bouchout
5 Mev. Van Sintjan, Vremdestw., 53, id.
6 Mev. Vandenbranden-Lens, Van Dyckstr., 12, Mortsel
7 Vandenbranden E., Van Dyckstr., 12, id.
8 Schopp-Hanssen, Ingenieur, Waterschei
9 Mev. Schopp-Hanssen, id.
30 Cops Henri, koolmijnbeambte, id.
1 Hechtermand, 117, id.
2 Hallaert Armand,, id.
3 Vermeulen L., Modern Hotel, id.
4 Martens Jef, 80, id.
5 Bormans Guill., Modern Hotel, id.
6 Mej. Philips M., Bredastr., 64, Antwerpen
7 Mej. Van de Cauter J., Lange Slachterij-straat, 111, Antwerpen
8 Giesecke Karel, bed., Nijverh., 46, Gent
9 E.H. Goffin Jozef, kapelaan, Beverloo
40 Dumoulin Hektor, leeraar, Buggenhout
1 Mev. Waute Anna, Mev. Blondeel, Audenaardschestw., Kortrijk
2 Mej. Blondeel G., Audenaardschstw. id.
3 Mev. Lambrechts, Wilsonplein 22, Lier
4 Loons J., Lombaerdevest, 53, Antwerpen
5 Raes E., Verbiststr., 63, St Joost-ten-Noode
6 De Bisschop E., Kempenstr.4,St Jans-Molenb
7 Vanderheecken, St Goorickxstr., 19, Brussel
8 Notermans, Brabantstr., 147, Brussel
9 Maes L., Vorselaar
50 De Munter G., onderw., Lede
1 Gijsel Kamiel, Dorpstr., Moerbeke-Waas
2 Melkenbeek D., bankb., Statiepl., Denderl.
3 Mev. Melkenbeek, Statiepl., Denderleeuw
4 Bondeel J., Antheunisstr., 1, Gent
5 De Voghelaere, Lamastr., 12, Gent
6 Beckaert, Leopold IIstr., 49, St Amandsberg
7 Mev. Vermeulen, Hertstr., 14, Gent
8 De Wispelaere, Schaliestr., 16, Gent
9 Mev. De Wispelaere, Schaliestr., 16, Gent
60 Defoort H., Schoolbest., Koukelare
1 Maenout Jules, Station, Aalter
2 Bockaert Ch., Brug, Aalter
3 Haeck M., Dorpstr., Maria-Aalter
4 Dauman Maur., Dorpstr., Maria-Aalter
5 Van den Brande B., Dorpstr., Maria-Aalter
6 Dr Van Humbeek L., Eekeren
7 Van den Abeele P., Pastorijveldstr., 46, id.
8 Mev. Van den Abeele, id. id.
9 Mej. Albert Nelly, Steenstr., 71, id.
70 Fassotte G., bankb., Auguststr., 22, Mech.
1 Meere Willem, Nieuwland, 14, Gent
4 De Rycke A., Peterseliestr., 182, Gent
5 Mej. Pitterij A., Rooigemlaan, 495, Gent
6 Mej. Pitterij J., Peterseliestr., 495, Gent
7 Claeys J., velom., Wijk Klose, Zeevergem
8 Begodt J., Dorp, Zeevergem
80 Derycke Georges landbouwer, Nazaret
1 Goderis Aviel, onderwijzer, Nazaret
2 Schaubroeck A., Drapstr., Nazaret
3 Martel, Zwartzusterstr., 6, Leuven
4 De Bruyckere L., G. Lemanstr., 2, Berchem
5 Mev. De Bruycker-Venneman, id. id.
6 De Wit Jan, Hoogstr., 28, Tisselt
7 Nyenhuis Koenraad, Onderwijzerstr.,Brussel
8 De Ridder J., velomaker, Haasdonk
9 De Ridder A., Haasdonk

90 Van Raemdonck A., aannemer, Haasdonk
1 Van Landeghem Alb., Haasdonk
2 E.H. Van Neck, Appelstr., 82, Borgerhout
3 Hageman F., onderwijzer, Klinge (Waas)
4 Goris F., kleerm. Hoogveldweg., 41, Lier
5 Janssens B., kunstfotogr., Eikelstr., Lier
6 Verstocken Th., Rechtestr., 49, Lier
7 Mej. Janssens, Lispersteenweg, 74,, Lier
8 De Wilde A., Dorpstr., 32, St Pauwels-Waas
9 Vloemans, gemeentesecretaris, Weelde
8300 Lacroix Joris, Audenaarde
1 De Tavernier Martin. Markt 61, id.
4 Van Geffen A., Van Meyelstr. 18, St. Jans-Molenbeek
5 De Rot Is., Slachthuislaan 13, Brussel
6 Meulemans J., Keyenveldstr. 98, Elsene
7 Mej. T'Sjoen A., Delochtstr. 59, Brussel
9 Tattersall S., Enschede (Holland)
10 Ooms E. H., onderpastoor, Steenokkerzeel
1 Verbeeck Karel, Westdijk, Tisselt
2 Callewaert Gustaaf, Westdijk, id.
3 Jacobs Hendrik, student, id.
4 Smits Marcel, student, id.
5 Van Campi Kamiel. bediende, id.
6 Mej. De Wit A., Hoogstr., id.
7 Mej. Pillaert M., Statiestr., id.
8 Gebruers Stan., Abdijstr. 60, Antwerpen
9 Van Steen J., Lage Hobokenschw., 245, id.
20 Martelez M., Rue de Heigne 165, Dampremy
2 Van de Gaeremer, Square Maurice Duché, 1, Vilvoorde
2 Bosman F., Leopoldstr., 89, Laken-Brussel
3 Mev. Bosmans, Leopoldstr., 89, id.
4 Mev. Desmedt G., Kloosterstr. 108, Antw.
5 de Neuboer E., Advokatenstr., Boom
6 Trog O., bediende, Vaartstr., 13, Leuven
7 Calewaert E., bed., Huldenberg (Leuven)
8 Prinzée R., Kazernel.. 45, Etterbeek-Brussel
9 Gielens Marcel, Pleinstr., 25, Leuven
30 Mej. Gielens M., Pleinstr., 25, Leuven
1 Gielens K., Pleinstr.. 25, Leuven
2 Legrand G., onderw., Pleinstr., 14, Leuven
3 Truyebs V., student, Kumptich-Tienen
4 Croels, handel., Oude Markt. 48, Leuven
5 Vaes E., Frederik Lintstr., 113, Leuven
6 Deno J., koffiehuish,, Tienschestr., 62, id.
7 Deno G., Tienschestr.. 62, id.
8 Roelandts E., brouwerij, Kortrijk
9 Roelandts Gaston, Kortrijk-Dutzel
40 Govaert Renaat, Basel
1 Crabee Albert, handelaar, St. Joris-Winge
2 De Sutter D., De Bomstr., 73, Antwerpen
3 Rosseau Jules, Froebelstr., 16, Gent
4 Mev. Rosseau J., Froebelstr., 16, id.
5 Rosseau Marcelin, Froebelstr., 16, id.
6 Stracke A., Politeshofstr., 13, Antwerpen
7 Palmans E., Scheldestr., 76, id.
8 Mev. Palmans E., Scheldestr., 76, id.
9 Deville A., Lombaardev., 74, id.
50 Van Wint G., Comediepl., id.
1 Wigand Leon, Kon. Elisabethl., Kappellen
2 Mev. Wigand, Kon. Elisabethl., id.
3 Mev. Janssens V., Eikelstr., Lier
4 Mev. Van Steen, Kloosterstr.,5, Rupelmonde
5 Leemans H., Hombeekschstw., 56, Mechelen
6 Mev. Leemans H., Hombeekschstw., 56 id.
7 Ghyselinck A., landb., Amerika, Nazareth
8 Schalbroeck F., Brederodestr., 76, Antw.
9 Mev. Schalbroeck, Brederodestr., 76, id.
60 Hardonk L.J., Hoofdstr., 123, Appeldoorn
1 Tiethof F.L., Korte Nieuwstr., 4, id.
de Bruijn N., Regentesselaan, 4, id.
Mej. de Bruijn M., Regentessel., 4, id.
4 Klein Obbink E.J., Waterlooschw.153, id.
5 Mev. Klein Obbink, » id.
6 Mev. Noteboom C., Brinklaan 38, id.
7 Mej. Haanstra J., Tuinb.str.,17, Leeuwarden
8 Klukkert J.J., Hoogendijk (Buiksloot), Amsterdam
9 Sangster G., Jac. Van Lennepstr., 37, id.
70 Eijgenram A., Oosterstr., 35, Delft
1 Schouten W.A., Kanaalstr., 27, Lisse
2 Mev. Schouten-de Jong, Kanallstr., 27, id.
3 van Monsjou C.A., Valkenboschplein, 19, Den Haag
4 Mev. van Monsjou-Bijlsma, Valkenboschplein, 19, Den Haag
5 Mej.van der Heeft Jac., Kepplerstr.,48, id.
6 de Vries P.N., Kon. Emmakade, 12, id.
7 Selleslagh V., Battelschstw., 306, Mechelen
8 Hellemans A., onderw., Dorp, Leest
9 Van der Vliet J., Kruisboogschutterstr., 35, Vilvoorde
80 Versavel F., Schaarbeeklei, 4, id.
1 de Clippeleir J., gemeentesecret., Schooten
2 Van der Voort L., Odonstr., 16, Anderlecht
3 Holvoet R., Ml. Const Schulstr., 3, Antw.
4 Cornet L., Aalmoezenierstr., 44, id.
5 Mev. Van Doninck, Helmstr.,104,Borgerhout
6 Grimberghs A., Villa Gabrielle, Oost-Eekloo
7 Boutens H., Marktplaats, 14, Roeselare
8 Ketele K., Gasthof Patria, Noordstr., id.
9 Vergote A., Consciencestr., id.
90 Cosaert Fr., Zuidstr, id.
1 Mej. Vermylen Irene, onderw., Haacht
2 Mej. Lambrechts E., Karthuizerstr., 2, Lier
3 Mej. Deville E., Lombaardv., 74, Antwerpen
4 De Haas F., Lombaardevest, 74, id.
5 Mej. Devile A., Lombaardevest, 74, id.
6 Mev. Deville, Lombaardevest, 74, id.
7 Coussée G., Ardoyestw., Roeselare
8 Coussée L., Ardoyestw. id.
9 Demeester A., Ooststr., 17, id.
8400 Sonsevael L., St. Alfonsusstr., 22, id.
1 Olwege F., St. Amandstr., 34, id.
2 Staessens A., Kardinaalstr., 28, Leuven
3 Daneels Leon, ordeklerk, Melden
4 Daneels Georges, ordeklerk, id.
5 Schoorens Emiel, onderw., Ronse
6 Van Cleemputte L., Oudburg, Gent
7 Mev. Van Cleemputte, Oudburg, id.
8 Van der Graesen A., geneesh., Beeringen
9 Reyskens G., onderp., Kwaadmechelen
10 Vanderzijpen L., Poverstr., 131, Verbrande-Brug
1 Nelissen L., Koepoortstr., 35, Vilvoorde
2 Patry Jan, Leopoldstr.. 42, id.
3 Mombaert S., Leuvenschestr., 13, id.
4 Vanderzijpen F., Harmoniestr., 27, id.
5 Pellemans J.,In de Hesp,Leuvenschestr. id.
6 Vits Domien, Nieuwstr., id.
7 Peeters L., Plankstr., 11, St-Truiden
8 Verbeke M., Rijsselstr., 17, Kortrijk
9 Wwe Leflot, de Smet de Naeyerlaan, 522, Laken
20 De Bruyn F., Antwerpschw., 67, Kapellen
1 Govaert G., Zeelaan, De Panne
2 Billiet A., Uitbreidingsstr., 116, Berchem
3 Neyrinck M., Brugschestw., 48, Tielt
4 Depauw J., 5de Wijk 205, Tielt
5 Mengé E., Renier Sniederstr., 17, Turnhout
6 Mev. Mengé, R. Sniederstr., 17, id.

Boekdrukkerij R. BRACKE-VAN GEERT,Baasrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 3 **1 Februari 1924**

29 JANUARI 1922 : Stichting van V. T. B. ¶ ¶ ¶
1924 : Inschrijving van het **10356e** lid ! ! ¶

Iets over Hamme.

—x—

Ei, zie 'k wou graag iets schrijven over ons Hamme.

Ge stelt u dat voor als 'n eentonige, nietszeggende streek.

Ge zegt me : Wel, dat is 't groote dorp met de smalle straten en de vele, hooge, doorrookte fabriekschouwen, dat is 't vale, rieten spinhuizekens, waarin 't wiel den godsganschen dag al snorrende draait.

Ja, zeer hupsch ziet het er bij ons nu wel niet uit, al heeft reeds hier en daar 'n oudbakken gevelken plaats moeten maken voor 'n winkel naar de nieuwste sneê met rijke uitstalraam.

Maar ons Hamme heeft toch ook veel eigenaardigs.

'k Zou u kunnen vertellen van de geschiedenis van zijnen reus, die den kamp won in het om 't meest steenen dragen tegen zijnen grooten gebuur van Thielrode. 'k Zou u kunnen spreken van den eigenaardigen, ouden Meier van over honderd jaar of van het galgenboschje of van den krommen Piet uit den wreeden choleratijd of van de honderden drollige bijnamen waarmeê ze hier de menschen noemen.

'k Zou u ook kunnen uiteendoen, hoe hier in den goeden, vooroorlogschen tijd elk jaar op 'n Maandag St. Blasius, patroon van de spinders, gevierd werd, hoe dan alle trommels, groot en klein, oud en nieuw, uit den hoek werden gehaald, wat 'n hoeveelheid aan spijs en drank er dan verorberd werd en er van 's morgens vroeg tot 's avonds laat door den trommelaar van elke Blasiusgilde uit alle hoeken en kanten op de ezelsvellen geroefeld wierd.

'k Zou misschien ook nog kunnen opzoeken, waarom ze 'ner Hammenaar ne « wuiten » noemen en 't spreekwoord zegt, dat de wuitens elk jaar 'nen nieuwen staart krijgen.

Maar 'k wil u liever ne keer 't schilderachtige van Hamme laten zien en er zijn hier fijne landschapkes. Schilder Isidoor Neyers heeft er in zijnen tijd nog al 't een en 't ander van op doek gebracht.

Kom eens mede met mij naar de Kaaien. Daar liggen de vrachtbooten en is er een druk bedrijf van lossen en laden, daar zijn de ruwe kaailossers zakken en balen aan 't heffen en dragen, daar is 't een komen en

gaan van ronkende vrachtautos en zware vierwielige wagens met kloeke peerden ervoren, die hun vleezige pezen moeten rekken en spannen bij 't aanleggen, daar hangt er altijd 'n reuk van kemp en teer.

Maar kijk ginder nu eens schuins de Durme over — de Durme, die hier zoo gedwee heur groene wateren laat voortvloeien —, daar is 't kaaiken van Sombeke.

Eerst aan den dijk 'n troppelke hooge populieren, die mager en recht de hoogte ingaan, wat verder vergane lisch en riet en daarachter, nevens die smalle kreek, ligt 't kaaike. Zijn beerpomp steekt heur langen, houten arm omhoog vlak voor 't huisje met zijnen witten gevel en zijn verweerde roode breed getak laten overhangen, de wijde meerschen doorgroefd met donkere grachten en slooten.

Ge moest ze eens zien in den uitkom. Laat dan uw oog maar vermeien in hun weelde van sappige groen, dat daar ligt als 'n vlakke vloer van bont fluweel, 'n groen zoo rijk, zoo mild, als er de zon op zindert, dat ge er van droomen zoudt, en benden koeien staan er dan hier en daar in bijeengetroppeld in zwarte, witte en bruine vlekken. En daar achter de dijken drijven de hooge masten met wuivende wimpels der logge schepen, die met hun vrachten de stille Durme opvaren.

Als de Septemberwinden beginnen te

De Durme.

dakpannen, met zijn afdak en zijn stalling.

Nu in 't late najaar staat dat alles dof en kaal met verdane, rosse kleuren. 't Staat daar als dood en verlaten. Maar laat de nieuwe lente eens komen met zon en zoete blauwe lucht, dan begint het al te lachen en te leven, dan blikkeren de rooie dakpannen u tegen, dan glinstert het witte geveltje, dan ligt het kaaiken daar zoo vredig lief als kwam het even uit een nest van frissche groenigheid opkijken, want groen staat er dan overal rondom, geelgroen van opgeschoten lisch en riet, nersche groen van uitgebotte boomen en malsche, tintelende groen van vlakke, veie weiden.

Ons Meulenbroek moest ge ook eens komen bezien.

Daar liggen omzoomd met dijken vol knoestige, bonkige notelaren, die er hun waaien, joelen en stoeien hier de bengels bij giechelende benden onder mekaar. Ze springen grachtjen op hun flinke rozige beenen of laten aan 'n draadje hun vliegers op hoog de blauwe lucht in. Hoe kriekeblozen dan hun gezichtjes van de danige, deugddoende pret ! Wat 'n leute toch, als 't leven u nog vol zon zoo zalig toelacht en nog geen bitterheid heeft achtergelaten.

Ons kerk is ook 't bekijken weerd. Ze staat daar wel wat massief, blokachtig, maar 'k zie ze toch geren in haren door zon en ontij opgevreten grijzen natuursteen, met haren St Pieter en St Pauwel, die van weerskanten boven 't groote portaal statig de wacht houden, met hare kleine galmgaten, waaruit haar zware klokken roepen, en haren zeshoekigen spitsen toren, die met het groote kruis met den gouden glinsterenden

haan er bovenop als 'n pijl de diepe lucht inschiet.

Vlak bij 't dorp hebben wij den Vrijboom en dat is 'n eerbiedwaardige oude. Hij telt bijkans honderd winters. Wie weet hoeveel stormvlagen er al niet door zijn hooge, zware kruin zijn gewaaid.

Bekijkt me eens die massalen loggen stam met den dikken ruwen bast vol kerven en bersten. Hij staat daar pal als in den grond gemetseld met zijn reuzenpezen.

Hij leeft al zoolang 't leven mede van de parochie. Hij deelde haar lief en leed, treurde of juichte en jubelde en stond bij feesten bevlagd en bewimpeld.

Nu zijn zijn takken en spillen naakt en kaal, ze teekenen zwart af op de lucht en de kwade wind zweept ze tegen mekaar, maar als de blinkende zomerzon weer aan den hemel zit, dan staat hij dicht bebl̄aard vol gouden lindeblommekens en dan riekt het hier zoet, zoet en geurig als van malschen honig, dan zitten er in de vroegste vroegte de vogelkes in te kwetteren, te schuifelen, te swatelen en te kwinkeleeren en wekken de gansche buurte.

Sla nu eens achter de kerk dat kleine, ouderwetsche straatje in. Dat is 't Mandemakerstraatje. 't Is smal en eng en bij wintertijd en mistig weer gaat er de dag maar pas in open en toe. 'r Staat daar 'n reeks huizekes — Ons Heere weet hoe oud reeds —, laag van stuk, met lage vensterkens en kleine deurkens. Ze zijn witgekalkt, 'n hebgen geen dakgoot en de overstekende pannen dienen als euziën. 't Is daar tusschen in 'n nauw, donker gangsken met tenden 'n oude, houten pomp, die de gebuurte moet gerieven. Ge hebt daar ook van die smokkelwinkelkes, waar rijst, koffie, chocola, muntebollen, duivenboonen, in bossen en schaaltjes, haring, kaas, mostaard, saai, kousen en wat weet ik nog al, allemaal onder-een dicht tegen 't raam uitgestald liggen.

Bij lentetij is het heerlijk door de Biezestraat te slenteren.

De grachten staan er bezijds den weg dichtbegroeid met lisch en biezen in een lachende jeugdige tint en de gebukte koppen der oude kromme tronken hangen er over met hun kantwerk van uitgebotte, bleeke loover, zoo teer en fijn van kleur, dat het er op getooverd schijnt.

Kijk dat huizeken aan. 't Zit vol zilte plekken van den danigen ouderdom 't Staat daar zoo net met dat klein voorhofje ervoor, waar viooltjes, dahlias, stoffelieren, meirozen, resedastruikjes in bonte mengeling geuren en fleuren.

Langs den eenen kant van de straat hebt ge enkele boerenhoven met stalling en schuur afgebakend langs den weg of omzoomd met 'n donkere haag. 't Woonhuis kijkt met den witten gevel naar u ofwel ziet ge slechts het achtergebouw uitsteken met lager afdak en 'n klein venster.

En langs den anderen kant... Wat 'n pracht ! Wat 'n schoonheid ! Aan den zoom van den weg staan in rechte reeks de slanke keersrechte wilgen, die hunnen hooveerdigen kop in een bossel van grijs groen getintel met een zwier over alles uitsteken en daar achter...... maar zie nu eens wat 'n weelderig kleurenspel, wat 'n rijke symfonie van tonen. Hier loopen alle gamma's dooreen, bleekgroen dat priemt uit de akkers, zilvergroen dat speelt in de jonge populieren, helgroen dat in de elskanten hangt, en bronsgroen en goudgroen dat ginder 't struikgewas en 't kreupelhout als met 'n gazige tul omspannen heeft.

En verderop links staan al die vollooverde

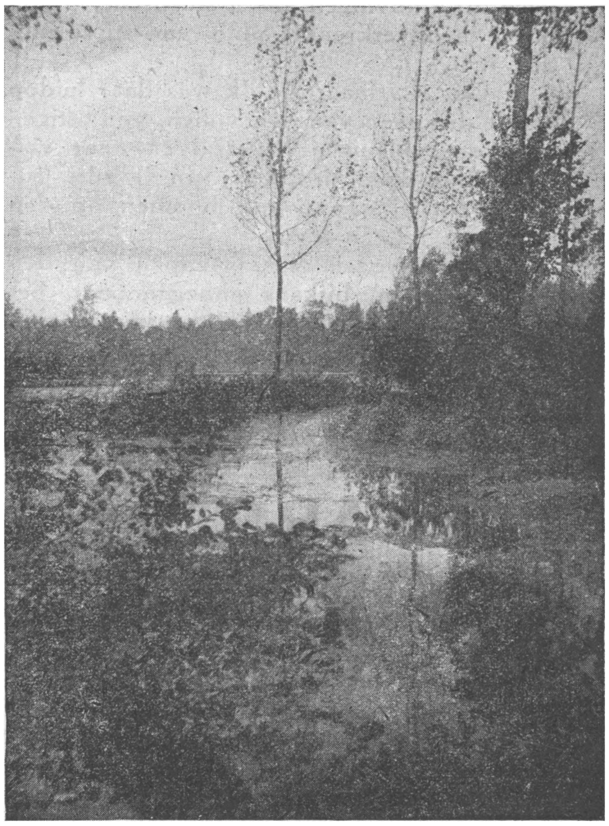

Het Gelaag.

boomen met dichte drommen in mekaar gedrumd in bonte mengelmoes van de teerste tint tot de schamperendste schakeering.

Daar ligt de buurt (1) en het groot gelaag met zijn donkere rustende water, dat de zon van daarboven uit het hemelgewelf nu vol goudschilfers smijt, die er op flonkeren, ligt er omsloten in 'nen frisschen krans van dicht struikgewas en dooreengegroeide hooge waaiboomen.

Hier geurt het zoo malsch van sappige jeugdige boomschors en van veie, opborrelende groen. Hier zijn de kronkelende wegelkes, langs omhaagde, bloeiende hovingen. Hier zitten de Zondagsche visschers geduldig verslonden met de lijn in de hand op 't malsche gers aan den rand van de waterputten, waar de dokkeblaren hun breede kladden groen roerloos liggen op te blekkeren.

Jammer dat steedsche menschenhanden hier alles, wat de rijke natuur in overvloed zoo wispelturig en kwistig wild liet tieren en bloeien, gierig in banale vierkanten en cirkels willen aanleggen. Wat los en levendig opschiet maken ze plat en gebonden aan vasten vorm en lijn. Er staan daar nu al twee, drie hovingen als 'n steedsche, pratte juffer in onverkrenkte plooi van stijve modedracht.

'k Ga...... maar zie, 'k was daar luidop aan 't droomen van den vollen, geienstigen storeloozen, blauwen lentetijd en daar vallen dikke, kille droppels van 't zilte najaarsvocht uit de zwarte boomen op den rand van mijnen hoed.

De eerdewegen zijn verzopen van den danigen regen, bijkans onbegaanbaar, bemodderd, bezabberd met diepe karresporen en breede plassen, waar 't drabbige nat boordevol in te glimmen staat, en 'n late blad ligt er nog hier en daar verdoold uit te sterven in 't donkerste brons.

'k Kom op Drijgoten. De hooge wilgen staan er eenzaam langs de baan treurig te mijmeren. Och arme, ze zijn misschien al verveerd van den nijpenden, vijzelenden ruwrijm en de zweepende sneeuw, die gaan komen.

De akkers liggen verlaten vol drassige, toonlooze verven met enkele rondbuikige strooimijten met de dikke, overhangende muts erop.

De straat is leeg, want de menschen blijven benauwd van de vochtige killigheid diep in hunne huizen.

De Schelde, ach, hoe ligt ze daar ! Geen blijde leven van groen nu langs den kant, 't ligt alles dof, vaag en overslibbert.

Waar zijn de lachende schakeeringen nu?

Er hangt 'n mist, 'n grijze smoor over heur loodkleurig water, 'n nevel, die alles overgrauwt en alle lijnen wegdoezelt.

'k Moet de Schelde zien onder zonneschittering om er u heerlijk van te kunnen vertellen.

'k Ga naar huis nu, 'k ga zitten mijmeren achter de ronkende stoof met den smakelijken domp van mijn pijpje rondom mij.

Maar als de laatste maartsche buien het land hebben verlaten en de lucht zuiver zit, dan trek ik 's Zondags weer de streek in.

'k Zie dan goud van zon in de wolken, licht van zon in de oogen, vreugde van zon in de herten en glans van zon op 't water, op d'akkers en op de boomen.

'k Zal u dan weer andere mooie hoekjes van ons Hamme kunnen ophangen, mooie, kleurrijke hoekjes onder 'n lieve, blozende zonneken.

BRIE.

(1) De buurt is 'n reeks hovingen met vijvers waarvan het Groot Gelaag de grootste is.

WAAR anderen reeds zooveel leden aanwierven,
en deze ons **EEN** voorbeeld geven, ter navolging,
daar vragen wij U: **WIL** ook eens eenige moeite doen.
Geloof niet, dat het zoo moeilijk **IS,** integendeel, het gaat gemakkelijk.
En ten slotte één nieuw lid aanwerven **IS** beter dan géén.
Wie het begint te probeeren bereikt al gauw **EEN** groot succes !
Eén, of vijf, of tien, of honderd, stuurt uw lijst maar **WEG.**

EENIGE BEKNOPTE MEDEDEELINGEN OVER HET EILAND BALI EN ZIJNE BEWONERS

II.

Ook hadden de Baliërs van hunne vorsten nog vele andere wreedheden en onbillijkheden te verduren, waartegen zij echter geheel machteloos waren.

Ten slotte werd toen in 1906 den vorsten van Badoeng, Tabanan, Kloengkoeng, den oorlog verklaard, hetgeen eindigde met eene verovering hunner landschappen, terwijl zij zelf sneuvelden of naar elders werden verbannen. De vorsten van Bangli, Gianjar en Karang, Asem hielden zich echter buiten den oorlog en bleven daarom gehandhaafd.

De geheele bevolking van Zuid-Bali, ook die van de veroverde landschappen Badoeng, Tabanan en Kloengkoeng, werd echter, zooals voren bereids medegedeeld, onder toezicht van Europeesche bestuursambtenaren, gelaten in het genot van eigen rechtspraak, zoodat barbaarsche gebruiken, thans tot de geschiedenis behooren.

Een andere eigenaardigheid van het Balische volk is, dat het verzot is op het houden van hanengevechten, die steeds met groote weddenschappen gepaard gaan. Voor de gevechten worden de hanen aan elken poot voorzien van heel kleine vlijmscherpe mesjes, waarna zij binnen de arena worden gebracht en op elkander worden losgelaten. Van wreedheid tegenover de dieren is echter in dit geval geen sprake, daar gewoonlijk bij den eersten aanval reeds een van beide hanen wordt geveld, dikwijls beide tegelijkertijd, terwijl de dood onmiddellijk intreedt.

Evenals in Engeland en elders de renpaarden goed worden verzorgd en afgericht geschiedt zulks bij de Baliërs met hun vechthanen: alleen is het te verwonderen dat zij de dieren, die tijdens hun leven zoo door hen worden vertroeteld, met zoo'n opgewekt humeur naar het strijdperk brengen, waar een wissen dood hen wachtende is.

Daar de Baliër zich dikwijls door de groote weddenschappen bij de hanengevechten totaal ruïneert, heeft het bestuur daaraan ook paal en perk gesteld, zoodat thans alleen bij buitengewone gelegenheden toestemming tot het houden ervan wordt gegeven.

De Baliër, landbouwer met hart en ziel, is vermaard om de wijze waarop hij door het aanleggen van lange kanalen de rijstvelden weet te doen bevloeien ten einde deze zoo productief mogelijk te maken. De rijstoogsten zijn gewoonlijk dan ook zóó overvloedig, dat het dicht bevolkte eiland zelfs nog rijst naar elders kan uitvoeren. Wanneer de rijstvelden in bloei staan heeft men dan ook bij het aankomen een schitterend gezicht en een gunstigen indruk.

Naast landbouw vormt veeteelt een van de voornaamste middelen van bestaan. Runderen en varkens worden jaarlijks in groote getale uitgevoerd naar het naburige Java en zelfs naar Singapore.

Verder vormen copra en koffie belangrijke uitvoerproducten. De goede, verharde wegen, welke het eiland thans doorkruisen (vóór 1906 tijdens het bestuur der vorsten, liet dit alles te wenschen over), maken, dat al die producten, alsmede ook het vee, gemakkelijk naar de havens van uitvoer (Boeleleng, Karang Asem en Demposaï-Benoa), kunnen worden overgebracht. Deze wegen zijn ten zeerste geschikt voor alle verkeer, ook voor auto's, die reeds volop in gebruik zijn. Bali heeft dus middelen genoeg om de bevolking, al is die ook talrijk, een goed bestaan te verschaffen.

Behalve op Bali wonen ook op het naburige eiland Lombok nog Baliërs, hetgeen dient te worden vermeld, welke eveneens den Hindoegodsdienst belijden, hoewel de eigenlijke inwoners van Lombok, de Sosaks Mohamedanen zijn.

Mede te deelen om welke redenen die Baliërs naar Lombok getrokken zijn, ligt niet in ons bestek, alleen dient nog even vermeld dat de Sosaksche bevolking gedurende tal van jaren door de Baliërs onderdrukt werd, totdat de Regeering van Nederlansch-

Indië in 1894, op verzoek der Sosaks, tusschen beide kwam en door den Lombokoorlog daaraan een einde maakte.

Lombok, eveneens een prachtig eiland, met den hoogsten vulkaan van Nederlandsch-Indië, de Goenoeng Rindjani, de zoogenaamde piek van Lombok, 3800 m., is na den Lombokoorlog, geheel onder rechtstreeksch bestuur gebracht, tengevolge waarvan de welvaart sterk is toegenomen. Uitvoer van rijst, copre, tabak en katoen heeft op groote schaal plaats.

van Zuid-Bali Den Pasar, op welke plaatsen Assistent-Residenten zijn gevestigd.

Met Boeleleng, (Singaradja) vormen Ampenas en Den Pasar-Benoa de belangrijkste uitvoerhavens der Residentie.

Verder is het land bezaaid met dorpen, maar de Baliërs wonen allen in eenvoudige huisjes met leemen muren en daken van atap (een soort van stroo).

E. VERBEKE,
Oud-Resident.

N. B. Uit het verslag van een lezing over

Bali. Chineesche wijk te Den Pasar.

Wat de fauna van Bali betreft, valt als eene bijzonderheid op te merken, dat er sporadisch nog tijgers worden gevonden in de bosschen bij Djembrana, (zie het kaartje), dus in dat gedeelte van het eiland dat aan Java grenst, waar, zooals bekend, nog tijgers genoeg zijn. Wilde varkens worden op Bali veel aangetroffen, evenals verschillende slangensoorten.

De eilanden Bali en Lombok, met ongeveer 1 ½ millioen inwoners, vormen te zamen een Residentie, aan het hoofd waarvan een Resident staat, die zetelt te Singaradja, de hoofdplaats van Lombok is Ampenan en die van het geheele gewest. In het bestuur wordt de Resident bijgestaan door Assistent-Residenten en lagere bestuursambtenaren. De hoofdplaats van Lombok is Ampenan en die

Bali is mij gebleken dat op 1 November 1917 ook in de landschappen Gianjar en Bangli rechtstreeksch bestuur werd ingevoerd.

E.V.

De eeuwenoude strijd
tusschen
RECHT en PLICHT
is in den V. T. B. opgelost

Ieder Lid heeft het recht / den plicht

EEN NIEUW LID AAN TE BRENGEN.

Brieven van over den Moerdijk.

II.

Vlaamsche vrienden !

't Is wèl lang geleden sedert ik u — van uit den Noord-Oosthoek der Veluwe — mijn eersten brief schreef.

Verschillende omstandigheden echter werkten daartoe te zamen en werden oorzaak, dat ik, ofschoon tegen mijn wil, op dezen tweeden brief u zoolang moest laten wachten. Ik bied u daarvoor wel mijn verontschuldiging aan, en hoop in 't vervolg meer regelmatig te kunnen schrijven.

Wat heeft de natuur in dien tijd een verandering ondergaan ! Toen in October, bosch en beemd nog overgoten met den gloed van de nog zacht-warmende herfstzon; toen ja wèl al een afsterven en vergaan van zomersche kracht en heerlijkheid, maar tóch nog een veelheid van kleuren en tinten, rijk geschakeerd, aan boomen en heesters en heggen, ja overal in 't rond. En nu... niets meer daarvan: nù alles bedekt met het kleed der dik-gevallene sneeuw ; nù geen kleurschakeeringen meer, maar alleen die éene, enkelvoudige stelling: wit op zwart, licht tegen donker.

En toch: welk een wonder bracht ons ook hierin weer Kerstmis, dat ook die enkelwitte sneeuw ons deed stilstaan om te genieten een schoonheid, die, hoewel geheel andersoortig, niet minder bekoort en ons boeit dan die van den herfst of van den zomer. Maar óók **deze** schoonheid bereikt toch eerst haar toppunt, wanneer de zon het alles bestraalt en in hààr gloed, de duizenden kleine, fijne ijsdiamantjes gaan schitteren en fonkelen, als waren ze zelve vol licht en vol leven !

Of het bij U ginds in Vlaanderen óók het geval is, heb ik niet gehoord noch gelezen; maar hier boven den Moerdijk hebben we in niet geringe mate ons aandeel gekregen van de sneeuwmassa's en van 't ijs die welhaast aan geheel Noord-West-Europa een aanzien hebben gegeven, zooals in een lange reeks van jaren niet werd aanschouwd.

De « kwakkelwinters », die sedert vele jaren de wintersport bij ons beperkten tot een minimum, zoowel wat den omvang alsook wat den duur betreft, viert nu ook hier eens haar triomfen ! Wie kende haast nog het vroolijke rinkelen der bellen van de statig en toch snelle voortsjesende arresleden? Welke jongen heugt zich ooit zóó heerlijke en zóó lang achtereen te hebben kunnen genieten van sledevaart en baantje-glijden ? En wanneer was èn bleef de sneeuw zóó lang en zóó mooi ? Zóó mooi ook om «op schoone plekken » er zulke fijne ballen van te maken ?! Neen, in de bebouwde kom der steden en dorpen mag het eigenlijk wel niet, het sneeuwballen gooien, en hier en daar wordt er tegen dit (ook niet altijd zoo geheél onschuldige) vermaak zeer gestrengelijk opgetreden, — maar er is toch in de laatste weken héél wat èn heerlijk — door sommige slachtoffers ook wel minder heerlijk! — van genoten.

En nu de vorst zoo dóórzet, volgt ook het ijsvermaak. Nu kunnen vooral ook de Friezen ,van ouds de meesters in het schaatsenrijden, hun hart weer eens ophalen ! Wordt het welhaast gewoonte, dat in elke Hollandsche huiskamer een pijpenrekje hangt met het opschrift: « 't Is geen man, die niet rooken kan » — waartegenover de **niet**-rookers de stelling verkondigen : « neen 't is geen man, die 't rooken niet **laten** kan!» —,in Friesland geldt de leus:'t is geen Fries die niet schaatsen kan.

In verband hiermede is Friesland, en met name het stadje IJlst, dan ook bekend en vermaard wegens zijn schaatsenindustrie. De Friesche schaatsen zijn — voor een Fries is dit een axioma en voor een ander landsman toch zeker wel **bijna** een axioma — de beste !

Zoo hebben trouwens vele streken en vele plaatsen hun eigenaardige speciaal-fabrikaten, vooral op het gebied van de koekbakkerij, ofschoon daarnevens ook andere bedrijven wel aan de plaats hunner vestiging een zekere vermaardheid hebben gegeven, soms zelfs méér dan één aan dezelfde plaats. Als een voorbeeld van dit laatste kunnen naast elkander worden genoemd de **Goudsche kaas** en de **Goudsche pijpen,** terwijl óók nog de **Goudsche stroopwafels** den naam der stad Gouda mèt eere doen vermelden !

Voorts hebben Deventer en Groningen — misschien nog wel méérdere plaatsen — hun bizonder lekkere **koek** (vooral de Deventerkoek geniet een buitengewone reputatie), terwijl Zwolle naast zijn taai-taai ook nog zijn « blauw-vingers » heeft, waaraan zelfs een geschiedenis is verbonden.Met deze lekkernijen wedijveren nog vele andere om den voorrang, zooals b.v. de Am-

sterdamsche « korstjes », de « Weesper moppen », de « Bloemendaalsche kruidnoten », enz., enz.

Maar ik zal u een verdere Tantalus-kwelling besparen en U niet langer plagen met het opnoemen van al die heerlijkheden, zonder ze U te kunnen laten smaken.

Voor heden genoeg ! — Gegroet !

P. N. DE VRIES.

De Haven van Antwerpen

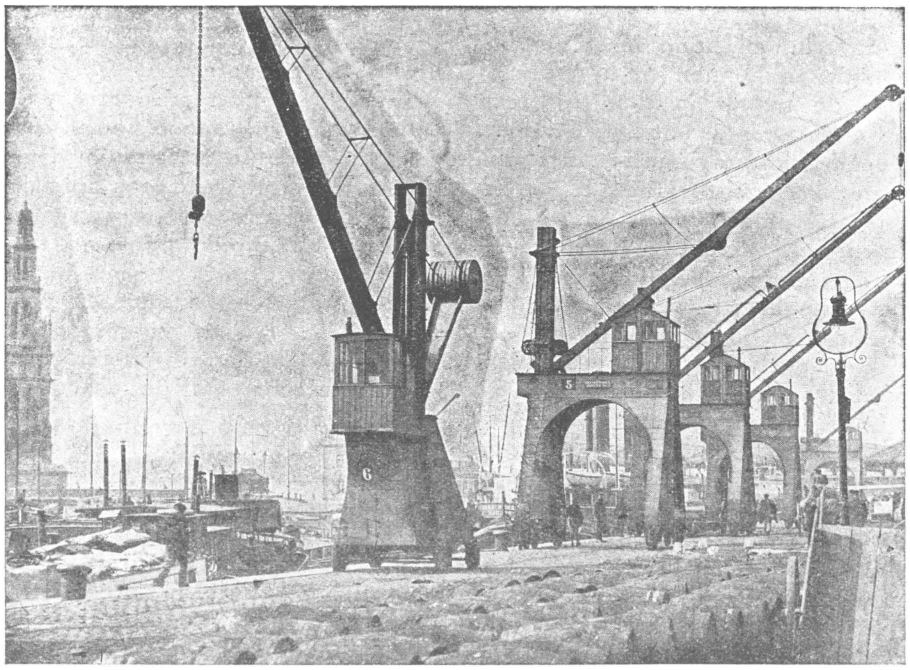

Illustratie uit : De Haven van Antwerpen.

door K. Bollengier, hoofdingenieur van de haven van Antwerpen, met de medewerking van Leo Van Riel, bestuurder van den Stedelijken propagandadienst. —Werk uit de reeks « Steden en Landschappen » onder de leiding van Ing. Dr Stan Leurs. (1)

Voornoemd werk dient in ieder opzicht te worden geprezen. De technische toelichting in goed leesbaren druk op Hollandsch papier, de illustratie in simili gemaakt op « Couché ». De omslag in sterk karton, overplakt met een roomkleurig glad papier dat een flink moderne titelplaat draagt. — De uitgeverij « De Sikkel » haalt eer van haar werk.

De technische toelichting, zeer volledig, is van de hand van Ing. Bollengier, de knappe medewerker aan de « Technische Gids ». — Naast een waren inventaris van het havengetuig verschaft schrijver ook gegevens van meer algemeenen aard, zooals b.v. de opsomming van de verscheidene tonnematen. — Anderzijds geeft dit gedeelte van het boek een beschrijving van

(1) **Steden en Landschappen**, onder leiding van Dr. Ing. Stan Leurs. Deel III : **De Haven van Antwerpen**, door K. Bollengier, Hoofding : Van de haven van Antwerpen, met de medewerking van Leo Van Riel, bestuurder van den Stedelijken Propagandadienst. In samenwerking met den Vl. Toeristenbond .uitgegeven door « De Sikkel » te Antwerpen. Prijs voor leden V.T.B. fr. 6.50.

In deze reeks verschenen reeds vroeger :

Deel I. — De Kempen. Met medewerking van Kan. Erens, Dr. J. Grietens, Dr. J. Leenen, Jan Mosmans, Ing. A. Van Olmen en Floris Prims.

Deel II. — Mechelen. Met medewerking van Prosper Verheyden.

de werk- en bezitsverdeeling tusschen Stad en Staat. — Bedoelde technische toelichting is ingedeeld in de volgende hoofdstukken :

I. De Schelde.
II. Scheldekaaien en Nieuwe Zuiderkaaien.
III. Petroleuminrichtingen.
IV. Noorderdokken,Sluizen en Dokken.
V. Afdaken.
VI. Kranen.
VII. Vlottende Kranen.
VIII. Graanzuigers.
IX. Toogbooten.
X. Baggerschepen.
XI. Droge Dokken.
XII. Uitgestrektheid, uitbating en beheer.
XIII. IJzeren wegen en Stations.
XIV. Havenbeweging.
XV. Havenuitbreiding.
XVI. Het economisch belang van de haven van Antwerpen.

De talrijke foto's zijn prachtig en kunstig bewerkt zoowel voor wat betreft de belichting als de mise en page. — Enkele onder hen zijn bijzonder merkwaardig.

Zoo b.v. Nr 13 met de open brug en de wachtende menschen op den sluitarm geleund. — Nr 14 geeft ons het « verhalen » van een « spits » en een « zeilhaak ». — De schepen zijn aaneengekoppeld en de zeilhaak heeft een fokzeiltje bijgezet, terwijl de knechts van beide schepen een lijn uitzetten » naar de brug van het verbindingsdok, vanwaar men de schepen op de ankerlier zal kunnen « bijdraaien ». — Op den achtergrond ziet men door een dunnen nevel de schim van een vijfmastschoener, enkele walenschepen en een reeks cargo's. — Beweging zit er in het zicht op het kanaaldok. De sneeuwwitte stoompluimen warrelen er gezwind door de zware roetdampen heen ! Men vermoedt hier het gedaver van stoomtuigen, het gekabbel van water en het rukken van windvlagen.

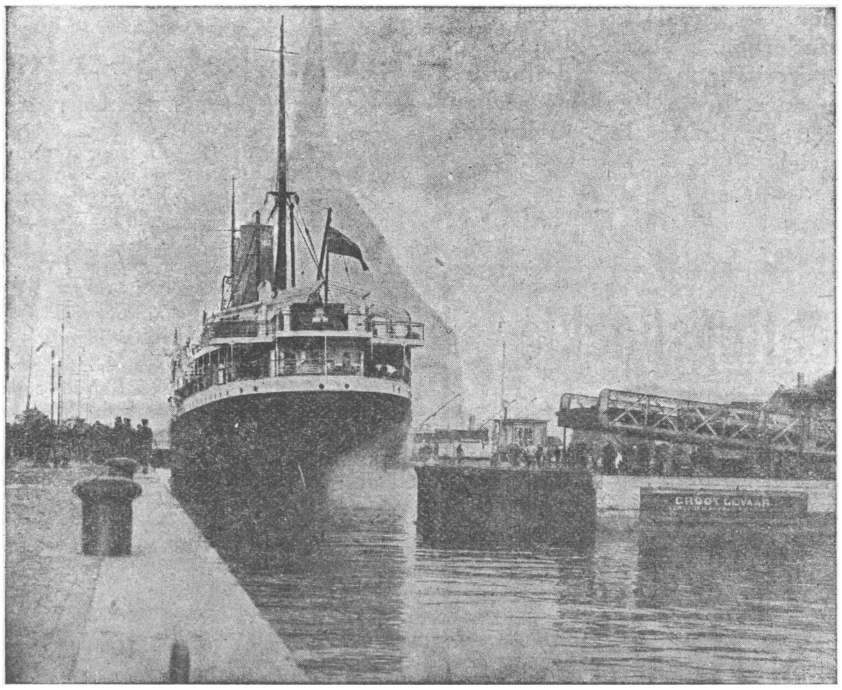

Illustratie uit : De Haven van Antwerpen.

Van de Zuiderdokken heeft men een overlangsch zicht, met op het voorplan drie snaken die een plan beramen op de plaats aldaar bekend als « het stort » ! Typisch is ook plaat 18, « Het lossen van zak-

goed », en 19 « aan de draaispillen » (Schrijver bedoelt natuurlijk « de kaapstanders » en voegt er ook bij « aux cabestans ». — De verscheping der goederen komt ook tot haar recht. Enkele foto's toonen ons de dokwerkers in volle actie ! — De metaalbewerkers zien wij aan den arbeid op foto Nr 25 waar zij den opengescheurden romp van een schip herstellen. — Verder interessante zichten van kranen en graanzuigers. — De foto van een locomotief die onder den grooten bik hangt, mag minder goed gelukt heeten, als document is ze wel merkwaardig.

Het laatste plaatje geeft ons een foto op de natiepaarden. — Zooals men weet worden deze wonderbaar sterke dieren al meer en meer vervangen door de tractors.

Ten slotte onze beste gelukwenschen aan de Heeren Dr Leurs, Ing. Bollengier en Leo Van Riel.

Voor de redactie.

L. VAN MARCKE.

Inlichtingsboekje

Het V.T.B.-inlichtingsboekje, vermeldende de lijst van afgevaardigden, verminderingen, voordeelen, enz. — onmisbaar voor elk bondslid — is tot op 31 December l.l. bijgewerkt.

Wij raden dan ook een ieder aan het boekje, waarvan de voorraad beperkt is, onverwijld te bestellen aan het Secretariaat V.T.B. St. Jansplaats 29, te Antwerpen, met bijvoeging van 0,50 fr. in postzegels.

Onze Kerken.

Poperinge.

St. Janskerk. — Bij het opknappen van het plakwerk heeft men ontdekkingen gedaan die het restauratieplan grootelijks hebben doen wijzigen. De Kommissie voor Monumenten kwam ter plaats met het gevolg dat de bogen en de pilaren zullen ontbloot en hersteld worden ; het gewelf komt in hout. De groote moerpijlers die den toren schragen zullen eveneens worden hersteld en ontbloot. Na deze restauratie zal deze parochiekerk gewis de fraaiste der drie zijn.

Ronse.

De onteigening van de oude St.-Martenskerk. — Reeds voor maanden werd besloten de gebouwen der oude St-Martenskerk — thans eene autogarage en houtmagazijn — die voor vele jaren verkocht aan partikulieren weer te onteigenen. Daartegen protesteerde de nieuwe eigenaar. Thans vernemen wij dat ondanks dit protest, het stadsbestuur zijn besluit gestand houdt en de procedure van onteigening zal doorgevoerd worden.

De kapel van O. L. Vrouw te Lorette. — Deze beroemde kapel werd in den loop van dit jaar merkelijk vergroot, ten goede voor de bewoners, die er thans geregeld de kerkelijke diensten kunnen bijwonen.

Poelkapelle.

De dorpskerk werd hier totaal verwoest. Een nieuwe parochiekerk zal nu aanbesteed worden.

Van het Secretariaat

Dankbetuiging. — In het nummer van 1 December 1923 plaatsten wij een paar artikelen : « Onze Keuken » en « Onze Boekerij », waarvoor wij hier andermaal aandacht van onze leden vragen.

Het is ons zeer aangenaam hen, die aan onzen oproep hebben gevolg gegeven dank te zeggen.

Bij de in ons nummer van 1 Janauri 1924 verschenen lijst voegen wij nog :

Mej. Marguerite Claeys, Gent : Kramer's Duitsch Woordenboek, Vlaamsch-België sedert 1830.

Crevels : Handboek van Weefkunde.

Handleiding voor het Internationaal Seinboek.

M. Daems, Borgerhout : Theodoor Sevens : Langs de Mandelbeek ; Langs de Maas.

E.H. Geerts, Emblehem : Jozef Bal : Verklarend Woordenboek voor België en Nederland.

M. Van den Eynde, Berchem : een heel interessante zending.

—::—

Opgave van nieuwe leden. — Zij, die ons nieuwe leden aanbrengen, worden beleefd verzocht de namen en adressen op een afzonderlijk blad of strook papier te vermelden, opdat de namen van nieuwe V.T.B.-ers niet tusschen allerhande tekst verloren staan. Aldus handelen staat gelijk met het administratief werk op het sekretariaat 50 °/° te verlichten. Zeer gaarne zenden wij op aanvraag propaganda-materiaal

Ook niet nalaten te vermelden of het een lid is van 7.50 fr. (met orgaan dus) of een inwonend lid tegen 3.50 (inwonend lid).

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

—x—

Het Ledental. — Van 1 tot 15 Januari schreven we 273 nieuwe leden in.

—::—

Wie verlangt er blanco ledenlijsten en propaganda materiaal ? Vraag ze even aan bij het Secretariaat V.T.B. St Jansplaats 29, Antwerpen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

---

AALST.
Op Maandag 18 Febrauri. Voordracht met lichtbeelden over het Zwarte Woud, door de hr. Chr. de Does, van Brussel. Nadere bijzonderheden in 't volgend nummer.

ANTWERPEN.
Op Vrijdag 15 Februari te 8 uur 's avonds, in de feestzaal der Stedelijke Normaalschool Quellinstr., voordracht met lichtbeelden door den heer Dr. M. Sabbe, Conservator van het Plantijnmuzeum te Antwerpen. Deze begaafde spreker zal ons over Brugge onderhouden.
Op Donderdag 14 Februari, om 8 uur 's avonds V.T.B. voorstelling in den Poesjenellenkelder. Toegansprijs : voor leden 1 fr. ; niet-leden 1.25 fr. Kaarten af te halen op het secretariaat : Maandag, Dinsdag en Woensdag van 3 tot 6 uur 's namiddags.
Opvoering van « De drie Mattenmakers ».
In vooruitzicht : Bezoek aan het Rubenhuis, Conscience-plein en enkele mooie gebouwen.

BRUSSEL.
1 Maart. De schrijver van het geestige boek : « **Brusselsche typen** », de Heer Cyp. Verhavert heeft zich bereid verklaard een voordracht te houden over : « **Ketjes en Kiekefretters** ». De begaafde schrijver zal ons ongetwijfeld eenige zijner personen uit zijn werk nader laten kennen en deze typische bevolking van het marollenkwartier van Brussel, de z.g. Ketjes en Kiekefretters, ons schetsen. De voordracht wordt gegeven in **Het Vlaamsche Huis,** Groote Markt 19, om 8 uur 's avonds en is kosteloos toegankelijk voor bondsleden en hun gezinsleden.
2 Maart. Bezoek aan het Marollenkwartier te Brussel, onder leiding van Cyp. Verhavert, schrijver van « Brusselsche typen ». Plaats van samenkomst Groote Markt om 10 uur.
Op 15 Februari, in de groote zaal Pletinckxstraat 19 (Beurs) om 8 uur : **Voordracht met** lichtbeelden, door den E. Zeer. geleerden Heer Dr. De Vis, Hoogleeraar te Leuven, over **Italië.** Men houde dezen avond vrij. De Heer De Vis is een begaafde, geestige spreker en zijn boeiende voordracht verdient een propvolle zaal.

DENDERMONDE.
Op Dinsdag 12 Februari te 19.30 uur zal de heer De Does van Brussel een voordracht met lichtbeelden houden over « Het Zwarte Woud » in de Kinemazaal Albert Franz Courtenstraat. Het bestuur V.T.B. richt een warmen oproep tot al de leden, opdat ze deze interessante en boeiende voordracht zouden bijwonen met hun familieleden en vrienden. V.T.B.ers van Dendermonde, St. Gillis, Baasrode, Grembergen, Lebbeke en elders, wij verwachten u !
Aanvang stipt te half acht, ingang vrij.

GENT.
4e Uitstap naar Antwerpen.
Op Zondag 17 Februari gaan de Gentsche V.T.B.ers voor de 4e maal naar Antwerpen.
In den morgen bezoeken wij het muzeum van Schoone Kunsten onder deskundige leiding. 's Middags gezamenlijk noenmaal en om half drie vertooning in den Koninklijken Vlaamschen Opera.
Nopens de keus van het op te voeren stuk is nog niets bepaalds gekend. Meer dan waarschijnlijk « Carmen » of « Hofmans Vertellingen ».
Voorwaarden : Reis, noenmaal en toegang Opera (goede plaats gewaarborgd). Voor leden : 16 fr. ; niet-leden 18.50 fr. Houders van vrij-kaarten of abonnementen op het spoor : 8.25 fr.
Toetredingen vóór 12 Februari aan den afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan 31 Gent.

HOEILAART.
Op Woensdag 6 Februari om 7 ½ uur 's avonds in het lokaal « Hooger Op » Voordracht met lichtbeelden door den heer Chr. De Does Brussel over « Door het Zwarte Woud ». Toegang kosteloos voor iedereen.

ISEGEM.
Op Zondag 10 Februari. Bezoek aan het Ingelmunster-kasteel. Vertrek per trein om 2 uur 's namiddags van uit Isegem. Samenkomst met de V.T.B. fietsers en wandelaars om 3 uur in het « Damberd » over de kerk ; om 3 ½ uur bezoek aan het kasteel onder leiding ; om 4 ½ uur voordracht over « De Schelde » door den heer J. Bourgeois afgevaardigde vn Isegem.

KAPPELLEN.
Op Zondag 17 Februari houdt V.T.B. een tentoostelling en op Maandag 18 Februari te 8 uur, een voordracht over de Kempen. Beiden in 't Vlaamsch Huis. Spreker : Edward Kerstens, onderpastoor. Kempische Zeden en Gewoonten. Folklore.
Boeken, bladen, foto's e.a. die de tentoonstelling kunnen dienen worden in dank ingewacht door de afgevaardigde : Hoevensche Baan, 9, Kappellen. Terugzending wordt gewaarborgd.

LEUVEN.
Op Donderdag 21 Februari, om 8 uur 's avonds in de bovenzaal van het Hotel St. Jan, Statieplaats, Leuven, voordracht over Zeeuwsch-Vlaanderen door den Heer A. Hans. Alle V.T.B.-ers zullen er aan houden deze hoogst interessante voordracht te kunnen bijwonen. Toegang kosteloos voor iedereen.

In half Maart houden wij onze tweede reis naar Antwerpen met bezoek aan de Kon. Vl. Opera. Onze eerste uitstap is zoo schitterend geslaagd (ruim 120 deelnemers) dat wij overtuigd zijn dat al onze leden er ook van wenschen te genieten. Voorwaarden zooals de laatste reis. Zie ons blad van 15 December jl. In ons volgend nummer meer nieuws hierover.

MECHELEN.
In vooruitzicht : Reis naar Antwerpen met bezoek aan de Kon. Vlaamsche Opera.

RIJKEVORSEL.
Op Woensdag 13 Februari voordracht met lichtbeelden door E.H. Van Olmen van Leuven, over Denemarken. Deze voordracht heeft plaats in de gemeentezaal te 19 uur. V.T.B.ers van Rijkevorsel en omgeving allen op post.

VILVOORDEN.
Op Donderdag 28 Februari om 8 uur richt de Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding in samenwerking met V.T.B. tak Vilvoorden, eene voordracht in, in 't Gildenhuis. **spreker: Chr. De Does van Brussel** over «Door het Zwarte Woud» De voordracht wordt toegelicht met vele fraaie lichtbeelden. V.T.B.-ers van Vilvoorden en omgeving allen naar het Gildenhuis.

Bondsleven

Leuven.

Heusch, 't was een goeie dag !

Niet minder dan 120 V.T.B.-ers vertrokken uit Leuven met den trein van 8.37 uur. 'k Bedoel, ze moesten vertrekken... 'n braak aan de locomotief is immers nooit uitgesloten !..... en zoo kwam het, dat we met meer dan een uur vertraging in Antwerpen aankwamen.

Ons bezoek aan het Museum viel in duigen, en daar we om 12 uur in de restauratie moesten zijn, hebben we slechts enkele merkwaardigheden van Antwerpen kunnen bewonderen.

Na een flink middagmaal namen we het bovenzaaltje (naast het secretariaat van V.T.B.) in beslag, waar er spontaan een klein kunstconcert geimproviseerd werd. Aan de dames en heeren die hunne medewerking verleenden onzen dank. De heer Luyten, algemeene secretaris van V.T.B. eindigde met ons een en ander te vertellen over onzen bond, welke thans niet meer een wassend plantje is, maar een forschen gezonden boom wordt. Hij drukte den wensch uit dat ieder van ons het zijne er toe zal bijdragen tot groei en bloei van V.T.B.

Om 2 ¾ uur begon de vertooning in de Kon. Vlaamsche Opera. We zullen hierover niet veel vertellen, uit vrees door banale woorden den zuiveren indruk van dezen onvergetelijken namiddag te bederven. Memoreeren we toch even de diepgevoelde, godsdienstdige dansen, welke de dansenreeks opende.

« **Meivuur** » spande nochtans de kroon ; de door den dichter Pol de Mont geschapen idylle, waarin Jef van Hoof, onze veelbelovende vlaamsche componist de ziel heeft gelegd en waaraan hij licht en leven gaf.

Tot beide kunstenaars, welke de vertooning bijwoonden, gingen dan ook onze uitbundige toejuichingen.

Na de vertooning hadden we een gezellig samenzijn. Jammer dat onze pianist gedeserteerd was..... !

In Maart gaan we opnieuw naar Antwerpen. Wie gaat er mede ?

F. D.

Antwerpen.

Voor een prachtig gevulde zaal gaf de E.H. De Vis op Vrijdag 18 Januari zijn belangwekkende en boeiende voordracht over Noordelijk-Italie. Op een duidelijke, leuke en degelijke wijze vertelde hij ons eerst over het prachtige Italiaansche natuurschoon : de meren van Maggiore, Lugano en Como met hun schilderachtige plaatsjes en heerlijke omgeving en dan over het kunstschoon der zoozeer geroemde Italiaansche steden uit het Noorden : Milaan met haar wonderschoone Kathedraal, Pavio met het prachtige Karthuizerklooster, Verona, met haar Romeinsche oudheden, Padova de universiteitstad, en Venetië met haar paleis der Dogen,, de Campanile en haar gondels.

De begaafde spreker oogstte dan ook buitengewonen bijval ; de heer F. A. Luyten dankte den heer E.H. De Vis hartelijk, en drukte de hoop uit hem nog meerdere malen in ons midden te zien optreden.

De voordracht was opgeluisterd met een reeks mooie lichtbeelden.

Het was een aangename en mooie avond voor onze leden.

V.T.B. Geeraardsbergen, richtte aan het Stadsbestuur aldaar volgend schrijven :

Hooggeachte Heeren,

Als gevolg van een besluit door V.T.B., Geeraardsbergen op Zaterdag 5 Januari genomen, zij het ons toegelaten Uw aandacht te vestigen op een aangelegenheid, die eng verband houdt met de schoonheid onzer stad. Daar V.T.B. belangstelling en liefde wil wekken voor het natuur- en stedenschoon, en dit in de eerste plaats in onze eigene streek, heeft voormelde vergadering het noodig geacht te wijzen op den ellendigen toestand waarin de « Marktborn » zich bevindt. Het zal U bekend zijn dat deze « Born » een van de weinige merkwaardigheden is die onze stad uit vroegere eeuwen behouden heeft. Het is dan ook hoogst wenschelijk dat deze archeologische bezienswaardigheid en het mooie torentje onder leiding van deskundigen hersteld worden.

Anderzijds vernamen we dat het stadsbestuur van plan is een groep boomen op den Oudenberg te laten omhakken. We achten het onzen plicht onze spijt uit te drukken over deze beslissing, die ongetwijfeld het uitzicht van den Oudenberg schaden zal.

Aanvaardt Mijnheeren onze gevoelens van hoogachting

Het dienstdoende Bestuur
van V.T.B. Geeraardsbergen.

WARE NAASTENLIEFDE
is
anderen ook V. T. B.-er te maken.

Verkeer- en Verkeerswegen

***

EEN NIEUW SPOORBOEK.

Den 1 Februari verschijnt een nieuw spoorboek. Met het oog op de vele wijzigingen in den treinenloop zullen onze leden goed doen zich een exemplaar — een Vlaamsche ! — aan te schaffen.

AAN ONZE ANTWERPSCHE LEDEN.

Naar ons wordt medegedeeld herziet het gemeentebstuur van Antwerpen op dit oogenblik het reglement op het plaatselijk verkeer, dat in den laatsten tijd op meerdere plaatsen van de stad buitengewoon druk is geworden en nieuwe maatregelen vereischt.

Daar het bestuur van V.T.B. het als een plicht beschouwt het gemeentebetsuur bij het ontwerpen der in te voeren verbeteringen met advies te dienen werd dit punt reeds ernstig besproken door onze commissie van Toerisme en verkeer.

Ook de hulp van onze leden wordt ingeroepen en wij verzoeken dan ook dringend dadelijk aan het secretariaat over te maken de wenschen en voorstellen, welke zij geschikt en nuttig achten, tot het beveiligen van het verkeer.

EEN RECHTSTREEKSCHE TRAMDIENST ANTWERPEN-TURNHOUT.

Het Beheer der Buurtspoorwegen onderzoekt op dit oogenblik een plan, welke het inrichten van een rechtstreekschen dienst tusschen Antwerpen en Hoogstraten voorziet. De verbetering, die geschikt is om de betrekkingen tusschen de Kempen en de Scheldestad beter te maken, zal waarschijnlijk binnen kort in voege komen.

ANTWERPEN-BOOM.

Het Antwerpsch gemeentebestuur maakt bekend, dat overeenkomstig de wet de vereischte stukken tot het uitbaten van een regelmatigen autobusdienst voor het vervoer van personen tusschen Antwerpen (Viadukt-Kiel) en Boom (Markt), langs den Boomschen Steenweg, ter inzage van eenieder zullen berusten op het 2e stadhuisbureel A, Kipdorp, 9, gedurende vijftien dagen, te rekenen met den 25n dezer.

NIEUWE LIJNEN IN HET ANTWERPSCHE. ::

Door de « Autobus-Belges » werd bij het Stadsbestuur en bij de Bestendige Deputatie een vraag ingediend ten einde vergunning te bekomen tot het uitbaten van een 20 tal nieuwe lijnen :

Van Antwerpen (Middenstatie) naar Hoboken, Hove, Turnhout, 's Gravenwezel, Boom, Kontich, Edegem.

Van Antwerpen (Waas) naar Brasschaat, Borsbeek, Bouchout.

Van Antwerpen (Steen) naar Deurne, Schooten, Eekeren-Donck, Wilrijk.

Van Antwerpen (Leopoldsplaats) naar Lier en Herenthals.

V. T. B. — Hoofdstations !

Het eerste V. T. B. — hoofdstation (n. l. 5000 leden) werd bereikt!

Nu kort-geleden kwamen we in het tweede station (10000 leden) aan.

Thans "FULL SPEED„ naar het volgende doel : 15000 leden !

Steeds voorwaarts, naar verder gelegen Hoofdstations van den V. T. B. !

GEMENGD

Elektrische hoogspanningstroomen in Frankrijk. — Men elektriseert langzamerhand meer en meer het Fransche spoorwegnet. Tot nu toe zijn 8.000 kilometer klaar of in voorbereiding. De hoogspanning wisselt af tusschen 60.000 en 150.000 Volt. Het zuidelijk spoor en de spoorbaan van Orleans tusschen Parijs en Eguzon bezigt hoogspanningstroom.

De Tunnel tusschen Engeland en het Vasteland. — De onmogelijkheid waarin zich stoomschepen bevinden om bij hevigen storm de havens van Boulogne en Kales binnen te varen, riep opnieuw de aandacht op de vraag hoe de overvaart van het kanaal kan hervormd worden.

Sir Edward Bowron bestuurder van de « Channel Tunnel Company, Limited » zeide, dat elke storm die woedt op het kanaal een bewijs te meer is voor de ontworpen tunnel. Met de vervoerinrichtingen van de engelsche zeekust naar het vasteland zal het een ellendigen toestand blijven, grootere stoomschepen zullen niet voordeelgevend zijn, en overigens, de havens van Boulogne en Kales zijn heelemaal niet in staat groote schepen op te nemen. Ofschoon men in Frankrijk zelf streeft naar het tot stand komen van den tunnel, bevorderen de huidige politieke beroeringen het ontwerp allerminst.

Scheepseigenaars verzekeren, dat, indien men de fransche havens meer verbeterde en verdiepte, de stoomschepen van het kanaal geen moeilijkheden zouden vinden om binnen te varen zelfs gedurende het slechtste weder.

Een automobiel voor 110 reizigers. — Op de automobiel-tentoonstelling in de Olympia stalde men een automobiel voor 110 reizigers uit. Het groote voertuig heeft zes wielen, het kan noch-

tans de smalste straten doorrijden en draaien op de engste plaatsen. Het laat het plaveisel minder aan dan de vierwielige automobielen. De Londensche politie liet voorloopig het rijden met het automobielmonster niet toe.

Deze uitvinding is een belangrijke vooruitgang in de hedendaagsche automobieltechniek.

In 30 uur van Sevilla naar Buenos-Ayres. — Na lange besprekingen is een overeenkomst verzekerd voor de verwezelijking van een luchtvaartdienst van Sevilla (Spanje) naar Bueno-Ayres Argentinië). Indien geen verwikkelingen intreden zal de dienst in werking treden in April of Mei van dit jaar.

Het idee van het luchtverkeer tusschen het Europeesch en het Amerikaansch vasteland is van graaf Zeppelin, de bekende overleden luchtschepenbouwer. Met het oog op dit vraagstuk deed hij reeds voor jaren weerkundige waarnemingen en metingen in Spanje en in den Atlantischen Oceaan. Volgens inlichtingen van de Spaansche-Amerikaansche maatschappij zal men de verbinding beginnen met vier groote passagiersluchtschepen, in staat 30 personen met reisgoed te vervoeren. De overtocht zal nagenoeg 30 uur vragen. Men verkoos de zuidelijke lijn, over den oceaan, omdat klimaat en weder daar gunstiger zijn dan op de noordelijke lijn,die de stoomschepen volgen.Men berekent ook nog, dat later een verbinding zal tot stand komen met het vasteland van Noord-Amerika.

De maatschappij zal luchtvaartdiensten inrichten, over geheel Europa, welke het vervoer der reizigers naar de Spaansche luchtvaarthaven zullen verzekeren. Zij zal ook waarschijnlijk nog zorgen voor een luchtverkeer tusschen Zuid- en Noord-Amerika. Het getal der overvluchten kan naar behoefte vermeerderd worden.

Het gerucht gaat, dat GIJ ook voornemens zijt een nieuw bondslid te gaan aanwerven.........? !

Per automobiel door de Sahara. — Het is bekend dat gedurende den oorlog de aanvalsautomobielen zeer gemakkelijk de heuvelachtige streken doortrokken, dank zij hun wormvormige wielen.

In den jongsten tijd voorzag M. Kegresse een Citroenautomobiel van wielen die omgeven zijn met veerkrachtige gummi, zoodat ze zich over sneeuw en zand kunnen voortbewegen. Ook gelukte men er zoodoende in hellingen met een steilte van meer dan 45° op te rijden. Men deed reeds automobieltochten met dergelijke voertuigen van Algiers naar Toemboektoe. De meest afgelegen deelen der woestijn zijn dus heden bereikbaar voor de menschelijke onderzoekingen.

De uitbreiding der automobielnijverheid in de Vereenigde-Staten. — De waarde der automobielen gemaakt in de Vereenigde Staten gedurende het verloopen jaar bedraagt meer dan die van eenige andere Amerikaansche nijverheid. Volgens statistieken van de Regeering in Washington zal de waarde der automobielen, die dit jaar zullen gemaakt worden, waarschijnlijk meer dan drie miljarden dollars beloopen. Tot nu toe bestaan er meer dan dertien miljoen automobielen ; dus meer dan één per tien inwoners.

Opening van het Overzeesch Radiotelegrafisch Centrum te Warschau. — Op 17 November 1923 opende de Voorzitter van de Poolsche Republiek plechtig het Radiotelegrafisch centrum. dat Warschau met New-York rechtstreeks verbindt.

Dit Radiotelegrafisch Station is een der zeven grootste van de wereld.

Gedurende de openingsplechtigheid zon de Voorzitter een bericht naar den President van de Vereenigde Staten. Een uur later kwam langs dezen weg het antwoord van uit Amerika.

Amerikanen zullen draadlooze telegrafie aanleggen in China. — Overeenkomsten zijn nu gesloten te Washington voor het grootste draadlooze Station ter wereld, hetwelk men zal bouwen te Shanghai, en dat de eerste rechte verbindingsweg zal openen tusschen China en de Vereenigde Staten.

Het hoofdstation zal zich bevinden op een terrein buiten de stad Shanghai. Het zal bestaan uit zeven torens met een hoogte van 1000 voet, in andere woorden, elke toren zal hooger zijn dan de Eiffeltoren te Parijs. Het station zal een kracht hebben van 1000 kilowatt, sterk genoeg voor rechtstreeksche aansluiting met de Vereenigde Staten en andere bijzondere draadlooze stations der wereld.

Terzelfdertijd worden vier andere stations gebouwd, elk met een kracht van 600 kilowatt, te Peking, Kanton, Hankow en Charbin. Andere stations zullen opgericht worden volgens goeddunken van de Chineesche regeering.

De opstelling der stations zal twee jaar duren, zal 4.620.000 dollars kosten, volgens overeenkomst met de Chineesche Republiek.

Internationale tentoonstelling over waterkracht en toerisme. — In Grenoble (Frankrijk) bereidt men voor 1925 de inrichting voor van een belangwekkende Internationale Tentoonstelling van alle toepassingen van waterkracht tot elektrische voortbrengst en ook over toerisme en de daarbij aanverwante nijverheden. Belangrijke geldelijke ondersteuningen waaronder van den Staat zijn reeds verzekerd.

Een drijvende tentoonstelling. — De Sovietrestelt een nieuwe vaartdienst in tusschen Rotter-Skandinavie, Duitschland, Belgie, Nederland en Frankrijk zal bezoeken.

Scheepvaart. — De scheepvaartmaatschappij « Société de la Mer Noire et de la Mer d'Azow » geering richt een drijvende tentoonstelling in die dam en Odessa.

Gij zoudt wel nieuwe leden willen aanwerven, maar gij hebt geen kennissen ?

En Uw { *vrouw* / *zoon* / *dochter* / *oom* / *tante* } dan ?

Inwonende leden betalen slechts fr. 3.50

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

LID Nr: **VLAAMSCHE TOERISTENBOND.**

Verbeteringen :
8208 moet zijn : Em. Sohie.
8210 » » Dr. Van der Vaeren.
8211 » » Mejuffrouw Maria Goossens.

8428 Robbe-Vervacke M., Lauwestr., Wevelgem
9 Velghe Frans, handelaar, Ruien
30 Walrav[illegible] Eug., leeraar, Nijverheidsch., Zele
1 Heyvaert H., Huidhandelaar id.
2 Broeckaert Alf., handelaar id.
3 Mej. Broeckaert A., id.
4 Mevr. Bracke O., Kouter, id.
5 Arens J., bediende, De Deckerstr., id.
6 Peirs M., Ganzendries, 74, Gent
7 Mev. Boone O., Jozef IIstr., 67, id.
8 De Groote Willem, Meibloemstr., 6, id.
9 Verschraeghe R., St. Anthoniuskaai, 4, id.
40 Mev. Leenaerts N., Walenstr., 44, Antwerpen
1 Mej. Leenaerts M., Walenstr., 44, id.
2 Jacobs Jozef, Parijsstr., 97, Leuven
3 Bals, St. Bernardschestweg, 376, Hoboken
4 Mej.De Cnaep R., St.Bernardschstw.,376, id.
5 De Pooter F., Antwerpschestw., 50, id.
6 Mev. De Pooter-De Cnaep, » id.
7 Schilders J., landmeter, St. Bernardschestweg, 298, id.
8 Mev. Wouters, Groote stweg, 29, Berchem
9 Wouters H., Groote stweg., 29, id.
50 Mej. Wouters M., Groote stweg., 29, id.
1 Van Geert St., ondernemer, Aalst
2 Lammens Th ondernemer, Hofstade-Aalst
3 Van den Bossche Th., onderwijzer, id.
4 Dockx Jan, Familiestr., 41, Antwerpen
5 Van Langendonck H., Lange Beeldekensstr., 246, id.
6 Verhulst C., Lange Nieuwstr., 67, id.
7 Pittoors J., Offerandestr., 108, id.
8 Delsaux J., muziekl., Wetstr., 17, id.
9 Luscher-Hardies Bloemistenstr., 29, Berchem
60 Mej. Claessens C., Dambruggestr., 118, Antwerpen
1 Mev. Doms, Dambruggestr., 118 id.
2 Mev. Luscher, Bloemistenstr., 29, id.
3 Mej. Van Looy M., Kon. Albertlei, Kapellen
4 Mej. Van Looy E., Appelstr., 55, Borgerhout
5 Mej. Van Looy M., Appelstr., 55, id.
6 Kath. Vlaamsche Meisjesstudiekring « Caritas » p/a Mej. De Groote R., Antwerpschestweg., 95, Bouchout
7 Mej. Fierens C., Van Colenstr., 26, id.
8 Mej. Fierens R., Van Colenstr., 26, id.
9 Mej. Van Deken S., Vredeborgpl., 18, id.
70 Mej. De Buysscher C., Hovestweg, 10, id.
1 Mej. Cassiers J., Kroonstr., 33, id.
2 Mej. Ceulemans M., Korte Welvaartstr., 21, id.
3 Mej. Ceulemans J., Korte Welvaartstr., 21, id.
4 Mej. Verhaegen J.E., J. V. Willemstr., 11, id.
5 Mej. Vermieren I., Antwerpschstw., 6, id.
6 Mej. De Groote R., » 95, id.
7 Ghyoot A., J. Van Willemstr., 15, id.
8 Boogmans A., onderw., Heist-op-den-Berg
9 Mev. Boogmans-Lenaers, onderw., id.
80 Mej. Boogmans, onderwijzeres, id.
1 Mej. Peeters, Kasteel de Villers, Schootenhof
2 Peeters J., Kasteel de Villers, id.
3 Van den Broeck E., Gratiekapelstr., 28, Antw
4 Gesquière R., Magdalenastr., 79, Wervik
5 Geens R., onderwijzer, Zele
6 Smit Prosper, Kloosterstr., id.
7 Mev. Docx-Van Hal, Familiestr., 41, Antw.
8 Waelen F., Rembrandtstr., 41, id.
9 Mev. Waelen F., Rembrandtstr., 41, id.
90 Mev. Audenaert G., Begijnenstr., 11, id.
1 Verpoten Aug., Falconrui, 16, id.
2 Van Diest Emiel, Hemelstr., Bouchout
3 Vermeylen Aug., Smidstr., 8, id.
4 Vermeiren Aug., Smidstr., 8, id.
5 Schmidt J., Bist 64, St. Mariaburg
6 Mev. Wendelen, Heuvelstr., Bouchout
7 Mev. Daelmans, gemeentehuis, id.
8 Spalier Jeanne, Boschhoek, id.
9 Verwaert G., Dolfijnstr., 30, Antwerpen
8500 Vermeylen H., Zonstr., 39, Borgerhout
4 Mej. Van de Rijdt, Turnhoutschebaan, 251, Borgerhout
5 Mej. Lambrechts S., Zendelingenstr., 34, Borgerhout
6 Troch Th., onderwijzer, Tisselt
7 Vandergoten W., Vredeplaats, 11, Evere
8 Mertens A., Groenplaats, 5, Antwerpen
9 Waegeneirre F., Hessenplein, 21, id.
10 Mev. Waegeneirre F.,Hessenplein,21, id.
1 Mev. Frederich G., De Pretstr., 6, id.
2 Van Impe S., Maarschalk Fochlaan, 18, Schaarbeek
3 Mej. Van Impe M., » id.
4 Verrept I., student, Tuyaertstr., Boom
5 Marien J., Dorp, 200, Konings-Hoikt
6 Vaes L., Spoorweglei, Lier
7 Mev.Huyghebaert-Bellens,Krijgsb.80, Mortsel
8 De Klerk C., Bredabaan, 408, Merxem
9 Mej. Van Riel M., Bredabaan, 408, id.
20 De Laet P., Lge. v. Bloerstr., 105, Antwerpen
1 Mev. De Laet, Lge v. Bloerstr., 105, id.
2 Mej. Dewit A., St. Willebrordstr., 62, id.
3 Verwimpt Fr., Hotel De Leeuw, Westmalle
4 Stampaert G.,Vrijw.gerslei,21, St. Mariaburg
5 Mev. Stampaert G., » id.
6 Mev. Mertens, Van Lokerenstr., 19, Ledeberg
7 De Clerck J., St. Annastr., Lier
8 Van der Loo P., Prinsesstr., 51, Antwerpen
9 Mev. Peeters, Touwstr., 26, id.
30 Mev.Moorkens A., Van Deyckstr.,17, Mortsel
1 Fontijn J., Heilig Hartstr., 1, Berchem
2 Paternoster F., handelaar, Overijssche
3 Mev. Paternoster F., id.
4 Deschutter F., Michielstr. 79, St. Pieters-Jette
5 Mej. Deschutter S., » id.
6 Van der Cruyssen A., hoofdonderw., Hamme
7 Van Eyck L., Sudermanstr., 25, Antwerpen
8 De Groot J., Waarlooshofstr., 40, id.
9 De Scheerder, onderwijzer, Lokeren
40 Van den Bogaert K., St. Michielspl., 7, Gent
1 Van Kerckhove Cl., student, Zele
2 Van Nitsen L., Korte Doornikstr., 6, Antw.
3 Versteylen B., St. Antoniusstr., Turnhout
4 Neyrinck F., Naamschevest, 118, Leuven
5 Mev. Neyrinck F., » id.
6 Mev. Croes H., Oude Markt, 48, id.
7 Mev. Dufour C., Belgielei, 188, Antwerpen
8 Heymans E., Borgstr., St. Amands-Puurs

9 Mev. Metsers-Heynderickx, IJzeren Handstr., 9, Hulst-Zeeland
50 Mej. Metsers, H., IJzer. Handstr., id.
1 Mev. Roobroeck-Mehuys, Ledebaan, Aalst
2 De Hertog V., Leliestr., Kathelijne-Waver
3 E.H. Cuypers, onderpastoor O.L.V., Kapucienenstr., St. Truiden
4 Mej. Cuypers, Kapucienenstr., 1, id.
5 Lindebringhs G., Kazernestr., 1, id.
6 Van Cotthem Th., Kongostr., 4, Antwerpen
7 Torfs E., Fonteinstr., 54, Borgerhout
8 Dr. Van den Broeck J., Mechelschestweg., Antwerpen
9 Loos E., Van Helmontstr., 22, id.
60 Janssens-Loens Aug., Haasdonk
1 Mev. Janssens, Dorpstr., id.
2 Janssens B., Dorpstr., id.
3 Roevens C., hoefsmid, Wilmarsdonk
4 Mev. Woestijn, Groote Markt, 16, Brussel
5 Mej. Soetaert M.L., Blankenbergschstw., 4, Brugge
6 Kornreich A., Lge Kievitstr., 93, Antwerpen
7 Steenhaut O., Papegaaistr., 2, Gent
8 Troch Jan, Hoogstr., 8, Tisselt
9 Mej. Troch R. » id.
70 Mej Troch Ph., » id.
1 Mej. Troch Cl., » id.
2 Van Baeckel E., Maatschappijstr., 5, Berchem
3 Dr. Van Opstal, Vilvoorden
4 Mev. Van Opstal, id.
5 Mev. Van Wiele, Hemelaarstr., 2, St. Niklaas
6 Mev. De Wever-Borms, Leopoldstr., 29, Aalst
7 Mertens C., Schoenstr., 44, Borgerhout
8 Beinaerdts L., Hoevenscheb., 9, Kapellen
9 Van Mol J., Gentschestr., 72, Aalst
80 Mev. Jacobs J., St. Michielskaai, 72, Antw.
1 De Beule H., Lundenstr., 41, Deurne
2 Denayer-Detroch, Nijverheidsstr., 14, Buissingen-Halle
3 Mev. Denayer-Detroch, » id.
4 Lauwers-Delbaen, Lindelei, 164, Hemixem
5 Mev. Lauwers, » id.
6 Mej. Gruloos J., Vincottestr., 8, Borgerhout
7 Mej. Teugels J., Brusselschestw.,82, Mechelen
8 Mej. Huys, onderwijzeres, Koestr., Leest
9 Cool H., handelsag., Zennegat, Mechelen
90 Mev. Cool H., id.
1 Goessens F., Groote Markt, 29, Antwerpen
2 Mev. Goessens-Vermeerbergen, id.
3 Mej. Goessens Tilly, id.
4 Willemen J., Oude Koornmarkt, 6, id.
5 Mev. Willemen J., » id.
6 Bogaerts, Hoogeweg, 80, Borgerhout
7 Van Selst, Baudewijnsteeg, 9, Antwerpen
8 Simons J., Naamschevest, 180, Leuven
9 Paelinck A., Bloemist, Zwijnaarde
8600 Schaubroeck H., Deinschestweg, Nazaret
1 Dewolf E., kleermaker, Basel
2 D'Hooghe D., geneesheer, id.
3 De Roeck P., onderw., Nieuwkerken
4 Dauw R., Weststr., 33, Waarschoot
5 De Rijck S.. Lombaardev., 302, Antwerpen
6 Clauw M., Verschansingstr., 5, id.
7 Clauw E., » id.
8 Shauw Fientje, Dambruggestr., 101, id.
9 Mej. Janssens Anny, Kathelijnev, 24, id.
10 Van Doeselaer L., Lge v.Bloerstr.,68, id.
1 Mej. de Piza Y., Adegemstr., 7, Mechelen
2 Thomas F., Tramweglei, 11640, Lier
3 Mej. Slembrouck E., Maatstr., 10, Antwerpen
4 Van Tittelboom L., Ranststr., 32, Borgerhout
5 Van Heynegen J., Stweg op Wemmel, 263, St.Pieters-Jette
6 Keersmaeckers G., Berlarij, Lier
Smits V., Intendantstr., 178, S. Jans-Molenb.
8 Mev. Smits, » id.
9 Sneyers J., Montestr., 7, Borgerhout
20 Mev. Sneyers » id.
1 De Vogeleer J., onderwijzer, Eppegem
2 Van der Kuylen J., bediende, Sempst-Laar
3 Van den Wijngaerd L., onderw., Elewijt
4 Vits L., Leuvenschestw., 14, Vilvoorde
5 Jans Al., Nieuwestr., 1, id.
6 Degeneffe H., Markt, 30, St. Truiden
7 E.H. Duchateau G., Groentenmarkt, 64,id.
8 Duchateau A., » id.
9 Duchateau R., » id.
30 De Becker L., Collegestr., 13, Elsene
1 Mahauden K., stadsmeester, Lessenschestr., 12, Geeraardsbergen
2 De Wulf Dreas, Smisstr., 75, Gent
3 Mortier Lode, Dampoortstr., 6, id.
4 De Guyter J., Groenstr., 173, Vilvoorde
5 De Groef K., Zennelaan, id.
6 Mej. van der Elst M., Lge Molenstr.,60,id.
7 Vits C., Mechelschestweg, 32, id.
8 Vandendriessche F., Leuvenschestw.,7,id.
9 Clerckx E., Rog. de Grimberghestr., id.
40 Grauls K., Tuinbouwschoollaan, 93, id.
1 Mev. Grauls, » id.
2 Tordeur, Steenweg van Houthem, id.
3 Verdijck A., Kerkstr., 21, Brecht
4 Heyvaert R., Oudburgstr., 13, Zele
5 Heyvaert A., Zeurstr., 12, Temsche
6 Mev. Heyvaert, » id.
7 Hanssens L., Groote Peperstr., 51a, St. Niklaas-Waas
8 Mev. Hanssens L., » id.
9 Van de Velde R., » id.
50 Boes J., St. Pietersstw., 213, Etterbeek-Brus.
1 Marckx Cl., Akerstr., 16, St. Niklaas-Waas
2 Mev. Marckx Akerstr., 16, id.
3 Vermang J., rust. offic., Dorppl., 23, Basel
4 Ulburghs T., gemeentesecretaris, id.
5 Heyrman L., handelaar, id.
6 E.H. Heyrmans E., leeraar, Geraardsbergen
7Deleuil J., onderwijzer, Basel
8 Van der Kinderen, id.
9 Mej. Meersman G., onderwijzeres, id.
60 Mej. Meersman M., id.
1 Van Eynde A., student, Kerkstr., 9, id
2 Bernaers, onderwijzer, Rupelmonde
3 Mej. De Paep, Stw. op Ninove, 76, Dilbeek
4 Van Vré L., Abdijstr., 24, Antwerpen
5 Mev. Van Vré L., Abdijstr., 24, id.
6 Van Vré L., Abdijstr., id.
7 Callens D., Molenstr., 10, Avelgem
8 Mej. Demets G., Ootegemstr., 167, Swevegem
9 Van Daele M., Ridderstr., 20, Brugge
70 De Vos J., Geitenstr., 81, Gent
1 Steyaert H., Akkergemlaan, 215, id.
2 Mej. Thijs G., St Pieterstr., 31, Boom
3 Heyndericks H., Nieuwstr., 58, St. Niklaas
4 Meulemans, Paardenmarkt, 78, Antwerpen
5 Mev. Bogaerts-Gils, Hoogew., 89, Borgerhout
6 Van Duren K., Fl., Van Cauwenbergstr., 26, Lier
7 Mariman C., Lamswaarde, Zeeland-Ned.
8 Dobbelaer P., Boschkapelle, id.
9 Mev. Wouters, Kasteelpl., 5, Antwerpen
80 Mej. Wouters, » id.
1 De Coster R., Boulevars, 4, Vollezeele
2 Van Dooren, Kasteelplein, 5, Antwerpen
3 Dötsch K.. Vijfhoekstr., 1, Berchem

Boekdrukkerij Rob. Bracke-Van Geert. Baasrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 4 **15 Februari 1924**

Bezorging der nummers De Toerist

Er komen weer veel klachten bij het Secretariaat V. T. B. en bij den Uitgever van De Toerist dat de nummers niet regelmatig of in het geheel niet ontvangen worden.

En het onaangename is : daaraan kunnen wij niets doen !

Heeft men op regelmatige wijze betaald dan schuilt de fout **alleen en uitsluitend bij de post.** Bij niemand anders ! Wij kunnen natuurlijk wel de gereclameerde nummers aan de klagers zenden — en dat doen we dan ook — doch **daarmede is de fout niet hersteld** ! Dat **KAN** alleen de post en dat **MOET** alleen de post. Bondsleden die dus te klagen hebben dienen naar hun postkantoor te gaan en voldoening te **eischen.** Met geen enkel praatje late men zich afschepen. Ook wanneer bondsleden anderen ontmoeten die te klagen hebben, gelieven zij hen hierop te wijzen. Klagen bij het postbeheer is de **eenige weg,** maar ook de **afdoende** weg, mits men bij onwil volharde bij zijn eisch !

Brussel, Februari 1924.

De Uitgever van De Toerist
Libertas.

Een zonderling feest te Geeraardsbergen

Geeraardsbergen, in een verloren hoekje van Zuid-Vlaanderen, is rijk aan folkloristische overleveringen. Telken jare wordt er op den eersten Zondag van den Vasten eene oude plechtigheid gevierd welke onze belangstelling zeker verdient.

Reeds van vóór de Hoogmis ziet men dat er iets gaande is. Heele groepjes volk, soms in Zuid-Vlaamsche kleederdracht, wandelen door de steile straten. Na den middag groeien die groepjes tot eene talrijke schare die op de markt geestelijke en burgerlijke overheden komt afwachten.

Het slaat twee uur. De Beiaard speelt, de klokken luiden, de trommen roffelen. De geestelijke en burgerlijke overheden verlaten het stadhuis. Muzikanten gaan voorop, en mede met de groote korven « krakelingen » en « mastellen » gaat de stoet langzaam bergopwaarts.

Wie het eerst den bergtop bereikt, zorgt er voor eene goede standplaats te kiezen, dicht bij de omheining rond de arduinen zuil. De Overheid gaat met den deken in de vermaarde kapel de Litanie van O. L. V.

bidden en scharen zich daarna rondom de oude kolom.

Weldra biedt men hun nu den eerewijn aan in een historische zilveren beker, waarin kleine vischjes rondspartelen en dooreen wemelen. Iedereen is volgens aartsvaderlijk gebruik verplicht met zijnen dronk wijn tevens een levend vischje in te slikken.

Daarna, terwijl de muziek een vroolijk deuntje speelt, werpen deken en burgemeester een krakeling in de massa, en dit is het teeken om te beginnen. Al de uitgenoodigden werpen zich op de korven en een hagel van koeken valt gedurende geruimen tijd over het luidruchtige volk dat ze gretig opvangt en op hoera kreten onthaalt. Iedereen tracht er zooveel mogelijk te bemachtigen.

Hemel wat een gewoel ! Slecht verzekerde hoeden, getroffen door onbehendig geworpen projektielen, vallen op den grond ; kinderen loopen heen en weer; knapen vliegen elkander in 't haar; vrouwen slaken wanhopige kreten en trachten hunne hoofddeksels in orde te houden. Sommigen rollen den berg af; anderen werpen de krakelingen in alle richtingen rond.

Eindelijk houdt de mastellenregen op. D Magistraten en de geestelijke overheid ke ren door de muziek begeleid weer stadswaarts. Het leven, op de anders zoo stille bergkruin, duurt echter nog lang daarna voort. 's Avonds ontsteekt men er om 7 uur, als iedereen vertrokken is, een groot vreugdevuur bestaande uit een tonnetje met pek. Daarom noemt men te Geeraardsbergen den Vastenavond : « Het feest van Tonnekenbrand ».

Over den oorsprong van dit feest zijn de geschiedschrijvers het niet eens. Te Geeraardsbergen echter vertelt men dienaangaande 't volgende : In 1380 kwam Walter, heer van Edingen, met een machtig heir de stad belegeren. Hij kon ze echter niet door bestorming winnen en besloot ze door hongersnood tot overgave te dwingen. Die van Geeraardsbergen trokken zich echter listig uit de moeite. Zij namen hun toevlucht tot O. L. V. van den Oudenberg, aldaar vereerd als hulp der Christenen en hun gebed werd verhoord.

De hopman riep zijne strijdmakkers samen en gebood hun al het meel, dat nog in de stad te vinden was te verzamelen en er kleine broodjes van te bakken. Zij vingen in den Dender zooveel visschen als zij konden en brachten alles samen op de verschansingen.

Op een gegeven teeken wierpen zij heel den voorraad den belegeraars naar het hoofd, die in den beginne verbaasd opkeken. Toen zij maar immer met broodjes en visschen begroet werden verloren zij het hoofd.

De lichtzinnige Walter gaf den moed en het beleg op en blies den aftocht. Toen de Geeraardsbergenaars den vijand zagen afdruipen lachten zij niet weinig in hunne vuist.

Zij vierden het onverwacht ontzet hunner stad en ontstaken 's avonds een groot vreugdevuur bij de kapel op de kruin van den berg.

Geene enkele oorkonde pleit voor de echtheid dezer Geeraardbergsche sage. Wellicht is die eerder een overblijfsel van de Heidensche gebruiken onzer voorouders.

Men beweert ten stelligste dat de oorsprong van den « krakelingenworp » zeer hoog opklimt.

R. BOURGUIGNON.

N. B. — Dit jaar wordt het feest van « Tonne-[illegible] » gevierd op 9 Maart.

Geeraardsbergen. De trap op den berg.

Gebrekkige Spoorwegverbindingen.

***

Bij het oprichten van een Vlaamschen Toeristenbond, stelden zich de stichters als een der hoofddoelen : het reizen in het Vlaamsche land te bevorderen. Te dien einde schreven zij in hun programma : De V. T. B. wil trachten de verkeersmiddelen te vermeerderen en te verbeteren.

Wel in de eerste plaats bedoelen wij hier het spoorwegverkeer.

Immers, het is een algemeen erkend feit dat Vlaanderen, en vooral de Kempen, in dit opzicht maar op stiefmoederlijke wijze werden en nog worden behandeld; zelfs de verbindingen der stad Antwerpen, de groote handelsmetropool, met Hasselt, Luik, Leuven, Gent zijn gewoonweg schandalig te noemen.

Wel is waar hadden wij het genoegen met ingang van 1 Februari meerdere degelijke verbeteringen te zien toebrengen, o.a. het herstellen der aansluiting te Leuven van trein 668 (doorgaande trein Oostende-Visé) met trein 3963 (naar Aarschot-Diest-Mol), en het inleggen op de lijn Aarschot-Diest, en Diest-Mol van 2 nieuwe treinritten, welke aldaar aan het gebrekkig treinverkeer in den voormiddag een einde stellen ; vertrekkend uit Antwerpen om 6,12 u. heeft men nu onmiddellijk aansluiting te Aarschot voor Sichem, Diest en Leopoldsburg.

Dat het ons daartegenover toegelaten zij te wijzen op betreurenswaardige en gebrekkige toestanden, welke, ons dunkens, mits eenigen goeden wil, wel kunnen verholpen worden.

Om duidelijker te zijn zullen wij enkele spoorlijnen afzonderlijk vermelden.

Lijn 59 : Antwerpen-Gent langs St. Niklaas en Lokeren. Deze lijn welke onze twee machtigste handelssteden verbindt en daarbij plaatsen bedient van respectievelijk 35.000 en 23.000 zielen, heeft nog steeds enkel spoor; is het niet bespottelijk! Zij heeft een te druk verkeer en de huidige inrichtingen kunnen niet meer beantwoorden aan de noodwendigheden van den dienst; de vertragingen in den treinenloop zijn dan ook zoo regelmatig als algemeen en onze Bondsleden uit Gent waren dan ook geenszins er over verwonderd, dat zij de laatste maal in de Van Arteveldestad met ongeveer één uur vertraging terugkeerden.

Weet U dat vóór den oorlog, in 1914 de afstand tusschen Antwerpen (Vl. H.) en Gent werd afgelegd in 1 u 26 m. ; in het jaar 1924 15 minuten meer. Een dubbel spoor is hier een dringende noodzakelijkheid; dan zullen ook op deze lijn rechtstreeksche en snellere verbindingen tot stand kunnen gebracht worden niet alleen met Gent, maar verder naar West-Vlaanderen toe.

Lijn 57 : Moerbeke-Eekloo.

Wanneer zullen de treinen over de brug te Selzate (over de vaart van Terneuzen) rijden ?

Is het niet betreurenswaardig te moeten vaststellen dat begin Februari 1924 de werken tot herstelling dezer brug niet eens aangevangen zijn.

Is het dan ook niet om te schateren wanneer wij een paar weken geleden de Soir, de Flandre Libérale en andere dagbladen aan hun lezers zagen opdisschen dat, bij het komend badseizoen, een bloktrein Antwerpen, St. Niklaas, Selzate, Eekloo, Brugge, Oostende zou ingelegd worden; wat een kwakkel !

Bedenk daarbij dat men vijf jaren na den wapenstilstand te Eekloo om 6 u 58 vertrekken moet, wil men voor den middag te St. Gilles-Waas aankomen (11 u, 16), een afstand van zoowat 45 Km. !

Lijn 15 : Antwerpen-Hamont.

Ten einde het verkeer tusschen Vlaanderen en de Kempen te bevorderen ware het dringend gewenscht trein 516 enkele minuten later te stellen en een aansluiting te verzekeren te Kontich-Kazerne met trein 219 (uit Brussel), die op zijne beurt een aansluiting verzekert met trein 596 (Oostende-Luik); aldus zouden reizigers uit Dendermonde, Gent, Brugge en verder in de gelegenheid zijn nog in den voormiddag te Lier, Herenthals, Turnhout, Mol en verder aan te komen. Wij uitveinzen ons niet dat de vertraging van bedoelde trein heel wat verandering met zich brengt: Herenthals-Turnhout, Neerpelt-Hasselt ; Hasselt-Aarschot; Diest-Mol; doch het geldt hier slechts enkele minuten en het voorstel lijkt ons wel degelijk uitvoerbaar.

Een merkelijke verbetering ware het ook het laten doorloopen te Mol van trein 3963 tot Herenthals waar hij juist bijtijds de aansluiting zou verzekeren met trein 553 uit Turnhout: reizigers voor Lier en Antwerpen zouden dus tot 21 u. in Mol en Leopoldsburg kunnen vertoeven. Daarbij : deze regeling zou trein 849, tusschen Diest en

Aarschot, heel wat ontlasten, hetgeen hoogst noodig is, en aan de Antwerpenaren het meer dan één uur lang wachten te Aarschot besparen.

Lijn 34 : Aarschot-Diest-Hasselt.

Onze leden uit Limburg dringen ten zeerste aan op een snelle en rechtstreeksche verbinding tusschen Maastricht, Hasselt, Diest en Antwerpen zonder Aarschot aan te doen: Vertrek uit Maastricht rond 7 u., te Diest rond 8 u. alwaar hij de reizigers voor Heist-op-den-Berg, Lier en Antwerpen van trein 831 en trein 3962 (Mol-Diest) zou kunnen opnemen, te Antwerpen aankomen rond 9 ½ u. ; de handelsmenschen aldus toelaten hun zaken behoorlijk af te handelen. Deze trein zou dan des avonds naar Maastricht terugkeeren en rond 18 u. uit Antwerpen vertrekken ; te Diest de reizigers laten afstappen voor trein 846 en trein 3961 (Diest-Mol) ; verder trein 781 (Hasselt-Maastricht) desnoods vervangen.

Het verkeer tusschen Midden- en Zuid-Limburg en Antwerpen laat inderdaad veel te wenschen over ; (vertrek uit Antwerpen om 16 u. 50 om te Hasselt aan te komen om 19u.26, te Maastricht om 21u.) en het ware ten zeerste gewenscht dat het Beheer van Spoorwegen de gewenschte oplossing kon brengen, te meer daar Limburg in de naaste toekomst een buitengewone ontwikkeling te gemoet gaat.

Terloops willen wij hier aanmerken dat in Juni 1922 de Antwerpsche dagbladen een mededeeling bevatten, waarbij wij vernamen dat een kommissie werd samengesteld om na te gaan welke verbeteringen dienden gebracht aan de spoorwegverbindingen van Antwerpen met binnen- en buitenland. Van de werking dezer kommissie hebben wij echter nooit veel gehoord.

Lijn 73 : Gent-Adinkerke en Lijn 75 : Gent-Kortrijk.

Deze lijn van buitengewoon belang, zoowel wat betreft het goederen- als het reizigersverkeer, heeft nog immer enkel spoor, alhoewel de feiten voor en na den wapenstilstand afdoend bewezen hebben dat dubbel spoor op het baanvak Deinze-Adinkerke een eerste noodzakelijkheid is ; de rit der rechtstreeksche treinen Adinkerke Brussel en vice-versa alsook der gewone reizigerstreinen lijdt hieronder geweldig.

Van Antwerpen uit is het verkeer met Zuid-Vlaanderen maar erbarmelijk; trein 440, vertrekkend uit Antwerpen (Zuid) om 6 u. 43 komt te Gent St. Pieters aan om 8 u. 17, dus 3 minuten te laat om de aansluiting met trein 2888 (naar Kortrijk) te verzekeren en men mag zich gelukkig achten trein 3271 naar Veurne te halen, want het gebeurt maar al te dikwijls dat trein 440 met vertraging aankomt en de aansluiting aldus gemist wordt.

De vertragingen der treinen bij vertrek uit Gent (Zuid) zijn zoo talrijk als onvermijdelijk, om de eenvoudige reden dat te veel treinen Gent (Zuid) binnenloopen.

Waarom dan de treinen welke Brussel-Adinkerke en vice-versa verbinden niet rechtstreeksch over Gent-St. Pieters geleid? Zou men trein 440 niet te Gent-St. Pieters kunnen doen aankomen te 8 u. 11, trein 2888 uit Gent (Zuid) laten vertrekken te 8 u. 10, aankomst te Gent (St. Pieters) 8 u. 18, vertrek 8 u. 20 en trein 3271 (Brussel-Duinkerke) er laten aankomen te 8 u. 22, vertrek 8 u. 27, langs de nieuwe lijn?

Bedoelde trein 3271 zou ons dunkens zonder veel bezwaar op de oude lijn kunnen vervangen worden door trein 3015 die te Gent (Zuid) rond 8 u. 4 zou aankomen en aansluiting geven met trein 2888.

Alzoo zouden de algemeene belangen behartigd worden en zouden b.v. de Antwerpenaren op een behoorlijk uur te Kortrijk en Rijsel kunnen aankomen.

De verbindingen tusschen Gent en het Ninoofsche zijn verre van schitterend ; melden wij enkel : trein 3030 (Oostende-Brussel) komt te Denderleeuw aan om 7 u. 54; trein 2663 vertrekt uit Ninove om 7 u. 53 dus één minuut te vroeg.

Nog een woordje over de verbindingen Gent-Charleroi; deze zijn schaarsch en ten andere ongepast. De eenige rechtstreeksche trein in den voormiddag (trein 1884) vertrekt uit Gent (Zuid) één uur te laat en brengt den handelsreiziger in verlegenheid daar deze te Charleroi komt om 11. u 24, dus juist bijtijds om de bureelen te zien sluiten.

Wij wenschen vurig dat het Beheer van spoorwegen deze enkele beschouwingen aandachtig zou nagaan en het zou ons ten zeerste verheugen zoo de toepassing ervan zoo spoedig mogelijk zou plaats hebben. Dat men de zaak grondig instudeere en men niet het oor leene aan sommige diensten, welke steeds allerlei bezwaren weten aan te brengen en houden van gemakzucht, getuigend van weinig door- en vooruitzicht. Want het dient in aanmerking genomen dat onze

verwoeste gewesten zijn heropgebouwd en herbevolkt; dat langs de andere zijde handel en nijverheid in de Kempen zich reusachtig ontwikkelen, steden en dorpen op ongemeene wijze zich uitbreiden en het hoogdringend is stations als Herenthals, Mol, Diest en Aarschot te vervangen door praktische, ruime, degelijke en zindelijke gebouwen, met perrons onderling verbonden door tunnels !

Dat men niet te lang talme met de noodzakelijke werken uit te voeren; natuurlijk zal dit geld kosten, maar het is bewezen dat misplaatste bezuiniging onvermijdelijk leidt tot algemeene ontreddering.

Wij meenen als Vlaamsche Toeristenbond, optredend in 't bizonder als beschermer van onze leden die reizen met het spoor, maar ook als verdediger van het algemeen belang, onzen plicht te hebben gedaan met het bevoegde Beheer te wijzen op wat wij aanzien als werkelijk vatbaar voor verbetering.

V. T. B.

BRIEVEN VAN DE AZUREN KUST

door A. Wauters.

Nizza, 3 Januari.

Les jours se suivent mais ne se ressemblent pas !... Ook hier. Dus gister weer een prachtige dag. Een puurblauwe hemel en, eindelijk, de diepblauwe zee ! Eén effen, wijde donkerblauwe vlakte... Ze is voor ons, noorderlingen, waarlijk te eentonig ! Ze schijnt zonder leven, zonder ziel ! Neen, ze kan het niet halen bij onze grillige Noordzee; die is met hare ebbe en vloed, hare sterke stroomingen, hare deinende golven, het eeuwig spel van licht en schaduw op hare wateren, het beeld van de eeuwigdurende beweging ! En ook van de verlokkendste verscheidenheid !

We deden na het middagmaal een uitstapje naar Villefranche. Van de Place Masséna, het middelpunt van alle tramverkeer, ging het, door het oostelijk gedeelte der stad, naar de havenwijk langs de Place Garibaldi, waar zich een romantisch witmarmeren standbeeld van den beroemden condottiere bevindt.

Nizza heeft een kleine haven, haast verborgen tusschen den Mont du Château en den Mont Boron. In de kom bemerkten we in 't voorbijrijden een paar steamers, een brick-en visschersbootjes. Die haven is enkel een inham, door een steenen dam of môle beschut.

De tram besteeg nu de buitenste glooiing van den Mont Boron, beschreef een halven cirkel rond den berg en na enkele minuten lag diep onder ons de reede van Villefranche en aan de overzijde het schiereiland van Mont Ferrat, waar gedurende den laatsten oorlog vele Belgische soldaten-teringlijders genezing kwamen zoeken. Een verukkelijk oord, voorwaar!

Nu ging de tram weer naar beneden en weldra stegen we uit. We stonden op den breeden rijweg, die van Nizza over Villefranche naar Monaco voert. Langs de bergglooiing, hoogerop, natuurlijk villa's en nog villa's. Beneden ons, in het diepste van de baai, het oude visschersdorpje Villafranca, met nauwe, onregelmatige straatjes en zonderling aaneengebrachte huizen, waar, zooals in het oude Nizza, de wasch aan de gevels en boven de straat te drogen hangt.

Het water is hier zoo helder, dat men van op de kade den vier à vijf meters diepen bodem met zijn keien en rotsblokken duidelijk ziet. Vóór de oude huizen op de kade hooge steenen stoepen en geen keldermondingen; immers bij hevigen storm loopt de kade onder en slaan de golven tegen den voet van de woningen. In zulk helder water natuurlijk bijna geen visch; men vangt er vooral zeeëgels. Een oud vrouwtje zat aan den kant van het water, bezig met een mesje zulke diertjes uit hun bolvormig, met stekels bezet geraamte te peuteren. Op mijne vraag, hoe ze die toebereidde, klonk het: Die eten we rauw,zooals ge hier ziet.—Zelfs zonder citroen? — Zonder iets, mijnheer.—Gelukkige menschen, die met zoo weinig tevreden zijn !

Toen we rond vier uur bij zonsondergang weerkeerden, begon de wind weer kilte te blazen en we waren blij weer tehuis te zijn.

Nizza, 4 Januari.

We hadden gister avond een tochtje naar Monaco en Monte-Carlo ontworpen, en gezien het schoone weder, zijn we er van morgen maar dadelijk op los gegaan.

Ter afwisseling namen we rond tien uur den trein. Het toeval is zonderling. In het rijtuig waarin we stappen, vinden we het vriendelijke paar uit Duinkerke weer, waarmede we de reis van Parijs naar de kust deden. Zij zouden wat verder gaan dan wij, naar Menton... Nog een paar heeren in het

compartimeit, en weldra rolde het gesprek over de spelen. Een van hen was inspecteur van de spelen in Frankrijk geweest, en uit het gesprek dat gevoerd werd, bleek duidelijk, dat hij zelf thans ook regelmatig, doch voorzichtig speelde. De spelers en speelsters bekennen niet gaarne, dat ze « professioneelen » van het spel zijn. Ze spelen... nu en dan eens... uit tijdverdrijf !... Hun geweten verwijt hen dan toch nog hunne zwakheid tegenover de speeldrift !

Ondertusschen reed onze trein nu eens door een duisteren tunnel, dan langs een steilen bergmuur, om ons plots een feëriek uitzicht te geven op de baai van Villefranche, — nu zoo blauw als op de zichtkaarten! — met het rotsschiereiland Saint-Jean en Kaap Ferrat op den achtergrond. Daarop rijden we langs den uitersten kant van de rots, stoppen te Beaulieu, waar Leopold II eene residentie had, verder te Eze, Cap d'Ail; en ginds verrijst de in zee uitspringende rots waarop het stadje en het kasteel Monaco hoog boven het blauwe watervlak uitsteken en zich scherp tegen den helderen hemel afteekenen.

Monte-Carlo (de Franschen zeggen Monte-Carle, Carlo klinkt te Italiaansch) is één luxe! Een ultramoderne bad- of liever speelplaats. Het Casino — het beruchte speelhol — is één weelde; het zorgvuldig onderhouden park met zijne Afrikaansche Flora, een wonder !

We hebben (horresco!) het Casino, waar grootmoeder R... een halve eeuw geleden reeds naartoe trok om den speelgod te tergen, bezocht. Een heele formaliteit, eer men in de speelzalen belandt. Een bureau met een twintigtal bedienden. — «Uwe identiteitskaart, mijnheer!» — «Ziehier.» — «Monsieur est belge ». (Dat zien ze onmiddellijk aan de kleur van onze identiteitsbewijzen ; pas malin, hein ?) Dan wordt een gedetailleerde kaart opgesteld voor elk van ons en we moeten die onderteekenen. Vervolgens, verplicht, naar de vestiaire om ten minste uw overjas in bewaring te geven. Ge begrijpt wel, die deftige heeren weten eigenlijk niet wie wij zijn : gauwdieven misschien? O ironie des choses !

Zie zoo, nu zijn we klaar. Door een rijkversierde voorzaal komen we in de ruime speelzalen. Ziehier een roulette-tafel, zoowat 8 à 9 meter lang, met het roulettetoestel in het midden; vier « croupiers », twee tegenover elkaar in het midden, een aan elk uiteinde. Achter de twee eersten, een opzichter op een hoogeren stoel. En rondom de tafel de bonte rij van spelers en speelsters: Net gekleede heeren, jonge en oudere dames, de meeste met een aanteekenboekje voor zich, om de winnende getallen telkens op te schrijven. Want elke beroepsspeler heeft zijn « combinaison », die hem onvermijdelijk eens naar de fortuin zal voeren. Arme illusionisten !... Wat gaat er om in den geest van die schinbaar zoo kalme menschen ?...

We gaan naar een andere tafel; steeds hetzelfde schouwspel: de rakels van de croupiers die telkens honderden, ja duizenden franken, onder vorm van jetons, binnenrijven ten voordeele van den hoogedelen prins van Monaco. Wat stoffelijke en zedelijke ruïnen !

Den inwoners van het vorstendom is het verboden in de speelzalen te komen. Maar uit den omtrek komen dagelijks honderden van lieden, burgervrouwtjes vooral, naar hier om te spelen. In trein of tram praten ze druk over hunne « combinazziones » die aan enkele toelaten, na 3 of 4 uren spelens, een louis te winnen om hun dagelijkschen kost te betalen. In het restaurant Buckingham, waar we het déjeuner namen, waren het al bekenden ondereen, klaarblijkelijk kennissen en vrienden van rond het groen tapijt. Waarlijk, een weinig interessant midden !

We waren eerder blij, toen we weer in de vrije lucht stonden en in het Café de Paris, tegenover het Casino, een lekker kopje koffie dronken en onze zichtkaartjes verzonden.

Nu zouden we met de electrische tram terugkeeren. Het gaat thans niet meer dwars door de bergen, als met den trein, doch we volgen getrouw den buitenkant van de rotsen, de zee en hare insprongen, over viadukten dwars door het ravijn gebouwd, langs den naakten rotswand of de steile bergglooiing met villa's bezet. Soms rijden we rakelings langs den 80 à 90 meter diepen afgrond. Beneden, de rotsen waartegen het blauwe water komt uiteenspatten.

De mooiste vergezichten, door den diepblauwen hemel beheerscht, volgden elkaar op bij elken draai van den steeds kronkelenden weg. 't Was als een droom !

Toen we weer om den Mont Boron reden, in de nabijheid van Nizza, zagen we de zon roodgloeiend wegzinken in het Westen, in een baaierd van vuur, en wanneer we uit de tram stapten, deed zich de frischheid van den Januari-avond reeds gevoelen. Doch we gaven er niet om; we hadden een te heerlijken dag gehad... (Wordt vervolgd).

Van het Secretariaat

ONZE BONDSUITGAVEN

Op het Secretariaat V .T. B. is te bekomen :

Na inzending (door storting op onze postchekrekening nr 93627) van het noodige bedrag plus 0.50 fr. verzendingsonkosten :

KAARTEN VAN HET VLAAMSCHE LAND :

Kaart 1 : West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen).

Kaart 2 : Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen).

Kaart 3 : Provincie Antwerpen (van af St-Niklaas tot Brussel en Leuven).

Kaart 4 : Limburg (van af Turnhout tot Has selt).

Kaart 5 : Brabant (Brussel tot Namen).

Kaart 6 : Provincie Luik (bevat ook Thienen, St. Truiden, Tongeren).

Voor de leden van den V. T. B.

(Bij bestelling nummer van het lidmaatschap opgeven) :

Per kaart (aan te duiden) : 1 fr. ; op linnen geplakt : 2 fr.

De 6 kaarten samen besteld : 5 fr. ; op linnen geplakt : 11 fr.

Voor niet-leden : per kaart : 1,50 fr. ; op linnen geplakt : 3 fr.

De 6 kaarten samen 8 fr. ; op linnen geplakt : 18 fr.

Al deze kaarten sluiten bij elkaar aan !

V.T.B. Knoop (voor heer of dame) : 2 fr.

1 reeks van 12 prachtige zichtkaarten van de Duinen. Voor de leden 1 fr. — Voor niet-leden 1,50 fr.

« Steden en Landschappen. »

Deel I : De Kempen.

Deel II : Mechelen.

Deel III : De Haven van Antwerpen.

Deze pracht-boeken moet elk V.T.B.er in zijn boekenkast hebben. Prijs voor de leden 6,50 fr. — voor niet-leden 7,50 fr.

Het Ledental. — Van 15 tot 31 Januari bedroeg het aantal nieuwe toetredingen : 368 hetgeen dus maakt voor de geheele maand Januari 641.

Voor de belanghebbenden. — Op het secretariaat is nog te bekomen van « De Toerist » :

Jaargang 1922 : de nummers 9, 13, 15, 16, 17 en 19 tegen 0,25 fr. per nummer.

Jaargang 1923 : de volledige jaargang tegen 5 fr. ; afzonderlijke nummers tegen 0 25 fr. het exemplaar.

BONDSLEVEN

MECHELEN.

Bezoek aan 't Hof van Savoye en aan O. L. Vr. Gasthuis te Mechelen. — Het groepje V.T.B.ers dat Zondag 20 Januari onder de bevoegde leiding van den Heer Stadeler een bezoek bracht aan het gerechtshof en O. L. Vr. Gasthuis is waarlijk in de gelegenheid geweest van iets eenigs te genieten. De Heer Stadeler, die ons in de verhoorzaal van 't gerechtshof leidde, vergastte ons vooreerst op een flinke gedocumenteerde voordracht.

Hij sprak ons over Margaretha van Oostenrijk en haar paleis en onderhield ons daarna uitvoerig over den schat van O. L. Vr. Gasthuis : Beloken hofjes en schilderijen.

Waarlijk iets interessant en waar wij binnenkort in ons blad nog op willen terugkomen

Laat ons hopen dat men weldra zooals te Brugge en elders onze kunstwerken voor alle weetgierige toeristen zal openstellen.

De wandeling van 20 Januari was de bestgelukte die we dezen Winter maakten. Wij danken hier nogmaals van harte heer Stadeler voor zijn leiding vol toewijding en opoffering.

Op 20 Jan. l.l. hield de Heer De Does voordracht « Door het Zwarte Woud » voor tak Mechelen. We maakten de reis mee en leerden veel. De zaal bleek veel te klein te zijn om alle belangstellenden te bevatten.

GENK.

Op Zondag 27 Januari jl. trad de heer Ernalsteen hier op met zijn uiterst interessante voordracht over Algerie. De hr Ernalsteen, leerde ons de Oostersche volken kennen met zeden, gewoonten en godsdienst.

Wij maakten tevens een mooie wandeling door Algerie en Kabylie.

Deze puike spreekbeurt werd opgeluisterd met prachtige lichtbeelden.

HOEILAART.

In de laatste vergadering van Hooger-Op trad als spreker op, de heer De Does, van den Vlaamschen Toeristenbond, die eene voordracht met lichtbeelden hield over « Het Zwarte Woud ». Deze viel zeer in den smaak der talrijke toehoorders.

Onze Kerken

BRUSSEL.

De Zavelkerk. —De h. Maurits van Ysendijck gaf onlangs voor het Studiekomiteit van Oud-Brussel een uiteenzetting over de Zavelkerk. Spreker herinnerde aan de oprichting der kerk door het gilde der Kruisboogschutters in 1304 en het bouwen der voorloopige kapel, die in 1318 voltooid werd.

De Heer van Ysendijck verschafte inlichtingen over het gedeelte der kerk, dat van de 15de eeuw dagteekent en over den voornaamsten gevel, aan den Zavel, die van de 16de eeuw dagteekent.

Het sacrarium aan het koor (zijde Bodenbroeckstraat) is eveneens van de 16de eeuw en biedt overeenkomst met de bekende graven van de kerk van Brou te Bourg-en-Bresse. Deze kerk werd tusschen 1512 en 1532 gebouwd door den Brusselaar L. Van Bodeghem, die voor de graven werkte naar de teekeningen van Johan van Room, ook een Vlaming.

Waarschijnlijk heeft van Room ook de teekeningen voor het Brusselsch sacrarium geleverd en zou het deel van den gevel der Zavelkerk dat uit de 16de eeuw dagteekent, het werk zijn van L. Van Bodeghem.

OUDENAARDE.

St Walburgakerk. — Sedert den wapenstilstand wordt er getwist over de vraag of de huisjes rond de St. Walburgakerk al of niet zullen herbouwd worden.

De gemeenteraad sprak zich reeds tweemaal uit voor den wederopbouw. De Koninklijke Kommissie voor Monumenten zelf, bracht in 1920 een gunstig advies uit over den heropbouw van twee dezer oude huisjes. Eene afvaardiging van 4 leden dezer kommissie bracht onlangs een bezoek ter plaatse en kwam tot het besluit dat er niet mocht gebouwd worden.

De bevolking van Oudenaarde schijnt echter

Hotelwezen.

Onze kommissie van Toerisme, afdeeling hotelwezen, heeft het plan opgevat een zoo volledig mogelijke lijst van aanbevelingswaardige hotels aan te leggen. Te dien einde stuurt zij onderstaanden omzendbrief aan de haar overgemaakte adresen; eerste-rangs hotels; goede en verzorgde bediening.

De hotelhouders worden verzocht de vragenlijst in te vullen en onmiddellijk aan het secretariaat terug te sturen.

Deze lijst van aanbevelingswaardige hotels voor het reisseizoen 1924 wordt, den 15 Maart a. s. gesloten; vóór dien datum moeten dus alle gewenschte inlichtingen op het Secretariaat V. T. B., St. Jansplaats 29, Antwerpen, inkomen.

Onderstaande lijsten kunnen aangevraagd worden op het Secretariaat, en wij hopen sterk, dat er door onze afgevaardigden en propagandisten een druk gebruik van gemaakt zal worden.

VLAAMSCHE TOERISTENBOND
29, ST. JANSPLAATS, 29
ANTWERPEN

ANTWERPEN, postdatum.

MM.

Wij zijn zoo vrij speciaal Uwe aandacht te vestigen op het bestaan onzer vereeniging, welke ofschoon slechts 2 jaren geleden gesticht, op 1 Januari 1924 reeds kon bogen op meer dan 10,000 leden, welk getal nog steeds van dag tot dag aangroeit. Wij zijn dan ook verzekerd, dat onze bond geroepen is om binnen afzienbaren tijd een der vooraanstaande toeristenvereenigingen te worden. Met het oog hierop gelooven wij dat het voor U *van het grootste belang* is dat U zich laat inschrijven op de lijst onzer AANBEVOLEN HOTELS. Deze lijst wordt regelmatig **gratis** gepubliceerd in ons blad „DE TOERIST" en wordt door onze 10,000 leden in het land en in den vreemde gelezen. Ze is dus voor U, vooral in het reisseizoen, een reklaam van onschatbare waarde. De voorwaarden hieraan verbonden zijn uiterst gering en bestaan slechts uit:

1° een vermindering toestaan aan onze leden;

2° lid worden onzer vereeniging (jaarlijksche bijdrage: fr. 7,50)
(waarvoor U om de twee weken o. m. ons officieel tijdschrift ontvangt.)

Mocht U dus op ons voorstel ingaan zoo verzoeken wij U beleefd ons alle inlichtingen te verschaffen die u wenschelijk acht en in 't bijzonder die van bijgaande vragenlijst, welke wij U verzoeken *zoo nauwkeurig mogelijk* te willen invullen. Wij achten het onnoodig verder bij U aan te dringen, daar wij er stellig van overtuigd zijn, dat U zelf al het voordeel zult inzien voor uw instelling aan een eventueele aansluiting bij V. T. B., verbonden.

Wij vertrouwen dat U ons, zoo mogelijk per keerende post Uw toetreding zult willen inzenden en teekenen, in afwachting,

Met hoogachting,
HET BESTUUR.

Nr .... | AANTAL KAMERS .... | TELEFOON .... TELEGRAM ....

HOTEL ....

EIGENAAR ....

ADRES ....

te ....

TARIEVEN EN VOORWAARDEN :: :: :: :: | Vermindering: °/o

KAMER

met / zonder licht bediening ?
met / zonder ontbijt ?

voor meerdere personen, van Fr. tot Fr.
voor 1 persoon van Fr. tot Fr.

Ontbijt				Middagmaal				Avondmaal				Pension per dag met / zonder kamer				Aanmerkingen.
van		tot		van		tot		van		tot		van		tot		
Fr.	c.	Fr.	c.	Fr.	c.	Fr.	c.	Fr.	c.	Fr.	c.	Fr.	c.	Fr.	c.	

veranderen Uwe tarieven volgens het seizoen ? :: ::

MAANDEN

1) ....
2) ....
3) ....
4) ....

Heeft U:

Garage ? ....
Donkere kamer ? ....
Badkamer ? ....
Stal of Remise ? ....
Benzinebevoorrading ? ....

VERDERE INLICHTINGEN :

....

Ondergeteekende verbindt zich aan de leden van V.T.B. bovenvermelde voorwaarden toe te staan voor den termijn van een jaar. Deze termijn wordt stilzwijgend telkens met een jaar verlengd, indien niet **voor 1 December** *van het loopend jaar opzegging is geschied.*

.... *den* .... *19* ....

Handteekening,

Gelieve bovenstaand formulier, zoo volledig mogelijk ingevuld, terug te zenden onder gesloten omslag aan den VLAAMSCHEN TOERISTENBOND, St JANSPLAATS, 29, ANTWERPEN.

weinige geneigd zich bij dit besluit neer te leggen. Een protestbeweging is ingezet en evenals de Kommissie voor Monumenten moest zwichten voor de Dinantenaren, die hun ouden platten boltoren terugwilden, zal men naar alle waarschijnlijkheid ook er in moeten toestemmen de huisjes rond de St-Walburga weer te laten opbouwen; zij maken trouwens een typisch deel uit van het Oudenaardsche stadsbeeld.

HASSELT.

De kerk van Rapertingen. — Met het bouwen der kerk van het gehucht Rapertingen werd aangevangen rond denzelfden tijd als men de hand aan 't werk sloeg voor de kerk van Runxi. Deze laatste, dank zij de volharding van den Pastoor voltrokken en degelijk bemeubeld, doet reeds lang dienst als parochiekerk, terwijl te Rapertingen nog slechts eenige muren te zien zijn. Allerlei omstandigheden veroorzaakten dezen toestand waar nu een einde aan gaat komen.

De kerkfabriek heeft besloten de bouwwerken voort te zetten met de middelen waarover zij thans beschikt.

WESTROOSEBEKE.

Men weet dat het historisch dorp West-Roosebeke, bekend uit de geschiedenis van Filips van Artevelde, in 1914-18 geheel vernield werd. Het is nu ook uit zijn puin verrezen. Reeds van verre ziet men den Gothischen toren, 48 m. hoog, met zijn vier hoektorentjes. De kerk zal vermoedelijk tegen Paschen voltooid zijn. De h. Antoon Dujardin van Brugge maakte de plannen. Dujardin is ook de bouwmeester van het gemeentehuis. Zou men nu ook niet het borstbeeld van Filips van Arteveldo kunnen herstellen ?

OOLEN.

Wij lezen in het « Staatsblad » : « Bij koninklijk besluit is machtiging verleend tot het bouwen eener kerk in de parochie van den H. Jozef, te Oolen, overeenkomstig de bij voormeld besluit gevoegde plannen en de in het verslag d.d. 4 Maart en 1 Augustus 1923, nr 9250, van de Koninklijke Commissie voor monumenten en landschappen vervatte aanmerkingen. »

BECELARE.

Dezer dagen had alhier de aanbesteding plaats van de nieuwe dorpskerk. Zij zal volgens de plannen van bouwmeester A. Marstboom weder opgebouwd worden en zal nagenoeg haar vóóroorlogsch uitzicht hebben met haren typisch-spitsen toren.

GENK.

Bij Koninklijk besluit van 16 Januari 1924 is machtiging verleend tot het bouwen eener kerk in de parochie Winterslag, gemeente Genk.

BEKEGEM.

Bij Koninklijk besluit van 16 Januari 1924 is machtiging verleend tot het herstellen van vier schilderijen die de kerk versieren.

REPPEL.

De plannen voor de nieuwe kerk zijn goedgekeurd. De bevolking koestert den wensch, het bouwen dit jaar nog te zien aanvangen. M. P.

VERKEERSWEGEN.

Lijst van enkele wegen, met opgave van toestand en aard. In geval van aanmerkingen worden de bondsleden verzocht het Secretariaat daarmede in kennis te stellen.

Wegen	Aard	Onderhoud	Eigenaar
Mol - Lommel - Hamont	Kiezel	goed	Staat
Mol - Leopoldsburg	Kiezel - Steenw.	„	
Valkenweerd - Hasselt	Steenw. - Kiezel	*zeer slecht* tot Zonhoven	
Achel - Peer	Kiezel	goed	
Hamont - Bree	„	„	
Leopoldsburg - Bree - Kinroi	Steenw. - Kiezel	„	
„ Beeringen - Meeuwen - Bree	„	„ (nieuw)	
Beeringen - Zonhoven	Steenweg	goed, fietsweg te smal	
Hasselt - Diest	Kiezel - Steenw.	goed (nieuw)	
„ Lummen - Diest	Kiezel	„	
Kermpt - Zolder	„	„ (hersteld)	
Beeringen - St.-Truiden	Kiezel - Steenw.	*zeer slecht* en smal	
Herk-de-Stad - Borgloon - Boog Heers	Kiezel	goed	
Hasselt - St.-Truiden	Steenw. - Kiezel	*zeer slecht*	
„ Bilsen - Maastricht	Kiezel	goed	
„ Genk - Bree	„	„	
Asch - Lanklaar - Maaseik	„	„	
„ Mechelen a/Maas	„	„	
Hasselt - Kortessem - Tongeren	Steenw. - Kiezel	*slecht*	
Bilsen - Tongeren	Kiezel	goed	
„ Eben - Emaal	„	„	
Maastricht - Tongeren	Steenweg	„	
Tongeren - Luik	„	„	
„ Borgworm	„	„	
„ St.-Truiden	Steenw. - Kiezel	„	
St.-Truiden - Luik	Steenweg	„	
„ Borgworm	Steenw. - Kiezel	goed, behalve in de dorpen	
„ Tiënen	Steenweg	goed	
Maaseik - Maastricht	Kiezel	„	
„ Kessenich	„	„	
Kinroy - Neeroeteren - Eclen	„	„	
Maaseik - Bree	„	„	
Diest - Leuven	Steenweg	„	
„ Caggevinne - Tienen	„	„	
Aarschot - Diest	„	goed; (slechte kiezel tusschen Rillaar en Diest)	
Antwerpen - Mechelen - Leuven	„	„	

De laan Brussel-Gaasbeek. — De noodzakelijke bezuinigingen, aan de regeering opgelegd door de ongelukkige omstandigheden van de krisis die wij doorleven, heeft de uitvoering van het ontwerp van eén Nationale laan, uitloopende op dit prachtig kasteel, tijdelijk doen schhorsen. In afwachting, dat men de werken aanvange om de Brusselsche omgeving van een modernen verkeersweg te voorzien, zooals die welke in de nabijheid van alle groote hoofdsteden bestaan, is het nochtans noodig zoohaast mogelijk Brussel met Gaasbeek te verbinden door een weg geschikt voor rijtuigen en autos. Men heeft reeds de aandacht gevestigd op het voorstel tot het openen van een straatweg, uitgaande van den Bergschen steenweg, op het punt genaamd « Negen Manneken » en die voor het grootste gedeelte bestaande wegen zou volgen. De afstand zou 7 Km. bedragen.

Er valt op te merken dat dit voorstel niet opweegt tegen dat in 1922 voorgestaan door de gemeenten Anderlecht, Dilbeek, Itterbeek en Lennik Dit ontwerp geruikte de Itterbeekschelaan, de Appelboomstraat, den weg langs het schilderachtig riviertje te Pede en vervolgens den weg van groot verkeer naar St-Martens-Lennik, tot aan de hoeve « Het Kasteeltje ». Van dit laatste punt moest een nieuwe weg van 2 km. lengte aangelegd worden tot aan den ingang van het kasteel van Gaasbeek. Deze weg zou de schilderachtigheid doen kennen van de streek, en zou anderzijds aan een talrijke landelijke bevolking het verkeer vergemakkelijken.

Deze practische zijde mag niet uit het oog verloren worden, vooral daar deze nieuwe baan in niets de opening van de Nationale laan zou belemmeren ; men mag zeggen, dat het eene ontwerp het andere zou aanvullen.

Het spreekt van zelf dat de tijdelijke opoffering die de Staat zich zou moeten getroosten, breed zou vergoed worden door de vermeerdering der belastingen van allen aard die zullen voortvloeien uit de omzettingg van landbouwgoederen in bouwgronden.

Nieuwe laan te Koekelberg. — Te Koekelberg gaat nu gezorgd worden voor een nieuwe verbinding met de Leopold II-laan, in de nabijheid van het Simonisplein.

Door het Park, vlak voor den Jetschen steenweg en achter de fabriek Simonis, zal eerlang een nieuwe laan getrokken worden, die een verlenging zal vormen van de Jan-Dubrucqlaan.

De Elektrifikatie onzer Buurtspoorwegen. — Vóór eenige dagen konden we ergens in een dagblad lezen, dat de Nationale Maatschappij der Buurtspoorwegen methodisch de uitvoering der elektrifikatiewerken doorzet op de verschillende lijnen van Brabant. Inzonderheid die rond Brussel — of beter gezegd die van Brussel uitgaande — zijn het haast alle. Eerlang zal de lijn van Brussel naar Haacht een voltrokken feit zijn. Binnen een goede maand zullen de electrische trams van Brussel tot Haacht rijden (van Brussel tot Dieghem is het al lang geëlectriseerd).

Men spreekt nog van tal andere electrische lijnen die in den loop van dit jaar zullen aangelegd worden, o. a. Brussel-Dilbeek-Schepdaal-Ninove (ter studie), Grimbergen-Humbeek (verlenging brussel Grimbergen), Meisse-Londerzeel (verbinding Laken (Dikke Heide).

Echter verwondert het, geen spraak meer te hooren van de reeds lang ontworpen elektrifikatie der zoo belangrijke lijn Leuven-Tervueren. Hier vooral dringt de noodzakelijkheid op, te meer nog daar thans geklaagd wordt over onvoldoende trams in beide richtingen. Hopen wij dat het Beheer er ook aan denken moge.

Buurtspoorwegen in Limburg. — De Nationale Maatschappij voor Buurtspoorwegen, zal aan de openbare machten een nota overleggen met bestek in twee deelen : 1° voor het vak Eisden-Lanaken ; 2° voor het vak Eisden-Maaseik.

Spoorlijn aan de kust. — De studie betreffende het aanleggen van een nieuwe spoorlijn Oostende-Adinkerke, over Nieuwpoort en De Panne, zijn ver gevorderd, doch tot nu toe zijn enkel de plannen opgemaakt voor de omstreken van Nieuwpoort.

Weg Temsche-Kruisbeke. — De werken tot herstel van het rijwielpad van den weg Temsche-Kruisbeke zullen binnenkort aanbesteed worden.

Veer Niel Windham. — De maatregelen worden onderzocht, die dienen getroffen om het veer te Niel-Windham, zoowel bij laag als bij hoog water, bruikbaar te maken.

De Scheldebrug te Antwerpen. — Eerlang zal overgegaan worden tot het bouwen van de brug over de Schelde te Antwerpen, tusschen Hoboken en Burght. Over de laatste punten, welke voor de uitvoering nog afgehandeld moesten worden, zijn de ingenieurs van Bruggen en Wegen het thans eens geworden. Zoodat weldra de plannen volledig zullen klaar zijn, het lastenkohier opgemaakt, en tot de aanbesteding van de onderneming dit jaar nog zal overgegaan worden.

Dit kunstwerk is een der grootste, welke in België ondernomen worden. De kosten worden op 80 millioen frank geraamd.

GEMENGD

—::—

De ontwikkeling van Oost-Afrika. — De goeverneurs van Ugando (Britsch Oost-Afrika) en van Kenjo (voorheen Duitsch Oost-Afrika) vorderden van het Engelsch koloniaal Ministerie eene leening van 6 millioen pond sterling, voor het aanleggen van spoorwegen en havens. Men is voornemens nieuwe spoorbanen te leggen van omtrent 300 mijlen lengte en de opbouwing van de spoorlijn Mombasa-Nairobi te versterken voor de mogelijkheid van uitgebreider verkeer. Benevens heeft men het doel de huidige spoorweg, uitgaande van Mombasa tot Djinda, te verlengen van de uitvloeing van de Nijl uit het Victoria Njansameer, dus op ongeveer 100 mijlen westwaarts. Zoodoende zou er een ononderbroken verbinding bestaan tusschen de zee en de meren.

Overzeesche vlucht. — De welbekende konstruktiewerkplaatsen Zeppelin, te Friedrichshafen, eindigen weldra met de bouwing voor de Vereenigde Staten van de luchtkruiser « Z.L. 3. » en wordt dan vervoerd naar Amerika. Het luchtschip zal de overzeesche vlucht ondernemen na eenige proefvluchten in Duitschland. In zijn bouw gelijkt de kruiser aan de vorige Duitsche zeeluchtschepen der L. klas, hij is enkel iets grooter dan de andere. De nieuwe luchtreus, bestemd voor het verkeer, is gebouwd volgens de laatste nieuwe vooruitgangen der techniek en wordt bewogen door Maybach-motoren met een snelheid van meer dan 150 K.M. per uur. De weg Friedrichshafen, Zuid-Frankrijk-Azorische Eilanden, Bermudo-New-York (8000 K.M.) hoopt men te overvliegen in 60 uren. Voor deskundigen is het van belang dit luchtschip te vergelijken met de andere « Z.L.I. » onlangs gebouwd te Lakehurst, volgens het Zeppelin stelsel. Dit vliegtuig, 227 M. lang, en 24 M. hoog, heeft een snelheid van 121 K.M. per uur, waardoor het kan wedijveren met de spoorweglokomotief. Het bezit zes motoren, van 300 paardenkracht.

De bemanning van het luchtschip bestaat uit

60 personen. Het is opmerkenswaardig dat de hal van dit reuzentuig een zoodanige ruimte heeft dat zij het gansche Kapitool van Washington zou kunnen bevatten, uitgezonderd den 24 M. hoogen koepel.

Zeer lange telefoonverbindingen. — In Europa is geen enkel telefoonverbinding, die met die van Amerika gelijk staat, of nabij komt, waar telefoonverbindingen werken van ongeveer 9000 K.M. lang. Door verlichte geluidsversterkers bereikt men dat de hoorders het aankomende geluid kunnen luisteren.

Men meldt dat men nu het plan heeft opgevat zoo'n telefoonverbinding samen te stellen tusschen Parijs-Straatsburg en Parijs-Le Havre.

Per vliegtuig naar de Noordpool. — De Admiraalsraad van de Vereenigde Staten richt een expeditie in per luchtschip naar de Noordpool. De zending zal zorgzaam voorzien zijn van alle benoodigdheden, bijzonderlijk neemt men in acht dat de deelnemers niet zouden lijden van de koude. De vliegers zullen onder andere botten en handschoenen dragen verwarmd door elektrischen stroom.

Passagiersdiensten tusschen Rusland en Westelijk Europa. — Uit Moskou wordt bevestigd het aan Londen verstrekt bericht, dat de Sovjets een konsortium van Engelsche, Fransche en Nederlandsche reeders hebben gevormd voor de passagiersdiensten tusschen Rusland en de verschillende landen van Europa.

Het bestuur zou te Moskou worden gevestigd en bestaan uit drie Engelschen en drie Russen.

Het grootste schip der wereld. — Het is bekend dat het grootste schip dat tot nu toe bestaat, gebouwd werd op de scheepstimmerwerven van Hamburg, en den naam « Bismarck » droeg. Nu bericht men uit Londen dat de Zuid-Afrikaansche Scheepskompagnie een nieuw schip bouwde hetwelk veel boven genoemd schip overtreft.

Dit reuzenschip is gebouwd te Belfast ; het wordt bewogen door Dieselmotoren met 2000 paardekracht. Het is niet enkel het grootste, maar het snelvarendst schip.

De Bebossching onzer Duinen. — Herhaaldelijk is reeds de aandacht gevestigd geworden op den toestand van onze duinen, die ieder jaar meer bedreigd worden.

Op een desbetreffende vraag heeft de minister het volgende geantwoord :

« Men kan van meening verschillen over de gepastheid van de bebossching der duinen.Sommigen meenen, dat de duinen overal en altijd in hun natuurlijken staat moeten blijven, anderen denken dat de beboschte duinen ook hun schoonheid hebben en dat zij onze kust en onze badplaatsen nog aantrekkelijker zouden maken. Er is echter geen sprake van,en er zou geen sprake van kunnen zijn, al of zelfs meest al de domeinenduinen te bebosschen ; er zal namelijk niets in die richting beproefd worden over heel de uitgestrektheid der duinen ten noorden langsheen de baan Oostende-Blankenberge.

Indien de uitslagen van de vorige proeven weinig aanmoedigend zijn, toch is het voorbarig te besluiten dat de nieuwe proeven, door het beheer der bosschen ondernomen, zeker zullen mislukken. In de Belgische duinen, en meer bepaaldelijk in de domeinduinen van Klemskerke en de privaatduinen van het Zoute, zijn er tamelijk welgekomen bebosschingen, hoewel het beheer in slechte voorwaarden gedaan tijdens den oorlog en de uitzonderlijke droogte van 1921 zeer nadeelig waren. Belangrijke beplantingen werden sedert lang aangelegd in de duinen van onze zuider- en noorderburen, in Jutland en elders. Deze beschouwingen en andere meer, brachten mij tot de overtuiging dat dergelijke verrichtingen, die stellige moeilijkheden opleveren, eerder aan vakkundigen, aan boschingenieurs, die juist tot mijn departement behooren, moeten toevertrouwd worden ; om deze reden ging de bebossching der duinen over naar het beheer der bosschen.

Dit heeft nog maar onlangs zijn werken en proeven aangevangen. Het is maar logisch den noodigen tijd af te wachten, alvorens in den eenen of anderen zin een besluit te nemen. Er is geen gevaar voor dat er overdreven uitgaven worden gedaan, het beperkt krediet zou dat overigens niet toelaten. Het beheer gaf mij zijn programma in groote trekken te kennen : het voorziet alleen eerder kleine werken, die enkel zullen uitgebreid worden, indien de verkregen uitslagen zulks billijken.

Het spreekt van zelf, dat de bebossching niet mogelijk is, daar waar de konijnen overvloedig voorkomen. Hun uitroeiïng is voor het welslagen onvermijdelijk. Het is begrijpelijk dat het konijn geen oorzaak mag blijven van de mislukking. Het zou niet alleen schadelijk zijn voor de Schatkist — hetgeen het verlies dat voortspruit uit de vermindering van het jachtrecht zou vergoeden, — doch het zou daarbij onmogelijk worden te oordeelen over de waarde der toegepaste methode. »

—x—

Men zou geneigd zijn ; schrijft een berichtgever van « De Hotelhouder », als het meest internationale restaurant ter wereld te beschouwen het Sherry-restaurant in New-York, het « Ritz » in Londen of het « Café de Paris » in de hoofdstad van Frankrijk. Doch dat is niet zoo. Het meest internationale restaurant is het « Cabareteria », gelegen in Universal City, de wereld-filmstad van Californië. Men vindt het dus in het land van de « eeuwige ontspannigsoorden », hetwelk, wat z'n schoonheid, dikwijls met de Fransche Riviera wordt vergeleken, doch deze laatste wat grootte en afwisseling betreft, overtreft en wel gelegen aan den weg tusschen Los Angeles en Universal City.

Het restaurant « Cabareteria » is ideaal gelegen; men heeft er een vrij uitzicht op het strand en op de tegen de rotsen brekende golven van den wijden Stillen Oceaan, terwijl aan de andere zijde Californië zich in al haar pracht ontvouwt. Alles wat de natuur bieden kan : velden en tuinen en onontgonnen woestijnen, bergen en oerwouden vindt men hier. Een streek, nergens beter geschikt voor filmopnamen. Hier ontstaan de gezochte rolprenten van het groote Amerikaansche filmconcern der Universal Pictures Corporation.

Het « Cabareteria » is een restaurant in grooten stijl. Meer dan 1200 menu's worden hier binnen het uur gereserveerd, als het leger van filmacteurs en -actrices en van figuranten komt aangestroomd om hun lunch te gebruiken en zich van de vermoeienissen van hun zwaren arbeid, dien zij 's morgens reeds verrichten, te herstellen

Vertegenwoordigers van alle volken en naties zijn daar bijeengestroomd : blanken, gelen, rooden en zwarten uit alle werelddeelen, komen vreedzaam in dit restaurant samen, nadat zij wellicht enkele minuten te voren vóór het filmapparaat in gevecht met elkander waren ; velen nog « geschminkt » en gecostumeerd. Kleederdrachten uit verschillende tijdperken der geschiedenis warrelen in bonte rijen door elkaar en zoo is dit restaurant niet alleen de verzamelplaats van alle volken, waar alle talen worden gesproken, maar ook als het ware een internationale kleeding-tentoonstelling uit alle tijdperken, ja, zelfs van vóór onze jaartelling. »

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST.

Op Maandag 18 Februari: te 7 1/2 uur 's avonds, in de zaal „De Koornbloem" (Redt U zelf) Groote Markt, voordracht met lichtbeelden door den hr. de Does van Brussel. Onderwerp „Door het Zwarte Woud".

Alle V. T. B.ers van Aalst worden dringend uitgenoodigd.

Op Donderdag 28 Februari: te 7 uur, in de Belfortzaal, **Buitengewoon Kunstconcert,** onder de leiding van Dom Augustinus Verhaegen, der Abdij van Affligem, met de medewerking van Jef Ariën, baryton, De Jong, pianist; en het vierstemmig Affligemsch mannenkoor. Liederen, koren, klavierwerk van De Boeck, Tinel, Opsomer, Waelput, Mortelmans, Benoit, Meulemans, Van Hoof en van den leider zelf.

Algemeene toegangsprijs: fr. 3,—; leden van V. T. B. fr. 2,25. (Kaarten van 15 Februari af bij den heer J. Van Overstraete, afgevaardigde voor Aalst, te krijgen).

ANTWERPEN.

Op Vrijdag 15 Februari: te 8 uur 's avonds, in de feestzaal der Stedelijke Normaalschool, Quellinstr., Voordracht met lichtbeelden door den hr. Dr. M. Sabbe, Conservator van het Plantijn-Muzeum te Antwerpen. Deze begaafde spreker zal ons over Brugge onderhouden.

Op Zondag 2 Maart: Tak Brussel richt op dien dag een wandeling in door het Marollenkwartier aldaar, onder bekwame leiding (zie onder *Brussel*). Ongetwijfeld zullen veel Antwerpenaren op gesteld zijn deze interessante wandeling mee te maken. Vertrek uit Antwerpen (Middenstatie) om 8.28. Des namiddags zal „Brussel", ten behoeve der bondsleden van in en buiten de stad, een bezoek brengen aan de zeer merkwaardige kerk van Anderlecht.

BRUGGE.

Op Zondag 17 Februari aanstaande: Bezoek aan de kerk van het Heilig Graf, gezegd van Jerusalem, en aan de Koninklijke St. Sebastiaangilde, onder deskundige geleide.

Samenkomst aan het Hoofdkantoor van de Posterijen, Groote Markt, te kwart over twee 's namiddags. We rekenen op een talrijke opkomst.

Zondag 17 Februari: te 9.30 u. in ons gewoon lokaal: Concert- en Declamatieavond met de welwillende medewerking van mej. Willems, mevr. Zwaenepoel en Mr De Roo. Puik en afwisselend programma. Na 't concert, gezellig samenzijn voor de jeugd.

BRUSSEL.

De E. H. Prof. De Vis berichtte dat Z. Eerw. door droeve familie-omstandigheden verhinderd was op 15 Februari voor ons op te treden. Het was toen te laat om nog een ander spreker te vinden.

Op Zondag 2 Maart: Bezoek aan Brusselsche Volkswijken en eigenaardigheden, onder leiding van den Heer Cypr. Verhavert, schrijver van het geestige boek: „Brusselsche Typen". Voorstelling aan het achtbare gezelschap van illustere en beroemde personaliteiten (Jan De Leuveneer, Luppe Kassuul, Bamboela, e. a.) Plaats van samenkomst, onderaan de trappen van de Kongres-kolom. Vertrek om 10 uur stipt.

Denzelfden dag, des namiddags, bezoek aan de merkwaardige kerk van Anderlecht.

(Nader bericht dienaangaande in de dagbladen en tijdens de ochtend-wandeling.)

Op 9 Maart: V. T. B. bezoek aan Geeraardsbergen ter gelegenheid der volksfeesten (zie het betreffende artikel over dit onderwerp in dit nummer). Des morgens bezoek aan eenige merkwaardigheden van Geeraardsbergen. Des namiddags bijwoning van het feest op den berg. (Voor V. T. B. wordt plaats voorbehouden !) Nader nieuws in het volgend nummer.

GEERAARDSBERGEN.

Ter gelegenheid van de volksfeesten op *9 Maart* (zie het artikel in dit nummer): Gewestelijke V. T. B.-dag.

GENT.

Ten gevolge van een samenloop van omstandigheden moet de 4e reis naar Antwerpen die op 17 dezer was gesteld 8 dagen verschoven worden. Deze grijpt dus plaats Zondag 24 Februari.

Om 7.18 vertrek van de statie Gent-Waas; aankomst te Antwerpen om 9 uur. Om 10 u. bezoek aan het Museum van Schoone Kunsten, onder leiding van Dr. Ing. Stan Leurs.

Om 1 uur gezamenlijk middagmaal.

Om 2 3/4 uur Vertooning in de Koninklijke Vlaamsche Opera. Opvoering van *Hofmann's Vertellingen.*

Om 8.30 uur vertrek uit Antwerpen-Waas. Aankomst te Gent-Waas om 10 3/4 uur.

Onkosten: trein, noenmaal en toegang tot den schouwburg, voor de leden 16.00 fr.; de niet-leden 18.50 fr.

Houders van vrijkaarten of abonnementen op 't spoor 8,25 fr.

Toetredingen voor 19 Februari ten huize van den afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan 31, Gent.

2e Voordracht met Lichtbeelden.

Op Dinsdag 26 Februari, tweede voordracht in het lokaal Koffiehuis „De Wapens van Zeeland", Korenmarkt, om 8 uur 's avonds zeer stipt. Ditmaal treedt de heer J. Verhulst, voorzitter van de Photografische studiekring Lux-Nowa in ons midden op met als onderwerp „Oud-Gent.

Voor de ouderen zal het stellig genoegen doen zich dien avond nog eens in hun jeugd te wanen. De jongeren die niets af weten van wat onze stad een dertigtal jaar geleden was, hoe ze er uitzag met hare vele steegjes en straatjes, hare ontelbare waterloopen en zoo meer, is 't een buitenkansje, daar meer dan 100 platen de voordracht opluisteren.

Iedereen dus op post. Toegang vrij.

ISEGEM.

Op Zondag 16 Maart: Bezoek aan het Ingelmunster-Kasteel. Vertrek per trein om 2 uur van uit Isegem. De fietsers en wandelaars vereenigen zich om 3 uur in het „Damberd" over de kerk; om 3 1/2 uur bezoek aan het kasteel onder leiding; om 4 1/2 uur voordracht over „De Schelde" door den heer J. Bourgeois, afgevaardigde te Isegem.

Op Woensdag 27 Februari: In de feestzaal van „De Middenstad", Groote Markt, 8, Voordracht over Zeeuwsch-Vlaanderen, door A. Hans. — Ingang vrij.

KAPELLEN.

Op Zondag 17 Februari: houdt V. T. B. een tentoonstelling.
en *Op Maandag 18 Februari:* te 8 uur, een voordracht over de Kempen. Beiden in 't Vlaamsch Huis. Spreker Edward Kerstens, onderwijzer.

Kempische zeden en gewoonten. Folklore.

Boeken, bladen, foto's e. a. die de tentoonstelling kunnen dienen worden in dank ingewacht door den afgevaardigde: Hoevenschebaan 9, Kapellen. Terugzending wordt gewaarborgd.

LEUVEN.

Op Donderdag 21 Februari: om 8 u. 's avonds, in de bovenzaal van het Hotel St. Jan, Statieplaats, Leuven, Voordracht over Zeeuwsch-Vlaanderen door den heer A. Hans. Alle V.T.B.-ers zullen er aan houden deze hoogst interessante voordracht bij te wonen. Toegang kosteloos voor iedereen.

Op Zondag 16 Maart, uitstap naar Antwerpen.

De buitengewone bijval, welke onze eerste uitstap van Zondag 20 Januari mocht genieten, doet ons besluiten een tweeden uitstap in te richten. De dagorde zal een weinig gewijzigd worden : Om 8.37 u. vertrekken we en komen in Antwerpen om 9.39 uur. Er is middel om de Thijsville, een der prachtige Congobooten, te bezichtigen. Op verzoek van enkele leden zal er aangevraagd worden een „ Poesje „ vertooning te laten geven voor onze leden. Doch daar de plaatsen beperkt zijn zullen de eerste inschrijvingen alleen een plaatsbewijs bekomen. Een bijbetaling van *één frank* geeft recht om in den " Poesjenellenkelder „ toegelaten te worden. Enkele leden vroegen ook om vermindering aan te vragen om de reis te doen in 2e klas. Zij die dus wenschen in 2e klas te reizen betalen een toeslag van 5.50 fr., doch in geval er geene voldoende liefhebbers zijn reizen we allen in 3e klas.

De andere prijzen zijn dus zooals vroeger: reis 3e klas heen en weer, middagmaal en plaatsbewijs in de Vlaamsche Opera, 16,00 fr. voor de leden en voor de niet-leden 18,50 fr. Zonder trein 7,00 fr. minder, zonder middagmaal 3.00 fr. minder; met „Poesje-"-vertooning 1,00 fr. méér en reis 2e klas 5,50 fr. méér.

Inschrijvingen te doen door het bedrag te storten op de postcheckrekening No 28.127 van Frans Desmet, Dietschesteenweg 10. Leuven, ofwel in ons lokaal „Hotel St. Jan", Statieplaats, of Restauratie Koninkx, Bondgenootenlaan 153, Leuven.

Het is ons nog onbekend welke opera zal opgevoerd worden in de Kon. Vlaamsche Opera, in het volgeude nummer zullen we hierover meer nieuws geven.

Na 8e Maart kunnen we geene inschrijvingen mèer ontvangen. Ieder zorge dus tijdig de inschrijving te doen.

Zoo noodig wordt er eenen specialen trein aangevraagd.

MECHELEN.

Op Zondag 17 Februari: te 16 1/2 uur, inhuldiging van het nieuwe orgel der hoofdkerk. Te dier gelegenheid voert het St. Romboutskoor 't zesstemmig „ Te Deum " van Tinel uit en bespelen de volgende virtuozen het orgel : J. Bonnet, Parijs ; Alf. De Smet, Brussel ; De Puydt en H. Peeters, Mechelen.

V.T.B. richt op dien dag een voorafgaande wandeling in om de vreemdelingen de merkwaardigheden der Dijlestad te laten bewonderen.

Plaats van samenkomst, Groote Markt, voor het standbeeld van Marg. van Oostenrijk, te 13 1/2 uur.

Op 16 Maart : Uitstap naar Antwerpen, in den voormiddag bezoek aan de stad. Gezamenlijk noenmaal. 's Namiddags voorstelling in de Kon. Vlaamsche Opera (aanzienlijke vermindering). De deelnemers worden verzocht zich voor 25 Februari te laten inschrijven, Hanswijckstr., 43, en de som van 8,25 fr. te betalen, voor Middagmaal en Opera. Nadere inlichtingen (uur van vertrek enz.) in volgend nummer.

OUDE-GOD.

Door de Antwerpsche fietsers wordt op *Zondag 24 Februari a. s.* een concert ingericht te Oude-God. Uitstekend programma met zang, tooneel, deklamatie, enz... Iedereen is welkom, inzonderheid de kringen uit de omgeving van Oude-God, Bouchout, Lier en omstreken. Begin: 6 uur. Lokaal: Vera-Paz.

TIENEN.

Op Zondag 16 Maart, gaat groep Leuven naar Antwerpen. Al onze leden van Tienen hebben alle gemak om aan dezen uitstap deel te nemen. Zij worden vriendelijk verzocht de mededeeling van Leuven te lezen en het bedrag te storten op postchekrekening no 28.127 van Frans De Smet, Dietsche steenweg, 40, Leuven. Zij kunnen een bijkaart nemen voor den trein Tienen-Leuven. Zij bekomen een kaartje Leuven-Antwerpen tegen verminderden prijs.

VILVOORDEN.

Op Donderdag 28 Februari: om 8 uur 's avonds richt de Katholieke Hoogeschooluitbreiding in samenwerking met V.T.B. tak Vilvoorden, een voordracht in, in 't Gildenhuis ; spreker : Chr. de Does, van Brussel, over " Door het Zwarte Woud „. De voordracht wordt toegelicht met fraaie lichtbeelden. V.T.B.-ers van Vilvoorden en omgeving, allen naar het Gildenhuis.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

8684 Dekens Jan-B., Lisp, 74, Lier
5 Van Broeckhoven H, Provincialeb., Bouchout
6 Mej. Spalier J., Boschhoek, id.
7 Delbaere R., Hemelstr., id.
8 Van Egten M., Vremdestweg, 332, id.
9 Eggermont S., Peterseliestr., 62, Gent
90 Fiermans J., Wijk Waver, Moorsel
1 Frans Lion, hoofdonderwijzer, id.
2 Triab J., Naamschestr., 56. Leuven
3 Willem F., Frans Segersstr., 14, Bouchout
4 Brewaeys G., Neerstr., 136, Sottegem
5 Mev. Brewaeys G., » id.
6 Gabriels Emma, Berg, Brootenberge
7 Gabriels Zoé, Berg, id.
8 E.H. Van Hoeck M., onderpast., Schilde
9 Verlinden A., Lge Kievitstr., 24, Antwerpen
8700 Verlinden J., » id.
1 Kranen J., Villa Waddy, Hoogboom-Kapellen
2 Renis W., Brusselschestweg., 70, Leuven
3 Wijckm ns J., Bijlstr., 72, Borgerhout
4 Vlieghe W., Leo Duboisstr., 28, Lebbeke
5 Mertens J., Laurierstr., id.
6 Berteloot Leo, Kom, 8, Roeselare
7 Delaet F., student, Geneeskunde, Nazaret
8 Jupp T. H., Connaught Road, 11, Walthamstow, London, E., 17
9 De Ceulaere L., Lge v. Ruysbroekstr., 137, Antwerpen
10 De Landsheer P., Lge Stuivenbergstr., id.
1 Huybregts A., Everaertstr., 59, id
2 De Pelsmaecker M., Hoenderstr., 66, Wetteren
3 Laeremans J., Arsenaalstr., 17, Ledeberg
4 Van den Meersschaut, Meulestedestw. 471 Gent
5 Van Keymeulen G., De Smetstr., 16, id.
6 Dr. Demolder G., Boisschot
7 Mev. Martel K., Zwartezusterstr., 6, Leuven
8 Steyaert L., Rogierlaan, 11, Schaarbeek
9 Van Roost A., Gummarusstr., 53, Antwerpen
20 Van de Gender F., Begijnenstr., Turnhout
1 Van Tongerloo H., de Merodestr., 169, id.
2 Megé E., Renier Sniederstr., 51, id.
3 Mev. Megé, » id.
4 Colpaert R., Kortrijkschestw., 263, Gent
5 Prims L., Herkolierstr., 71, Koekelberg
6 Breeus J., onderw., Hospitaalstr., 5, Boom
7 Van Caimere M., Van Dyckstr., 11, Mortsel
8 Rigouts, Van Daelstr., 52, Borgerhout
9 Bartels Adolf, Eikelstr., 33, Berchem
30 Billen A., Heuvelstr., 24, Brussel
1 Van der Haegen G. Veeweidestr. 103, Anderl.
2 Van Praet L., Meisse
3 Poffé J., Steenweg op Diest, 27, Tienen
4 De Maeyer H., Veldekens (Nieuwe Villa) Merxem
5 Buyst Leonard, Pourbusstr., 2, Antwerpen
6 De Poorter Elisa, » id.
7 Mej. Cocué E., Tweelingstr., 53, id.
8 Cocué, » id.
9 Hellemans H., Everaertstr., 120, id.
40 Hellemans Edw., » id.
1 Mev. Hagedoorn, Marnixstr., 10, id.
2 Verbeeck I., De Deckerstr., 12, Zele
3 Poppe M., onderwijz., Hansevelde, id.
4 Van Kerckhove O., Dorpplaats, id.
5 Van Kerckhove J., » id.
6 Van Kerckhove R., » id.
7 De Beule Fl., Dendermondscheb., id.
8 Heirman Th., briefdrager, Oudburgstr., id.
9 Audenaert E., L. Van Bloerstr., 14, Antw.
50 Gabriel Jan, Napelstr., 17, id.
1 E.H. Eyckmans E., Leeraar St. Stanislas, Fr. de Merodestr., 34, Berchem
2 Stas L., Boisotstr., Antwerpen
3 Verhaert L., Villa « Les Enfants », De Panne
4 Pieyns J., Dendermondschstw., 24, Aalst
5 Bovijn Jef, Appelmarkt, 2, Veurne
6 Hendrickx M., Hot. Fland., Gr. Markt, 34, id.
7 Bruyninckx F., Lge Scholierstr., 63, Antw.
8 De Vogelaer Jan, onderwijzer, Eppegem
9 Van den Wijngaert L., onderw., Elewijt
60 Van der Kuylen J., bureelb., Sempst-Laar
1 Goethals J., Van Arteveldestr., 51, Antw.
2 Defauw M., Hoogstr., Tielt
3 Van Maele J., Meulebektr., 305, id.
4 De Smet M., Kortrijkstr., id.
5 Coosemans F., Mechelen stw., 20, Vossegem
5 D'hondt E., Dries, 48, Zele
7 Hendrickx J., Viaduk-Dam, 48, Antwerpen
8 Mej. Van Doninck L., Duboisstr., 57, id.
9 Theys P., Welvaartstr., 31, id
70 Mev. Theys, » id
1 Mej. E., » id.
2 Mej. Theys V., » id.
3 Mej. Theys Aug. » id.
4 d'Hollander H., Van Montfortstr., 48, Borgerhout
5 Mev. d'Hollander, » id.
6 Mev. De Vries, Delinstr., 50, Antwerpen
7 Mej. De Vries A., » id.
8 De Vries A., » id.
9 Mej. Dezeure F., Damstr., 5, id.
80 Godenne E., Groote Markt, Mechelen
1 De Wulf R., Smisstr., 75, Gent
2 Steenbeke S., Vrijdagmarkt, 47, id.
3 Steenbeke L., » id.
3 Steenbeke J., » id.
5 Steenbeke R., » id.
6 Surantin L., Eoosstr., 68, id.
7 Baert Maur., Voskensweg, 90, id.
8 Boone Pol, Smisstr., 130, id.
9 Luck A., Ganzendries, 82, id.
90 Mej. Euck M., » id.
1 Haegeman K., Ottergemschstw., 327, id.
2 De Landtsheer F., Rooigeml., 165, id.
3 Cliquet G., De Milldreef, 13, Ledeberg
4 Roegiest F., Presidentstr., 67, Elsene
5 Eggermont J., Loosstr., 75, Gent
6 Colpaert L., Vrijdagmarkt, 47, id.
7 Rasschaert R., Berdelenstr., St-Denis-Westrem
8 Verhaert L., onderw., Villa les Enfants, De Panne
9 Van den Bril J., Beeldekenstr., 31, Antwerpen
8800 Vetters Em., schoolhoofd, Bovenrij 18, Herenthals
1 Mevr. Tanghe G., Meenenstr., Isegem
2 Stappers Eug., Grensstr., Luithagen-Mortsel
3 De Smet Arthur, Everaertstr., 63 Antwerpen
4 De Smet Louisa, id. id.
5 Mevr. Verhavert C., Anspachl., 148 Brussel
6 Mej. Bouche Mariette, Kl.Botermarkt, 6 Gent
7 Bassen J., Keienstr., 15 St-Lambrechts-Wol.
8 Jacobs Joris, Loostr., 72, Gent
9 Wayenberghe K., Loostr., 29, id.
10 Leytens G., Loostr., 33 id.

1 Michiels J., Krommestr., 15, St-Genes-Rode
2 Wannijn Ern., Antwerpschestweg,401,Brussel
3 Leytens M., Loostr., 33 Gent
4 Willems Maur., Em. Bockstaellaan, 218, Laken
5 Sanctorum O., Zerezostr., 35 Brussel
6 Tillehaets Pieter, tramontvanger, Van Caeneghemstraat, 21, Gent
7 Van de Maeren Em., Snoeckstr., 28 id.
8 Hammé D., Kortrijkschestr., 46 id.
9 Brassino Maria, Hovenierstr., Ledeberg
20 Cools Ph., teekenaar-bouwmeester, Turnhoutschebaan, 47, Borgerhout
1 Mevr. Cools, id. id.
2 Reynen Karel, Lange Kievitstr.,136, Antw.
3 Van Herp Kam., Statiestr., 74, Willebroek
4 Broeckaert K., onderw., Trapstr., Sottegem
5 De Moij Georges, onderw., Markt, id.
6 Solomé A., onderw., Zwartegracht, id.
7 Van de Casteele M., Hoogstr., id.
8 Van Wambeke Hektor, Markt, id.
9 De Groote Leon, Zavel id.
30 Mej. Francois B., Markt, 3, id.
1 Mej. Provó Maria, Kasteelstr., 39, id.
2 Van Doren Jan, leeraar, de Merodelaan, 149 Turnhout
3 Steenackers K., bouwkundige, Mermanstr id.
4 De Proost, leeraar, Begijnhof, 2, Arendonk
5 Van Dijk J., leeraar, Warandestr., 90, Turnhout
6 Van Rooij-Marien, papierhandel, Paterstr.. id.
7 Vogels Juffr., Molenstr., id.
8 ijs J., student, Brusselschestr., 87, Leuven
9 Broucke A., onderw., College Veurne
40 Bultheel O., onderw., Ooststr.. id.
1 Clarijs J., velomaker, Statieplaats, 3 id.
2 Bulckaert M., advokaat, Zuidstr., id.
3 Maton Edw., student, Noordstr., 21 id.
4 Baert Rog., Statiestr., id.
5 Aetssen, Zuidstr., id.
5 Aertssen, Zuidstr., id
7 Hoenraat R., onderw., Ooststr., 22, id.
8 Van den Berghe G., rentenier Oedelem
9 Casselman, onderwijzer, Beernem
50 Maes Camiel, onderwijzer, Handzame
1 Soete A., onderwijzer, Hooglede
2 Bossier Arth., Zuidzandstr., 12 Brugge
3 Mev. Billiet, Casinoplaats, 9 Kortrijk
4 Lens-Crispeels Ch., De Braekeleerstr., 50 Antwerpen
5 Mev. Wesenbeeck, Raapstr., 2 id.
6 Mej. Bistmans M., St-Rochusstr., 40 Deurne
7 Mev. Olfs, Rubenstr., 21 Antwerpen
8 Constandt R., Midd. Normaalschool O. L. V. ten Doorninrichting, Eekloo
9 Huet Th., Geelhandplaats, 12, Antwerpen
60 Mej. Van der Borght L., onderwijzeres, Putte-Grasheide
1 Mej. Michiels Cl., onderw., id.
2 Mej. Van Weyers Leontine, onderw., id.
3 Meeus J., Broederminstraat, 50, Antwerpen
4 Mej. Judo Mad., Delinstr., 15 id.
5 Judo Frans, id. id.
6 Mej. Van den Bergh P., id. id.
7 Reding St., Anselmostr., 68, id.
8 Colpijn, Zwaluwenlei, Edegem
9 Haesevelde G., onderw., Beekstr., 60 Dikkelvenne
70 Alpaerts L., Ballaerstr., 120, Antwerpen
1 Delfs Lage Kaartschebaan, Villa Blauwvoet Brasschaat
2 De Backer L., Gemeenteplaats, Haacht

3 Van Compernolle J., Deinzestr., 11, Tielt
4 Tilkens P., Sas, 18, Dendermonde
5 Simon G., Delaunoystr., 6, St-Jans-Molenb.
6 Bourdinon Albert, Gentschestweg, 340, id.
7 Moudus Viktor, Gabrielle Petitstr., 38, id.
8 Mej. Taeymans P., Nikkelstr., 64, Antwerpen
9 Taeymans P., id. id.
80 Van den Borre G.,St-Camillusstr.,71,Wilrijk
1 Mev. Noenincx, Klappeistr., 13, Antwerpen
2 Vermeiren Ed., Lange van Bloerstr., 53, id.
3 Vermeiren Bern., id. id
4 Van den Berghe Gaston, schoolhoofd Elene
5 Herbots Lode, Perelstr., 12, St-Jans-Molenb.
6 Van den Berghe Hendrik, Schoolstr., 3 Goeffedingen
7 Bruyninckx Hendrik, werktuigkundige, Karperstraat, 31, St-Jans-Molenbeek
8 De Froy, Scheikundige 6, Kuregem
9 Van den Haeghen G., Gasmeterstr., Gent
90 Caenepoel Den., St-Pietersaelstr., 50 id.
1 Thiel Lode, Statie, Meirelbeke
2 Mevr. Thiel L., id. id.
3 Mej. Thiel Col., id. id.
4 Boelaert, Viaducktstr., 72 Elsene
5 Mevr. Boelaert, id. id.
6 Mej. Deblaere, onderw., Villa Zonnestralen, De Panne
7 Mevr. Deboyser E., onderw., id. id.
8 Mevr. L. Verhaert, onderw., Villa les Enfants De Panne
9 Deboyser E., Villa Zonnestralen, id.
8900 Va de Velde D., Kapellestr., Boom
1 Hilte Aug., Durletstr., 44, Antwerpen
2 Mev. Kornreich J., Lange Kievitstr., 93 id.
3 Kornreich N., id. id.
4 Kornreich Is., id. id.
5 Mej. Uyttendale, Eendrachtstr. 28 id.
6 Van Gulck Lode, Vleeschhuisstr., 1, id.
7 De Wever L., brouwer, Molenstr.,38 Wakken
8 Van Cauter Elvire, onderw. Wolverthem
9 Mertens August Oud-Turnhout
10 Mev. Jansen C., Warandestr., 95 Turnhout
1 Roolant L., St-Marcusstr., 46 Borgerhout
2 Mev. Roolant-Cools, id. id.
3 Mev. Van Goethem, Wetstr., 98 Antwerpen
4 Peeters K., onderwijzer Wuestwezel
5 Ceulemans, schoolhoofd Wilmarsdonk
6 Gielens J., Erasme Reulenvest,187 Heverlee
7 Morren Fr., de Bayostr., 57, Leuven
8 Ham Jaak, Pleinstr., 25, id.
9 Franssens Cl., Tienschesteenweg, 32 id
10 Minnoye Pl., id. 28, Heverlee
1 Minnoye K., id. id.
2 De Clercq G., id. 26, id.
3 Van Leeuw P., id. 6 Leuven
4 Haine Willem, Pleinstr., 22 id.
5 Van Parijs Th., Tienschevest, 95, Kessel-Loo
6 Buttiens J., Decosterstr., 64 Leuven
7 Sciot Edgar, onderw., Attenrode-Wever
8 Van Olmens Louis, Tervurenstr., 68, Leuven
9 Gruter W., Keizerstr., 10 Antwerpen
20 Brems, Fred. Eitstr., 113, Leuven
1 Verreydt J., Schoenstr., 61 Borgerhout
2 Leemans Fr., Lange Ypermanstr., 46, Antw.
3 Elen Lode, Heistr., 170, Wilrijk
4 Van Dyck Jan, Haantjeslei, 129 Antwerpen
5 Daems Frans, Stuivenbergplein, 63 id.
6 Schalcken Aug., Karel Ramaekerstr., 16 Laken

Boekdrukkerij Rob. Bracke-Van Geert. Baasrode

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5,00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 5 **1 Maart 1924**

„Het Peerdsbosch".

Daar waar de Laarsche Beek de grens vormt tusschen de gemeenten Brasschaat en Schooten ligt het goed van Bremdonk, sinds 7 eeuwen eigendom der Burgerlijke Godshuizen van Antwerpen ! Maria, vrouw van Bergen op Zoom, schonk bij akte van 1 Juni 1372 al haar eigendommen gelegen in Schooten en Merxem aan het St. Elisabethgasthuis. Naderhand kwamen nog omliggende domeinen, door legaat, uitwisseling of aankoop, dien eigendom vergrooten zoodat thans het « Peerdsbosch » zich uitstrekt over een oppervlakte van 159 H. A.

De historie dezer domeinen is zeer merkwaardig. De archivaris der Burgerlijke Godshuizen, E. Geudens (overleden 1920) wijdde er een boek aan. Op het eind der verhandeling meldt hij dat er ernstig spraak was het Peerdsbosch in openbaar park te herscheppen.

Thans, jaren nadien, wordt de parkfurie weer iets akueels ! Er gaat schier geen week meer voorbij of al wie eerbied voelt voor de schoone en laatste natuurreserven in de omgeving der stad moet zich ergeren aan de smakelooze plannen die allerzijds de natuur- of kultuurmonumenten bedreigen.

Er is nog niets beslist ! Er bestaat echter reeds een commissie die zich tot taak stelt de studie te maken hoe men de gronden best kan aanwenden voor parkbouw en......... sportpleinen ! Na de voorbeelden van Middelheim en Rivierenhof zal men begrijpelijkerwijze onze argwaan verontschuldigen !

Het « Peerdsbosch » had men lief ! Daar was rust ! Dat was nog de tuin der nachtegalen, vlinders, planten, bloemen ! Daar kon men nog vrij de frissche woudlucht ademen, daar waren nog kleine slingerende zandwegen die verloren liepen in tropischweelderige heesters. De natuurvorscher was er graag. De jeugd had er pret en de ouderen van dagen gingen er met voorkeur den witten zakdoek uitspreiden over 't gras om er te picknicken. Het Peerdsbosch stemde elk bezoeker tot een levensblijen wildzang.

Hoe menig mensch, bioloog, entomoloog, botanist, mycoloog, kwam er zijn ontdekkingslust lucht geven. Het geheimzinnige leven van planten, wieren, mossen, zwammen en insekten bood er ons duizend begeesterende verwonderingen.

Wat zal het « officieele » doen ? Behouden vernietigen ? Zal de heilige stilte van 't geluidlooze woud geëerbiedigd blijven, zal « Peerdsbosch » de heimat blijven van allen die vreedzaam zijn ? — ofwel, zal het volk weeral moeten worden : een rendez-vous van luidruchtige kinderachtige tennisfatten ? Moeten voor hen de lachende slingerlaantjes ontboscht, moet het ruischend beekje gerioleerd, moet het mostapijt gemacadamiseerd, moeten de varens uitgeroeid ?

Arme eeuw van lommerlooze sportpleinen, stadions en velodromen ! Alles voor den sportroes, alles voor de spierkracht !

Prinsen komen de velokoersen voorzitten, onze musea zijn verlaten ! Onze boksers worden door de Belgische gezanten afgehaald in de wereldcentra...... en de groote Benoit heeft nog geen standbeeld ! Eeuw van beschaving, voelt gij nog niet de behoefte aan rust en levensverzachting ?

In naam van de rustige wandelaars, schilders, dichters, botanisten, mycologen, natuurvorschers en toeristen, wij vragen om erbarming ! Laat de reeds veelvuldige parken wezen wat ze waard zijn ; laat ons ten minste dit laatste pand, ontneem ons het natuurschoon van Peerdsbosch, onze tempel, niet !

Overname of aankoop, ons goed ! Ons alles goed...... maar dat de Commissie slechts zorge voor 't behoud van het natuurschoon ! Dat de reglementeering slechts strekke om dit behoud te bevorderen ! Wij hopen dat onze stem gehoord worde. Wij XXe eeuwsche Antwerpenaars hebben een laatste kans om ons ditmaal over den goeden smaak te rehabiliteeren... na den flater van 't verbalemonde Rivierenhof.

E. E.

Boos Isegem.

Men zegt wel veel in omgelegen streken,
voorwaar het volk van Isegem is boos,
het schilt mij niet, maar om ronduit te spreken,
'k zeg vrij dat ik geen ander stad verkoos.
Ik roem mij fier als eene van haar zonen
en durf luidop vermelden met mijn stem,
'k ben voor mijn stad, 'k wil mij niet verschoonen,
Ik ben een jongen van boos Isegem
tra la la la, la, la, la, la (bis).
'k ben voor mijn stad, 'k wil mij niet verschoonen,
Ik ben een jongen van boos Isegem
tra la la la, la, la, la, la (bis).

Emiel Neyrinckx,
Isegemsche volksdichter.

« 'n Ellendig rot station » hoor ik mijn vriend, Dr Stan Leurs, uitroepen bij zijn eerste bezoek aan Isegem. En inderdaad de spoorhalle, 'n laag witgekalkt gebouwtje, — 'n overblijfsel uit den tijd der Cie der Vlaanders — maakt een poveren indruk op den vreemdeling die voor het eerst Isegem bezoekt. Van dit beroerd stationnetje trekken wij schuins over de oude Koornmarkt dees genaamd sedert de wapenstilstand Zegeplaats, waarop het oudstrijdersmonument prijkt, juist tegenover het prachtige praticiershuis « Pax Intrautibus », onlangs door het stadsbestuur, aangekocht met de bedoeling om het tot Stadhuis in te richten. Juist er naast bevindt zich de Bank « Caisse Commerciale de Roulers » voorheen G. Dehaene en Cie.

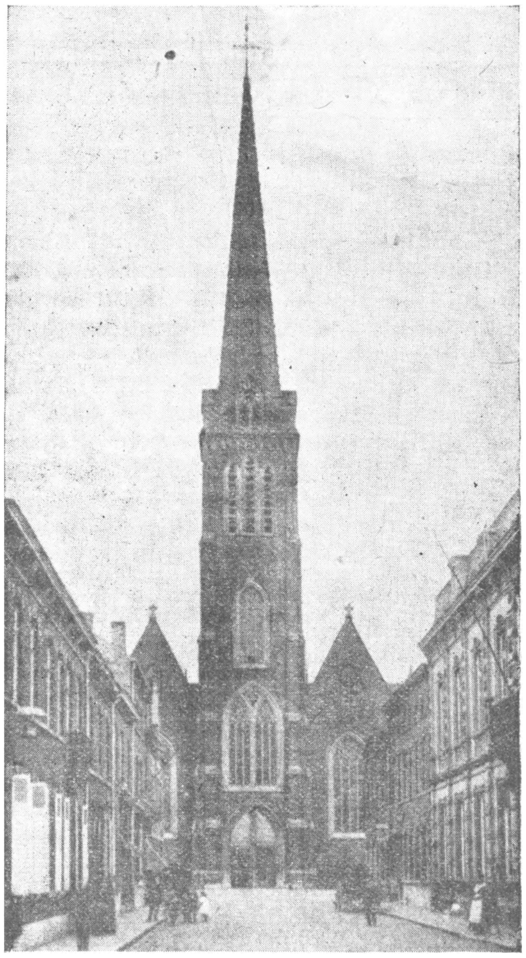

ISEGEM.

Stappen wij nu vlug de Korte Ketelstraat door, dan komen wij op de Groote Markt, 'n Groote regelmatige vierkante plaats, op den Westkant eene rij koffiehuizen, ten Noorden de Nationale Gendarmerie, aan de Oostzijde eenige burgerswoningen en Middenstandshuis, het voormalige Hotel du Coq d'Or. Het pand werd in 1921 door den steeds aangroeienden — nu reeds 1800 leden tellenden — Middenstandsbond aangekocht die er in de eerste maanden van 1923 noodig oordeelde er eene prachtige feestzaal bij te bouwen. Buiten Documentatiebureel, Leeszaal, Bibliotheek, Inlich-

tingsbureel en andere nuttige inrichtingen is er ook eene ziekenkas, overlijdensfonds, enz. gesticht tot nut en voordeel van alle neringdoeners ; lessen van boekhouding, Fransch, Engelsch worden gratis gegeven voor de leden. Ook zijn de heeren Robert en Daniël Gits (beiden lid van V.T.B., alsook Mevrouwen Gits) beurtelings bestuurder en schrijver van dezen bloeienden bond, altijd op de bres wanneer het de middenstandsbelangen betreft, en het wekelijksch orgaan « De Middenstand » is altoos ter beschikking om deze belangen te verdedigen.

In de Marktstraat bevindt zich het ouderwetsche tegenwoordige Raadhuis, ingericht in de verdiepingen en in de zijvleugel van een koffiehuis, in vroeger jaren genaamd « Hotel St. Sébastien », toen het nog geheel de benedenverdiepingen besloeg.

Op de hoek der Gentstraat is het Vredegerecht gevestigd, aan de overzijde de weinig interessante neo-gothieke St. Hiloniuskerk. In een zijsteeg van de Gentstraat treffen we het groote klooster « Ave Maria », een onderwijsgesticht met kostschool welke ruim 1500 leerlingen telt, en zich uitstrekt langs 4 straten. Wat verder aan de bocht der straat de mooie gevel van de werkhuizen Depauw.

Wat verder wordt de Gentstraat veel breeder, in den volksmond heet ze hier de « Steendam ». Volgens de overlevering zou op deze plaats St Hilonius (of Tillo de Saks) door de nog heidensche Isegemnaars op steenen onthaald zijn, wanneer hij voor de eerste maal poogde de aanbidders van den afgod « Isis » te bekeeren.

Tillo de Saks was uit de streek afkomstig, werd op jeugdigen leeftijd door schuimers van het eiland Walcheren gevangen gemaakt op een boot ondergebracht en langs de Seine naar de Slavenmarkt van Parijs gevoerd. Daar werd hij door Eligius — een goudsmid — opgekocht en vond er het geluk door zijn meester tot het waar geloof bekeerd te worden. Eligius (later St. Elooi) werd later tot bisschop en Tillo priester gewijd, werd naar zijne geboortestreek gezonden om er het H. Evangelie te gaan verkondigen. De uit Isegem verjaagde Tillo zou uitgeroepen hebben, terwijl de bevolking hem met steenen nawierp : « Boos Isegem », (t.t.z. slecht Isegem).

Eene andere overlevering, welke grond van waarheid, bevat schrijft die bijnaam toe aan het feit dat de Isegemsche bevolking altijd ijverig geweest is in den handel en deze benaming zou dan ook maar in latere tijden zijn toegepast. Boos zou eigenlijk beteekenen : Slim-rap dit om den geest van handel aan te duiden. En inderdaad, als men het kleine, maar fiere stadje beschouwd met zijne meer dan honderd fabrieken, die de 2e plaats inneemt op handelsgebied in België — in verhouding natuurlijk — mag dit nog zonder overdrijving gezegd worden op den huidigen dag : Schoenfabrieken, Borstelfabrieken, Weverijen, Spinnerijen, fabrieken van Leesten, talons, chicoreën, olieslagerijen, constructie werkhuizen enz. enz. Op het middaguur mag hetzelfde gezegd worden van het oude Brugge uit de Middeleeuwen want, als de fabriekspoorten opengaan spuwt er om zeggens eene massa uit, verdeeld zich in al de straten : voetgangers, fietsrijders, en aan den buitenkant van de stad naar de werkerswijken toe is het onmogelijk op het gaanpad te blijven, zoo men niet met den stroom medegaat,

Wat in de verte voor ons rechts zien wij de hooge boomen van het in 1906 aangelegde park door den heer J. Van Naemen, schoonzoon van onzen in 1904 overleden diepbetreurden burgemeester en Kamerlid den heer Valère Van den Bogaerde.

In dit park werd in 1906-1907 het kasteel « Ter Wallen » gebouwd, hetwelk na het afsterven van bovengemelden heer een heel tijdje Fransche Ursulinen herbergde, doch sedert de oorlog terug aangekocht door zijn schoonbroeder den heer André Vandenbogaerde.

Vlak voor ons bevindt zich een groot ruim vierkant huis dat met zijne talrijke vensters, het kruis op de ingangspoort, de kapel rechts in den hoek nevens den hof wel een klooster lijkt.En inderdaad na door den vermaarden Dokter Haezebroeck voor een 50 tal jaren gebouwd en lange jaren bewoond geweest te zijn, werd het omstreeks 1900 door eene kloostergemeente van de uit Frankrijk door de godsdienstvervolging verdrevene Zusters van de Gedurige Aanbidding betrokken. Na den oorlog keerden deze kloosterlingen evenals de Ursulinen naar hun land terug en werd deze eigendom aangekocht door een Isegemsch nijveraar, die in de ruime hovingen eene borstelfabriek oprichtte. Links begint het groote park van het kasteel « Het Blauwhuis », toebehoorende aan de edele familie Gilles de Pelichy, welke altijd de

weldoeners van Isegem geweest zijn en o.m. de stichters waren van het hierboven genoemde « Ave Maria » klooster, waarvan een lid de eerste geestelijke bestuurder was.

Dit door den oorlog zeer gehavende kasteel en park bleef een tijdlang een toevlucht voor dakllooze vluchtelingen uit de verwoeste gewesten, tot het voor betrekkelijk korten tijd wederom door een lid der familie Gilles de Pelichy, en wel door Baron Raphaël bewoond geworden is.

Verder op, in de richting van Ingelmunster, voorbij de Italiaansche lei — genaamd doordat die door krijgsgevangen Italiaansche soldaten gedurende den oorlog aangelegd geweest is — bevindt zich de kleine maar lieve « campagne » « Ter goeder Lucht » bezijdsch de nette hoeve toebehoorende aan den heer Vanneste. Nog verder herinnert een groot kruisbeeld aan eene hier in vroeger jaren begane moord, terwijl rechts niets dan onmetelijke zaailanden te ontwaren zijn. In de verte ontwaart men de romp van de uitgebrande steenen molen « Hoogen Doorn », die van op de hoogte de gansche streek beheerscht.

Zoo komen wij aan de boomkweekerij van den heer Deleersnijder, op Ingelmunster's grondgebied, waarvan men de nette vierkante roode woning uit de verte reeds ontwaard. Hier neven bevond zich het vliegplein door het Duitsche leger ingericht.

Verder op komen wij in de Lepelstraat en aan de Spoorbaan van Ingelmunster. Het niet erg mooie station van Ingelmunster is in den aard van dit van Isegem opgevat; de verscheidene spoorlijnen (Kortrijk-Brugge; IngelmunsterTielt; Ingelmunster-Waregem-Ansegem) welke hier kruisen, hebben er niet weinig toe bijgedragen, aan de ekonomische ontwikkeling dezer reeds belangrijke gemeente. Werd Ingelmunster onrecht aangedaan door het verplaatsen van de hoofdplaats van het kanton naar Isegem, ruimschoots werd hier in vergoed met het aanleggen dezer spoorlijnen, welke eerst voor Isegem bestemd waren. Daarmede werd hier ook een nieuwe wijk aangelegd, welke bijna een dorp op zijn eigen schijnt. Van kanton gesproken mij dunkt dat een klein woordje geschiedenis hier niet te onpas zou komen. Voor de Fransche Revolutie (1789) werd het Gerecht uitgeoefend door het plaatselijk bestuur, aangesteld door den heer Graaf of Prins der heerlijkheid.

Na de Fransche omwenteling en de inlijving van België bij Frankrijk moest de Republiek hier alles veranderen. Zoo maakte ze rechterlijke kantons en werd hier van de stad Isegem en de gemeenten Ingelmunster, Emelgem en Cachtem een kanton gemaakt, in het Departement der Leie, Isegem werd eerst als hoofdplaats aangeduid. Op de ambtelijke stukken stond de zegel van den vrederechter Guli. Verstraete geprint als volgt : « Juge de Paix, département de la Lys, Canton d'Iseghem ».

In het begin der negentiende eeuw, wanneer al de kantons bestendiger omschreven wierden werd Ingelmunster als hoofdplaats aangeduid. De Vrederechter bleef nochtans Isegem bewonen.

De wijziging gebeurde om de volgende redenen : Vooreerst was Ingelmunster veel beter gelegen op de groote baan Brugge-

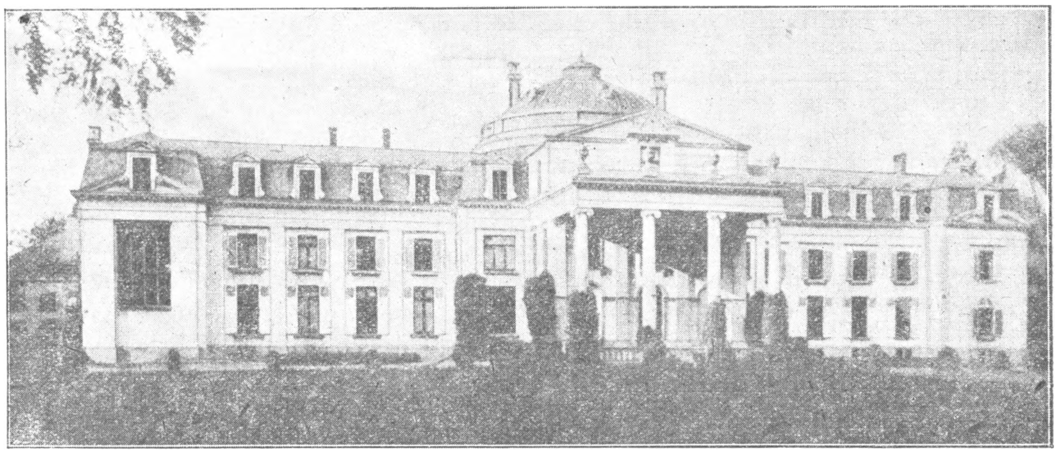

ISEGEM.

Kortrijk voor de diligencien, postpaketten en briefwisselingen, tweedens de toenmalige Isegemsche overheden vreesden te veel last te hebben met het inkwartieren van vreemde soldaten bij de toen ter tijde menigvuldige krijgsverrichtingen. Ingelmunster werd dus hoofdplaats. Maar met de onafhankelijkheid van België en het aanleggen van den spoorweg Kortrijk-Brugge veranderde de stand van zaken : op 25 Januari werd de wet in de Kamers gestemd en den 10 Februari 1866 door Koninklijk besluit bekrachtigd, waardoor Isegem als hoofdplaats van het kanton geworden is. Dit menigmaal veranderen van hoofdplaats heeft tot een liedje aanleiding gegeven, nogmaals gedicht door den Isegemschen dichter Smile Neyrinck hierboven vermeld, ter gelegenheid der kantonfeesten te Isegem, luidende als volgt :

In 't jaar 1867 werd 't Kanton van Isegem [begraven
en Ingelmunster riep zoo fier : « Gij zijt [voor altijd onze slaven ».

Door samenloop van omstandigheden heeft echter bovengemelde dichter in later jaren zijne woonplaats in Ingelmunster gekozen en sluimert er nu vredig zijn laatste slaap, na een leven van hard nijverig werken, onder de schaduw van Ingelmunsters toren.

Dit lied heeft menigmaal aanleiding gegeven tot twisten tusschen Isegem's en Ingelmunster's zonen en ouderen van jaren herinneren zich nog heel goed, sommigen op gevoelige wijze, dat het niet altijd straffeloos kon gezongen worden te Ingelmunster. Nu heeft de tijd er over heen gegaan, maar nooit heeft Ingelmunster dit aan Isegen kunnen vergeven bijzonderlijk niet de inwoners uit den toenmaligen tijd.

Links weggaande aan het station komen wij aan de brug over de vaart van Roeselare naar de Leie. Menigmaal heb ik bemerkt dat de rivier de Mandel aangeteekend staat op kaarten en atlassen als bevaarbaar, of gekanaliseerd: noch het een noch het ander is juist, wel loopt een kanaal paralel met de Mandel. Rechts over de brug begint het groot en mooi park van het kasteel van Ingelmunster, eigendom van den heer Burggraaf De Montblanc, eigenaar ook van Ingelmunster bosch, 't grootste gedeelte van Ardoye veld en de Meulebeke bosschen.

Het park wordt doorspoeld door de Mandel en eene bijrivier en door een breede gracht omgeven. Het kasteel werd gebouwd in de twaalfde eeuw door Robbrecht den Friesch, Graaf van Vlaanderen. Het werd een weinig veranderd in 1655 en bijna geheel verbouwd in 1783.

De voorzijde ligt aan den Noordkant, uitgevende op de Roozebekestraat. Dit imposant gebouw is in den vorm van vierkantig hoefijzer met de opening al den voorkant uitgevende op een ruim plein. Vroeger stonden er al weerszijden twee rijen oude en schoone laurierboomen en menigvuldige bloemperken staken aardig af, bij de ouderwetsche woon...... Dit zoo rijk aan oudheden versierd kasteel werd gedurende den oorlog deerlijk gehavend.

De Duitschers richten hier eene school in voor Aspirant officieren en gebruikten de kelders tot gevangenis.

Het mooie park geeft toegang voor het publiek bij kermis of openbare feesten. De weinig interessante toren der kerk van Ingelmunster verheft zich in de nabijheid van het slot. Recht tegenover verheft zich het groote patriciershuis door de familie Callens gebouwd.

Van vroeger en nu.

Hoe onze voorouders reisden ?

O ! ze waren stevige voetgangers, die voor een tien of twaalftal uren gaans niet terugdeinsden. 'k Heb meer dan eens hooren vertellen van een buitenmensch, die dienen kwam naar de stad en die, als 't kermis was in haar dorp, er henen trok — elf uren gaans als 't u belieft — en die twee, drie dagen nadien te voet naar haar post terugkeerde. En wij die in de stad geen boodschap meer kunnen doen, zonder van den tram gebruik te maken.

Gaat ge thans op reis, en dan moge het nog zijn naar het land onzer tegenvoeters, dan koopt ge enkele gids- en treinboeken; ge raadpleegt de uurtabellen der stoomvaartlijnen ; ge bestudeert alles enkele dagen op voorhand; en ge weet te bepalen hoeveel het zal kosten, waar ge elken dag zult vertoeven en op wat dag en uur en minuut ge terug thuis zult zijn.

Maar vroeger ! Voorzag men toen een verre reis te moeten ondernemen, dan werd alles lang op voorhand toebereid. Familieleden, kennissen en geburen ging men groeten; alle huiselijke zaken — testament in-

cluus — werden geregeld, want... men wist wanneer men vertrok, maar niet wanneer men terugkeerde.

Meestal reisde men toen per diligencie of snelwagen. Dat waren groote openbare rijtuigen, met twee of vier paarden bespannen, die regelmatig, doch gewoonlijk maar eens per dag, van de eene stad naar de andere reden. Die tocht per « snelwagen » ging toch zoo « snel » niet ! Vertrok ge 's-morgens om acht uur uit Antwerpen, dan kwaamt ge eerst 's middags te Mechelen aan, vanwaar ge rond twee uur kondt voortrijden, om 's avonds te Brussel aan te komen. En die reis kostte u dan twee gulden tien stuivers !

Van Brussel naar Parijs was 't drie dagen en twee nachten onophoudelijk hotsen en botsen. Zoo'n wagen liep nu eenmaal niet op gummiwielen en de toenmalige heirbanen geleken niet op onze macadamwegen. Liep de baan berg-op, dan moest ge dikwerf een poosje naast den wagen loopen; waar de baan erg steil opliep mocht ge wel eventjes mede aan een wiel duwen om de paarden te helpen hun zware, loggen last boven te krijgen ! En ge mocht van geluk spreken, zoo onderwege geen rad afgleed of geen as brak. Zelfs gebeurde het, dat de diligencie, in de uitgestrekte bosschen die ze soms te doorsteken had, door dieven werd aangerand en de reiziger geld en goed kwijt geraakte.

De « grooten dezer aarde » hadden hun eigen rijtuig, hun « berline », voor hetwelk ze onderwege versche paarden mochten opeischen. Steeds waren ze vergezeld van een goed gewapende lijfwacht; 't gebruik van zulk een rijtuig was een zichtbaar teeken van rijkdom en... meer hebben dieven en booswichten immers niet noodig !

Hier en daar deden ook eenige trek- en zeilschuiten dienst op de binnenwateren.Zoo kondt ge van Brussel naar Antwerpen varen. 't Schijnt dat dit een voortreffelijk reizen was.Een Fransch afgezant,Monsieur de Moconnys,roemt de gemakkelijkheid der vaart, de voortreffelijkheid der kamers en het heerlijk maal dat men er opdischte.

August Snieders gewaagt in een zijner werken van zulk een vaart.

A. Hans in zijn « Kerlingaland » vertelt ons 't volgende over een tocht met een « barge », een meer deftige naam voor de aloude, voorvaderlijke trekschuit :

« O, die plezierige barge ! zei eens eene bejaarde Sluissche dame tot ons, terwijl ze hare oogen, verteederd bij de vroegere herinneringen, opsloeg. O ! die barge, toen was het prettiger om een tochtje naar Brugge te doen dan nu met de stampende boot of de schokkende stoomtram. In de barge zaten we gezellig bijeen, vroolijk pratende, onderwijl breiende of hakende, 's winters de voeten op een warme stoof. Dan gebruikten we een versnaperingtje, zongen eens een versje en waren te Brugge eer we er aan dachten. De mannen rookten eene lange pijp 't Was gezellig, heel gezellig » !

Edoch, vroolijkheid alleen doet niet sneller varen !

In de XVIIe eeuw had de beroemde wiskundige, Simon Stevin, van Brugge, een zeilwagen uitgevonden, waarmee tochten over 't zeestrand werden gemaakt. Zoo'n wagen, voorzien van mast en boogspriet, liep met buitengewone snelheid. Maar hem practisch kunnen gebruiken was een andere zaak ! Vooreerst een gunstige wind hoefde uw zeilen te bollen, en tweedens moest er plaats genoeg zijn om te keeren en te laveeren; en de toenmalige sierlijk-krommende binnenwegen geleken niet op onze loodrechte effen lanen !

Er was dus reden te over om te juichen, wanneer er spraak was van snellere vervoermiddelen.

Maar 't bestaande was reeds zoo oud ! Kon er wel iets in de plaats komen ?

Denis Papin (1647-1710) bevond, dat stoom een kracht was en zou dit in de praktijk omzetten. Hij gelukte er in, een boot te doen varen bij middel van stoomkracht. Helaas, uit vrees voor broodroof hadden een zekeren nacht enkele schippers de boot van Papin totaal vernietigd. Deze, geruïneerd, zonder onderkomen, bracht 't overige deel van zijn leven in armoede en verlatenheid door : 't lot van vele groote uitvinders.

Honderd jaren zouden verloopen eer Fulton (1765-1815) 't princiep van Papin verder zou uitwerken. In 1803 deed hij te Parijs zijn eerste proef met een stoomboot en 't lukte. Toch had men geen vertrouwen in zijn werk: Hij besloot zijn geluk in zijn

Op 10 en 11 MEI a. s. DE LANDDAG VAN VTB
LANDDAG TE BRUGGE op 10 - 11 Mei

vaderland te beproeven en trok naar New-York. Hier werd hij, naar vele jaren strijd en moeilijkheden, begrepen en gewaardeerd. Hij ook was de eerste, die een regelmatige dienst per stoomboot inrichtte, en wel tusschen New-York en Albany.

Aan Stephenson (1781-1848) komt de eer toe de eerste practische lokomotief te hebben samengesteld.

Wel bestond de locomotief voor Stephenson's uitvinding; immers Denis Papin had reeds het princiep ontdekt. Maar 't waren logge stoomkarren, die slechts twee kilometer per uur aflegden, overdreven veel kolen verslonden en zulk een gerucht en geraas verwekten, dat, uit vrees voor ongelukken, men verplicht was ze stil te leggen, wanneer paarden of vee in de nabijheid waren.

In 1829 schreef Engeland een prijskamp uit voor een sneller loopend locomotief. Stephenson won den prijs van 500 pond sterling; hij alleen voldeed — en zelfs meer — aan de gestelde voorwaarden.

Toch werden die uitvindingen overal niet met een hoera-geroep onthaald. Er is tegen heel wat vooroordeelen uit onwetendheid, en vrees, en ontzetting, en wat meer dienen gestreden te worden.

In den beginne was natuurlijk 't reizen met den trein niet zoo aangenaam als thans. In 1835 huldigde België — een der eerste van het vasteland — zijn spoorbaan Brussel-Mechelen in. Ziehier wat een ooggetuige er over verhaalt :

« De trein bestond uit eenige opene wagens, voorzien van ruwe banken en eenvoudig met kettingen aaneengehecht, waarin de genoodigden, staatsmannen en dagbladschrijvers plaats namen. Het schrille gefluit bij 't vertrek en 't snuivend proesten van den stoomketel vervulden de aanwezigen met schrik, en nog erger was 't, toen de trein zich in beweging stelde : de niet aaneengeschroefde wagens klotsten en schokkelden tegeneen, en bij iederen lichten draai van 't spoor, bij iedere vertraging der vaart hernieuwde zich dat gehort en gebots, en de reizigers moesten zich terdege aan de banken vastklemmen om niet ten gronde te worden geworpen. Te Mechelen aangekomen, wilden er velen niet per trein terugkeeren, en namen een rijtuig om terug in de hoofdstad te geraken.»

A. Hans in zijn « Kerlingaland », verschenen in 1912, vertelt ons nog over de inrichting van het spoor in West-Vlaanderen, waar het lang een primitieven dienst is gebleven.

« 't Is nog zoo lang niet geleden, dat er gemengde treinen reden De locomotief trok behalve passagiers-, ook goederenwagens langs steden en dorpen, en men raadt wat er gebeurde in schier elk station. Heeren en dames-reizigers werden op een zijspoor geplaats en machinist en werkvolk gingen lustig aan 't manœuvreeren ! Voor de drinkebroers was het toen een goede tijd, want overal hadden ze gelegenheid warmte of koude te verdrijven, verdriet te versmoren of vreugde te beklinken. Ja, zoo tusschen de bedrijven door, legde men wel eens een kaartje en een gedienstige treinwachter kwam dan melden, dat de reis voortgezet kon worden. Soms wilde hij wel even wachten, tot 't partijtje uit was. Op die lijnen reden ook zoogenaamde « belpaires » — locomotief, goederenwagen en passagiersafdeelingen uit een stuk — koffiemolens noemde het volk ze.

« Een onzer vrienden maakte dikwijls de reis met de koffiemolens mede. Op zekeren dag wilde 't ding tusschen twee stations niet vooruit.

« Eenige welwillende passagiers stapten uit den wagen, staken een handje toe, kregen de « belpaire » in gang, sprongen er weer op... en waarachtig 't had geholpen. De koppigaard sukkelde voort. »

En als ge dan aan de hedendaagsche salon-, slaap- en restauratiewagons denkt ! Of aan den Orient-Express !

Tusschen in, zonder schijnbaar al te groote opschudding te verwekken, kwamen én fiets — eerst die met groot voorwiel en klein achterwiel, dan de hedendaags bestaande — én motor én auto hun bestaansrecht opeischen.

Tot eindelijk de mensch ook zijn scepter zou zwaaien in het luchtruim : 't eenigste rijk dat hij nog niet veroverd had. Vliegmachines en bestuurbare ballons zouden we voortaan boven ons hooren ronken.

E. W. H.

Verleden week kwam het Secretariaat bij de inschrijving der nieuwe leden er één te kort........ 't Was juist die van U, dien gij hadt KUNNEN aanwerven ; maar gij hebt toen de gelegenheid ongebruikt laten voorbijgaan !

Brieven van de Azuren Kust.

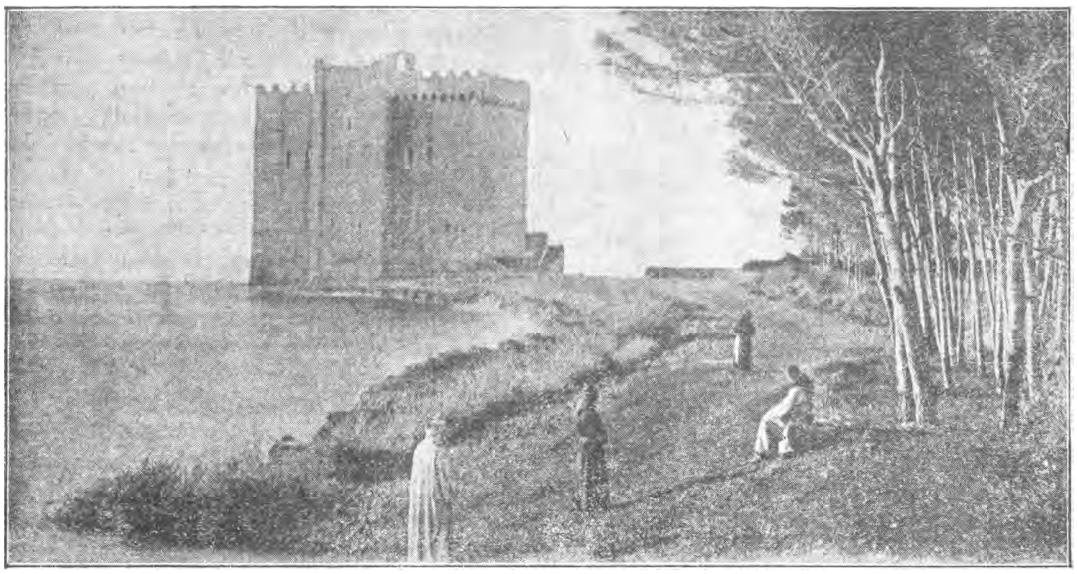

Van de Azuren Kust : CANNES. Oud Kasteel St. Honorat.

Nizza, 6 Januari.

Het mooie weder houdt aan !

Gister deden we een uitstapje naar Cannes. Om half elf vertrokken we per trein, over Cagnes, een oud stadje op den top van een alleenstaande rots gelegen; Antibes, Golf Juan. De tocht ging over de Var, een meer dan honderd meter breede rivier. Verbeeld u nu niet een rivier uit Vlaanderen, den Rupel, bijv. Al de bergstroomen, die hier van het massief der Zeealpen naar de zee toe vloeien, zijn zeer ondiep. Op dit tijdstip van het jaar ligt hun bedding bijna droog. Slechts hier en daar kronkelt een onduidend waterstroompje tusschen de keien en rotsblokken van de bedding. Maar bij aanhoudende regens zwellen deze bergrivieren snel en komen in wilde vaart naar beneden gedonderd !

Voor ruim een eeuw was de Var de grenslijn tusschen Frankrijk en het koninkrijk Savoie. Napoleon I palmde den westhoek van dit rijk in, die slechts rond 1865 bepaald bij Frankrijk werd ingelijfd. Overigens is de volkstaal aan de Azuren kust nog steeds een Italiaansch patois.

Naast de oude spoorbrug over de Var is men bezig een breedere nieuwe aan te leggen. Eenmaal over de brug, loopt onze trein vele kilometers ver, vlak bij de zee ; het strand is er gevormd uit keien ; overal keien tot bij Antibes. Daar steekt weer een uitlooper in zee; zijn uiterste punt is de kaap van Antibes. Nu volgen we de bocht van de Golf Juan, met een smal strand van grof zand, en weldra zijn we te Cannes. We trekken van het station het stadje door en dwarsen de hoofdstraat, de Rue d'Antibes, die evenwijdig met de zee loopt, en komen op de « Promenade ».

Wederom een heerlijk tafereel ! Vóór ons de wijde blauwe zee; rechts de haven, met een dam omsloten en vol jachten en motorbootjes. Daarachter een hooge sombere rots, een uitlooper van het Estérel-gebergte, tegen welke het oude Cannes gebouwd is. Op de hoogte een oude vierkante toren — la Tour de l'horloge — en een oude kerk Links de breede, lange Promenade met prachtige palmboomen bezet en bezoomd met luxueuse hotels en villa's. Een eind in zee de eilanden van Lérins (Sainte-Marguerite en Saint-Honorat). Op de zijde van eerstgenoemd rotseiland ziet men de oude vesting, waar eens de Man met het IJzeren Masker, en, na 1870, maarschalk Bazaine gekerkerd werden. Op het verste eiland, St. Honorat, is een oude abdij en op de uiterste punt in zee een gekanteelde middeleeuwsche toren.

Cannes is kleiner dan Nizza; het is er ook stiller en rustiger; het is de geliefkoosde ver-

blijfplaats van den Engelschen high-life ; vandaar de aanwezigheid in de haven van zoovele jachten.

Na het déjeuner deden we een wandeling op promenade en strand. Op een plaats, waar een bergwaterloop zich in de zee kwam storten, wemelde het van meeuwen, die volstrekt niet bang van de menschen waren en tot op een meter afstand kwamen voorbijgevlogen. Ze pikten al wadend of zelfs al vliegend, de stukjes brood op, door kinderen in het snelvliedende water geworpen.

Om half vier vertrokken we weer naar Nizza. Van uit den trein zagen we wederom een prachtige zonsondergang boven de bergen, welker toppen als met een gouden boord waren afgezoomd. En dan die mooie tinten van den hemel en van de avonddampen ! Het paars beheerschte alles, en het lichtrood, blauw, groenblauw, grijs zijn zoo zacht, zoo mild van toon ! Het is hier toch éénig mooi, hoor ! A. W.

Regeling van het Vervoer en het Verkeer

DE VERVOERDIENSTEN TE LANDE.

Sinds een paar maanden wordt er in de pers een bijzonder heftigen strijd gevoerd tegen een wetsvoorstel den 21 November 1923 door Minister Ruzette in den Senaat neergelegd, hetwelk strafbepalingen voorziet ten laste dergenen die openbare, regelmatige en gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande inrichten, zonder daartoe de door de wet van 14 Juli 1893 — (welke de organisatie van zulke diensten regelt) — voorziene toelating te hebben bekomen.

De onzin die over dit wetsontwerp in de bladen verscheen, en het allooi van de drogredenen aangevoerd om het voorstel, dat wij nu niet zullen beoordeelen, te bekampen, zijn van zulken aard dat men zich afvraagt of er uit schuldige baatzucht of domme onwetendheid wordt gehandeld.

Daar al onze leden ongetwijfeld belang zullen stellen in de ontwikkeling van het vervoerwezen, dat sinds den oorlog in onze streken een bijzonderen vooruitgang mocht boeken voor wat het vervoer zoo van reizigers als van koopwaren « per auto » betreft, achten wij het nuttig bij het openen dezer rubriek — waarin wij regelmatig de nieuwigheden op vervoer- en verkeersgebied aan onze lezers bekend hopen te maken — het hooger bedoeld en zoozeer besproken wetsontwerp mede te deelen.

Wetsontwerp tot wijziging der wet van 14 Juli 1893, betreffende de openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande.

—::—

TOELICHTING.

Mijnheeren,

De wet van 14 Juli 1893 machtigende de openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande, is, tengevolge der afschaffing van het koninklijk besluit van 24 November 1829 beroofd van strafrechtelijke bekrachtiging tegen het inrichten van dergelijke diensten zonder machtiging afgeleverd overeenkomstig met die wet.

Daar is eene leemte, strijdig met de inzichten der ontwerpers zelf van voormelde wet.

Inderdaad, de toelichting zegde, dat de regeering niet zou toelaten dat, « zonder werkelijk nut « voor het publiek, aan de ondernemingen van « tramwagen of buurtspoorwegen het vervoer ont- « nomen worde waarop die ondernemingen recht « hadden te rekenen bij hun inrichten ». Bovendien, behelsde het verslag der middenafdeeling diezelfde verklaring, welke gegrond werd als volgt :

(Vertaling). « Deze maatregel is gewettigd. « Eenerzijds doen de Staat, de provinciën en de « gemeenten, in de meeste gevallen, opofferingen « voor het inrichten van dergelijke ondernemin- « gen ; velen dezer machten komen tusschen in « het voorzien van het kapitaal ; anderzijds wor- « den deze ondernemingen uitgevoerd door ven- « nootschappen die, met een doel van algemeen « nut, ook belangrijke kapitalen bijbrengen en « zware lasten opnemen.

« Het zou dus niet redelijk zijn toe te laten « dat eene mededinging zonder werkelijk nut « voor het publiek worde ingericht en kon scha- « den aan hun belangen ».

Daarenboven antwoordde de regeering, op eene door de middenafdeeling gestelde vraag .

« De in uitvoering van artikel 8 aangeduide « ambtenaren en agenten van de regeering moe- « ten inzonderheid opzoeken of er geene open- « bare en regelmatige diensten zonder machti- « ging ingericht worden » .(zie bijlage van voormeld verslag).

Dat opzoeken, zooals overigens het weigeren der machtiging, warè niet denkbaar indien de openbare diensten, ondanks gemis aan machtiging, ongestraft, mochten geëxploiteerd worden.

De strafrechtelijke bekrachtiging, welke echter niet in de wet van 1893 staat kan niet gehaald worden uit de wet van 6 Maart 1818 die, volgens de bewoording der memorie van toelichting, « op geen enkele door de bestaande wetten « voorziene overtreding, en op geen enkel ge- « val waarover een bijzondere wet in de toe- « komst uitspraak zou doen » toepasselijk is.

De uitvoerende macht is, van haren kant, onbevoegd om door om 't even welke straffen de beschikkingen te bekrachtigen van eene wet die, zooals deze van 1893, er zelve geene uitspreekt (zie inzonderheid verbrekingsarresten van 12 Juli 1841, 14 Juni 1847 en 19 November 1900. Pasicrisie 1841, I, bladzijde 295, 1848, I, bladzijde 300, en 1900, I, bladzijde 54).

Het is klaar dat de wetgeving op het vervoer zich uitstrekt over de openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande, evenals de bij art. 5 voorziene politiereglementen het exploiteeren van de gemachtigde diensten kun-

nen regelen. Maar buiten het vervoer en de exploitatie zelf, dienen er maatregelen getroffen om de belangen van de behoorlijk gemachtigde diensten waarvan sprake, van de door den Staat, gesubsidieerde postwagens, tramwegen, buurtspoorwegen en ook, in sommige gevallen, van gewone spoorwegen, te beschermen tegen onwettelijk ingerichte mededingende ondernemingen.

Dit werd beoogd door de wet van 1893, maar zij verwezenlijkte het op onvolkomen wijze.

Het snelle ontwikkelen van de automobielsport, en het mogelijk toepassen van die nieuwe trekkracht voor het gemeenschappelijk vervoer, maken de aangewezen leemte schadelijker.

Artikel I van het hierbijgevoegd wetsontwerp, dient om haar aan te vullen, met bij artikel 5 een een 3e alinea te voegen waardoor de bij dit artikel vastgestelde straffen wegens de overtredingen van de politiereglementen toepasselijk gemaakt worden op het exploiteeren, zonder machtiging van openbare vervoerdiensten.

Het beloop dezer straffen stemt overeen met artikel 2 der wet van 1 Mei 1849 op de bevoegdheid der vrederechters die daarover mag oordeelen.

Het is noodig gebleken de gevallen van toepassing der voorziene strafbedreiging het inrichten van niet gemachtigde diensten te beletten nauwkeurig te bepalen ten einde te verhoeden dat ondernemers zouden meenen de wet te kunnen ontduiken met eenigszins de vertrekuren te wijzigen, of met van tijd tot tijd eene reis over te slaan, om derwijze te kunnen beweren dat hun dienst niet regelmatig is ; met het tarief niet bekend te maken, of met hunne voertuigen te doen vertrekken en aankomen op bijzondere plaatsen, om daardoor te bewijzen dat zij geen openbaren dienst naar luid van de wet verzekeren (alineas 4 en 5).

Te dien einde volstaat het de bepaling der openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande over te nemen, zooals zij geschreven stond in het koninklijk besluit van 24 November 1829.

De 4e alinea vermeldt dat artikel 43 van het strafwetboek niet toepasselijk is op de bij dit artikel voorziene overtredingen.

Eene dergelijke beschikking staat in art. 2 der wet van 1 Augustus 1899, op het vervoer.

Het opnemen van die alinea in het ontwerp wordt als volgt gerechtvaardigd.

Artikel 5 der wet van 14 Juli 1893 laat den rechter toe eene boetstraf uit te spreken. In dit geval, verplichten de art. 42 en 43 van het strafwetboek den rechter de verbeurdverklaring uit te spreken der zaken die gediend hebben of bestemd waren om de overtreding te doen, wanneer zij den veroordeelde in eigendom toebehooren.

Deze beschikking is overdreven streng in geval van inbreuk op een reglement op het gemeenschappelijk vervoer te lande. De straf van verbeurte zou veel zwaarder zijn dan de bijzonderste straf.

De voorgestelde tekst verklaart in dergelijk geval, de verbeurte niet toepasselijk als bijkomende straf.

Indien de overtreder terzelfder tijd eene misdaad of een wanbedrijf had begaan, waardoor de verbeurte volgens het algemeen recht gerechtvaardigd werd, zou dit van toepassing blijven.

De laatste alinea werd bij artikel 5 der wet van 14 Juli 1893 weggenomen, en verplaatst, om derwijze een nieuw afzonderlijk artikel te vormen (zie art. 5 van het wetsontwerp).

***

Het is nuttig art. 6 van voormelde wet van 1893 aan te vullen, met uitdrukkelijk te bepalen dat alle afstand van exploitatie onderworpen is aan de goedkeuringen voorgeschreven voor het verleenen der machtiging **(art. 2 van het ontwerp)**, om te vermijden dat die afstanden zouden dienen tot het sluiten van overeenkomsten, met het doel de voorgeschreven voorwaarden te ontduiken.

***

Art. 3 van het ontwerp volledigt art. 8 der wet van 14 Juli 1893 door eene beschikking waarbij het afleveren van een afschrift van het proces-verbaal aan de overtreders, binnen een bepaald tijdsbestek wordt voorgeschreven.

Het vervullen van dien pleegvorm veroorlooft den betrokkene zijne verdedigingsmiddelen te doen gelden, tegenover het te zijnen laste bestaande proces-verbaal, dat geloofd wordt door zich-zelf en tot dat er bewijs van het tegenovergestelde geleverd wordt.

Daar de openbare overheid voldoende moet gewapend worden om dadelijk een einde te stellen aan de misbruiken die zouden kunnen voorkomen, kent voormeld artikel 3 van het ontwerp aan de ambtenaren en agenten, belast met het waken over de uitvoering der wet, het recht toe om, ingeval de ondernemer van het vervoer of een van zijn aangestelden zich niet zouden gedragen naar het bevel den dienst te staken, de noodige maatregelen te treffen om onverwijld de diensten af te schaffen die ten onrechte zouden geexploiteerd worden (3e alinea van den nieuwen tekst van artikel 8).

***

De overgangsbepaling, zijnde art. 10, heeft geen reden van bestaan meer, daar zij slechts voor een jaar van kracht moest zijn. Die beschikking wordt afgeschaft **(art. 4 van het ontwerp)**.

Zooals hooger gezegd, dient er rekening gehouden met het toekomstig benuttigen van den automobiel in zake van openbaar vervoer, en de belangrijkheid welke de automobielnijverheid blijkbaar zal verwerven, wettigt maatregelen die bedoelde wet niet bepaalde.

De openbare aanbesteding kan eerlijkheidshalve noodzakelijk zijn, en om de openbare machten van alle verdenking van bevoordeeliging vrij te houden.

Daarom wordt het grondbegin van aanbesteding voorzien, derwijze nochtans dat den Koning de zorg blijft voorbehouden de voorwaarden er van te regelen **(art. 4 van het ontwerp)**.

Anderzijds is het noodig, om de belangen verbonden aan postwagens, buurtspoorwegen en, desgevallend, groote ijzerenwegen, te vrijwaren, dat de verschillende bevoegde departementen tusschenkomen in het onderzoek der ontwerpen van openbare en regelmatige vervoerdiensten te lande. Te dien einde zal er eene overeenkomst tusschen die departementen gesloten worden.

Eindelijk, zooals vroeger gezegd, strekt **art. 5** der wet tot het vervangen door een nieuw artikel (art. 11) van de laatste alinea van art. 3 der wet van 14 Juli 1893, alinea die er overigens volledig in behouden blijft.

De Minister van Landbouw en Openbare Werken,

WETSONTWERP

tot wijziging van de wet van 14 Juli 1893, aangaande de openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande.

ALBERT, KONING DER BELGEN,

Aan allen tegenwoordigen en toekomenden, HEIL.

Op voorstel van Onzen Minister van Landbouw en Openbare Werken,

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN :

Onze Minister van Landbouw en Openbare Werken, zal in Onzen naam aan de Wetgevende Kamers het wetsvoorstel waarvan de inhoud volgt, voorleggen.

Art. 1. — Art. 5 der wet van 14 Juli 1893 wordt aangevuld en opgesteld als volgt :

Art. 5. — De politiereglementen aangaande de exploitatie van openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande, worden vastgesteld door de overheid die de toelating vergunde.

Zij moeten, in ieder geval, door de Regeering goedgekeurd worden.

De overtredingen dezer reglementen worden gestraft met eene gevangenschap van één dag tot acht dagen en eene geldboete van 5 fr. tot 200 fr., of enkel met een dezer straffen.

Het exploiteeren, zonder machtiging, van openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande, wordt gestraft met dezelfde straffen, onverminderd de schadeloosstellingen indien er aanleiding toe bestaat.

Onder toepassing van deze strafbedreiging vallen alle regelmatige vervoerdiensten te lande, door middel van onverschillig welke rijtuigen, waarin plaatsen worden verhuurd aan wien zich aanbiedt om ze te bezetten, of welke beladen worden met koopwaren die aan meerdere personen toebehooren en bestemd zijn om aan verschillende bestemmelingen besteld te worden, welke ook de plaats zij waar deze personen of die koopwaren bijeenkomen, 't zij dat de betaling van den vervoerprijs volgens een vast tarief, 't zij door middel van een overeenkomst in der minne geregeld worde.

Deze dienst zal als regelmatig beschouwd worden, wanneer hij ingericht wordt op tijdstippen en tusschen plaatsen vooraf bepaald, zelfs in dien het vertrek minder dan een uur vroeger of later gebeurt dan het daartoe aangekondigde uur ; 't zij dat er een of meer afreizen per dag, 't zij dat er tusschen elke reis tijdruimten van een of meer dagen bestaan.

De eerste alinea van artikel 43 van het strafwetboek is niet toepasselijk op de overtredingen voorzien bij dit artikel.

De vrederechters zijn bevoegd om daarover uitspraak te doen.

Art. 2. — Artikel 6 wordt aangevuld en opgesteld als volgt :

Art. 6. — Elke afstand van exploitatie, zelfs onder vorm van pacht, samensmelting of anderszins, moet goedgekeurd worden door de overheid die de toelating gaf.

Hij moet de goedkeuring des Konings bekomen en zulks na advies van de bestendige deputatie van den provincieraad wanneer het eene toelating betreft die door de gemeenteoverheid werd verleend.

Art. 3. — Artikel 8 wordt gewijzigd en aangevuld als volgt :

Art. 8. — Ambtenaars en agenten door de Regeering aangewezen, bewaken de uitvoering dezer wet. Zij stellen de bij artikel 5 vermelde overtredingen vast. De door hen opgemaakte processen-verbaal zijn rechtsgeldig tot er bewijs van het tegenovergestelde geleverd worde.

Een afschrift van die processen-verbaal wordt binnen de acht en veertig uren na het vaststellen der overtredingen, naar de overtreders gezonden.

Voormelde ambtenaars en agenten mogen de voerlieden verplichten onmiddellijk den niet gemachtigden dienst te staken. Indien ondanks dit bevel, de ondernemer of een zijner aangestelden een nieuwen dienst inricht zullen de voertuigen die er toe gediend hebben, op kosten en risico van den overtreder en van de gerechtelijk verantwoordelijke personen in het schuthok gebracht worden tot het vonnis, dat over de inbreuk zal uitspraak gedaan hebben, in kracht van gewijsde is overgegaan.

Art. 4. — De overgangsbepaling waaruit artikel 10 bestaat wordt afgeschaft en vervangen door volgenden tekst :

Art. 10. — Het verleenen van machtiging voor openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande kan onderworpen worden aan eene voorafgaandelijke openbare aanbesteding waarvan de Koning de voorwaarden zal bepalen.

Art. 5. — De laatste alinea van artikel 5 wordt afgeschaft en vervangen door navolgenden tekst :

Art. 11. — De regeering mag agenten en rechthebbenden doen beëedigen en hun de bediening en de bevoegdheid van agenten der rechterlijke politie verleenen overeenkomstig de regels van titel II der wet van 25 Juli 1891 op de politie der Spoorwegen.

Gegeven te

Van het Secretariaat

Aan onze Afgevaardigden.

Wij verzoeken dringend onze afgevaardigden, welke in den loop van het jaar 1923 eenige plaatselijke werking voerden, een bondig verslag te willen insturen.

Verscheidene onzer afgevaardigden zonden ons reeds een overzicht hunner werking. Van hen die het niet deden verwachten wij het zoo spoedig mogelijk.

Ledenaangroei. — Van 1 tot 15 Februari schreven wij **327** leden in.

Een na te volgen voorbeeld.

Goede propaganda voor V.T.B. : Wij ontvingen het nr. 25 (Januari 1924) van het tijdschrift « Les Amis du Mont Saint-Michel », uitgegeven te Parijs, Rue Montmartre, 167. Wat is dit een aangename, aantrekkelijke, goedverzorgde periodiek ! Hetgeen ons in dit nummer evenwel het meest beviel, het grootste genoegen deed, was een artikel te vinden van Dr. Felix Bertyn afgevaardigde van Laken voor den V.T.B. De bijdrage van den heer Bertyn draagt den titel « Un Bruxellois au Mont Saint-Michel ». Aan het slot van dit opstel geeft de schrijver een flink woord ten beste in het belang van onzen bond : In korte trekken bespreekt hij het doel van den V.T.B. ; wijst op zijn verbazenden groei ; prijst en beveelt hij **De Toerist** aan en zegt dat V.T.B. steeds in de bres is, daar waar schoons en merkwaardigs te verdedigen en vooruit te brengen is.

Inderdaad, een navolgingswaardig voorbeeld !

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

Op Zondag 2 Maart : Tak Brussel richt op dien dag een wandeling in door het Marollenkwartier aldaar, onder bekwame leiding. Ongetwijfeld zullen veel Antwerpenaren er op gesteld zijn deze interessante wandeling mee te maken. Vertrek uit Antwerpen (Middenstatie), om 8.28 ure. Des namiddags zal Brussel ten behoeve der bondsleden van in en buiten de stad, een bezoek brengen aan de zeer merkwaardige kerk van Anderlecht.

Op Donderdag 20 Maart : Voorstelling in den Poesjenellenkelder. Voor leden 1 fr., niet-leden 1.25 fr. Kaarten af te halen op het secretariaat : Maandag 16 en Dinsdag 18 Maart

Opvoering van : **De Barbier van Sevilla.**

Op Vrijdag 28 Maart : te 8 ure 's avonds, in de feestzaal der Stedelijke Normaalschool, Quellinstr., Voordracht met lichtbeelden door den heer Modest Lauwereys.

Onderwerp : Zuid-Afrika en zijn problemen.

BRUSSEL.

Op Zondag 2 Maart : Bezoek aan Brusselsche Volkswijken en eigenaardigheden, onder leiding van den Heer Cypr. Verhavert, schrijver van het geestige boek : « Brusselsche Typen ». Voorstelling van het achtbare gezelschap van illustere en beroemde personaliteiten (Jan De Leuveneer, Luppe Kassuul, Bamboela, e.a.). Plaats van samenkomst, onderaan de trappen van de Kongres-kolom. Vertrek om 10 uur stipt.

Denzelfden dag, des namiddags, bezoek aan de merkwaardige kerk van Anderlecht.

Plaats van samenkomst om 2 uur, Vlaamsch Huis, Groote Markt.

Op 9 Maart : V.T.B. bezoek aan Geeraardsbergen ter gelegenheid der volksfeesten (zie het betreffende artikel over dit onderwerp in dit nummer). Des morgens bezoek aan eenige merkwaardigheden van Geeraardsbergen. Des namiddags bijwoning van het feest op den berg. (Voor V.T.B. wordt plaats voorbehouden !)

Vertrek uit Brussel (Zuid) 7.12 uur.

GEERAARDSBERGEN.

Op 9 Maart : Gewestelijke V.T.B. dag. Te dier gelegenheid richten wij een oproep aan al de V.T.B.ers van Oudenaarde-Sottegem en Gent dien dag het mooie stadje een bezoek te brengen. 's Morgens bezichtiging der stad onder leiding van de heer De Cooman, kunstschilder-afgevaardigde van V.T.B. 's Middags deelname aan de feesten van « Tonnekenbrand ».

GENT.

Bijzondere reis naar Antwerpen op 9 Maart.

Om te voldoen aan het verlangen van talrijke zijner leden richt Gent op 9 Maart e.k. een bijzondere reis naar Antwerpen in.

Dien dag gaat in de Kon. Vlaamsche Opera Wagner's meesterwerk « Tristan en Isolde » met den beroemden Tenor Urlus in de hoofdrol. Van de opvoering van dit stuk getuigt minister Destrée dat het zijn stoutste verwachtingen overtrof, dat noch de Opera van Parijs, noch de Monnaie zoo iets zou aan kunnen.

Prijs, uitsluitend voor de leden van V.T.B. 16,25 fr. (trein, middagmaal en toegang schouwburg). Voor toetreding wende men zich onverwijld tot den plaatselijke afgevaardigde, de heer Hektor Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent. Het aantal plaatsen is ten zeerste beperkt.

Na 2 Maart worden geen vragen meer in aanmerking genomen.

In vooruitzicht : Voordracht over Radio met proeven. — Lezing over « Mont St. Michel » met lichtbeelden.

30 Maart : Reis naar Antwerpen met bezoek aan een reuzenschip.

LEUVEN.

Op Zondag 16 Maart : Uitstap naar Antwerpen met bezoek aan de prachtige Congoboot « Thysville » ; Vertooning in de Vlaamsche Opera en vertooning in de Poesjenellenkelder.

Zie het uitvoerige en belangrijke bericht in het vorige nummer.

MECHELEN.

Op Zondag 16 Maart : Uitstap naar Antwerpen. Vertrek te 9.13 uur. In den voormiddag bezoek aan de stad. Gezamenlijk noenmaal. 's Namiddags voorstelling in de Kon. Vlaamsche Opera. Prijs 8.25 fr. namiddagmaal inbegrepen. Inschrijvingen worden aangenomen tot 6 Maart bij den afgevaardigde de Heer De Bruyne, Hanswyckstr., 43, Mechelen.

TIENEN.

Op Zondag 16 Maart gaat groep Leuven naar Antwerpen (bezoek aan een Congoboot, Operavoorstelling en vertooning in den Poesjenellenkelder). Alle leden van Tienen hebben gelegenheid om aan dezen uitstap deel te nemen. Zie het bericht onder « Leuven » in het vorige nummer.

WIE ZICH

ZICH ZACHT

In 219 v. Chr.	In 1924 n. Chr.
werd	werd
Saguntum,	**de V. T. B.**
dat tevergeefs de hulp van zijn bondgenoot inriep,	*die de medewerking van alle bondsleden verkreeg,*
verwoest !	**heerlijk groot !**

AAN EEN ANDER

SPIEGELT, SPIEGELT

BONDSLEVEN

ANTWERPEN.

Algemeene Bestuursvergadering van 10 Feb. te Antwerpen. — Aanwezig : Dr. B. Pil (Antw.) ; J. Ghyssaert (Kortrijk) ; Dr. Goossenaerts (Brugge) ; Hector Gyselinck (Gent) ; Edw. Van Hemel (Antw.) ; W. Heylen (Antw.) ; Ger. Kuylaerts (Antw.) ; L. Laureys (Antw.) ; Dr. Ing. C. Leurs (Antw.) ; Fr. Luyten (Antw.) ; F. Mauquoi (Brussel) ; Fr. Neyes (Antw.) en Mej. Bertha Samyn (Mechelen).

Een uitvoeriger verslag van deze bijeenkomst zal uitgebracht worden ter gelegenheid van den **Landdag, die 11 Mei eerstkomend te Brugge wordt gehouden.**

Een paar punten worden hier vermeld :

Landdag 1924 : De volgende plaatsen kwamen hiervoor in aanmerking : Gent-Mechelen-Leuven-Hasselt-Tongeren of St. Truiden-Diest-Brugge. Na onderling beraad werd besloten de landdag in Brugge te houden. De andere genoemde steden zullen wellicht in den loop van het jaar voor iets anders in verband met ons bondsleven in aanmerking kunnen komen en in 't bijzonder de provincie Limburg en de gemeente Diest.

Verslag over de werking gedurende 1923 : Dit wordt door den Algemeenen Secretaris uitgebracht. Belangrijke en sprekende dingen kwamen naar voren en doorslaande statistieken, cijfers en vergelijkingen brachten de aanwezenden tot de volstrekte overtuiging dat V.T.B. flink, zonder eenige symptoom van vermoeienis, de hooge hoogte ingaat ! Tot staving worden hier twee regels uit bewust verslag overgenomen : « De eerste 9 dagen in Februari 1923 brachten ons 74 nieuwe leden ; de eerste 9 dagen in Februari 1924 : 233 ; 1924 overtreft dus 1923 met 300 °/° ! »

Lokalen en personeel voor V.T.B. : Uitbreiding is, tengevolge van den aanhoudenden groei van V.T.B., allernoodzakelijkst. **Verschillende punten van**, relatief, evengroot belang als de voorgaande, werden behandeld en brachten zooal geen oplossing, dan toch nieuwe idee's, — alles ten grooten profijte van den Vlaamschen Toeristenbond.

Alle aanwezende leden legden bijzondere belangstelling aan den dag en toonden klaarblijkend, in voorstel en betoog, met hart en ziel den Vlaamschen Toeristenbond toegedaan te zijn.

Dr. Goossenaerts gaf ons ook menige goede wenken voor doelmatige propaganda in Nederland waaraan het Secretariaat V.T.B. alle aandacht geven zal.

Voordracht over Brugge door Dr. M. Sabbe. — Kon V.T.B. in dit geval voor een beter spreker, een aangenamer verteller hebben gezorgd ? Is Dr. Maurits Sabbe niet de Brugge-kenner, de Brugge-schilder bij uitstek ? Dit hadden velen ingezien en zoo kwam het dat op Vrijdag 15 Februari jl. de feestzaal van de Stedelijke Jongensnormaalschool, Quellinstraat, gevuld was met een aandachtig, uitgekozen publiek.

Dr. Sabbe heeft ons van het zeer vele, en van het zeer vele interessante dat hij over Brugge weet, ruim meegedeeld. « Brugge », dit ontwerp was onzen eenigen causeur dan ook een kolfje naar de hand ! Dat wisten we bij voorbaat ! En zij, die er aan twijfelen mochten dat we zulks vooruit wisten, lezen maar « Aan 't Minnewater », « De Filosoof van 't Sashuis », « Een Mei van Vroomheid », « De Nood der Barisseeles », « Het Pastorke van Schaerdycke »..... Onze leden die deze voordracht niet hebben bijgewoond hebben hier een avond rijk aan geestesgenot verloren ! Wij danken hier andermaal Dr. M. Sabbe en hopen dat wij hem, vooral voor deze laatsten, nogmaals over Brugge, over Mechelen en wie weet, misschien ook wel over Plantyn zullen te hooren krijgen.

LEUVEN :

V.T.B. Leuven. Zeer belangrijke mededeeling. Ter gelegenheid van den uitstap naar Antwerpen op Zondag 16 Maart a.s. en het Groot Nederlandsch Studentenkongres op 12, 13 en 14 April, richt V.T.B. Leuven een buitengewone propaganda-werking in, ten einde het reeds aanzienlijke ledenaantal vóór 1 Mei te verdubbelen.

De volgende prachtige premies zullen, mits onderstaande voorwaarden, toegekend worden aan de drie leden welke van 1 Maart tot 1 Mei, de meeste nieuwe leden aanbrengen.

Premies :

1. « **Land en Leven in Vlaanderen** », het jongste prachtboek door Styn Streuvels ;
2. « **Kunst voor Allen** », met 20 gekleurde platen en aanteekeningen van den gekenden kunstkritikus Cornelis Veth ;
3. « **Jacob Jordaens** », een studie door P. Buschman, Jr., met 45 afbeeldingen buiten tekst.

Voorwaarden :

a) Namen en adressen van de nieuwe leden, en zoo mogelijk, het bedrag voor het lidmaatschap, moeten zoohaast mogelijk bezorgd worden aan M. Frans Desmet, Dietschesteenweg, 40, Blauwput (Leuven) ;

b) Inschrijvingen worden aangenomen van 1 Maart, tot en met 1 Mei ;

c) De drie leden wien een premie toegekend wordt, mogen hun nieuwe leden niet doen gelden voor de premies door het Algemeen Bestuur van V.T.B. toegekend. (Zie **De Toerist**, nr. 2 van 15 Januari, bl. 24) ;

d) De premies worden slechts toegekend, nadat de aangegeven leden hun bijdrage betaald hebben ;

e) **Slechts nieuwe leden, wonende op het grondgebied Leuven, Blauwput-Kessel-Loo, en Heverlee komen hiervoor in aanmerking. De** nieuwe leden wonende buiten deze gemeenten kunnen gelden voor de premies door het Algemeen Bestuur V.T.B. toegekend. (Initiatief V.T.B. Leuven).

LIJST VAN EERE-EN BESCHERMENDE LEDEN (Vervolg).

BESCHERMENDE LEDEN.

96 Mattelaar J., Voorstr., 40 Kortrijk
97 Van Weddingen, J. Van Ryswyckiaan, 48 Antwerpen
98 Schreerders L., Mercatorstr., 24, St. Nikolaas-Waas
99 Van Renterghem, Dambruggestr., 64, Antwerpen
100 Tatersall S., Enschede (Nederland)
101 Gemeentebestuur Brugge
102 D'Hooghe, Basel
103 Poullet, Volksvertegenwoordiger, Blijde Inkomstr., Leuven.
104 Mev. Steverlynck B., Stacegemstr., 129 Kortrijk

BEGUNSTIGENDE LEDEN.

Hoste J., Ambiorix Square 45, Brussel.

AFGEVAARDIGDEN

PROVINCIE ANTWERPEN :

Reet ; Dangez, « 't Hofken »

OOST-VLAANDEREN.

Basel : R. Govaert., Hoogstudent, Cruibekestr., **Geeraardsbergen** : J. De Cooman., Oudenberg. **Rupelmonde** : Bernaers, Onderwijzer. **St. Pauwels** : A. Dewilde.

BRABANT.

Audergem : G. De Cort., H. de Brouckèrelaan **Diest** : Mej. J. Cremens. **Halle-Boienhoven** . Van Oorlé, Dorpstr., 80 **Hoeilaart** : J. Goossens., Hoogerop. **Zout-Leeuw** : Ch. Peeters., Boekhandelaar Drukker

WEST-VLAANDEREN :

De Panne : L. Verhaert., Onderwijzer, Villa « Les Enfants » **Gistel** : Vansteenlandt, Onderwijzer. **Nieuwpoort** : G. Samyn., Kollege.

VERMINDERINGEN

RIJKEVOREL.

Leys-Somers, 4°/° vermindering op de naaimachienen.

Peeraer Em. rijwielmaker, 5°/° vermindering op aankoop van rijwielen, herstellingen, benoodigdheden.

Peeters-De Vos, op aankoop van rijwielen, herstellingen, benoodigdheden 5°/° vermindering.

Debonnaire Georges geeft 10 °/° vermindering op sigaren.

Van Beeck-Van de Casteele 4°/° vermindering op schoenen en herstellingen

Peeters G., Drukker 5°/° vermindering op de drukwerken.

Weyns Ad., Winkelier 2°/° korting.

GENT.

Abraham Elze, drukker, Roode Torenstr., 10, t. h. vermindering.

Willockx A., Tentoonstellinglaan, 8, Opzichter Verzekeringsmaatschappij « De Noordstar » 20 t. h. vermindering op de eerste premie.

OOSTMALLE.

Adriaensen E., geeft 5 t. h. vermindering op al de ellegoederen.

SCHAARBEEK.

Electrische Instellingen « La Moderne », Ryon Maur., Navvezstr., 5 t. h. korting.

Mevr. Verstrepen, Callaitstr., 12, Ellegoederen en Konfectien, Witgoederen, Stoffen, 5 t. h. korting op al de artikelen .

Palacino, Bergstr., 21, Kinema. De leden mogen een plaats duurder zitten dan de betaalde. (Zondag uitgezonderd).

Kinema du Nord, Brabantstr. 117, geeft de volgende vermindering (Zondag uitgezonderd) fauteuil 0,60 fr. in plaats van 1,25 fr. eerste 1 fr. in plaats van 1.75 fr., voorbehouden 1.25 fr. in plaats van 2 fr.

SINT-JOOST-TEN-NOODE

Kinema Saint Josse Palace, St-Joostplaats, geeft 50 t. h. vermindering op alle plaatsen (loges uitgezonderd) de Zater-, Maan- en Donderdagen.

VEURNE.

Firma **Gebroeders Clarys**, Rijwielhandel, verhuring van auto's, Statieplaats, 3, 5 t. h. vermindering op nieuwe rijwielen en op onderdeelen van 20 fr. en hooger.

Voor reizigersvervoer per auto, voor V. T. B. 1.25 fr. de kilometer in plaats van 1.50 fr.

GEMENGD

Aken, badstad. — Op 30 November 1918 rukten de geallieerde troepen de oude stad van Karel den Groote binnen en eerst in 1920 werd te Aken het groot hoofdkwartier van het Belgisch bezettingsleger bepaald ingericht.

Aken is een groote, nijverige stad, met ongeveer 160.000 inwoners en haar gebied grenst aan België en Nederland. Het vreemdelingenverkeer is er zeer groot en het aantal toeristen, dat de mooie, geschiedkundige en uiterst gezonde stad bezocht, zou moeilijk te schatten zijn. Aken en omstreken, ten Noorden der Ardennen, omgeven door wouden en bergen, is een schilderachtige streek, doch heeft vooral haar vermaardheid te danken aan de warmste bronnen van Midden-Europa, die uit haar schoot ontspruiten. Reeds in de eerste eeuw onzer jaartelling werden te Aken warme baden ingericht en de historische stad, die honderden en honderden groote mannen, door haar poorten binnenliet, heeft haar monopolie behouden. Met recht noemt men ze een badstad.

Deze badinrichtingen zijn alle groote hotels, met klinkende keizer- en koninklijke namen. Allen zijn natuurlijk gemoderniseerd geworden, doch ze werden gebouwd op de plaatsen, waar vóór honderden jaren de eerste warme bronnen werden ontdekt. Zoo zullen vele landgenooten niet vermoed hebben, dat b. v. op de plaats van het Kaiserbad, thans verblijfplaats en tehuis voor geallieerde officieren, de eerste bron door de Romeinen werd ontdekt en wellicht was het daar, dat Karel de Groote zijn thermusbaden nam in de inrichting van zijn paleis, waarvan de vermaarde domkerk, ingewijd in 805, de kapel was.

Een eigenaardigheid is wel dat vele inwoners dagelijks een paar glazen van het gezonde bronwater drinken. Tijdens een groot gedeelte van den dag wordt water uit de openbare fontein der Elizenbronnen door voorbijgangers genut en de straatbengels trachten enkele milliarden te verdienen door glazen ter beschikking te stellen.

BOEKBESPREKING

« **Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges** », door Eug. De Seyn.

Sedert lang en vooral sinds den oorlog deed zich de behoefte gevoelen aan een degelijk opgevat en zorgvuldig uitgevoerd werk, dat ons de meest volledige en verscheidene gegevens over ons land zou verstrekken.

Eindelijk is in deze behoefte voorzien geworden door een van de meest onderlegde leden van onze historische en oudheidkundige kringen, de heer Eug. De Seyn.

Onder den titel : **Dictionnaire Historique et Géographique des communes Belges, heeft de uitgever A. Bieleveld (Warmoesberg, 66) van Brussel, de eerste aflevering van dit standaardwerk in de wereld gezonden. Het werk zal niet minder dan nagenoeg twee duizend bladzijden omvatten en bij de drie duizend illustraties ter documentatie bieden.**

In 't kort samengevat : dit werk geeft, breedvoerig aangehaald, een beschrijving van het gemeentelijke leven en een opsomming en toelichting van de kunstschatten van het land. Deze reuzenstof is de heer De Seyn slechts kunnen te boven komen ten koste van een zwaar werk van opoffering,

De « Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges » zal een monument zijn ter eere van België ; het is een prijzenswaardige onderneming die ten volle ieders steun verdient ; de schrijver draagt eerbiedig zijn werk op aan de nagedachtens van de voor het vaderland gevallenen.

Het werk wordt bij inschrijving verkocht tegen fr. 6.50 de aflevering. Er zullen ongeveer 25 maandelijksche afleveringen verschijnen.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

8952 Wynendaele L. Hofkwartier, 19, Herenthals
3 Cannaerts H., Kerkstr., 23, id.
4 Van Grieken F., Nieuwstr., 90, id.
5 Wuyts C., Collegestr., 25, id.
6 Wuyts P., id. id.
7 Van Hove C., Bovenpoort, 4, id.
8 Van Praet E., St. Lazarusstr., 21, Antw.
9 Tinel E., Maalderstr., 20, id.
60 Van Gheluwe, Meulebekestr., 415, Tielt
1 Van der Hoeven M. Hellestr., 4, Bouchout
2 Bellekens M., Llex. Franckstr., id.
3 Schepens J., Hovesteenweg, 1, id.
4 Schepens N., id. id.
5 De Roover R., Lge Kroonstr., id.
6 Boon Gust., Heuvelstr., id.
7 Van Put E., Hovesteenweg, 1, id.
8 Van Hoeck H., Korte Kroonstr., 4, id.
9 Van Opstal J., Spoorweglei, 1, id.
70 Schuermans H., Vredeborgplein, id.
1 Adriaensens G., Smidstr., 28, id.
2 Andries K., J. Fr. Willemstr., 9, id.
3 Adriaensens K., Smidstr., 22, id.
4 Moens A., Vremdestweg., 49, id.
5 Mathys Jozef, Vremde
6 Mev. Verheyen, Vaartweg, 1, Hove
7 Bellens A., Dorpplaats, 49, Willebroek
8 Van den Eynde M., id. id.
9 Lauwers K., Westdijk, id.
80 De Wit J., onderwijzer, Heffen
1 Mej. Verhasselt A., onderwijz., Oostdijk 28, Willebroek
2 Mej. Derboven I., onderwijz., Dorpstr., 8, Willebroek
3 Van Olmen L., Overwinningstr., id.
4 Merten-Troch A., Hoogstr., 23, Tisselt
5 Mev. Mertens-Troch, id. id.
6 Sprimont C., Westdijk, id.
7 Moeyersoms, Blaasveldstr., id.
8 Van Rompaye, Jozef de Blockstr., id.
9 Dugourquier G., J. Moretuslei, 218, Wilrijk
90 Mej. De Block E., Vaartdijk, Tisselt
1 Cool P., Vaartdijk, Klein-Willebroek
2 Puttemans L., Kelfs-Herent
3 Mej. De Schrijver H., Edegemschestr., 43, Mortsel
4 Mev. Kluskens-Odeur, Mechelschestw., 45 Mortsel
5 Meylemans F., Antwerpschstw., 116, id.
6 Mev. Van den Branden-Pil, id. 14, id.
7 Meeus Louise, Heirbaan, Baasrode
8 Mej. Julia De Coster, onderwijz., id.
9 Mej. Josephine De Coster, id.
9000 De Man Madeleine, onderwijz., id.
1 De Kinder Petrus, handelaar, id.
2 Saeys Jan, wijnhandelaar, id.
3 Van Asch C., Statielei, 67, Borgerhout
4 Schermie A., Hoefijzerstr., 52, Ledeberg
5 Bosschem J., Olmstr., 76, Gent
6 Willokx L., Kasteelstr., 60. Temsche
7 Mev Willokx, id. id.
8 Mev. Willokx O., Tentoonstellingslaan, 93, Gent
9 Wouters A., Dambruggestr., 330, Antwerpen
10 Nauwelaers, Zwedenstr., 20, id.
1 Mev. Nauwelaers, id. id.
2 Mej. Kussé G., Nijverheidstr., 18, id.
3 Mej. Kussé M., id. id.
4 Dr. Michiels, Saventem
5 Dhaenes Ben., Brouwer, Boechoute
6 Steep O., Nieuwstr., 83, Terhagen
7 De Cock M., bediende, Stuyvenberg, 18, id.
8 De Coch B., id. id.
9 Gyselings L., Bovenrij, Herenthals
20 Hoppen M., Nijveraar, id.
1 Pelsmaekers K., Nederij, 8. id.
2 Van Grieken G., Statieplein, id.
3 Van Horenbeeck J., K. Albertstr., 66, Wilrijk
4 Deproft L., Lge Ridderstr., 64, Antwerpen
5 Mev. Dinet-Van Gompel M., Eiermarkt, 23, id
6 De Weerdt J., Just. Lipsiuscollege, Leuven
7 De Laet A., student Waarloos
8 De Laet J., id. id.
9 Mev. Wwe. Allegaert-Heylen, Rubenstr., 87, Schaarbeek
30 Mev. Allegaert N. Du Quesnoystr. 29, Doornik
1 Lieshout C., Portaelstr., 144, Schaarbeek
2 Mev. Lieshout-Leek, id. id.
3 Bomans-De Kempeneer L., Staatsbediende, De Beuckerstr 76, Antwerpen
4 Mev. Bomans, De Beuckerstr., 76, id.
5 De Meyer N., Laer, 32, Borgerhout
6 Mev. De Lattin, A. Michielstr., 21, Antw.
7 Van der Haegen F., Camuselstr., 21, Brussel
8 De Wolf J., onderw., Nieuwstr., Lede
9 De Groeve J., Keiberg, id.
40 Poepaert A., Lge Looibroeckstr., Antwerpen
1 Daems F., druk., Antwerpschestw., Mortsel
2 Schuerwegen J., Blockstr., Antwerpen
3 Michiels J., Plantijnlei-Oost, 309, id.
4 De Geest R. N., Dreef, 18, Ninove
5 Cassiman Em., Koepoortstr., id.
6 Mev. De Geest, Dreef, 18, id.
7 Dortant Jan, Markt, id.
8 Imant M., M. Hendrikstr., 17, StAmandsberg
9 Polfliet C., Lange Kazernestr., 9, Gent
50 Faché A., Warnefordstr., 96, St Amandsberg
1 Mev. Ruyffelaert, onderpostont., Saffelare
2 Meys A., Boudewijnstr., 101, Antwerpen
3 Meys M., id. id.
4 Meys Marcel, id. id.
5 Meys A., id. id.
6 Seugier Marcel, Zilverstr., 5. Gent
7 De Grave K., Zeemstr, 75, id.
8 De Bosscher A., Geeraard Duivelsteen, id.
9 E.H. J. Van Ballaer, pastoor. Rijkevorsel
60 Leys Somers F., Dorp, 23, id.
1 Brusselaers J., onderwijzer, id.
2 Dr. Janssen C., Gr. Markt, 35, Turnhout
3 Peeraer E., Dorp, 96, Rijkevorsel
4 Janssen-Van den Plas, L., Tramstatie « De Ster », id.
5 Janssen-Van den Abeele, Centrum 13, id.
6 Peeters-De Vos A., id.
7 Renders K., student, Bochtenstr., id.
8 Van Beeck-Van de Casteele J., centr., id.
9 Debonnaire G., sigarenfabrikant, id.
70 Geerts A., hoogstudent, id.
1 E.H. Felix G., onderpastoor, id.
2 Geerts A., schepen, id.
3 Mej. Leys M., studentin, id.
4 Dr. Fransen Lod., geneesheer, id.
5 Floren K., Predikheerenstr., 19, Leuven
6 Eelen A., Dambruggestr., 223, Antwerpen
7 Peeters-Hens, Drukker, Rijkevorsel
8 Mej. Van Aelst M., Bredab., 141, Brasschaat

9 Verheyen K., Markgravestr., 49, Herenthals
80 Van Opstal J., Hickstr., 50, id.
1 Heylen V., handelaar Gr. Markt, 2, id.
2 Van Dyck A., Groote Markt, 4, id.
3 Vervoort D., Collegestr., 336, id.
4 Peeters J., onderwijzer, Stabroek
5 Van de Velde Suz., Kalken
6 Hanselaer H., onderwijzer, id.
7 Bracke K., Hoofdonderwijzer, Uitbergen
8 Cosijns R., onderw., Hoogstr., Nederbrakel
9 De Nie A., Hoogstr., id.
90 De Schrijver A., Markt, id.
1 De Beer A., Markt, id.
2 De Wolf E., onderw., Lepelstr., Michelbeke
3 Gemeentebestuur van Brugge.
4 Van den Broeck A., O. Kerkstr., 19, Antw.
5 Mej. Lambrechts P., Coppenolstr., 5, id.
6 Meert K., Bloemenpl., 25, Eindhoven.-Ned.
7 Mev. Keppens, Portaalstr., 41, Schaarbeek
8 Meessen J., Navezstr., 26, id.
9 Mej. Verschooren F., Kasteelstr., 55, Antw.
9100 Van de Vondel Th., Van Straelenstr., id.
1 Van de Mast A., Rue Froebel, 8, Schaarbeek
2 Vamaey F., O.L.Vrouw Kerkplein, 2, Laken
3 Singelyn L., Vanderstichelenstr., 104, St.-Jans-Molenbeek
4 Vuylsteke K., Scheikundige. c/o U.M°.H.K., Elisabetville
5 Helsen E., Postbus 412, id.
6 Dekegel H., Blijdscapstr., 113, Anderlecht
7 Van den Bussche G., Wemmelschestweg, 117, St. Pieters-Jette
8 Nys E., L. Theodoorstr., 14, id.
9 Hardy G., Belpairestr., 101, Berchem
10 Timmermans L., Kloosterstr., 84, Antwerpen
1 Mej. Berens C., St.Andriesstr., 34, id.
2 Buts V., Gelijkheidstr., 4, id.
3 Mev. Vanderbiest G., Van Evenstr., 21, Leuv.
4 Dr. Janssens, Provinciestr., 68, Antwerpen
5 Van der Haeghen J., Wollestr., 32, Brugge
6 De Roo, Koninginnelaan, 69, Oostende
7 Dewulf P., Touroutschestweg, 156, id.
9 Mej. Huyghebaert J., O. Kerkstr., 52, Antw.
20 Steelandt L., Em. Bockstaell., 194, Laken
1 Mev. Steelandt L., id. id.
2 De Moor A., Molenstr., 198, St.Joost-t-Noode
3 Mev. Lesaffre J., Voorstr., 40, Kortrijk
4 Mev. D'Hondt M., Korte Steenstr., id.
5 Demuynck O., Doornijkwijk, 61, id.
6 Evers Hub., Dorpstr., Willebroek
7 Spillemaeckers Frans, Gasstr., Boom
8 Robin Jan, Verbindingsdok, 22, Antwerpen
9 Mev. Robin, id. id.
30 Mej. Robin Fl., id. id.
1 Van Cauter P., Vrijlegem 108,Molhem-Brab.
2 Torfs E., Fonteinstr., 54, Borgerhout
3 Vandegaar F., Moresnet-Chapelle
4 Boudiny F., Café Zomerhof, Dageraadplaats, 30, Antwerpen
5 De Coster J., Kreefstr., 16, id.
6 Vandenbroeck A., Zonienwoudlaan, 10, St. Genes-Rode
7 Mej.De Koning H., Gretrystr. 24, Antwerpen
8 Mej.Siebens M.,S.Bernardschstw.,48 Hoboken
9 Drossaert H., Justitiestr., 12, Antwerpen
40 Depauw A., Waterschei-Genk
1 Mev. Depauw A., id.
2 Indestege J., Statiestr., Genk
3 Lantmeeters E., Kl.Semin., St. Roch-Ferrières
4 Driessen L., Statiestr., Genk
5 Houben H., bakker, Waterschei
6 Croonen H., Gaarveldstr., 58, Hasselt
7 Daniels C., Isabellestr., 6, id.
8 Maerten Lissnijder R., Dampoort, 23, St. Kruis-Brugge
9 Rombout G., Ondernem.str.,171,St.Amandsb.
50 Mev. Rombout, id. id.
1 De Cock J.,Brusselschstw., 427', Gentbrugge
2 Mev. De Cock J., id. id.
3 Blommaert J., Fonteinstr., 44, Antwerpen
4 Stopie J., Kerkstr., 49, id.
5 Morel René, Nijveraar, Zele
6 Mej. Moorkens P., Leer. Normaalsch., Diest
7 Mej. Mercelis M., Leer. Normaalsch., id.
8 Van de Wattijne M., Kruisstr., Nederbrakel
9 Blommaert J., Kokerberg, id.
60 De Ruyver E., Neerstr., id.
1 Naudts A., Herreweg, id.
2 Herregods H., Hoogstr., id.
3 Coppens Jozef, Markt, id.
4 Vivile Albert, Valkenberg, id.
5 D'Haese Angel, onderwijzer, Opbrakel
6 Roumens M., Consciencestr., 4, Roeselare
7 Mej. Desoete Yv., Boomschestw., 315, Antw.
9168 Kenis C., Rotterdamschestr., 8, Antwerpen
9 Letouche G., St. Gummarusstr., 7, id.
70 Fundin K., Paardemarkt, 69, id.
1 Mev. Fundin K., id. id.
2 Trappeniers E., J. Lambeauxstr., 13, id.
3 Mev. Meese, Nieuwland, 14, Gent
4 Mev. De Witte El., Botermanstr., 14, id.
5 Dessoy Eug., Velodroomstr., 41, Antwerpen
6 Delval Libert, Poel, 3, Gent
7 Windels Arm., Rasphuisstr., 41, id.
8 Mev. Van der Auwera-Van den Berg, Antwerpschestweg., 55, Mechelen
9 Stijgers L., Haantjeslei, 27, Antwerpen
80 Cloots Lode, Patriottenstr., 25, Berchem
1 Van Schoor J., Driehoekstr., 22, Eekeren
2 Mev. Van Schoor, id. id.
3 Van Noten Alf., Schupstr., 4, Antwerpen
4 Mev. Van Noten, id. id.
5 Van Hassel, Maalderstr., 11, id.
6 Mev. Van Hassel, id. id.
7 Van Berghen, Leopoldstr., 35, id.
8 Ringoot Lucien, Hekkerstr., 35, Wetteren
9 Gussenhoven J., Wagenstr., 125, Den Haag
90 Mej.Verborgh M., Duinenstr.13 Middelkerke
1 Mej.Verborgh J., id. id.
2 Mej.Verborgh A., id. id.
3 Mej.Verborgh Z., id. id.
4 Van der Perre J., Schreurvest, 47, Leuven
5 Tallon Lode, Pleinstr., 36, id.
6 Mej. Van Hulst, Tienschestweg., 28, id.
7 Duchateau J., Geldenaakschebaan, 30, Leuven-Heverlee
8 Mommaerts Emma, Geldenaakschebaan, 33, Park-Heverlee
9 Mommaerts Cl., id. id.
9200 Engels Herman, Moretuslei, Nijlen
1 Van Roey Karel, Burgemeester, Rijkevorsel
2 Sterkens-Bolckmans, id.
3 Mej. Weyns Germaine, id.
4 Mej. Marien Irena, id.
5 Mej. Sterkens Irma, id.
6 Mej. Leys Maria, id.
7 Mej. Janssens Elisa, id.
8 Mej. Geerts, C., id.
9 Mej. Marien Joz., id.
10 Floren Jozef, id.
1 E. H. Peeters, id.
2 Dr. Sterkens R., id.

Boekdrukkerij Rob. Bracke-Van Geert, Baasrode

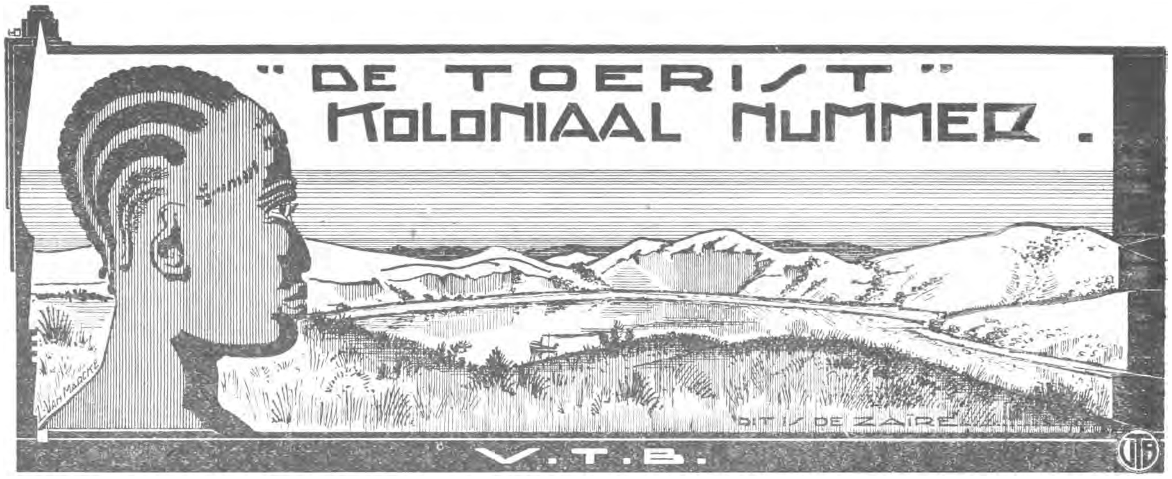

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 12,50
LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 6 **15 Maart 1924**

Een woord vooraf !

Zoowat 9 maanden geleden stuurde V.T.B. zijn eerste koloniale nummer de wijde wereld in. Dit geschiedde o. m. met de bedoeling om in Vlaamsche kringen wat meer belangstelling voor koloniale aangelegenheden te wekken. Want, welke ook hunne inzichten aangaande den aard en de toekomst-mogelijkheden der Vlaamsche beweging moge wezen, onze lezers zullen het er denkelijk over eens zijn, dat wij er moeten op staan om in onze Kongokolonie, tot wier tot standkoming zooveel Vlaamsche energie is geofferd, zooveel mogelijk ook als Vlamingen vasten voet te krijgen.

Van ons gelukkig nog kroostrijk volk gaat een niet zoo onaanzienlijk gedeelte jaarlijks zich in den vreemde vestigen. Deze haast noodzakelijke emigratie dient zooveel mogelijk te worden gericht naar landen waar onze stamgenooten niet na korten tijd door vreemde elementen dreigen te worden opgeslorpt, maar waar mogelijkheid voor hen bestaat hun eigen Vlaamschen aard trouw te blijven. Belgisch koloniaal gebied komt daarvoor in aanmerking, op voorwaarde echter dat wij, Vlamingen, in koloniale aangelegenheden ruimere medezeggenschap verkrijgen dan tot nog toe het geval was....

Maar dit medezeggenschap zal er maar eerst komen, niet alleen wanneer ons volk zijn ontvoogding zal hebben bewerkt, maar ook wanneer het metterdaad belangstelling en bekwaamheid. voor koloniale expansie zal hebben getoond.

In dit opzicht mogen wij ons thans verheugen over het feit, dat het bij de Vlamingen en in 't bijzonder bij V.T.B.-ers niet bij platonische beschouwingen over dit vraagstuk is gebleven. Er werd integendeel sindsdien praktisch werk geleverd. De Vlaamsche koloniale studiekring is werkelijkheid geworden. Dank zij de onverzettelijke ijver en de grenzelooze toewijding van ons bestuurslid, de heer Lode Van Marcke, oud-koloniaal, bestaat er een V.K.S. met hoofdzetel te Antwerpen met afdeelingen te Leuven, Gent, Elisabethstad... En morgen krijgen de V.T.B.-ers, die zulks dit aanvragen, het eerste nummer gestuurd van de Zaïre, hetwelk in de toekomst het degelijk orgaan hoopt te zullen zijn der jonge organisatie.

V.K.S. goed heil ! Moge zijn aktie, parallel loopend met die van onzen V.T.B. de beste vruchten afwerpen, ten bate der Vlamingen in eigen land en in den vreemde.

Aan " **Zaïre** „ den pas-geboren confrater wenscht De Toerist van harte, dat hij zich, evenals wijzelf in een stijgende belangstelling vanwege de Vlamingen zou mogen verheugen.

Aan den jongen broer, aan zijn kranige oprichters draagt de Toerist zijn tweede koloniale nummer op.

Vivat Crescat, Floreat V. K. S.

De Redactie.

Op weg naar Kongo, Dakar en Grand Bassam

Wanneer men van Antwerpen uit naar Kongo gaat met een boot van de « Compagnie Belge Maritime du Congo », dan doet het schip eerst de haven van **La Pallice** aan, die weinig of geen bezienswaardigheden oplevert. De eerste haven, die we daarna bezoeken is Casa Blanca, de eerste Afrikaansche aanlegplaats, waar een groot gedeelte der Fransche passagiers debarkeert.

Langs de Westelijke kust van Marokko varend bereikt de gerieflijk ingerichte stoomer het eiland Teneriffe en doet de havenplaats Santa Crux aan.Deze oude Spaansche

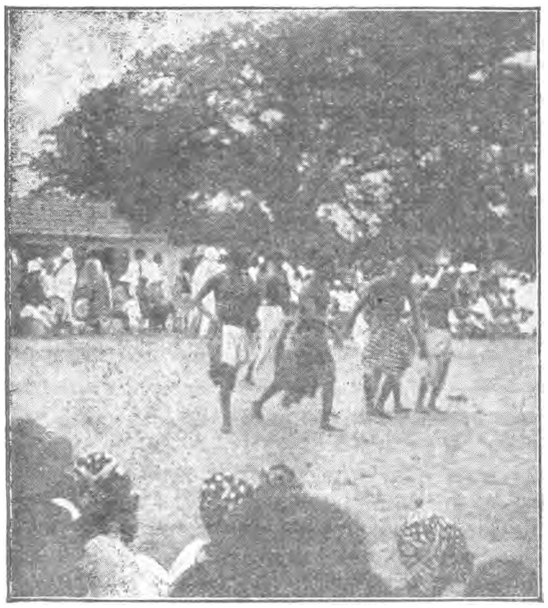

Een Senegaleesche dans te Dakar.

stad levert zooveel bezienswaardigheden dat we er gaarne langer dan de ons gegunde uren zouden willen verblijven. Doch reeds spoedig kiest de boot weer zee om ons regelrecht naar Dakar te voeren. **Dakar** is de residentie van Zijne Exc. den Gouverneur Generaal van Senegal.

Gelukkig moet hier nogal veel geladen en gelost worden, zoodat we ruimschoots gelegenheid hebben de plaats te bezichtigen,

Al dadelijk valt op het verschil in bevolking met die der hiervoor genoemde havens. De Senegaleezen zijn over het algemeen groot van gestalte en slank van bouw. Het havengedeelte der stad doet onaangenaam aan met zijn stoffige en droge hitte. Alles ligt onder een vuile stoflaag, geen enkel frisch blad van de boomen, de menschen zien er zeer groezelig uit.

Wie reeds meerdere tropische havens gezien heeft, vindt dit alles heel gewoon en kijkt zelfs niet verwonderd naar de uitgemergelde, gluiperige honden, die nauwelijks opstaan om de menschen door te laten.

Een paar voertuigen, getrokken door ribbige, versleten paarden bieden den bezoekers gelegenheid om door de stad te hobbelen.

Wanneer we even ten Zuiden van de stad gaan komen we in de buitenwijken, waar de Senegaleezen wonen. Hier valt meer te zien. Een Senegaleesche dans trok onze aandacht, dat gaf ons tevens de gelegenheid om enkele volkstypes waar te nemen. Het zijn hier de mannen, die dansen, hun rythmische extasen lijken echter meer op springpartijen. De begeleidende muziek bestaat uit een gestamp en geroffel op allerhande trommels en slechts met veel moeite kan men eenig klankverschil in dit oorverdoovend lawaai ontwaren. Niettemin wordt er flink op los gedanst en het groot aantal toeschouwers levert het bewijs dat dit volksvermaak erg in den smaak valt.

Wanneer we Dakar verlaten zien we in de verte het prachtige paleis van den Gouveneur-Generaal, dat zich als een imponeerende, witte massa tegen den donkeren achtergrond afteekent.

Van **Dakar** gaat de reis naar **Grand Bassam,** waarvan we enkel de kust in de verte zien. Hier worden we begroet door negers, die in hun lichte uitgeholde boomstammen, als pijlen over het water schieten, om weldra uit hun vaartuigen te springen en te duiken naar de muntstukken, die de passagiers hun toewerpen.

Enkele reizigers wenschen hier te ontschepen, wat in casu op een zeer eigenaardige wijze plaats heeft. Een grootere roeiboot, door een tiental roeiers voortbewogen, komt naast onze groote stoomboot liggen. In die boot bevinden zich twee vierkante bakken, die aan den laadboom worden gehechen.

In die bakken nu mogen onze passagiers plaats nemen. Daarna gaat het geheel weer de lucht in en gedurende enkele oogenblikken slingeren de ontschependen tusschen hemel en oceaan om langzaam met

hun zeer eenvoudige en ietwat griezelige lift in de roeiboot te zakken.

Ondertusschen blijven de bedelende negers steeds moedig doorzwemmen en duiken tot men hun geen geld meer toewerpt.

Als alle goederen gelost zijn wordt de reis voortgezet naar **Banana,** de eerste haven in Belgisch Kongo.

P. v. O.

Antwerpen - Katanga

REISINDRUKKEN.

Meermalen is het me gebeurd brieven uit België en bijzonderlijk uit Antwerpen te ontvangen, waarvan gewoonlijk het begin me aankondigde dat de afzender in de haast gebruik had gemaakt van het aanstaande vertrek van de Congoboot om me eenige woorden te sturen.

Katanga behoort toch bij Belgisch Congo niet waar ? En hoe kan iets beter verzonden worden dan met de Congoboot.

Wat echter over het hoofd wordt gezien is dat Katanga deel uitmaakt van Boven-Congo, dat de verbindingen tusschen Katanga en Boma (Beneden-Congo) alles behalve goed zijn ingericht, dat er zelfs maar een enkele verkeersweg bestaat, nl. de Congostroom !

Een reis Boma-Elisabethville (Katanga) vergt ongeveer 40 dagen ; voeg daarbij de 15 à 17 dagen overtocht Antwerpen-Boma en men komt tot de slotsom dat Antwerpen-Katanga via Boma-Leopoldville in ongeveer 2 maanden afgelegd wordt.

Nochtans bestaat er mogelijkheid diezelfde reis via Kaapstad (Zuid-Afrika) te doen in 25 dagen !

Juist van deze reis zal ik trachten eenige reisindrukken te geven.

* * *

Eigenlijk begint deze reis te Brussel.

1ste dag.

Niet beschrijvenswaardig, tenminste niet het eerste gedeelte. Wie heeft niet reeds de reis Brussel Oostende per spoor gemaakt, over Ternat-Denderleeuw-Aalst-Gent-Brugge ? Aan te merken nochtans: om de verbinding met de boot Oostende-Dover niet te missen, moet men 's morgens uit Brussel vertrekken met de boottrein van eenige minuten na 7 uur. Overtocht van het Kanaal Oostende-Dover tusschen 12 uur middag en 4 uur — de aanplakbrieven melden wel dat de overtocht in 3 uren wordt gemaakt, maar dat gebeurt zelden —, harde zee, straffe wind, men krijgt reeds een proefje van wat het zijn zal, wanneer men de groote zeereis aanvaardt.

Tusschen haakjes gezegd, zeeziekte kan vermeden worden door het nemen van een zeker poeder, welke ik noem zonder echter reklaam te maken voor dit merk (want ik heb geen duit gekregen om er reklaam voor te maken): MOTHERSILL'S SEASICK REMEDY. Ik persoonlijk heb van zeeziekte nooit iets geweten, de boot mocht schommelen en stampen zooveel zij wilde, maar personen erg onderhevig aan zeeziekte, welke ik dit middel heb aanbevolen, bevonden er zich altijd goed mede en hadden niet het minste ongemak gedurende hun overtocht. Wetenschappelijk wordt de zeeziekte zoo uitgelegd : de zenuwen in het achterhoofd en hals worden door de bewegingen van het schip in hun werking belemmerd, ze oefenen een zekeren invloed uit op de maag en men weet wat volgt ! De bovengenoemde poeders hebben ten doel juist deze zenuwen alleen te bedwelmen, zonder verder ongemak voor den persoon, en heel het raadsel is opgelost.

Aan boord der rijksbooten PIETER DE CONINCK, JAN BREYDEL, STAD ANTWERPEN, VILLE DE LIEGE, PRINCESSE CLEMENTINE, en nog andere, is het recht gezellig. Een goed promenadedek, waar kan rondgekuierd worden, wanneer het ten minste de zee toelaat: is het slecht weder, dan heeft men te zijner beschikking: leeskamer, rooksalon, bar, eetsalon, enz.

Betrekkelijk spoedig komen de witte klippen om Dover in zicht. Naarmate men de Engelsche kust nadert, worden de krijtrotsen meer zichtbaar, eindelijk vaart men de haven binnen. Een paar minuten nadien begint de ontscheping, handbagage wordt nagezien en na een half uur is men reeds klaar om per spoor naar Londen te vertrekken, alwaar men rond zes uur 's avonds aankomt.

De reis gaat den eersten dag niet verder.

2de DAG.

Hier laat ik nu mijn dagboek spreken :

4 uur 's namiddags, vertrek uit Southampton per s/s « Armadale Castle », groot 12973 ton. (Union Castle line).

5 uur, op anker in de Solvent River, dikke mist. Een half uur later, is de mist wat opgeklaard en gaat de reis voort in langzame vaart. Eenige minuten nadien in zee.

8 uur 's avond. In het kanaal. Woelige zee. De Engelsche kust verdwijnt langzamerhand,

hier en daar nog eenige lichtstrepen der vuurtorens... De boot vaart sneller. Rond 10 uur zoek ik mijne hut op.

3de DAG.

Heel den nacht heeft het gestormd ; de boot danst en slingert. Het is nog mistig.

Heel vroeg reeds is Ushaut (Fransche Kust) in 't zicht : men stoomt de Golf van Gasconje in. Zou de overtocht dezer golf goed afloopen ?

Middag. Aantal afgelegde zeemijlen:222.

Eenige booten worden gekruist. De zee blijft woelig. Het is bitter koud. Men tracht den tijd te verdrijven in de leessalon.

's Namiddags. Af en toe weer dikke mist, de misthoorn van het schip verwittigt de andere schepen welke gedurig antwoorden. Men huivert bij de gedachte dat men ieder oogenblik in botsing kan komen. Voorzichtigheidshalve heeft de kapitein alle luiken doen sluiten, de waterdichte beschotten zijn neergelaten.

Niet veel beweging aan boord. De meeste passagiers zijn zeeziek. En voort gaat de boot met rollen en schommelen.

4de DAG.

Heel den nacht was het woelig ! harde wind. Weinig rust is er genoten. De meeste passagiers bleven in hun hut.

Middag : aantal afgelegde zeemijlen sinds gistermiddag : 367. Men krijgt de zwarte klippen van kaap Finistère in zicht. We dobberen voort. De officieren aan boord voorspellen weersverandering.

5de DAG.

We gaan nu langs de Portugeesche kust, zonder daarom nochtans land te bemerken. De zee is kalmer.

Middag : aantal afgelegde zeemijlen sinds gistermiddag : 380 (ongeveer Kaap St. Vincent). Guur weder en regen in den achtermiddag. 's Avonds heeft men bal gehouden op het promenadedek, doch het heeft niet lang geduurd uit hoofde van den kouden wind.

6de DAG.

Goede nachtrust genoten. Rond 7 uur van morgen wordt land geseind: We naderen MADEIRA. De vuurtoren varen wij voorbij, alsmede de dorpen Caniçal, Machico en Santa Cruz en eindelijk wordt het anker neergelaten in de haven der hoofdstad van MADEIRA, Funchal. Het is 8 uur.

De haven van Funchal is te ondiep voor de zeeschepen, wij blijven dus op de reede voor anker.

Aanstonds is ons stoomschip door een zwerm bootjes omringd, opgevuld met zwemmers, duikelaars, verkoopers van alle soort inlandsch goed. Voor een muntstuk in het water geworpen, wordt geduikeld en gevochten, andere muntstukken volgen, het wordt een geroep van belang.

Om 9 uur gaan we aan wal per motorboot. Prijs Sh. 2. Men heeft een paar uren tijd en men maakt er gebruik van om Funchal te gaan bezichtigen en eene flesch Madeirawijn te drinken. 11 uur. Terug aan boord. Het anker wordt gelicht, en voort gaat de reis, nu in rechte lijn naar Kaapstad, zonder verdere aanlegplaats. Middag: Madeira verdwijnt stilaan aan den gezichteinder.

Aantal afgelegde zeemijlen sinds gisterenmiddag:333.'s Namiddags merkelijke verandering van het weer. Om de volgende dagen de zeereis gemoedelijk en aangenaam door te brengen, werd overgegaan tot de samenstelling van een sportkomiteit, welke zich zal bezighouden met het regelen der spelen, feesten, concerten, uitdeeling der prijzen, enz. Om de voor den aankoop der prijzen en voor de fooien aan het personeel noodige gelden te verzamelen is reeds eene omhaling gedaan welke ongeveer £ 50 heeft opgebracht. Mooie som in verhouding met het aantal passagiers. En in den avond wordt niet anders gesproken dan over de spelen en feestelijkheden welke plaats zullen grijpen. Reeds ontstaan er weddingschappen. Wie zou er den eersten prijs behalen voor dit en dit spel, hoeveel zeemijlen zal het schip afgelegd hebben morgen middag, enz., enz. Onnoodig te zeggen ook dat de Bar goed gevuld is, en men zich de verschillende dranken goed laat smaken. Het wordt levendig aan boord. Wat verschil met de eerste dagen van het vertrek.

7de DAG.

Beter weder nu, doch nog niet warm.

Reeds vroeg dezen morgen zijn we TENERIFFE voorbijgevaren met zijn wereldberoemden berg (piek), ongeveer 4000 m. hoog. Rond twaalf uur was die zwarte massa nog altijd zichtbaar aan den gezichteinder.

In de omgeving van Teneriffe, hebben we de « Balmoral Castle » gekruist. Middag : aantal afgelegde zeemijlen sinds gistermiddag : 382. De zee heeft eene donker blauwe tint en is kalm. Iedereen is op het promenadedek.

In den namiddag wordt er verslag gegeven der eerste zitting van het sportkomiteit;

wat men heeft vastgesteld, welke spelen er zullen uitgevoerd worden, hoe de avonden zullen worden doorgebracht.

Intusschen laat de muziek aan boord eenige lustige deuntjes hooren. De inschrijvingslijsten gaan rond, geen enkele passagier heeft zich onthouden.

's Avonds van 8 tot 10 uur: Galabal 1ste en 2de klas. De stemming is vroolijk.

8ste DAG.

Schoon weder. Effen zee als een spiegel. Eenige bruinvisschen volgen de snelle vaart van het stoomschip, komen als pijlen uit het water om dan terug in eene sierlijke beweging te duikelen, ze spelen en dartelen dat het een plezier is te zien. Een zwerm albatrossen volgt nog steeds ons schip met snellen vleugelslag, gereed om het weinige dat over boord geworpen wordt op te pikken.

In den voormiddag zijn de dekspelen begonnen: een ware prijskamp.

Rubber Quoits (gummi schijven)

Bucket Quoits (bakspel met koorden schijven).

Dektennis.

Middag : aantal afgelegde zeemijlen sinds gistermiddag : 387. De AUCTION SWEEP (Gissingen nopens de snelheid van het stoomschip) gaat ook zijn gang en veel geld wordt er mee gewonnen en verloren. In den namiddag worden de dekspelen voortgezet. 8 uur 's avonds : Bal 1ste en 2de klas. Vroolijkheid overal.

9de DAG.

Het wordt schoon en warm weder. Lichte kostuums komen voor den dag. Een heerenleventje, wat ?

In den voormiddag weer dekspelen. Stilaan worden de slechte spelers «buitengesmeten»; dezen morgen kreeg ik mijn genadeslag. Zwermen vliegende visschen vertoonen zich op vele plaatsen rond het schip, een eigenaardig gezicht; soms kan men ze nagaan tot op een honderdtal meter, daarna plonsen ze als een steen in het water en verdwijnen.

Middag : aantal afgelegde zeemijlen sinds gistermiddag 378.

De geheele namiddag nogmaals dekspelen ; de slechte spelers krijgen nu hunne beurt.

8 uur 's avonds. Concert op het promenadedek 1ste en 2de klas.

(SING-SONG, van alles wat). Bal 3de klas.

10de DAG.

Het is warm en geen wonder, we naderen den evenaar. Heerlijke blauwe zee, zonder bewegingen.

Doch ja, ginds op een 200tal meter, zijn eenige zwarte vinnen zichtbaar... eene bende haaien zoekt haar voedsel... eenige bruinvisschen waren voor een paar oogenblikken zichtbaar, doch zijn nu verdwenen.

Iederen morgen tusschen 10 en 11 uur geeft de muziek aan boord een concert, terwijl de dekspelen nog steeds hunnen gang gaan. Middag : aantal afgelegde zeemijlen sinds gistermiddag : 374. In den namiddag krijgen in de dekspelen enkele goede spelers reeds hunnen «stamp». Het wordt serieus en interessant...

4 uur : Tee-partij op het promenadedek, heerlijk gezicht, die bonte wemeling der passagiers... en er wordt « geflirt »...

8 uur 's avonds, bal 1ste en 2de klas.

11de DAG.

Heel warm, geen wind. En daar het Zondag is, is er absoluut niets te doen aan boord. Engelsche mode... Verveling heerscht er echter niet, de groote leunstoelen op het dek zijn zoo verleidelijk... ,

Middag : aantal afgelegde zeemijlen sinds gistermiddag : 383. 's Namiddags 4 uur : Tee-partij op het promenadedek. 's Avonds natuurlijk geen bal; wat denkt ge wel, op Zondag ! De avond werd doorgebracht met kaartspelen (Bridge).

12de DAG.

Om 2 uur van morgen zijn we den evenaar voorbijgestoomd. Natuurlijk is er geen sprake geweest dit feit te vieren... 't Was wat te vroeg...

En daarbij, het is geweldig warm... nochtans zijn er nog eenige passagiers welke altijd maar hun beste doen in de dekspelen... de beste spelers of de gelukkigste, als men het zoo noemen wil, kampen.... Daareven hebben we de « WALMER CASTLE » gekruist. Middag : aantal afgelegde zeemijlen sinds gistermiddag : 377. In den namiddag opeens een schril geluid der stoomfluit, de alarmsignalen komen in werking, iedereen ijlt naar het dek... Wat is er gaande ?... niets te bespeuren... de zon blinkt aan het uitspansel, en de boot spoedt zich met zijn geregelde snelheid. Eindelijk wordt het raadsel opgelost: de kapitein heeft ons willen verrassen met eenige oefeningen bij geval van zeeramp. Alle passagiers dienen zich aan deze oefeningen te onderwerpen. De reddingsgordels worden aangepast, de reddingsbooten worden op en af gelaten, iedereen krijgt zijn nummer, zijn groep; onderricht wordt

gegeven om in geval van nood zoo min mogelijk het hoofd te verliezen... in één woord de noodige maatregelen worden getroffen. En daarmede is een heel deel van onzen achtermiddag in beslag genomen geweest.

4 uur : Tee-partij op het promenadedek.

's Avonds 8 uur : Bal 1ste en 2de klas.

13de DAG.

Altijd heel warm. Vroeg in den morgen kruisen we het s/s « Aenea». Heel de voormiddag wordt nog in beslag genomen door de dekspelen.

Middag : aantal afgelegde zeemijlen:361.

's Namiddags verrassing : groote netten worden op het dek uitgespannen, heel het promenadedek wordt afgesloten... Men kondigt aan dat eene cricket-match gaat plaats hebben tusschen de passagiers 1ste en 2de klas... waar gaat het naartoe, cricket spelen op een boot ! Binnen kort zullen we ook het voetbalspel kunnen beoefenen ! De cricket-match had plaats en de 1ste klas was overwinnaar.

Daarna, om 4 uur. Tee-partij op het dek.

's Avonds : Kaartprijskamp (Bridge) 1ste en 2de klas. 3de klas : volksbal...

14de DAG.

De warmte neemt wat af, doch nog warm genoeg om bij de minste beweging te zweeten... Niettegenstaande dat gaan de dekspelen nog altijd hun gang... de kampioenen meten zich !...

Middag : aantal afgelegde mijlen : 363. Heel de namiddag is nu verpast voor de deksport :

Aardappelenkoers.
Eierenkoers.
Hardloopen.
Are you there ?
Bolster Bar.
Biscuit and Whistling race.
Teekenoefeningen, enz. enz.

Rond 4 uur is dat afgeloopen. Morgen worden de «finals» gespeeld.

4 uur : Tee-partij op het dek.

's Avonds 8 uur : Bal 1ste en 2de klas.

15de DAG.

't Is minder warm. Hebben daareven het s/s « Briton » gekruist. Al de « finals « der dekspelen werden dezen morgen gespeeld. En om dit alles waardig te sluiten was er eene match 1ste en 2de klas « TUG OF WAR » (Koordtrekken). Heel de eerste klas werd in de tweede gesleurd. Aantal afgelegde zeemijlen 362. Namiddag : rust. Men «flirt» wat om den tijd te verdrijven... men slentert over het dek nastarend de vliegende visschen en de bruinvisschen.

4 uur : Tee-partij in salon 1ste klas. 8 uur 's avonds: Gemaskerd bal. Dek versierd. Vreugde en plezier overal.

16de DAG.

Dezen morgen wordt er geluierd... het feest was gisteren avond laat afgeloopen... Middag : aantal afgelegde zeemijlen : 363. Heel den namiddag rust.

8 uur 's avonds : Concert in 1ste klas en uitreiking der prijzen, welke aan boord zijn gekocht... Een gezellige avond.

17de DAG.

Weersverandering !... Veel wind, harde zee. De boot huppelt geweldig... We naderen Kaapstad en de kaap De Goede Hoop of beter gezegd de Kaap der Stormen ! Geen wonder dus dat de zee onrustig is. Middag : aantal afgelegde zeemijlen :361! Dat de zeeziekte weder slachtoffers onder de passagiers had gevonden was goed te bemerken bij de lunch... de eetsalon was maar half vol... Ook weinig beweging 's namiddags op het promenadedek. 's Avonds 8 uur was er toch weder bal 1ste en 2de klas! Een aardig gezicht te zien dansen wanneer de boot zóó schommelt.!

18de DAG.

De gansche nacht was de zee erg woelig en het slapen ging maar slecht. Dezen morgen nochtans is er wat kalmte. We zijn tegen de Kust van Zuid-Afrika. Middag : aantal afgelegde zeemijlen : 319. En dezen namiddag houdt zich iedereen bezig met het inpakken der koffers, want morgen vroeg zullen we voor Kaapstad zijn... 's Avonds wordt er op het dek gewandeld, over alles gesproken, de toekomstige ontscheping, het naderend afscheid, want men heeft zich toch eenige vrienden aan boord gemaakt... en het wordt laat vooraleer men zich ter ruste begeeft.

19de DAG.

Om 5 uur 's morgens is de vuurtoren van Robben Island reeds zichtbaar, eene grijze lichtstreep vertoonde zich aan den gezichteinder... Stilaan wordt het helderder, het uitzicht over de zee breidt zich uit, en daaropeens duikt eene donkere massa uit het water op... ginds ver, daar waar de zee den hemel raakt... Die donkere massa groeit aanhoudend, wordt hooger en hooger.

Kaapstad is nabij want we hebben den Tafelberg in 't zicht, ongeveer 1000 meter hoog. Twee pieken vertoonen zich aan beide zijden van den Tafelberg...links DUIVELSPUNT, rechts LEEUWENKOP; een derde

heuvel wordt zichtbaar:SIGNAALHEUVEL Het is 6 uur, de eerste stralen der zon breken door; de bergen krijgen een blauwe tint; naarmate de zon rijst wordt alles duidelijker, men ziet de stad zich langzamerhand ontwikkelen tusschen de zee en de hoogergenoemde bergen. Een onvergetelijke aanblik... grootsch !... Kaapstad is een der schoonste havens van de wereld, en mag op gelijken rang gesteld worden met Napels, Rio Janeiro en San Francisco.

Om 7 uur zijn we voor de stad. We hebben 5978 zeemijlen afgelegd in 18 dagen. Om 8 uur begint de ontscheping, er wordt afscheid genomen en het is 9 uur vooraleer men de stad kan ingaan. Veel tijd schiet er niet over, want de trein naar Katanga vertrekt dezen namiddag 3 uur.

Wat er eerst en vooral te doen valt is plaatsen te reserveeren in den trein, zijne bagage in te schrijven, en dan eerst kan men wat gaan slenteren in de schoone stad Kaap-

Waterval Lubumbashi-Rivier.

stad. Klokslag 3 uur zijn we van namiddag vertrokken van het Adderley Street Station en nu wordt het een rit van meer dan 5 volle dagen... ongeveer 140 uren trein... een vermoeiende rit !

Weldra bereikt men Bellville, dan Eerste River Junction, en eindelijk wordt er gestopt in The Paarl, 36 mijlen van Kaapstad, reeds 405 voet boven den zeespiegel. Zoo gaat de reis voort over Huguenot Station, Wellington, Hermon, Porterville, Road Station, Tulbagh Road, Wolseley Station, Worcester (109 mijl — 794 voet hoog).

Na Worcester trekt de trein nu door het rijke fruitdistrikt over Sandhills, Hex River, Orchards en De Doorns, tusschen 1100 en 1600 voet boven den zeespiegel. De lijn volgt nu de Hex River Valley en is weldra voor een schijnbaar onoverkomelijken muur; de Hex River Mountains, grens van het Groot Karoo * Tafelland daarboven, op ongeveer 3190 voet hoogte gelegen... Maar tunnels, steile hellingen, krommingen, enz. hebben deze geweldige hindernis overwonnen en op 36 mijlen van Worcester is deze hoogte reeds bereikt (ongeveer 1100 meter). Een wonder schoon vergezicht geniet men van hier uit.

Om zeven uur wordt de maaltijd in den eetwagen opgediend, onderwijl zijn de slaapplaatsen in gereedheid gebracht door het personeel van den trein, en rond 9 uur 's avonds heeft iedereen zich reeds ter ruste begeven.

20ste DAG.

Slapen in een trein welke maar altijd voortsnelt, is een moeilijk iets. Ook was ik vroeg op de been dezen morgen. Rood stofzand overal... we zijn in de Karoozandvlakte.

We bereiken Hutchinson Junction (419 mijlen van Kaapstad); tegen den middag zijn we in De Aar (500 mijlen, 4079 voet boven den zeespiegel). De trein staat hier lang stil. In den Boerenoorlog (1899-1902) werd De Aard als basis gebruikt voor het Engelsche Leger, welke van hier uit Transvaal en Oranje Vrijstaat aanviel. Kort na De Aar wordt de Oranje Rivier overgestoken over eene brug van ongeveer 400 meter lengte, dan volgen Belmont, waar het eerste gevecht van den Boerenoorlog plaats greep, (11 Nov. 1899), **Modder River Station** (nieu we brug, de vroegere werd vernietigd bij het uitbreken van den Boerenoorlog, (October 1899), **Beaconsfield** en 's avonds zijn we te **Kimberley,** 4012 voet boven den zeespiegel, 647 mijlen van Kaapstad.

Kimberley is wereldberoemd om zijne diamantvelden. Gedurende den Boerenoorlog werd deze stad door de Boeren ingesloten en gedurende 124 dagen belegerd.

21ste DAG.

In den morgen bereiken we **Mafeking,** de stad welke gedurende den Boerenoorlog een beleg onderstond van 217 dagen. Kolonel Baden-Powell verdedigde deze plaats aan het hoofd van 800 manschappen en eene halve batterij kanonnen.

Men verlaat nu de Zuid-Afrikaansche Kolonie, verder naar het noorden, naar Rhodesia door het Bechuanaland Protektoraat. Eentonig is deze reis langs Pitsani, Lobatsi, Ranoutsa, Plumtree, Figtree.

22ste DAG.

Vroeg in den morgen stoppen wij te Bulawayo (1360 mijlen van Kaapstad, 4469

voet boven den zeespiegel) en heel den dag wordt in deze stad vertoeft.

Bulawayo is een Zuluwoord, wat letterlijk vertaald beduidt: «De plaats der Slachting». Bulawayo is de hoofdstad van Rhodesia en telt ongeveer 7000 blanke inwoners. Vroeger was deze stad de hoofdstad van de Matabele stam.

De stad zelf is even als alle steden in Zuid-Afrika rond een groote, breede marktplaats gebouwd, volgens het systeem der rechthoekige blokken. De straten loopen van het N. naar het Z., de lanen van Oost naar West. De straten en lanen zijn zeer breed.

Als gebouwen : **Hotels** : Palace Grand, Carlton, Impérial, Avenue, Cecil, Masonic. Verschillende clubs zijn er gevestigd.

De voornaamste openbare gebouwen zijn het **Government House** (Paleis), **Market House,** Halle), **Municipal Buildings** (Gemeentehuis), **Postkantoor, Castoms Department** (Tol), **Court House** (Paleis van Justitie), **Politie Station** (Politie), enz....

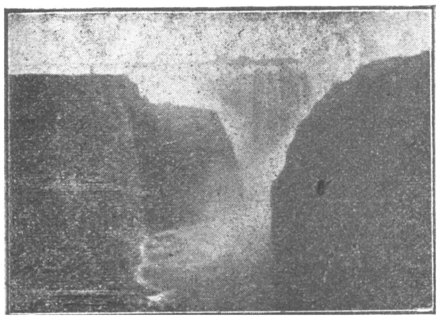

Rhodesia. Victoria-Waterval.

Een kolossaal bronzen standbeeld van Cecil Rhodes (van daar de naam **Rhodesia**) prijkt in de **Main Street** (Hoofdstraat). Een weinig verder, een monument in steen, waar bovenop een machinegeweer staat, welke gediend heeft in den opstand van 1896 en opgericht is als herinnering aan de 257 blanken, welke hun leven lieten in dezen Matabele opstand.

Bulawayo heeft 6 kerken : Anglikaansche, Roomsch Katholiek, Wesleyan, Hollandsch Gereformeerde, Presbyterian, Synagoge; verder 2 theaters, een volksboekerij, een Museum, een hospitaal, enz. Een buitengewoon schoon park met dierentuin; ook een mooie renbaan voor paardenrennen.

Eenige uitstappen kunnen van uit Bulawayo worden gedaan : **Matopos** (graf van Cecil Rhodes en World's Vieuw); de **Matopo Dam,** de **Khami ruïnen** en **Zimbabwe puinen.**

Bulawayo is het eindpunt der (S. A.R.) Zuid-Afrikaansche spoorwegen. — Nu wordt de reis met de Rhodesia Railways voortgezet. Het is 4 uur 's namiddags. Weldra passeeren wij **Gwaai River,** en van hier tot **Dett** (72 mijlen) loopt de spoorbaan in ééne rechte lijn, zonder een enkele bocht, 't is de langste rechte spoorwegstrook der wereld.

23ste DAG.

Dezen nacht zijn we **Wankie,** het steenkoolcentrum in Rhodesia, voorbij gestoomd.

Nu, 9 uur 's morgens, staat de trein te **Victoria Falls Station,** ongeveer één mijl van de beroemde Victoria Watervallen, (Zambesi rivier), welke in grootschheid wedijveren met de Niagara Watervallen in Noord-Amerika.

De spoorweg gaat over de Zambesi rivier, een weinig beneden de watervallen, over eene ijzeren brug, ongeveer 200 meter lang, 100 meter boven de rivier. Deze brug is de hoogste der wereld. Heel langzaam rijdt de trein er over, men krijgt een heel mooi gedeelte der watervallen te zien, men volgt nu verder een poosje den bovenloop der Zambesi rivier en eindelijk stopt men te **Livingstone** (Barotseland) (1647 mijlen van Kaapstad, 2977 voet hoog).

Des middags zijn we uit Livingstone vertrokken en stoomen immer noordwaarts langs **Seukobo, Makoli, Kalomo,** enz. (veel leeuwen in deze buurt).

24ste DAG.

In den nacht reden we over de **Kafue rivier** langs een ijzeren brug van ongeveer 4 à 500 meter lengte. In de statie van **Broken Hill** wordt ontbeten. Ik noem hier statie, een plaatijzeren gebouw, koloniaal model, waarin het heel warm is.

De eetwagen wordt hier achter gelaten; de trein welke ons nu naar Katanga zal brengen bestaat uit goederenwagens, waaraan 5 reizigerswagens zijn vastgehaakt ! Stilaan komen wij in de Afrikaansche wildernis.

Om 10 uur zijn we uit Broken Hill vertrokken en nu hopen we dezen avond in Belgisch Congo te zijn. Men passeert Kashitu, in den valavond **Bwana M'kubwa** (kopermijnen), dan **N'Dola** (grens), eindelijk rond 8 uur zijn we te **Sakania** op Belgisch grondgebied ! (2156 mijlen van Kaapstad, 4183 voet hoog. Nogmaals ver-

andering van trein, verder onderzoek van bagage. Avondmaal in de statie van Sakania, onderwijl is de trein der C. F. K. (Chemin de fer du Katanga) in gereedheid gebracht en om 11 uur 's avonds gaat de reis verder. Op de locomotief 5 negers, geen enkele blanke !... Half reizigers, half goederentrein.

25ste DAG.

Heel den nacht heeft de trein goed gereden. Nu echter wordt veel gestopt, dan eens om den watervoorraad aan te vullen voor de locomotief, dan weer om hout te laden, want er wordt alleen hout gestookt, en zoo komen we te **Baya**, dan te **Nunania**, eindelijk te **Katubu** en ten slotte in **Elisabethville**. Oef ! Het is 10 uur. We zijn op 2305 mijlen van Kaapstad ! Het doel onzer reis is bereikt....

Chipipia.

Een tochtje in een Kano van Coquilhatville naar Eala in Belgisch Kongo

Reizen in een tropisch, pas gekoloniseerd land, levert tal van eigenaardige verrassingen op. Wie enkel zijn gemak zoekt moet niet naar de tropen overkomen, want daar zal hij lang moeten zoeken naar slaapwagens, eetsalons en alle andere comfort, welke onze moderne internationale treinen hem bieden.

Neen, om in een land als Kongo te reizen moet men heel wat bescheiden zijn in zijn eischen. Men komt zeer licht voor het feit te staan vijf dagen van zijn leven te moeten doorbrengen op een Kongoboot(1). Zoo'n vaartuig is geen luxeboot, al geeft een oud-koloniaal het die vleiende benaming. Gaat men achteraan staan, dan wordt men vergast op een roetregentje ; ja, men loopt zelfs gevaar een stuk brandend hout op zich te krijgen. Verder maakt het rad, dat achteraan bevestigd, den dienst verricht van schroef, overdag den helsch lawaai. 's Nachts heeft men daar geen last van, aangezien het dan te donker is op de stroom en men dan licht op één der talrijke zandbanken zou stranden. Men mist er alle comfort en toch... wil men een goed kandidaat zijn om aan « toerisme » in Kongo te doen, dan zet men een opgeruimd gezicht en spreekt vol enthousiasme over zoo'n prachtvaartuig.

Ik hoop, dat velen, dergenen die hun bestaan in Kongo gaan zoeken, dit eigenaardig soort enthousiasme zullen bezitten, want trots alles is het leven hier werkelijk aangenamer, intenser en grooter dan in Europa voor hen, die nog gevoel hebben voor wat anders dan mondain gedoe.

Wie hier wil reizen moet een groote dosis kalmte bezitten en een nog veel grootere dosis blijgezindheid. Zoo iemand zal zeker het reizen in Kongo verkiezen boven onze Europeesche slaapwagens.

't Is tien uur 's avonds; in de verte zien we een groot licht, het teeken. Deze moderne vuurtoren bestaat uit een van rottan gevlochten zak, gevuld met brandbare stof, die men aangestoken heeft.

Aan de aanlegplaats gekomen houdt de boot stil en worden er een paar planken uitgelegd, zoodat de passagiers gemakkelijk aan wal kunnen komen.

Op een paar minuten staan er een stapel koffers en kisten naast u.

Ja, daar staat je nu met je eigendommen. Maar daar is ook alles meegezegd. Pakjesdragers ? Och man, die zijn hier niet. Hotels zijn er ook niet en als er één is heeft het geen kamers beschikbaar.

Nieuw aangekomenen maken zich druk, maar oude kolonialen glimlachen even ; alles komt toch immers in orde ! Na veel zoeken ontdekt men wel iemand, die nog een « malle lit » bezit. Dat ding wordt dan in de een of de andere kamer opgezet en als je uit je koffers nog een moustiquaire (klamboe) opduikt ben je klaar en kunt je gaan slapen.

In Kongo reist iedereen als de slakken. Men heeft een bedkoffer met een matras en een klamboe. Feitelijk is het een gewoon veldbed, dat de vorm heeft van een koffer. Verder heeft men altijd een tent en een veld, zoodat men altijd zijn slaapgelegenheid kan opzetten, slapen en zijn voorraad blikjes kan oppeuzelen. Wat kan men meer verlangen ? 't Is toch hetzelfde als een slaapwagen en restauratierijtuig van een internationalen trein.

Maar met dit al moeten we verder. Coquilhatville is een mooie plaats, maar het doel van onze reis is Eala.

Den volgenden dag wordt er dus naar een prauw omgezien. Kisten en koffers worden er op geladen en de tocht gaat

(1) Kongo [stroom] boot.

verder. Niets is grappigers dan zoo'n reis op een stroom in Kongo.

De eerste vereischten zijn geduld en onverschilligheid of beter gezegd een ietwat fatalistische levensopvatting. Men denkt maar : « Als mijn laatste uur niet geslagen is dan ga ik toch niet dood » en men zet zich in den uitgeholden boomstam net alsof het een clubzetel in een fijne rooksalon gold. De kano wordt in beweging gebracht door een acht- tot tiental roeiers, die allen staande en met lange pagaaien in een gelijk tempo gaan roeien.

Maar wacht even ; we zijn nog niet zoover. De eene moet zijn jurkje nog wat rechttrekken, de ander zijn voeten wasschen, een derde een soort van baadje wegstoppen, een vierde wat chikwanke in een hoekje neerleggen... wat er ook van zij, de heeren hebben allen tijd. Ze zullen zich voor den mondele (blanke) niet haasten. Als ze hun zaken naar goeddunken geregeld hebben zetten ze zich in beweging. De kapita (het hoofd) achteraan aan het stuur met een groot stuk hout in de hand, waarmede hij de maat slaat en het rythme aangeeft. De anderen pagaaien moedig voort.

Na een poosje worden ze moe en nu krijgen we wat anders te hooren. Eén roeier begint te zingen, d.w.z. eenige geluiden uit te stooten, die op zingen moeten gelijken. Soms houdt hij even op en dan antwoorden alle anderen met een langgerekt: «Ajoo»... of een kort schel « wai », al naar de beteekenis van wat er gezongen wordt.

Voor ons blanken is dit alles buitengewoon eentonig. Gelukkig schijnt het den heeren ook gauw te vervelen. Ze gaan tot een ander nummer van het program over.

Eén, die vooraan staat, begint een melodramatische komedie, waarvan we de woorden wel niet begrijpen, maar hun gebarenspel is duidelijk genoeg. We kunnen de geheele mimiek ongeveer als volgt weergeven :

« Toe nu, lieve pagaai, wees zoet. Duw krachtig het water weg, anders krijg je klappen ». Ter zelfder tijd haalt hij de pagaai, uit het water en als een vader, die voor gedrag zijn kind een licht tikje geeft, slaat hij het ding heel zacht.

De tocht gaat verder; na eenigen tijd begint hij weer. « Goed zoo, lieve pagaai, dat zie ik graag, zoo werk je tenminste goed ». De pagaai wordt uit het water gehaald en met beide handen gestreeld.

Weer is het even stil, dan vervolgt hij : « Wordt je moe, lieve pagaai, of ben je soms vuil. Ja, dat vieze water is onaangenaam ».

De pagaai wordt weer uit het water getrokken, besproeid en gewasschen. Ineens weerklinkt een schel gekrijsch; de pagaai wordt nijdig in een halve cirkel rondgezwaaid. De booze geesten komen aan en worden zoo bezworen.

In de verte ziet men nu en dan een log nijlpaard of even boven water de oogen van een krokodil. Als men dit ziet moet men maar gelaten denken: « Zoolang dit houten schuitje niet omslaat is alles veilig, zoo niet, dan is mijn laatste uur geslagen ».

Dit schijnt echter nooit vroeger te gebeuren dan het moet en zoo zit ik nu gezellig te schrijven in mijn huis te Eala, net alsof ik nooit zoo'n tochtje had meegemaakt.

P. v. O.

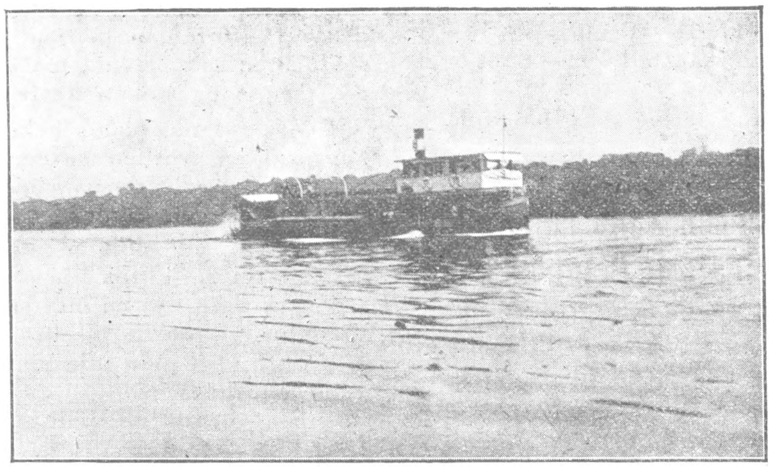

Hekwieler op den Kongo-stroom.

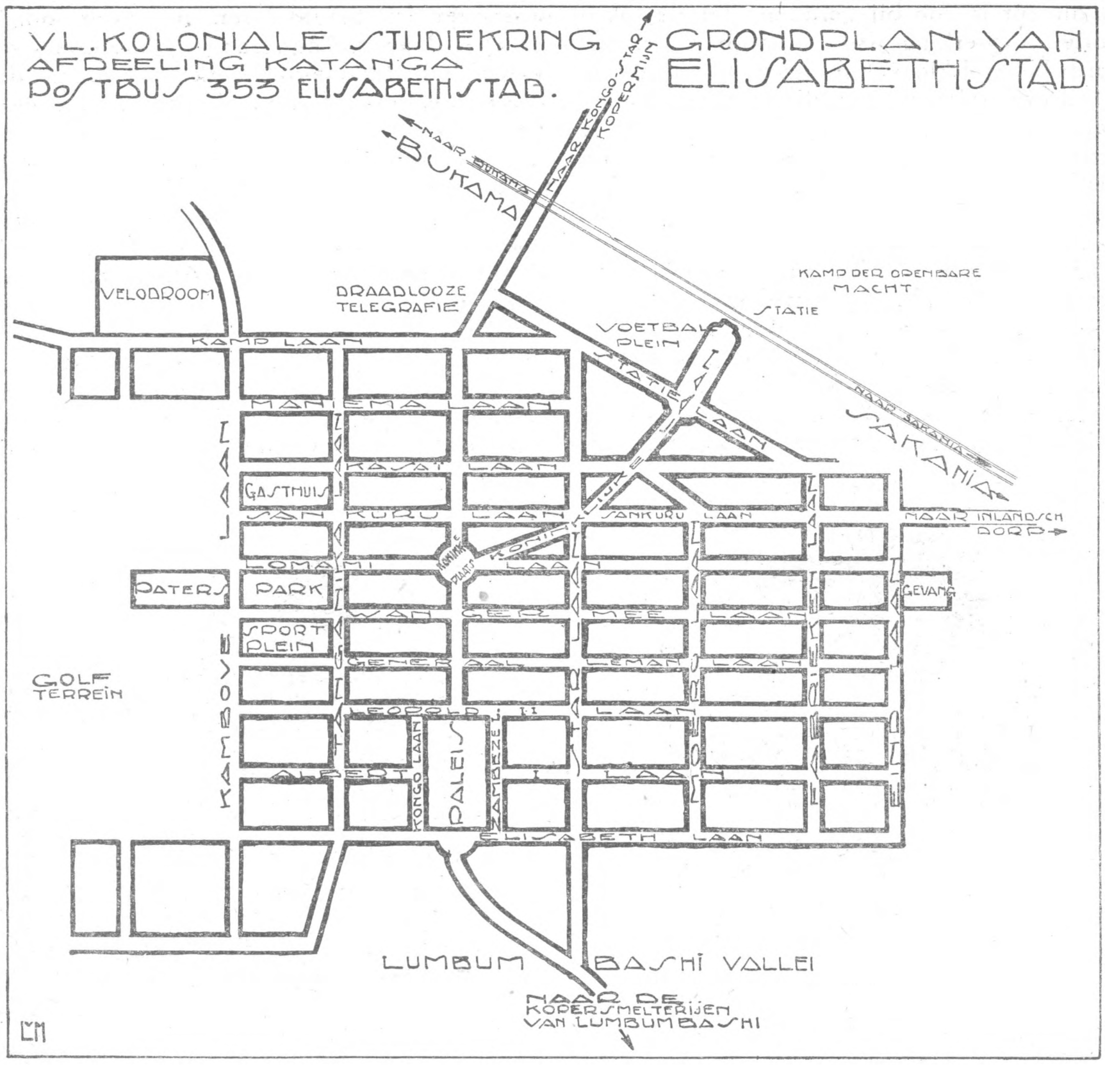

ELISABETHSTAD

De stad is gelegen op ongeveer 250 KM. van Sakania (aan de Rhodesiaansche grens); de C. F. K. (Chemin de Fer du Katanga — Spoorweg van Katanga) verbindt deze twee plaatsen, tweemaal per week loopen treinen in elke richting. Van uit Elisabethstad gaat de spoorlijn langs LUUSHIA, LIKASI, KAMBOVE, TSHILONGO naar BUKAMA, eindpunt van den tegenwoordigen spoorweg en begin der stoomvaart op de Lualaba, welke verder den naam van KONGOSTROOM verkrijgt. Op de lijn Elisabethville-Bukama zijn ook twee treindiensten per week ingericht. Natuurlijk rijden buiten deze reizigerstreinen ook dagelijksche goederentreinen, op heel het spoorwegnet is trouwens het verkeer tamelijk druk.

Thans worden deze treinen bestuurd door inboorlingen (machinisten en stokers); alleen nog een blanke treinoverste is op de reizigerstreinen aanwezig. Goederentreinen zijn gansch aan hun lot overgelaten, en het verwondert eenieder hier ter plaatse dat men nog geen ongelukken te betreuren had... Dat echter het materiaal geweldig slijt hoeft niet gezegd, en dat een zwarte drijver met de helft van zijnen trein op de plaats zijner bestemming aankomt gebeurt dikwerf; zijne wagens heeft hij dan over heel den weg gezaaid ! Zwarte statieoversten vindt men overal op de lijn tusschen Sakania en Bukama, en voor hun is het van geen het minste belang na te gaan hoe de treinen zijn samengesteld; alleen vergewissen ze zich dat trein — nummer zooveel —

op dit uur is voorbij gereden, dat de lokomotief in werking was, en voor de rest... wordt het wel klaar gesponnen. Is gedurende het droge seizoen de dienst nogal regelmatig, gedurende het regenseizoen zijn de vertragingen niet te tellen en men kan nooit met zekerheid vaststellen wanneer men ergens zal aankomen. Het wordt een heel avontuur zich op reis te begeven.

Elisabethstad werd gesticht in het begin van het jaar 1910 door generaal Wangermee, eerste Gouverneur van Katanga.

De plaats door generaal Wangermee uitgekozen is eene heuvelachtige hoogvlakte begrensd door een schoone vallei, waardoor de rivier Lubumbashi haren loop gezocht

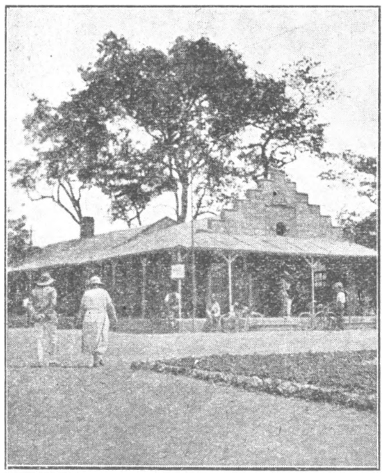

Elisabethstad. Postgebouw.

heeft. Langs deze rivier, dus aan den voet der stad, zijn de kopersmelterijen der Union Minière du Haut Katanga opgericht.

Het hedendaagsch uitzicht der stad is niet meer te vergelijken met dit van over eenige jaren, toen er slechts tijdelijke woonplaatsen opgericht waren uit hout en zink. Gelijkloopende lanen, schoon en breed, verdeelen de stad in vierkanten en rechthoeken, juist zooals dat in de Amerikaansche steden het geval is ; langs die lanen baksteenen villa's en huizen, omgeven door hovingen, bloemen, klimplanten... men krijgt den indruk eene tuinwijk te bezoeken. Oppervlakkig beschouwd is het verrassend te vernemen dat men in de korte spanne tijds van 10 jaar zooveel heeft teweeggebracht.

Komende van Sakania, aan de grens van Rhodesia, stoomt men Elisabethstad binnen langs de inlandsche stad en het kamp der Openbare Macht (inlandsche troepen). De statie der C. F. K. is nog altijd wat ze was over een tiental jaren, dus voorloopig, in hout, laag ineengedrongen, ontoereikend voor het hedendaagsch verkeer. Eens uit de statie volgt men de Koninklijke Laan, welke op de Koninklijke plaats uitkomt, waar zich de Openbare Gebouwen der stad bevinden, Paleis van Justitie, Parket, Bank van Belgisch Kongo (welke nu een nieuw gebouw heeft aangekocht op de Congo Star Laan) en dit reeds betrekt), Club Albert-Elisabeth, enz., enz.

Langs de Koninklijke Laan, welke het middenpunt is van het handelskwartier der stad, groote magazijnen, welgevuld, afwisselend met hotels, bars, haarkappers, winkels, bank, Clubgebouwen. Hier is natuur-

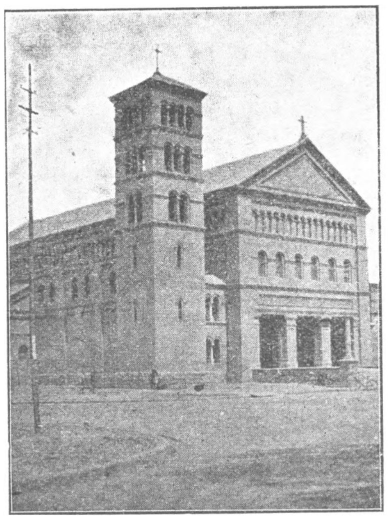

Elisabethstad. Hoofdkerk.

lijk het grootste verkeer. Voor een paar jaren bestond hier ook de overdekte Markt, nu afgebroken op last van Gouverneur Lippens, om plaats te maken voor het nieuwe postgebouw dat heel lang op zich laat wachten, want eens dat er de « administraaatie» mede gemoeid is, heeft men tijd !........ Plannen genoeg, maar men wordt er niet meer wijs uit, en het schijnt dat men in Brussel beter op de hoogte is dan hier ter plaatse om te weten hoe een Koloniaal Openbaar Gebouw moet ingericht worden. Intusschen is het tegenwoordig postgebouw leelijk, gansch ontoereikend en armzalig ingericht, de gevels bestaan bijna uitsluitend uit postbussen ! ! ! Deze hebben zelfs deuren en vensters vervangen !

De Koninklijke Plaats wordt in vier gelijke deelen verdeeld door twee lanen welke zich aldaar kruisen : de TABORA et LO-

MAMI Lanen, welke de gansche stad doorgaan. De Tabora Laan, gaande van Noord tot Zuid, verbindt de T. S. F. (draadlooze telegrafie) met het Paleis van den Gouverneur, en de Lomami Laan, gaande van Oost tot West, verbindt het Stadspark met de Gevangenis ,die schoone instelling hebben we hier ook al)....

De T. S. F., opgericht gedurende den wereldoorlog, is nog niet sterk genoeg om eene rechtstreeksche verbinding met Boma te onderhouden. Deze zal echter verkregen worden door eenen nieuwen post, welke in opbouw is langs de Kafubu rivier, ongeveer 6 KM. van Elisabethstad. Het Paleis van den Goeverneur, omringd door een prachtig aan-

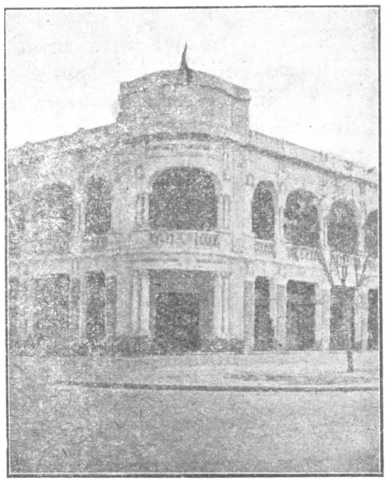

Elisabethstad. Bank van Belgisch-Kongo.

gelegd park, is eenvoudig van stijl, doch smaakvol ingericht. In de nabijheid hebben we de nieuwe Kathedraal of Hoofdkerk van Katanga, waarvan de eerste steen gelegd werd in 1921 door Goeverneur Lippens. Dit gebouw is heden nog niet voltooid.

Het stadspark met zijne kiosk en spelen voor de kinderen is goed opgevat en het is recht aangenaam daar in den valavond te kuieren. Niet ver vandaar bestaan eenige tennis--velden, en een groot terrein voor golfspel. een ander voor voetbalspel en sinds een vijftal jaren bestaat hier ook een rijwielbaan. Zelfs het woeste Rugby spel heeft hier zijn aanhangers gevonden, en een veertiental dagen geleden beleefden wij de eerste Rugby match in Katanga.

Ik zeide hierboven dat de stad verdeeld is in vierkanten en rechthoeken, door de lanen welke elkander rechthoekig kruisen. Ziehier hunne **namen :**

Horizontaal : **Van Noord tot Zuid :**

Kamplaan welke uitloopt in de Statielaan, **Maniemalaan, Kasai laan, Sankuru laan, Lomami laan, Wangermee laan. Generaal Leman laan, Leopold II laan, Albert I laan Boulevard Elisabeth,** grenzende aan de Lubumbashi vallei.

Vertikaal : **Van West tot Oost :**

Kambove laan, Tanganika laan, Tabora laan, welke de Congo en Zambeze lanen met de Kamplaan verbindt, **Star laan, Mor- laan, Fabrieken laan, Eind laan** (Avenue de la Limite) voorloopige benaming.

De Star laan, welke om zoo te zeggen Elisabethstad in vertikale lijn in tweeën snijdt, is een der schoonste lanen der stad.

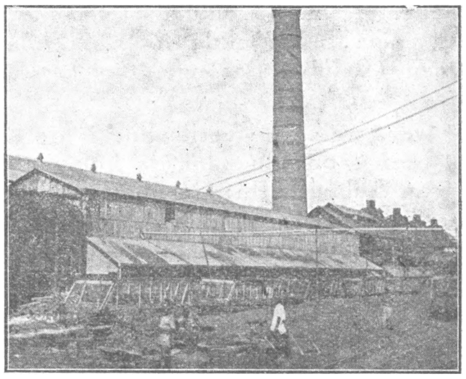

Kopersmelterijen te Lumbumbashi.

In het handelskwartier, magazijnen, winkels, hotels; op het kruispunt met de Koninklijke en Sankuru lanen hebben we het theater PARTHENON opgetrokken in griekschen stijl, en waarvan het terras alle avonden verlicht is... De zaal kan omtrent 500 toeschouwers bergen, en er gaat bijna geen week voorbij of we hebben hier een bal of een vertooning (drama, komedie of blijspel). Verder iederen avond Kinema (verandering van programma, driemaal per week!) (frs. 5.— per plaats)... Somtijds wordt de zaal ook gebruikt voor het inrichten van liefdadigheidsfeesten en sportavonden (boksmatchen en schermwedstrijden). Voor uitspanning is dus rijkelijk gezorgd.

Verder de Star laan op, treffen we prachtige villa's en zoo komen we aan de Boulevard Elisabeth, welke een breed terras vormt en waarvan men een wonderschoon zicht heef op de Lubumbashi Vallei en op de bergen welke de grens van Rhodesia vormen.

De plaatselijke pers is vertegenwoordigd

door drie nieuwsbladen, alles in het fransch natuurlijk :

JOURNAL DU KATANGA, dagelijksch (eenige Vlaamsche regels).

ETOILE DU CONGO, wekelijksch, (fransch en engelsch).

CHRONIQUE DU KATANGA, wekelijksch (fransch en engelsch).

Elisabethstad heeft tegenwoordig eene bevolking van ongeveer 2,000 (TWEE DUIZEND) blanken. Het is en blijft nog altijd een mengelmoes van verschillende nationaliteiten : Belgen, Engelschen, Amerikanen, Australiers, Zuid-Afrikaanders, Franschen, Grieken, Italianen, Turken, Russen, Hollanders, Roemenen, Zwitsers, Zweden, Denen, Luxemburgers, enz.

De inlandsche bevolking telt ongeveer 7.000 zielen behoorende tot verschillende stammen (Baluba, Basonge, Bayeke, Balomotwa).

De weg, welke de verlenging is der Star Laan, brengt ons nu naar de kopersmelterijen van Lubumbashi; de helling is merkbaar... het is eene wandeling van ongeveer een half uur, en onmiddellijk staat men in bewondering voor wat het oog te aanschouwen krijgt. Uitgestrekte fabrieken, hoogovens, werkhuizen, treinverkeer, rumoer, dat alles in het hartje van Afrika ! Onmogelijk schijnt het, onmogelijk dat dit alles maar sinds een twaalftal jaren werd tot stand gebracht.De U.M.H.K.heeft wonderen verricht en nog immer worden de inrichtingen vergroot; 7 hoogovens, waarvan er 5 gestadig dag en nacht in werking zijn, hebben eene gezamenlijke voortbrengst van ongeveer 175.000 Kg. koper per 24 uren...

De noodige grondstoffen worden geleverd door verschillende mijnen welke ook door de U.M.H.K.ontgonnen worden:Congo Star, Ruashi, Luishia, Likasi, Kambove (kopermijnen); Kakontwe en meest alle andere mijnen (kalkrots); Kasumbalesa(ijzererts).

Er bestaat ook eene batterij coke-ovens te Lubumbashi.

Over een paar jaren werden in Katanga de eerste kolenlagen ontdekt nabij Sankishia, doch deze steenkolen schijnen nog in formatie te zijn. Niettegenstaande dat, is men ze toch aan 't ontginnen.

Tinerts wordt gevonden en ontgonnen nabij Busanga, Kikole Tshilongo, enz.

Het huidige personeel der U. M. H .K. in. Katanga bedraagt ongeveer 800 blanken en 8000 negers. In een artikel over onze Kolonie, verschenen verleden jaar te Brussel, las ik tot mijne groote verwondering dat de installaties der U. M. H. K. van 12.000 tot 15.000 werklieden bezigden ! Dat is natuurlijk overdreven en zoo is het ongelukkiglijk met alle artikels over Belgisch Kongo. En er valt op te merken dat juist die artikelen, waar alles in de schoonste kleuren wordt afgeschilderd gesc[illegible] zijn door personen, welke nooit een voet in de Kolonie ge[illegible], ja, heel schoon, maar dan is men toch over van de werkelijkheid ! D[illegible] noemen hier « bourrage de crane »...... dat is de grootste vijand onzer Kolonie.

Om dus tot eene werkelijke en blijvende kolonisatie te komen, zooals Engeland, is het eersten vooral noodig dat men niet vlugger wil loopen dan men gaan kan; d.w.z. de werkelijkheid zoo nauwkeurig mogelijk beschrijven, juiste inlichtingen geven nopens klimaat, leven in de tropen, gevaren, enz., enz., en dan eerst zullen er resultaten bekomen worden.

Gaat men echter voort alles in de schoonste kleuren af te schilderen, te overdrijven... veel beloven en weinig geven... zoo doodt men langzamerhand de algemeene belangstelling in onze Kolonie, en vroeg of laat gaat Kongo, werk van den grooten Leopold II, voor België voor immer verloren !

CHIPIPIA.

Einde 1923.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Opgave van nieuwe leden. — Zij, die ons nieuwe leden aanbrengen, worden beleefd verzocht de namen en adressen, op een afzonderlijk blad of strook papier, goed leesbaar te vermelden, opdat de namen van nieuwe V.T.B.-ers niet tusschen allerhande tekst verloren staan. Aldus handelen staat gelijk met het administratief werk op het secretariaat 50 °/° te verlichten. Zeer gaarne zenden wij op aanvraag propagandamateriaal.

Ook niet nalaten te vermelden of het een lid is van 7,50 fr. (met orgaan dus) of een inwonend lid van fr. 3.50 (zonder orgaan).

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

Voor de belanghebbenden. — Op het secretariaat is nog te bekomen van « De Toerist » :

Jaargang 1922 : de nummers 9, 13, 15, 16, 17 en 19 tegen 0,25 fr. per nummer.

Jaargang 1923 : de volledige jaargang tegen 5 fr. ; afzonderlijke nummers tegen 0,25 fr. het exemplaar.

Het ledental. — Van 15 tot 29 Februari bedroeg het aantal nieuwe inschrijvingen : **312** ; hetgeen dus maakt voor de geheele maand Februari : **639.**

Een prachtige uitslag !

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

---

ANTWERPEN.

Op Zondag 16 Maart : komen de Leuvensche en Mechelsche V.T.B.ers een bezoek brengen, de eersten aan het Vleeschhuis, de tweeden aan den Poesjenellenkelder.

De Antwerpsche leden, die met die van Leuven en Mechelen een gezellig samenzijn wenschen, waartoe wij onze sinjoren ten zeerste aanzetten, bevinden zich :

Voor samenkomst met Mechelen : om kwart vóór 10 u. stipt aan het standbeeld van Brabo ; vandaar in groep naar het Vleeschhuis om, onder de kundige leiding van den heer Conservator Fr. Claes, aan het bezoek deel te nemen.

Leuven : om 10 uur aan den ingang van den Poesjenellenkelder voor hen die de Peetermannen willen vergezellen. Enkele kaarten zijn nog te bekomen aan den ingang van de Poesje.

Op Donderdag 20 Maart : Voorstelling in den Poesjenellenkelder, om 8 uur. Kaarten af te halen op het secretariaat : Maandag 17 en Dinsdag 18 Maart. Voor leden fr. 1, niet-leden fr. 1,25.

Opvoering : **De Barbier van Sevilla.**

Op Vrijdag 28 Maart, te 8 uur 's avonds in de feestzaal der Stedelijke Normaalschool, Quellinstraat : Voordracht door den heer Modest Lauwereys, den bekenden deklamator.

Onderwerp : **Zuid-Afrika en zijn problemen.**

BRUGGE.

Op Zondag 23 Maart : Bezoek aan de O.L.V. Kerk. Bijeenkomst in de kerk te 2 ¼ uur. Vandaar gaan de belangstellenden het museum van het St. Janshospitaal bezichtigen, alwaar de kunstwerken van Memlin berusten. Beide bezoeken gebeuren onder deskundige leiding.

's Avonds zal de E.H. F. Prims, in het Pension St. Christophe een voordracht geven, met lichtbeelden over « De Kempen ». De leden gelieven in aanmerking te nemen dat geen persoonlijke uitnoodigingen zullen gestuurd worden. De voordracht zal te 7 uur zeer stipt beginnen.

BRUSSEL.

Op Zondag 30 Maart : Bezoek aan het Missiehuis te Scheut en aan het China-Museum aldaar ; onder leiding van een der Eerw. Paters. Vertrek per tram om 2 uur van de Ninoofsche Poort.

EEKEREN.

Op Maandag 31 Maart, om 7 ½ uur 's avonds houdt V.T.B. een voordracht en tentoonstelling over « De Kempen ». Kempische Zeden, Gewoonten, Folklore, in het lokaal « In den Valk », Markt, 17. Als spreker zal optreden de heer Ward Kerstens, Onderwijzer ; toegang kosteloos. Wij rekenen op een flinke opkomst onzer leden.

GENT.

Op Zondag 30 Maart richt V.T.B. Gent zijn 5e groepreis in naar de Scheldestad. Vertrek uit Gent-Waas om 7,18 uur ; aankomst te Antwerpen om 9 uur. Terugreis uit Antwerpen om 20,30 uur ; aankomst te Gent om 22 ¾ uur.

In den morgen, waarschijnlijk bezoek aan een reuzenschip of vertooning in den vermaarden « Poesjenellenkelder ». Middagmaal tusschen 12 en 13 uur. Om 2 ¾ uur vertooning in de Kon. Vlaamsche Opera. Titel van het op te voeren stuk later te bepalen.

Prijs : voor de leden : 16.50 fr. (trein, middagmaal en toegang schouwburg). Niet-leden : 19 fr. — De vrienden van Lokeren en St. Niklaas die wenschen toe te treden sturen, vóór 25 Maart, hun toetreding aan afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent. — Houders van vrijkaarten of abonnementen : 8.75 fr.

Op Zondag 6 April bijzondere reis.

Voor de leden die tot heden niet in de gelegenheid waren Wagner's meesterstuk « Tristan en Isolde », met den beroemden tenor Urlus, te hooren richt V.T.B. Gent een bijzondere reis in op Zondag 6 April. Slechts 50 toetredingen worden aanvaard daar er geen middel is meer plaatsen te krijgen. — Prijs uitsluitend voor leden : 16,50 (trein, middagmaal en toegang schouwburg, 1e amphitheater). — Houders van vrijkaarten of abonnementen : 8,75 fr. — Toetredingen aan hoogerstaand adres.

Op Dinsdag 25 Maart : om 8 uur. Voordracht met lichtbeelden door den Heer E. J. De Groote, onderwijzer, op Dinsdag 25 Maart, in « De Wapens van Zeeland », Korenmarkt, over : « De Schepen door de Eeuwen door ».

Door middel van 106 gekleurde platen zullen de aanwezigen zich een gedachte kunnen vormen van de ontzaglijke hervormingen, die zich in zake scheepsbouw hebben voorgedaan.

Wie dus een uiterst belangrijken avond doorbrengen wil zij tijdig op post. —

Toegang vrij en kosteloos.

HERENTHALS.

Op Zondag 16 Maart bezoekt V.T.B. Herenthals, de kerk St. Waldetrudis onder leiding van E. H. Verheyen die uitleg zal geven over den bouw der kerk, en den heer Hyp. de Clerck, die ons zal spreken over de aanwezige schilderijen. Bijeenkomst aan de kerk te 4 uur, na het lof.

Iedereen is welkom. Nieuwe leden kunnen zich daar aanbieden aan den heer C. Van Hove, secretaris-afgevaardigde, Herenthals.

ISEGEM.

Op Zondag 16 Maart : Bezoek aan het Ingelmunster-Kasteel. Vertrek per trein om 2 uur van uit Isegem. De fietsers en wandelaars vereenigen zich om 3 uur in het « Damberd » over de kerk ; om 3 ½ uur bezoek aan het kasteel onder leiding ; om 4 ½ uur voordracht over « De Schelde » door den heer J. Bourgeois, afgevaardigde te Isegem.

KAPELLEN.

Op Maandag 17 Maart : te 8 uur houdt heer Edg. Ernalsteen in het « Vlaamsch Huis », een voordracht met lichtbeelden over « Algiers ». Alle V.T.B-ers en familie zorgen aanwezig te zijn.

KORTRIJK.

Op Zondag 5 April : Gewestelijke V.T.B.-dag.Bezoek aan Stadhuis, Museum en Broel ; om 5 uur voordracht door Dr. Ing. Stan Leurs.

LEUVEN.

Op Zondag 16 Maart, om 10 uur 's morgens : Poesjesvertooning te Antwerpen. Nog enkele kaarten zijn beschikbaar. Liefhebbers komen aan den« Poesjenellenkelder ».

MORTSEL.

Op de Pinksterdagen richt V.T.B. Mortsel een tweedaagsche reis in naar Zuid-Vlaanderen. Bezoek aan Ninove, Geeraardsbergen, Floesberg, Ronse en Oudenaarde, gedeeltelijk per spoor en de eigenlijke reis in Zuid-Vlaanderen per autobus.

Slechts enkele plaatsen zijn beschikbaar. Prijsper inschrijving geschat op fr. 70 ongeveer, alles inbegrepen. Deelnemers ontvangen nadere inlichtingen. Inschrijvingen sturen lokaal « Vera Paz », Oude God.

MECHELEN.

Op Zondag 16 Maart : Uitstap naar Antwerpen. Vertrek te 9.13 uur. In den voormiddag bezoek aan de stad. Gezamenlijk noenmaal. 's Namiddags voorstelling in de Kon. Vlaamsche Opera. Prijs 8.25 fr. middagmaal inbegrepen.

RIJKEVORSEL.

Op Woensdag 19 Maart : Voordracht overDenemarken door E.H. A. Van Olmen, Bestuurder van den Boerinnenbond Leuven. Ze zal plaats hebben in de gemeentezaal om 7 uur.

BONDSLEVEN

VILVOORDE.

Donderdag 28 Februari ll. hield M. Chr. de Does een zeer aantrekkelijke voordracht over « Een reis door het Zwarte Woud » voor de leden van V.T.B. en Hoogeschooluitbreiding te Vilvoorde.

Algemeen werd betreurd, dat deze spreekbeurt. die ongetwijfeld de beste was die dit winterseizoen te Vilvoorde gehouden werd, niet vóór Nieuwjaar zou plaats hebben.

Mr de Does, die een bij uitstek aangenaam sprekerstalent, en een — niet alleen voor Vilvoorde — ongewone taalkennis bezit, wist zijn toehoorders letterlijk te verrukken door zijn tintelenden geest en zijn sierlijke levendige taal.

Ongetwijfeld heeft hij te Vilvoorde veel bijgedragen om onze dierbare moedertaal meer te doen waardeeren, en ook om V.T.B. in aanzien te doen stijgen.

De plaatselijke ijveraars van V.T.B. verwachten er het beste van en hopen dat Mr. de Does volgend winterseizoen met een spreekbeurt zal willen openen.

LEUVEN.

Buitengewone premies tot aanwerving van nieuwe leden. (Zie vorig nummer).

Aan de leden !

Ongetwijfeld zijn er onder onze Leuvensche leden talrijke personen, die niet beter vragen dan mede te werken aan 't plaatselijk bestuur van V.T.B. en er dan ook in de eerste plaats bevoegd voor zijn. Wij richten een dringenden oproep tot deze personen ten einde zich te willen kenbaar maken.

Laat ons de handen in elkaar slaan. Men doet het niet uit heerschzucht maar uit liefde voor V.T.B. en dus voor Vlaanderen.

En niet het minst richten wij dezen oproep tot dames ; alle krachten zijn ons van harte welkom.

Bedoelde personen gelieven zoo vriendelijk te zijn zich te doen kennen : V.T.B. Diestschesteenweg, 40, Leuven.

BRUGGE.

De Zondag 17 Februari 1924 is voor de Brugsche V.T.B.-ers een aangename dag geweest. In den namiddag waren ruim veertig belangstellenden opgekomen om een bezoek te brengen aan de Kon. St. Sebastiaan's gilde ter Camerstraat, met haren rijken schat van archieven en herinneringen uit vervlogen eeuwen. Daarna bezochten wij het merkwaardig kerkje van het H. Graf ; onze arrondissements-afgevaardigde de Heer Daled Ach. was zoo bereidwillig geweest de leiding voor beide bezoeken op zich te nemen, waarvoor wij hem dan ook onzen besten dank betuigen.

's Avonds werd een muziek- en declamatieavond gegeven in het Pension St. Christophe. De opkomst was buitengewoon goed. Verleenden hun zeer gewaardeerde en voortreffelijke medewerking : in declamatie en zang : Mej. Willems, laureate van het Kon. Conservatorium van Gent, als flinke pianiste Mevr. B. Zwaenepoel-Van Rie, en als puike vioolspeler de Heer De Roo ; aan deze prachtige medewerkers onzen hartelijksten dank.

Naderhand hebben wij vernomen dat de bezoeken in de stad zeer in den smaak der leden zijn gevallen. Nu de proef opperbest geslaagd is kunnen wij verder op dien weg voortgaan.

MORTSEL.

De Feestavond op Zondag 24 Februari door de Antwerpsche V.T.B. Fietsersgroep te Mortsel gegeven was een werkelijke Kunstavond en de leden die zich lieten afschrikken door het slechte weer hebben waarlijk wat gemist.

De plaatselijke leider-afgevaardigde de heer Van den Branden bracht dan ook van harte hulde aan de bereidwillige flinke medewerkers van dezen avond.

Na een krachtige, degelijke propaganda-toespraak van ons bestuurslid, de heer Adriaensen, werd een som van 50 fr. ingezameld, welke som op verzoek van de aanwezigen moet dienen tot het plaatsen van een eerste V.T.B. wegwijzer.

Proficiat. — Het Bestuur van V.T.B. dankt de Antwerpsche Fietsersgroep voor het schoone initiatief en wijst het ter navolging.

BRUSSEL.

Dringend noodig zijn jongelui (dames en heeren) die in hun kringen voor V T.B. propageeren willen. **Propagandisten gevraagd !** Wie wil meedoen ? Men kome Zaterdag 22 Maart 's avonds tusschen 7 en 8 uur in Het Vlaamsche Huis.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 1 ,50
LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 7.50 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 7 — 1 April 1924

« De Gouden Lanteern » te Kortrijk.

Gewestelijke Toeristendag te Kortrijk op 6 April

Kortrijk, de plaats van den onvergetelijken Guldensporenslag, thans het drukke industriecentrum, de toekomststad van West-Vlaanderen, wacht de Vlaamsche Toeristen op Zondag 6 April. Ofschoon in het nijvere, zich steeds meer uitbreidende Kortrijk lang niet die aangrijpende melancholische stemming heerscht waaraan Brugge en andere « doode steden » hunne ziekelijke bekoorlijkheid hebben te danken, is hier nochtans ook voor den romantisch gestemden toerist heel wat te genieten.

Vooreerst een trits van interessante kerken : de oude Gravekerk, later Collegiaalkerk van Onze Lieve Vrouw : een pittoresk vroeg-gothisch gebouw, met sierlijke aangebouwde hoog-gothische graven-kapel, met een kruisafneming van Van Dyck en een meesterlijk Catharinabeeld van Beauneveu; de oude Stadskerk van Sint Marten met haar imposanten toren, Kortrijks « Wahrzeichen », en ten slotte de na-gothische Sint-Michielskerk (voormalige Jezuitenkerk) op een wier altaren Onze Lieve Vrouw van Groeninge troont.

Aan het oude gemeenebest herinneren het plombe XIVe eeuwsche Belfort, het Stadhuis, in de laatste eeuw erg verknoeid, maar wier beide XIVe eeuwsche schoorsteenmantels nog steeds bewonderenswaardig blijven en de Halle — thans Oudheidkundig Museum.

Oude hoekjes zijn er nog bij de vleet ; ook 'n eenig-leuk begijnhofje en een pittoresk oud gasthuis en resten van 'n waterpoort « de Broeltorens ».

Wat men echter nog in Kortrijk vindt — en niet in de overige steden van Vlaanderen — dat zijn mooie moderne gebouwen, zooals het meesterwerk van den Kortrijkschen architect Acke : de kinema « de Gouden Lanteern ».

C. L.

In en om Darmstadt

Onder de kleinere hoofdsteden der voormalige Duitsche vorstendommen neemt Darmstadt sinds meer dan een eeuw een kultureel hoogstaande en eigenaardige plaats in. Reeds de oude Landgraaf Georg I, stichter der in 1918 afgetreden dynastie, had door een krachtige bevordering van landbouw en onderwijs de grondslagen gelegd, die eeuwen lang stelselmatig door zijn opvolgers doorgezet, gunstigen invloed op de algemeene volkswelvaart en ontwikkeling zouden hebben. Een hoogtepunt van ongemeen belang werd er op 't laatst der 18e eeuw bereikt onder de « grosse Landgräfin » Karoline, die aan het kunststreven van dien voor Duitschland grooten tijd, een ongemeen aandeel had. Aan haar hof verkeerden Gleim en Wieland, Herder, Goethe en Schiller. Met Frederik de Groote was zij zeer bevriend, en het was hij die voor de jong gestorvene vorstin het beroemd geworden grafschrift opstelde : « femina sexu, ingenio vir ».Landgraaf Ludwig X, in 1806, ingevolge de toenmalige politieke gebeurtenissen, Groothertog Ludwig I geworden, had van zijn moeder allen aanleg voor kunsten en wetenschappen geërfd.Wat zij,de uitzonderlijk begaafde vrouw, als bewonderaarster en beschermster van schoonheid in zich aan droomen omdroeg, hij zou het verwezenlijken. Hij was zelf niet slechts een zeer knap musikus en dirigent, maar leidde het Hoftheater op voor dien tijd gansch nieuwe banen, hij maakte van de Hofboekerij een der eerste bibliotheken van Duitschland, en was de stichter van het zoo rijke Landesmuseum.

Indien Darmstadt echter, na den eersten groothertog, Ludwig I, wiens standbeeld op de Luisenplatz op een niet onverdienstelijke eerezuil prijkt, en behalve om zijn heerlijke afwisselingrijke omgeving, in den huidigen tijd een zulkdanige belangstelling wekte, en tot heden blijft wekken, is zulks te danken aan den gewezen Groothertog Ernst-Ludwig, thans als voornaam burger in zijn hoofdstad levend, die, de familie-tradities heropnemend, als geen tweede, een bewonderaar, beschermer en bevorderaar van de moderne kunst in Duitschland is geworden.En van hem mocht, even glimlachend, Richard Muther vóór méér dan 20 jaren gelooven, dat er bij zijn « schärmerei » een goed deel « pose » was om kozijn Willem II te pesten, de toekomst heeft hem ongelijk gegeven. De eerste Duitsche vorst, die zijn woning door moderne kunstenaars en naar moderne begrippen liet bemeubelen en inrichten, is tot heden toe getrouw gebleven aan zijn principepen, tot welzijn van zijn land en van zijn stad, die de eer ervan trouwens hoog stellen.

Darmstadt is eenig gelegen, omringd door een uitgestrekt woud van c.a. 8000 Ha. Naar het Noorden en het Oosten toe overheerschen er eiken, beuken en andere loofboomen, terwijl in 't Westen en 't Zuidwesten dennen en masten het landschap zijn kenmerk verleenen. Het Darmstädter woud is een uitgezocht dichterlijke verblijfplaats. Mathias Claudius dichtte er in 1776 het beroemde Abendlied: « Der Mond ist aufgegangen, » en geen mindere dan Goethe wijdde het tot « Dichterwald », toen hij aan den Herrgottsberg zijn « Felsweihegesang an Psyche » dichtte.

* * *

Van het station, dat geheel ten Westen ligt, naar de stad gaande, lijkt het of het stads-

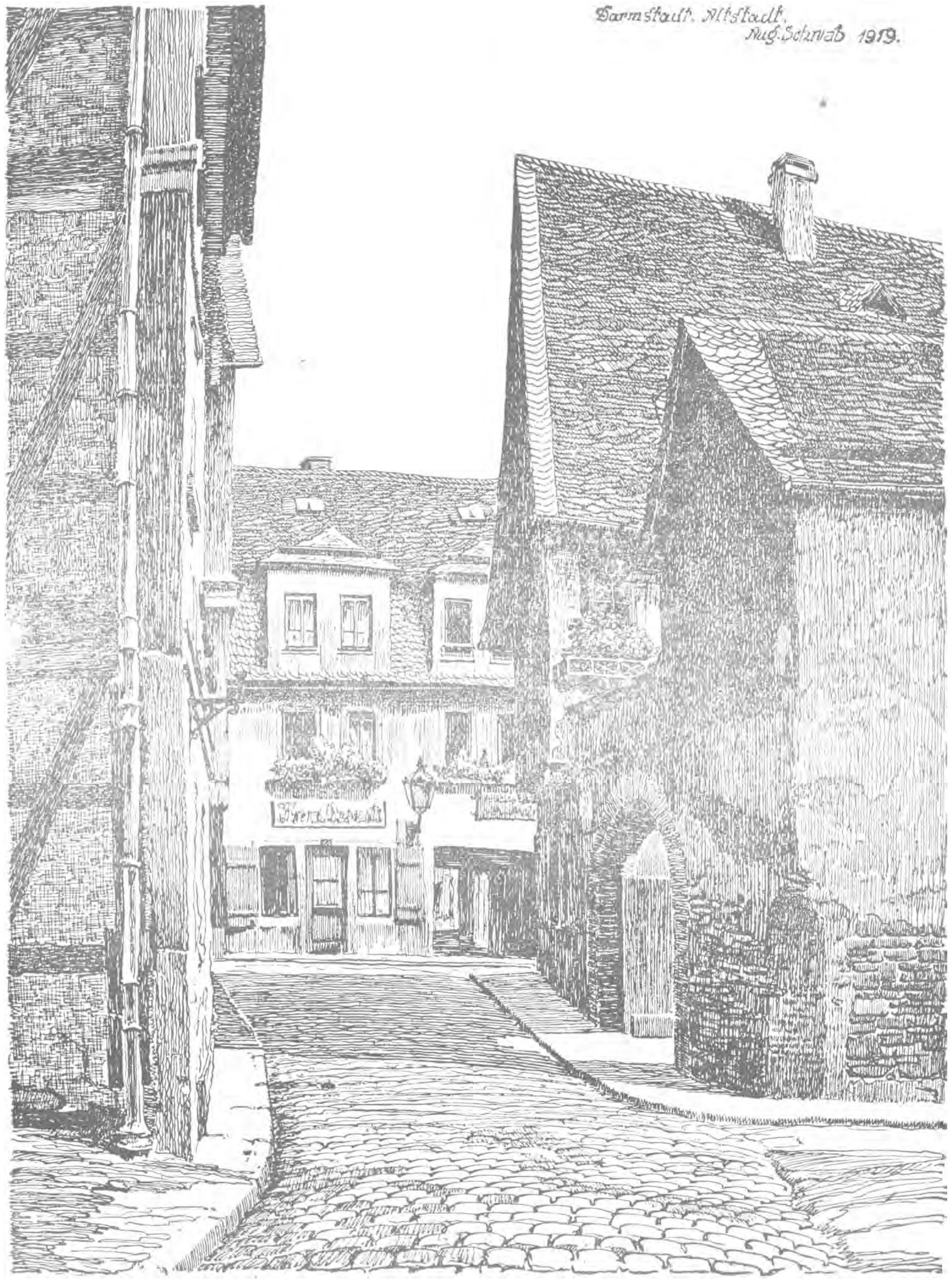

Darmstadt. Sackgasse.

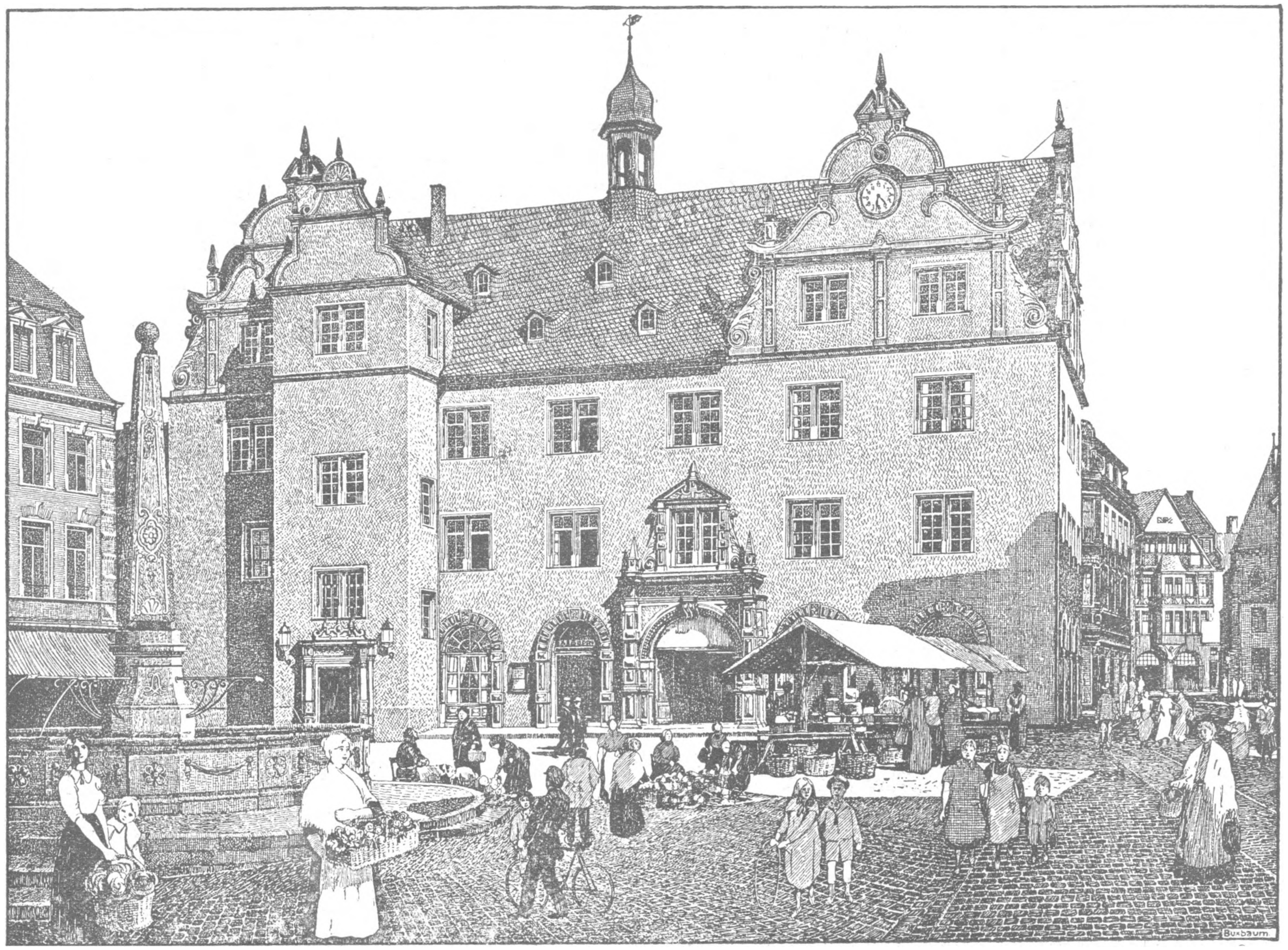

Darmstadt. Het Stadhuis.

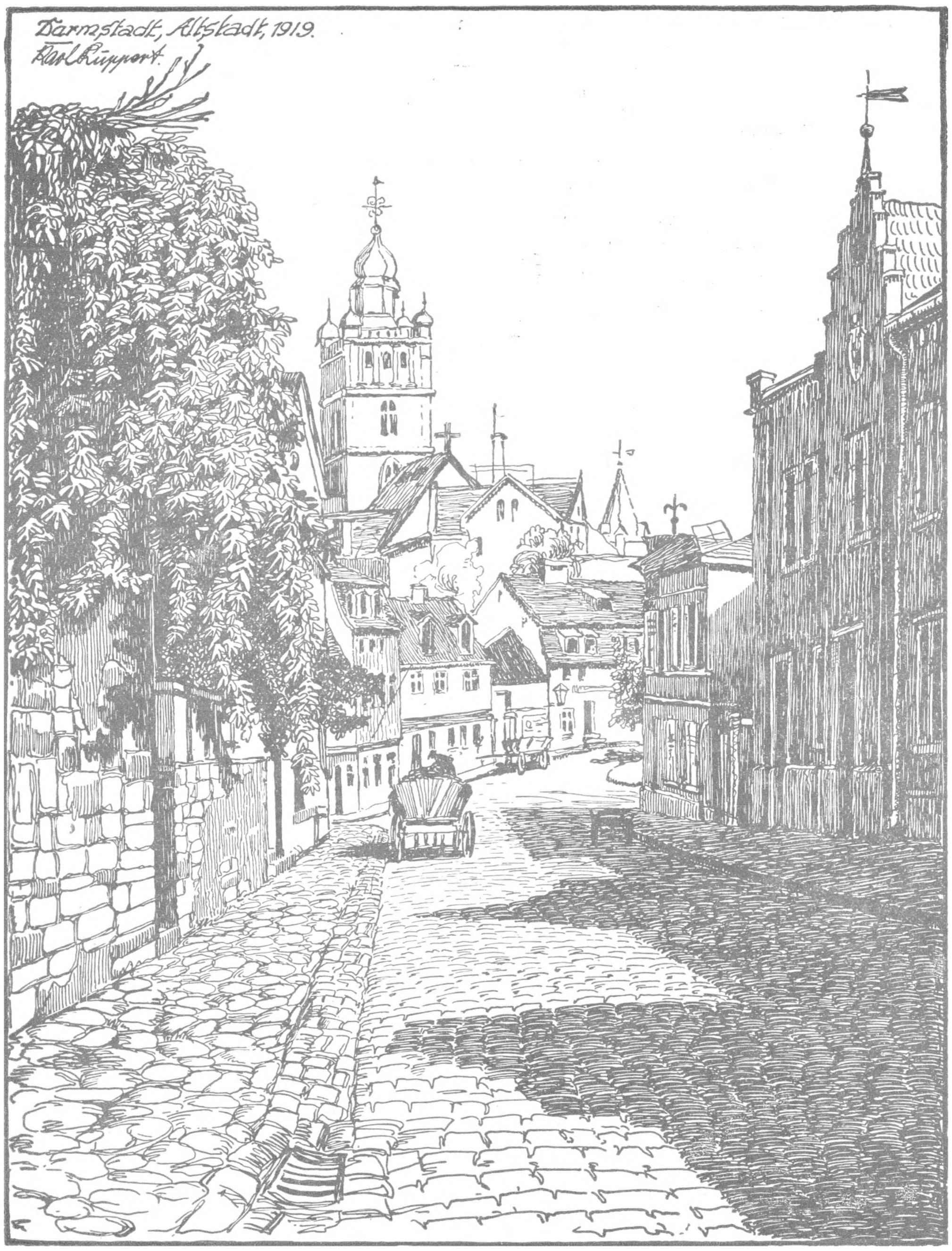

Darmstadt. Woogstrasse.

plan van Darmstadt hoofdzakelijk bestaat uit rechte straten — en zulks is zoodanig het geval, dat ge verbaasd staat wanneer ge de oude stadskern, rond het slot ontstaan, bereikt. Alles behalve uitgestrekt is dit deel oud-middeleeuwsch Darmstadt, maar men treft er een afwisseling van gezichtspunten die er een aantrekkelijkheid aan geven, welke men bij den niet grooten rijkdom aan belangwekkende, kunstwaarde bezittende oude woningen, haast niet zou durven verwachten. Hiermede echter zij niet bedoeld, dat er geen eigenaardige oude stadhuisjes meer zouden zijn : bij het doorloopen van de « Kleine Ochsengasse, Sackgasse, Hinkelsgasse, Woogstrasse, enz. zou deze meening snel moeten gewijzigd worden.

De oude kern der stad bezit vier oude gebouwen van beteekenis : het stadhuis, het slot, de kerk en den « Weissen Turm » ; de

laatste een overblijfsel van de oude stadswallen. Elk dezer gebouwen is karakteristiek en vormt een aantrekkingspunt in het stadsbeeld, ofschoon stadhuis, slot en kerk niet juist op architekturale eenheid kunnen bogen.

Het stadhuis is een gebouw, dat door zijn eenvoud weinig opvalt. Opgetrokken naar ontwerpen van Wilhelm Helffrich en Christoph Stockheim in Duitsche renaissance stijl van rond de jaren 1600, is het meer eigenaardig, meer stemming dan bepaald mooi te noemen. Daarbij heeft de aanbouw, welke rond 1675 aan den voorgevel toegevoegd werd, een onzuiver element in de samenstelling gebracht. Alhoewel niet van het allerbeste, dat de bouwkunst van dien tijd heeft aan te wijzen, is de portaalbouw toch merkwaardig te noemen. Ook het portaal van den aanbouw uit 1675 is in goede Duitsche renaissance-stijl.

Van de « Stadtkirche » spreekt natuurlijk de toren het meest in het stadsbeeld. De oude kerk onderging in den loop der tijden allerhande wijzigingen, totdat ze in de jaren 1843-45 ingrijpend wederhersteld en vergroot werd. De toren, die oorspronkelijk een spitsen helm en vier kleine hoektorentjes bezat, werd in de jaren 1628-30 verhoogd en kreeg toen het uitzicht, dat we thans kennen. De massa-werking van den eenvoudig vierkanten toren met zijn vier vierhoekige en in 't midden zijn achthoekigen helm is uitzonderlijk gelukkig. Vooral van uit de Woogstrasse heeft men een eenig mooi zicht op dezen bouw.

(Wordt vervolgd).

Het Museum Claes

(Huis « De Gulden Spoor », Vincentiusstraat, Antwerpen.)

Toeristen van hier of ook uit verre landen van overzee, die Antwerpen bezoeken en die iets meer dan een gewoon sterveling afweten van de schitterende Vlaamsche kunstnijverheid, de folklore en 't gildeleven van vroeger dagen, versmaden nooit de gelegenheid om de private verzamelingen te zien van den heer Frans Claes. Inderdaad, wie evenals reeds duizenden leerlustigen een kijkje nemen kon in « De Gulden Spoor », moest zich verbazen over den rijkdom en de hoeveelheid der oudheden en evenzeer over den fijnen smaak waarmee deze conservator van Steen en Vleeschhuis, tevens voorzitter van den Oudheidkundigen Kring van Antwerpen, zijn persoonlijke kunstschatten aanlegde. — Al dadelijk treft ons hier de gemakkelijke samenhang, de eenheid der schikking ; alles hoort in zijn midden; in openbare musea, waar zoovele verschillende goestingen van een beheerraad hun woord te spreken hebben, verliest men wel eens het harmonieus leidmotief en dan ziet men al wel eens in hetzelfde vertrek verschillende voorwerpen van verschillende stijlen en verschillende eeuwen tegen-elkaar-op vloeken. — Een privaat museum mist dat euvel, het kent immers maar één meester, één leiding ! Aldus hier ! — En indien dan over voldoende plaatsruimte beschikt wordt, zooals het wel hier het geval is, en indien het blijkt dat die leiding een specialiteit in het vak is, dan moet het museum Claes wel inderdaad kunnen doorgaan als een « unicum » van onze stad, misschien wel van 't geheele land en verder ! — Met wat oneindige zorg en jarenlange verduldigheid werd hier alles bijeengebracht ! Noem mij wie beter dan Frans Claes beletten kon op 't gepaste uur, dat alles wat ons aan vroegere schoonheid bond, de wijk nam naar het buitenland. — Vooral zijne verzameling betreffende de gilden, hun reglementeering, hun alaam en dekorum is bij bevoegden wereldbefaamd. — Een wandeling door de gemeubileerde kamers en zalen van dit museum is weder vertoeven in de gulden eeuw van oudhuiselijke weelde, een herleven in de stemmige tijd toen Jan Vermeer van Delft en Pieter de Hoogh hun binnenhuisjes maalden. Wij denken terug aan oude prentjes van Middeneeuwsche volksvermaken als sledevaart en valkenjacht ;... maar ditmaal hebben wij de voorwerpen zelf: de sierlijke Hollandsche en Vlaamsche sneeuwsleden met sierlijke zwanenhalssteven; de opgezette valken met roode blindkapsels, buksen, bogen, gaaipriemen. Wij vinden er alles wat nog heugen doet aan de lente van Jordaens, Breughel, Brouwer en Jan Steen; de verheugingen van 't Vlaamsch gelag liggen er gesynthetiseerd in duizend voorwerpen van kook-, rook- en fuifgerei.

Door de in-lood-gevatte ruitjes filtert zacht het groenige daglicht z'n stemmigheid naar binnen en ontbrandt fijne schitteringen in de groote koperen luchters en in de nagelomkransing van zware lederen stoelen. — Streng sierlijk doet de gothische bebeiteling aan van eiken koffers en meubels, kleurig bekroond met het blijde blauw van rijkelijk aardewerk. In het salon midden de statigheid van reuzige harnassen en maliekolders hangen de oude prachtige gildevaandels uit. — In de

wapenkamer herleven wij de drukte van oorlogsgeweld; de Antwerpsche beroerde tijd spreekt nog uit de welbekende puntrandige Spaansche helmen, de buksen met geïncrusteerde kolven, pistolen, poederhoorns, kruisbogen, hellebaarden en pijlen. In de slaapkamer vinden we de eiken bedstede terug, wiens hemel rust op fijngehouwen Corinthische pilaarkens; zwaar wegen de opgevulde geborduurde spreien met een dracht van grillige franjen.

Alles trekt onze aandacht en onze bewon-

Gebeurt het dat men in geestdrift spreken gaat over herinneringen uit grootouders' tijd en de omschrijving maakt van verdwenen voorwerpen en aardigheden, die men vergeten en verloren waande, dan noodt de heer Claes ons onmiddellijk terzijde en weet steeds dadelijk het voorwerp in kwestie onder aandacht te brengen. Dan gaat hij gemoedelijk aan 't vertellen, en het eene model na 't andere zal bij wijze van illustratie zijn gesprek komen toelichten met onverminderden overvloed. Want in dit museum ontbreekt niets,

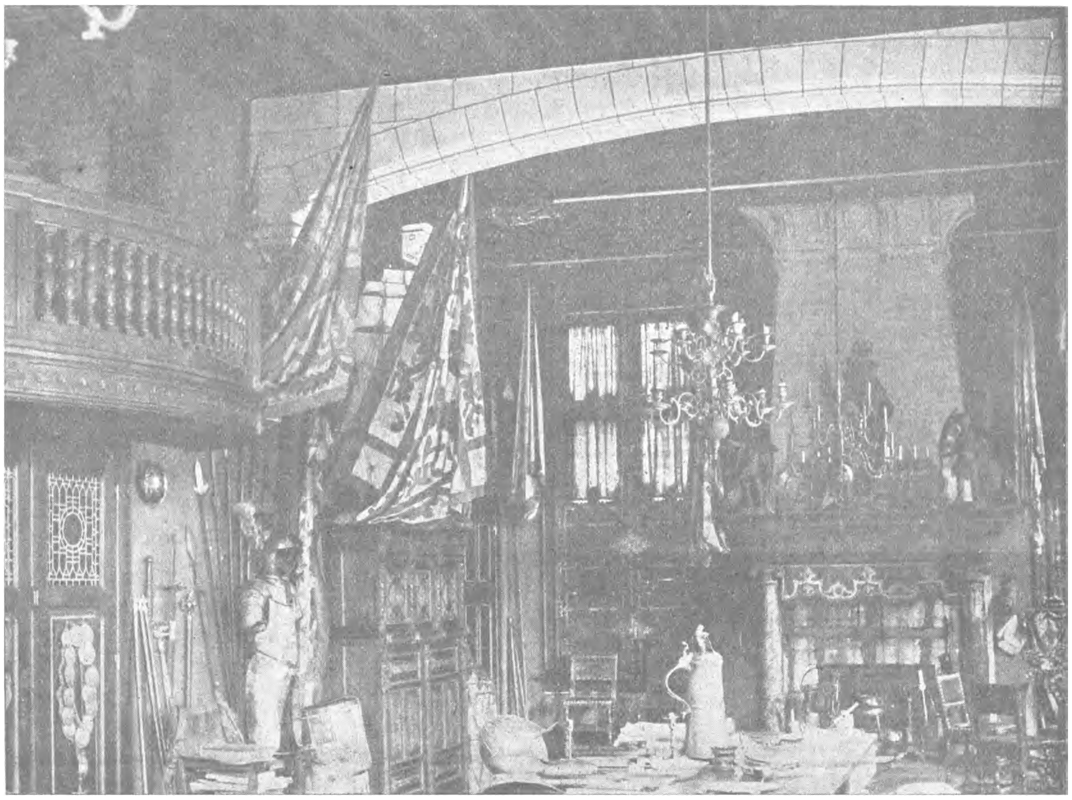

In het Museum Claes.

dering. Hoe leerzaam die klein bemeubeling van af de duizendvoudige verscheidenheid der plaveikens en tegels voor schoorsteenbekleeding of bevloering; die schouwplaten, lampkens en peerkens, bedpannen en huisraad tot de verzameling toe van kulkannekens en koffertjes met geheime sloten. — Wij komen vaak tot de overtuiging dat de tegenwoordige huisuitrusting het winnen kan aan nieuwigheid, comfort en effekt, maar ze mist evenwel de innige stemmigheid en den stijl der vroegere bemeubeling. Een feit staat vast : eens werd de huiskring als een midden van gezelligheid gezocht, nu echter gevlucht !

niets ! — De heer Claes bleef steeds op den uitkijk; van jaar tot jaar, van maand tot maand en dag tot dag groeide de verzameling.

Jaren geleden, toen Roemerswaal verzwolgen werd vaarde (de jonge heer) Claes er met enkele vrienden heen en wist er bij ebbe steeds iets merkwaardigs boven te halen. Toen de Schelde voor den Kaaienaanbouw uitgebaggerd werd wist de heer Claes dat alles wat bovenkwam een schat van documentatie worden zou. — Gedurende den oorlog haalde de heer Claes over de geheime vlugschriften, de duitsche uitrusting, noodmunten en druk-

werk een zoo uitgebreide verzameling bijeen dat ze eene gansche kamer vult. Bezwaarlijk zou men elders dergelijke documentatie zoeken. Vermelden we enkel naast de genoemde merkwaardige kamers en zalen het eigenaardig kapelleken, waar een Kempisch moedertje met zwarten kapmantel uit perkamenten psalter hare devotie put.

Het gaat niet in een paar bladzijden de catalogeering te maken van het bezienswaardige. Wij kunnen slechts aan al onze leden aanbevelen deze verzamelingen te gaan zien telkens daartoe gelegenheid is. Het publiek heeft toegang op bepaalde dagen. De V. T. B. verkreeg reeds voor zijn leden bijzonderen toegang gedurende de winterwandelingen.

Wij zijn gelukkig dat dit«privaat»museum voor den evenmensch niets verborgen houdt en wij zijn verheugd, dat de heer Claes met vooruitzicht en zorgzaamheid zijn leven wijdt om voor ons de herinneringen uit voorouders' dagen te bewaren. Hierin juist onderscheidt hij zich van de gewone dilettanten.. dat hij juist niets angstvallig onttrekt aan het oog van 't publiek, maar steeds even bereidwillig de belangstellenden noodt om enkele uren zijn vreugden te komen deelachtig zijn.

EDG. ERNALSTEEN.

Het Noordzee-Hotel te Knokke a/Z.

—x—

Goed nieuws voor de leden van den V.T.B. : ze beschikken thans over een op-en-top Vlaamsch tehuis, nl. : het *Noordzee-Hotel* te Knokke, gebouwd volgens ontwerp van architekt Huib. Hoste, goed gesitueerd aan het begin der Lippenslaan, vlak bij het station, aan de standplaats van stoom- en electrische trams en rechtover den toegang tot de Kerk.

Het gebouw verheft zich boven de daken belendende panden en trekt de aandacht door zijn soberen en tevens imponeerenden bouwtrant, waar massa en vlakken en lijnen een harmonisch geheel vormen ; deze strenge stemming nochtans is eenigszins getemperd door de polychromie van beschildering, bepleistering, glas in lood en warmkleurigen baksteen in kleurengamma van zwartgebrand naar het geel. Aan beide hoeken, waar de zijgevels den straatgevel snijden, staan twee vlaggestokken met ijzeren klauwen in het metselwerk vastgezet. De bouwmeester is er in geslaagd dezen vijf-verdiepingen-hoogen gevel op interessante wijze bewegelijk te maken. Beneden sluit de gevel de gelagzaal en de eetzaal van de straat af : afsluiting met glas, groote ramen die naar beneden schuiven achter prettige bloemenbakken en terugliggend bovenlicht, waardoor de lokalen terzelfdertijd zeer actief worden geventileerd.

Op de vier volgende verdiepingen liggen niets dan slaapkamers, allen even breed, hetgeen aanleiding geeft tot een regelmatige raamverdeeling, waarbij het gevaar van eentonigheid niet denkbeeldig is. Doch Hoste wist deze moeilijkheid te boven te komen: de gasten genieten graag van de buitenlucht wanneer ze in hun kamer verblijven; balcons zijn dus een eisch. Doch in de plaats van balcons werden op de eerste verdieping erkers of loggia's aangebracht, waardoor het voordeel van buitenzitten vervangen wordt door gezelligen uitkijk, vrij van stof opgejaagd door auto's, trams, enz. De overige verdiepingen hebben balcons die in belangrijkheid verminderen naarmate zij hooger zijn aangebracht.

Uit die erkers en die balcons ontstaat een zeer eigenaardige plastische werking : het eerste balcon sluit de erkers af met een vlak stoutweg over de heele gevelbreedte getrokken, deze horizontale strook herhaalt zich hooger, doch nu in twee partijen gesplitst, deze laatste wordt als 't ware gebonden door het laatste hooger gelegen balcon. Het groote naambord, boven het platdak opgesteld, herhaalt en besluit de hooger beschreven lijnenwerking. Het Noordzee-hotel is een stuk architectuur vol afwisseling en leven, waarvan geen enkel deeltje kan worden weggenomen zonder het geheel te schaden.

Het interieur is op gelijke wijze behandeld:geen nuttelooze lijsten en profielen,alle de balken komen eerlijk in 't zicht, de deuren zijn zoo breed en zoo hoog als noodig, de verwarmingstoestellen worden niet weggemoffeld in kastjes of achter hekjes,de schoorsteenmantels hebben consoles noch panneelen; lichtapparaties allereenvoudigst doch sierlijk, geen nabootsing van eiken of mahonie op deuren en ramen, maar beschildering in flinke kleur;meubileering in denzelfden geest, dat alles maakt van de ruime eetzaal en de heldere gelagzaal een lachend home waar licht en lijn en kleur de vlakken en ruimten omtooveren in een ware architectonische symphonie.

Automatische toe- en afvoer van warm en koud water, nette badgelegenheid, up-to-date sanitaire inrichtingen, centrale verwarming, vriendelijke meubileering en garneering der kamers voldoen aan de strengste eischen van hygiëne en komfort.

Op de verdiepingen geniet men heerlijke vergezichten over de heele Lippenslaan, de

zee, de duinen, het machtige polderland met Lissewege's statigen toren en het Zwin bij heldere lucht.

Wat een heerlijk genot, na een dag strandleven of na een toeristentocht bij zoelen zomeravond een kalme pijp te rooken aan de balcons van het Noordzee-hotel !

men, tooneelmeubileering door middel van een vlokkendoossysteem, zulks geeft een totnogtoe ongeëvenaard getal mogelijkheden van practische afwisseling voor moderne kunstpræstaties.

De V.O.S. Albert Willems-Jacobs is de vriendelijke waard van het Noordzee-hotel,

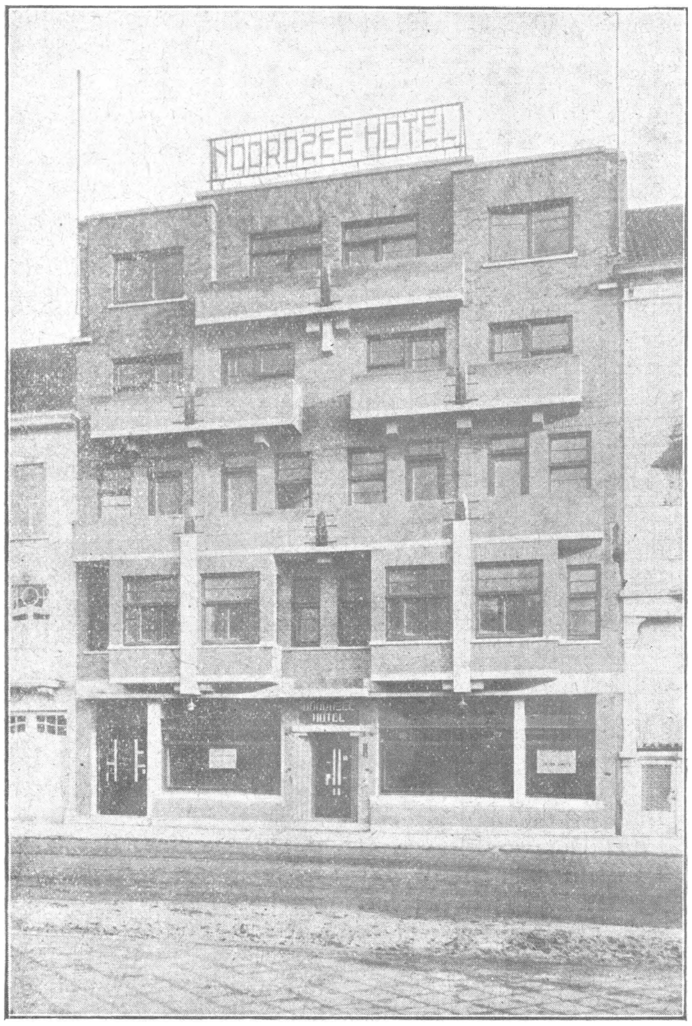

Tooneelliefhebbers en estheten zullen met genoegen hun belangstelling wijden aan de bijgebouwen, voornamelijk aan de feest- en tooneelzaal, waar met eenvoudige middelen op grond van logica en welverstane constructie een model-inrichting werd uitgewerkt. Tooneel met groot proscenium, verlichting met veelkleurige electrische schijnwerpers, decor met gordijnen en expressionistisch geschilderde doeken in vervanging van de verouderde realistische tooneelscher-

de beste borg voor goede en beleefde bediening, flinke keuken en bezorgd dienstbetoon. Van nu af is de bijval van « *De Noordzee* » verzekerd. Geen enkele V. T. Bonder zal Knokke bezoeken, zonder in het hotel van den V. T. B. binnen te gaan.

De daad der Knokkesche Vlamingen heeft recht op sympathie en steun van alwie streeft naar Vlaanderens ontvoogding en herwording.

D. B.

Boos Isegem

(Vervolg van blz. 65).

Keeren wij nu op onze stappen terug. Wij zien al den rechterkant en vlak over de zijpoort van het kasteel het oude gebouw, hetwelk reeds in de renaissance tijd bekend was om de beroemde tapijten welke er werden gefabrikeerd en die tot in de Tuileriën te Parijs de zalen versierden. Bedoelde weverij niet herstelde der heeren Van Ooteghem die nu een toevlucht geworden is voor dakloozen. De chicoreifabrieken der firma Spillemaeckers is ook de streek door beroemd om hare produkten, en niet het minst de Sigarenfabriek der heeren Vermeulen, welke als ijverig lid van V.T.B. reeds menig lid hielp aanwerven.

Even voorbij stappen wij nevens de ijzerenbrug over de vaart,waarover de spoorlijn Ingelmunster-Tielt. Al den rechterkant ont-

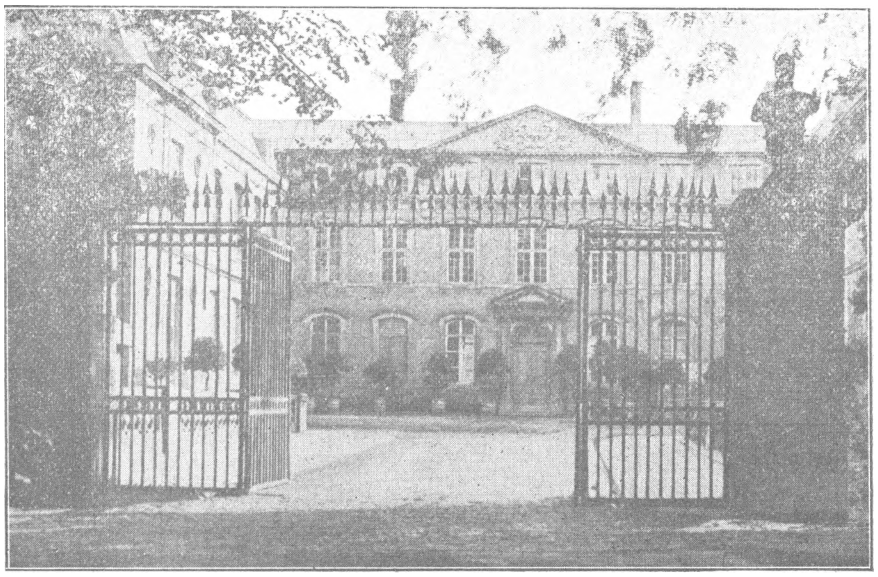

Isegem. — Kasteel.

hoorde toe aan de burggraven van Ingelmunster. Reeds geruimen tijd werd er niet meer in gewerkt, tot de oorlog kwam die de oude getouwen en flinke stukken verwoestte. Een brand in 1917 verslond ook een deel van het materiaal. Nu dient dit gebouw, tot tabakfabriek. Wat verder bezijden het kanaal bevindt zich de nu deerlijk gehavende en nog niet herstelde tapijtfabriek van de heeren van Ooteghem en Cie. Wel vinden talrijke werklieden van Ingelmunster hun bestaan met in de Isegemsche borstel- en schoenfabrieken, of weverijen te werken ; wel werken er nog talrijke andere schoenmakers bij hen te huis voor de Isegemsche schoenfabrieken die nog met de hand werken, toch is de nijverheid ter plaatse zelf nog flink vertegenwoordigd.Buiten een drietal kleine schoenfabrieken zijn een grooter aantal belangrijker weverijen en tapijtfabrieken zooals die der firma's Castel, José Deven, Pieters en Cie, Deboutte, Loucke, Van Tuyne en de hierboven vermelde nog waren wij, langs de kalsijde van Ingelmuntier lange Hermitagedreef, welke van de het klein Seminarie der Fransche Paters Lazaristen en tusschen in de mooie een kwartier lange Hermitagedreef, welke van de kasteelpoort naar het huis van den jachtwachter loopt. De oude beukenboomen zijn vervangen door mindere interessante toch weelderig groeiende kanadas. Vlak nevens ons begint het boschje met Wildzaat van het buitengoed «Mandelhof», (photo's hierbij), toebehoorende aan de heer Notaris Le Corbesier van Isegem en waarvan het grootste gedeelte — met de gebouwen erbij — reeds op Isegem's grondgebied ligt.

Schoone vischrijke vijvers, bloemperken, weiden en boschjes, alles langs de schilderachtige boorden van de hier sterk kronkelende Mandelrivier gelegen, met midden in het aardige frissche wel onderhouden «Mandelhof », maakt dit geheel ontegensprekelijk een der mooiste plekjes onzer wandeling uit. Dit alles lager gelegen dan den vaartoever

en doorspoeld door het onder de vaart wegloopende riviertje « Het Stroomke », 't welk in de Mandel uitmondt aan de overzijde van het klare water der «Gistelbeek» die van uit het «Klein Zeetje» — van Ardoye veld ontsproten — door den kouter insgelijks in de Mandel uitmondt. Nauwelijks zijn wij 't Mandelhof en de daarnevens prachtige laagliggende weiden voorbij of aan eene kleine met hagje bezette kromming komt het eenig mooie schilderachtige torentje van Emelgems kerk guitig uitpiepen.

Langs de nu verdwenen hooge brug — die denkelijk welhaast toch zal opgebouwd worden en die Emelgemplaats langs de reeds hooger genoemde Italielei met Isegem verbindt — komen wij rechtover Emelgemplaats. Wij gunnen de kerk van Emelgem een kort bezoek. 't Is een tamelijke merkwaardige baksteenbouw met middentoren, in XIIIe eeuwsch, circa 1500 tot hallekerk verbouwd, circa 1750 inwendig in een barokpak gestoken. De stoffeering bestaat o.m. uit een barokken lambrizeering met biechtstoelen. Men vereert er een interessant XIV-eeuwsch madonnabeeld.

De Mandel is niet bevaarbaar. In oude oorkonden wordt er echter gesproken over kleine graanscheepjes, op order van de heeren Ploto uitgerust, om in tijden van schaarschte de bevolking van levensmiddelen te voorzien. De Mandel schijnt dan ook wat breeder te zijn geweest. De heeren Ploto waren de vroegere bewoners van Ingelmunster's kasteel. Nu nog wonen er nakomelingen in Duitschland, waarvan een spruit als Duitsch officier gedurende den oorlog als zoodanig een bezoek bracht aan het voorvaderlijk kasteel. Hier ziet men ook de achterzijde van Emelgems mooie vergroot klooster met hof en weiden gelegen aan de overzijde van het door de Mandel gevormde eilandje met hooge kanadaboomen beplant. Dit eilandje (toebehoorende aan de Heeren De Ryckere-Messiaen uit Isegem, schijnt zijn ontstaan te danken aan het feit, dat hier de Mandel wat verlegd werd door het graven van het kanaal van Roeselare naar de Leie. Op deze plaats aan de overzijde ziet men ook den Noordkant-voorzijde van het hoogergemelde kasteel « Blauwhuis ». De vaart is hier veel dieper omdat op deze plaats de Mandel stroomde, en de talrijke visschers die aan weerszijden de vischrijke vaart afzetten gedurende de zomermaanden, weten wel te vertellen dat op deze plaats de paling talrijker huist dan waar ook.

Over tal van jaren bestond er wellicht geen vischrijker meer in België dan de Mandel. De fabrieken van Roeselare met hun verpestend water zijn opgekomen en hebben grootelijks de visch verdreven. De zootfabrieken en zooterijen in de Mandel zelf hebben het weinige wat er nog van overbleef den genadeslag toegebracht.

Maar wij naderen de stad. Links de nooit ophoudende beweging van het goederentransport op loskaai en magazijnen van den ijzerenweg. Nu gaan wij over de plaats waar de Pastorijbeek, welke de gansche lengte van den kasteelhof doorloopt, onder het kanaal in de Mandel uitmondt Vroeger was hier een groote plas waar, vooraleer de vaart bestond, de Isegemsche zwemmers bij gebrek aan zweminrichting kwamen baden. Wij komen langs de mooie hof en blauwververij van den heer Messiaen, gesticht in 1823, en zijn aan het inkomen der stad aan de zijde van Emelgem.

Hier staan talrijke fabrieken weverijen (Parmentier en G. Vanuitberghe, Desmedt en Cie), Spinnerij (Filature du Canal, Alost),Schoenfabrieken (Vandenberghe Gebroeders, Vandommele Gebroeders, Aug. Bourgeois, Gebroeders Bourgeois, F. De Clercq, H. Cannière op Emelgem) ; de centrale van Isegem's electriciteit ; de Constructiewerkhuizen V. Praet. De belangrijke olieslagerij Vandemoortele en aan de overzijde van den ijzerenweg ontelbare schoen-, borstel- en borstelhoutfabrieken, corsets-, leest- en talonfabrieken, chicoreën, enz. enz.

Op deze plaats moet er op het middaguur opgepast worden, als de talrijke fietsers, — benevens de nog talrijker voetgangers — uit de fabrieken naar huis komen gestormd, want het grootste getal der Emelgemsche arbeiders verdienen in Isegem hun brood. —

De wandeling is ten einde en over de vaart brug, die de oude wal-brug (gedempt met het maken der vaart) vervangt, zijn wij terug in den bouwtroep van de stad en bereiken we weer het station.

B.

Salomo heeft eenmaal gezegd dat er „niets nieuws onder de zon geschiedt". — **TOT HEDEN TOE** hebt gij nog nooit een lid V.T.B. aangeworven ?
Dan staat ge gelijk met **Salomo**

Regeling van het Vervoer en het Verkeer.

II

De vervoerdiensten op het land.

De strafbedreiging vervat in het in ons nummer van 1 Maart medegedeelde wetsontwerp, heeft een licht te begrijpen opschudding teweeggebracht bij de menigvuldige liefhebbers van vervoerdiensten per auto.

Zoowat overal, bijzonder gedurende den laatsten tijd hebben ondernemende fortuinzoekers enkele duizenden frank aan den aankoop van een Ford-onderstel gewaagd. Zij hebben er een niet altijd keurige kast opgetimmerd, een paar banken op geplaatst en « full speed » zijn zij aan 't exploiteeren gegaan.

De Belgen bekreunen zich sinds den oorlog bitter weinig om wetten en regelingen en 't zal dan ook niemand verwonderen dat verordeningen wier naleving niet door bepaalde straffen wordt gevrijwaard, van meet af, doode letter zijn !

Waarom zou aan dien stelregel de wet van 14 Juli 1893 ontsnappen ? Te Antwerpen richtte een normaal-samengestelde maatschappij, met den steun van het stadsbestuur, door de Regeering noodig geachte vervoerdiensten in, vóór dat zij daartoe de regelmatige toelating bekwam.

Zij bezondigde zich tegen bovengenoemde wet. Er werd proces-verbaal op gemaakt... en 't proces verbaal dat geen aanleiding tot straf kon geven, werd in de scheurmand geworpen.

Waarom dan de wet naleven, en wachten om regelmatig een ontworpen dienst te beginnen tot de steeds traag afkomende toelating bekomen is... of het gras onder de voeten door een minder nauwgezetten mededinger afgesneden wordt ?

Waarom niet liever die wet van 14 Juli 1893 afgeschaft en het uitbaten van vervoerdiensten vrij gemaakt ?

Vroeger reeds werd de vraag gesteld, maar 't blijkt dat die vrijheid in het nadeel van den reiziger afliep. Nooit is de proeftijd van het vrij stelsel van langen duur geweest, en de openbare machten hebben telkenmale moeten ingrijpen.

De Staat immers heeft den plicht de belangen van het gemeenebest te verdedigen.

Eén openbare en regelmatige vervoerdienst **moet** aan zekere vereischten voldoen, die voor den reiziger onmisbaar, en niet altoos voor den ondernemer winstgevend zijn.

Vooreerst is het onontbeerlijk dat het vervoer waarborgen biedt van **degelijkheid,** van **regelmatigheid,** van **stiptheid.**

De ondernemer daarenboven moet financieel sterk staan om gebeurlijke ongevallen te vergoeden, en aldus de schade die zijn exploitatie kan toebrengen aan eigendommen en personen, te dekken.

Daar hij alle belang heeft om met de kleinste uitgaven de grootste winsten op te strijken, moet er een scherpe waakzaamheid uitgeoefend worden, niet alleen op de nauwgezetheid van de vertrekuren en het getal aangekondigde reizen, maar ook over den staat van het materiaal, den toestand der remmen, veerbanden en wielen, en bijzonder aangaande de vervoerprijzen.

Daarover moet de Staat waken, en met dat doel legt de voormelde wet de verplichting op de toelating tot uitbating aan te vragen, waarbij dan ook telkens in een goedgekeurd lastenboek de voorwaarden vastgelegd worden die de onderneming zullen beheeren.

De zoozeer gehekelde wet heeft dan ook alleen ten doel die waarborgen te verzekeren, door een straf op te leggen aan de ondernemers die de bepalingen der wet ontduiken.

Of al het gekibbel in de pers onredelijk was is echter een andere vraag. Er bestaat wel gevaar dat men het particulier initiatief, waaraan werkelijk een groot voordeel voor het publiek kan verbonden zijn, belemmert.

Een wetsvoorstel, dat wij in een volgend nummer zullen bespreken werd den 20en Februari door Minister Neujean in den Senaat neergelegd met het doel de Regeering te machtigen om aan de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen de vergunning te verleenen van sommige exploitatiën van vervoerdiensten per automobiel.

Dit ontwerp, dat vooraan op de dagorde van den Senaat geschreven werd en dus eerlang zal besproken worden kan heel goed in botsing komen met de wet van 14 Juli 1893, die aan de Openbare Macht het recht ontzegt een monopolie van dergelijke vervoerdiensten aan wie ook toe te staan.

OM'NIBUS.

Onze Reizen in 1924.

Op herhaald aandringen van onze leden — en ten behoeve van de sedert 1 Januari ingeschreven nieuwe leden — laten wij nogmaals, en thans wat meer uitgebreid, de lijst verschijnen van de reizen en uitstappen, welke de Bond in 't zomerseizoen 1924 zal inrichten.

Voor het al of niet doorgaan dezer reizen of voor de wijziging van sommige neemt de Bond geen verplichting op zich, wegens de talrijke moeilijkheden welke zich in de huidige omstandigheden kunnen voordoen. Deze lijst dient dan ook enkel om onzen leden en afdeelingen voorloopig een vingerwijzing te geven. De verschillende plaatselijke afdeelingen gelieven hun werkzaamheden naar deze opgave te regelen. Van hun kant kunnen onze leden van nu af min of meer hun keus doen voor het deelnemen aan deze of gene groepsreis. Het schijnt ons overbodig lang uit te weiden over de groote voordeelen welke deze groepsreizen aan onze leden bieden : door de groepeering van een beredeneerd getal deelnemers worden de reiskosten verminderd tot het minimum, terwijl de bondsgroepen van sommige voordeelen kunnen genieten, welke niet altoos aan afzonderlijk reizenden worden toegekend. Men vergete ook niet dat elke bondsreis geschiedt onder de deskundige leiding van een der leden der Kommissie van Toerisme, en dat aldus alle mogelijke nut uit deze reizen getrokken wordt. Wanneer men een blik werpt op onderstaande lijst zal men al spoedig overtuigd zijn, dat wij getracht hebben de grootste verscheidenheid te bekomen : benevens reizen in ons Vlaanderen, hebben wij aan de schilderachtige streken van Wallonie gedacht. Wat het buitenland betreft, moeten wij betreuren dat de hooge stand der valuta onzen werkkring zeer beperkt : wij kunnen ons enkel bepalen bij Frankrijk en het Groot-Hertogdom Luxemburg, in afwachting dat betere tijden aanbreken.

Ziehier dus de voorloopige lijst :

11 Mei — Toeristenlanddag te Brugge. 's Namiddags, per boot, bezoek aan Damme en Sluis.

25 Mei — Uitstap naar de Antwerpsche Kempen : Tielen en Kasterlee.
1 Juni — Reis naar Remouchamps ; voormiddag : bezoek aan de grot van Remouchamps ; namiddag : wandeling langs het schilderachtig riviertje de Ninglinspo en naar de Fonds de Quarreux.
7-8-9 Juni — Uitstap naar Tongeren en omgeving.
15 Juni — 1ste Waterreis op de Schelde naar Hansweert.
21-22 Juni — Bezoek aan de Vlaamsche Ardennen.
29 Juni — Uitstap naar de Maasvallei (trein Namen-Dinant ; boot Namen-Profondeville ; te voet Profondeville-Namen).
6 Juli — Rondreis in de Kempen per **Auto-car** te zamen met de V.T.B.-fietsers. (Oostmalle-Turnhout-Postel-Mol-Geel-Herenthals-Lier).
20 Juli — Reis naar de grot van Han.
27 Juli — 2de Waterreis op de Schelde : naar Terneuzen.
3 Oogst — Bezoek aan Zout-Leeuw.
14 tot 17 of 19 Oogst — Vier- of zesdaagsche reis (naar goeddunken) naar Metz-Sabern-Straatsburg-Schlettstadt en Colmar.
17 Oogst — Uitstap naar Averbode en Westerloo.
31 Oogst — Waterreis naar Temsche en Klein Brabant.
6 tot 9 September — 4-daagsche reis naar het Groot-Hertogdom Luxemburg.
14 September — Uitstap naar Spa.
17 tot 21 September — 5-daagsche reis in de Fransche Ardennen.
19 Oktober — Uitstap naar het Zoniënbosch.

T. z. t. zal het uitvoerige programma van elke reis in « De Toerist » verschijnen met opgave van prijs en aantal deelnemers.

Alléén na het verschijnen van dit programma — en binnen de grenzen van den dan vastgestelden tijd — worden de inschrijvingen op het Secretariaat aanvaard. Het is dus volstrekt **onnoodig** deze vroeger te zenden, daar wij er onmogelijk rekening mee kunnen houden.

Ten slotte : de ondervinding heeft ons geleerd, dat wij er niet genoeg op kunnen aandringen bij onze leden om op reis goed de leiders in 't oog te houden en zich steeds rond hen te scharen.

Waar het nuttig mocht blijken, zullen wij alle inlichtingen beknopt doen drukken om ze aan de deelnemers uit te deelen, teneinde moeilijkheden te voorkomen.

Namens de Kommissie van Toerisme,
Jos. JOOS.

Geest en Lichaam.

(Naar aanleiding van « Het Peerdsbosch », in De Toerist van 1 Maart.

Waarde Heer E. E.,

In « De Toerist » nr 5 vinden we vooraan : « Het Peerdsbosch » van u. Dit is een woord dat inderdaad moèst gesproken worden ! Want het Peerdsbosch kan niet ongeschonden genoeg bewaard blijven ! Het Peerdsbosch, de traditioneele wandeling, het uitverkoren gebied van wildzang en van zangwild weg, zou gelijk wezen aan « àlles weg voor den Antwerpenaar ». Ja, we hebben nog enkele prachtbosschen, bij Schooten b.v.b., waar het heerlijk is. Maar, ook hier, als overal elders, worden de strenge plankjes gespijkerd : « Verboden in dit bosch te komen on van boete ». — Nimmer gevoelden wij ons zoo rijk naar ziel en lichaam, zoo absoluut en geheel lichamelijk en geestelijk vol als in de oorlogsjaren : toen ontvingen de bosschen van Schooten u gul, fleurig en zacht... Thans is ook hieraan weeral een eind gemaakt ! En zal nu ook het Peerdsbosch zijn charme verliezen ? Zal de natuurgenieter, de echte nu toch dit groote verdriet aangedaan worden ? — Ziet u, waarde heer E. E., wij zouden het samen wel vinden, nietwaar ? Maar, dàt wilde ik niet in de eerste plaats zeggen. Ik wou maar zeggen : u negeert te zeer het lichaam ! Waarom die sport toch zoo hard te lijf ? Er ligt zeker veel waars in uw woord, maar striem het lichaam niet zoo ! Schept uw geest dan geen behagen in de stevige lijnen van een flink athletenlichaam ? Mag ik eens tot een uiterste gaan ? (Ook gij waagt u zoo ver). Ligt er geen Homerische zang in twee streng-strijdende, alle kracht-ontplooiende worstelaarslichamen ? Is b.v.b. een Gerstmans-lichaam niet te vergelijken met een monument, laat me even zeggen, aan een tempel, die voldoet aan alle eischen der lijnenschoonheid ? — Ik spreek van lijnen... Maar, de lijn van mijn woord aan u houd ik niet recht genoeg, zoodat « De Toerist » ten slotte te veel plaats zou moeten verliezen. — Waarde heer E. E., heb meer erbarming voor lichaamskultuur ; — toerisme en sport (dit moderne woord klinkt wat ongelukkig) hebben zooveel gemeens — ; ik weet zeker, dat velen mijn bedoeling — al heb ik ze hier vrij onvolmaakt weergegeven — niet zoo kwaad zullen vinden. Trouwens, over sport, over lichaamsontwikkeling, ben ik nog niet uitgepraat en ik hoop dat « De Toerist » mij vandaag of morgen andermaal het woord zal geven.

E. V. H.

Over het behoud van Natuur- en Stedenschoon en een geval in de Antwerpsche omgeving.

Een tweetal maanden geleden zond onze wakkere tak Mortsel een alarmkreet de wereld in om op het gevaar te wijzen dat de laatste natuurreserven in den omtrek van Antwerpen bedreigt.

Deze oproep werd maar « koel » ontvangen door de bloeiende Vereeniging van « Natuur- en Stedenschoon » in de havenstad. Doch ten onrechte.

Het was ons niet te doen om « oneerlijke konkurrentie ». Ver van daar. Omdat het gevaar ons bekend is, willen wij alle menschen van goeden wil doen meewerken aan ons doel. Het vernielen van het landgoed Ruitenberg in Berchem, dat zonder slag of stoot doorging, en zonder dat een haan erover kraaide, was een bewijs dat men nooit met te velen is om te waken over het erfgoed van schoonheid dat de tijden ons gelaten hebben. Dit verdwijnen van een domein dat wonderschoon bij het Nachtegalen Park aanpaste was de aanleiding tot onze tusschenkomst.

De laatste gebeurtenissen kwamen ons gelijk geven.

Op voorstel van « Natuur en Stedenschoon » — eere wien eere toekomt — waren — op het einde van 1923, — de twee eigendommen « Troyentenhof » en « Pulhof », gelegen langs de groote baan Antwerpen-Mechelen, onder Berchem, ge-

klasseerd door de Kommissie van Landschappen. De aandacht van het Gemeentebestuur van Berchem was er op gevestigd, opdat in voorkomend geval dit Bestuur de noodige maatregelen zou treffen, om deze eigendommen voor vernieling te sparen. Later konden deze twee landgoederen aangekocht worden voor openbare parken voor Berchem, dat niets in dien aard bezit, en nochtans voor zijne talrijke bevolking lucht en adem noodig heeft.

En nog meest in 't vooruitzicht van Grooter-Antwerpen.

De grendelwet was zelfs van toepassing verklaard op deze twee domeinen. Wij meenden dus dienaangaande gerust te mogen zijn.

Helaas zooveel helpen de Belgische wetten ! Op een « kwaden » dag op het einde van Februari begonnen de houthakkers hun werk op Pulhof.

Een voor een zagen wij de schoone, oude boomen onder den bijl vallen, of afgezaagd worden. Het was dus voldoende dat de eigenaar een bevel gaf, en 't was gedaan met zooveel schoonheid.

Hier werd N. & S. dadelijk verwittigd. Doch eer men het ingewikkelde raderwerk van een Belgische administratie aan 't werk krijgt moet een zekere tijd verloopen. En het vernielingswerk ging zijn gang.

Het «werk» was begonnen langs den achterkant en kwam steeds dichter naar den steenweg. Eindelijk, vóór dat de slachting eene ramp geworden was, zagen wij met een zucht van verlichting de houthakkers van het « tooneel » verdwijnen.

Was het een wapenstilstand ? Was het een tusschenkomst van de Overheid ? Dat weten wij nog niet. Doch hieruit valt een besluit te trekken : de bestaande beschermingsmaatregelen zijn onvoldoende, — willekeur van een eigenaar volstaat om in korten tijd het openbaar bezit aan schoonheid te vernielen.

Drastische besluiten moeten genomen worden.

Wie hier speciaal schuld heeft weten wij nog niet.

Deze les van « Pulhof » bewijst voldoende onze onmacht. Had niemand alarm geroepen, het onherstelbare ware gebeurd.

Hierop komen wij terug. Van nu af aan vragen wij aan al wie belang stelt in het behouden van het weinige dat nog overblijft van natuur-schoon in de omgeving van Antwerpen — of elders — een waakzaam oog te houden.

En dadelijk zoodra gevaar dreigt de bestaande organismen tot « Heemschut » te wapen te roepen.

Voor V.T.B. is hier een schoone taak weggelegd, in samenwerking met allen die Vlaanderen liefhebben en er het aanschijn van ongeschonden willen bewaren voor de nakomelingschap.

A. M.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Het ledental. — Van 1 tot 15 Maart traden *311* nieuwe leden toe.

Voor de belanghebbenden. — Op het secretariaat is nog te bekomen van « De Toerist » :

Jaargang 1922 : de nummers 9, 13, 15, 16, 17 en 19 tegen 0,25 fr. per nummer.

Jaargang 1923 : de volledige jaargang tegen 5 fr.; afzonderlijke nummers tegen 0.25 fr. het exemplaar.

Opgave van nieuwe leden. — Zij, die ons nieuwe leden aanbrengen, worden beleefd verzocht de namen en adressen, op een afzonderlijk blad of strook papier, te vermelden, opdat de namen van nieuwe V.T.B.-ers niet tusschen allerhande tekst verloren staan. Aldus handelen staat gelijk met het administratief werk op op het secretariaat 50 °/° te verlichten. Zeer gaarne zenden wij op aanvraag propagandamateriaal.

Ook niet nalaten te vermelden of het een lid is van 7.50 fr. (met orgaan dus) of een inwonend lid van fr. 3.50 (zonder orgaan).

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

BONDSLEVEN

AALST.

Op 18 Februari trad de heer de Does van Brussel hier op als spreker met als onderwerp : « Door het Zwarte Woud. » Hij onderhield ons op de meest leerrijke manier over deze zoo prachtige reis. De talrijke opkomst, ruim 500 personen, heeft bewezen dat Aalst werken kan voor de cultureele opleiding van ons volk.

Wij danken van harte den heer de Does voor de aangename oogenblikken die hij ons bezorgde en hopen hem volgend jaar nogmaals in ons midden te zien.

De uitstap onzer afdeeling naar Geeraardsbergen, op 9 Maart, door een zacht en zonnig weder begunstigd, lukte uitstekend. Dank zij de voorkomendheid der H.H. De Coman, kunstschilder en Flamée, konden we de eigenaardige volksgebruiken rond den « Krakelingenworp » niet alleen van dichtbij gadeslaan, maar ook zeer aktief meeleven ! Een leerrijke wandeling door natuur- en stadschoon besloot dat hoogst geslaagd bezoek.

LEUVEN.

In aansluiting met onzen oproep van verleden maal (zie De Toerist nr. 6) deelen wij mede dat op Zaterdag 5 April, om 8 uur 's avonds in het hotel St. Jan, Martelarenplaats, een buitengewoon vergadering wordt belegd; daar zullen wij een dringende en noodzakelijke bespreking houden over onze werking tijdens de komende maanden; want de Lente is aangebroken we moeten ernstig gaan denken aan het inrichten van uitstappen, en niet het minst aan het stichten van een fietsersclub.

Iedereen is welkom, ook de dames. Laten we de handen in elkaar slaan om een flink en werkzaam bestuur samen te stellen tot bloei van V.T.B. tot heil van ons Vlaanderen en tot welzijn van onze oude, goede Petermannenstêe.

BUITENGEWONE PREMIE TOT HET AANWERVEN VAN NIEUWE LEDEN.

(Zie de Toerist van 1 Maart). Verschillende flinke propagandisten wedijveren reeds om hun boekenkast met een prachtig werk te verrijken. Proficiat ! ook voor de dames, die mede ten strijde trekken tot bloei van V.T.B. — Voor hen die achterbleven zij dit een spoorslag; dat ook zij al het mogelijke doen om nieuwe leden aan te werven !

LEUVEN EN MECHELEN.

Op Zondag 16 Maart deden de Mechelsche V.T.B.-ers te zamen met die van Leuven een uitstap naar Antwerpen. — Het reisje is prachtig geslaagd. 's Morgens had Leuven een speciale vertooning in den Poesjenellenkelder waar de liefhebbers van folklore zich naar hartelust vermaakten.

Groep Mechelen ging naar het Vleeschhuis, waar zij onder leiding van de heeren Fr. Claes, conservator, en Portilje, ondervoorzitter van den Oudheidkundigen

Kring, kennis maakten met al het mooie dat dit prachtig Museum bevat. Voorwaar een leerrijke wandeling. Aan de flinke leiders die zich zoo bereidwillig ten dienste stelden van V.T.B., onzen dank.

's Namiddags bijwoning der vertooning in de Kon. Vlaamsche Opera, waarna de leden, ten zeerste voldaan, de terugreis ondernamen.

Wij gaan nog naar Antwerpen, want het was een heerlijke dag ! !

HERENTHALS.

De uitstap van Zondag 16 Maart, naar de kerk H. Waltrui, is opperbest gelukt. Een dertigtal V.T.B.ers waren er tegenwoordig, ook eenige niet-leden van V. T. B., die ons beloofden aan te sluiten.

De E. H. Verheyen onderhield ons gedurende ruim een uur, over den bouw- en de kunstwaarden dezer prachtige kerk. Ook werd bij door den heer Em. Vetters, hoofdonderwijzer en Voorzitter V.T.B. tak Herenthals in naam van alle aanwezigen van harte dank gezegd om zijn karen uitleg, en allen wenschten wij hem: een spoedig tot weerziens, voor een nieuwe tocht, toe.

MECHELEN.

Onze afgevaardigden verrichten tot hiertoe prachtig werk. Regelingskommissie's kwamen op vele plaatse tot stand, die ijverden voor den bloei en vooruitgang onzer groote familie.

Brussel gaf het voorbeeld. — Brugge volgde. Binnenkort komen Leuven en Mechelen aan de beurt. Te Mechelen zal eerstdaags een vergadering belegd worden, om de plaatselijke werking voor dezen Zomer te bespreken.

Wij dringen ten zeerste aan bij de leden, die het goed met V.T.B. en tevens met Vlaanderen meenen, zich aan te melden bij den afgevaardigde Hanswyckstr. 43. Iedereen is welkom, de dames niet uitgezonderd. Laat ons voortijveren om zoo mogelijk, dezen Zomer nog meer V.T.B.-ers dan verleden jaar naar onze goede Dijlestad te lokken.

ST. NIKLAAS-WAAS.

Alle inlichtingen betreffende de V.T.B. werking zijn te bekomen in het bondslokaal « De Hoop » Houtbriel, alhier.

Bij de eerste gelegenheid worden de leden van St. Niklaas opgeroepen ten einde over te gaan tot het aanstellen van een bepaalde regelingskommissie die den afgevaardigde in zijn werking zal bijstaan.

Te noteeren : Plaatselijke afgevaardigde : *P. Van Wiele, Hemelaerstr. 2.*

Telefoonnummers: 169 (Bondslokaal « De Hoop », 191 (Arrondissementsafgevaardigde).

HULST-ZEELAND (Nederland).

Inlichtingen voor Hulst en omstreken worden verstrekt iederen Zondag van 4 tot 6 uur namiddag in het *Hotel Pateer* te Hulst.

IEDER BONDSLID BRENGT

EEN NIEUW BONDSLID AAN

VERMINDERINGEN.

Verbetering.

GENT.

Willockx Oscar, Tentoonstellinglaan, 93, Opzichter Verzekeringsmaatschappij « De Noordstar », 20 °/° op de eerste premie.

BERCHEM.

Fr. Pelgrims, Tabakhandelaar, Drie Koningenstr., 116[1], 5 °/° vermindering.

DENDERMONDE.

Alf. Abbeloos, Rijwielhandelaar, eerste barak van de Statie, 5 °/° vermindering op nieuwe fietsen en 10 °/° op reparatiën en afzonderlijke stukken.

CINEMA MODERNE, Frans Courtmnstraat, op alle weekdagen, plaatsen van 1.75 fr. tegen 1.25 fr. (op vertoon van lidkaart).

ENGIS (Seraing).

Grot de Ramioul 25 °/° vermindering aan leden V.T.B. in groep van minstens 20 personen. Toegang 1 fr. leden V.T.B. 0.75 fr.

GEERAARDSBERGEN.

BAZAR BROEKAERT, 5 °/° vermindering.

MOERBEKE-WAAS.

Kam. Gysel-De Wilde, Schoenhandel, 5 °/° korting op iederen aankoop van schoenen.

RIJKEVORSEL.

Joz. Schoofs-Van de Casteele, 2 ½ °/° vermindering.

L. Janssens-Van de Casteele, 2 ½ °/° vermindering.

VILVOORDE.

Jan Sterckx, Leuvenschestr., 38, geeft 10 °/° vermindering op reparatiën van fietsen, en 5 °/° op de nieuwe.

De derde V.T.B.-landdag

te houden op 10 en 11 Mei a.s. te Brugge

—

VOORLOOPIG PROGRAMMA

Zaterdag 10 Mei :

7-8 uur 's avonds, Beiaardconcert en uitstap op de Reien.

8 uur. Gezellig samenzijn en Kunstconcert.

Zondag 11 Mei :

9 1/2 uur. Vergadering voor de Afgevaardigden.

10 1/2 uur. Algemeene vergadering.

Dagorde :

1. *Toespraak door den Voorzitter.*
2. *Verslag over de algemeene werking.*
3. *Verslag over den finantieelen toestand.*
4. *Mededeelingen.*

12 uur. Bezoek Musea.

12 1/2 uur. Gezamentlijk middagmaal.

1 1/2 uur. Uitstap naar Damme en Sluis.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

Gewestelijke V.T.B.-dag te Kortrijk op Zondag 6 April

Op 10 en 11 MEI a. s. DE LANDDAG VAN **LANDDAG TE BRUGGE op 10 - 11 Mei**

ANTWERPEN.

OP ZONDAG 13 APRIL : te 2 ½ 's nam. bezoek aan de merkwaardige St. Pauluskerk, onder leiding van Dr. Ing. Stan Leurs. Bijeenkomst te 2 ½ u. op de Veemarkt, aan den ingang der kerk.

FIETSCLUB.

OP ZONDAG 13 APRIL : Rijwieltocht naar Leuven. Vertrek om 7 uur 's morgens. Bijeenkomst voor de kerk van Berchem.

BRUSSEL.

OP ZONDAG 13 APRIL TE 10 URE VOORM. bijeenkomst aan de *Kerk van de Miniemen* (Miniemenstraat), tot een wandeling door en langs de Marollenwijk, Pieremanstreetken, Vossenplein (Oude Markt), de Brigitienen, Waelse Plaetse, 't Manneken Pist, De Stoefstraete, Triomfantelijke Intrede van het Gezelschap bij Madam Pletinckx (Amigo) en Initiatie van de verschillende Appartementen door Plezante Mannen, en, als slot, Ontroerende Groet aan 't Spaeverke ('t Cracheurke, hoek der Koolmarkt en Steenstraat).

Op een nader te bepalen datum : BEZOEK AAN DEN DUUVELSHOEK.

GENT.

Het bestuur van de Koninklijke Vlaamsche Opera deelt ons mede dat de vertooning van « Tristan en Isolde » met Urlus, uitgesteld is tot 13 April.

De voorgenomen reis naar Antwerpen op Zondag 6 April wordt dus eveneens acht dagen uitgesteld.

KORTRIJK.

OP ZONDAG 6 APRIL : *Gewestelijke V.T.B.dag.* Bezoek aan Stadhuis, Museum en Broeltorens onder leiding van den Kortrijkschen kunstenaar Richard Acke. Bijeenkomst te 2 uur 's namiddags in 't Vlaamsch Huis, Groeninghestr. Om 5 uur 's nam. Voordracht door Dr Ing. Leurs.

LEUVEN.

ZONDAG 13 APRIL : UITSTAP NAAR TERVUREN. Het IXe Groot Nederlandsch Studentencongres, heeft dit jaar in Leuven plaats. Het inrichtingscomiteit verzocht de plaatselijke afdeeling van V.T.B. een uitstap in te richten naar Tervuren. Twee speciale trams werden aangevraagd. Vertrek in Leuven aan de Statie om 12.45 uur. Terugkomst, vertrek uit Tervuren om 18.15 uur. Alle V.T.B.ers worden uitgenoodigd dezen gezelligen uitstap mede te maken. In Tervuren gezellige wandeling door het bosch met « pic-nic ». Eten en drank ginds te bekomen. Tram heen- en weer : 4 fr.

MORTSEL.

OP DE PINKSTERDAGEN: richt V.T.B. Mortsel een tweedaagsche reis in naar Zuid-Vlaanderen. Bezoek aan Ninove, Geeraardsbergen, Floesberg, Ronse en Oudenaarde, gedeeltelijk per spoor en de eigenlijke reis in Zuid-Vlaanderen per Autobus.

Slechts enkele plaatsen zijn beschikbaar. Prijs per inschrijving geschat op fr. 70 ongeveer, alles inbegrepen. Deelnemers ontvangen nadere inlichtingen. Inschrijvingen sturen lokaal « Vera Paz », Oude God.

ST. NIKLAAS.

OP ZONDAG 30 MAART. Uitstap naar Antwerpen met bijwoning der vertooning in de Kon. Vlaamsche Opera. Vertrek te 1 ½ uur namiddag. Prijs voor leden 5,00 fr. ; voor niet-leden 6,00 fr.

OP DONDERDAG 3 APRIL : om 8 uur 's av. Radio-auditie (Brussel, Londen-Parijs), voor de leden van V.T.B. en familie in de feestzaal van het Pensionaat : « O. L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen ». Nieuwstr. 83. Alle V.T.B. ers worden dringend uitgenoodigd.

Het deelnemen aan een Uitstap
Het bijwonen van een Voordracht
geeft dan pas een waar genoegen als men van de gelegenheid gebruik maakt om een nieuw bondslid op te geven of aan te werven.

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 7.50 f. p j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 7.50 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 8 **15 April 1924**

VLAAMSCHE TOERISTENBOND

LANDDAG van 10-11 MEI te BRUGGE

10 Mei.

6 uur 's av. Ontvangst van de deelnemers aan het Station

6 ½ uur. Samenkomst in Het Vlaamsch Huis. (Hollestraat.))

7 uur. Boottochtje op de schilderachtige binnengrachten der stad. (Kosten fr. 3.— per persoon).

8 ½ uur. In het lokaal van V.T.B.: Huize St. Christoffel, Nieuwe Gentweg 78, Gezellig samenzijn en Kunstconcert, ingericht met de welwillende medewerking van den heer Arthur Roose, Cellist, Leeraar a. h. Sted. Muziekconservatorium ; Mevrouw B. Zwaenepoel-Vanrie, Klavierspeelster, Laureate a. h. Sted. Muziekconservatorium ; den Heer Rik Laboo, Declamator in het St. Cecilia-Koor, onder leiding van den Heer Lieven Calmeyn.

11 Mei.

9 ½ uur. Ter Stedelijke Concertzaal, St. Jacobstr.: Vergadering voor de Afgevaardigden.

10 uur. In hetzelfde gebouw : Algemeene Vergadering.

11-12 uur. Officieele ontvangst van den V. T. B. door het Gemeentebestuur, in de prachtige gothieke Schepenzaal ten Stadhuize.

12 ¼ uur stipt. Gezamenlijk middagmaal (fr. 5. —per persoon).
Naar verkiezing om :

1 ½ uur. Uitstap per boot naar het oude Damme en het Zeeuwsche Sluis, onder leiding van de Heeren A. Hans en Dr. S. Leurs. (Kosten fr. 4.— per persoon).
of om

2 ¼ uur. Bezoek aan de Kunstschatten en merkwaardige gebouwen van Brugge, onder leiding van den Heer Ach. Daled.

De V. T. B.-landdag valt samen met de jaarlijksche Mei-foor te Brugge.

Thollembeek

> « O Landeke, g'en zijt maar kleen,
> » Niet grooter zou 'k U geren,
> » Maar 'k zie U, zoo en is er geen,
> » Maar 'k zie U toch zoo geren. »
> *Guido Gezelle.*

Verscholen in het Markdal, evenals de liefelijke gemeenten Herne, Galmaarden, Viane en Moerbeke, is Thollembeek niet misdeeld in natuurschoon. Gelegen in den West-Zuidelijken hoek der provincie Brabant kunnen deze lachende plaatsjes makkelijk worden bereikt, door de spoorlijn Edingen- Geeraardsbergen welke er langs loopt.

De vreemdeling, die aan het station afstapt om de gemeente Thollembeek te bezoeken, neemt een smalle straat welke zich in bochtige lijn naar de dorpskom slingert. Alras krijgt hij den indruk te zijn aangeland in een vallei. Geweldige loovermassa's breken de eentonigheid van het vlakke landschap, terwijl de thans kale heuveltoppen van Vollezeele aan den gezichteinder opdoemen. Vóór den oorlog waren zij bekleed door een dicht en uitgestrekt beukenbosch, o.a. het Hulstbergbosch (95 meter boven den zeespiegel), en op den *Zavelberg* stond een bekende windmolen die heel het Markdal beheerschte.

Eenige passen voorwaarts, en daar verrijzen de machtig zwaaiende donkerroode wieken van den witgekalkten en half met struikgewas bedekten steenen toren van den *Flietermolen.* Wat verder aan een kruispunt van twee straten, staat het bekende eeuwenoude *Wit Kapelleken* (1682).

Een bouwvallige woning, *den Anneken* genaamd, trekt onderweg ook de aandacht. Het strooien dak verheft zich slechts een anderhalve meter boven den grond.

Weldra komt men op de dorpsplaats ; de fraaie *St. Martenskerk* met haar slanken puntigen toren beheerscht het ruime plein. Dit gebouw is in neo-gothischen stijl opgetrokken en dagteekent van 1870. Het mag, in aanmerking genomen den beroerden tijd waarin het ontstond, als tamelijk goed geslaagd worden beschouwd. Het is dan ook te begrijpen dat elke Thollembekenaar met een zekere fierheid over zijn parochiale Kerk spreekt.

Te vergeefs zal men in de dorpskom zoeken naar ouderwetsche huizen met leemen muren en groenbemosde stroodaken. Overal verheffen zich moderne steenen huizen. De laatste sporen van het oude Thollembeek zijn in 1905 verdwenen, toen het eigenaardige hoekhuis den « Yperken » onder de slagen van het houweel verdween.

Een Thollembekenaar, die na een afwezigheid van ruim een halve eeuw naar zijn geboortedorp zou terugkeeren, zou nogal verbaasd staan kijken naar het tegenwoordige uitzicht der gemeenteplaats. Hij zou zich wellicht afvragen of hier ook de groote oorlog heeft gewoed, daar de gemeenteplaats al! merken van haar vroeger uitzicht heeft verloren. Het van oudsher bekende *Kommunenhuis* (1716) bleef alleen gespaard.

't Hof Daminet.

Oude hoeve te Thollembeek.

Toch oefent Thollembeek door zijn bevallige ligging, een aangrijpende bekoring op den bezoeker. Op enkele schreden van de dorpsplaats wringt zich tusschen de meerschen de grillige Mark die de gemeente om zoo te zeggen in twee deelen snijdt. Door een kunstmatigen waterval wordt de *Molen Wieland* in beweging gebracht. Het bruisende water stort op het groote rad en komt schuimend terecht in den wijden molenkom waarin zich de knoestige boomstammen weerspiegelen. Eer-

tijds was aan den molen een oliestamperij verbonden, waarvan het gebouw dagteekent van het jaar 1774.

Een mooi landschap vormt in het voorjaar het onmetelijke bonte grastapijt van de uitgestrekte *Tollebeekmeersch* omzoomd door de blanke welriekende bloesems van den hagedoorn !

Wie een verrukkelijk vergezicht op een deel van het Markdal en de dorpskom wil genieten, begeve zich bij helder weer op den *Kleienberg*. Plotseling ontrolt zich in een omlijsting van boomen een heel huizenkomplex. De ontelbare, bijeengepakte, roode pannendaken, waartusschen de slanke kerktoren uitsteekt, lijken wel een kleine stad, terwijl links, tusschen de hooge boomen, de glinsterende Mark als een zilveren slang een weg baant.

Op de « uitkanten » treft men alleraardige en bekoorlijke hoekjes aan. Het landschap vertoont scherpe golvingen op het gehucht de *Herhout*.

Van op *Stevelberg* (80 m.) geniet men van een mooi vergezicht.

***

Als geschiedkundige gebouwen dienen vermeld : 1) het kasteel *Heetvelde* dat in een bocht van de Mark is gelegen; de achterzijde, alsmede de kapel, hebben hun oud karakter nog behouden. Dit kasteel bestond reeds in de 15e eeuw en heeft zijn naam ontleend aan de vermaarde familie Van den Heetvelde die het van 1472 tot 1559 heeft bewoond ;

2) *'t Hof Daminet*, waarvan de voorgevel van het woonhuis het jaarschrift 1613 draagt, bezit nog geheel zijn oorspronkelijk uitzicht. In de groote huiskamer bevindt zich een eigenaardige ruime Vlaamsche schouw met de zijkolommen in gebeitelde arduinsteen. Het hof werd onlangs onder de oudheidkundige gebouwen van derden rang geboekt.

3) de *Scheebeekmolen* werd reeds als «banmolen » vermeld in 1259 en heeft langen tijd aan het Karthuizerklooster van Herne toebehoord. De molen brandde af in 1884 en werd niet meer hersteld. Het gebouw is echter nog zeer schilderachtig. In de nabijheid staat het *Hof te Scheerbeek* dat in 1785 gedeeltelijk werd herbouwd.

Liefhebbers van natuurschoon, vrienden van het landleven, komt de dichterlijke boorden van de Mark bezichtigen waarin kabbelende beekjes uitwateren ! En hoe aangenaam is het daarbij niet rustig en vreedzaam rond te dwalen door de rijke velden die zich in zachte glooiing uitstrekken ! Hier is de natuur nog niet besmet door de leelijke, sombere fabrieken. Moegetobde geestesarbeiders, wat is het zalig zich ver te voelen van het schel rumoer, het koortsige leven der wufte stad ! Welk genot een stil plaatsje te hebben aangetroffen om uit te rusten en de frissche, reine buitenlucht te kunnen inademen !

MAUR. PEREMANS.

Vragenlijst

door elken V. T. B.-er, deelnemer aan den Landdag, behoorlijk en duidelijk in te vullen, en vóór (uiterlijk) 6 Mei te zenden aan den Heer Ach. Daled, St. Katharina straat, 84, te Brugge.

Zijt gij deelnemer aan het boottochtje op 10 Mei 's avonds ? (Kosten fr. 3 per persoon)
Voor hoeveel personen ?

Moet er voor een avondmaal gezorgd worden ? (Kosten fr. 5 per persoon).
Hoeveel personen ?

Moet er voor Nachtverblijf gezorgd worden ?
Wat verlangt ge ?
En voor hoeveel personen ?

(Kamer met één 1-persoonsbed kost	fr.	6.
„ „ twee 1- „ bedden „		10.
„ „ één 2- „ bed „		8.50 11.

Neemt ge deel aan het gezamenlijk middagmaal ? (Kosten : fr. 5. per pers. — soep, vleesch, groenten en aardappelen en nagerecht). Drank, naar gewoonte, afzonderlijk. Hoeveel personen ?

Neemt ge deel aan het uitstapje per stoomboot naar Damme en Sluis ? (Kosten fr. 4.) Hoeveel ?

Naam en adres van inzender dezes.

....

....

Bondslid Nr..........................

Lees dit a. u. b.

Het bedrag van *ieder deelneming* moet *uiterlijk 6 Mei* aan den hr. Walter Bossier, Zuidzandstraat, 12 te Brugge of op zijn postcheckrekening 83744 gestuurd worden. Wie aan dit beleefd verzoek der Brugsche afgevaardiging niet voldoet, kan haar geen verwijt van onbezorgdheid doen, indien de nalatige geen plaats vind.

In en om Darmstadt.

(Vervolg van blz. 98)

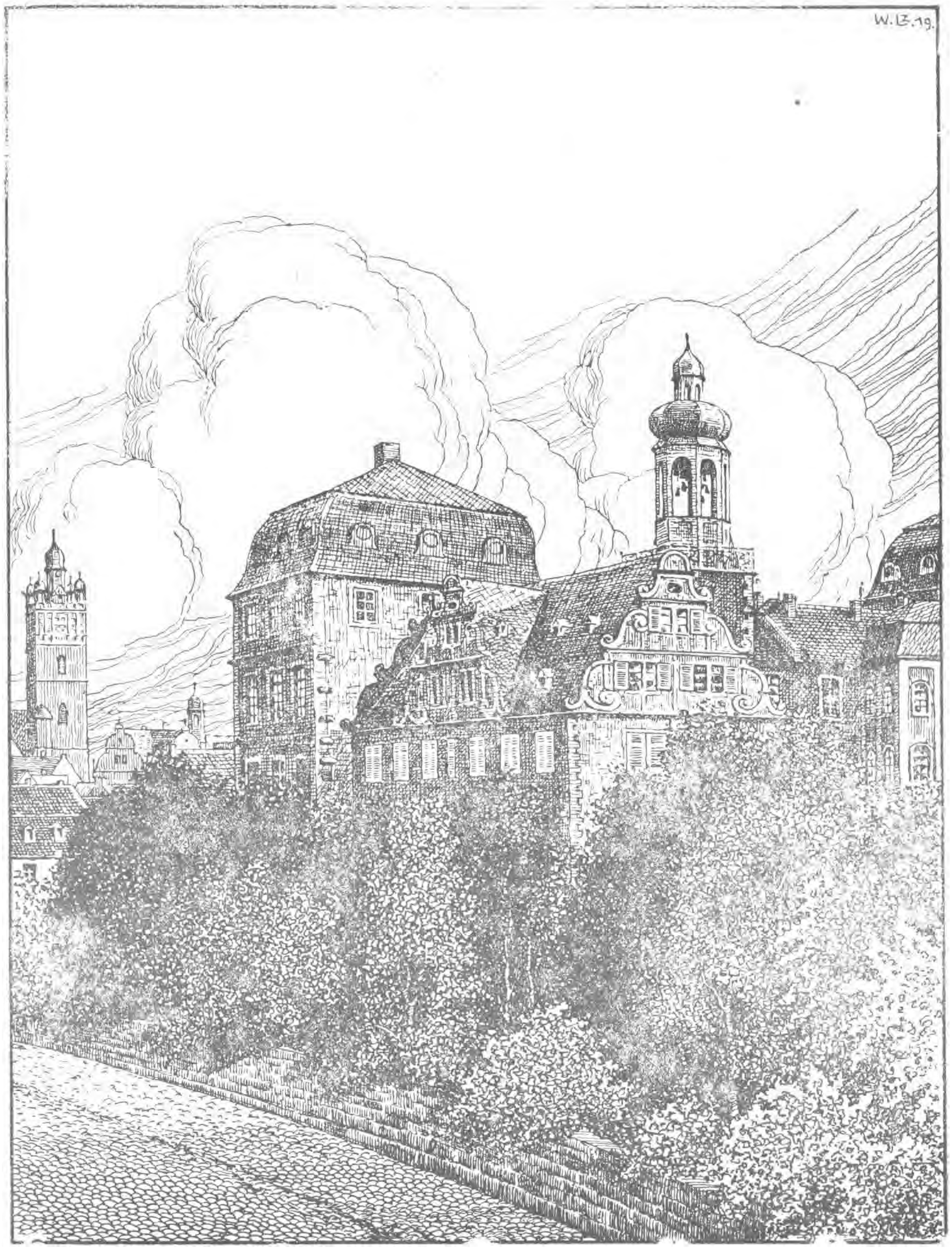

Darmstadt. Het Residenzschloss.

Het « Residenzschloss » is een groepeering gebouwen uit verschillende tijdperken van de 14e tot de 18e eeuw stammend.

Schilderachtigheid en verscheidenheid van uitzicht zijn daardoor op natuurlijke wijze bereikt. Voorheen was het slot van water omgeven, een feit, dat ook van invloed is geweest op het huidige uitzicht n.l. doordat de grachten beplant werden. De geschiedenis van dezen grooten bouw is merkwaardig, maar te lang om in dit kader te passen. Hoofdzakelijk Duitsche renaissance voor wat de oudere gebouwen betreft, is het grootste in éénmaal ontworpen deel het werk van den

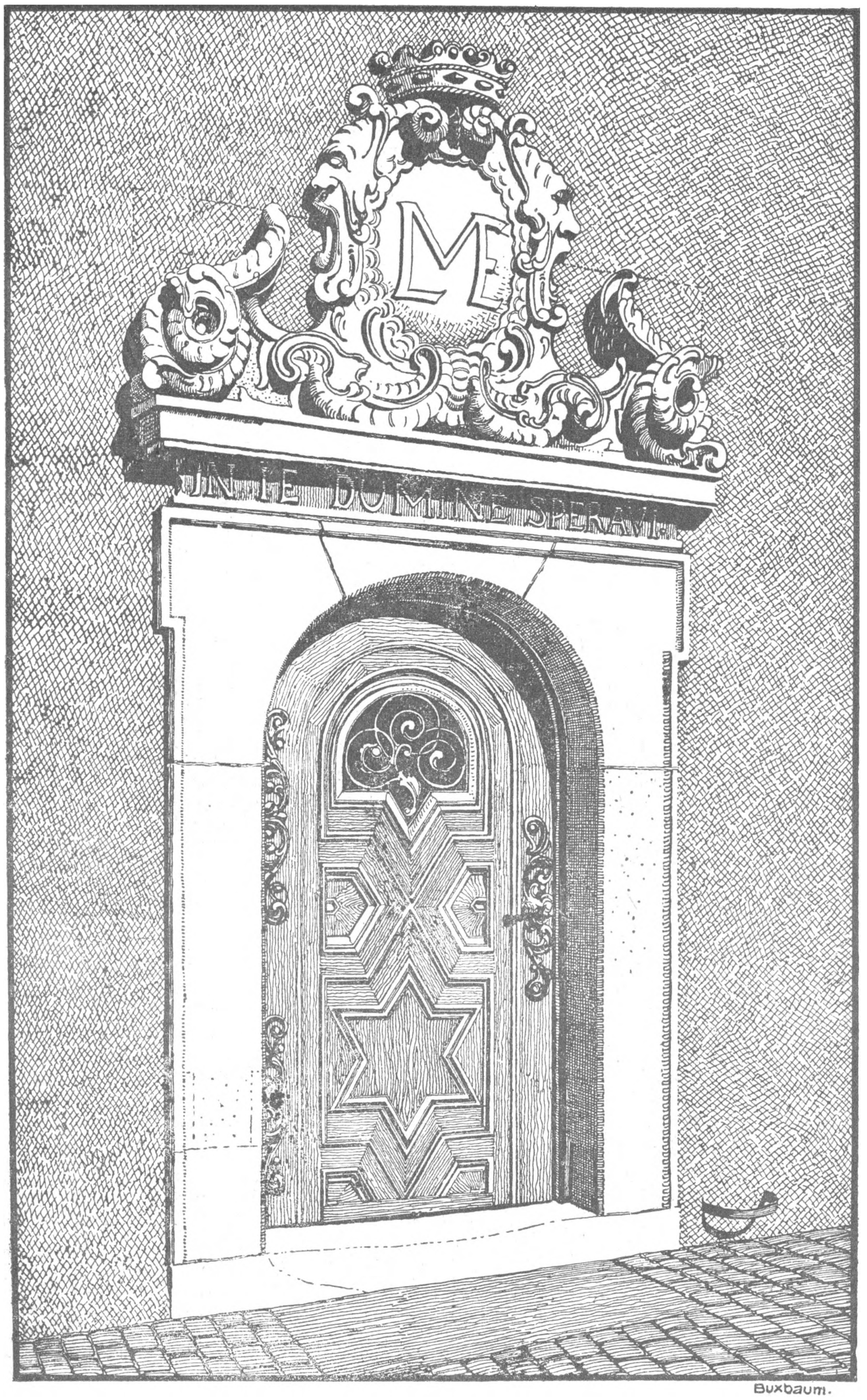

Darmstadt. Portaal aan den Klokkenbouw van het Residenzschloss.

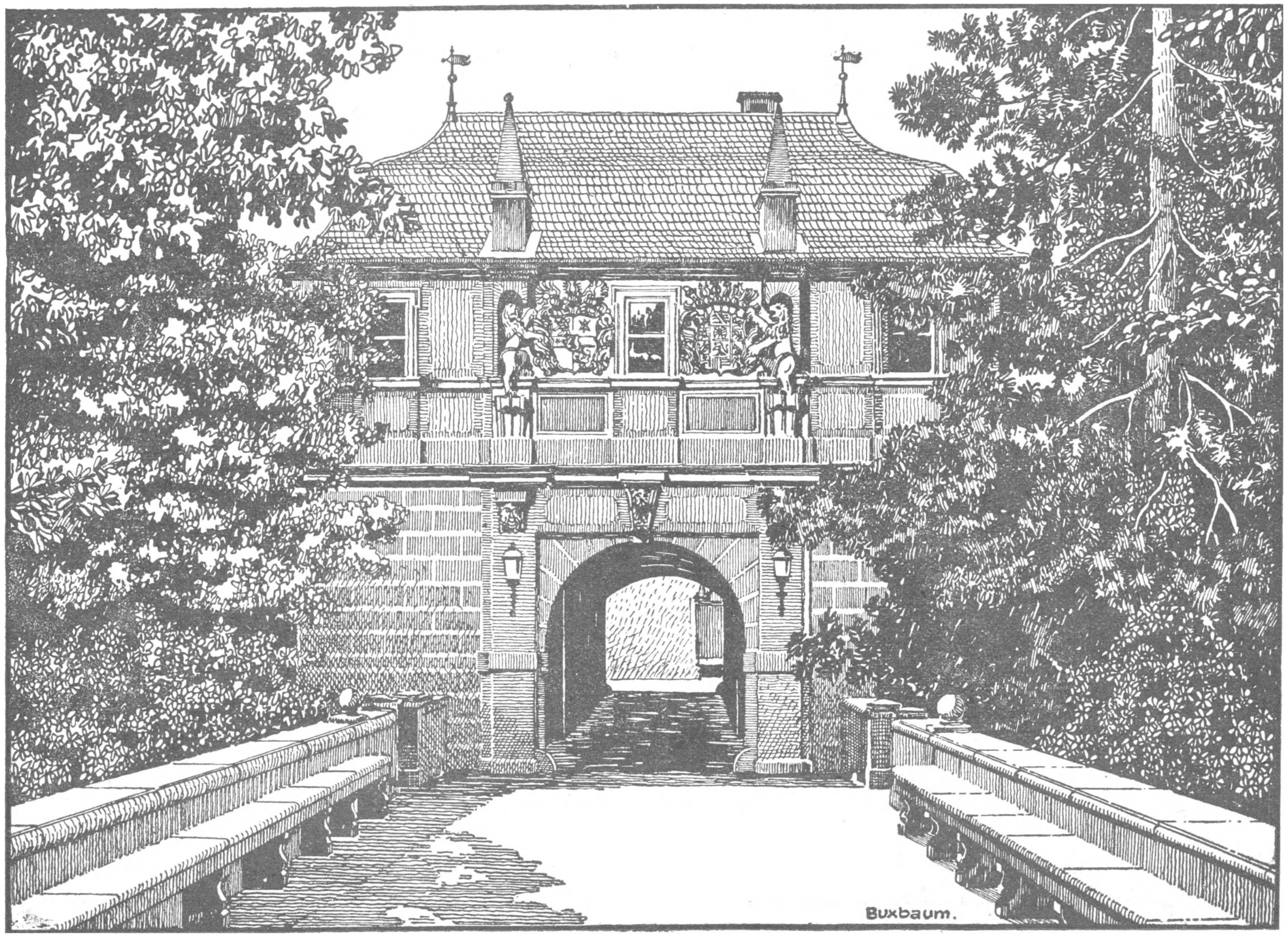

Darmstadt. Poortgebouw van het Residenzschloss.

Franschen bouwmeester Remy le Rouge de la Fosse. In 1717 begonnen werd de bouw **slechts een eeuw later afgewerkt en in gebruik genomen. De strenge, ja nuchtere lijn van dit deel van het slot doet hier en daar wel** vreemd aan naast de renaissance partijen, b.v. naast den zoogenaamden klokkenbouw in 1664-65 naar ontwerpen van Wilhelm Pfammüller opgericht. Eigenaardig zijn de binnenkoeren van dit voorname gebouwen-komplex : hun onregelmatigheid biedt zooveel afwisselend spel, en de aandacht wordt er van het eene op het andere getrokken. Zoo is de deur met ornementale omraming van den klokkenbouw van een opvallend karakteristieke, men zou als van sommige produkten eener goede boerenkunst moeten zeggen : stijlloosheid, die toch zeer fraai is. Mooi is ook de barokke poortomraming uit 1628-31 van de slotkerk, evenwel zonder zoo opvallend eigenaardig te zijn, terwijl de poortomraming die de verbinding tusschen klokken- en kerktoren daarstelt en een werk is van Jacob Kesselhut (1595) een zeer flink werk der Duitsche renaissance mag heeten.

De klokkenbouw draagt met reden zijn naam; in het torentje ervan hangt een beiaard van 35 klokken, die bij het slaan der uren, halfuren en kwartieren met zijn zachten, zoeten klank koralen en gemoedelijke volksliederen over de oude stad zingt. We hoorden zoo herhaalde malen dat droomerige romantisch-mooie :

Am Brunnen vor dem Tore
Da steht ein Lindenbaum ;
Ich träumt in seinem Schatten
So manchen süssen Traum.

... ...
... ...

Nun bin ich manche Stunde
Entfernt von jenem Ort,
Und immer hör ich's rauschen :
Du fäudest Ruhe dort.

En telkens weer is het de moeite waard even staan te blijven en te luisteren, en aan al 't genot van het zien, ook dat van 't hooren te paren.

Zonder even de aandacht te vestigen op het poortgebouw rond 1629 opgericht, en hetwelk van verhouding en stijl zeer mooi is, zou de korte opsomming van eenige uitzichten van het Darmstadtsche slot niet volledig zijn (1). (Wordt vervolgd.)

(1) Aan de verzamelingen van oudheden en kunstvoorwerpen, o.a de Holbeinsche Madonna, was het ons niet gegund bezoek te brengen wegens herinrichtingswerken die aan gang waren.

Achtdaagsche Fietstocht door Vlaanderen en Nederland.

Voor een Sinjoor die zijn stad per fiets uit wil, zijn de goede wegen lang niet talrijk. Een der beste, en die je althans met een ruk in den buiten verplaatst, is wel : de mooie weg langsheen het Kempisch Kanaal,dewelke best wordt bereikt langs de Schijnpoort, verder over de wijk Kronenburg, om ten slotte op den vaartdijk te komen aan de tweede groote viadukt-brug.

Eens daar, heeft men achter zich : Merxem, het industrieele voorgeborcht onzer stad. Men voelt nog ietwat de drukte wegen, omdat je blikken niet uitsluitend worden opgehouden door de zich wijd langsheen de vaart uitstrekkende weilanden ; want op de vaart is hier nog intens verkeer, een massa booten liggen gemeerd langs den waterkant. We fietsen nu rustig over het zachte kiezel-pad, onder den schaduw der oude reuzen-boomen, die voorbijsnellen langs de zonnig-groene weilanden.

Want drukte is er langs dien weg niet. De schipper die zijn boot de brug of sluis ziet naderen, blaast een, twee keer zijn rustige tonen uit de koperen trompet. De brugwachter draait zijn brug open,en het schip glijdt langzaam voorbij.

De witte brugge-huisjes, met hunne in de zon schitterende bloemenhofjes, snel je voorbij met zeker verlangen naar de rust die je er binnen vermoedt. Maar verder gaat de weg, en zoo snellen we op onzen tocht voorbij : Wijneghem, Oelegem, Massenhoven, Viersel. Grobbendonck.

Het landschap wordt langsom inniger, de kleuren dieper en warmer. Je voelt je stilaan zoo thuis en zoo wel te moede in die streek van simpele schoonheid.

Zoo bereikt men *Herenthals*, waar we de vaart verlaten, en na enkele smalle straatjes te hebben doorgefietst, de groote markt bereiken.

***

We gaan de oude stadspoort onderdoor, en stellen als doel onzer verdere reis, over de gemeenten Oolen (langs 't Punt) en Gheel : *Moll.*

Met Moll zitten we meteen in het hart der oude Kempen, met zijn arme hutten met strooien dekking, zijn slikkerige landwegen, met magere beplanting langs den slootkant, zijn gaaf gebleven bosch- en heide-plekken, zijn omliggende ouderwetsche gehuchten.We

vermoeden haast niet dat op die zelfde gemeentelijke oppervlakte zich bevinden : een drietal flinke wolkammerijen, zandmijnen en zelfs een paar reusachtig-opgezette glasfabrieken, die den nieuwen tijd inluiden in de vroeger uit ekonomisch oogpunt zoo verstoken gebleven Kempenstreek. Van nu af voel je, wat trouwens op de geheele verdere reis door onze Kempen het geval is, dit dualisme, hetwelk je nog niet bestempelen kan als twee op mekaar aandruischende krachten, maar die ten slotte toch in botsing dreigen te komen in dit grootsche natuurpark, dat vroeger de heele Kempenstreek vormde. Eenerzijds hebben we de traditie, of dat wat ieder nog verwacht als hij als gevoelig stadsmensch hierheen fietst, en anderzijds de Kempen als industrieel toekomstgewest.

Van uit Moll bestaat er gelegenheid tot eene reeks leuke fietstochten; vooral aan te bevelen : een tocht naar de Abdij te *Postel*. Minstens even aangenaam zijn wandelingen langs de Nethe. b.v. op zoek naar den oorsprong der beide riviertjes.

***

We zetten aan in de richting van Lommel en verkiezen de groote baan, met zij-fietspad. Op onzen weg die over het kanaal heenvoert. passeeren we aan Stevensvennen enkele fabrieken en verder de groote Zink-fabrieken van Lommel-Overpelt.

Lommel-Overpelt is een heelwat plezieriger weg, welke ons een heele tijd langs de talrijke huisjes met nette groenten-hofjes voert. Voor Overpelt dient ook te worden vermeld: Het nieuwe. mooie gebouw der Ambachtschool (met driejaarlijkschen cursus). We trappen even door tot in Neerpelt, een vrij groot plaatsje. met de gekende Vlaamsche kostschool voor jongens.

***

We keeren terug tot het Marktplein in Overpelt. Wij willen het thans eens wagen door de velden. We kiezen de richting : Kleine Broghel, en bereiken langs dien weg : Exel. Na een poosje vlakke veld, krijgen we een gladde boschweg, en ten slotte een hard padje links langsheen de spoorlijn. Dit laatste vooral bracht ons menige verrassing op gebied van natuurschoon. en niet zonder leed bereiken we de groote baan die over Hechtel heen naar Helchteren voort. Alras is ook die baan, breed en met reuzen-boomen langs beide zijden afgezet, ons lief. Dan krijgen we links en rechts van den weg de heide in zijn diverse aspecten: plotseling opdoemende duinen, lichtere heuveling: zavel en wilde plantengroei, en eindelooze vlakte. zonder de heide-bloempjes zelf, met enkel de dorre bintpijlen die zachtjes wiegen in den wind. Zoo ver je zien kan : vlakte, en vanaf den gezichteinder over je hoofd heen: vlekkeloos blauwe lucht.

Te Helchteren sta je in de Koolmijnstreek. De menschen weten er over mee te praten, 't brengt ook zoo een gansche verandering ! We zoeken den weg naar Winterslag. Eigenlijk is er geen weg, wel een padje dat ieder dag door de mijnwerkers wordt afgelegd. We besloten dit ook maar te volgen; «het» padje echter vonden we niet. Over de heide kruis-

Tongeren : Standbeeld Ambeorix.

ten zich de wegeltjes in ontelbare richtingen, vervoegden mekaar om verder ineen te splitsen. We bolden maar raak: 't was ook opwekkend in die vrije lucht je hart eens te kunnen ophalen, al wipte je dan ook al eens omhoog op je zadel, en rammelde het koffertje wel eens onheilspellend op je bagagedrager.

Want het oeroude uitzicht der Kempen kan je hier nog vinden, en je rotst er maar door heen, uren aan een stuk, door die wilde streek van bosch en hei.

***

Van tijd tot tijd duiken de schouwen der koolmijnen aan den gezichtseinder voor je op, en ten laatste voel je de fiets regelmatiger voortrollen op de pek-zwarte lanen, die er naar toe voeren. Zoo bereiken we eerst : Zwarte Berg, waar « Les Liégeois » genesteld zijn. Nog maar enkele villatjes en een paar verkeerswegen rond de Mijngebouwen.

We richten ons naar *Winterslag* en komen na een kleinere tocht door de hei, die hier kaal en vlak is, aan enkele bebouwde gronden. Voor ons rijst op dit groote tuindorp, samen met de Mijngebouwen op een kleinen heuvel gelegen. In den ronde kan je nog meerdere heuvel-toppen ontwaren, allen bebouwd met glinsterende witte villa's. Verbazend is de verscheidenheid in huizenbouw welke we hier te zien krijgen; de huisjes spreken je vriendelijker tot het gemoed, dan de kosmopolitische bevolking, die deze oorden als werkplaats koos.

Van uit Winterslag bereikt men *Genck,* langs een afdalenden kronkelweg.Genck is het oude dorp, dat zich echter eveneens uitbreidt, en waar zich het drukke leven van onverpoosd wroeten der drie op haar grondgebied liggende koolmijnen-exploitaties : Winterslag, Waterschei en Zwarte berg, koncentreerd.

***

Maar we laten de Limburgsche Kempen en verkiezen den weg naar 't Zuiden, de witte glanzende kiezel naar Bilsen, en daarna verder in de richting Tongeren.

Met bosch en hei is het afgeloopen, en we komen midden in het vruchtbare Haspengouwsche land. In het terrein komt er heel wat deining : het groote met Canada-boomen, in loodrechte lijnen, afgezette weiland en het vruchtbare bouwland liggen in schuine vakken tegen elkaar aanleunend.

Vooraleer Tongeren te bereiken een flinke bergaf ; na een kleinere klimpartij, staan we als bij tooverslag midden in de stad.

Tongeren is een uiterst interessante plaats. Vooral ook op kunsthistorisch gebied loont de stad een bezoek.

Typisch is ook de omgeving.Als je Noordwaarts de baan op Hasselt inslaat, en na een klein tiental Km. fietsend links of rechts van den weg het onbekende ingaat, dan rijzen de weggestopte dorpjes bekoorlijk voor je op, met hunne enkele groote hofsteden met gesloten binnenkoer, met kleine burgten en een troepje kleinere sukkelachtige huisjes van eenvoudige boerenmenschen. En in een oogwenk zit je weer buiten 't dorp in volle veld of wei of beemd of boomgaard. Ook menig kasteel ontmoeten we op onze padvinderstocht.

Een Padvinderstocht... ja, inderdaad, dat is 't. Want wacht niet op vele aansporingen of reklame, om deze streek te bezoeken. Dan komt je er wellicht nooit. Een ansicht-kaarten-serie werd tijdens den oorlog door een Duitsch natuurliefhebber wel eens uitgegeven, maar is totaal uitverkocht. In Vlaanderen weet je verder niemand te vertellen wat een pracht aan natuurschoon te zoeken is in Zuid-Limburg of de Haspengouw.

Over zijn bewoners ook nog één woord : Zij wonen in een vruchtbaar land, zijn gelukkig hard te werken en in evenredigheid vruchten te oogsten. Verder : bereidwillig, gemoedelijk, nooit luidruchtig, maar des te gevatter en schouw, lustig en opgeruimd, zangerig in hun moeilijk te volgen dialektisch-eigenaardige taal, lekkerbekken uit het land der taarten.

OPEL.

(Wordt vervolgd.)

Het bewaren van Natuurschoon (13)

(Van onzen Londenschen Correspondent.)

Wij ontvingen van onzen Londenschen Afgevaardigde volgend opstel, dat we zeer gaarne plaatsen, eenerzijds omdat de heer Thos. H. Jupp steeds veel overhad voor V.T.B. en, anderzijds, omdat hij ons hier een treffend bewijs levert dat ook de Engelschman, — die zoo schoon zegt : « Where there is a will there is a way » —, mits wil er toe komen kan wezenlijk keurig Nederlandsch te stellen. Wij geven hier het opstel naar het handschrift ervan. Sommige zinnen doen, goed voelbaar, Engelsch aan en hier en daar werd een woord gebruikt dat ons noopte, aan den voet van het artikel een nota te voegen.

V.T.B.-ers,leest dit artikel:u zult er genoegen aan hebben, de heer Thos. H. Jupp (student in de staathuishoudkunde) zal u onmiddellijk sympathiek worden !

Ik las met veel genoegen het artikel in het jongste nummer van DE TOERIST tegen het aanleggen van een park waar wij nog altijd het Peerdsbosch te genieten hebben in zijn volle natuurlijke ligging. Dat dit artikel ook een pleidooi was in 't algemeen, voor de bewaring van onbedorven, wilde streken in de nabijheid van groote steden, en tegen de verparking op 't Fransch (1), die zoolang in België heeft beheerscht tot groot nadeel van planten- en dierenleven en die zooveel heeft toegedragen tot het verdwijnen van het waarlijk schilderachtige, was mij des te meer aan-

genaam omdat onlangs in uw bladen een artikel verscheen over de heuvelen bij Geeraardsbergen, in hetwelk de schrijver met spijt opmerkte dat er nog niet behoorlijke voetpaden, toegankelijk voor dames (2), bestonden. Voor een Engelschman leek dat uiterst triviaal omdat onze vrouwen, natuurlijk voorzichtig (3) gekleed wat schoenen en kleeden betreft, altijd deel nemen aan de moeilijkste tochten te voet. Het is ons een stelsel (4) dat het beste van de frissche lucht niet te nemen is zonder spanning (5) van het lichaam, en dat kan alleen gebeuren wanneer het landschap tot geen overdreven kunstmatige aanleggen (6) van wegen en paden, boschjes en grasperken vervormd is.

Natuurlijk, in de naaste omgeving van een stad kan echt wild zich niet blijven handhaven en parken, zoowel voor de kinderen als voor de algemeene gezondheid, zijn een vereischte. Dus te Brussel is het Ter Kameren Bosch, als ook de Warande van Woluwe, een stadspark dat een zeer nuttige functie uitoefent, maar, dat men de hand verder zoude leggen op het Zoniënbosch in onverdraaglijk. En toch het Zoniënbosch is doordreven met regelrechte dreven, voorzien van tallooze aanwijzingsplankjes en moet een vreeslijke exploitatie ondergaan van het daarin groeiende hout. Wij hebben daar al twee renbanen en verscheidene musea ; nu gaat men een nieuwen buurtspoorweg door het hart van het woud steken (7). Wat is het toch onaangenaam, bij het beschouwen van een lachend plekje, boeren bezig te zien het hooi te maaien tot de laatste grasspier (8) toe, zoodat in plaats van allengskens overgaan van gras naar struik en heester en slanke boompjes, een sterke scheidingslijn waar te nemen is. En dat is ook ietwat het geval overal in de Ardennen : intensieve exploitatie van het kreupelhout, aanleggen van breede paden, zelfs besproeien van zitbanken (9), en naar de Duitsche wijze : de aandacht vestigen op schoone uitzichten. Dus wordt toerism wel een kunst en een plicht, een plezier niet meer, omdat al het onverwachte, al het bekoorlijke uitvinden zonder hulp of gids onvermijdelijk weggenomen is. — Wij lezen in Bergman's « Acht Dagen in een Duitsch Pension » over het genus naamsnijders en het is misschien niet te overdrijven te zeggen dat heele naties nu tot de naamsnijders behooren.

In Engeland is de nood van het onbedorven bewaren van natuurschoon altijd erkend. Zoo vormen zich bonden, niet voor het verfraaien van wat al bewonderenswaardig is, maar voor het koopen daarvan om het aan de natie ten geschenke te geven. Zoo hebben we Box Hill, een steilig krijtheuvel met buksboomen (10) dicht begroeit, Burnham Beeches, en het prachtige bosch van Epping, alle drie binnen drie kwaart (11) uur van Londen. Oorspronkelijk een koninglijk jacht en aldus van exploitatie bewaard, is laatstgenoemd altijd wild gebleven; daar vindt men geen paden maar veel modder en moeras, geen loodrecht groeiende boomen maar al wat zeldzaam en raar is, zelfs honderd mijlen van de hoofdstad. De natuurkenner heeft daar te bestudeeren : herten, vossen, dachsen (12) en vogels en planten in overvloed.

Vergelijkt dit eens met het overprezen Nachtegaalpark !

Zal men ons van die boschjes aan gene zijde van Schootenhof rooven om weg te maken voor tenniscourts? Dan is zeker de dag niet ver af als een maatschappij zal gesticht worden voor het bouwen van een scenic railway op de Boter Bergen en de Staartscheheide en een dancingvloer op de oevers van het Groote Meer.

Eens en vooral : laten wij vast overtuigd zijn, dat verparking is slechts een ijdelheid van Frankrijk van vóór de omwenteling en dat we den smaak moeten hebben natuur in al haar zuiverheid te genieten en te bewonderen als God en de tijd haar gemaakt heeft.

Thos. H. JUPP.
Afgevaardigde V.T.B. te Londen.

(1) Op 't Fransch : de lezer zal allicht begrijpen dat hier werd bedoeld : « op zijn Fransch ».

(2) toegankelijk voor dames : voor dames geschikt.

(3) voorzichtig : goed, doelmatig.

(4) Het is ons een stelsel : wij gaan van het princiep uit.

(5) spanning : hier wordt natuurlijk «inspanning» bedoeld ; laat ons niet meenen dat we stijf omspannen, geriemd moeten zijn om van de frissche lucht te genieten!

(6) aanleg : is hier juist in de beteekenis van «plantsoen, wandelplaats ».

(7) hier wordt bedoeld « trekken, leggen », maar, zeggen dat « steken » niet goed is, neen, daar is dit woord, in dezen zin, te typisch, te beeldend voor !

(8) grasspier : is een goed synoniem voor «spriet»: vele Vlamingen zullen dit woord voorzeker niet kennen.

(9) met «besproeien van zitbanken» wordt bedoeld: « de paden dicht met zitbanken bezaaien »; « besproeien » is anders weer geen kwaad beeld.

(10) Buksboomen : Plantengeslacht, tot de euphorbiaceën behoorende. De meest bekende soort is de altijd groene heester : Buxus sempervirens.

(11) «kwart » is beter.

(12) verkeerde schrijfwijze van « dassen ».

(13) Lees ook : Dr. H. de Vries : « Het Yellowston Park » (Uitgave Wereldbibliotheek) ;

Dr. J. P. Lotsy : « Van den Atlantischen Oceaan naar de Stille Zuidzee in 1922 ». (Dagboek van een Botanicus, die niet alleen naar Planten keek). 's Gravenhage, G. Naeff, 1923.

Schetsen van reisplannen.

Het reisseizoen nadert. Verleden jaar, werd ons secretariaat in de maanden Mei en Juni overstelpt met vragen om reisplannen. Ten einde de briefwisseling en het daaruit voortvloeiende werk eenigszins te verminderen hebben wij het voordeelig geacht onderstaande schetsen van reisplannen te publiceeren ; het is natuurlijk wel verstaan dat elk reisplan eenigszins kan gewijzigd worden, ingekort of uitgebreid naar believen van den toerist.

De uren hier aangeduid zijn deze van het treinboek in voege tot 31 Mei 1924.

REISPLAN. A. — 4 DAGEN IN DE PROVINCIEN ANTWERPEN EN LIMBURG.

N. B. — Kan insgelijks heel gemakkelijk per fiets gedaan worden.

1ste dag.

Aankomst te Lier rond 9 u. — Wandeling door de stad : Groote Markt, St. Gommaruskerk, Begijnhof..

Te 13 u. 13 trein naar Herenthals : Bezoek Stadhuis met Muzeum.

Te 17 u. 30 stoomtram naar Westerloo. — Overnachten : te bezoeken hof van de Merode ; mooie wandelingen.

2de dag.

Voormiddag : Uitstap naar Gheel (Kolonie voor krankzinnigen) ; St. Dymphnakerk.

's Namiddags : Uitstap en bezoek : Abdij van Tongerloo.

3de dag.

Te voet naar Averbode (of met stoomtram over Oosterloo-Eynthout). Bezoek der abdij. Verder naar Sichem ; zeer oude plaats.

Te 14.35 u. trein naar Diest; bezoek St. Sulpiciuskerk, Stadhuis, Begijnhof, Kerkhof met puinen van St. Janskerk. Vertrek te 18.59 u. naar Tongeren (aank. te 20.10 u.))

4de dag.

Uitstap naar Valkenburg.

Vertrek uit Tongeren met stoomtram : 7 u. 53 naar Vroenhoven. Te voet naar Maastricht (30 minuten). Heerlijke zichten. — Wandeling door de stad Maastricht : Vrijthof, St. Servaaskerk, St. Janskerk, Stadhuis.

Vertrek met trein te 12 u. 36 naar Valkenburg : bezoek aan de Katakomben, ruinen, openluchttheater.

Terug uit Valkenburg te 18 u. 11 naar Maastricht; te voet naar Vroenhoven om hier stoomtram (17 u. 44) te nemen naar Tongeren.

5de dag.

Voormiddag bezoek aan Tongeren : O. L. Vrouwkerk, Romaansch klooster, Romeinsche wallen, Begijnhof, Muzeum.

Namiddag : Vertrek met trein te 13 u. 3 naar Zout-Leeuw; te bezoeken : Stadhuis en de prachtige St. Leonarduskerk. Terugreis : vertrek: 18 u. 5 over Tienen.

REISPLAN B. — 4 DAGEN IN DE LUIKSCHE ARDENNEN.

1ste dag.

Aankomst te Luik rond 9 ½ uur. Wandeling door de stad. — Om 11 u. 48, langs de schilderachtige Vesdervallei, naar Verviers, hier middagmalen en hotel bespreken.

Om 15 u. 28 naar Dolhain; tram tot Béthane ; bezoek aan de « Barrage de la Gileppe » mooie omgeving; terug naar Dolhain met tram of te voet (5 kil.) mooie wandeling ; om 18 u. 53 naar Verviers.

2de dag.

Van Verviers naar Spa met tram over Heusy (7 u. 40) heerlijke rit.

Te Spa. — Wandeling door de stad (de Baden, Kursaal, Pouhon enz.) ; Promenade de la Sauvenière of andere. Tegen den middag vertrek naar Hockay. Middagmaal en hotel bespreken.

Namiddag : trein tot Sart-lez-Spa. Wandeling langs de Hoëgne, buitengewoon schilderachtig. Duur: 3 uur.

3de dag.

Vertrek uit Hockay : 6 u. 57. Overstappen te Stavelot naar Malmedy, mooie ligging. Hier middagmalen; om 13 u. 34 naar Trois-Ponts. Hotel bespreken.

In den namiddag wandeling naar de Waterval van Coo en bestijging van het « Point de vue de Ster ».

4de dag.

Vertrek uit Trois Ponts om 7 u. 37 naar Remouchamps. Voormiddag : Bezoek aan de Grot.

Namiddag : Wandeling langs de Ninglinspo en naar de Fonds de Quarreux.

Terugreis.

RE.SPLAN C. — 3 DAGEN IN DE NAAMSCHE ARDENNEN.

1ste dag.

Aankomst te Namen rond 8 ½ uur of 9 uur. Aanstonds hotel bespreken.

Voormiddag : wandeling door de stad, bezoek Kathedraal en kerk St. Loup; beklimming citadel : prachtig uitzicht. 's Namiddags : Uitstap per trein, langs de heerlijke Maasvallei (Nijverheidsinrichtingen) naar Hoei. Schilderachtige omgeving. Puinen van Beaufort, Moha e.a.

2de dag.

Met de boot naar Dinant (aankomst 12 u. 45) ofwel met trein; voorbij Yvoir (puinen van Montaigle), Bouvignes e.a. Hotel bespreken te Anseremme.

Na den middag : wandeling naar het Kasteel van Walzin, langs de Lesse, of naar Dinant : Beklimming der citadel, bezoek grot la Merveilleuse, Rocher Bayard.

3de dag.

Langs de prachtige Lesse-vallei naar Rochefort ; verder per tram, naar Han, (heerlijke rit over de rotsenkam van Faule). Bezoek aan de Grot van Han, en desgevallend aan deze van Rochefort.

Middagmaal te Rochefort.

Terugreis.

REISPLAN D.
7 DAGEN IN DE ARDENNEN.

1ste, 2de en 3de dag zooals aangeduid bij reisplan B.

4de dag.

Vertrek uit Trois-Ponts om 7 u. 37 naar Remouchamps. Voormiddag : bezoek aan de Grot.

Namiddag : Wandeling langs de Ninglinspo.

Om 15 u. 50 : Vertrek over Rivage, langs de mooie Amblève- en Ourthevallei naar Marche ; overnachten.

Mooie wandelingen.

5de dag.

Vertrek 8 u. 56 over Jemelle naar Rochefort ; hotel bespreken. Namiddag : naar de Grot van Han. Per tram over de rotskam Faule ; bezoek aan de Grot.

6de dag.

Vertrek uit Rochefort, langs de schilderachtige Lessevallei, over Dinant naar Waulsort.

Hotel bespreken.

Namiddag : uitstap naar Givet.

7de dag.
Naar Dinant : beklimming der citadel.
Om 13 u. 35 : vertrek naar Namen per trein, voorbij Bouvignes, Yvoir. (Puinen van Montaigle) Wépion e.a. Te Namen : bezoek aan de stad: beklimming van de citadel.
Terugreis.

REISPLAN E.
5 DAGEN IN HET GROOT HERTOGDOM LUXEMBURG.

1ste dag.
Aankomst te Luxemburg rond den middag ; hotel bespreken. Namiddag : bezoek aan de stad; zeer mooie ligging.
2de dag.
Vertrek met stoomtram om 6 u. 54 naar Echternach ; mooie rit. Te Echternach : hotel bespreken.
In den voormiddag : Wandeling door het stadje.
Namiddag : uitstap naar het Mullertal. — Regelmatige autodienst. — (Schliessentümpel, Eulenburg, Dewenpetz, Kohlscheuer) ; terug naar Echternach met den stoomtram langs Consdorf.
3de dag : Wandeling.
Voormiddag langs Trosskneppchen, Wolfschlucht, Labyrinth, Perekop, Hollay naar Berdorf; middagmaal.
Namiddag ; langs Wehrschrumschlüff ; de Hölle, Sievenschlüff en Kasselt naar Grundhof. Hier trein naar Echternach om 18 u. 18.
4de dag.
Uitstap naar Vianden ; regelmatige autobusdienst langs het mooie Sauer- en Urdal.
Bezoek aan het kasteel van Vianden ; heerlijke ligging. In den namiddag : bezoek aan Diekrich ; de ging. In den namiddag : bezoek aan Diekirch ; de deling door de stad ; uitstap naar den Haardt.
Terug naar Echternach om 17 u. 41.
5de dag.
Vertrek uit Echternach om 6 u. 13 ; overstappen te Ettelbruck, aankomst te Clerf (Clervaux) om 8 u. 50 (reisgoed in bewaring geven in het station) ; bezoek Benediktijnerabdij. Zeer schilderachtige streek.
Terugreis.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Het ledental. — Van 15 Maart tot 1 April schreven wij 251 nieuwe leden in; dat maakt voor de maand Maart 562.

Bij *vragen om inlichtingen*, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor het antwoord te voegen.

Opgaven van nieuwe leden. — De personen die ons nieuwe leden aanbrengen worden beleefd verzocht de namen en adressen (goed leesbaar) op een afzonderlijk blad of strookje papier te vermelden, t.t.z. het zoodanig te regelen dat de namen van nieuwe V.T.B.-ers niet tusschen allerhande tekst verloren staan.

BONDSLEVEN

EEKEREN.

Maandag, 31 Maart jl., werd ten lokale *In den Valk* de werking van den Vlaamschen Toeristenbond, te Eekeren, ingezet door een puike voordracht, door talrijke V.T.B.-ers en belangstellenden bijgewoond.

Heer Ward Kerstens sprak over Folklore in verband met de Kempen, alsook over de Zeden en Gewoonten der Kempen-menschen. Niet alleen door de stof zelf, maar ook door de aangename, onderhoudende wijze waarop hij deze heeft weten te behandelen, heeft hij zijn voordracht buitengewoon interessant weten te maken. De aanwezigen hebben er stellig wat geleerd en veel genoten.

De Heer Luyten, algemeen sekretaris van V. T. B., gaf een korte uiteenzetting van het streven, het nut en den vooruitgang van V. T. B. Verder dankte hij, uit naam van het Hoofdbestuur, den heer Kerstens voor zijn bereidwillig optreden, alsmede den heer Piet Volant voor zijn flinke werking. Hij kon dan ook met genoegen vaststellen, dat er te Eekeren voor V.T.B. veel belangstelling is... die immer groeit.

De aanwezigheid van de Afgevaardigden van het Hoofdbestuur werd door de Eekersche V. T. B.-ers zeer sympathisch begroet.

Bij deze gelegenheid willen wij ook melden, dat binnen kort door V. T. B. Eekeren een uitstap naar de Werken van de Kruisschans zal worden ingericht. Als gids zal, meer dan waarschijnlijk, een Toezichter der Werken zich ter onzer beschikking stellen. De V. T.B.-ers uit Eekeren en omliggende houden zich dus gereed!

V.T.B. Eekeren wil meer leven brengen bij de V. T. B.-ers uit den Polder.

Hij verlangt een voordracht over « *Onze Polderstreek* ». Wie zorgt er voor ?

Hij vraagt vermindering in de koffie-, drank- en spijshuizen, ook op tooneelvoorstellingen, enz. Waar zitten de Vlamingen die daar iets voor kunnen doen ?

Hij eischt betere verkeerswegen in de Polderstreek. Zijn er geen Provincie- en Gemeenteraadsleden bij V. T. B. ?

Hij dringt aan op meer voorzichtigheid vanwege de auto- en motorrijders die vaak Brasschaat en omliggende in beroering brengen.

V. T. B. Eekeren wil, ten slotte, al onze Polderjongens, die op en top Vlaamsch zijn, in V. T. B.

Alle nuttige inlichtingen worden in dank aanvaard en verstrekt door den heer Piet Volant, Afgevaardigde of door den sekretaris Hendrik Kanora, ten lokale *In den Valk*, Markt, Eekeren.

HULST.
Centrum van aktie voor V. T. B. in Zeeuwsch Vlaanderen.

Zondag, 30 Maart jl., werd in het lokaal van het medelid hr. Patteer, de eerste algemeene bijeenkomst belegd. Nagenoeg 40 leden waren aanwezig. De hr. A. M. Boone, zeer ijverig, baanbrekend propagandist, opende de vergadering en verleende, na een kort maar klaar toelichtend woord, het spreken aan den hr. Van hemel uit Antwerpen. De hr. Van hemel vergastte de aanwezenden op een hoogst belangrijke en toelichtende bespreking over het bestaan, de werking en het doel van den V. T. B. Over de werking van de Kommissies voor Propaganda, Toerism en Financiën gaf hij ons een duidelijke uiteenzetting. Hij spoorde de Zeeuwen aan zich bij V. T. B. aan te sluiten om aldus de toenadering tusschen Noord- en Zuid Nederland te bewerkstelligen. Spreker mocht zich in welgemeenden bijval verheugen. Nieuwe leden, waaronder verschillende oud-leden van een andere Belgische toeristische vereeniging meldden zich aan voor onmiddellijke inschrijving. De hr. A. M. Boone werd als afgevaardigde, de hr. Van Acker als sekretaris aangesteld. Den heer Méhauden werd om medewerking verzocht tot het inrichten van een leesavond met lichtbeelden. De hr. Méhauden gaf gaarne voldoening. Besloten werd een flinke propaganda in te richten om nieuwe leden aan te werven. De vergadering werd in de beste stemming geheven.

De Secretaris, Th. Van Acker.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

Op 10 en 11 MEI a. s. DE LANDDAG van **LANDDAG TE op 10-11 MEI Brugge**

ANTWERPEN

FIETSGROEP.

Op Zondag 20 April. — Antwerpen-Scheldeboorden. Vertrek Vlotbrug 7 ½ u.

Op Zondag 27 April. — Antwerpen-Roosendaal-Zundert. Vertrek Schijnpoort, tramhalt 7 u. eten en drinken in de bosschen.

Op Zondag 4 Mei. — Familie-feestgelegenheid te Eekeren om 2 u. in de bosschen of in het lokaal « In de Valk » op de groote Markt. Iedereen is welkom ! De fietsers vertrekken 's morgens om 8 u. Schijnpoort-tramhalt, over Schooten en Schootenhof naar Brasschaat waar gemiddagmaald wordt en komen te Eekeren in het lokaal aan om 2 u.

BRUSSEL.

11 Mei Groepreis naar Brugge ter gelegenheid van den Bondsdag. Aanmeldingen tot 3 Mei a.s. bij den Secretaris G. Verbouwe, Statiestraat 46 te Jette. Het bedrag der reiskosten fr. 19.25 eveneens vóór dien datum op de postcheckrekening Nr 34490 (Verbouwe).Op Zaterdag 3 Mei des avonds tusschen 6 ½ en 8 ½ uur zal er ook gelegenheid tot inschrijving en betaling zijn in Het Vlaamsch Huis, Groote Markt.

18 Mei. — Uitstap naar de « Lookdelle » in het Zoniënbosch. Nadere inlichtingen in het volgende Nr.

25 Mei. Uitstap naar Ukkel, onder bevoegde leiding Wandeling door de kleine laantje en bezoek aan de schoonste plekjes. Plaats van samenkomst : aan de Zuidstatie. Vertrekpunt lijn 9 om 1 ¾ uur of aan Ukkel-Kalevcet aan het eindpunt van lijn 9 om 2 ½ uur.

GENT.

Op Zondag 11 Mei : Landdag te Brugge met boottocht naar Damme en Sluis. — Tak Gent reist in groep ! Of de reis per spoor of per auto gebeuren zal, is nog niet gekend. Daaromtrent worden nog onderhandelingen gevoerd. Iets staat vast, dat de onkosten voor de reis de 8 fr. niet zullen overtreffen. Wij dringen ten zeerste bij de leden aan, dien dag voor te behouden. Gent moet 's minstens 200 deelnemers tellen. Zie elders het programma voor den Landdag.

Bezoeken. — In Mei beginnen de bezoeken aan de merkwaardigheden van de stad. Voor deskundige leiding wordt gezorgd.

In het vooruitzicht. — Een uitstap naar het Zuiden van Vlaanderen.

KAPELLEN.

Op Maandag 28 April om 8 u. in Het Vlaamsch Huis spreekt advocaat J. Muls over zijn reis van Frankrijk naar den Kaukasus, langs Zweden. Geen Bondslid ontbreke. Ook niet-leden zijn welkom.

MORTSEL.

Op de Pinksterdagen : richt V. T. B. Mortsel een tweedaagsche reis in naar Zuid-Vlaanderen. Bezoek aan Ninove, Geeraardsbergen, Floesberg, Ronse en Audenaarde. Gedeeltelijk per spoor en de eigenlijke reis in Zuid-Vlaanderen per Autobus..

Slechts enkele plaatsen zijn beschikbaar. Prijs per inschrijving geschat op fr. 70 ongeveer, alles inbegrepen. Deelnemers ontvangen nadere inlichtingen. Inschrijvingen sturen lokaal « Vera Paz » Oude-God.

RYCKEVORSEL.

Gedurende de Paaschvacantie in de gemeentezaal, voordracht over de *Kempen* door Dr. René Sterkens.

Bespreken der te beleggen uitstappen en reisjes gedurende de Zomermaanden. Dag en uur worden later bekend gemaakt.

ST. NIKLAAS.

Op Zondag 18 Mei : Bezoek aan mooie kerken onder leiding van E. H. Nobels, leeraar aan het klein Seminarie. Plaats van samenkomst in 't volgend nummer.

VEURNE.

Op Zondag 27 April, richten wij een uitstap in naar de historische kapel van St. Idesbaldes en naar de middeleeuwsche hofstede « De Bogaerde », gelegen op grondgebied der gemeente Coxyde.

Vertrek uit Veurne, met den tram naar Coxyde, om 14.46 aan de statie, onder leiding van den heer Prosper Terlinck, afgevaardigde. Voor de leden-fietsers : vertrek insgelijks aan de statie en op hetzelfde uur, onder leiding van den heer Edmond Gyselinck, afgevaardigde.

Van Coxyde, gezamenlijke wandeling naar de kapel alwaar de E. H. abbé de Spot, onderpastoor van de Panne, aan de deelnemers eenige woorden uitleg zal verstrekken.

Dan wandeling naar « De Bogaerde ».

Bezoek der hofstede onder leiding van den pachter, heer Rathé.

De gepaste uitleg over het ontstaan en de beteekenis der abdij van « *Ter Duinen* » zal gegeven worden door E. H. abbé de Spot.

Daarna te voet naar Veurne, tijdig genoeg om aan de deelnemers uit andere gemeenten toe te laten treinen en tram te bereiken.

Dus V.T.B.-ers op post !

Wie geen lid is kan ook meegaan : iedereen welkom!

Lijst van aangesloten Hotels bij V.T.B.

BLANKENBERGE.
Hotel José, Visschersstr., 18.
BOUILLON.
Hotel de la Gare. Vermindering 10 t. h.
BRUSSEL (Noord).
Hotel de Famille, Weldadigheidstraat, 18. — Vermindering 5 t. h.
Hotel Brustol & Marine, Kruidtuinlaan, 9, — Vermindering 5 t. h.
DIKSMUIDE.
Hotel Casino, Groote Markt. Vermindering 5 t.h.
DOLHAIN (Gileppe).
Hotel « Au Lion de la Gileppe ».
GEEL.
Hotel « Het Lam », Groote Markt. Vermindering 10 t. h.
HAAN a/ZEE.
Groot Hotel.
HOUFFALIZE.
Hotel des Postes en du Luxembourg, place du Marché, 111.
HOEI.
Hotel « Aigle Noir », Quai Dautrelande.
KNOKKE a/ZEE.
Hotel « Noordzee », Lippenslaan. — Vermindering 5 t. h.
Hotel « Zomerlust », Kustlaan, 19. — Vermindering 10 t. h.
Hotel Godefroy. — Vermindering 5 t. h.
LEUVEN.
Hotel de l'Industrie, Martelarenplaats, 7. — Vermindering 5 t. h.
MAASEIK.
Hotel « De Globe », Groote Kerkstraat.
MALMEDY.
Hotel « International », place de Rome, 485-486. — Vermindering 5 t. h.
MECHELEN.
Hotel de la Station, Statieplaats, 16. — Vermindering 10 t. h.
MORESNET.
Hotel du Couvent, rue de l'Hospice, 150.
OOSTENDE.
Hotel Metropole, Wapenplaats, 14. — Vermindering 5 t. h.
PEPINSTER.
Hotel de Belle Vue, place de la Gare .
ROCHEFORT.
Hotel de l'Etoile, Grand-Place. — Vermindering 5 t. h.
Hotel Moderne, (Jan Andersen). — Vermindering 10 t. h.
ROESELARE.
Hotel Patria, S. V. Noordstraat 32. — Vermindering 10 t. h.
ST. HUBERT (Ardennen).
Hotel du Chemin de fer.
TILFF (Luik).
Hotel du Casino, place de l'Eglise, 13.
TROIS-PONTS.
Hotel des Ardennes.
VISEE.
Hotel des Touristes, rue du Pont, 14.
WESTERLOO.
Hotel « De Valk », gezusters Goossens. — Vermindering 2 t. h.
YPER.
Hotel des Brasseurs, Statieplaats. — Vermindering 5 t. h.
WAULSORT s/M.
Le Grand Hotel.

BUITENLAND.
NEDERLAND.
HULST. (Zeeland).
Hotel « De Graanbeurs », Markt, B. 60.
GROOT HERTOGDOM LUXEMBURG.
TROIS VIERGES.
Hotel de la Poste.
LUXEMBURG.
Hotel Central ,av. de la Liberté, 28.
DIEKIRCH.
Grand Hotel des Ardennes.
ECHTERNACH.
Hotel du Cerf, Gezusters Straus.

N. B. De prijsopgaven en alle verdere nuttige inlichtingen omtrent het hotelwezen verschijnen in het inlichtingsboekje dat begin Mei van de pers zal komen.

VERMINDERINGEN

ST. NIKLAAS.
Vastenhaeck-Wittock, Klein Hulststr., 10, geeft 5 t. h. korting op alle aankoopen en 10 t. h. op alle reparatiën.

Boekbespreking.

De Verrassingen van Stijn, door A. Broekaert, geïllustreerd door E. Ernalsteen.

Een boek, dat wezenlijk met vreugde moet begroet worden. Te meer nog door ons V.T.B.ers, die zich hebben leeren interesseeren voor een stadje als Geeraardsbergen, waarin heel deze roman zich afspeelt. De heerlijke folklore, het feest op den Ouden Berg, Krakelingen werpen en Tonnekenbrand, het heele blijde natuurleven in de Dendervallei, de vroolijke atmosfeer van Zuid-Vlaanderen liggen er in beschreven. Interessant vooral de zielsanalyse van dit stadje in de oorlogsjaren. Het idealisme van Stijn komt er dan wel eens in botsing met den geest der nuchtere menschen, al is het dan nog in eene idyllische omstandigheid midden de omgeving van gasthuisverpleegsters.Hoe aangrijpend voorgesteld de veel besproken strijd omtrent de Vlaamsche Gentsche Hoogeschool in de jaren 1916-17-18. Bij dit alles is dit boek niet alledaagsch; de stijl is persoonlijk, aangenaam, en uiterst melodieus. Al wie behoefte heeft aan klaarheid omtrent de mentaliteit der ex-gandavenses-studenten; al wie de litteraire beweging volgt, al wie de steden en landschappen met zijn poetische fantazijen bekronen wil, moet dit boek een eereplaats voorbehouden. — *Prijs 6,50 fr.*

Uitgegeven bij de Uitgeversfirma Tspijker, Prinsstr., 16, Gent.

Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges. — Uitgave A. Bieleveld, Brussel.

De tweede aflevering van dit groote werk is verschenen. Het bevat al de monografieën der gemeenten Baal (Brabant) tot Boortmeerbeek. De namen der gemeenten zijn nl. alfabetisch gerangschikt en zoo vinden we dus in deze aflevering o.a. Bastenaken, Beaumont, Berchem, Blankerberge, Boom, enz., enz.

Dit standaardwerk zal volledig zijn in 25 afleveringen, van ieder 64 blz. De prijs is, per aflevering, fr. 6.50. Het werk van den heer Eug. de Seyn zal een monument zijn ter verheerlijking van ons land. Het is gewijd aan den heldenmoed onzer IJzersoldaten en verdient waarlijk warm gesteund te worden. Is het dan ook te verwonderen, dat deze uitgave een ongemeenen bijval geniet ? Inschrijvingen te zenden aan den uitgever : A. Bieleveld, 63, Waarmoesberg, Brussel, en aan alle boekhandelaars van belang. Prospectus wordt op aanvraag toegezonden.

(Medegedeeld).

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

Verbetering :
9170 Lundin K., Paardenmarkt, 69, Antwerpen
9171 Mev. Lundin K., id. id.
5025 Dr. Cammaerts J., Regastr., 36, Leuven

9213 Sterkens Th., Rijkevorsel
4 Weyns A. N., Winkelier, id.
5 Mej. Van Ballaer M., id.
6 Mej. Fransen L., id.
7 Mej. Uydens M., id.
8 Mej. Uydens J., id.
9 Mej. Peeraer Eug., id.
20 Niekerk J., Haven, 61, Schoonhoven (Ned.)
1 Deleyn E., Volkstr., 59, Antwerpen
2 Mev. Deleyn, id. id.
3 Vleugels Lamb., Roodestr., 11, id.
4 Bloemaert Fl., Lancierdreef, 10, Hoeilaart
5 Gowssens J., Hooger-Op, id.
6 Vandevoorde R., Thiefrystr., 21, Schaarbeek
7 Mev. Vandevoorde, id. id.
8 Mej. Gruythuyzen N., Ophemstr., 57, Brussel
9 Mev. Van de Voort J., Hoekstr., 8, id.
30 Mej. Van Lynden L., Houbal.. 4, Brussel II
1 Mej. Van Lynden Louiza, id. id.
2 Janssens L., Terlindenhofstr., 155, Merksem
3 Peereboom L., Lessenstr., 19, St.Jans I Mol.
4 Peereboom A., id. id.
5 Jacobs C., P.J. Demeesemaeckerstr., 15, id.
6 Mej. Luxen Marie, Gheudestr., 22, Kuregem
7 De Langhe Jul., Nieuwstr., 72, Brussel
8 Adriaenssens L., Alsembergschestw., 403, Ukkel
9 Lemmens, Waterlooschestweg, 201, St-Gilles-Brussel
40 Quanjel J., Komediantenstr., 11, Brussel
1 Verhulst L., Gravelinnenstr., 42, id.
2 Goris Aug., Meenenstr., 29, id
3 Michiels Em., Schilder, Nossegem
4 Van Damme, Brabantstr., 105, Brussel
5 Romain O., Edith Cavellstr., 2, St.Gilles-Brus.
6 Mestdag J., James Wattstr., 14, Schaarbeek
8 Suaert F., Em. Jacqmainlaan, 23, Brussel
9 Froidmont J., Baljuwstr., 78, Elsene
50 Vercammen, Onderw., Neder-over-Heembeek
1 De Logi K., Jetteschestw., 258, Koekelberg
2 Van Mulders G., Wemmelschestw., 58, St.-Pieters-Jette
3 Breyne L., Keyenveldstr.70, St.Joos-t-Noode
4 Barvoet J., Jan Bollenstr., 7, Brussel
5 Verrière, Zurenborgstr., 1, Antwerpen
6 Iberman R., Maarsch. Fochl., 18, Schaarbeek
7 Rongé M., Degryspeer, 33 Deurne
8 Mej. Koninckx Yv., Bondgenootenlaan, 153, Leuven
9 Mej. Fémont J., Diestschestw., 40, id.
60 Mej. Fémont M., id. id.
1 Mej. Cools Alice, Kapelstr., Hasselt
2 Mej. Cools Henr., id. id.
3 Cools Theo, id. id.
4 Mast Xavier, Linden
5 Bontenakel J., Richardstr., 32, Antwerpen
6 Kruger A., Desguinlei, 58, id.
7 Mev. Kruger, id. id.
8 Mej. Van de Perck B., Kapelstr., 95, Hoboken
9 Van Immerseels L, Jan v.d.Wouwerstr., 17, id.
70 Van Hove E., Onderw., Oevel

1 Smets P., Koningslei, 29, Brasschaat-Polygone
2 Mej. Standaert Euph, Rapenberg, Basel
3 Geeraerts A., Jul. d.Geyterstr., 20, Antwerpen
4 Pappaert Alfons, Koster, Schepdaal
5 Lagast Jozef, Nijverheidslaan, 50, Gent
6 Lagast Mev., id. id.
7 Van der Beken P., Lindenhoel, 10, Melle
8 De Vries Fr., Albrechtkaai, 27, Gent
9 Nolf D., St. Baafsplaats, 6, id.
80 Francois J z., Bruggesteenweg, 112, id.
1 Van Lancker Alb., Veldstr., 57, id.
2 Mev. Van Lancker A., id. id.
3 Mev. Wwe Ceulemans, Statielei, 77, Antwerp.
4 Theunissen J., Vaartstr., 85, Leuven
5 Dahlem E., Bondgenootenlaan. 45, id
6 Ducheyne A., Onderw., Steenbrugsche Wandeling, Brugge
7 Ducheyne G., Onderw., Steenbrugsche Wandeling, Brugge
8 Van Assche T., Kleine plaats, 10, Lebbek.
9 Verbruggen Er., Bredabaan.191, Brasschaat
90 Sano Edith., Passtr., 110, Geel
1 Mej. De Vocht J., Kapelstr., 11, Hoboken
2 Van Loock A., St Bernardschstw., 225, id.
3 Mev. Van Eynde, Uitbreidingstr., 184, Berch.
4 Mej. Van Eynde S., id. id.
5 Mev. Van den Eede, id. 185, id.
6 Dupont Fr., Augustynenstr., 21, Antwerpen
7 Mev. Somers H., Godstr., 4, Borgerhout
8 Yperman Leo, Twee Kerkenstr., 53, Brussel
9 Huysman J., Van Gaverstr., 14, id.
9300 Schellekens J., Waterpasstr., 24, St.Jans-Molenb
1 De Herdt F., Vanderstichelenstr., 76, id.
2 Van Lierde A., Opzichterstr., 234, id.
3 Van Lierde L., id. id.
4 Mej. Steenbeke A., Hoeksken, 13, Ertvelde
5 Claeys J., Schilderstr., 37, St. Amandsberg
6 Hubrechts A., Onderw., Waterschei-Genk
7 Mev. Noterman, Groote plaats, 31, Eenaeme
8 Mej. Beirnaert, Kwakkelstr., 51, Gent
9 Mertens Edgard, Organist, Aalst
10 Depaemelaere G., Hammescheweg, 155, Zele
1 Bogaerts, Onderwijzer, Stropkaai, 26, Gent
2 Van Ooteghem, Nekkersbergdreef, 49, id.
3 Mev. Van Ooteghem, id. id.
4 Mej. Baudré M., Gasmeterstr., 46, id.
5 Van Brabandt U., Vak- en Ambachtschool, Lokeren
6 Van Brabandt A., Handelaar, Petegem
7 Van Mol, Kortrijkstr., 61, Borgerhout
8 Mev. Van Mol, id. id.
9 Mev. Duysburgh, Lammekensstr., 21, id.
20 Cohen, Leopold II-laan, 91, St. Jans-Molenb.
1 den Hollander A., Melkerijstr., 55, Scheut
2 Mej. Huts Clémentina, Onderwijzeres, Aarschotschestr., 263, Schaarbeek
3 D'Hoker Alice, Coppenolstr., 5, Antwerpen
4 Boyaert Denise, id. id.
5 Mej. Van Tichelt A., id. id.
6 Mej. Van Tichelt R., id. id.
8 Van Lierde A., Zamanstr., 8 St. Nikl.-Waas
9 Mev. Van Lierde, id. id.
30 Van den Bosch P., Drapstr., 30, Hamme
1 Mev. Van den Bosch, id. id.
2 Middenboekerij v. h. Onderw. Personeel Nederpolder, 2 Gent
3 Esterbecq A., Boomgaardstr., 112, Berchem
4 Mev. Esterbecq, id. id.

5 Maes L., onderw., Capucienenvest, 47, Lier
6 Dierckx F., onderw., id. id.
7 Van Bael H., Pauscollege, Leuven
8 De Herdt H., Magdalenastr., 30, Antwerpen
9 Van Buist F., Ninoofschestweg, 213, Brussel
40 Hermans A., Ninoofschestweg, 10, id.
1 Vanderbroucke A., Doorniksche wijk, 125
2 Mej. Peeters A., onderw., Rosier, 28, Antw.
3 Mej. Van Ackeren J., Bediende, Van den Peerenboomstr., 52, Borgerhout
4 Nieuwejaers L., Lispestr., 156, Lier
5 Van der Loo A., Solvijnstr., 90, Antwerpen
6 Van der Eecken J., Gentbruggestr., 96. St. Amandsberg
7 Mev. Van der Eecken G., id. id.
8 Ganseman G., Destelbergenstr., 14, id.
9 Mev. Ganseman G., id. id.
50 Van Durme A., Hundelgemschestweg, 32, Ledeberg
1 Mev. Van Durme E., , id. id.
2 Poullet, Volksvert., Blijde Inkomststr., Leuven
3 Vleminckx H., Lindenlei, 198, Hemiksem
4 Mev. Vleminckx, Lindenlei, 198, id.
5 Vermast P., A, 11, Boschkapelle-Zeeland
6 P. de Rijk, A, 15, id.
7 Mej. Dugaucquier M., J. Moretuslei, 218 Wilrijk
8 Mev. Janssens M., Kopstr., 10, Schooten
9 Leysen G., Sterlingerstr., 100, Borgerhout
60 Mej. Geerts, Borsbeekstr., 45, Borgerhout
1 Mev. Van Betten-Noeninckx, Klappeistr., 20, Antwerpen
2 Mej. Van Betten W., Klappeistr., 20, id.
3 Naessens, Postklerk, Trapstr., 36, id.
4 Van Campfort E., K. Van Peltstr., 16, id.
5 Van Bergen Fr., Werkstr., 23, id.
6 Mev. Van Bergen-Baghus, id. id.
7 Peeters J., Uitbreidingstr., 119, Berchem
8 Lenaerts L., Berlaarschenstweg., 34, Lier
9 Stas L., de Strasartstr., 50 Mechelen
70 Mev. Verschueren-Steenmans, Wilsonl., 61 id.
1 Mej. Verschueren Maria. id. id.
2 Breyne H., Lippenslaan, 70, Knokke-a-Zee
3 Cordonnier R., Hertogstr., 2, Gent
4 Taets A., Sleidinge-Gent
5 Verlinden M., Statiestr., Bilsen
6 Slangen Willem, Rijwielen, Veltwezelt
7 Vermeiren L., Cogelsplein, 27, Deurne
8 Michiels E., Jordaanstr., 120, Antwerpen
9 De Kromme M., Herderstr., 43, id.
80 Mev. De Kromme, id. id.
1 Bollen P., Schepen, Statiestr., Bilsen
2 Rubens-Dewale E., Handelaar, id.
3 Craybeekx L., Hoofdonderwijzeres, Borgloon
4 Pelckmans F., Dorpplaats, 49, Hoboken
5 Eelens Jef, Parijschestr., 94, Leuven
6 P. Boeynaems, Lei, 37, id.
7 Boens, Nieuwstr., 5, Oostende
8 Lecoutere Th., Hoofdond., Breedene-Slijkens
9 Cleiren Frans, Somméestr., 40, Antwerpen
90 Mev. Cleiren, id. id.
1 Vogels, Klamperstr., 67, id.
2 Mev. Cleiren, Groenstr., 17, Borgerhout
3 Somers J., Vredeborgplein, Bouchout
4 Mev. Vermeulen, Sterlingerstr., 12, Borgerh.
5 Mej. Willems St., Onderw., Herenthout
6 Mej. Wijns M., onderw., id.
7 Bes G., Betoogingstr., 38, Borgerhout
8 Robrecht D., Anderlechtstr., 134, Brussel
9 Vierendeels W., Griffiestr., 23, Anderlecht
9400 De Batselier C., Neerstr., Nederbrakel
1 Leliaert P., Rijksontvanger, id.
2 Beerens F., Serpentenstr., id.
3 Maes H., Statiestr., 12, Kapellen
4 Van der Molen Renaat, Stabroek
5 Huybrechts A., onderwijzer, id.
6 Maton J., Bankbed., Noordstr., 21, Veurne
7 Terlinck, Hotel, De Panne
8 Hotel Terlinck, id.
9 Cabooter G., Ypersteenweg, 6, Veurne
10 Mej. Cabooter, Ypersteenweg, 6 id.
1 Mej. Cabooter B., Ypersteenweg, 6, id.
2 Hancke H., Trambediende, id.
3 Mej. Goossens M., Vestenstr., id.
4 Deweerdt, Leeraar Midd. School, id.
5 Van Asbroeck F., Damstr, 37, Houthem-Veurne
6 Geysen F., O. L. Vrouwstr., 51, Mechelen
7 Mev. Geysen-Van der Reysen, id. id.
8 Mev. De Gols-Luyten, Leopoldstr., 11, Gent
9 Mev. Mauquoi J., Delinstr., 86, Antwerpen
20 E.H. Govaert J., Ghestuut Street, 2th., Yakima (Wash., U.S.A.)
1 Coolens A., Dorspstr., 40, Audenaarde
2 De Lange L., Dorpstr., 85, Bevere-id.
3 Penha E., Spillemansstr., Borgerhout
4 Mev. Penha, id. id.
5 Meeus A., Appelstr., 37, id.
6 Van Looy R., Appelstr., 55, id.
7 Mev. Van Looy K., Appelstr., 37, id.
8 Mej. Van den Eynde S., Appelstr., 37, id.
9 Janssens E., Appelstr., 59, id.
30 Janssens M., id. id.
1 Janssens J., id. id.
2 Schellekens A., Appelstraat, 39, id.
3 De Winter H., Gidtstr., 25, id.
4 Peetermans E., Turnhoutscheb., 218, id.
5 Vercauteren G., Windmolenstr., 138, Hobok.
6 Huysmans E., Brederodestr., 114, Antwerpen
7 Van Overmeire I., K. de Preterl., 154, Borgerh.
8 Mej. Wolfcarius, Viséstr., 14, Antwerpen
9 De Prins Viktor, Lebbeke
40 De Ruysser L., Lovelingstr., 2, Antwerpen
1 Op den Bergh A., Tuinwijk, 113, Wilrijk
2 Naessens G., Goedendagstr., 41, Borgerhout
3 Bague P., St. Lambertusstr., 87, Berchem
4 Mej. Criel, Em. Bockstaellaan 90, Laken
5 Van Hoecke R., St. Pietersvrouwstr., 116, Gent
6 Mej. Somere C., Gasmeterstr., 46, id.
7 Mej. Drubbel M., Kwakkelstr., 18, id.
8 Mej. Huysse C., Gasmeterstr., 38, id.
9 Mej. Van Vlaenderen G., Peerstr., 138, id.
50 Uyttersprot Gaston, Denderbelle
1 Van Durme J., Lge Violettenstr., 118, Gent
2 Mej. Delval C., Zwarte Zusterstr., 18, id.
3 Clincke H., Ottergemschestweg, 129, id.
4 Mev. Clincke H., id. id.
5 Mej. Alleman H., Wondelgemstr., 58, id.
6 E.H. Loos, onderpastoor, Deurne-Noord
7 Pastorij, E.H. Loos, Deurne
8 Van Camp J., Leeuwlandstr., 44, id.
9 Mev. Van Camp, id. id.
60 Van Camp N., id. id.
1 Van Camp J., id. id.
2 Mej. Van Camp, id. id.
3 Mathijs E., Turnhoutschebaan, 49, id.
4 Mathijs J., id. id.
5 Baeyens J., Aannemer, Graphenstr., id.
6 Mev. Baeyens, id. id.
7 Mej. Baeyens, id. id.
8 Baetens A., Turnhoutschebaan, 43, id.
9 Pester C., id. 110, id.
70 Hermans P., Hallershofstr., id.
1 Peeters C., Herenthalschebaan, 319, id.

Boekdrukkerij Rob. Bracke-Van Geert, Baasrode

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 7.50 f. p j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 7.50 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 9 **1 Mei 1924**

ONZE LANDDAG

Nu de datum voor onzen landdag te Brugge zoo snel nadert zal het niet ongepast zijn een woordje daarover aan onze leden te zeggen. Veel geschrijf zal wel overbodig blijken na al de mededeelingen daarover in ons blad verschenen, maar niettegenstaande alles zijn er toch nog altijd menschen, welke zich afvragen welk nut er gelegen is in het houden van landdagen, welk voordeel het wel kan uithalen. Bij die vraag is het dat wij wel een paar kantteekeningen willen voegen als antwoord.

De noodzakelijkheid van tijd tot tijd eens samen te komen voor menschen die éénzelfde gedachte aankleven, of éénzelfde doel nastreven, of dezelfde belangen voorstaan, laat ik hier buiten sprake. Daar zijn zooveel gevallen of toestanden die, na door eenieder afzonderlijk te zijn overwogen, gemeenschappelijk moeten besproken en afgehandeld worden.

Het interessante van een landdag ligt grootendeels in de belangrijkheid van de op het programma voorkomende punten. Wat ons geval nu betreft, overtuigt uzelf of de inrichting wel degelijk is of niet.

Maar wat zeker niet uit het oog mag verloren worden is : dat een V.T.B.-kongres een uiterst aangenaam karakter draagt. De bezoeken en georganiseerde uitstapjes moeten gezelligheid bijbrengen : vrienden en kennissen die mekaar terugzien en samen genieten van de vriendelijke natuur, de lachende Mei !

En als we dan één enkel oogenblik maar bedenken dat dit alles in én rond Brugge zal plaats grijpen, hoeveel grooter wordt nog die aantrekkelijkheid ! Brugge, die schoone ! Brugge, waar men nooit moê wordt te genieten !

Wie, die er kan zijn , zou er willen ontbreken ?

En toch dient erbij gevoegd dat een V.T.B.-landdag zijn doel zou missen, indien het niet door zijn aantal deelnemers, door de bewuste waardigheid van hun optreden, aan de omgeving kon imponeeren en eerbied afdwingen.

Een landdag, zooals wij het hier moeten verstaan, is niet alleen geschikt om te verstevigen naar binnen, maar ook om uit te zetten naar buiten. Dit laatste bekomt men alleen door waardig machtsvertoon. Het resultaat naar buiten van onzen landdag moet zijn dat al wie — vriend of vijand — ons te Brugge aan 't werk ziet, bij zich zelf moet getuigen: « V.T.B. staat sterk ! »

Tot dezen uitslag zullen wij komen als alle leden die in de mogelijkheid zijn Brugge te bereiken, op den landdag aanwezig zijn. Wij twijfelen daar dan ook geen oogenblik aan. Onze groet zij dan : tot in Brugge.

Dr. Alb. PIL.

BRUGGE

Bruggewaarts gaat de reis !

En Mei is daarvoor een uitstekend gekozen tijdstip. Dan wordt de meiboom geplant boven op den Halletoren, dan gaat de H. Bloedprocessie uit, dan wordt de « Pandfeeste » gevierd, en wat voor vrienden van toerisme en stedeschoon het belangrijkst is, dan is Brugge op zijn mooist !

De literatuur der laatste jaren heeft het wel anders voorgesteld.

Grijze, zonlooze luchten, het gestadig geween van treurigen regen en het geklaag der herfstwinden, waarin uitvaartklokken hun jammeringen laten uiteenrafelen, schijnen het best te harmoniëeren met de doode stad, die Brugge nu eenmaal zijn moet volgens de treurmuze van zooveel gevierde dichters.Het is een gemeenplaats geworden te zeggen dat Brugge de stad is van levensmoeden spleen of van wereldvreemde sombere mystiek.

En toch is het anders.

Er ligt in het stille, poëtische Brugge iets vreugdigs, iets bekoorlijk aanlokkends, iets vrooms, ja wel, maar iets liefelijk vrooms, dat rust en verpoozing geeft in zinnige blijheid. Toen Hugo Verriest sprak over « blijde kunst », dan sprak hij tevens over Brugge, dat in een atmospheer van « blijde kunst » ligt. En Mei is *de* tijd om Brugge zoo te zien en te voelen.

De tallooze kunstgebouwen en stadsgezichten te Brugge hebben in hun stijl en schikking iets van dat sierlijk-zwierige, dat een eeuwige jeugd geeft, en allerwegen spruit er uit hun verweerden steen, hangt er over hun grijze muren een weelde van boom- en struikgewas, dat hun ouderdom telkens weer tooit met een nieuwe frischheid. En dat jaarlijksche feest der verjonging begint in Mei.

Brugge's vroomheid is niet een mystiek, die sterker angst voor de hel dan heimwee naar den hemel heeft, en die zoekt naar schemering en duisternis, het is een blijde mystiek, die naar zon en zang vraagt. Op den vooravond van Mei kwamen in de Middeleeuwen de « speellieden van der stede » met hun vedels en pijpen een serenade brengen voor het beeld der H. Maagd « suyver ende rene », dat boven de ingangspoort van de Halle prijkt. En die zoete muziek sluimert nog in de stille straten van Brugge. Die muziek is de vroomheid der stad.

Diezelfde blijde zonnigheid leeft in de Brugsche kunst. Van Eyck en Memlinc, die, hoe ze ook met geest en ziel in vroomheid opgaan, toch met beide voeten op den grond der werkelijkheid en der blijde levensvreugden blijven, zijn de dragers van het Brugsch kunstidee, dat tot in onze dagen zijn vertegenwoordigers vindt. Is Guido Gezelle, de blijde vrome, niet de voortlevende, heerlijke traditie van Oud-Brugge's zuiver, zonnig voelen ? En is ook, al zij het in geringer mate en minder verheven, Karel Mestdagh dat niet, de dichter die zong van 't blijde leven te midden van de weelde zijner rozen op het oude buitengoedje te St. Pieters bij Brugge ? Met hem zweeg, helaas, eenige weken geleden, weer voor goed een der zuiverste Brugsche stemmen.

Brugge is niet de stad der wanhoop en der levensmoeheid. Het is de stad der nog sluimerende hoop, die op een nieuwen morgen wacht.

MAURITS SABBE.

BRUGGE roept ons allen op 10-11 Mei naar den V.T.B.-Landdag.

Allen op 10-11 Mei op post in **BRUGGE** naar den Toeristenlanddag.

De V.T.B.-ers gaan op 10-11 Mei naar den Landdag in **BRUGGE.**

VLAAMSCHE TOERISTENBOND

VTB

LANDDAG van 10-11 MEI te BRUGGE

10 MEI.

6 uur 's avonds : Ontvangst van de deelnemers aan het Station.

6 ½ uur : Samenkomst in het Vlaamsch Huis (Hollestraat).

7 uur : Boottochtje op de schilderachtige binnengrachten der stad. (Kosten fr. 3.— per persoon).

8 ½ uur : In het lokaal van V.T.B. : Huize St. Christoffel, Nieuwe Gentweg, 78. Gezellig samenzijn en Kunstconcert, ingericht met de welwillende medewerking van den heer Arthur Roose, Cellist, Leeraar aan het Stedelijk Muziekconservatorium ; Mevrouw B. Zwaenepoel-Vanrie, Klavierspeelster, Laureate aan het Stedelijk Muziekconservatorium ; den Heer Rik Laboo, Declamator in het St. Cecilia-Koor, onder leiding van den Heer Lieven Calmeyn.

11 MEI.

Om 9 ½ uur in het Vlaamsch Huis, Hallestraat : Vergadering voor de plaatselijke en gewestelijke afgevaardigden.

Van af 8 ½ uur : Afhaling der Congressisten aan het station.

10 ½ uur : Ter Stedelijke Concertzaal, St. Jacobstr. : Algemeene vergadering.

11 ½ uur : Officieele ontvangst van den V.T.B. door het Gemeentebestuur, in de prachtige gothieke Schepenzaal ten Stadhuize.

12 ¼ uur stipt : Gezamenlijk middagmaal (fr. 5.— per persoon).

Naar verkiezing om :

1 ½ uur : Uitstap per boot naar het oude Damme en het Zeeuwsche Sluis, onder leiding van de Heeren A. Hans en Dr. S. Leurs. — Officieele ontvangst door den Burgemeester van Sluis. — Terugkomst in Brugge uiterlijk te 19 uur. — (Kosten fr. 4.— per persoon).

of om :

2 ¼ uur : Bezoek aan de Kunstschatten en merkwaardige gebouwen van Brugge, onder leiding van den Heer Achiel Daled.

De Burcht te Brugge

Een brandpunt van Brugsch stedeschoon is stellig het burchtplein. Een genoegelijke verrassing er voor 't eerste te komen, een telkens hernieuwd genot er weer terug langs te mogen kuieren.

Anders geen harmonisch geordonneert ensemble. Geen Place Stanislas van Nancy, geen Martelaarsplaats te Brussel. Wel een « Kunterbundes » typen-romantisch samenraapsel van disparate bouwwerken. Een echte staalkaart van bouwstijlen: het horizontaal-romaansche der bloedkapel, het vertikaal gothische van het stadhuis, de evenwichtige renaissance der greffie, de monumentaal-sobere barok van het vrije, tegenover welke laatste weer aan het andere eind, het barokke gothiek der kapelloge, en wat verder aan den overkant der Breidelstraat de feestvierende rubensbarok aan de proosdij. Het onrustig oog dwaalt van het een naar 't ander. Meer dan genoeg te bekijken en uit mekaar te houden, men denkt er niet eens aan dat hier vroeger nog meer was, dat tot op het einde der XVIIIe eeuw het thans met boomen beplantte en door nuchtere huizen ombouwde noorderlijk gedeelte van het plein ingenomen was door Brugge's oudste en voornaamste kerk, de Sint Donatus-kathedraal, even disparaat trouwens als hare omgeving. Het choor was romaansch, het schip gothisch.

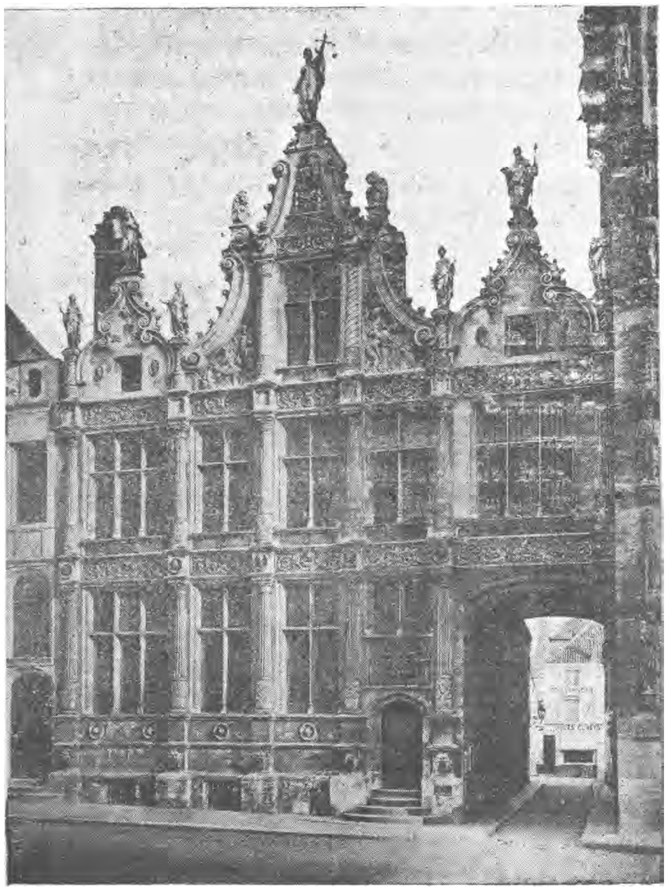

Brugge. Oude Griffie.

* * *

De burcht is eigenlijk wel niet wat men op 't eerste zicht wel zou vermoeden, de oudste kern van Brugge. Er is een voorganger bekend, de oude burcht welke de ruimte besloeg tusschen de straat van dien naam, de Nieuwstraat en den dyver. 't Was een omwalde nederzetting aan wien Noord-oostelijk uiteinde zich de grafelijke burcht bevond. Deze « oudburcht », mogelijk een stichting van Baldwin met den IJzeren arm (gestorven 879), ontstond dus langsheen de Reie — een in het Zwijn uitmondende waterloop en ietswat terzijde van de heirbaan, welke de boorden van den Scheldedelta met het Vlaamsche achterland verbond en waarvan de richting binnen oud-Brugge nu nog door de Hooge-, Lange-, Steen- en Zuidzandstraten wordt aangeduid.

Wat later denkelijk in den loop der tiende eeuw werd de eigenlijke burcht verplaatst naar het strategisch belangrijker punt waar de heirbaan over de reie trok. De heirbaan zou nu een der aslijnen van de gravelijke vesting vormen, ze werd dan ook heel en gansch door deze baan beheerscht.

De omheining van deze nieuwe burcht baadde aan de Zuid- en Westzijden de Reie en volgde voorts de richting der Philip Stokstraat en van den veelzeggenden Maalberg (maal, vergadering der Frankische vrije of edelen), om even achter de gebouwen van het vrije weer terug de Reie te bereiken.

Rond de nieuwe burcht vormde zich een nieuwe nederzetting, de oude loop der Reie sloot haar West- en Noordwaarts in ; voorts werd ze omsloten door een gegraven afleiding der rivier : de huidige Jezuïten- en Groene Reie.

De nieuwe burcht had zijn eigen kerk. Deze ecclesia castralis (burchtkerk), vanzelfsprekend een stichting van den graaf, was toegewijd aan den heiligen Donatius en werd later tot den rang van stiftskerk verheven. Van 1560 tot aan de fransche revolutie was zij de kathedrale kerk van het bisdom Brugge. Zooals ze er in 1799 (datum van hare slooping) uitzag, was het een bedehuis van middelmatige afmetingen met plompen vierkanten centraaltoren. Choor en transept werden in de eerste helft der twaalfde eeuw in een aan de normandische verwandte romaansche stijl opgetrokken, later werden deze deelen eenigszins gothisch verbouwd; wat de be-

nedenkerk betreft, deze werd tusschen 1331 en 1361 in rijpe vroeggothiek opgetrokken. Merkwaardig was de in plattegrond segmentvormige choorsluiting, mogelijk gebouwd op een gedeelte der grondvesten van een oudere kerk, welke, volgens dichter Jacob van Maerlant, een octogoon was in den geest van de Akener dom. Aan de noordzijde der kerk bevonden zich omheen het pand de stiftsgebouwen.

Van deze laatste is ons overgebleven het proosdijgebouw ten Westen der Sint Donaatskerk, opgetrokken in 1665 volgens plannen van Cornelis Verbouwe. De muurvlakken doen nog wel eenigzins bezadigd renaissanceachtig aan, daarentegen is de portaaltrance een erg drukke compositie waaruit een forsch-onstuimige rubeniaansch barokken vormwil spreekt. Was de Noorderlijke helft van de burcht kerkelijk bezit, het zuidelijk gedeelte bleef steeds voorbehouden aan de wereldlijke macht.

De gravelijke burcht was hier een tijdlang het eenige aanzienlijke bouwwerk. Tot in de XVIIIe eeuw bestond daarvan nog een vleugel, «*het steen*», in kern nog romaansch maar in den loop der tijden tamelijk verbouwd. Tot op onze dagen bleef alleen bewaard de burchtkapel, thans beter gekend onder den naam van bloedkapel, welke titel echter maar op de bovenste verdieping toepasselijk is.

De Brugsche slotkapel bestaat immers, evenals meest alle dergelijke bedehuizen uit de middeleeuwen, uit een onder- en een bovenkerk, de eene voor het mindere personeel, de andere voor den graaf en zijn onmiddellijk gevolg. Haar oorspronkelijk karakter heeft nog het best de onderkerk of Basiliuskapel weten te bewaren. De krochtachtige ruimte wordt door massale rondzuilen in drie beuken ingedeeld. Erg vergothiekt is de bovenste heilig bloedkapel, welke daarenboven in den loop der laatste eeuw tamelijk erg werd gerestaureerd. Met den soberen langsgevel der kapel contrasteeren het speelsche torentje uit het einde der XVe eeuw, en niet minder de in een weelderig laatgothiek opgevatte traphal, tusschen 1529 en 34 opgetrokken naar plannen van Willem Aarts, Benoit van Kerckhove en Christiaan Sexdeniers, echter maar eerst in den loop der laatste eeuw voltooid.

Het middenstuk van den geheelen zuidelijken pleinwand vormt het raadhuis, met wier bouw in 1376 begonnen werd onder leiding van Jan van Risele (Rijssel) ; in 1420 was het werk maar eerst klaar. Het oudere schepenhuis, dat vroeger zich op deze plaats bevond, was denkelijk niet anders dan een vleugel van het gravelijk slot, waarin oorspronkelijk door den landsheer werd recht gesproken.

Wanneer met het verliezen der gemeentevrijheden de gravelijke rechtspraak plaats moest ruimen voor deze der gemeente, ging deze laatste voort met hetzelfde pand te betrekken. Deze laatste omstandigheid verklaart ons dunkens afdoende, waarom Brugge's raadhuis niet op gemeentelijk, maar wel op gravelijk terrein werd gebouwd.

Het Brugsche raadhuis is de eersteling in de terecht wereldberoemde reeks onzer Vlaamsche stadhuizen. In de lange smalle vensternissen, welke afwisselend met door nissen beladen muurdammen het gevelvlak rythmisch indeelen, spreekt de vertikale lijn heel sterk. In tegenstelling met Brussel en Oudenaarde wordt de middenas hier niet zoo heel sterk gemarkeerd, enkel door het middenste der drie gelijke torentjes welke de bouwmassa aan beide langszijden afbakenen. Van binnen is heel wat van de oude stoffeering te loor gegaan. Typisch is de groote bovenzaal, waarboven in 1402 een houten ribben gewelf werd aangebracht met in het midden vrij in de [illegible]ende gewelfaanzetten. Een dier

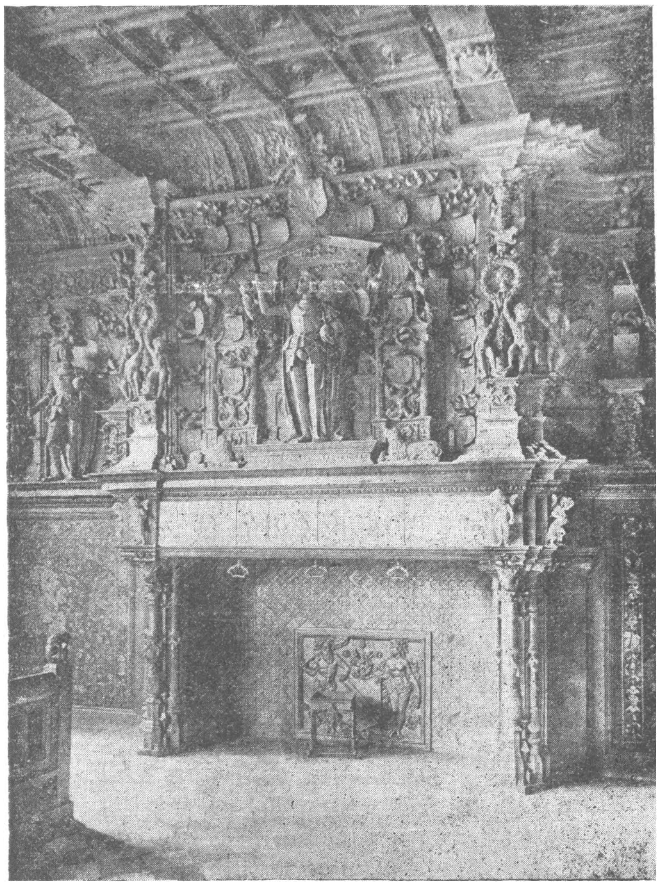

Brugge. Schoorsteen in Het Vrije.

minder ernstige bravourenstukken welke de groote menigte voor mooi houdt.

Met de ernstige halfkerksche raadhuisarchitectuur contrasteert eenigzins de erg wereldsche renaissancestijl der greffie, de oude stedelijke kanselarij, in de jaren 1534-37 opgetrokken door Christiaan Sixdeniers volgens de plannen van Jean Wallot. Op een klare en evenwichtige wijze deelen ingewerkte zuilen en friezen den drieledigen twee verdiepingen hoogen gevel in, op dewelke colonnen en entablementen zich in een jeugdige vroeg-renaissance arabeskendecoratie uitspreidt. In de grillige bekroning der geveltoppen lost zich heel de compositie naar boven toe op.

Onder de meest linksche gevelindeeling (deze naast het stadhuis) loopt de schilderachtige blinde ezelsteeg door, een vroegere toegang tot het gravelijk slot aan de zuidzijde.

Het oostelijk gedeelte van de burcht wordt ingenomen door een tamelijk heterogeen complex gebouwen, welke thans tot justitiepaleis worden gebezigd en welke vroeger tot zetel diende voor de rechtbank van het vrije, d.i. de streek welke zich rondom Brugge uitstrekte tusschen de Braakman en den IJzer en welke, vergeleken bij het overige platteland van het graafschap,in een geprivilegieerde toestand verkeerde. De aanwezigheid van de rechtbank van het vrije op de burcht laat zich door dezelfde reden verklaren als deze welke met betrekking tot het stadhuis werd aangehaald.

Het oudste thans nog bestaande gedeelte van het vrije-complex is datgene, waarvan de sierlijke topgevels leukafwisselend met de rijzige torentjes zich in het kalme water der groene reien spiegelen. In 1520 werd dit onder leiding van Jan van der Poele begonnen. Tegelijkertijd kwam de thans niet meer bestaande vleugel aan de oostzijde van het burchtplein tot stand.Daarvóór werd in 1529 een weelderige laat-gothische zuilenhalle aangelegd onder leiding van Lancelout Blondeel. Bedoelde zuilenhalle verdween met het zich daarachterbevindend bouwwerk in het begin der XVIIIe eeuw, om plaats te maken voor de thans bestaande nuchtere maar toch niet onverdienstelijke barokfaçade, in de jaren 1722-27 volgens plannen van van der Cruceen uitgevoerd.

De zaal, waar in vroeger dagen de vierschaar van het vrije zitting hield, heeft hare oorspronkelijke stoffeering weten te bewaren, stoffeering welke voor een groot gedeelte samenhangt met den prachtigen schoorsteenmantel, de verheerlijking van het huis van Oostenrijk gewijd. Midden een overrijk jeugdig renaissance-decor prijken de blazoenen van Burgondiers en Habsburgers. Midden in den mantel beheerscht het beeld van Keizer Karel de heele compositie. Tegen de wanden rechts en links tronen grootouders Ferdinand en Isabella, Maximiliaan en Maria. De fries, welke de haardopening afdekt, wordt ingenomen door een reeks reliefs, de geschiedenis der Kuische Suzanna voorstellend.

Ontwerper van dit in 1528 aangevangen werk was de bekende Brugsche renaissance meester Lanceloot Blondeel; het beeldhouwwerk werd voor een groot gedeelte uitgevoerd door Guy de Beaugrant.

Dr. Ir. STAN LEURS.

Mooie plekjes rond Brugge

Zevenkerke, Lisseweghe, Oostkerke, Houcke.

De omstreken van Brugge zijn zoo rijk aan natuurschoon, dat wij ons om de beperkte beschikbare plaatsruimte noodzakelijk moeten vergenoegen met een vluchtige keus van mooie plekjes die wij in de belangstelling der V.T.B.ers aanbevelen. Op ruim anderhalf uur zuidelijk van Brugge midden uitgestrekte dennebosschen staat de ***Benedictijnerabdij van Zevenkerke.*** Langs breede lanen aan weerskanten met reusachtige berken beplant, imponeerend lijk de beuken eener kathedraal, bereikt men het stemmig gelegen klooster. Bij de kerk in basiliekenstijl hoort een campanila en de gevel herinnert aan dengenen van St. Ambrosius van Milaan.Met haar bleekrozeroode muren en maluwkleurige daken midden de groene eikenboomen lacht de abdij de zon tegen in het maagdelijk azuur van den morgenhemel.

Zij is de erfgenaam en de opvolger van de oude abdij van St. Andries bij Brugge. Volgens de oude kronieken is de oorsprong van deze laatste de volgende. Uit dankbaarheid voor zijn zegepralen tijdens den eersten kruistocht had de graaf van Vlaanderen Robrecht van Jeruzalem in 1098 de belofte gedaan ter eere van St. Andries een abdij op te richten binnen den omvang zijner bezittingen. Nadat Balderik, bisschop van Doornik, erin toegestemd had tot dit doel de kerk van Bethferkerke, aan zijn juridictie onderworpen, af te staan, werden door den toenmaligen abt van Afflighem Fulgo een prior en enkele monniken er heen gezonden. In 1187 werd de kloostergemeente een zelfstandige abdij. Gedurende zeven eeuwen werd de abdij van St. Andries door drie en veertig abten bestuurd. In 1577 werd ze grootendeels door brand vernietigd,

het overige verwoestten kort nadien de Calvinisten. Terwijl de geestelijken te Brugge een schuilplaats vonden, begon men in 1632 de gebouwen te herstellen, en onder het prelaatschap van den 33en abt, Hendrik van den Zijpe, heerschte weer de kloosterregel in zijn edele strengheid. De Fransche Omwenteling richtte de abdij ten gronde. In 1796 werden hare goederen verbeurd verklaard en werd het klooster vernield. Al wat er van overbleef was een gedeelte van de buitenkerk met den toren die heden ten dage deze is van de parochiekerk van St. Andries.

In 1902 verrees de oude abdij onder een nieuwen vorm uit haar asschen. Ten einde zich een vast steunpunt te verzekeren dat hem het noodig aantal zendelingen zou bezorgen om de oude Braziliaansche kloosters herinterichten, schiep Dom Gerard van Caloen, abt van Olinda, de Procure van St. Andries. Deze stichting werd weldra een zelfstandige abdij die wat verder van de stad werd opgericht op een gedeelte der voormalige gronden van het oude klooster.

In een Benedictijnerabdij zooals deze van St. Andries, dient de familiegeest op een volmaakte wijze te heerschen. De liefde die de monnik zijn Overste toedraagt, strekt zich eveneens uit over al de leden van de familie, want, schrijft de Heilige Wetgever voor : « zij dienen in volle gelatenheid elkanders lichaams- en zielsgebreken te verdragen ; zij moeten om strijd zich onderdanig betoonen en niemand verrichte wat hemzelf het nuttigst is, maar wat aan anderen het meest kan dienstig zijn. » En voor de vreemdelingen luidt het : « Wanneer gasten zich in het klooster aanbieden moeten zij allen ontvangen worden als Christus zelf. En men dient vooral bezorgd te wezen voor de armen en de bedevaarders omdat men bijzonder in hun persoon Christus zelf ontvangt.» Naar de eeuwenoude overleveringen van hun orde, hebben de Benedictijnen van Zevenkerke, naast een school voor leekebroeders, een abtelijk college van oude humaniora ingericht. Daarnevens bestaat sedert 1922 een ambachtsschool voor de aangenomen kinderen die niet geschikt zijn om zich op studie toe te leggen. Met haar klein wereldje van leekebroedertjes, gehuld in de monnikspij met kap, voert de abdij ons terug naar het verleden, naar de middeleeuwen, de groote eeuwen van het geloof.

De H. Mis is het middenpunt der Liturgie en dus ook van geheel het kloosterleven. Met de deuren der abdij wijd open te zetten, laten de monniken de gasten ruimschoots genieten van het liturgisch leven. Zij vinden er behagen in hun leven te rythmeeren op dit van de Kerk. Ook is de Benedictijnerbidplaats het voornaamste gebouw van de kloostergemeente : de pracht waarmede de kerkelijke ceremoniën worden gecelebreerd vormen een geweldig contrast bij de armoede der cellen waar de monniken werken en bidden.

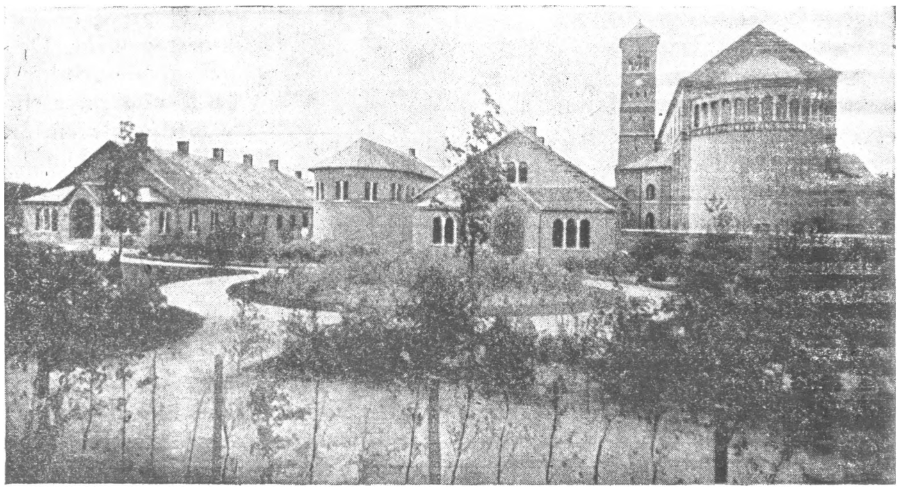

Zevenkerken. De Abdij.

***

Onder de vele interessante kerken die wij in de omstreken van Brugge aantreffen, is er geene zoo mooi en tevens misschien zoo weinig bestudeerd als deze van het dorpje *Lis-*

seweghe, gelegen op den linkeroever van het kanaal naar Zeebrugge. Van eind en verre rijst haar welbekenden massalen vierkanten toren in de lucht. De kerk, «een dochter van de St. Salvatorskathedraal van Brugge », lijk in het dorp-de overlevering het wil, werd gebouwd in het begin der 13e eeuw ter plaats waar twee eeuwen voordien waarschijnlijk een bidplaatsje gestaan heeft met een mirakuleus beeld van O. L. Vr. De put in de middenbeuk der kerk wijst nog de plek aan alwaar men, volgens de legende, midden het lisch het Mariabeeldje vond. Langen tijd werd het rondgedragen in den jaarlijkschen « ommeganck » door de visschers van Heyst. Reeds van in 961 wordt Lisseweghe in de geschiedenis vermeld. In het begin der 12e eeuw bloeide daar een voornaam huis van krijgslieden, wiens vertegenwoordigers meermalen voorkomen in de oorkonden van de graven van

Lisseweghe. De Toren.

Vlaanderen. Een der heeren van Lisseweghe was Lambert, eerste stichter van de abdij van « Ter Doest » in 1106. Van af de 13e eeuw was er ook een adelijke verblijfplaats, « Upperhof », genaamd en dicht bij de kerk aan den ingang van 't dorp opgericht; het bestond uit een grooten ronden slottoren met grachten omringd. Slechts enkele onderaardsche bouwvallen blijven er van over. Men verhaalt dat tijdens het Brugge's bloeiperiode de lakennijverheid aan twintig duizend arbeiders van Lisseweghe werk verschafte. In alle geval getuigen de kolossale afmetingen der kerk ervan dat in de middeleeuwen dit dorp een der meest volkrijke gemeenten was van het Vrije van Brugge.

De vijftig meter hooge toren is in groote roode steenen opgetrokken. Men is algemeen van oordeel, dat er nooit een naald op gestaan heeft. De vlakke bekroning is met tinnen afgezet en geflankeerd met op iederen hoek een torenbasis. Deze zijn met elkaar verbonden door spitsbogen op consolen rustend.

In « La Guirlande des Dunes » bezong E. Verhaeren de torens van de kustvlakte op een meesterlijke manier :

« Sur les villes et les hameaux flamands,
Au dessus des maisons vieilles et basses,
Vous carrez votre masse,
Tragiquement ;
Et ceux qui vont, au soir tombant, le long des [grèves.
A voir votre grandeur et votre deuil,
Sentent toujours, comme un afflux d'orgueil
Battre leur rêve :
Et leur cœur chante et leur cœur pleure et leur [cœur bout
D'être jaillis du même sol que vous. »

Op ruim anderhalf uur van Lisseweghe ligt de hofstede van « Het Groot Ter Doest », de voormalige Cistertiënzer-abdij van Thesan of van alle de Heiligen. In een vroeger nummer van « De Toerist » werd een artikel aan het Groot Ter Doest gewijd. De reusachtige ogivale schuur van 1280 is er nog ongeschonden bewaard gebleven. In deze abdij is het dat in 1302 de op avonturen tukke leekebroeder Willem van Saeftinghe werkzaam was, voor wien het luidruchtig tumult van de kampen en de kans van heldendaden te verrichten meer aantrek bood dan het vredig beploegen der landen en de eenzame kloosterstilte. Bij de opstandsbeweging der leekebroeders in 1308, liep de held van Kortrijk zich verschansen in den toren van de kerk van Lisseweghe, waaruit enkele gewapende lieden, waartusschen de zoon van Pieter de Coninck, hem kwamen verlossen.

***

Een der meest typische dorpen der kustvlakte is *Oostkerke* gelegen halverwege Sluis, links van het kanaal tegenover het voormalige Meunikenreede. Het is zeer klein, een twintigtal huisjes slechts, overschaduwd door een enorme kerk. Rondom vormt het landschap een groote uitgestrektheid weiland. De kerk, waarvan het oostelijk gedeelte volledig vernield is, moet merkwaardig geweest zijn om haar grootsche afmetingen. Er bestaat geen zekerheid over de omstandigheden waarin het gebouw werd vernietigd, waarschijnlijk gebeurde dit tijdens de godsdienstige beroerten. Inderdaad een dokument in de kerk berustend meldt: «Syne Genade de Veltmaerschalck der

Vereenichde Nederlanden consenteert hier mede dese naerghenoemde Werckmeesters met haer knechts om te moghen commen vuyt Brugghe wercken tot Oostkercke tot opbouwynghe van de kercke aldaer te weten...... (volgen de namen). Daer toe passeren ende repasseren, sonder eenich molest gheduerende het zelvighe werck mits nyet doende tot nadeel deser Landen. Ghedaen tot Sluus den Xen Febr. 1639 ende was ondert Wilhelmus Nassau ende ghezeghelt met eenen zeghel daer opgedruckt in roode wasse. »

Toen het Zwin nog bestond, brandde op den zwaren vierkanten 37 m. hoogen toren een licht voor de schippers. Er zijn drie verdiepingen : het bovenste werd vernield in de eerste helft der 17e eeuw. Acht schietgaten verlichten den trap. Te oordeelen naar de fragmenten die buiten de kerk liggen, waren hier eersttijds zeer mooie 14e en 15e eeuwsche grafsteenen aanwezig. Naar men uit de rekeningen kan opmaken, waren er hier benevens een pastoor nog drie kapelanen van dewelken er een is genaamd onderpastoor van Eyenbrouck en een andere van S. Sebastiaan. Vroeger bediende men zich van de archieven om vuur te maken in de sacristie !

Midden de eindelooze uitgestrektheid van groene weiden waarin zwarte, witte of bruinrossige witgevlekte ossen en koeien zich traagzaam voortbewegen, met aan den horizont de donkere gordijn boomen van de afleidingsvaart van Schipdonck, geeft Oostkerke ons in zijn bevolking, aanvankelijk onbeduidend, een Vlaamsch dorpschoon te genieten.

***

De laatste plaats vooraleer wij Zeeland bereiken is het grenskantoor *Houcke*. De oorsprong van dit zeer nederig West-Vlaamsch dorpje moeten wij reeds in de 10e eeuw gaan zoeken. Het is slechts rond het jaar 1180 dat zijn bevolking aanvankelijk onbeduidend een eerste maal begon toe te nemen. Inderdaad toententijde kwamen, zoo leest men, uit Holland naar Vlaanderen duizend dijkmeesters om de zeedijken te herstellen die tusschen Sluis en het tegenwoordige Damme doorgebroken waren. Filips van Elzas, graaf van Vlaanderen, schonk aan de dijkdelvers al het land dat zij zouden kunnen uitdijken tusschen beide voornoemde steden en Aardenburg, zoodat zij zich met vrouw en kinderen kwamen vestigen bij den zeedam, het Sluische Zwin, langs welke zeekreek Houcke gelegen was. Vanaf het begin der 14e eeuw, onder Graaf Gwijde's regeering, werd Houcke een zeehaven alwaar wijntol, stand- of marktgeld ten profijte van de kroon ontvangen werd. Als vrije stad kreeg het zijn eigen wetten en wethouders en een bevoorrechte jaarmarkt in koorn en zout. Tengevolge van zijn stadwording werd aldaar nog een hospitaal ingericht, bestemd tot een schuilplaats voor de behoeftige schippers, die op 't einde hunner zeereizen er een behoorlijk onderkomen vonden. Het bloeiendste tijdvak van Houcke moet

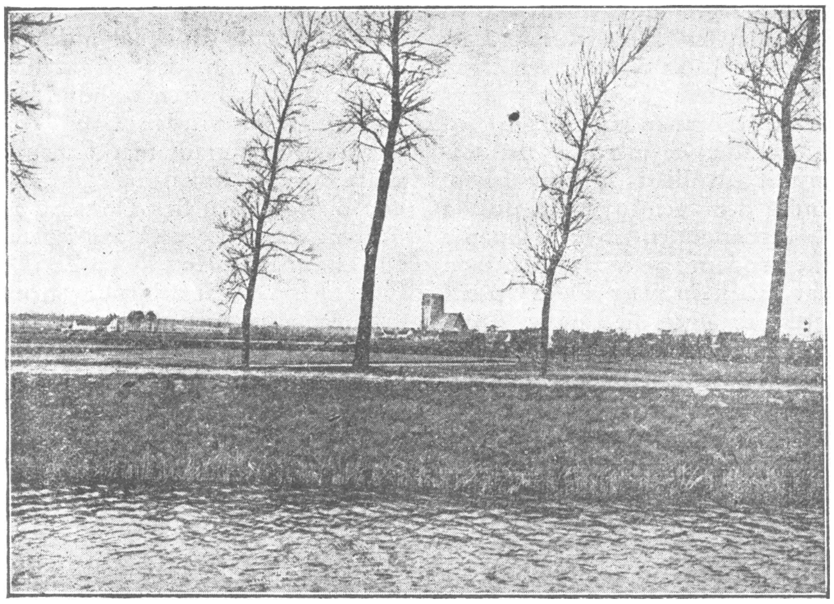

Oostkerke bij Brugge.

vanaf 't einde der 12e tot dit der 14e eeuw geduurd hebben. Ten jare 1384 werd door Margaretha van Maele aan de Houckenaars een octrooi verleend, waarbij hun de oorlof werd vergund in hun stad te magazijnen droge visch, teer, masten, kromhout en alle andere toebehoorten voor den scheepsbouw, mitsgaders binnen hun schepen alle slach van zeevisch, koorn en zout te verkoopen. Tevens waren die van Houcke nog gezworen meters van Sluis. Door zijn ligging tusschen twee mededingende zeesteden, werd Houcke meermaals verontrust en benadeeld door overstroomingen en oorlogsrampen. Een eerste maal werd het tijdens den oorlog van Margaretha van Male tegen de Engelschen in 1378 door deze laatsten platgeplunderd en verbrand. In den strijd van Vlaanderen tegen Maximiljaan van Oostenrijk werd zijn zeedijk door den opperkapitein der Vlamingen doorgestoken, om aldus de uitvallen der soldaten van Maximiljaan, die te Damme lagen, te beletten. Onder den tachtigjarigen oorlog der vereenigde Nederlanden tegen Spanje werd het stedeke zoodanig geteisterd, dat men er in 1646 maar 77 zielen meer telde. Op het einde der 16e eeuw drongen die van St. Anna ter Muiden, het naburig thans Hollandsch dorpje, bij de overheden van Brugge aan opdat deze de Houckenaars zouden dwingen te helpen voorzien in het onderhoud van een Protestantsche dominee:evenwel kreeg de Hervormde godsdienst er nooit vasten voet. Tijdens den oorlog der Nederlanden tegen Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, werd Houcke in 1668 door te Damme in garnizoen liggende Engelsche soldaten-muiters geplunderd. Met hare aloude grenzen bleef deze gemeente tot aan den inval der Franschen altijd in bezit van haar stedelijken rang.

De voormalige parochiekerk werd vermoedelijk zooals deze van het naburige Lapscheure door de beeldstormers vernield. In 1639 werden de steenen ervan gebezigd om het tegenwoordig kerkje te vergrooten ; oorspronkelijk was dit slechts een kapel gewijd aan de O. L. Vr. der Zeven Weedommen. Eertijds kwamen in het kerkje van Houcke de Predikheeren van Brugge driemaal 's jaars prediken en biecht hooren. Op het vier verdiepingen hooge torentje, waarvan de tweede en derde stagie door schietgaten,zijn verlicht, prijkt een slaguurwerk dat, eigenaardig genoeg, steeds tweemaal achtereenvolgens met een tusschenpoos van een paar minuten het uur meldt.

Evenals te Oostkerke treft men in het kerkje van Houcke zeer oude zerksteenen aan, waarvan enkele uit de 13e eeuw dagteekenen. Bij den ingang ligt er een zeer afgesleten waarop geschreven staat: «Sepulture van joncker Artus Becquet in zijn leven capetin van eene companie van drie hondert mannen te voet commanderende in het fordt van Sinte Donaes ende andere forten ten dienste van de Conelicke Majesteit van Spaenhien overleet den XXV julet anno 1627 ende... ...Bidt voor de zielen. » Binnen vermeldt een andere grafzerk de begraafplaats van « Jan Tamineaux comys van syne Co. Ma. Licenten omtrent Sluys sydert den VIen Meye 1632, amonitionaris van de Artillerie vivres ende amonitie van oorloghe van de forten Royal van Ste Donaes, Ste. Job ende Ste Fredericq». Een kwartiertje Noordelijk, eveneens langs het kanaal naar Sluis, lag inderdaad de Spaansche versterking de « Cantelmo-lijn » die door een reeks forten verbonden zich van aan 't Hazegras tot tegen Lapscheure uitstrekte. Even voor de grens merkt men nog langs de vaart, aan de linkerzijde, de sporen van het voormalige fort St. Donaas. Het gebeurde weleens dat, bij gebrek aan legeraalmoezeniers de pastoors van Houcke op Zon- en feestdagen bineerden, zoodat zij in de parochiekerk en in het Spaansche fort mis lazen voor de soldaten die er zich met vrouw en kinderen gevestigd hadden.

De V.T.B.ers die 's achtermiddags van den Congresdag het uitstapje naar Sluis medemaken,zullen in de gelegenheid zijn van op de « Jacob van Maerlant » een blik te werpen op het landschap van Oostkerke en Houcke.

W. B., Brugge.

DAMME

Damme bezit in hooge mate ziekelijke bekoorlijkheid eigen aan steden welke in vroegere dagen het economische leven van hunnen tijd sterk meeleefden en thans als een kader zonder inhoud een kwijnend bestaan leiden.

Sterk heeft Damme kunnen parasiteeren op den bloei van Brugge, waar ze door hare ligging aan het uiteinde van het Zwijn de voorhaven van was ; maar erger nog dan de nabije grootstad is ze ten onder gegaan en dit zonder eenige hoop op betere dagen, want. « Brugge Zeehaven » wordt thans langs een anderen kant beproefd en op de Sluische vaart. welke thans de bebouwde kom doorsnijdt mag het verkeer druk worden genoemd wanneer er de bijna archaïsche Sluizerboot plus een paar aken over heenvaren. Damme

heeft anders zijn dagen van wereldvermaardheid gekend. Dante gewaagt van zijn stichting (het opwerpen van een dam « tusschen Kadzand en Brugge » op het meest Zuidelijke punt van het Zwijn) en het zeerecht van Damme heeft in de middeleeuwen de beteekenis van een internationale codex. Jacob van Maarlant, de meest beteekenisvolle figuur uit de vroegste periode onzer litteratuurgeschiedenis, werd hier geboren, en midden een grootsch praalvertoon werd hier op derde Juli 1468 het huwelijk gecelebreerd van Karel den Stoute met Margaretha van York. Voor de Vlamingen is Damme ook de geboorteplaats van Uilenspiegel...

De betrekkelijke jonge oorsprong van Damme blijkt o.m. uit den regelmatigen schaakbordachtigen plattegrond der stad, welke hier evenals op andere plaatsen van onze kuststreek (Nieuwpoort, Oostende, Sluis) een gestichte met een gegroeide nederzetting verraad.

De gebastioneerde omheining is voor een groot gedeelte nog aanwezig. In haar huidige gedaante dagteekent ze uit den Spaanschen tijd, toen Damme als grensvesting nog een zekere beteekenis had.

De meest sprekende getuigen der betere dagen bleven bewaard. Geen praalgebouwen echter, veeleer eenvoudige architektuur, best passend bij het zakelijk midden wat eertijds Damme moet zijn geweest.

Het oudste, ook wel het meest bezienswaardige gebouw is de parochiekerk. Een eenig pittoresk geheel, bij maneschijn een buitenkansje voor liefhebbers van sterke melancholisch-romantische aandoeningen. Een tamelijk rijzige naaldlooze torenromp door de overblijfsels der uitgebrande benedenkerk verbonden met het hallenachtig choor, waarvan de horizontale lijnen sterk spreken in het vlakke landschap.

De toren en de beuk zijn de oudste gedeelten der kerk en zullen denkelijk omstreeks 1250 zijn gebouwd. Van de benedenkerk, welke op het einde der XVIe eeuw door de geuzen in brand gestoken en sindsdien niet meer werd hersteld, restten nog alleen de muren tusschen schip en zijbeuken, waarin de rondzuilen met scheidsbogen en de bovenste drielichtvensters alsook de bogen welke de hoofdbeuk van de lagere transeptarmen scheidde.

Volgens de voorhanden overblijfsels moet deze slechts twee traveeën diepe beuk een mooie brok vroeg-gothiek zijn geweest, evenals de kerken van Aardenburg en Lissewegbe een typpisch voorbeeld van de baksteenvarianten der Schelde-gothiek. De toren met sobere blindnissenversiering is een interessant specimen, de oudste baksteen architektuur in West-Vlaanderen.

Kunsthistorisch interessant is niet minder het choorgedeelte, thans nog alleen voor den eeredienst in gebruik. Op het einde der XIIIe eeuw opgetrokken, is het met het choor der Walburgiskerk van Oudenaarde de oudste type van de hallekerk eigen aan de Vlaamsch-Hollandsche kuststreek. Drie kerken van nagenoeg gelijke afmeting met aparte bedaking en overdekt met houten tonnen; een logge onorganische en dan ook esthetisch minderwaardige kerktype, waar anders heelwat inligt van de nuchtere, terre à terre mentaliteit van een koopman- en matrozenvolk, en het kan dan ook best gebeuren dat het van uit de havenstad Damme is, dat deze kerktype zich heeft verspreid over de landen langs de Noordzeekust tusschen Friesland en Normandië. Overigens vertoont dit gedeelte der kerk menig interessant detail van vroeg-gothische baksteenarchitectuur.

Tegen den westwand zijn nog fragmenten aanwezig van een laat-gothische doxaal. De oude stoffeering klimt op tot den baroktijd, zoo b. v. het hoogaltaar van 1663 en de preekstoel van 1675.

In de thans te breede straat, welke de kerk met de markt verbindt, treffen we tusschen twee moderne vleugels de sobere nog heelemaal in romaanschen stijlgeest behandelde gevel van

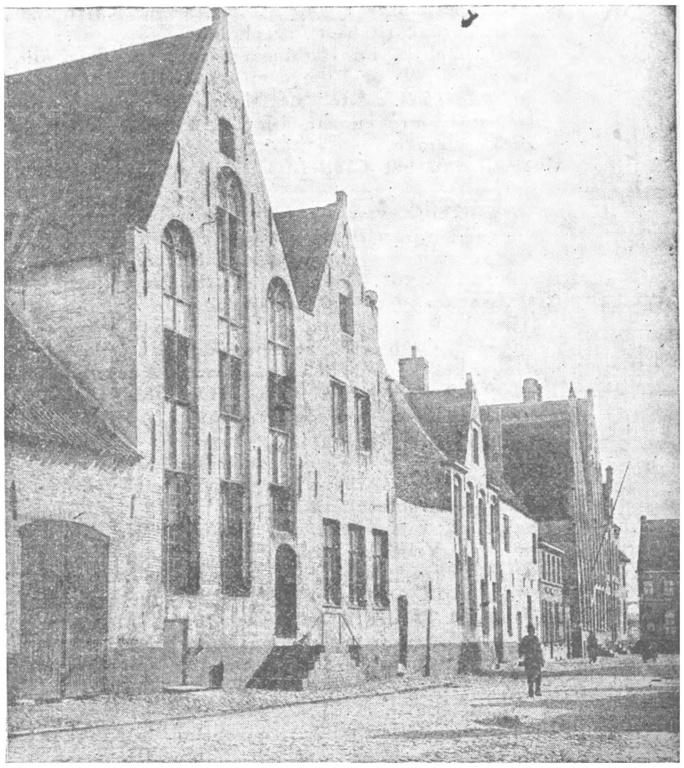

Damme. Huis v. d. baljuw Weyts (XVIe eeuw).

het oude gedeelte van Sint Janshospitaal in dat in 1249 tot stand kwam.

Op de markt prijkt het raadhuis in 1464 opgetrokken, een niet al te omvangrijk gebouw, maar goed geproportionneerd. Op het stemmige hooge dak rijst een leuke zeskantige dakruiter; midden den met bergsteen bekleeden gevel een door een soort vooruitspringend gehemelte overdekte pui. Aan de beide uiteinden achtkantige hoektorentjes. Aan de zuid-oostzijde der markt een interessante rij laat-gothische gevels. Brugsch model ; daartusschen de oude woning van den baljuw Eustachius Weyts welke de hooge eer genoot het huwelijk tusschen Karel den Stoute en Margareta van York in zijn huis te mogen zien sluiten.

Dr. Ir STAN LEURS.

Beknopte Lijst van Brugge's Musea en Merkwaardigheden

BURGERLIJKE GEBOUWEN.

Museum der Oude Meesters : Ste Katharinastr., 84.
Toegankelijk het gansche jaar van 9 tot 13 ure ; van 1 Okt. tot 31 Maart van 14 tot 15 ½ ure en van 1 April tot 30 Sept. van 14 tot 18 ure uitgezonderd 's Zondags tot 17 ure. — Toegangsprijs : 1 fr. per persoon. — Vrij 's Zondags van 11 tot 13.

Museum van Hans Munline, in St. Jans ziekenhuis, Mariastraat.
Toegankelijk van 15 Maart tot 15 Oct. alle werkdagen van 9 tot 18 ure ; en van 16 Oct. tot 14 Maart, alle werkdagen van 9 tot 16 ure. — 's Zondags van 11 tot 13 ure. — Toegangsprijs : 2 fr.

Museum-Paleis der Heeren Gruuthuuse, naast de O.L.V. Kerk.
Toegankelijk van 1 Juni tot 15 September, van 10 tot 13 ure en van 14 tot 18 ure ; en van 16 Sept. tot 31 Mei van 10 tot 12 ure en van 14 tot 16 ure. — Prijs 1 fr.

Museum van hedendaagsche schilderkunst, Verwersdijk.
Toegankelijk op dezelfde uren als dit der « oude meesters ». — Prijs : 50 centiemen.

Museum der Burgerlijke Godshuizen, Karthuizerinnenstraat (achter de Hallen).
Toegankelijk van 15 Maart tot 15 October, alle dagen van 9 tot 12 ure en van 14 tot 17 ure ; en van 16 Oct. tot 14 Maart, alle dagen van 10 tot 12 ure en van 14 tot 16 ure. — Prijs : 50 centiemen.

Museum van het Gesticht « ter Potterie », Potterireie.
Toegankelijk van 15 Maart tot 30 Sept., alle werkdagen van 9 tot 12 ure en van 14 tot 18 ure en van 1 Oct. tot 14 Maart, alle werkdagen van 10 tot 12 ure en van 14 tot 16 ure. — 's Zondags van 11 tot 13 ure. — Toegangsprijs : 50 centiemen.

Stadhuis : **Gothische Schepenzaal,** Burgplaats.
Toegankelijk gansch het jaar op alle werkdagen van 9 tot 12 ½ ure ; van 1 Oct. tot 31 Maart van 14 ure tot valavond en van 1 April tot 30 Sept. van 14 ½ tot 17 ½ ure. — 's Zondags toegankelijk voor groepen mits den huisbewaarder op voorhand te verwittigen. — Toegangsprijs : 50 centiemen.

Gerechtshof, Brugplaats. — **Monumentale schouw van 't « Vrije ».**
Toegankelijk gansch het jaar op alle dagen van 9 ½ tot 12 ure ; van 1 April tot 30 Sept. van **14 ½ tot 17 ure ; van 1 Oct. tot 31 Maart van** 14 tot 15 ½ ure. — Toegangsprijzen : 1 persoon 1 fr. ; voor de 2e persoon 1 fr. ; 3e persoon 0.50 fr. ; 4e persoon 0.50 : enz. — 0.50 fr. per persoon.

Hallentoren (Belfort) met het vermaarde **Klokkenspel,** Groote Markt.
Toegankelijk gedurende het gansche jaar : van 15 Maart tot 15 Sept. van 8 tot 18 ure ; en van 16 Sept. tot 14 Maart van 9 ure tot zonsondergang. — Prijs : 1 fr.

Koninklijke St. Sebastiaan's gilde : hare eeuwenoude lokalen, archief en doelen, Carmerstraat.
Toegankelijk alle dagen van 't jaar tusschen 9 ure in valavond. — Prijs : 1 fr.

GODSDIENSTIGE GEBOUWEN.

Hoofdkerk van St. Salvators, Steenstraat.
Toegankelijk den geheelen dag. — Schatkamer en Koor, tegen 1 fr. per persoon te bezichtigen. Toegankelijk van af 9 ure, het tweede na 10 ure. — 's Zondags na 11 ure tot zonsondergang.

Onze Lieve Vrouw Kerk, Mariastraat.
Den geheelen dag geopend, van 12 tot 14 ure uitgezonderd. Praalgraven van Karel de Stoute en Maria van Burgondië — Inkomgeld : 1e persoon 1 fr. ; 2e persoon 1 fr. ; 3e persoon 0.50 ; 4e persoon 0.50 fr. enz. — 0.50 voor iedere persoon. Voor het bezichtigen van de verdere kunstschatten der kerk fooi aan den koster.

Basiliek van het H. Bloed Christi, op de Burgplaats.
Voor de godsdienstoefeningen is deze eeuwenoude eigenaardige bedevaartkapel geopend alle Vrijdagen van 6 tot 12 en van 14 tot 15 ½ ure ; 's Zondags van 6 tot 8 ½ ure.

De St. Jacobsmarkt, in de straat van dien naam.
Zeer kunstrijke kerk. Vrije toegang van af 9 ure tot zonsondergang, behalve van 12 tot 14 ure. De boven- en onderkapellen en de schatkamer zijn verder toegankelijk alle dagen van 9 tot valavond. Ingangsprijs 50 centiem per persoon.

De St. Jacobskerk, in de straat van dien naam. Jeruzalem- en Peperstraten.
Vrij toegankelijk (fooi aan de onderkosterin) van af 9 ure tot zonsondergang.

De oude Abdij « Ter Duinen », thans groot bisschoppelijk Seminarie, Potteriereie.
Oude Pand- en Schatkamer, vrij toegankelijk (fooi aan den poortier), van 9 tot 12 en van 14 tot 17 ure.

De Kunstverzameling van Doctor De Meyer, St. Annarei.
's Zomers toegankelijk na eene voorafgaande schriftelijke vraag aan den eigenaar.

Opmerkingen : Het is in alle kerken en kapellen streng verboden tijdens de godsdienstoefeningen rond te wandelen.

Voor scholen, vereenigingen of groepen, die gezamenlijk minstens één dag in Brugge blijven en er hunne eetmalen gebruiken wordt er door de Openbare Besturen of Kerkraden, 't zij vrijen toegang, 't zij aanzienlijke prijsvermindering verleend, na voorafgaande schriftelijke tijdige vraag.

Voor uitvoeriger inlichtingen, kan men zich altijd tot ons medelid de Heer Achille E. J. Daled wenden, — Ste Katharinastraat, 84, Brugge. — Postzegel voor antwoord bij de vraag voegen.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaangroei : van 1 tot 15 April schreven wij in : **273** nieuwe leden.

Opgave van nieuwe leden. — Zij, die ons nieuwe leden aanbrengen, worden beleefd verzocht de namen en adressen, op een afzonderlijk blad of strook papier, goed leesbaar te vermelden, opdat de namen van nieuwe V.T.B.ers niet tusschen allerhande tekst verloren staan. Aldus handelen staat gelijk met het administratief werk op het secretariaat 50 o/o te verlichten. Zeer gaarne zenden wij op aanvraag propagandamateriaal.

Ook niet nalaten te vermelden of het een lid is van 7.50 fr. (met orgaan dus) of een inwonend lid van fr. 3.50 (zonder orgaan).

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

Voor de belanghebbenden. — Op het secretariaat is nog te bekomen van « De Toerist » :

Jaargang 1922 : de nummers 9, 13, 15, 16, 17 en 19 tegen 0.25 fr. per nummer.

Jaargang 1923 : de volledige jaargang tegen 5 fr. ; afzonderlijke nummers tegen 0.25 fr. het exemplaar.

Hotelplaten. — Wij zijn er eindelijk in gelukt platen ter beschikking onzer aangesloten hotelhouders te stellen tegen den prijs van 25 fr.

Ons Jaarboek 1924. — Op den Landdag te Brugge zal voor het eerst ons Jaarboek 1924 worden verkocht: Wij kunnen niet anders dan onze leden aansporen dit Jaarboek te koopen omdat het een macht van inlichtingen bevat, die voor hen als reiziger, als toerist of als wandelaar onmisbaar zijn. Ons Inlichtingsboekje 1923 bevatte 47 bladzijden ; het **Jaarboekje 1924 zal er 100 bevatten. Het** groote verschil ten goede met het inlichtingsboekje 1923 zal allen opvallen. De prijs is gebracht op 1 fr. Voor niemand kan dit dus een bezwaar opleveren.

Onze bondsuitgaven (1). — Na inzending van het noodige bedrag, of na storting op postcheckrekening 93627, kan men op het Secretariaat V.T.B. St. Jansplaats, 29 bekomen (verzendingskosten steeds bijgevoegd) :

Onze « Zes Kaarten van het Vlaamsche Land » :

Kaart 1 : West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen).
Kaart 2 : Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen).
Kaart 3 : Provincie Antwerpen (van af St. Niklaas tot Brussel en Leuven).
Kaart 4 : Limburg (van af Turnhout tot Hasselt).
Kaart 5 : Brabant (Brussel tot Namen).
Kaart 6 : Provincie Luik (bevat Tienen, St. Truiden, Tongeren).

Voor de leden van den V.T.B. (Bij bestelling nummer van het lidmaatschap opgeven) :

Per kaart (aan te duiden) : fr. 1 ; op linnen : 2.25 fr.

De 6 kaarten samen besteld : fr. 5 ; op linnen : 12.50 fr.

Voor niet-leden : per kaart : 1.50 fr. ; op linnen : 3.25 fr.

(1) Door de stijgende prijs van het linnen zijn wij verplicht onze opgeplakte kaarten te verkoopen tegen 2.25 fr. in plaats van 2 fr.

De 6 kaarten samen : fr. 8 ; op linnen : fr. 19.50.

Al deze kaarten sluiten bij elkaar aan.

Steden en Landschappen. — Monographieën onder leiding van Dr. Ing. Stan Leurs.

1. **De Kempen.** — Met medewerking van Kan. Erens, Dr. J. Grietens, Dr. J. Leene, Jan Mosmans, Ing. A. Van Olmen en Floris Prims.

2. **Mechelen,** door Dr. Ing. Leurs en Pr. Verheyden.

3. **De Haven van Antwerpen,** door K. Bollengier, Hoofdingenieur-Bestuurder van den Dienst der Havenwerken van Antwerpen. Inleidend woord van den Heer Van Riel, Bestuurder van het Officieele Inlichtingsbureel voor Vreemdelingen.

Voor leden V.T.B. : 6 fr. vrachtvrij ; voor niet-leden : 7.50 fr. vrachtvrij.

« De Duinen ». — Een reeks van 12 prachtige zichtkaarten onzer bedreigde zeeduinen.

Voor de leden : fr. 1.— Voor niet-leden : 1.50 fr.

V.T.B. knoop of -speld (voor heer of dame) : fr. 2 plus 0.25 verzendingskosten.

V.T.B. Fietsplaten in massief koper : 3.75 fr.

AFGEVAARDIGDEN. (vervolg.).

Provincie Antwerpen :

De Heeren :

ANTWERPEN : G. Kuylaerts, Raapstraat, 7.
id. G. Adriaensen, Vlaam. Kaai, 13.
GEEL : J. Claessen, Nieuwstraat, 29.
HERENTHALS : C. Van Hove, Bovenpoort, 4.
MERXEM : A. Verelst, Komiteitstraat, 45.
id. J. Beuckeleers, Bredabaan, 563.

BRABANT

KAPELLE o/d BOSCH : Dr. De Keersmaecker.
LONDERZEEL : J. Pas, Onderwijzer.

Oost-Vlaanderen.

AALST : Rob. Talloen, Geeraerdtslaan, 3.
BELLEGEM : A. Drupez, Onderwijzer.
St.NIKLAAS : Van den Wijngaert, Regentiestr. 64.
id. P. Van Wiele, Hemelaerstr.. 2.
WETTEREN : L. Poté, Wijk Beirstoppel, 3.

West-Vlaanderen

VEURNE : Edm. Gyselinck.

Buitenland :

ZEELAND : A. Boone, A. 188.
HULST-NEDERLAND : Th. Van Acker, Dubbele Poort, 48.
MAASTRICHT : I. K. Dankelman, Statensingel, 64.
LONDEN : Thos Jupp., Connaught Road, Walthamstow, E., 17.

Beschermende leden (vervolg).

Rumes, Ankerstraat, St. Niklaas.

Begunstigende leden (1).

Hoste J., Ambiorix Square, 45, Brussel.
Impe Fr., Tramstraat, 36, Tielt.
Huybrechts Mev., Antwerpschesteenweg, 476, St. Amandsberg.

(1) Begunstigende leden betalen minstens fr. 25 per jaar.

Verminderingen

(vervolg).

ANTWERPEN :

R. Schram, Juweelen, Diepestr. 18, 5 °/° korting.
C. Van Sand, Klapdorp, 18, Naai-, wasch- en spreekmachienen, velos, enz. 5 °/° korting.
A. Deville, Lombaardevest, 74, Korsetten. Ceinturen, 5 °/° korting.
Deses, Petten en Hoeden, Diepestr., 83. Eigen gemaakt, 5 °/° korting.
Van Rompaey, Fietsen, Merk Burton, Gewaarborgde constructie, 5 °/° korting.

BERCHEM :

Fr. Ruelens, Statiestr., 57, Sportartikelen. specialiteit in valiezen en tasschen, 5 °/° korting.

BORGERHOUT :

Wed. Van Overlaet-Van Ryswyck en Zoon, Turnhoutschebaan, 181, Mercerien, handwerk, bonneterie, voering voor kleermakers, 5 °/° korting.
Art. Geerts-Loyen, Mertensstr., 26, Met de hand geteekende Portretten, Zwart-Bruin, Lichtteekeningen met kunstlicht. Postkaarten enz. enz. 5 °/° vermindering.

BRASSCHAAT :

A. De Bièvre, geeft 5 °/° korting op het boek « In open lucht bij onze Insekten », dus fr. 4.75 (fr. 5).

MECHELEN :

F. Lenaerts-Ketselaers, Bruulstr. 74, geeft 10 °/° vermindering op benoodigdheden voor auto's en motorfietsen.
J. Stiers-Maës, Boek- en Papierhandel, Adegemstr., 1, 5 °/° korting.

MORKHOVEN :

Jozef Willems, Handel in Gedroogde Hammen, 5 °/° korting.

SOTTEGEM :

Familie-Kinema, Nieuwstr., Gedurende de week dagen een vermindering van 0.50 fr. op de eerste rang plaatsen.

Verbetering :

St. NIKLAAS :

G. Vastenhaeck-Wittock, Klein Hulststr., 10, Fietsen, Motorfietsen, reparatiën. Geeft 5 °/° korting op alle aankoopen en 10 °/° op alle reparatiën.

Uitstap naar de Grot van Remouchamps en naar den Ninglinspo

op Zondag 1 Juni.

De V.T.B. richt op 1 Juni zijn eerste uitstap in naar de Luiker-Ardennen ; wij reizen door de mooie Ourthe-en-Amblèvevallei om een bezoek te brengen aan de gekende, prachtige grot van Remouchamps, een echt natuurwonder, gedeeltelijk te doen te voet, gedeeltelijk per boot.

Daarna gaat de wandeling naar het riviertje de Ninglinspo, waarvan wij den buitengewoon schilderachtigen loop eenigen tijd zullen volgen, om dan terug te keeren langs de rotsen van Crahay ; duur dezer wandeling : ongeveer 2 ½ uren in bergachtige streek.

Vertrek uit Antwerpen : 5.50 ure ; Mechelen : 6.19 ; Brussel : 6.55 ; Leuven : 7.32 ure ; aankomst te Remouchamps : 10.33 ure ; terugkeer uit Quarreux : 17.52 ; aankomst te Brussel : 22.09 ; te Antwerpen : 23.50 ure.

Voorwaarden : deelnemingsprijs, 3e klasse spoor en het toegangsbewijs tot de grot, fooi inbegrepen (verminderde prijzen) : van uit Antwerpen : 45 fr. ; Mechelen : 41 fr. ; Brussel : 37 fr. Het getal deelnemers wordt beperkt tot 50.

Bij genoegzaam belangstelling zal, op nader te bepalen datum, deze uitstap herhaald worden.

De toetredingen moeten op het Secretariaat, St Jansplaats, 29, Antwerpen toekomen uiterlijk den 18 Mei ; dien dag worden de 50 eerste ingeschrevenen per omzendbrief verwittigd dat het noodige bedrag dient gestort ; alle noodige inlichtingen zullen tevens worden verstrekt.

Groepsleider : de Heer F. A. Luyten.

N. B. — De aangeduide uren zijn die van het tegenwoordige treinboek, welke echter, naar ons wordt verzekerd, niet veel zullen veranderen.

ALLE V.T.B.'ers DIE WEL NAAR BRUGGE GAAN / DIE NIET NAAR BRUGGE GAAN

maken den V. T. B.-Landdag tot een ware V. T. B.-GROEIDAG door minstens één nieuw lid aan te brengen. ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

---

GEZAMENLIJKE UITSTAPPEN.

OP 10 EN 11 MEI : Uitstap naar Brugge, Damme en Sluis.

OP 25 MEI : Uitstap naar Tielen-Kasterlé en Herenthals.

OP 1 JUNI : Uitstap naar de grot van Remouchamps en wandeling langs de Ninglinspo (Zie nadere mededeelingen elders in dit nummer).

ANTWERPEN.

11 EN 12 MEI : Reis naar Brugge. De Antwerpenaren vertrekken ofwel Zaterdagnamiddag om 14.22 ure uit Antwerpen-Centraal over Brussel, aankomst te Brugge om 18.02 ure, ofwel Zondag morgen om 7.44 ure uit Antwerpen (Zuid), (te Gent St. Pieters overstappen), aankomst te Brugge om 10.05 ure.
Terugkeer uit Brugge om 10.05 ure.
Bij genoegzame belangstelling wordt een groepsreis tegen verminderden prijs ingericht.
Zich aanmelden op het secretariaat uiterlijk den 5en Mei.

FIETSGROEP.

OP 4 MEI : Schooten-Brasschaat en Eekeren. (Zie vorig nummer).

10-11 MEI : Om den landdag te Brugge bij te wonen, vertrekken de Antwerpsche fietsers Zaterdag 10 Mei, aan de vlotbrug met de overzetboot van 2 ure. Terug uit Brugge den volgenden dag om 2 ½ ure 's namiddags.

18 MEI : Naar keuze : de groep verdeelt zich in tweeën : de eerste richt zich naar het Zoniënbosch en vertrekt om 7 ure ; bijeenkomst Berchem-kerk ; te tweede naar St. Niklaas , vertrek aan de Vlotbrug met de overzetboot van 9 ure en neemt deel aan de bezoeken die door V.T.B. aldaar worden ingericht.

25 MEI : Uitstap naar Tielen, Kasterlé en Herenthals.

BRUSSEL.

11 MEI : Groepsreis naar Brugge ter gelegenheid van den Bondsdag.
Aanmeldingen tot 3 Mei a.s. bij den Secretaris G. Verbouwe, Statiestraat, 46, Jette. Het bedrag der reiskosten fr. 19.25 eveneens te storten voor dien datum op de postcheckrekening nr. 34490 (Verbouwe). Op Zaterdag 3 Mei des avonds tusschen 6 ½ ure zal er nog gelegenheid tot inschrijving en betaling zijn in het Vlaamsch Huis, Groote Markt.
ZONDAG 18 MEI : Wandeling in het Zoniënwoud, « De Lookdelle ». — Bijeenkomst om 10 ure, Vlaamsche Poort (vertrek tram 30, 31 en 32 naar Boschvoorde). — Terugkeer te Brussel rond 7 ure 's avonds. Knapzak medenemen.
(In geval van regen heeft de wandeling plaats op Donderdag 29 Mei) (O.H. Hemelvaart).
FIETSERS en FIETSTERS : Bijeenkomst om 10 uur ingang Ter Kamerenbosch.
Rond 1 uur ontmoeting met de voetgangers, Steenweg van St Jansberg (A la Chasse du Comte de Flandre). (De fietstocht staat onder de leiding van den heer Verbouwe).
25 MEI : Uitstap naar Ukkel, onder bevoegde leiding. Wandeling door de kleine laantjes en bezoek aan de schoonste plekjes. Plaats van samenkomst : aan de Zuidstatie. Vertrekpunt lijn 9 om 1 ¼ ure of aan Ukkel-Kalvoet aan het eindpunt van lijn 9 om 2 ½ ure.

EEKEREN.
BEGIN JUNI, in samenwerking met de naburige gemeenten, bezoek aan de werken der Kruisschans onder leiding van een toezichter der werken.

GEERAARDSBERGEN.

1ste ZONDAG VAN MEI : Fietstocht naar Ninove, bezoek aan de kerk en andere bezienswaardigheden ; in den namiddag fietstocht door het Payottenland.

EINDE MEI : Fietstocht naar Laarne, bezoek aan het kasteel van Laarne.

3de ZONDAG VAN JULI : Fietstocht naarAalst, bezoek aan merkwaardigheden der stad. (Musea, enz.).

N. B. — Al deze tochten zullen gezamenl'jk met V.T.B. groepen van Zuid-Vlaanderen gedaan worden, Leden niet-fietsers kunnen de reis per spoor doen.
De vertrekuren en andere bijzonderheden zullen nader worden bekend gemaakt.

GENT.

OP ZONDAG 11 MEI : Landdag te Brugge, met boottocht naar Damme en Sluis.
Wij doen een krachtig oproep op de Gentsche V.T.B.ers om zoo talrijk mogelijk op den landdag tegenwoordig te zijn. Zij die wenschen de reis per fiets te doen geven zich aan opdat

de reis in groep gebeure. Wie per spoor reist,aan het noenmaal deelnemen en tevens naar Damme en Sluis wil varen betale : voor trein fr. 8.— ;noenmaal fr. 5.— ; boottocht fr. 4.— ; 17 fr. te zamen. Vertrek St. Pieterstatie om 7.28 ure. Uit Brugge 20.44 ure.

Toetredingen uiterlijk tot 6 Mei worden ingewacht ten huize van afgevaardigde H. Gyselinck Begijnhoflaan, 31, Gent.

ZONDAG 18 MEI : Bezoek aan de Puinen van St. Baafsabdij onder deskundige leiding. Vergadering om 10 ¼ ure vóor de St. Machariuskerk.

OP 2e PINKSTERDAG :Uitstap naar 't Zuiden van Vlaanderen.

ISEGEM.

OP ZONDAG 11 MEI : Uitstap naar Brugge, deelneming in groep aan Landdag. Vertrek om 7.02 ure. In den namiddag, naar keus : uitstap per boot naar Damme en Sluis of bezoek aan merkwaardige gebouwen .

LEUVEN.

V.T.B. Landdag Brugge. — Tak Leuven heeft twee groepsreizen naar Brugge ingericht.

1) ZATERDAG 10 MEI : Vertrek uit Leuven om 14.19 ure ; vertrek uit Brussel 15.47 ure : aankomst Brugge 17.47 ure. Zie elders in het blad het programma te Brugge en de vereischten om nachtverblijf en eten te bekomen.

2) ZONDAG 11 MEI : Vertrek uit Leuven 8.37 rechtstreeks over Mechelen naar Brugge ; aankomst 10.35 ure.
Vertrek uit Brugge voor de beide groepsreizen om 20.44 over Brussel. Vertrek uit Brussel om 23.20 of 23.34 ure.
Ten einde prijsvermindering te bekomen op het spoor, moeten de deelnemers vóór 15 Mei zich laten inteekenen in ons lokaal : Hotel St. Jan, Martelarenplaats, of bij den afgevaardigde Diestschesteenweg 40.
De reis, trein, heen en weer, tegen verminderden prijs kost 23 fr. Het bedrag bij de inschrijving voegen a.u.b.

MECHELEN.

OP ZONDAG 4 MEI . Uitstap naar Waalhem met bezoek aan het Waterpershuis. De voetgangers vertrekken per tram aan de Kathelijne Poort te 13.57 ure ; terugkomst langs de Elzestraat. Plaats van samenkomst voor de Fietsers te 13 ½ ure eveneens aan de Kathelijne Poort. Terugkeer langs Boom.

ZONDAG 11 MEI : V.T.B. landdag. De Mechelaars die besloten in groot getal naar Brugge te trekken reizen in groep en met prijsvermindering. Degenen die 't bericht in de pers niet lazen en zich nog niet lieten inschrijven hebben hiertoe nog altijd gelegenheid tot Donderdag 8 Mei bij Mej. Samyn, Hanswyckstr., 43. De reiskosten beloopen fr. 20.— We vertrekken uit Mechelen om 7.39 ure. Overstappen te Dendermonde en te Gent St. Pieters. Aankomst te Brugge te 10.01 ure. De reiskaartjes worden afgeleverd in 't station (Wachtzaal 3e klas) vanaf 7.15 tot 7.25 ure.
Welaan V.T.B.ers toont eens dat ge het streven van uw vereeniging waardeert en steunen wilt en komt in dichte drommen naar Brugge op 11 Mei ! Wij verwachten u !

OP ZONDAG 18 MEI : In samenwerking met Brussel : Wandeling naar het Zoniënbosch. Vertrek te 8.28 uur.
De fietsers komen bijeen op de Groote Markt te 8 ½ uur waar de Antwerpsche fietsers zich bij hen voegen.

MORTSEL.

OP DE PINKSTERDAGEN richt V.T.B. Mortsel een tweedaagsche reis in naar Zuid-Vlaanderen. Bezoek van Ninove, Geeraardsbergen, Floesberg, Ronse en Oudenaarde. Gedeeltelijk per spoor en de eigenlijke reis in Zuid-Vlaanderen per Autobus.
Slechts enkele plaatsen zijn beschikbaar. Inschrijvingen sturen lokaal Vera Paz, Oude God.

ST. NIKLAAS.

OP ZONDAG 11 MEI, ter gelegenheid van den landdag groepsreis naar Brugge. Leden uit Waasland, die wenschen deel te nemen aan den uitstap, sturen voor 3 Mei hun toetreding naar het bondslokaal « De Hoop », Houtbriel, St. Niklaas.
Bij voldoende belangstelling wordt er gezorgd voor vermindering op het spoor. Meer inlichtingen over den landdag vindt men in « De Toerist » van 15 April.

OP ZONDAG 18 MEI : Bezoek aan mooie kerken onder leiding van E. H. Nobels leeraar aan het klein Seminarie. Plaats van samenkomst in 't volgend nummer.

Boekdrukkerij R. BRACKE-VAN GEERT,Baasrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 7.50 f. p j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 7.50 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 10 **15 Mei 1924**

Kasterlee.

Kasterlee, de geboorteplaats van Monseigneur Heylen, is een stemmig Kempisch dorpken, gelegen tusschen Turnhout en Geel. Rond Hoogstraten zegt het landsvolk Hoog-Kastel, dit om onderscheid te maken tusschen Kasterlee en Kastelree (bij Baarle).

De gemeente Kasterlee, welke zeer uitgestrekt is en 10 gehuchten telt, heeft ongeveer 2300 inwoners, voor het grootste gedeelte landbouwers.

Te Kasterlee vindt men nog van de meest ongerepte en schoonste brokken Kempisch landschap. Dit valt den vreemdeling op welke langs het eindeloos vlakland om Geel hier toekomt. Immers, van Oost naar West, wordt bijna heel de gemeente doorsneden van de lange heuvelenrij die oostwaarts het gehucht Terloo inzet met den bonkigen Auwelsberg. Die top ligt daar eenzaam tegenaan moerassig weiland; hij is als een vooruitgeschoven wachtpost. Een paar honderd meter verder beginnen de duinen voorgoed en houden nu in een gesloten keten saam tot... Nijlen.

Afwisselend zijn die duinen beakkerd of met mastbosschen bekroond, ja op menige plaats tiert nog op zijn eeuwenoude wortels de taaie bergeik in 't mullig duinzand, waarin ook wel hier en daar duinkruid en andere diergelijke planten worden gevonden.

Westwaarts van de kom der gemeente hebben zich de duintoppen uitgebreid naar 't Noorden toe. Naast Hooge-Mei met zijn onvergelijkelijk vergezicht ringsom, troppelen mindere heuvelen door heel de Rul-heide, het gekende paddestoelenland. Die heuvelenstreek eindigt in den Aschberg.

Heuvelen en bosschen zijn voor den vreemden bezoeker wel het meest aantrekkelijkste van ons dorp; ze zijn zóó weidsch, zóó vol afwisseling, heelemaal natuurlijk nog, niets gekunsteld. Om zijn « bergen en bosschen » is 't ook vooral dat de vreemdelingen het nederig dorpken liefhebben. De zomervogels, die er eenmaal in « villégiature » kwamen, keeren ieder jaar weer; iets geheimzinnigs hecht hen aan de streek en zij vreezen maar dat er veel ons Kasterlee zullen « ontdekken ».

Echt Kempisch is onze gemeente ook door zijn heiden en venen. 't Is klaar dat met uitzondering der Neeth onze waterloopen meestendeels het werk zijn onzer voorvaderen. Van veen tot veen, van goor tot goor hebben ze waterafleidingen gegraven en zoo die mooie strepen weiland gewonnen, welke zoo schilderachtig afwisselen met heiden, bosschen, akkerland en heuvelen. Alle venen echter werden nog niet drooggelegd. Tusschen alles is 't machtig Grootrees-goor 't voornaamste. Haast anderhalven Km. lang en een halven Km. breed ligt het grootsch tusschen de heiden met kreupeldennen en enkele vetweiden. Een ideaal ijsveld in den Winter !!

« De dorpskom is een ruime biest », regelmatig omgeven van breede wegen waarlangs de huizen in rechte rote.

Sommigen hadden liever veel prachtgebouwen om zoo'n heerlijk plein en zagen graag de oude woningen verdwijnen die met hun topgevel naar 't dorpsplein toe staan. Prachtgebouwen, die zijn hier echter niet op hunne plaats, veeleer die oude lieve huizekens vol soberen eenvoud.

Kasterlee is nog niet of tenminste nog weinig gemoderniseerd, de aard van den goeden ouden tijd blijft er nog altijd als een zegen op rusten. Ook zijn er de zeden der voorouders nog in eere ; de karakteristieke kiel en kapmantel worden nog zonder blozen door sommige inwoners gedragen.

Ons nederig dorpken heeft een kerngezonde bevolking, taai als de erica's van zijn heide, werkzaam als niet een, vol diep kristengeloof. De inwoners zijn ongekunsteld vriendelijk tegenover de vreemdelingen. Voor den taalvorscher is tusschen onze menschen nog veel te zanten, wat totnogtoe nog niet volgens een vast plan gebeurde.

Is Kasterlee belangrijk onder topografisch opzicht, aanlokkelijk om zijn vredig ongerept natuurschoon, 't heeft ook zijn geschiedenis vanaf de vroegste tijden. In 't steentijdperk woonden hier waarschijnlijk menschen. Onder voorlichting van den heer Stroobant van Merxplas vond onze hoofdonderwijzer, heer Jozef De Ceuster, heel wat merkwaardigs. Zoo ontdekte hij o.m. een oud handschrift nopens den partizaans-berg, een heuvel naast de oude heirbaan, die tot in 1700 voor galgenberg diende en waar in 1830 een groote Romeinsche urne werd uitgegraven (thans in 't Muzeum te Turnhout). Verdient deze Romeinsche tumulus geen vermelding in de aardrijkskunde der streek ?

ALOIS OTTEN.

Te raadplegen over Kasterlee : « Drie Schoolwandelingen » door Jozef De Ceuster, in 't pedagogisch jaarboekje van 1921. — « Het Hof van Terloo ». — « Een afgodenbeeld te Casterlee ». — « De Familie van der Gracht ». — « De Cloveniersgilde te Casterlee », verschenen in Taxandria te Turnhout. — « Wetten ende Constuymen van het Hertogdom Brabant ». — Inventaris der Kerk van Kasterlee. — Beschrijving der kunstvoorwerpen bewaard in de openbare gebouwen der provincie Antwerpen, fasciekel 2.

IN EN OM DARMSTADT

Vervolg en slot van blz. 115.

Geschiedkundig naar onzen tijd toegaande zijn als belangrijk te betrachten een heele reeks merkwaardige woonhuizen der Alexander- en Magdalenenstr. ; verder de schouwburg, die, zonder nu juist architektonisch uitzonderlijke hoedanigheden te bezitten, toch een majestueuzen bouw uit het begin der 19e eeuw is ; zoo ook de ministerie- en het zgn. Alte Palais gebouwen op de Luisenplatz, die niettegenstaande een strenge eenvoudige lijn toch een aangenaam uitzicht bezitten en aan deze grootsch en regelmatig aangelegde plaats een onbetwistbaar karakter verleenen.

Evenals in alle oude steden, heeft ook in Darmstadt het moderne streven naar prachtstraten en grootsche gebouwen veel beteekenis hebbende oudheden doen verloren gaan, en treft men in de voorname straten naast oude, ook zeer moderne gebouwen. En het eigenaardige is nu, dat, niettegenstaande het zeer groote onderscheid in stijl, er meestal een straateenheid bestaat die bewonderenswaardig is. Al wordt er bij de nieuwere gebouwen, volgens de begrippen van « Heimatschutz », ook naar gestreefd sommige plaatselijke karakteristieke bouwvormen te gebruiken of toe te passen, het uitzicht blijft toch steeds opvallend modern. En, al is er van een absoluut standpunt nog veel tegen dergelijke bouwkunst te zeggen, ze beteekent onbetwistbaar een grooten stap vooruit op de futlooze en kopijen-makende bouwkunst die ten onzent nog zoo vaak aan 't werk is.

Een gebouw, dat nog tot de Akademische richting der bouwkunst behoort, doch als samenstelling voorname hoedanigheden bezit, is het « Landesmuseum ». Dit gebouw toont ons den ontwerper architekt Alfred Messel in al zijn knapheid, bij het verwerken van gekende stijlmotieven. Voornamelijk de midden-portaalbouw is van een zeldzame zuiverheid van samenstelling. Minder gelukkig is de dakvorm, en ook de silhouet van de torenspits is niet mooi. Als bezwaar tegen den toren moet gelden, dat hij volstrekt nutteloos is en niet in voldoende eenheid met den bouw.

Het museum bevat niet slechts beeldende kunst, maar ook de oudheidkundige voorwerpen en toegepaste kunst. De ruimten waarin deze laatste werden ondergebracht, zijn telkens opgevat in den stijl van het tijdperk waaruit de voorwerpen stammen, die er in tentoongesteld zijn.

Niettegenstaande grootste knapheid is dat alles meer eigenaardig dan merkwaardig en een vluchtige aandacht ervoor is voldoende, behalve wanneer men de oudheden meer ingaande wil bestudeeren. Voor de rijke verzameling schilderwerken uit de oude Duitsche school : Friedberger- Ortenberger- Sieffersheimer- Wolfskehler- Seligenstädter- altaren, allen werken uit het laatste der 14e, uit de 15e en het begin der 16e eeuw, die voor de kennis der schilderkunst in de Rijngebieden van het grootste belang zijn, zal zelfs de leek gaarne wat vertoeven.

De bezoeker die kunst te genieten weet, gaat zeker op in die fijne, gevoelige, toch naieve voorstellingen van de geboorte Christi, van zijn lijden en kruisiging, en van de glorie van heel het hemelsch hof.

Onder de voornaamste te bewonderen schilderijen, is er een zeer mooi portret van een jongman door Holbein d. J.; een Christus als tuinier van Hans Baldung Grien; eenige belangrijke stukken van Lucas Cranach de oude ; een tronende Madonna van Gerard David ; een zeer prachtig landschap met Madonna van Joachim Patinir; het beroemde

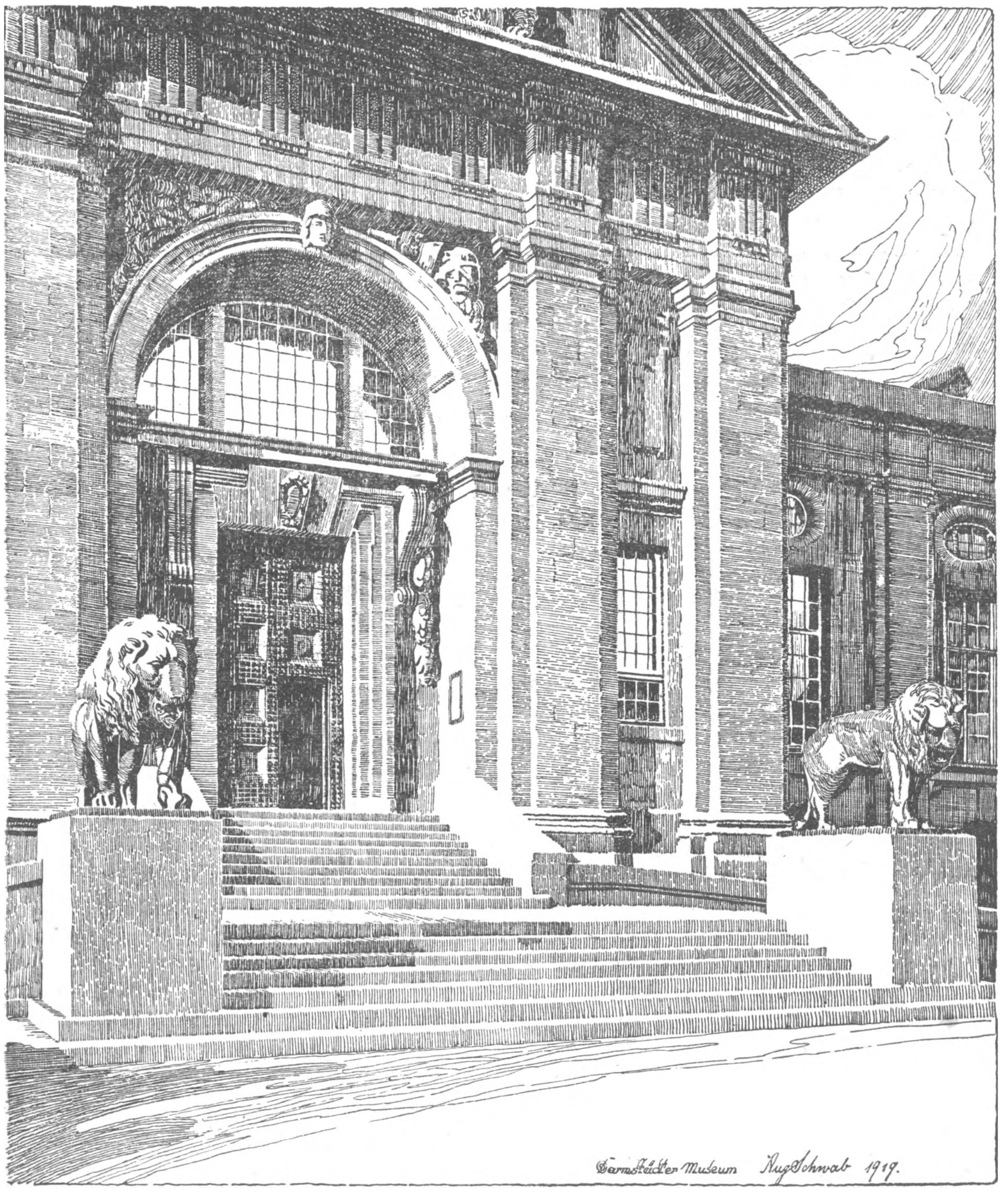

Darmstadt. Museum-portaal.

landschap met de ekster op den galg van Pieter Brueghel de oude; het groote doek « Diana's terugkeer van de Jacht » van Rubens ; en een gemartelde Christus van Rembrandt, en er worden er vele overgeslagen, o.a. van de Italiaansche school die nog al goed vertegenwoordigd is.

Ook van de Duitsche meesters der 19e en 20e eeuw zijn er prachtige dingen. En al moet de kollektie onderdoen voor die van het Städelsche Institut te Frankfurt en van het Richard Walraf Museum te Keulen, en van nog vele groote Duitsche museums, de kollektie van 76 teekeningen en kleurstudies van Arnold Böklin maakt heel wat goed. Trouwens, alle schilders van eenigen roem zijn, zeer vaak door van hun beste werk vertegenwoordigd, wat voor het museum van een kleinere stad toch al heel wat zeggen wil.

In de zaal van het prentenkabinet wordt zoowat om de veertien dagen een bijzondere tentoonstelling gehouden. Zoo was bij mijn bezoek de tentoonstelling gewijd aan het werk van den jonggestorven, zeer sterken houtsnijder Karl Thylmann, juist gedaan en was er een geopend die toeliet een ruimen blik te slaan op de teekenprestaties van de Duitsche meesters der eerste helft van de vorige eeuw. Een voorbeeld dat ook elders gevolgd zou mogen worden.

* * *

Komen we nu tot «het» moderne Darmstadt.

1898 luidt het jaar, dat de jonge groothertog Ernst Ludwig tot het professoraat aan de Technische Hochschule een reeks bouwmeesters benoemt, die heel nieuwe banen zouden openen. Tevens worden door hem eenige jonge kunstenaars beroepen, wier streven reeds eenigszins was opgemerkt, maar die hij een ruime en gemakkelijke toekomst wilde bieden. Onder hen waren de dekorateuren Patriz Huber en Christiaensen, de beeldhouwers Rudolf Bosselt en L. Habicht, en de architekten Peter Behrens en J. M. Olbrich. Vooral deze laatste heeft door zijn villa's aan de kunstenaarskolonie van de Mathildenhöhe een uitzicht gegeven, dat, mede met de gebouwen van architekt Albin Müller, tot het heerlijkste behoort van al wat er door de nieuwe kunst is tot stand gebracht.

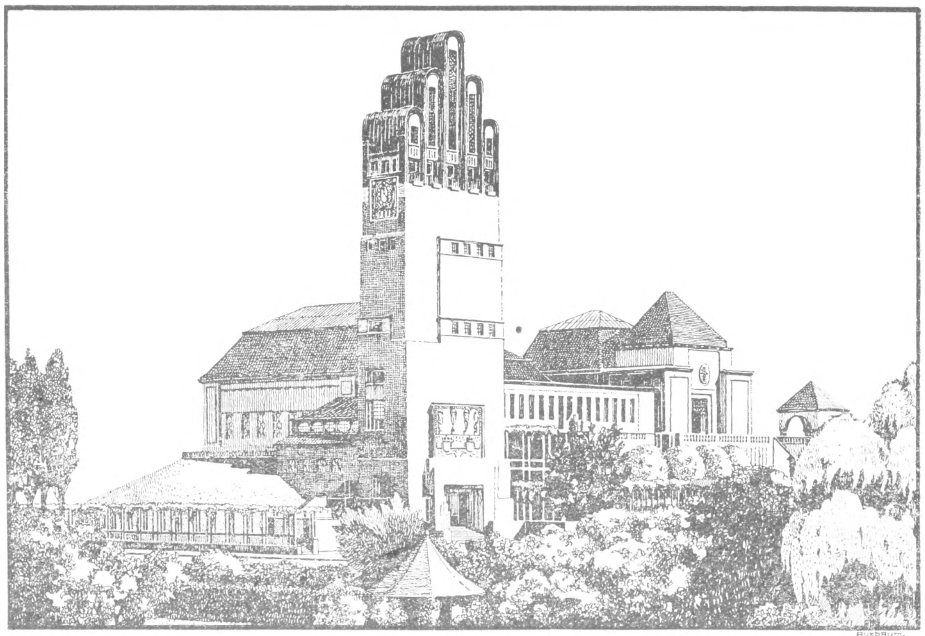

Darmstadt. Hochzeitsturm.

Toen in 1901 de groo e Tentoonstelling geopend werd ging er een kreet van jubel en belangstelling over heel de kunstwereld — een kreet, die niettegenstaande sindsdien veel rationeeler moderne gedachten baan braken, heden, na een bezoek aan Darmstadt nog begrijpelijk is.

De ernstige horizontalen van het Ernst-Ludwig Haus, met den ingang geflankeerd door twee zesmeter hooge figuren van Habich, moge heden blijken meer dan een mode-uiting te zijn geweest. Zooals bewonderend voor dit werk, staan we ook nog voor de villa's die Olbrich voor zich en zijne kollega-kunstenaren heeft ontworpen. Hier alles-

zins zou wat minder verscheidenheid van motieven niet geschaad hebben; de groote rustige vlakken zorgen echter voor een evenwicht dat het geheel steeds ten goede komt.. De details op zichzelf zijn immer meesterlijk.

We mogen niet vergeten dat we voor toeristen schrijven en laten derhalve verder ingaande architektuur-kritiek rusten.

Vertellen moeten we nog, dat er op de « Mathildenhöhe » een Russische Kerk is gebouwd, waarvan de Russische stijl heel interessant kan zijn, zonder onze liefde te winnen. Maar, vóór de kerk, ligt een prachtig bassin. De enkele centimeters water die hem vullen laten toe er de rijk-gekleurde, prachtige tegelvloer door te zien. De fond is afgesloten door een twaalftal korte kolommen, die in het water weerspiegeld worden, zoodat men den indruk krijgt als van een gezonken tempel.

Ter gelegenheid van een of andere herdenking zouden de burgers van Darmstadt een geschenk aan den groothertog aanbieden. Maar wat ? Olbrich gaf de idee het aan den groothertog zelf te vragen. Hij raadde zijnen hoogen beschermer dat te vragen wat Darmstadt noodig had: een bijzonder kenteeken, een toren van eigenaardige en karakteristieke gedaante. En zoo gaven Darmstadt's burgers een geschenk, dat veel meer voor Darmstadt zelf, dan voor zijn groothertog van beteekenis is geworden : de Hochzeitsturm is voor de Hessische hoofdstad wat O. L. V. toren voor Antwerpen is, in bescheidener omvang natuurlijk.

De toren staat naast de tentoonstellingshallen op den top van de Mathilde höhe. Het is een vierkante massieve baksteenbouw, waarin tot aan het begin der bekroning slechts vensterrijen zijn aangebracht. De ingang is trots zijn verbazenden eenvoud van monumentale grootschheid. De spits, maar 't woord is verkeerd, is wel het vreemdste van al aan deze baksteenmassa. De breedte van den toren is in vijf gelijke deelen verdeeld die zoo ongeveer den indruk wekken van vingers eener reusachtige opgestoken vuist.

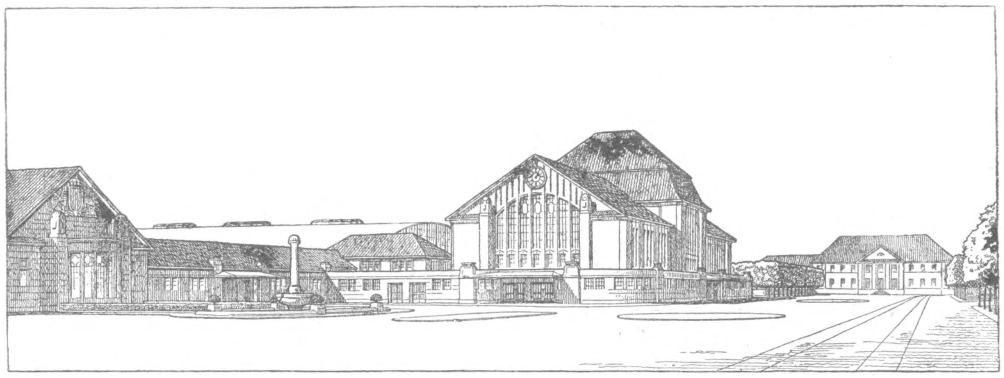

Darmstadt. Station.

Een heerlijk plaatsje om rustend te verwijlen ligt daar vlak bij: een platanentuin. Daarin zijn opgesteld eenige prachtige reliefs, alsook een viertal beelden van den grooten modernen beeldhouwer Bernhard Hoetger. Vooraleer op te gaan naar het groote monument van de Mathildenhöhe: de Hochzeitsturm, is het heerlijk-genoeglijk, rustig in dezen tuin te genieten. Wordt het werk van Hoetger niet onverdeeld gehuldigd, zijn voorname beeldingskracht brengt toch in dit groot groen vertrek (deze tuin lijkt wel geheel door wanden van groen omsloten) de heerlijke droomgezichten van zijn maker in sterk-dekoratieve lijnen en vormen tot volle uitdrukking.

En nu de Hochzeitsturm ! Na de Amsterdamsche Beurs van Berlage, is er wel geen tweede modern gebouw, dat zoozeer verketterd werd door de eenen en opgehemeld door de anderen. De geschiedenis van dezen toren is waard in een paar woorden verteld te worden.

Het interieur is geheel gewijd aan de verheerlijking van het huwelijk van den groothertog en de groothertogin. Eenvoudig, voornaam en rijk is de ingangshal, en de groothertogelijke vertrekken, maar eenig en heerlijk is het zicht dat de hoogste torenkamer biedt over de geheele landstreek: heuvels en wouden en in de verte een glim van den Rijn.

De groote kunstenaar, die de ontwerper was van al dat moois, daar op de stille Mathildenhöhe van het gemoedelijke Darmstadt te bewonderen en te genieten, stierf in Oogst 1908, 41 jaar oud, zonder zijn laatste meesterwerk, het Tietzgebouw te Dusseldorf ge-

heel voltooid te hebben gezien. Hij gaf heel de levende heerlijkheid van zijn wezen in de gebouwen die hij ontwierp . En, hij deed in volle waarheid, wat een spreuk op een der tuinhuisjes van de Mathildenhöhe den kunstenaar tot taak stelt : « Der Künstler zeige seine Welt die niemals war und niemals sein wird ».

Nu lijkt dit stukje al heel wat langer geworden te zijn dan ontworpen, en nog ontdekken we gedurig aanteekeningen in ons notaboekje, die zouden verdienen uitgebreid. Maar we zullen 't nu toch kort maken, en blijft er iets of wat vergeten, dan kan de toerist, door al onze bewondering aangemoedigd, het zelf bij een bezoek aan Darmstadt ontdekken.

De aandacht zij derhalve nog slechts gevestigd op het station, in een flinken modernen stijl gebouwd door architekt Pützer, en dat mag doorgaan als het model van een dergelijk gebouw voor een middelmatig-groote stad en het Hallenschwimmbad van architekt August Buxbaum, dat voortreffelijk mag heeten.

Wandelingen in de buitenwijken zijn aan te raden èn om de mooie villa's en landhuizen èn om de prachtige omgeving van de stad. Een dezer wijken draagt onder het volk den geestigen naam van « Tintenviertel » wegens de vele leeraars, professoren en gestudeerden van allen aard en rang die er wonen.

Er dient vooral niet vergeten, dat de Hessische hoofdstad, behalve haar eigen volle beteekenis en waarde,, ook als middelpunt tot bezoeken aan verschillende Duitsche steden van zeer veel belang is. Op minder dan één uur van Darmstadt uit te bereiken : Frankfürt a/M, Mainz, Wiesbaden, en Heidelberg, om nog niet te spreken van de stille heerlijkheid van de Bergstrasse en het Odenwald en al hun mooie oude dorpen.

Edward LEONARD.

De clichees zijn ontleend aan « Darmstadt und Umbetung in 200 Federzeichungen.» Kommission overlag A. Reichert, Frankfurt a/M. Hansahaus ». Zij werden bereidwillig ten dienste gesteld door Baurat Beigeordneter August Buxbaum te Darmstadt, wien we hier onzen besten dank betuigen.

Achtdaagsche Fietstocht.

Algemeene Wenken voor de Reis.

Schoeisel en kleeding : Waterdicht schoeisel en sportieve kleeding.

Vooroefening : Gewenscht, maar

Eens op reis: om het uur een rustpoos van b. v. 10 minuten ; 's avonds na iederen tocht een korte wandeling, zoo mogelijk een bad en eenige gymnastische oefeningen. 's Morgens : van 't hoofd tot de voeten : zich wasschen en wrijven.

Bagage : Strikt noodzakelijke : toilet-gerief, ondergoed, nachtgoed, verband-doosje, touw, riemen in valiesje of rieten mandje achter op den bagage-drager. Het reparatie-gerief in het zakje. Regenjas over de middenbuis van de fiets onder het zadel vastgemaakt. Verder zijn uiterst practisch : een gourde en chocolade-rolletjes.

Eten : Ontbijt met pension : moet vooral stevig zijn.

Middagmaal : Kan best zelf klaar gemaakt worden, en genomen op een mooi plekje langs den weg. Men koopt dan ieder v.m.: broodjes, krentenbroodjes, boter, kaas, fruit. Eiers (hard gekookt) kan men medenemen van het hotel.

Avondmaal in 't hotel.

Kaarten: Voor Vlaanderen is aan te bevelen : V. T. B.-uitgave.

Gidsen : Ook : Onze Kempen, minder als gids.

Wegwijzers zijn in de meeste streken zonder methode geplaatst en op vele plaatsen onjuist of onvolledig. Ofwel totaal gebrek.

Voor Nederland zijn aan te bevelen de Sleeswijk-kaarten, op V. T. B. verkrijgbaar.

Men wordt buitengewoon geholpen door de wegwijzers van den A. N. W. B. (Toeristenbond voor Nederland). Eveneens zijn van onschatbaar genot : de Wandelboekjes uitgegeven door de A. N. W. B. voor Noord-Brabant, Zuid-Limburg, enz. ; ook : sommige schema's der « Rijwieltochtjes langs rustige wegen. » Zeer interessant is ook de : « Gids voor Nederland » op ekonomisch-geografisch gebied (83 blz.) Uitgegeven door de Ned. Vereeniging voor Ekon. Geografie. Sekretariaat : Banstr. 25, 's-Gravenhage.

Schema der week-reis per fiets.

1e. dag. Zaterdag namiddag. 3 uur vertrek uit *Antwerpen-Moll.* 50 Km.

2e dag. Zondag. Uitstappen Moll-omliggende.

3e dag. Maandag. *Moll-Tongeren.* 70 Km.

4e dag. Dinsdag. Verblijf te Tongeren. Uitstap omgeving.

5e dag. Woensdag *Tongeren-Heerle.* 80 Km.

6e dag. Donderdag. Verblijf in de mijnstreek. Evtl. uitstap en rit naar Valkenburg. Logies : Maatschappij *Hotel Cloot, Heerlen.*

7e dag. Vrijdag. *Heerlen-Waubach-Venray.*

100 Km.— Logies: Hotel *De Gouden Leeuw*. Erven Jansen, Venray.

8e dag. Zaterdag. *Venray-Turnhout* of *Hoogstraten*. 90 Km.

9e dag. Verblijf Hoogstraten. Wandelingen.

TWEEDE DEEL.

De tocht Tongeren-Maastricht gaat over mooie baan, doorheen het Zuid-Limburgsche landschap.

Maastricht is onze landingsplaats in Nederland. En Nederland is in feest tot in de kleinste hoekjes harer grenzen, want 't is 25-jarig Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin Wilhelmina. Een Oranje-wimpeltje in 't knoopsgat is ons ook wel een lust, en zoo gaat de tocht verder.

Maastricht is een zeer aardig-gelegen stad, met veel drukte. Dat wordt je best gewaar aan de aloude Maas-brug, waar over heen het verkeer met WIJK (aan de overzijde van de Maas) geschiedt. Dit verkeer en vertier maakt Maastricht tevens tot een gezellige plaats, waar je wel graag een dag verblijven wilt, om eens rustig te kunnen kuieren doorheen de nijverige middenstad.

Wandelingen ook zijn hier met de vleet. Van op den Uitzichtstoren der Lichtenberg-ruïne hadden we een wonder-mooi gezicht op de oude Maas-stad, die zich in de verte, omfloersd door het wazige van een late morgendauwlucht, afteekende en beneden ons de stroomende Maas, die zijn weg zocht doorheen het gevlekte land : wel honderd en nog honderden stukjes met diverse bebouwing,dat zich als een eindeloos weelderig bont-gekleurde tapijt uitspreidde.

We dalen af van dezen hoogte-top, en volgen een tijdje het Kanaal,dat evenwijdig loopt met den stroom. Wat het landschap hier breekt is de industrie, die zich met het sloopen der trotsche bergketen schijnt te willen gelasten. Zij kapt dag aan dag de aanwezige kalk uit die dienen moet voor de cement-fabricatie. De verlading geschiedt uit de kleine driehoek-wagonnetjes direkt in de schepen,gemeerd in de vast-bij-gelegen vaart, welke het materiaal naar de Turnhoutsche Cement-fabrieken vervoeren.

We fietsen nog voorbij den St. Pietersberg, die totnogtoe onaangetast bleef, en waarvoor een rij keurig-zindelijke huisjes je glanzend toelachen.

In een smalle lange sloep worden we over de Maas gebracht, want we willen het wagen met de fiets enkele omwegen te maken langs kleinere veldwegels, om ten slotte op den groote verkeersweg Maastricht-Vaals-Aken uit te komen.

Dit plan wordt doorgevoerd, al gaat het dan ook met heel wat moeite gepaard, want onze tocht leidt ons omhoog, omlaag, bergop, en dan weer in snelle vaart, langs een kleiachtig ravijn-pad naar het dal. Zoo gaan we over Gronsveld naar Cadier-en-Keer, alwaar de groote baan wordt bereikt.

Hier wordt het een lust te rijden : een breede weg, met uitstekend fietspad ; vrij weinig beweging op de baan ; als uitzicht :

Maastricht. St. Servaaskerk.

het gekende Zuid-Limburgsche landschap.De weg gaat langs Gulpen, een plaatsje dat we bereiken na lustig te hebben gevrijwield gedurende enkele Km. Hier ook was de baan als een dreef, boven je hoofd toesluitend, wat om je heen een frissche, bijna kille lucht schiep.

In de grensplaats VAALS wordt echter niet opgehouden, en noordwaarts schieten we uit, langs Lemir-Orsbach (Duitschl.) -Bocholz. Dit is een klimmen, de fiets aan de hand. Maar met genoegen : want de schoonheid van Vaals is dan eerst terecht voelbaar, wanneer het vanuit een dier hoogte-punten,

wordt gadegeslagen.

Nu gaat het in de richting Bocholz-Simpelveld. Te Bleyenheide slaan we den weg in die ons naar Heerlen, de hoofdplaats der Hollandsch-Limburgsche Mijnstreek, voert, Heerlen, vroeger een gewoon plattelandsdorp.

Thans is 't het centrale punt der omliggende Mijn-exploitaties, de zetel der verscheidene uitbatingen en van tientallen filialen der groote Nederlandsche banken.

We fietsen de richting Waubach uit. Alom hebben we nu drukte: vooral door het op- en afrijden der mijnwerkers in deze streek. In de verte rijzen links en rechts de hooge schouwen der Mijnwerken.

Waubach-Brunssum is een tocht die je blij verrast. Ik maakte hem 's morgens rond 8 uur, met mistig weder. De weg loopt recht door de natuurlijk gebleven heide, waar je de industrie nog niet bespeurt, alhoewel zij de uithoeken reeds aanpakte.De weg loopt nogal heuvelachtig, en aan den horizont heb je 't machtige schoone vergezicht der golvende berg-heide, die zich versmelten gaat met de dampzware luchten.

Uit Brunssum bereiken we den groote weg: Aken-Heerlen-Sittard,die gedeeltelijk door de velden loopt, en één bizonder mooi punt heeft, n.l. de nabij Sittard gelegen Kollenberg, waar je de heele omgeving beheerscht.

Sittard-Roermond : Die weg loont de moeite gefietst te worden ; toch durf ik wel veronderstellen dat de kleinere, ook minder goede wegen, dichter de Maas benaderend, heef wat meer natuurschoon te genieten geven.

Bij het naderen van Roermond krijgt men echter zoo een aangenamen indruk van de stad, die je ook bij nadere kennismaking niet ontzenuwd voelt.

Na even zich te hebben georiënteerd: W. Weert,N.W.Helmond,N.Venlo, verkiezen we 't laatste,en treffen een pracht-weg,die zoowat parallel loopt met de Maas op de rechteroever-zijde en den stroom van tijd tot tijd benadert.

Hier voelen we ons in een heel ander landschap. De natuur wordt aanvankelijk wat grilliger: We merken menigen waterval waardoor het frissche klaterende water van uit de hoogten naar de Maas-vallei toevliet. We fietsen thans langs de hooge oevers van de Maas, en krijgen afwisselend de vergezichten der zich aan de overzijde uitstrekkende velden en weiden, dan weer de zonderling ingesloten engten, met aan beide zijden dikgegroeide heggen ; ook kleine boschjes heide zien we soms in magere rij langs de baan.

't Is een weinig bewoonde streek, waardoor heen de tocht gaat, welke uitloopt op het mooie plaatsje : Venlo, dat we doortrekken, om verder noordwaarts te rijden in de richting Nijmegen, zonder deze plaats evenwel als doel te stellen.

De omgeving blijft zoowat dezelfde ; enkel komen we wat dichter langs de Maas.

Te Knikkersdorp (gehucht) hebben we een landweg, die ons naar Well voert, alwaar we den stroom oversteken naar Wanssum.

***

VENRAY. —Tot daar ging onze avondtocht. Toen we 's morgens dit stemmig plaatsje verlieten, met het doel de Zuid-Westelijken hoek der provincie Noord-Brabant door te fietsen en als eindpunt voor onzen trek van dien dag plaatsten : Turnhout of Hoogstraten, waren we op de Heide.

De stille weg liep over Deurne naar Helmond toe, dwars door de « *Peel* ». De Peel is eene uitgestrekte heide-vlakte, zonder maar de minste heuveling, met glinsterende roospurpere heide-bloempjes. Maar er was meer ; want de Peel is niet in zijn geheel braakland gebleven en sporadisch zal je op je weg ontmoeten : moderne, vlijtig-frissche en confortabel ingerichte boerenhoeven. Dàar ook hebt je geen heide meer, maar vruchtbaar gemaakt land. Als men de streek doorkruist in dwarse lijn (de Peel strekt zich vooral in Zuid-Noordelijke richting uit), krijgt men de overtuiging, dat langsom-aan dit woeste land met zijn diepe schoonheid omgeschapen wordt in vruchtbare landouwen.

Een vlugge doortocht, als de onze, is echter te kort om die streek te verstaan,en vooral om eenig voldragen idee te krijgen over de menschelijke werkdadigheid die er zich ontplooit.

***

Helmond-Eindhoven loopt langs het nette dorp : Mierlo, en 't brengt een welgekomen afwisseling voor wie komt uit de streek van wijdsche vergezichten, waar de groote hoeven enkel witte vlekken zijn in de indrukwekkende vlakte.

Hier worden de boerenhoeven weer, wat hen in de Kempen zoo aantrekkelijk maakt : de illustratie van het gave natuurpark.

Eindhoven is op onzen tocht de laatste grootere plaats die we op Nederlandsch gebied doorgaan, en maakt als zeer nette fabriekstad met bizonder groote buitenwijken (enkele jaren geleden aan de stad geannexeerd) een uiterst gunstigen indruk.

Eindhoven-Arendonck-Turnhout is een tocht die door menig Noord-Brabantsch dorpje heen leidt.De streek is er stil-Kempisch, zonder uitslaande pracht, in hoofdzaak : den-

nebosch en hei, met uitzondering van het gedeelte Arendonck-Turnhout, dat loopt langs uiterst mooie bosch-aanleggingen.

Turnhout-Hoogstraten; over Merxplas, geeft ons weer rijker afwisselend landschap. Trouwens de heele landstrook die ligt Noordwaarts der baan : Arendonck-Turnhout-Merxplas-Hoogstraten, met als centraal punt: Baarle-Nassau, is een eenig mooi, gaaf-gebleven Kempisch gebied, waar industrie, op een paar rare en niet-storende uitzonderingen na, onbekend is.

OPEL.

Brieven van over den Moerdijk

III.

Vlaamsche Vrienden !

Dàt dacht ik toch niet, toen ik U mijn vorigen brief schreef, dat we twee maanden later weer — ik kan welhaast zeggen nóg met sneeuw en ijs zouden zitten. En tóch **is** het zoo : wèl worstelt overdag, voor zoover ze dóór kan komen, de zon in toenemende kracht om de heerschappij weer te krijgen in de dorre natuur; wèl ontwaart ge zelfs hier en daar op 'n beschut plekje in den tuin of in het bosch de eerste groene scheutjes en ontbottende knopjes, ja wie er oog voor heeft ziet 't,merkt 't wel aan allen kant: daar komt, daar **is** reeds « werking » in de natuur; — maar 't leek de laatste weken anders nog vèr van de lente, zéér ver nog daar vandaan ! Want de eene sneeuwbui volgde de andere en af-en-toe was 't weer geweldig koud, zoodat zelfs — wat hier boven den Moerdijk altijd een teeken is van **strengen** vorst — de « spoorboot » tusschen Enkhuizen en Stavoren, die de verbinding moet onderhouden door het smalle Noordelijk gedeelte (den « hals », zou men kunnen zeggen) van de Zuiderzee, tusschen de provinciën Noord-Holland (met Amsterdam) en Friesland, weer eenigen tijd den dienst heeft moeten staken.

Overigens behoef ik U van al de nadeelen en onaangenaamheden van dit lange winteren niets te vertellen, gij zult er in Vlaanderenland het uwe wel van weten !

Dus praten we nu niet meer over sneeuw en ijs, maar gaan liever eens even een kijkje nemen in **Amsterdam.**

Amsterdam — dààr klopt nog altijd het hart van ons Noord-Nederland ! Al komt Rotterdam haar allengs zeer nabij, wat betreft aantal inwoners, omvang en verkeer, en al wat aan een stad het karakter van een der kleinere « **wereldsteden** » geeft ; ja al zou Rotterdam in dit alles over een tiental jaren haar wellicht voorbijstreven, — in Amsterdam blijft toch, ondanks àlle veranderingen, het **hart** van Holland kloppen. Amsterdam is en blijft — toch zeker voorloopig althans — het centrum van 't Noord-Nederlandsche cultuurleven.

Toch, en in zekeren zin is dit wèl jammer, is met hare uitbreiding en al de veranderingen die de stad in verband dààrmede en met allerlei andere dingen onderging, véél van het vroegere ècht-typisch-Amsterdamsche verloren gegaan. Véél van het vroegere intieme, gezellige van de « binnenstad », véél van het statig-deftige (niet «gemaakt», maar ècht, natuurlijk deftig) van de oude « grachten », met name van de Heeren- en de Keizersgracht, is er niet meer. Vele mooie stukjes stadsschoon, dateeren uit de 16e en 17e eeuw, schilderachtige plekjes, met mooie oude geveltjes, enz., zijn verdwenen, opgeofferd aan de eischen van het moderne verkeer.

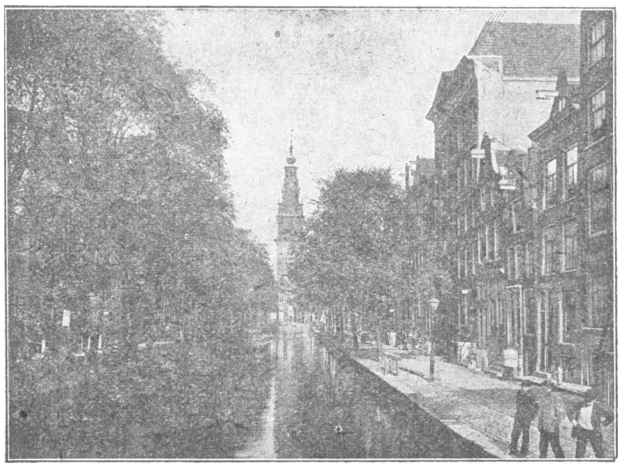

Amsterdam. — Groenburgwal.

Andere plekken zijn er nog wel, maar hoe veranderd ! Van oude boomen b.v., die u vertelden uit vroeger eeuwen, ontdaan, omdat deze thans te veel in den weg stonden; en trouwens, in al de drukte van het tegenwoordig geros en gerij, van het gegons en gesnor van àl maar voorbijsnellende auto's en trams, wordt er toch niet meer geluisterd naar hun oude vertellingen......

Daarvoor is nu ook geen tijd meer ; alles gaat al even snel en moet nóg sneller ; 't is

één jagen en voortjagen van menschen en voertuigen, zonder rust en zonder eind......

Zoo ook op de « grachten » — waarover later méér — óók dàår is 't nu kantoor naast kantoor, met jagende menschen en jakkerende auto's ; de statige rust van weleer, toen hier de Amsterdamsche « élite » in de deftige huizen woonde, vindt ge er haast

Amsterdam. — Patricier-Huizen a. d. Heerengracht.

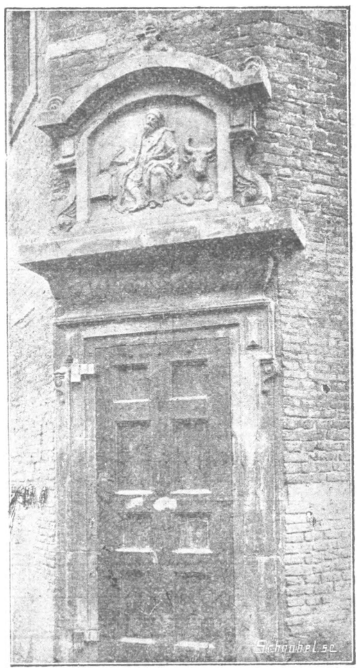

Amsterdam. — Poort v. h. Waaggebouw.

niet meer. Zelfs Zondags, wanneer 't er wèl rustig is en stil, vrij stil althans, mist ge er toch dàt eigenaardige van vroeger. 'n Kantoor, zelfs een deftig kantoor, is nu eenmaal iets anders dan een woonhuis; en een reeks van kantoren, met slechts hier en daar een woonhuis ertusschen, maakt een geheel ander effect dan een statige rij van deftig-bewoonde groote heerenhuizen uit de 17e en 18e eeuw.

Daartegenover zijn echter ook vele verbeteringen aan te wijzen, waarvoor we weer dankbaar moeten zijn; ook dàårover in een volgenden brief nader.

Zoo heeft elke tijd zijn goed en zijn kwaad, of liever: zijn betere en zijn slechtere zijden, en 't is goed die **beide** op te merken.

Hierbij geef ik een kiekje van de Groenburgwal, een van de typische Amsterdamsche grachten der « oude » stad.

Maar ik moet nu eindigen. Spoedig hoop ik U echter weder te schrijven en dan nader te vertellen van den Amstel en van onze goede Amstelstad.

Intusschen gegroet !

P. N. de VRIES.

BRIEVEN VAN DE AZUREN KUST

(Vervolg van blz. 69).

Nizza, 10 Januari.

Vandaag een praatje over fascisme en nog wat.

In de week had ik een groote roode affiche bemerkt, uitgaande van de « Libérés de la grande guerre », zooiets als onze oud-strijders. Men klaagde bij de openbare opinie een zoogezegd plan aan van de Italiaansche fascisten om in Nizza den 9n dezer te komen manifesteeren voor de aanhechting van Nizza bij Italië. Men eischte, dat de manifestatie verboden werd, zooniet dreigde men met een tegenbetooging.

Den volgenden dag een gele affiche met het antwoord van het fascisten-comité van Nizza. De Italianen, die hier ten getale van meer dan 50.000 verblijven en nagenoeg een derde van de bestendige bevolking uitmaken, hebben zich ingericht, want Italianen blijven over heel de wereld Italianen! 't Is niet als de Vlamingen, die na enkele maanden verblijf in den vreemde of zelfs in het Walenland, ontworteld zijn of ten minste onverschillig worden. Zoo ontmoetten we bij den voornaamsten bloemkweeker alhier, toen we de traditioneele mandjes met mimosa's, rozen, anjelieren en mandarines aan takjes bestelden, een West-Vlaamsche hoveniersknecht, die na een verblijf van minder dan één jaar in Zuid-Frankrijk, ons met moeite nog te woord kon staan ! Hij had zijn Vlaamsch reeds half verleerd. Hoe is het mogelijk ?...

Het antwoord van de fascisten zette uiteen, dat de Italiaansche ondersecretaris van State, di Vecchi, naar Nizza, Toulon en Marseille kwam, om aan de aldaar verblijvende oud-strijders eereteekenen uit te reiken; verder, dat de fascisten Nizza niet als « terre irredente » beschouwden en een hechte vriendschap tusschen beide landen voorstonden.

Alles in hoogdravende stijl, alsof het lot van Europa er van afhing...

Het toeval wilde nu, dat ik gister aan het station de aankomst van Zijne Excellentie di Vecchi bijwoonde. Ik keek mijn oogen uit om toch maar een «zwart hemd» te ontwaren. Niets ! Elke betooging was overigens door den Préfect des Alpes maritimes verboden. Het volk werd op het gaanpad minstens op honderd meter van den uitgang teruggehouden. Een enkele uniform : Luitenant Zambrini, voorzitter van het fascistisch « directoire » (asjeblief !) van Nizza. Hij had de tweede affiche onderteekend.

Toen de auto met di Vecchi wegreed, eenige acclamaties, maar ook discrete fluitjesmuziek. Doch wanneer de open auto met Zambrini en zijn kamaraden, die di Vecchi verwelkomd hadden, wegreed, was het een fluitjesmuziek van belang ! Merkwaardig hoe hier het volksinstinkt den vreemden vertegenwoordiger eerbiedigde, doch zijn hart luchtte tegenover andersdenkenden die de streek bewonen

Weet ge, wat het woord fascisme eigenlijk beteekent ? Het komt van fascio, in 't fransch faisceau, en wil dus zooveel zeggen als bond, ligue

Naar inhoud van vorm van die affiches te oordeelen, werkt het fascisme fel op de verbeelding der Zuiderlingen; het zwarte hemd met zijne geheimzinnige kleur heeft er vooral schuld aan. Droeg Garibaldi geen rood hemd, dat hem duizenden partijgangers bezorgde ?...

Van wat anders gesproken. Kerken zijn hier vele. Inwendig versierd met schilderijen, beelden en vooral draperieën. Dit laatste viel me op in al de kerken die we langs de kust bezocht hebben. Doch priesters ontbreken. In het portaal van « Notre Dame de Nicce » las ik een noodkreet, waarvan hier de aanhef :

« Les prêtres manquent, partout, chez nous...

« Que de paroisses privées de curé !

« Bientôt, si cela continue, il n'y aura plus, ici ou là, qu'un curé par canton.

« Car les séminaires sont si dépeuplés».

Volgt een oproep tot gebed en aanmoediging van de roeping van jongelingen. Dus hier, zooals in sommige streken van ons land, zelfde mentaliteit, zelfde euvel ! God betere het !...

Nog iets, om te eindigen.

In de hoven en op de terrassen van hotels en villa's ziet men hier overal vele palmstruiken als sierplant. Welnu, die worden hier niet gekweekt, maar komen uit..... Vlaanderen ! Meestal uit Gent.

Nizza, 13 Januari.

Buiten de uitstapjes langs de kust, heeft men een rijke keus van tochtjes in 't gebergte, waarbij de lichte rijtuigjes met paarden bespannen die vroeger algemeen gebruikt werden, het hebben moeten afleggen voor elektri-

sche tram en autocar. Ja, Rannah heeft gelijk in het Verloren Hoekje van het « Laatste Nieuws » : de auto is de koningin van den weg !... Nergens meer dan hier kan men dit vaststellen. En wat mededinging !... Aan genadige prijzen (8 tot hoogstens 40 fr.) doet men tochten van 50 tot 400 kilometer in de grillige, woeste bergstreek. Het doel van den tocht is nu eens Peira Cava met zijn eeuwige sneeuwvelden, dan een oud stadje als Escarens, Levens, Lucéram, Sospel, of Grasse met zijn parfums-fabrieken en onderweg de Gorge-du-Loup.

Met de tram verkenden we op een namiddag de vallei van de Paillon. De weg loopt gestadig langs de bijna uitgedroogde rivier, die fel kronkelend tusschen het allengs tot elkaar naderend gebergte, hooger en hooger stijgt. Even voorbij het schilderachtig gelegen dorpje Trinité-Victor, gaat een bergweg rechts van de rivier weg. 't Is het begin van de Grande Corniche, een kronkelende, stijgende en dalende weg, in de glooiingen van het gebergte aangelegd ; eertijds de eenige weg voor postwagens en reizigers van Nizza naar Italië.

We trammen verder, het dorpje Draps voorbij. De huisjes langs de rotshelling worden zeldzamer, hier en daar nog een tuintje ; het dal krijgt een woest, verlaten uitzicht. Nog slechts één medereiziger in onzen wagen; een opgeschoten knaap van 15 à 16 jaar, donkere kijkers en weelderigen zwarten haarbos. Armoedig doch zindelijk gekleed. Op onze vraag of we nog ver van het terminus, Grave de Peille, waren, antwoordde de jongen vriendelijk : Nog een tiental minuten !... We knoopten een gesprek met hem aan. Hij was de oudste van een talrijk kroost. Ginds op de hoogte, te Peille, was voor hem geen werk meer. Hij had den ganschen dag in Nizza rondgedoold om een plaatsje van looper of helper in hotel of magazijn te vinden. 't Was hem niet gelukt en nu keerde hij ontmoedigd naar huis terug.

Intusschen waren we aan het uiteinde der tramlijn gekomen. Enkele armoedige huizen, een brug over het diepe, smalle ravijn, en kronkelend voert het smalle bergpad, snel stijgend, naar het dorpje Peille. Het is hier een wilde opeenstapeling van geweldige rotsen: een ideaal decor voor de Walkure !

Het is bijna half vijf geworden, de schemering vangt aan en de bergkoude valt plots op ons neder als een bevroren nevel. We ademen een ijskoude lucht in, die de luchtpijpen pijnlijk aandoet. Een snelle aftocht is hier geboden. We stijgen dan maar weer de tram in, die over enkele minuten zal terugkeeren naar Nizza.

Naar men ons verzekerde, heerscht 's winters in deze bergstreken veel ellende en armoe. Des zomers is het beter: de gegoede inwoners van de Rivierra hebben het aan de zee te warm, en gaan frischheid zoeken ginder boven. Velen vestigen er zich voor 3 à 4 maanden.

15 Januari 1923.

We deden heden een heerlijk uitstapje per auto ! In snelle vaart langs de Paillon tot aan Trinité-Victor, dan een bergweg oostwaarts in, en nu ging de tocht langs een, voor 't oogenblik droogliggenden, bergstroom, grillige bochten beschrijvend tusschen 't woeste rotsgevaarte. Van tijd tot tijd een bouwvallig huisje, en eindelijk ontwaarden we het oude « Monasterium » van Laghet, op een hoogte midden de breeder wordende vallei gebouwd. Men vereert er een miraculeus O. L. Vrouwenbeeld. Het kerkje en de muren van den breeden kloostergang, die rond de kerk loopt, hangen vol ex-voto's en naïeve schilderingen en teekeningen, de episoden van de redding door O. L. Vrouw voorstellend, als een schip in nood, een paard op hol, een ziekbed, enz., enz. Er hangen er bij honderden. Verder verkoop van gewijde voorwerpen en kaarsen, zooals in alle bedevaartplaatsen.

Van Laghet ging de tocht nog hooger op, tot aan het dorpje « La Turbie », boven op de 500 meter hooge rots aan welker voet Monte-Carlo en Monaco liggen. Ginds, zeer diep beneden ons, de donkerblauwe zee ; de kapen Martin en d'Ail, het schiereilandje Monaco, het leek alles als kinderspeelgoed zoo klein !

Nu zouden we naar Nizza terugkeeren. We daalden langs de Moyenne Corniche ; enkele bochten en vlak voor ons verscheen een steile rots, met puinen en huizen op den top. 't Was het oude Moorsche dorpje Eze.

Bij een herberg, aan den voet van de rots, hield onze auto stil. Langs een zigzag-weg, wij allen te voet naar boven, een zestigtal meter hoog.

Een zware, overwelfde vestingspoort: dit was de ingang van het dorpje. En nu volgde in grillige stijging of daling, een doolhof van bouwvallige huizen, stallingen, rotsblokken. Op den hoogsten top de bouwvallen van een middeleeuwsche vesting: wat lager een kerkje en daarnevens de « mairie ». Van daarboven was het uitzicht op de zee, 't gebergte en de omliggende ravijnen eenig mooi !...... Bijna

geen inwoners te zien. We spraken met een geestelijke, van wien we vernamen, dat de mannelijke inwoners meest de gansche week wegbleven: ze werkten aan het onderhoud van de bergwegen, zijn meestal matig, niet anti-godsdienstig, doch onverschillig geworden. Een oud vrouwtje, met strooiboedje op den karakteristieken kop en armoedig gekleed, vertelde ons, dat de huismoeders maar eenmaal in de week hun rotsnest verlaten, om per auto hun voorraad te gaan halen in Nizza. « Quarante sous pour aller, on part à midi et on revient à quatre heures ».

Op onze onbescheiden vraag, hoe oud zij wel was, antwoordde het oudje gevat : « Trois-vingt-dix ». Driemaal twintig ... tien, dus zeventig jaar. De uitdrukking verraste ons eerst, doch is goed fransch niet quatre-vingt-dix ?... In haren haard brandde een houtvuur; kolen kennen die menschen niet...

Een andere vrouw, die ons zichtkaarten verkocht, scheen zeer belezen. Immers, ze sprak van het « voorhistorische » Eze, van 2000 jaar vóór Christus, van den strijd van de Saracenen tegen de Christenen onder Frederik Barbarossa, in de XIIIe eeuw, en wou ons met alle geweld nog een photo verkoopen van de « Porte des Sarrazins », langs welke de heidenen van de rots gestort waren. We stuitten haar van buiten geleerden woordenvloed met te betalen en heen te gaan, de andere dorpspoort uit. Eze is een bezoek overwaardig...

Uitstap naar Tielen-Kasterlee-Lichtaart en Herentals.

op Zondag 25 Mei 1924.

EEN DAG IN DE ANTWERPSCHE KEMPEN.

V.T.B. richt op Zondag 25 Mei een uitstap in naar de mooie, te weinig bekende Antwerpsche Kempen.

Van Tielen uit gaat de tocht over de Hooge Rielen, boschstreek afwisselend met bouwland, naar Kasterlee. Dan naar de hooge Bergen met een eenig mooi panorama van 10 uur in 't ronde. Verder langs 't Goor, met z'n specifiek Kempische boerenwoningen en schuren, naar Lichtaart.

Na den middag het Nethedal, een afwisseling van heide en moeras, een der schoonste streken uit de Kempen. Tot slot de Boschbergen van Herentals en deze stad zelf : Begijnhof, Kerk, Gemeentehuis, Oude Poort.

Voor inlichtingen over Herentals, zie « De Toerist » eerste jaargang blz. 17.

Af te leggen afstand : ongeveer 20 kilometer. Voor voldoende rust is gezorgd.

Eten medenemen. Koffie is verkrijgbaar

Reisbiljetten tegen verminderden prijs bij genoegzame belangstelling en treinuren :

Voor Antwerpen : Vertrek : Middenstation		6.18 u.
Overstappen te Herentals.		
	Aankomst : Tielen	8.05 u.
	Vertrek Herentals	18.33 u.
	Aankomst Antwerpen	19.46 u.

uiterlijk voor 20 Mei.

Inschrijvingen op het Secretariaat, St. Jansplaats, 29

Voor de deelnemers uit Lier : vertrek om 6.58 uur; voor die uit Leuven : 6.40 uur; voor die uit Herentals : 7.50.

Voor de Mechelaars: Vertrek uit Mechelen om		5.31 u.
	Terug : Vertrek Herentals	18.33 u.
	Aankomst Antwerpen	19.46 u.
Vertrek Antwerpen		20.28 u.
Aankomst Mechelen		20.53 u.

Inschrijvingen : Mej. Samyn, Hanswyckstr., 43.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaangroei. — Van 15 April tot 1 Mei schreven wij in : 268 nieuwe leden. Dat maakt voor heel de maand April *540*.

BONDSLEVEN

KAPELLEN.

Op Maandag 28 April hadden een honderdtal V.T.B.-ers en belangstellenden te Kappellen het genoegen den heer Muls Jozef te hooren over een reis, die hij tijdens den oorlog ondernam van Barcelona tot in den Kaukasus langs Zweden om.

Met die kleurrijke beeldende taal, dezen letterkundige eigen, schetste hij ons Barcelona bij nacht, badend in Zuiderpracht met zijn eigen, zonderlinge zeden, die ons Noorderlingen bijna karikaturaal aandoen. Als kontrast daarmede, teekende hij ons Parijs bij nacht, oorlogsnacht; nadien Londen in 't zelfde teeken van den wereldstrijd. Af en toe een leuke trek, nu en dan een kijk in de ziel van de bevolking, en toen de tocht ter zee, door Noorwegen, door Rusland over Leningrad, Moskou, Karkhoff, Bekou tot Tiflis.

Het was een genotvolle avond die te ras vervloog, 't was een opeenvolging van feiten en kijkjes in het groote leven, waarop spreker helder oog heeft

Namens de Kapelsche groep V. T. B., vertolkte Dr. Libbrecht den dank der aanwezigen.

MECHELEN.

Zondag 4 Mei had V.T.B. afdeeling Mechelen, de gelegenheid de Waterzuiveringswerken te Waalhem nader te leeren kennen.

Onze leden werden door den heer Van der Vloet, Scheikundige der stad Antwerpen, met de grootste bereidwilligheid rondgeleid.

Helder als het gezuiverde water (dat we daar dronken) was ook de passende en prachtig geimproviseerde uiteenzetting van onzen geleider, die in een kleurige taal liet voelen dat hij in deze wetenschap doorkneed was.

Met gretigheid genoten wij dan ook van zijn talent. Een leerrijke en aangename wandeling.

In een volgende les zal de heer Van der Vloet ons het genoegen doen in zijn laboratorium miscroscopische opsporingen te laten volgen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

GEZAMENLIJKE UITSTAPPEN.

Op 25 Mei : Uitstap naar Tielen, Kasterlee, en Herentals.
Op 1 Juni : Uitstap naar de grot van Remouchamps en wandeling langs de Ninglinspo. Zie nadere mededeelingen in het vorige nummer.

ANTWERPEN.

Fietsgroep. Leiding dhr. Hasaers, 1e groep.
Op Zondag 18 Mei. Twee uitstappen : Een naar 't Zonienbosch en een naar St. Niklaas. (Zie vorig nummer).
25 Mei : Aansluiting met uitstap Tielen en Kasterlee. Vertrek Berchem kerk 7 ½ uur, stipt in plaats van 7 uur.
29 Mei : Overmeire. Vertrek Vlotbrug-overzetboot 7 ½ u. in plaats van 7 u.
1 Juni : Omstreken Leuven. Vertrek Berchem kerk 7 ½ u. De leider vertrekt stipt op het aangeduide uur en tracht voor het donker in de stad te zijn.

BRUSSEL.

Op Zondag 18 Mei : Wandeling door het Zonienwoud « de Lookdelle ». Bijeenkomst om 10 uur NAAMSCHE POORT (en niet *Vlaamsche* poort zooals in 't vorig nummer bij vergissing werd gemeld). (vertrek tram 30-31 en 32 naar Boschvoorde). Terugkeer te Brussel rond 7 uur 's avonds. Knapzak medenemen. (In geval van regen heeft de wandeling plaats op Donderdag 29 Mei O. H. Hemelvaart.)
Fietsers en fietsters : Bijeenkomst om 10 uur ingang Ter Kamerenbosch. Rond 1 uur ontmoeting met de voetgangers, Stweg. van St. Jansberg (A la Chasse du Comte de Flandre). De fietstocht staat onder leiding van den heer Verbouwe.
25 Mei: Uitstap naar Ukkel, onder bevoegde leiding. Wandeling door de kleine laantjes en bezoek aan de schoonste plekjes. Plaats van samenkomst : aan de Zuidstatie. Vertrekpunt lijn 9 om 1 ¼ of aan Ukkel-Kalevoet aan het eindpunt van lijn 9 om 2 ½ u.

EEKEREN.
Begin Juni, in samenwerking met de naburige gemeenten, bezoek aan de werken der Kruisschans onder leiding van een toezichter der werken.

GEERAARDSBERGEN.

Einde Mei : Fietstocht naar Laarne, bezoek aan het kasteel van Laarne.
3de Zondag van Juli : Fietstocht naar Aalst, bezoek aan merkwaardigheden der stad (Musea, enz.)
N .B. — Al deze tochten zullen gezamenlijk met V.T.B.groepen van Zuid-Vlaanderen gedaan worden. Leden niet-fietsers kunnen de reis per spoor doen.
De vertrekuren en andere bijzonderheden zullen nader worden bekend gemaakt.

GENT.

Zondag 18 Mei : Bezoek aan de puinen der St. Baafsabdij, onder leiding van dhr. de Traey. Samenkomst kwart over tien voor de Machariuskerk — Kasteel.
Donderdag 29 Mei : (O. H. Hemelvaart). Rijwieltocht naar Zuid-Vlaanderen. Vertrek om 8 ½ uur aan de Sterre, Kortrijkschestweg, langs Eeke, Eine, Elsegemnaar Tiegem. « Pic-nic » en rust. Terug langs Ansegem, Waaregem en Deinze, om voor de duisternis te Gent aan te komen.
Wie rijdt er mee op 1e Pinksterdag ?
Eenige Gentsche V.T.B.ers doen op 8 Juni een fietstocht door Nederland. Wegwijzer: Eekloo, Maldegem, Aardenburg, (Nederland), Yzendijke, Schoondijk, Hoek Terneuzen, Sluiskil, Sas van Gent, Selzaate, Gent. — Bijeenkomst Palinghuizen voor het Gemeentekerkhof. Vertrek om 9 uur. Knapzak mede nemen en fiets voorafgaandelijk bij de douanen doen looden.
Maandag 9 Juni (2de Pinksterdag). Per spoor uitstap naar de Kluisberg. Vertrek uit Gent-St.-Pieters om 7.40 u. Aankomst te Berchem bij Oudenaarde om 9.26 u. Wandeling van 2 uur langs Quaremont en den zandweg naar het Observatorium. « Pic-nic » en rust. Men kan ook noenmalen in de aldaar gelegen hotels.
's Namiddags. Wandeling in de bosschen. Veldbal. Terugkeer uit Ruyen om 18.13 u. Aankomst in Gent-St.-Pieters om 20.33 u. — Prijs voor de leden (onkosten, muzikanten inbegrepen) 8.50 fr. Niet-leden 10 fr.
Toetredingen te sturen voor Woensdag 4 Juni aan dhr. H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent of aan dhr. R. Bombeke, Florastr., 11, Ledeberg.

LEBBEKE.

Op Zondag 25 Mei : wordt een eerste gezamenlijke fietstocht ingericht voor de leden van den V.T.B.
De reis gaat naar Laarne. Daar zullen we te zamen met de V.T.B.-ers van Geeraardsbergen en omstreken een bezoek brengen aan 't versterkte kasteel.
Terugkeer langs de Donk ofwel over Schellebelle, waar we een kort bezoek brengen aan 't Eetgoed.
Alle V.T.B.-ers van Lebbeke en omstreken worden uitgenoodigd deze reis mede te maken.
Teneinde zooveel mogelijk in groep te vertrekken worden de deelnemers vriendelijk verzocht hun toetreding zoohaast mogelijk te laten geworden : Leo Duboisstr., 13, Lebbeke.
Nadere inlichtingen zullen dan aan de deelnemers ten gepasten tijde verstrekt worden.

LEUVEN.

Deelname aan de wandeling in het Zonienwoud met V.T.B.-ers van Brussel en omstreken.

Vertrek uit Leuven om 8.49 u. aankomst te Brussel 9.22 u. Bijeenkomst aan de Naamsche poort (en niet aan de Vlaamsche poort zooals in het vorig nummer verkeerd werd opgegeven). Knapzak medenemen. Voor verdere dagorde zie bericht onder Brussel.

Fietsersclub Leuven. — Deelname aan bovenvermelden uitstap per fiets. Vertrek aan de statie hoek Tienschevest om 8.30 u. stipt. In geval van slecht weder gaat deze uitstap door op Donderdag 29 Mei (O. H. Hemelvaart.)

Alle fietsers en fietsters op hun post. 't Moet er van V.T.B.-ers krioelen in 't Zonienbosch.

MECHELEN.

Op Zondag 18 Mei.

In samenwerking met tak Brussel. Wandeling door het Zonienbosch naar de « Lokdelle ».

Vertrek uit Mechelen om 8.28 u. Samenkomst te Brussel aan de *Naamsche* poort om 10 uur.

De fietsers komen samen op de Groote Markt te 8 ½ u. wachten de Antwerpsche vrienden op en maken in hun gezelschap 't tochtje mee naar 't grootsche Zonienwoud. Knapzak medenemen.

Met dit uitstapje moet nu heel Mechelen mee, vooral daar het gaat onder uiterst bevoegde leiding van een rasechten Mechelaar, die weliswaar reeds enkele jaren in de hoofdstad verblijft, doch taai verknocht blijft aan heel zijn Mechelen met vrienden én gebruiken én grijze kunstgebouwen én het rinkelend klokkenspel.

Zondag 25 Mei .

Daar vele Mechelaars onze monographie « De Kempen » gelezen hebben zetten wij hen ten zeerste aan nader kennis te maken met die even schilderachtige als droomerige streek en den uitstap mee te maken naar Tielen, Kasterlee en Herentals. De tocht gaat uit van Antwerpen. Nadere inlichtingen elders in 't blad.

Zondag 22 Juni. — Uitstap naar Rijmenam, Keerbergen en Groot-Loo onder bevoegde leiding. Nadere bijzonderheden in volgend nummer.

MORTSEL.

Op de Pinksterdagen richt V.T.B. Mortsel een tweedaagsche reis in naar Zuid-Vlaanderen. Bezoek aan Ninove, Geeraardsbergen, Floesberg, Ronse en Oudenaarde. Gedeeltelijk per spoor en de eigenlijke reis in Zuid-Vlaanderen per Autobus.

Slechts enkele plaatsen zijn beschikbaar. Inschrijvingen met bedrag te sturen uiterlijk 22 Mei aan den heer Karel Van den Branden, Mechelschestweg, Oude-God. Leden uit alle groepen zijn welkom. Bedrag 70 fr.

ST. NIKLAAS.

Op Zondag 18 Mei : Bezoek aan mooie kerken onder leiding van E. H. Nobels, leeraar in wijsbegeerte aan het Klein Seminarie.

Plaats van samenkomst te 3 uur namiddag stipt den ingang der O. L. Vrouw Kerk.

Ook niet-leden zijn welkom.

BOEKBESPREKING..

FUGGER-ZEITUNGEN (Fugger-Tijdingen). *Onuitgegeven brieven aan het Huis Fugger uit de jaren 1568-1605. Bezorgd door Victor Klarwill. Met 24 origineele afbeeldingen.*

Het Huis Fugger ontving van zijn agentschappen, over de heele wereld verspreid, regelmatig berichten. Uit den ongemeenen schat aan Fugger-tijdingen, die in de Nationale Boekerij van Weenen, sedert bijna 300 jaar, berust, heeft Klarwill met fijnzinnigheid voor het algemeen belang de bijzonderste oorkonden opgediept. Uit den overvloed van wereldgeschiedkundige gebeurtenissen en voorvallen uit het openbaar leven werden gekozen : De terechtstelling van Egmont, de Bartholomeusnacht, de dood van Maria Stuart en Don Carlos, Heksenprocessen, Goudmakerij, Jodenvervolgingen, Brieven uit Indië, Mexiko, Japan, Peru, enz... Bonte beelden uit dien tijd ; hare geschiedenis, zoo politiek als op het punt van zeden, handel en financie ontrolt zich, zeer belangwekkend. Bijzonder nauwkeurige toelichtingen en hoogstinteressante afbeeldingen vervolledigen den tekst en maken van dit werk een uitgave, volstrekt eenig in haren aard. Het *Rikola Verlag* (Weenen-Leipzig-Munchen) haalt groote eer van deze uitgave ! Er zijn binnen den Vlaamschen Toeristenbond ongetwijfeld vele leden die zich tot de geschiedkundige wetenschap aangetrokken voelen en die zich een keurverzameling van geschiedkundige boeken vormen. Welnu, dat zij niet aarzelen dit werk te koopen ! Het is een standaardboek dat niet in hun bibliotheek mag ontbreken !

R. V.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in eens daaraan te besteden.)

LID Nr: **VLAAMSCHE TOERISTENBOND.**

Nr	Naam en adres	Plaats
9472	Gorissen J., Steenenkruisstr., 18,	S.Gillis-Bruss.
3	Pricken Jozef,	Neerpelt
4	Foulon Lucien,	Selzaete
5	Jans Louis, Blaesstr., 15,	Brussel
6	Van Schelversem André, Dorp,	Welle
7	De Coninck G., Jan Braetstr.,	Beveren
8	Mev. De Coninck G., id.	id.
9	Coolsaet M., Lakenlaan, 34,	St.Pieters-Jette
80	Willaert Emile, Zeedijk, 28,	Oostende
1	Van de Velde, Consciencestr., 47,	Antwerpen
2	Mev. Van de Velde, id.	id.
3	Mev. Vanhemel, Osystr., 37,	id.
4	Van der Heyden A., Wollemarkt, 6,	Mechelen
5	Weyts J., Wilsonlaan, 71,	id.
6	Mev. Weyts, id.	id.
7	Verlinden H., Kanonstr., 1,	id.
8	Mev. Verlinden, id.	id.
9	Mev Beirnaert M., Wisselstr., 11,	Antwerpen
90	Wils Em., Van Diepenbeeckstr., 72,	id.
1	Mev. Wils, id.	id.
2	Verbeke A., Italielei, 116,	id.
3	Mej. Jespers M., id.	id.
4	Van Ghelder K., Lange Elzenstr.,	id.
5	Rikset Leon, Marialei, 52,	id.
6	Rouwet Mathieu, Oude Markt, 29,	Leuven
7	Mev. Nuyens, Boomschestw., 274,	Antwerpen
8	Mej. Soetewey E., St. Jacobstr., 17,	id.
9500	Soetewey C., id.	id.
1	Van de Velde J., Onderwijzer,	Hamme
3	De Pillecijn M., IJzerenwegstr., 1,	id.
4	Vermeire Jan, Hoogstr.,	id.
5	Dehoose Jozef, Markt, 17,	id.
6	Maes L., Kapellestr., 69,	id.
7	De Mares M., Onderwijzer,	id.
8	Saunier P., Everaertstr., 51,	Antwerpen
9	Pillinauw R., Everaertstr., 60,	id.
10	Mej. Leys J., Klapdorp, 71,	id.
1	Mej. Slembrouck P., Maatstr., 10,	id.
2	Mej. Hofkens M., Everaertstr., 34,	id.
3	De Smet J., Graauw,	Zeeland
4	Asselman C., Hulst, 188,	id.
5	Fruytier J., Stoppeldijk A 26,	id.
6	Kindt Ph., Lamswaarde,	id.
7	Freijzer D., Hulst,	id.
8	Freijser R., »	id.
9	Freijser E., »	id.
20	Freijser P., »	id.
1	Borm Al., Gentschestr.,	id.
2	Van der Heyden M., Gentschestr.,	id.
3	Van der Heyden J., id.	id.
4	Potté J., A., 188,	id.
5	Familie Platteau, Meirstr., 13,	Antwerpen
6	Boone A., A 188,	Hulst-Zeeland
7	De Kort P., Overdamstr.,	id
8	Mev. De Kort P., id.	id.
9	Verberkmoes S.,	Axel-Zeeland
30	Bilen Cl.,	Hulst-Zeeland
1	Hamelinck Kar., Hoek,	id.
2	Weewaes Edm., A, 184,	id.
3	Weewaes Mathilde, A, 184,	id.
4	Weemaes Maria, A, 184,	id.
5	Weewaes Coleta, A, 184,	id
6	Weemaes Cornelis, A, 184,	id.
7	Boone J., Kleine Kling,	id.
8	Boone P., »	id.
9	Boone A., »	id.
40	Boone S., »	id.
41	Boone M.,	Hulst-Zeeland
2	Boone Martha, A, 184,	id.
3	Lievens E., Achtereindstr.,	Graauw-Zeeland
4	E.H. Van Bostraeten, St.Paulusstr.,	Antw.
5	Brusselmans F., Minderbroederstr.,	Leuven
6	Van Dyck D., Wieringstr., 6,	id.
7	De Vries F., Tervurenschev., 128,	id.
8	Mev. De Vries, id.	id.
9	Corens H., Kerkstr., 76,	Blauwput
50	Mev. Corens, id.	id.
1	Versonnen E., Brusselschestr., 17,	Leuven
2	Mev. Versonnen, id.	id.
3	Mej. De Wit E., St. Willebrordusstr., 62,	Antwerpen
4	Tembuyzer J., Gemeenteplaats,	Haacht
5	Bollaerts G., Lindekenplaats,	Hoeilaart
6	Ilegems E., Ledeganckkaai,	Antwerpen
7	De Loos A.,	Boschkapelle
8	Everaert P.,	id.
9	de Rijk E., A, 1, Luntershoek,	id.
60	Noterman J., Groote Plaats, 31,	Ename
1	Dekkers J., Keizerstr., 66,	Antwerpen
2	Dekkers Jan, id.	id.
3	Mej. Dekkers Maria, id.	id.
4	Wwe K. Dekkers, id.	id.
5	Van Mol A., De Moystr., 33,	id.
6	Dekkers Edw., Vrijheidstr., 38,	id.
7	Mev. Dekkers F., Stoofstr., 9,	id.
8	Dekkers Amande, id.	id.
9	Mej. Dekkers Maria, id.	id.
70	Mej. Dekkers, id.	id.
1	Mej. Dekkers L., id.	id.
2	Dekkers H., id.	id.
3	Mej. Dekkers H., id.	id.
4	Mej. Dekkers Jul., id.	id.
5	Dekkers Frans, id.	id.
6	Van Mol P., id.	id.
7	Mej. Van Mol E., id.	id.
8	Mev. Wwe Roelofs M., id.	id.
9	Mej. Borhys L., Pierenbergstr., 16,	id.
80	Timmermans M., Ad. Buyllaan, 98,	Elsene
1	Mej. Timmermans J., id.	id.
2	Mej. Timmermans E., id.	id.
3	Van Houdt P., Polenstr., 10,	St.Gilles-Brussel
4	Mej. Van Houdt L., id.	id.
6	Van Cutsem A., Ed. Stuckenstr., 124,	Evere
6	De Rycke P., Statiestr.,	Beveren-Waas
7	Vanstallen J., J. Delcordestr., 27,	Hoeilaart
8	Sohie Edward,	id.
9	Champeaux Louise,	id.
90	Wilaert M., Gemeenteplaats, 36,	id.
1	Willaert J.,	id.
2	Verrie Edg., Callensstr., 15,	Berchem
3	Mej. Van Put Maria, Gasthuis,	Brecht
4	Mampaye H., Kerkstr., 37,	Boom
5	De Zutter J., Zondernaamstr., 37,	Gent
6	Mev. De Vaster, Vesaliusstr., 79,	Leuven
7	Lamet F., Klappeistr., 341,	Antwerpen
8	Moens G., Vrijdagmarkt, 1,	id.
9	Van de Wouwer L., Coquilhatstr., 24,	id.
9600	Hellemans E., Jan Breydelstr., 83,	Berchem
1	Deprez J., Grootzand,	Grembergen
2	Mev. Deprez J., id.	id.
3	Deprez J., id.	id.
4	Van Laecke A., id.	id.
5	Van den Abeele R., Brusselschestw., 71,	Sint-Gillis-Dendermonde

Boekdrukkerij R. BRACKE-VAN GEERT, Baasrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 12,50
LUXE-UITGAVE 7-50 f. p j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 7,50 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 11 — 1 Juni 1924

GOES

Goes. Stadhuis en Kerk.

« *Luctor et Emergo* ». « Ik worstel en kom boven ».

Deze onder het wapen van Zeeland prijkende kenspreuk, wapen waarop een leeuw spartelt op blauw wit gestyleerde golven stelt een passende synthese daar van het verleden. dezer Nederlandsche provincie en niet het minst van het centrale gedeelte van den Zeeuwschen archipel n.l. het eiland Zuid Beveland.

Oostelijk Zuid Beveland verdween grootendeels met den Novemberstorm van 1530 en is ten huidige dage lang nog niet heel en gansch op de zee teruggewonnen, het huidige werkelijke Zuid Beveland daarentegen bestond vroeger voor een deel uit een groep

eilanden : Wolfaersdijk, Heinkenszand, Baarland, Borsele enz. Het eigenlijke Zuid-Beveland strekte zich maar uit tot 's Heer Arendskerke ; de huidige centraal gelegen hoofdstad Goes lag bijna aan het westereinde van den noordelijken rand van het eiland, aan het Goessche diep hetwelk samen met de Schenge en de Puye Wolfaarstdijk van Zuid-Beveland scheidde. Deze toestand bleef bestaan tot in 1809 toen door de indijking van den Wilhelminapolder het oostelijk gedeelte van dit water werd afgesloten in 1874 werd het westelijk gedeelte van den Schengepolder bedijkt.

* * *

Aan de oudste benaming van het binnenwater tusschen Zuid-Beveland en Wolfaartsdijk n.l. de Gosata ontleent de stad Goes haar naam. Ze heeft denkelijk haar ontstaan te danken aan de nederzetting bij een sterkte welke op den oosthoek van het westelijk gelegen hooge land aan de Gosata werd opgeworpen en later als het slot Oostende bekend was. De huizen die in den omtrek van dat slot gebouwd werden vormden het dorp ter Gosata, waaruit de latere stad Goes ontstond.Dit kasteel heeft behalve door de belegering in 1300 door Jan van Renesse,toen het door de bewoners van Reimerswaal werd ontzet,vooral historische beteekenis door het verblijf van Jacoba van Beieren welke hier door gemoedelijken omgang met den Zeeuwschen adel en het landvolk de wederwaardigheden van haar tragisch bewogen leven trachtte te vergeten.

Thans is er van Oostende zoo goed als niets meer over ; eenige zware muurstukken in de schuur en een kelder met kruisgewelven. In den hof groeit een moerbezieboom aan den muur, welke bijna enkel schors, op hoogen ouderdom wijst, maar toch nog vruchten draagt, deze boom zou volgens de overlevering nog door Jacoba van Beieren geplant zijn.

Aan laatstgenoemde vorstin heeft Goes zijn rang van stad te danken ; in 1406 was het nog een dorp, in 1417 werd het met hare toestemming een « beveste stede » stad welke reeds van af hare vestiging er goed blijkt te hebben voorgezeten, getuige de Magdalenakerk, welke in die dagen werd opgetrokken. Goes heeft voor een goed gedeelte haar bloei en uitbreiding als marktplaats te danken aan de dorpen van het eiland. Minder dan de andere Zeeuwsche steden heeft Goes zijn welvaart door de ongunst der tijden of door het verleggen der wateren verloren. Herhaalde keeren hoefde er anders te worden ingegrepen om de verbinding met de Zeeuwsche binnenwateren in stand te houden. Het spel begon reeds in het midden der XVe eeuw wanneer de oude haven, het overblijfsel der Gosata dichtslibde ; deze werd toen gedeeltelijk vergraven. In 1651 werd een nieuwe haven aangelegd. Toen in 1809 de Wilhelminapolder tot stand kwam, moest het havenkanaal worden verlengd, hetgeen in 1818 tot een goed einde werd gebracht.

Ten huidige dage heeft Goes een zekere beteekenis als marktplaats van het welvarende zuid-Beveland, hetwelk een ruime bron van bestaan aan de neringdoeners verzekert. Vooral de graanmarkt is van belang.

Uit de gouden tijd van Jacoba van Beieren heeft Goes een monument van meer dan gewone beteekenis bewaard, nlijk de groote of Sint Maria-Magdalenakerk, een der aanzienlijkste laat-gothische bedehuizen onzer Nederlandsche gewesten, de lengte ervan bedraagt nlijk 66 meter, de breedte (in het transept gemeten) 52 m. In 1410 is er spraak van een aflaat, gegeven voor den bouw der kerk. In 1423 gebeurt de wijding. In 1578 wordt het gebouw door den hervormden eeredienst in gebruik genomen. Op 11 September 1618, werd de kerk door een brand geteisterd waaronder vooral het westelijk gedeelte te lijden had. Het schip en de zijbeuken werden met inachtname van den vroegeren toestand heropgebouwd in de jaren 1619-1621. Een nieuwe westertoren kwam niet meer tot stand. De rijzige dakruiter op de viering, in eenigszins barokke geest opgevat werd in 1620 geplant.

De kerk van Goes treft behalve door haar niet geringe afmetingen ook nog door haar voor een Nederlandsche kerk betrekkelijke slanke verhouding tusschen hoogte en breedte.

Evenals in de kerken van Tholen en Veere is de overvloed der Brabantsche gothiek heel goed merkbaar ; de bouw is bedoeld als een geheel overkluisde basiliek, het transept maakt een fermen uitsprong ten opzichte der langsmuren van de zijbeuken, dan treffen we er de typische rondzuil met krulkoolkapiteel ; het choor is trouwens voor een goed gedeelte uit Brabantsche zandsteen opgetrokken. Het triporium gevormd door zegmentbogige nissen met traceeringen lijkt op dat der Sint-Walburgiskerk te Oudenaarde. Evenals te Tholen is het middenschip door stergewelven overkluisd. Typisch zijn de twee zijalzida's welke van gelijke breedte en vorm als de hoofdchoorsluiting samen de zijbeuken van het koor en de daaropuitgevende kapellen afsluiten, typisch zijn ook de steunberen die de luchtbogen van het choor opvangen en welke

uit spitse zadeldakjes oprijzen. Het interessante gedeelte van de Goessche kerk is echter de Noorderlijke transept gevel met zijn sierlijk portaal en zijn kwistig met blindtraceeringen en pinakels versierde geveltop.

Jammer dat het in het begin der XVIIe eeuw opgeknapte westelijk gedeelte er daarentegen maar poverkens uitziet, van buiten is het heel simpele bak-en bergsteenarchitektuur, binnenwaarts werd de overwelving wel voorzien maar niet uitgevoerd. Spijtig ook het schutsel dat het choor, thans alleen voor den dienst gebruikt, van het overige der kerk afzondert en aldus een overzicht over de geheele binnenruimte belemmert.

De stoffeering heeft niet veel om het lijf: een renaissance preekstoel van 1594, een dito orgel van 1641 en verder een tamelijk interessante serie laat-gothische zerken.

De zuidzijde van het nette vierkante marktplein wordt afgesloten door het nogal statige raadhuis. De ongelijke vorm en afmetingen der twee forsche vierkante met barokke koepelbekroningen afgedekte torens welke de sobere middenpartij, een keurige brok sobere laat-barok flankeeren, wekken al dadelijk het vermoeden dat we hier voor een niet homogeen bouwwerk staan. Inderdaad, de rechtsche en tevens de meest aanzienlijke der twee torens met zijn afwisselende lagen bak- en bergsteen, zijn cordonlijsten en zijn in gothischen geest behandelde blindnissen, is samen met een gedeelte van den linker zijgevel een overblijfsel van het oorspronkelijke raadhuis hetwelk in het begin der XVe eeuw tot stand kwam. Dit laatste was dus op een der hoeken met een belfort geflankeerd, zoowat in den geest der nog bestaande raadhuizen van Hulst en van Sluis.

In de jaren 1771-1775 werd de gevel langs de markt benevens de andere kleinere hoektoren opgetrokken zoodat feitelijk het schema van het gebouw een heel ander werd, dat nu heel en gansch met den geest der barokarchitektuur overeen stemde.

Van binnen is de interessante raadzaal met een grisaille schoorsteenstuk door Geeraarts en schutterstukken van Eversdijck ook het stedelijk Museum van plaatselijke oudheden.

Bezienswaardig zijn verder nog een mooie laat-gothische gevel op de turfkade, het leuke renaissance brugwachtershuisje, het Vischhuisje en de typische vischmarktkade van circa 1650.

Dr. Ir. Stan LEURS.

:: SOTTEGEM ::

Sottegem ! Al heeft uw naam wel de pret gaande gemaakt van alle spotvogels in Vlaanderland, toch is de geestigheid wat al te gemakkelijk opdat men het passende schimpwoord voor ernstig gaat opnemen...... want Sottegem is toch steeds een aangenaam, wakker en vroolijk nestje van 5000 inwoners.

Wie er afstapt en in de nabije « Taveerne De Zwaan » de gasten gadeslaat, terwijl hij schijnbaar inwendig verdiept is in zijn bewondering voor de schoone gobelijnachtige jachtmuurschilderingen, hij zal onmiddellijk voeling krijgen met de hoedanigheden van de oude Sottegemsche burgerdeugd, als daar zijn: goede trouw, werkzaamheid en huiselijke leute ! In heel de Denderstreek trouwens heeft men 't waarlijk nooit anders gevonden.

Zoohaast men 't plaatsje te zien krijgt boeit het door zijn stil uitzicht en vreedzaamheid. Het gemeentebeeld is van erg bescheiden afmetingen, maar het wint des te meer aan verzorging en reinheid. Alles is er louter bevalligheid : een Zeeuwsch boerinneke !

In kiezingstijd duikt een sluimerende andere kwaliteit weer op : de luidruchtigheid. Het bewijst dus dat de menschen er te gepaster ure ijver hebben voor hun opinie. Elk partijman is dan overtuigd van zijn heilige zending, die geen tegenspraak duldt ! Wie zal het hem kwalijk nemen ? Laat ons mild zijn... mits er de gelegenheden tot epische daden anders ook zoo schaarsch voorkomen.

Er is geen gemis aan traditie noch aan roemweerdigheid ! Daar prijkt op de Groote Markt het majestatisch harnasbeeld van Lamoraal graaf van Egmont ! Ware de nationale geest te lande wat meer in eere, men zou Sottegem's roem in menige grootstad benijden. Thans heeft Sottegem geen last van zijn faam en het schijnt zelfs alsof het reeds veel vergeten heeft uit Nederland's grooten tijd. Zeker is het dat Sottegem weinig afweet van Schiller's treurspel over dezen beroemden Egmont.

In een zijmuur aan de Kerk, op een soort poesjenellenkelderpoortje, leest men deze ontroerende woorden: « Egmont's Grafkelder » ! Ik moest me vooreerst al ergeren over deze brutale reklaam, die des te naargeestiger aandoet als men rekening houdt met de oneerbiedigheid die de overblijfselen van den waardigen vaderlander omringt. Wanneer men van den veldwachter de gunst verkrijgen kan in

den kelder te dalen, waar Egmont, Sabina Van Beyeren en hun kinderen begraven zijn, dan vraagt men zich terloops met deernis af waarom in menig boerenparochie een adel « natuurlyc soon » een heerlijke krocht bezit, terwijl hier deze nationale held zijn schamel scherminkel te pronk stelt voor den ironischen kijklust der nieuswgierigen. Wel is waar, verheven blijft het inzicht van de tijdgenooten, die in vereering en liefde Egmont's hart in verderfwerende vloeistof voor 't nageslacht hebben willen bewaren ; .. maar in hun ondubbelzinnige trouw hadden ze 't zich niet voorgesteld, dat de twintigeeuwsche menschen het bewaringsmiddel al te nuchter zonden bepraten en dat ze 't steeds aan vreemde bezoekers als een merkwaardigheid zouden voortvertellen met deze woorden : « dat Egmonts hart, en dat van zijn vrouw en die van zijn kinderen werden afgetrokken op genever » ! Alkool en sterkwater hebben bij 't volk nog geen bestaansrecht en zoo komt het dat de argeloozen er praten over Egmont's bokaal als gold het een zeer interessant likeurtje ! —

Het kasteel van Lamoraal Graaf van Egmont bestaat nog, ieder kent het en zal het U aanwijzen aan 't einde der gemeente. Men kan nog ongeveer raden hoe het er vroeger moet uitgezien hebben, maar dank aan ciment, kalk en een dosis smakeloosheid is het thans een allergewoonst kasteeltje geworden. De Sottegemnaars weten het slot vol geheimenis. Men beweert inderdaad dat er een onderaardsche gang ligt, die tot in Brussel leidt ! Heere toch, wat heeft men aan deze gemeente te kort gedaan, toen men ons in de school wijsmaakte dat de Simplontunnel de langste der wereld was : wat moet men dan ook nog langer in verbazing blijven voor den Parijschen Metropolitain ? En Antwerpen, de fiere wereldstad, die nog altijd op zoek is naar een bevredigende definitie voor het woord tunnel-onder-de-Schelde ! Laat ons echter niet overslaan tot spotternij : ik verzeker U dat het tunnelrekord de eenige tartarinade is !

Sottegem is een toonbeeld van werkzaamheid. Het is eerst in handel en nering; het bezit twee specialiteiten : het vervaardigen van schoenen en het maken van stoven ! Wat schoone gezellige stoven, met nikkelen schitterend voetstuk en breede zwarte buistafel, die rust op den blozenden pot. Wat zijn ze evenals de Leuvensche nichten anders gezellig dan de beruchte « cuisinière », smakeloos versierd met gevuurglaasde plaveikens. De uitvoer van Sottegem's nijverheid is van beteekenis, wat bewijst dat het opnoemen van haar tweede deugd niet ijdel was : werkzaamheid!

Wie er den hamer ter hand heeft of het snijmes, wie er pleit of wie er zaait en maait, allen die leven in Sottegem, hanteeren in broederschap den edelen handboog op de gaaischutterijen. Er is een weelde aan romantisme! Er is zelfs een Buffalo-Bill-Kring, wiens leden de eer der schutterye volledigen bij middel van de Flaubert-Karabijn. En wie er begaan zijn met « hoogher conste », zij kunnen deel maken van de aloude kamer van Rhetorycke en kunnen zich deemoedig noemen : «De zuigelingen van Polus» ! Wat vooral de broederschap en den bloei van al deze vereenigingen bevordert, is het sterkend vooruitzicht op het jaarlijksche feesten naar 't evangelie van viezen Breughel ! En dat er met gretigheid kan gefeest worden, vermits er het bier een uitstekende faam heeft, hoeft niet gezegd. Wie even met de « Sottegemsche » kennis gemaakt, heeft kan de hoofdigheid van Pilsen, Munich en dergelijke ronkers gaan betwijfelen ! En zoo geraken we weeral verslingerd in de derde deugd van Sottegem : de leute !

Allen zijn er hartstochtelijke kaartspelers en 't doet een vreemd bezoeker wonderbaar aan, wanneer hij op een Zondagnamiddag of -avond een taveerne binnentreedt en telkens alle tafeltjes bezet vindt met kaartspelers, die het uren lang kunnen volhouden, gesterkt natuurlijk met de noodige dosis «Sottegemsche». Kwam Adriaan Brouwer terug, hij zou er de oude zeden ongeschonden weervinden.

En 't ware te wenschen dat Sottegem altijd van gelijken moede blijven zou. Wat verontrust ons evenwel het feit dat de welluidende beiaardklokjes al zoo geruimen tijd uit hun houten torentje verdwenen ; als troostwoord wordt voorgewend dat de beiaard « zou volledigd worden » ! Maar moest het, helaas, eens niet waar wezen ?

Gelukkig dat de reus nog leeft en ieder jaar verrijst om met zijn Sabina een toerken te doen langs de Markt tot verblijding van alle kermisgasten.

Zoo dikwijls ik nog denken zal aan Sottegem, steeds zal mij de spotnaam ontgaan, want het plaatsje heb ik in mijn gedachtenis zeer vast leeren prijzen in een korten indruk : Sottegem, ernstig heim vol blijde SOTTERNIJ. —

Edg. ERNALSTEEN.

Granville en Normandie

I.

VAN PARIJS NAAR GRANVILLE.

Normandie is een mooie zeeprovincie door de beneden Seine en door de Orne bespoeld, met benoorden en beoosten tertiair vlakten laagland en jurassieke hoogvlakten, en in het Zuidwesten granietachtige tot 417 meter hoogte bereikende heuvels.

Het is gekend als eene streek waar graan wast, waar vette weiden aangelegd zijn, waar vee en paarden van eigen ras geteelt worden.

De wijnappelaar vervangt er den wijnstok.

Het eigenaardige van de kust ligt in de krijtachtige door de golven afgebrokkelde, plaatselijk door havens en badplaatsen onderbroken, steile oevers.

Rowaan, haven op de Seine, met 115.000 inwoners, een der bizonderste steden van Normandie, is een centrum voor het vervaardigen van die gekleurde geweefde katoenen stoffen, rowanerijen en indische genoemd, terwijl *Elboeuf en Louviers*, stroomopwaarts gelegen, fijne lakens voortbrengen.

Havere — de hoofdstad van vrij België tijdens den oorlog en als dusdanig rijk aan tragische en komische herinneringen — telt 120.000 zielen, ligt aan de monding van de Seine en wordt aanzien als de haven van Parijs. Deze stad voert katoen en koffie uit Amerika in en bezit de werven van het Staatszeewezen.

De overige havens heeten Dieppe, Caen, Cherbourg en Granville.

Uiterst gemakkelijk zijn de verbindingen tusschen Frankrijk's hoofdstad en Granville. De afreis heeft plaats in de statie « des Invalides », op den Seine-linkeroever. Daar het aantal zitplaatsen op de sneltreinen beperkt is, worden ze genummerd en bij voorbaat verhuurd. Hebt U geene plaats voorbehouden en komt U te laat, in tijden van druk gereis, dan krijgt U geen nummer meer, dus ook geen koepon, en de sneltrein maakt spottend bij het wegrijden een lange streep onder uwen neus.

Een uitstekend treintje vertrekt te 10 uur 27 minuut, om te Granville aan te komen om 16 uur 21 minuut, en met een gemiddelde snelheid van 55 Km. per uur licht en vlug wegglijdt dwars door den eindeloozen smaragdgroenen boomgaard die den naam draagt van Normandie.

Eerst zit men onbeweeglijk, stilzwijgend, zijne buren te bekijken, gelijk posturen op eene schouw, om niet te zeggen gelijk honden en katten. De wagen lijkt op eene voorkamer, op eene wachtzaal bij den tandmeester of bij den geneesheer.

Een kindje speelt of lacht of weent... Iedereen wordt aandachtig en toeschouwer. De gelaten, de geesten verliezen hunne koelheid. De atmosfeer wordt warmer. Men spreekt malkander aan. Na een kwart uurs is het ijs gebroken en zijn de praatjes aangevangen.

Een vijftigjarige papierzakjeshandelaar uit de Parijzer Hallenwijk is plat grappig, bedekt zijnen kalen met twee grijze haren beplanten kop met den hoed van zijn vrouw en danst en draait.

Een nog al zorgelooze reizigster vergezeld van twee kinderen met bemorste kakens juicht driftig toe.

In een hoek ingedoken glimlacht een jeugdige ziekelijke moeder met haren eenjarigen eenling in haar armen. Ze begeeft zich naar Granville om hare ontstelde gezondheid te herstellen. Haar man was al vertrokken naar zijn werk 's ochtends, toen ze van huis weg ging. Ze moest terloops den sleutel bij den huisbewaarder afgeven, maar zij nam hem onbedacht mee.

— Mijn man kan dezen avond in ons appartement niet binnen, vertelt ze kalm, zonder zich erg om zijn lot te bekommeren.

Maar waarom blijft de sneltrein aan alle voornaamste staties — Dreun, Argentan, Briouze, Flers, Folligny — stilstaan ? Is de ketel van de lokomotief zoo dorstig, dat hij in elke plaats zooveel water hoeft op te laden ?

Te Vire geniet men een typisch zicht van weiden, omringd van hagen, versterkt met eikenstammen zonder takken, maar door vele loofbekroningen opgeluisterd.

Klokslag 16 uur 21 minuut zijn wij nochtans te Granville, waar wij de lange, hellende Courayestraat afdalen naar de Plaats van den « *Cours Jonville* », een beplante laan, waar de markt gehouden wordt ; dat het een bewogen en krakeelachtige markt is, zouden we 's anderdaags ondervinden. Zonder verwijl worden wij met logist bediend en kunnen we ons gepak in veiligheid aan een Granvilleesche hotelhouder toevertrouwen.

II.

DE GRANVILLEESCHE ROTS.

Nu op den uitkijk om onze nieuwe villegiatuur te verkennen. Mijn eerste uitstapje is de Rotswandeling. Die rots leert ons heel

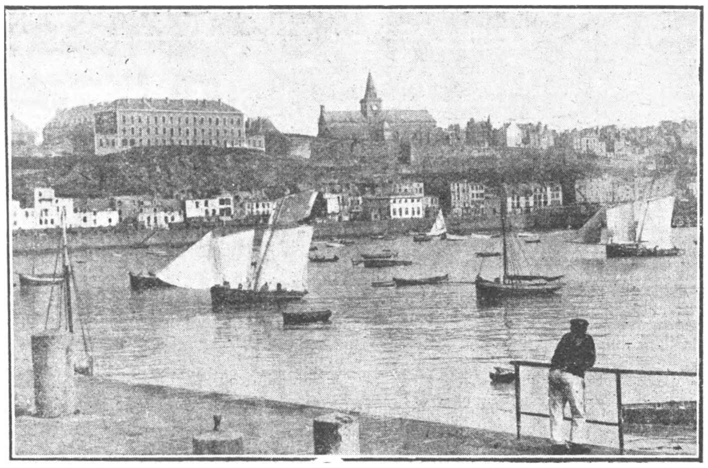

Granville. De Haven.

Granville kennen, zijn verleden, zijn geschiedenis, zijn roem, zijn heden en zijne toekomst.

« Ce lieu original de grand vent frais, salubre en de souffle héroïque, c'est celui où se heurtèrent l'Anglais et la Vendée — Granville — depuis 93 justement nommé la Victoire. »

Aldus spreekt de romantische geschiedkundige Michelet in zijn boek over de *Liefde*, Michelet, die elders in een werk over de *Zee*, de volgende beschrijving naliet :

« Granville est normand de race, breton d'aspect. Il oppose fièrement son rocher à l'assaut épouvantable des vagues. La haute ville a sa face nord bâtie à pic, sur le bord de l'abîme, faisant front à la grande mer. Cette vue tragique me fut aussi saisissante que l'avait été en Suisse celle du glacier de Grindelwald. Le glacier me fit voir un monstre énorme de glaces pointues qui marchaient à moi, et cette mer de Granville, une armée de flots ennemis qui venaient ensemble à l'assaut.»

De rots van Granville gelegen op 48° 50' 7" Noorderbreedte en 3° 57' 1" Greenwich Westerlengte, op 40 meter boven het zeepeil, beheerscht de monding van den Bosq.

De stad is in tweeën verdeeld : *de hooge stad* op een voorgebergte — de *Rotspunt* of kaap Lihou — gevestigd, de eenige die Michelet's aandacht trof, en die overigens door geen enkelen toerist onopgemerkt kan blijven, een relikwie van een heldhaftig militair verleden, vervallen en vergeten lijk de voorheen onder de krijgsplaatsen van tweede klas gerangschikte vesting ; — en de *lage stad*, fatsoenlijker, aantrekkelijker en levendiger, lachend en gekleurd en daarbij erg druk.

Met zijn 12000 inwoners is Granville de meest bevolkte stad van het arrondissement. Men treft er een handelsrechtbank en een school voor waterbouwkunde.

In de laatste jaren onderging daarbij de stad tal van veranderingen, welke er een geprezen toeristencentrum van maakten.

***

Zij die de geschiedenis doorbladeren, leeren dat de stad Granville haar ontstaan te danken heeft aan een slot rond hetwelk het zich van de XIIe tot de XVe eeuw ontwikkelde.

Karel VII omringde de stad met vestingen en begon haar voorrechten toe te kennen, die door zijn opvolger Lodewijk XI werden uitgebreid.

De Granvilleesche bevolking onderscheidde zich met haar garnizoen te helpen bij eenen dapperen, voorbeeldigen, en met bijval bekroonden weerstand tegen de Vendeërs op 14 en 15 November 1793. Zulks herinnert trouwens het gedenkschrift geplaatst boven de buiten dienst gestelde ophaalbrug die toegang geeft van de haven tot de hooge stad.

In 1808 hadden de Granvilleers een nieuwe

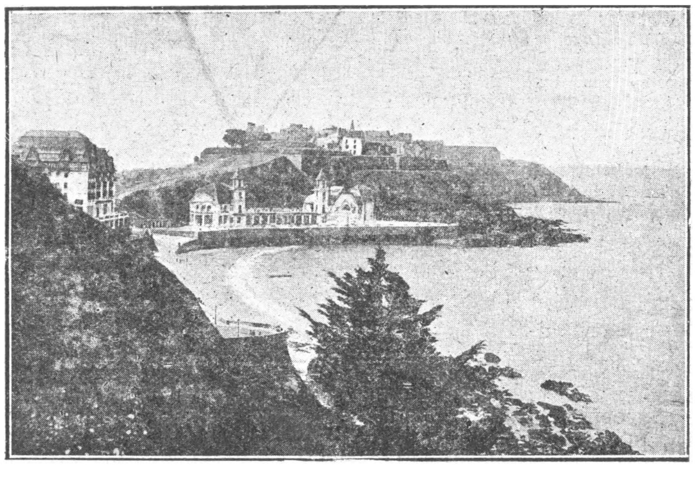

Granville. De rots met Casino.

gelegenheid om hunne heldhaftigheid te toonen, ditmaal tegen de Engelschen.

Granville is de geboortestad van den geleerde Bréquigny, gestorven in 1795, van den konventioneel Letourneur (gestorven in 1817) en van den admiraal Pléville le Pelley, minister van Zeewezen onder het Ditektorium, overleden in 1805.

Deze plaats draagt zijn naam en is verrijkt met zijn standbeeld.

Laat ons den houten door het loover kronkelenden trap opgaan die ons naar het bovenste gedeelte van de Jodenstraat leidt. Op onze linkerhand hebben wij een rondpunt, waaruit wij de haven in oogenschouw nemen. wij de haven in oogenschouw nemen.

III.

DE HAVEN.

De haven van Granville bezit twee mooie van vuurtorens voorziene dammen, een voorhaven, een haven die bij eb droogloopt, twee drijvende dokken en een droogdok.

De plaatselijke visscherij en de kabeljauwvisscherij aan de bank van New Foundland telden voorheen meer dan 60 schepen en hielden 2000 zeelieden bezig. Tusschen de jaren 1875 en 1880 vertrokken er geregeld 's jaars 34 schepen naar den Atlantischen oceaan, namelijk de helft van de lichte vloot. Thans worden er slechts zes schepen uitgerust, hetgeen nog een zesde vertegenwoordigt van de vermaarde zeetochten van vroeger.

De aanlegging der haven, schrijft M. Amédée Burat, vergde aanzienlijke werken, daar de toegang door talrijke granietachtige klippen, onder dewelke de vaak aangehaalde Wolfrots, vermoeielijkt was.

De reede, blootgesteld aan de zeeluchtstroomen, die de overheerschende Zuidwestwinden, zooals U weet. veroorzaken, is beschut door den ouden pier, 150 meter lang, door een dijk van 270 meter, en door een havenhoofd, de Westermôle, die de veiligheid der aan anker liggende schepen waarborgt tegen de aanvallen der zee.

Het gedeelte dat bij eb drooglooopt heeft een uitgestrektheid van 13 hektaren. De opening ervan werd teruggebracht op 130 M.De eerste drijvende dok ligt op iets wat meer dan 3 hektaren hetgeen hem 700 meter kaaien verleent.

Granville — de zevenste haven van Frankland — voert oesters, bewerkte steenen,graan, meel, vet, vischolie uit en voert ten andere Noordhout, meststoffen, hars, wijn, ijzer, staal, glas, kristaal, beender- en steenkool in.

De kust is rijk aan oesters. In 1875 vischte men er 1.042.839. Ik weet niet of men ze tot de laatste telde, maar ik heb dit cijfer, zeer belangwekkend, uit ambtelijke statistieken geput.

De inwoners bereiden traan, kaarsen, scheikundige produkten en houden zich nog bezig bovendien met het inzouten van visch en het opbouwen van schepen.

Granville is een der Fransche kusten waar de grootste verschillen waar te nemen zijn tusschen lage en hooge tij, namelijk 14 meter bij Lente- en Hersftbequinox en 12 meter bij samen- en tegenstand van zon en maan. (1) De reden daarvan? Heel eenvoudig, Omdat de kaap Lihou gelegen is aan de samentreffing van twee golven die zich boven elkaar plaatsen, de eene uit de kusten van Normandie en de andere uit de kusten van Bretagne gevormd.

IV.

WANDELINGEN EN VERMAKEN.

De wandeling op den steilen oever dien te worden aanbevolen, ook om wille vooral van het treffend zicht dat men van daar geniet op de hooge stad en op hare rots, waarvan de ligging zoo volkomen aan die van Monaco herinnert,dat de Fransche aardrijkskundige Elisée Reclus, Granville als een Noorder-Monaco betitelde.

De wandeling op de rots kan even min verzuimd worden. Volgt daarvoor de kade in het verlengde der Lecampionstraat gelegen en die langs de twee vlotdokken en de voorhaven heenloopt om te eindigen op het stuk droogdok, dat U links laat.

De langs de rots stijgende weg slingert zich in kroonlijst boven den zeeoever. U komt alzoo op een terras, oude batterij plaats, uiterste punt van de kaap Lihou. Nog eenen stap en U bent bij den vuurtoren. Nergens geniet U een beter zicht.

Rechts,de kusten van het kanaal,het strand van Donville, de hoogten van Coutances en de spillen van zijn dom,het strand van Agon-Containville en het punt van Carteret.

Rechtover den doorgang van de Déroute, Jersey, en dichter bij de eilanden Chausey.

Links, kaap Fréhel, het beruchte Cezembre, Saint Malo met zijn toren, de kust van Cancale, den berg Dol, de baai van den St. Michielsberg, Jullouville en Saint Pair.

---

(1) Wat men ook noemt *conjunctie* en *oppositie*.

De Landdag te Brugge op 10 en 11 Mei 1924

De Landdag te Brugge, op 10 en 11 Mei 1924, heeft alles overtroffen wat de Vlaamsche Toeristenbond tot nog toe aan Landdagen en feestelijkheden heeft geboden !

Mochten sommige doodgewone stervelingen ons al onaangenaams voor die dagen toegewenscht hebben, mèt ons toch, voor ons goedgezind was dat groote, alles beïnvloedende element : het weder. Dagen lang was het, haast hopeloos, miserabel slecht geweest. Maar wat lag er voor onzen Landdag opzij ?: Zonneschijn en mild weêr, juist wat we gewenscht,, juist wat we noodig hadden !

Dat was 's Zaterdags. Konden we anders dan opgewekt zijn wanneer het klaarblijkend was, dat de goede zon met ons was, dat het meiweêr zich eindelijk, speciaal voor den V. T. B., gelden deed ? Dr Maurits Sabbe had in het Meinummer van «De Toerist» gezegd, dat meiweêr Bruggeweer was, dat we Brugge zien moesten onder den toover van de prille jeugd der meimaand. Wij hadden volstrekt onzen zin : we moesten dus wel opgewekt zijn.

Een groep V. T. B.ers op den Landdag te Brugge.

***

Brugge... Voor menig onzer « den eersten keer » ! Dadelijk zal het nu blijken in hoeverre dichters, historici en journalisten hen wat hadden wijsgemaakt. Want het heet dat Brugge een juweel is.

Aan het station vinden we, mits wat moeite, een tien-, vijftiental der onzen. Wat is dat mager ! en we vragen ons af of Brugge ons een teleurstelling zal worden ?

Gauw komt de geruststelling. — We gaan scheep, daar waar de Heilige Nepomucenes (beschermheilige tegen lastertaal...) het brugje siert. We zullen, als inzet, een *tochtje op de reien doen*. Vier groote motorbooten volstaan ternauwernood. De vijftien van zooeven waren reeds zestig geworden. — Daar komt het genot, geestelijk en lichamelijk, over ons. Zoetjes gaat het over het waterke ; de valavond is teêr, de mensch stil, de huizekens met het groen langs het water zijn als valavond en mensch : teêr en stil. Merels merelen... zwanen glijden zonder haast uit den weg en laten zich, onverstoord, een poosje wiegen... — Met een schokje spijt zien we de eerste boot al terugkomen, vol blijde gezichten. Hoe rijmt dat als het heerlijk varen zoo gauw voorbij zal zijn ? Maar het gaat nog den anderen kant uit, het zal nog lang duren. De opmerkingen komen los; men wijst elkaar het vele schoons; men kan niet zwijgen over de lieve plekjes, over de vele, eenvoudig-sierlijk gespannen brugjes. Soms zijn ze zoo laag, dat vijftien koppen zich bukken moeten en lachend een amerijtje omlaag bijeen blijven. Scherts en poets beginnen zich te mengen tusschen dichterlijke opwellingen... Wat valt alles meê ! De « bootsgezellen » zijn onmiddellijk maats, « vrienden ondereen » geworden. De omgeving houdt niet op eenieder te verrassen. Alles is van minder groote afmetingen, in harmonie met het zedig waterke... Wie zal de eerste zijn om schendend de hand te leggen op die oude, schattige, vriendelijk uitziende loggia's ? Wie zal het eerst schendend raken aan die trapjes, groeiend uit het nat, groenig getint en hier en daar met dikke kussentjes mos belegd ? Wie zal er knippen aan het langhangend, drinkend loover, dat oudrimpelige, grijs-lachende, stilwijze muurtjes tooit ? Wie zal er uit die muurtjes zelf verwijderen de heusche boompjes die zich uit barst en tijdgevreten holte opwerken als om stut te wezen voor de huisjes, zeer oud van dag ?... Wij kunnen ons dien kouden geest niet voorstellen en toch vragen wij ons af : « hoe is dit alles, hoe is dat ongerept komplex zoo gaaf gebleven, hoe is het mogelijk dat dit heerlijk poëem van nog ware wezenlijkheid en tevens wegvoerenden droom, zoo heel en al tot ons is kunnen geraken ? » En wij danken de eeuwen... Wij hebben het boottochtje met een zucht besloten en ons zelve de verzekering gegeven dat wij deze heerlijke spelevaart nog meer zullen doen. Langs de diepliggende vertrekken van het vaarmanshuis, komen we, door den kruideniers winkel (met zijn echt oude waag en verder allerhande oude koperen voorwerpen van dagelijksch winkelgebruik) op straat.

***

Hotel St. Christoffel zal ons spijzigen en laven en straks zal er ons kunstgenot geboden worden. Alleman zet zich, zonder dralen, om den disch. Het is hier zeer stemmig. Veel antikwiteiten : schattige, begeerengevende voorwerpen in overvloed langs de wanden. Het zijn porceleinen schotels, bont gekleurd, tinnen borden, mosterdvat en paplepel, — koperen kruiken, koffiekan en lollepot en ketel : 't heeft er alles zijn vredigen glimlach voor den peinzenden bezoeker. — Het avondmaal is gebruikt.

De Kunstavond. — Nevens de eetkamer wachten reeds honderd kunstminnaars in de feestzaal. Dit auditorium groeit weldra aan in zulke mate dat ten slotte op meer ruimte in de gangen beslag moet worden gelegd.

Wie zou er dien avond niet genoten hebben ? Wie werd daar niet bevredigd ? Het programma bevatte niet minder dan twintig nummers liederen, viool-cel, declamatie, koor, met als uitvoerders het vermaarde St. Cecilia Koor, onder leiding van M. Lieven Calmeyn, M. Arth. Roose (cello), M. Rik Laloo (declamator), M.M. C. de Paepe en F. Messens (kunstzangers), en Mevr. B. Zwanepoel-Vanrie (Klavier-begeleidster). En wat zeggen u de enkele namen hier die tusschen andere op het programma voorkwamen ? : Max Bruch, Pol de Mont, Guido Gezelle, Beethoven, Mendelsohn ? Het St. Cecilia Koor mag zich voorwaar laten hooren overal waar fijnproevers en kenners zijn. En ook de soli, zangers, viool-cellist en declamator brachten ons in verrukking ! Mevr. B. Zwanepoel-Vanrie hield op meesterlijke wijze het klavier.

Naar hen gaan onze hartelijke felicitaties en onzen oprechten dank ! Hier mogen wij zeker niet vergeten : de inrichters van dezen avond, die mede een groot deel van het succes mochten oogsten, de h.h. Daled, Bossier en Pyck-Dupon. De heer Leurs gaf ook allen een hartelijk woordje ten beste.

In een bijzonder feit was de avond symbolisch : Toen nl. het koor een zijner liederen orgelend ten gehoore bracht, was het plots of buiten, op straat, zijn echo weerklonk. Het was een kranige groep Antwerpsche fietsers die weldra onder luid gejuich, hun intrede deden. De honderd kilometers waren (althans voor wat het «komen» betrof) achter den rug. Meer dan kranig ! Om half twee 's namiddags van uit Antwerpen vertrokken en daar waren ze, de vijftien onversaagden, met in hun midden twee flinke, jonge meisjes van achttien en een jongeling van nauwelijks zeventien jaar en, als « wijze », de grijze hr. Deville ! Zoo is wel heel de V.T.B. : durf ! Steeds met moed op weg, zeker van het einde, doelbewust !

Die avond bracht als gezond slot : wijn, lach en dans.

Elkeen was tevreden, elkeen was verzekerd van het welslagen van den Landdag.

***

In dezen geest en weer met de zon in den hemel, brak die memorabele Zondag aan.

Om negen uur waren de bestuursleden reeds in het Vlaamsch Huis vereenigd. Om half tien vond een vergadering plaats, waar een veertigtal afgevaardigden op aanwezig waren. Veel ernstige punten moesten op zeer vluchtige wijze besproken worden. Sommige konden zelfs niet heelemaal aangeraakt worden, want reeds om kwart voor elf nam de algemeene vergadering aanvang.

Uit de vergadering, om negen uur gehou-

den, bleek klaar, dat het dringend noodig is dat de afgevaardigden meer met elkaar in voeling en in onderhandeling treden.

***

Elf uur : *Algemeene Vergadering* in de Stedelijke concertzaal.

Wie onzer heeft durven voorzien dat deze ruime zaal, die vijf-, zeshonderd menschen bevatten kan, meer dan vol zou loopen ? Tot in de kleine voorzaal waren staande aanwezigen. Wat moet deze aangename wezenlijkheid, wat moet die aanwezigheid van honderden èn het bestuur èn eeniegelijk daar gekomen, bemoedigd hebben, blijgestemd en overtuigd ! Daar hangen, op het eind van de zaal, twee schilden met de fiere initialen «V.T.B.».

Aan de groote bestuurstafel zijn aanwezig, de heeren en dames Dr. Ing. C. Leurs, waarnemend Voorzitter, de hrn. F. A. Luyten, Algemeen Secretaris, Fr. Neyes, Penningmeester, Mej. B. Samyn, Hulpsecretaresse en Mevrouw Pyck-Dupon (Brugge) en de hrn. R. Peeters en Olbrechts (Antwerpen), A. Daled, J. Pyck en W. Bossier (Brugge), A. M. Boone en A. Van Acker, (Hulst-Zeeland, Nederland) en H. Gyselinck (Gent).

De heer Daled neemt het woord en heet allen welkom.

Dr. Leurs zegt dat het hem zeer aangenaam is en dat hij het zich als een eer rekent Dr. Pil te mogen vervangen op dezen schoonen dag. Hij betuigt de ijverige Brugsche bestuursleden, Mevrouw Pyck-Dupon, M.M. Pyck,Daled en Bossier, in naam van heel den V.T.B. dank voor den grooten ijver dien zij gedurende de jongste dagen hebben aan den dag gelegd om deze gebeurtenis tot zulk een peil te brengen. Volgt een bondig overzicht van de werking van den bond, zijn uitbreiding, den verbazenden aangroei van het duizendtallig ledenheir; lof voor werkers van meer dan gewoon gehalte. Zeer terecht gaat een speciaal woord van dank tot den heer H. Gyselinck van Gent en tot den heer A. M. Boone van Hulst (Zeeuwsch Vlaanderen). Want, dat Nederland hier, vertegenwoordigd door een viertal Zeeuwsch Vlamingen aanwezig was, dit mocht en dit is ook niet onopgemerkt voorbijgegaan ! Dr. Leurs was er van overtuigd (en zeer velen met hem), dat, indien allen het voorbeeld van de hiervoor genoemde, voorbeeldige mannen en vrouwen wilden volgen, de V. T. B. dit jaar nog, meer dan 20.000 leden zou tellen .

Een voorstel om den lijdenden Berten Vallaeys een telegram met innige wenschen voor spoedig herstel te zenden, werd unaniem door de vergadering bijgetreden. Ook Dr. B. Pil, op dat oogenblik zeker tegelijk te Antwerpen en te Brugge, hier met den geest, daar met den lijve, werd om een blijde verwachting in het huisgezin, een heiltelegram gezonden.

Mevrouw Pyck-Dupon neemt ontslag als ondervoorzitster (West-Vlaanderen). De vergadering biedt geen oppositie waar het geldt het zeer ijverig lid, den echtgenoot van Mevr-Pyck-Dupon, tot ondervoorzitter te benoemen. De heer Pyck spreekt zijn dank uit om het betuigd vertrouwen en belooft, ten bate van den V.T.B., al te doen wat hem mogelijk kan wezen. Geen onzer, die den heer Pyck eenigszins van dichterbij kennen, zal hieraan een oogenblik twijfelen.

De heeren Adriaenssens (Antwerpen) en Cotès (Brussel) worden benoemd tot leden van het Algemeen Bestuur.

Dr. Leurs weidt nog uit over de schoone toekomstplannen die de V.T.B. koestert (als: eigen lokalen voor Secretariaat, bondshotels e.z.m.) over de leergangen voor gidsen, dewelke dit jaar ernstig zullen aangevat worden en waarvoor reeds Brugge, Aalst en Leuven medewerking en hulp hebben beloofd. De dd. Voorzitter wijst er nogmaals op dat onze bond zijn hoofddoel : « bekendmaking van ons Land » steeds trouw is gebleven en dat hij in de toekomst steeds meer intense propaganda zal voeren om het vreemdelingenverkeer hier te bevorderen. Dr. Leurs besluit zijn toespraak met eenieder aan te zetten persoonlijk al te doen wat mogelijk is om sympathie te wekken voor den bond en om aldus bij te dragen tot de verwezenlijking van het even te voren voorgezette streven. Onze bond, ons land, ons volk zullen er in meer dan een opzicht, door vooruitgebracht worden.

— De woorden van Dr. Leurs, hier noodzakelijk al te besnoeid weergegeven, vielen een warm applaus ten deel. Het deed den aanwezigen zichtbaar goed den V.T.B., in den persoon van den sympathieken Dr. Leurs, zich te hooren uitspreken en verklaren, hem te hooren profeteeren : schitterende naaste toekomst voor ons jong maar levenskrachtig organisme !

***

Daar verheft zich onze pionier Fr. Luyten, Alg. Secr. en brengt verslag uit over de werking gedurende het jaar 1923. Dit document, deze trouwe weergave van wat de V.T.B. in dit jaar gepresteerd heeft, diende feitelijk in extenso hier geplaatst te worden. Maar zulks is niet mogelijk. De bond heeft over 1923 zoovéél op zijn actief, dat « De Toerist » meer dan een heel nummer zou te geven heb-

ben om zich in deze, zij het zelfs bondig, uit te spreken. Elke zin moet menig twijfelaar aan het thans verzekerde leven van den V.T.B. bewijs en overtuiging geweest zijn. Zou er inderdaad, na het uitbrengen van dit verslag, bij één van de aanwezigen nog een zweem van pessimisme over zijn gebleven ? Dit ware onbegrijpelijk ! Tenzij de wezenlijkheid hier te schoon bleek om waar te zijn.

Moge een en ander ons in zekere mate verklaring zijn. Enkele zinnen worden hier, uit dit verslag, overgenomen :

» ...... de werkelijkheid die is : verbazende groei, ongewone vooruitgang... Dit klinkt voorzeker als gemeenplaats. Welnu, wij hebben dit geschreven, heel en al bewust, en wij herhalen hier, dat wij met blij gemoed over den afgelegden weg terugblikken en vaststellen, dat de geleverde arbeid verre van vruchteloos is gebleven.

» Inderdaad: de ledenaangroei ging steeds in verrassend klimax en bereikte op 31 December 1923, het schoone sluitings-cijfer « 8822 », dus ongeveer 9000. — Het jaar 1923 werd ingezet met 4938 leden. Het bracht ons bijgevolg een aanwinst van 3884 nieuwe leden. Dit aanwinstcijfer is als volgt over de verschillende maanden te verdeelen :

» Januari : 1048 — Mei : 260 — September : 192
» Februari : 216 — Juni : 583 — Oktober : 92
» Maart : 235 — Juli : 515 — November : —
» April : 379 — Oogst : 362 — December : —

» Aan onze talrijke, flinke werkers en propagandisten, welke tot dezen verheugenden uitslag bijdroegen, onzen hartelijken dank !

» Enkele steden en gemeenten die voor wat werkzaamheid betreft in het bijzonder uitblonken, dank onverdroten inspanning en opoffering van afgevaardigden en minder officiëele werkers, moeten hier toch vernoemd worden : Gent, Hulst (Zeeland-Nederland), Brussel, Antwerpen, Rykevorsel, Herentals, Leuven, Sottegem, Aalst, Brugge, Mortsel, Bouchout, Isegem, Veurne, Mechelen, Genk, Geeraardsbergen. Laten de werkers uit de plaatsen die we hier in deze onvolledige lijst vergeten, niet ontstemd wezen. En al komt het in dit verslag over 1923 minder te pas, toch willen wij reeds hier hulde brengen aan hen die thans, in 1924, bijzondere blijken van sympathie voor den bond aan den dag leggen.

» Ook de Vlaamsche pers, het dient hier dankbaar gezegd, heeft ons den steun geboden dien we groot noodig hadden.

» In den loop van 1923 werden 32 nieuwe afgevaardigden aangeduid, zoodat het gezamenlijk aantal afgevaardigden, einde 1923, 252 bedroeg. In samenwerking met de onderscheiden plaatselijke afgevaardigden is het ook de Kommissie voor Propaganda die veel bijdroeg tot het welslagen van voordrachtavonden heel het Vlaamsche land door ingericht.

» Hij (de Opstelraad) heeft ook op zijn aktief : Het uitgeven van het Inlichtingsboekje voor 1923 en het voorbereidend werk voor het Jaarboek 1924, dat hier te koop wordt aangeboden. Tusschen haakjes gezegd : Zij die het zich reeds aanschaften hebben zich voorzeker van het groote verschil ten goede, met het inlichtingsboekje 1923, kunnen overtuigen.

» ...... Een Kommissie voor Buitenlandsche Aangelegenheden werd, midden 1923, te Brussel gevormd. Zij houdt zich thans in het bijzonder bezig met de voor ons zoo netelige kwestie van het grensverkeer. Want het bekomen van vrij grensverkeer naar Frankrijk toe, met fiets en motorrijwiel, is tot op heden de lastigste taak geweest, waar de V.T.B. heeft voorgestaan. In deze hebben wij alle mogelijke pogingen aangewend, links en rechts, maar alles te vergeefs. Dit belet niet dat we vertrouwen hebben in een goede uiteindelijke oplossing, want onze Kommissie voor Buitenlandsche Aangelegenheden ijvert onverdroten voort.

» In de maand Augustus verkregen wij, voor onze buitenlandsche leden, vrijen toegang in België, met fietsen en motocycletten.

» ...... buiten talrijke wandelvoordrachten werden nagenoeg veertig voordrachtavonden met lichtbeelden ingericht. Ze werden door vooraanstaande Vlamingen gegeven : *Prof Carnoy, Ch. de Does, A. Hans, Dr. Leurs, Conservator Van Werveke*, de folkloristen *Ernalsteen* en *Van Olmen*.

» Het is hier niet doenlijk een getrouwe opsomming te geven van de nagenoeg *tweehonderd interessante reizen, uitstappen en bezoeken*......

» De V.T.B. gaf in 1923 uit :

» a) Een prachtige reeks van zes kaarten van het Vlaamsche Land met een gedeelte van Wallonië. De verkoop dezer kaarten is zeer bevredigend.

b) Het Inlichtingsboekje (thans uitverkocht), dat bevat : een lijst van afgevaardigden, opsomming der toegestane voordeelen en verminderingen, aangesloten hotels, gegevens over het paspoortenstelsel en nog meer nuttige inlichtingen.

» c) In samenwerking met de uitgeverij « De Sikkel » van Antwerpen verschenen, in de reeks « Steden en Landschappen » : de degelijke werken «Mechelen » en « De Haven van Antwerpen ».

» ...... Van verschillende uitgevers ontvingen wij boeken, waartusschen prachtwerken, ter bespreking in « De Toerist ».

» ...... Onze boekerij groeit flink aan. Volgaarne brengen wij, ook hier nog, hulde en dank aan hen die ons, ingevolge onzen oproep van 15 December jl., enkele mooie en nuttige werken ten geschenke zonden. Wij willen van onze boekerij een model-boekerij maken, een type en gespecialiseerde boekerij...

» ...... Wij schreven eergisteren, 9 Mei, ons 12.378 lid in!

» Ziehier een doorslaande vergelijking : 1923-1924. Toetredingen van nieuwe leden :

» Januari 1923 : 1048	Januari 1924 : 1678
» Febr. 1923 : 216	Febr. 1924 : 639
» Maart 1923 : 235	Maart 1924 : 562
» April 1923 : 379	April 1924 : 540
» *Eerste 4 maanden 1923 : 1878*	*Eerste 4 maanden 1924 : 3419*

» Gemiddeld, per maand, in 1923 : 470.
» Gemiddeld, per maand, in 1924 : 850.
» Wijst dit op levenskracht van den V.T.B. of niet?! »

Met nog een flinken wekroep tot allen, aanwezig en niet aanwezig, sloot de heer Luyten, zijn heerlijk overzicht.

(Vervolg in Nr 12).

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaanwinst. — Van 1 tot 15 Mei traden 282 nieuwe leden tot den Vlaamschen Toeristenbond toe. Op dien dag bedroeg het totale ledenaantal : 12497 !

Naklank Landdag. — *Verloren.* — Op het Secretariaat te Antwerpen, berust een heerenregenscherm, dat tijdens den Landdag, in de Stedelijke Concertzaal, door een van de aanwezigen werd achtergelaten.

Foto's Landdag. — Prachtig geslaagde foto's van de groep, gekiekt op de binnenplaats van het Gerechtshof te Brugge, zijn te bekomen op het Secretariaat. Ze zijn op gewoon postkaartformaat. Prijs per stuk, fr. 1.50. Prachtige albumfoto, groot formaat : 6.50. Men haaste zich met de bestelling!

Ons JAARBOEK 1924 is verschenen. Het bevat 100 bladzijden tegen 47 blz. in dat voor 1923. De prijs is zoo laag gesteld dat eenieder het zich zonder dralen zal aanschaffen. Wat is ook thans nog één frank ? En daaronder zijn de verzendigskosten begrepen ! Ons Inlichtingsboekje 1923 is op dit oogenblik uitverkocht. Wij twijfelen niet of ons huidig Jaarboek, dat veel vollediger, veel nuttiger en aantrekkelijker is, zal een nog grooter succes bij onze leden vinden. Verzamelaars, denkt er aan dat V.T.B. regelmatig ieder jaar een dergelijke uitgave zal bezorgen. Schaft u onze eerste jaarboeken aan, want ze zullen zeldzaam en na eenigen tijd sterk gezocht worden ! De V.T.B. jaarboeken zullen na verloopen van eenige jaren een mooie reeks vormen.

Antwerpen onder den Grond (of : Het onderaardsche Antwerpen ontsluierd), is een van de interessantste boekjes die over onze Sinjorenstad verschenen zijn. De heer Huet, schrijver van het werkje, was in de gelegenheid, meer dan wie ook, om over het onderaardsche Antwerpen, om met betrekking tot de overwelfde, weggedoken grachten, vlieten en waterloopen van het aloude Antwerpen, dingen te zeggen die niet alleen wetenswaard zijn maar evenzeer boeien en verbazen ! Wat meer is : de V. T. B. zal er waarschijnlijk toe kunnen geraken van het gemeentebestuur van Antwerpen de teolating te verkrijgen om zijn leden in de gelegenheid te stellen een boottocht onder de stad te ondernemen. Wij vernamen van den heer Huet, dat binnenkort de gewone roeibootjes, thans in gebruik, zullen vervangen worden door moderne motorbooten. Hoeveel duizenden, ja, hoeveel duizenden echte, ras-echte Antwerpenaars zullen er zijn die zich afvragen : hoe is dit mogelijk ? Welnu, lees « Antwerpen onder den Grond ». Besteedt het onnoozele prijsje van fr. 2.50 en gij zult er alles van weten. « Antwerpen onder den Grond » wordt in den gewonen handel tegen fr. 3.00 verkocht. Onze leden profiteeren dus alweer.

Nederlandsche leden ! Het is enkele keeren gebeurd, dat wij bericht ontvingen over moeilijkheden die onze leden uit Nederland ondervonden bij het overschrijden van de grens naar België toe, met fiets of motorrijwiel. In den jongsten tijd deed het geval zich o.a. voor in de douanestations Smeermaas en Mouland. Wij houden er aan hier te verklaren, dat wij, na beklag bij den Minister van Financiën, onmiddellijk volle voldoening kregen. Dit neemt niets weg van het lastige bij zulke incidenten. Wij verzoeken onze leden daarom, dringend, ons onverwijld van eventueele herhaling van dergelijke gevallen op de hoogte te brengen.

Het Sint Eligius'Jongenspatronaat, aangesloten bij den V.T.B., vraagt ons den leden mede te deelen, dat zijn Comiteit, gesticht met het doel verbetering te brengen in sociale toestanden, een bezoek aan het Muzeum Claes, St. Vincentiusstr., Antwerpen, heeft ingericht. Gaarne voldoen wij aan dit verzoek omdat eenerzijds de opbrensgt ten bate van liefdadige werken komt en anderzijds omdat onze leden, op de inkomprijs van 1.—, 50 t. h. vermindering krijgen. Dus warm aanbevolen !

BONDSLEVEN

Antwerpen.

Aan de talrijke V.T.B.-ers, Vrijdag 25 April vereenigd in het stemmige bovenzaaltje van de Burgersspijszaal, St. Jansplaats, verschafte de heer L. Verhees, een aangename en tevens leerzame avond, met de voordracht « Een wandeling door Oud-Antwerpen ».

Het was een waar genot, aan de hand van den jovialen sinjoor Verhees rondgeleid te worden in het schilderachtige en eigenaardige Schipperskwartier, waar ons zoovele merkwaardigheden, kenmerkende zaken, historischen rijkdom geboden werd, dank zij het boeiende woord van onzen kundigen gids. Verhees, die gesnuffeld heeft in oude documenten, en een luisterend oor gehad heeft voor de traditioneele overleveringen, wist den oorsprong der benamingen van Blauwbroekstraat, Boterhamstraat, Werversrui e.a., wonderwel te situeeren, stelde de vermoderniseering van sommige benamingen aan de kaak, en deed het belachelijke uitschijnen van menige zinledige Fransche vertaling.

Met het vertellingstalent, waarover Verhees beschikt, illustreerde de sinjoor zijn voordracht met goed gekozen anekdoten, waarvan meer dan een de lachspieren der aanwezigen deed werken.

De heer Verhees heeft met zijn voordracht verdienstelijk werk verricht voor de V.T.B.

De hr. Adriaensens was de algemeene tolk van het aanwezig publiek toen hij den voordrachtgever van harte dankte.

BRUSSEL.

Onze eerste zomeruitstap.

Op Zondag 18 Mei om klokslag 10 uur, vertrok een groep van een 70-tal V.T.B.ers van Antwerpen, Brussel en Mechelen aan de Naamsche Poort.

De tocht gaat naar het zoo prachtige en nooit genoeg bewonderde Zoniënwoud. De rit per tram, alhoewel kort, schijnt ons nog veel te lang. Het is 10 ½ uur als wij in het bosch binnendringen ; eerst Boschvoorde, de Boendaaldreef met de wedrennen en de Infantedreef. Af en toe wordt ons door onzen bereidwilligen leider uitleg verschaft ; soms maken wij kennis met het echt schilderachtige van het bosch. Immers, wij klimmen en dalen langs groote lanen en kleine paadjes, gedurende ongeveer 3 uur, met op onze weg de Vuilbeek, St. Cornelius- en Graafdreven tot aan den Steenweg van St. Jansberg. Het is 13 ½ u. Hier zullen wij de fietsers ontmoeten. Hoeveel zijn er wel : 40—50—60 ? Toch niet ! 120 moedige fietsers en fietsters (aan de dames vooral een hartelijk proficiat voor hun flinke rit) zijn van Antwerpen, Mechelen, Leuven, Vilvoorde en Brussel langs Groenendaal gekomen en zullen gedurende een paar uren de beste stemming doen heeerschen.

Zang en deklamatie wisselen elkander af.
Rond 16 uur vertrekken de fietsers langs de Lookdelle, de heer Verbouwe zal met hen nog menige lanen doorkruisen. Zoo hebben zij in eenige uurtjes de mooiste plekjes van het woud gezien.

De voetgangers nemen insgelijks de richting dier prachtige vallei die U aan de Ardennen doet denken, ze gaan tot aan de Wandelle, waar een half uurtje pauze gehouden wordt.

Het weder is heerlijk en wij genieten volkomen van de mooie natuur. Wij stappen langs de Jozefina- en Verdunningsdreef, om rond 18 ½ uur de Groote Hut te bereiken.

Het was een heerlijke dag, wij hopen dat onze leiders er ons nog meer in dien aard zullen bezorgen.

B. S.

N. B. Prachtige foto's op postkaart over dezen uitstap zijn te bekomen bij Mr. Desmedt Fr., Diestsche steenweg, 40, Leuven, tegen den prijs van 1.— fr. het stuk.

Sint Niklaas. — Na de talrijk bijgewoonde radioauditie van 3 April, kon de V. T. B. St. Niklaas, zich op Zondag 18 Mei, bij zijn tweeden uitstap verheugen in nog grooter belangstelling. Klokke drie waren een vijftigtal leden (waaronder we met genoegen een groep Antwerpsche fietsers bemerkten) voor de O. L. Vr.-kerk op post, om de zeer belangrijke wandel-voordracht door E. H. Nobels, bij te wonen, Wat al tot dusver voor ons onbekend moois, wist de voordrachtgever in de kerken van O. L. V. en van het Klein Seminarie aan te wijzen.

Dat belooft voor volgende uitstappen.

Een V.T.B.-moto-club werd, Donderdag, 22 Mei, te Sint Niklaas gesticht. Inschrijvingen worden aangenomen in het Koffiehuis « Het Kelderken », Groote Markt. — Goed heil aan de nieuwe groepeering.

VEURNE.

Op Zondag 27sten April, deed onze afdeeling haren eersten uitstap : een wandeling naar de historische kapel van St. Idesbaldes en naar de middeleeuwsche hofstede van « Ten Bogaerde ».

De opkomst was, ondanks het slechte weer, vrij talrijk. 't Leek een beevaart, toen we gezellig door de duinen heen, het klein kapelleken opzochten.

Daar, ter plaatse zelf, waar eens de grootste en prachtigste abdij van Vlaanderen en Frankrijk stond, deed de E. H. Priester *Duthoit,* leeraar aan het Bischoppelijk College te Veurne — de E. H. abbé de Spot had zich, wegens ambtsplicht, laten verontschuldigen — in klare en aangename bewoordingen uiteen : het ontstaan en de ontwikkeling der abdij van TER DUINEN, haren invloed op de drooglegging en vruchtbaarmaking van Veurne-Ambacht, het verjagen der paters door de Geuzen, en ook de twisten tusschen de abdij en de Veurnaars.

Vervolgens wandelden we voort naar « De Bogaerde », alwaar een gul onthaal ons te wachten stond, vanwege den pachter, heer Jozef Rathé. In een der groote plaatsen van het woonhuis, waren we in gezellig samenzijn.

De E. H. Duthoit gaf nog eenigen uitleg over de verdwenen Duinerabdij, en lichtte vervolgens het ontstaan toe der « grangia » of schuur « Ten Bogaerde », hare ontwikkeling tot zelfstandige hoeve, onder het bestuur van een rentmeester, die van de Duinerabdij afhing, en de latere verhuizing der paters naar het « refugium » van « Ter Doest », bij Brugge.

Daarna bezichtigden wij in groep de ruime gebouwen : woonhuis, stallingen, schuur, enz... en wijdden bijzondere aandacht aan de oude wapenschilden en opschriften.

« De Bogaerde » is nu eigendom van het Groot Seminarie van Brugge, alwaar dee kostbare archieven — *de bewering dat de heer J. Rathé archieven zou hebben verbrand tijdens den oorlog is onjuist* — van *Ter Duinen* en *Ten Bogaerde* bewaard blijven. Sommige van de handschriften, met nminiatuurteekeningen versierd, zijn schatten waard, zegt ons de E. H. Duthoit.

Deze voordracht viel erg in aller smaak. De hr. Prosper Terlinck, Voorztter, dankte hem, alsook de E. E. H. H. Sobry en Van den Berghe, in naam van den Vlaamschen Toeristenbond, dien zij zoo bereidwillig hebben geholpen bij dezen uitstap.

De heer Gyselinck, kantonaal afgevaardigde, deed aan het doel en het nut van den bond uitschijnen, en al de toehoorders waren het eens om te verklaren dat de afdeeling Veurne veel zal bijdragen tot de verspreiding van kennis van eigen streek bij eigen volk.

Waarop de heer Voorzitter voorstelde binnen eenige weken een gezamenlijk bezoek te brengen aan het Stadhuis en den Burcht van Veurne.

VERMINDERINGEN

AALST.

Kinema Feestpaleis, Aalst. — Geeft op alle rangen en in al de vertooningen 0.50 fr. vermindering op de prijzen der plaatsen die zijn : 1.75 fr. ; 2.25 fr. en 2.75 fr.

Mooiste en grootste zaal der stad. Uitstekende programma's.

ANTWERPEN.

Aug. Aldeweireldt-Verheyden, IJzerwaren-Keukengerief, Kasteelstr., 56, geeft 5 t. h. korting op alle aankoopen.

BRUSSEL.

Hotel Restaurant de la Gare, Brabantstr., 56, geeft 10 t. h. vermindering op de wijnen.

HEMIXEM.

The Celeroil Works, Hemixem, geeft 5 t. h. korting op den aankoop van de speciale olien voor autos en motors « The Celeroils ».

MECHELEN.

Jan Govaerts, Rijwielhandelaar, « Cycle Dockx », Brusselschestr., 30, geeft 5 t. h. vermindering beneden de fr. 100, en 3 t. h. boven de fr. 100.

ST. NIKLAAS.

Kinema St. Niklaas Palace, Ankerstr.. — 0.50 fr. vermindering op de twee eerste plaatsen (boven). 0.25 fr. vermindering op de derde plaats.

In de Zondagvertooningen geen vermindering.

Kinema Achturenhuis. Mercatorstr. — Op al de vertooningen genieten de leden van V.T.B. en familie op vertoon der lidkaart de volgende vermindering:

1e rang : fr. 2 in plaats van 2,50 fr.
2e rang : 1,50 fr., in plaats van fr. 2.

AANBEVOLEN HOTELS

FALAEN.

Hotel de la Gare, Eigenaar Cobut O.— Kamer voor 1 pers. 10 fr., voor 2 personen fr. 12. Ontb., fr. 2.—, Middagm., fr. 8 tot 10. Avondm., fr. 6 tot 7. Pension per dag fr. 18 tot 20.

AXEL-ZEELAND (NEDERLAND).

Hotel « De Graanbeurs » Dielman. — 10 t. h. vermindering voor de leden.

HULST.

Pateer Aug., Hotel.

Waterreis naar Hansweert en Goes

Op Zondag 8 Juni, (1ste Pinksterdag), richt de V.T.B. een waterreis in naar Zuid-Beveland. Te Antwerpen vertrekken we om 7.30 u. (Vlotbrug-Steen) en komen ongeveer te 9.30 u. te Hansweert aan. Onmiddellijk na aankomst aldaar begint de wandeling over Schore, Kapelle en Kloetingen naar Goes, een twaalftal kilometer. Thans geldt het dus de rijke Zeeuwsche polderlanden, de graanschuur van Holland. Hier geniet men den nooit vermoeienden aanblik der eindelooze landouwen, omgrensd door de smalle slooten, vredig uitgespreid achter de zware zeedijken, die het wispelturig water uit het land moeten houden. In deze streek liggen de nette dorpjes met hun zindelijk-onderhouden huizen en schilderachtige kerken, als op den bezoeker te wachten en bieden hem dan ook gezellig-aandoende verrassingen. Zij die deze wandeling te lang mochten vinden kunnen de voorkeur geven aan een klein uitstapje naar Vlake, om vandaar, te 12 u. 15, per trein Goes te bereiken. (Prijs Vlake-Goes 30 Hollandsche centen).

'S Namiddags vertrekken we rond 3 ure uit Goes om, te voet, over 's Gravenpolder, naar Hoedekenskerke te gaan, waar we, te 5.30 u., inschepen. Zij die verkiezen Goes, per trein (te 5 u. 4) te verlaten kunnen om 6 u. te Hansweert wederom de boot nemen en de terugreis naar Antwerpen aanvaarden.

De prijs voor deze boottocht beloopt fr. 12.00. Inschrijvingen op 4 en 5 Juni, sekretariaat V.T.B. Antwerpen, St. Jansplaats, 29.

Maximum aantal deelnemers : 200. — Groepsleider : Dr. In. C. Leurs.

Autobusdiensten.

MECHELEN-VILVOORD6 : Vanaf 6 tot 20 u. Vertrek alle even uren uit Mechelen (Onder den Toren : Groene Lantaarn). Vertrek uit Vilvoorde alle oneven uren.

MECHELEN-LIER : Deze dienst gaat erg onregelmatig en we bevelen hem aan onze leden niet aan. Gedurig aan veranderen vertrekuren en prijzen. Zouden de belanghebbende gemeentebesturen of 't provinciaal bestuur hier niet eens kunnen ingrijpen ?

MOLL-LEOPOLDSBURG : Een regelmatige autobusdienst werd ingericht tusschen Moll, Baelen en Leopoldsburg. Vertrek uit Moll: te 7u.10, 9u.45. 14u.50, 19u.30 en 21u. 30.

Vertrek uit Leopoldsburg : 6u.10, 8u.20, 13u.50, 16 u, 17u.40, 20u.20.

NIEUWPOORT-GISTEL-BRUGGE : Van af 4 Mei werd tusschen Nieuwpoort, St. Joris, Mannekensvere, Schoore, Zevekote, Gistel, Westkerke, Zerkegem, Varssenare en Brugge, een reizigersvervoer per auto ingericht, Zaterdag, Zondag, Maandag en Dinsdag van iedere week. Vertrek uit Nieuwpoort : 7 u., 10u.45, 16u.15. — Uit Brugge : 8u.45, 14u. en 18u.30.

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

De brug over de Schelde te Wetteren, is hersteld en het verkeer over de noodbrug afgeschaft. Het verkeer, door de buurspoorwegen, over de in dienst gestelde brug, is voorloopig nog uitgesteld, aangezien er nog zekereverbeteringen dienen aangebracht, zooals verlichting en verbetering der bestrating.

Weg Kieldrecht-St. Niklaas.

Deze, in verband met het huidige drukke verkeer belangrijke weg, zou wegens haar slechten toestand over de grootste lengte, niet met stukken en brokken, maar geheel verbreed en in goeden staat gebracht moeten worden.

Dan zullen de fietsers de motorcyclisten en automobilisten — bijzonder deze laatsten — niet gedwongen zijn in de glibberige polderaarde te moeten uitwijken op gevaar van er niet meer uit te kunnen.

Dezen winter vooral zijn verscheidene automobielen tusschen Vracene en Kieldrecht in het slijk blijven steken en konden de inzittenden slechts met zeer groote moeite weer op den weg geraken.

Steenweg Aalst-Herdersem-Wieze-Dendermonde.

Zeer slecht : aan stukken gereden door de zware vrachtauto's der brouwerij van Wieze.

Steenweg Aalst-Erembodegem.

Gedeeltelijk slecht en te smal op het grondgebied van Aalst. Wordt thans hersteld en verbreed in 't bewoonde gedeelte der stad (tot aan de electrische centrale).

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

GEZAMENLIJKE UITSTAPPEN.

Op Zondag 1 Juni. — Uitstap naar Remouchamps en de Ninglinspo. Zie vorig nummer).
Op Zondag 8 Juni. — 1ste Waterreis naar Hansweert, met bezoek aan Goes. (Zie inlichtingen elders in dit nummer.)
Op Zondag 29 Juni. — Uitstap naar de Maasvallei (inlichtingen elders in dit nummer).

AALST.

Op 15 Juni. — Bezoek aan het kasteel van Leeuwergem. Mooi 18 eeuwsch gebouw, prachtige bosschen en dreven, Fransche parkaanleg met groote vijvers en openluchtschouwburg. (theatre de verdure). — Daarna wandeling door de Onbergsche bosschen naar het Hoogveld : uitzicht op een groot deel van Oost-Vlaanderen. Terugkeer over Herzele en Meire. De fietsers vertrekken te 1 aan het Belfort. Trein te 2u.6. Samenkomst met de vrienden uit Sottegem 3 u. aan de dreef.
Op 29 Juni : Uitstap naar Ninove, Pamel Ledeberg), Strijtem, (Tuitenberg) en O. L. Vr. Lombeek. Aardbezien ! Nadere bijzonderheden in 't volgend nummer.

IN 'T VOORUITZICHT.

Op 8 Juli : (Kermisdinsdag) : Bezoek aan het kasteel van Gaasbeek. Waarschijnlijk per trein en tram, (Ninove, Goudweerdegem). Liefhebbers van een autotocht kunnen zich aanmelden bij een der beide afgevaardigden.

ANTWERPEN.

Op Zondag 15 Juni in samenwerking met Eekeren bezoek aan de werken van de Kruisschans ; vertrek met stoomtram aan den IJskelder, te 12 uur. Uit Eekeren dorp, te 12 uur 17. Terugkeer per stoomtram uit Oorderen Dorp om 17.20 u.

FIETSERSAFDEELING.

Zondag en Maandag 8 en 9 Juni : twee dagen naar Baarle-Hertog. Leider : M. Hasaers. Vertrek half acht. Stoomtramstatie Turnhoutschepoort .
15 Juni : aansluiting met tak Eekeren. Bezoek aan de Kruisschans. Leider : M. Hasaers. De rit gaat over Mariaburg, waar zwemgelegenheid is. Om 11 u. aankomst te Eekeren, in het lokaal «De Valk», op de Markt. Vertrek 's morgens om 8 u. stipt aan de Schijnpoorttramhalt.
(Deze tocht wordt ook den leden van den Vormingsfietsgroep aanbevolen ; idem aan de fietsers van Brasschaat, Kapellen, en omliggende).

BRUGGE.

Op Zondag 1 Juni : Uitstap naar Zeebrugge. — Vertrek met de boot te 2 uur 's namiddags. In Zeebrugge overstappen in de groote visschersloep « Le Marseillais » en tochtje op zee. Het aantal plaatsen voor dit laatste is streng beperkt.
Inschrijving fr. 6 per persoon voor de leden van den V.T.B. en 6.75 fr. voor niet leden. Terugkeer uit Brugge te 19 uur. Fietsers vertrekken in groep om 2 uur 's namiddags. in de Scheepsdaelebrug. Kosten voor leden r. 3.50, voor niet-leden fr. 4.
Toetredingen met onmiddellijke betaling te sturen aan den heer Bossier, Zuidzandstr., 12, Brugge.
In geval van slecht weder of onvoldoende belangstelling gaat de tocht niet door.

DENDERMONDE.

Op Zondag 15 Juni : Fietstocht naar Antwerpen. Vertrek Groote Markt, te 8 uur zeer stipt. Zoo mogelijk, afstand Temsche-Antwerpen, of omgekeerd, per boot afgelegd.

LEUVEN.

Zondag 1 Juni. De fiesters van Antwerpen, Mechelen en Brussel, komen naar Leuven. Om 9 u. bijeenkomst aan het Stadhuis, om de bondsbroeders tegemoed te rijden. Om 11 u. bijeenkomst aan het stadhuis. Wandeling door de stad. Terug aan het station om 4 uur. De fietsersclub doet uitgeleide aan de niet-Leuvenaars. De hierboven aangegeven uren zullen zeer stipt in acht genomen worden. Men wordt verzocht een weinig vroeger bij de aangeduide plaats te zijn.

MECHELEN.

Op Zondag 15 Juni uitstap voor de fietsers. Bezoek aan Leuven en omstreken, onder kundige leiding. Samenkomst : Raghenoplaats te kwart voor negen.
Zondag 22 Juni : uitstap naar Rijmenam, Keerbergen en Groot-Loo. Bevoegde leiding. Nadere bijzonderheden in volgend nummer.

NIEUWPOORT.

Op 9 Juni, 2de Pinksterdag, een eerste fietstocht. Bezoek aan Middeleeuwsche oudheden te Veurne-Ambacht. Vertrek uit Nieuwpoort te half-negen. Samenkomst aan het lokaal van den bond, bij Th. Debruyn, Rokstraat. Naar Kokzyde (Bogaarde), Veurne (oude abdij St. Walburga), Vinkem (de Torrellen, kasteel van Mergelink, Blauwhof). Aankomst te Loo omstreeks 1 uur. Middagmaal en bezoek aan het oude stadje. Terugreis langs Alveringem, Eggewaartskapelle, Havekapelle, Boitshoek, Allaartshoek, Nieuwpoort.

ST. NIKLAAS.

Op Zondag 1 Juni : bezoekt tak St. Niklaas het werkhuis van kunstschilder Edmond Verstraeten te Sombeke. Na dit bezoek wandeling langs de Durme-boorden tot Hamme.

Vertrek uit St. Niklaas bijeenkomst aan de statie) om 1.22 u. (namiddag).

V. T. B. moto-club (met fietsers en fietsters) vertrekken om 1u.30 aan « Het Kelderken » Groote Markt.

Vertrek uit Hamme : met trein van 7 uur 's avonds. Terug in St. Niklaas 7.30 u. ongeveer.

In vooruitzicht.

Uitstap naar Overmeire-Donk. Boottochtje op het Meer. Verdere inlichtingen in nummer van 15 Juni.

BRUSSEL.

Zondag 8 Juni, (eerste Pinksterdag). Bezoek aan d kerk van de Kapel ter gelegenheid der Breughelfeesten, onder leiding van den zeer beslaagden E. H. Boeckx, kapelaan.

Bijeenkomst te 2 ½ uur vóór de kerk.

EEKEREN.

Op Zondag 15 Juni. Bezoek aan de werken van de Kruisschans onder leiding van de heer Cateloin, werktoezichter. Vertrek per stoomtram uit Eekeren dorp te 12.17 u. tot Oorderen.

Van Oorderen dorp naar Kruisschans, wandeling van 25 minuten door het hartje van den Polder. Terugkeer uit Oorderen om 17.20.

GEERAARDSBERGEN.

3de Zondag van Juli. — Zie vorig nummer.

GENT.

Op Zondag 8 Juni (1ste Pinksterdag) : Fietstocht door Nederland. Wegwijzer : Eekloo. Maldegem, Aardenburg (Nederland), IJzendijke, Schoondijk, Hoek Terneuzen, Sluiskil, Sas van Gent, Selzaate, Gent. Bijeenkomst Palingshuizen voor het Gemeentekerkhof. Vertrek om 9 uur. Knapzak mede nemen en fiets vooraf gaandelijk bij de douanen doen looden.

Op Maandag 9 Juni. (2e Pinksterdag). Per spoor uitstap naar de Kluisberg. Vertrek uit Gent St. Pieters 7.u40. Aankomst te Berchem Oudenaarde om 9.26 u. Wandeling van 2 uur langs Quaremont en den zandweg naar het Observatorium. « Pic-nic » en rust. Men kan ook noenmalen in de aldaar gelegen hotels. 's Namiddags : Wandeling in de bosschen. Veldbal. Terugkeer uit Ruyen om 18.13 u. Aankomst in Gent-St. Pieters om 20.33 u. — Prijs voor de leden onkosten, muzikanten inbegrepen) 8.50 fr. Niet-leden 10 fr. Houders van vrijkaarten of abonnementen betalen 1.50 fr.

Toetredingen te sturen voor Woensdag 4 Juni aan dhr. Gyselinck H., Begijnhoflaan, 31, Gent, of aan dhr. Bombeke, Florastr., 11, Ledeberg.

Op Zondag 6 Juli : Groot Volksfeest te St. Martens-Laatem, onder bescherming van 't Gemeentebestuur en met medewerking van 't Vlaamse Volkstoneel. Bestuurder Dr. De Gruyter. Opvoering van Cain en Valse Champêtre in open lucht. Balletten door de vermaarde turners van de Ganda.

Bijzondere voordeelen voor V. T. B. ers. Zie volgend nummer.

Wij vestigen van nu af de aandacht onzer afgevaardigden der provintie Oost-Vlaanderen op dit buitengewoon belangrijk feest.

HERENTALS.

Vestigt de aandacht van de leden dat zijn gewestelijke Landdag plaats heeft op 27 Juli ; rekent op een flinke aanwezigheid en belooft hun een gul onthaal ! Houdt dus dien dag vrij voor Herentals !

Uitstap naar de Maasvallei, op 29 Juni

De reis gaat van Antwerpen, per spoor, naar Namen. Dan per boot naar Dinant. Na het middagmaal aldaar, een prachtige wandeling langs de Lesse-Vallei, tot Walzin.

Het aantal deelnemers wordt beperkt tot 100. Het vertrek heeft plaats van uit Antwerpen-Centraal te 6. 29 u. Van uit Gent-Zuid te 5.15 u. Van uit Leuven om 6.20 u. Van uit Tienen om 7.12. Uit Dendermonde om 5.08 u.

De prijs is: van Antwerpen uit : fr. 37.50; van Brussel uit : fr. 28.50; het middagmaal is in dit bedrag begrepen.

Nadere inlichtingen in het volgend nummer. — De inschrijvingen moeten op het Secretariaat inkomen, uiterlijk, op 20 Juni. Het bedrag bij te voegen ! (Postcheckrekening : 93627).

Groepsleider : hr. J. Joos.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. FR 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND, » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. ST. JANSPLAATS 29 ANTWERPEN — POSTCHEKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 12 **15 Juni 1924**

Het Liersche Begijnhof

Wat is er al niet, in woord en beeld, geschreven en gewreven over 't Begijnhof van Lier. En niet ten onrechte ! Daar spreken bekende namen van kunstschilders, letterkundigen en andere fijnproevers borg voor.

Het staat dan ook zoo heerlijk, aan een buitenhoek van 't oude Lier, in vreedzame afzondering tusschen een hoogliggende sterk-beboomde vest en een zwierigen bocht der stille Nethewaters.

Het ontstaan der begijnhoven wordt toegeschreven aan Lambert Lebègue, andere deskundigen schakelen het bestaan van een bepaalde stichter uit.

Wat er ook van zij, de orde der Begijnen is wel degelijk een instelling overeenstemmende met de vrijheidsliefde der Germaansche volkeren, hare voorschriften het midden houdende tusschen 't ongebonden wereldsch leven en de strenge kloostertucht. Misschien was de eerste bedoeling wel, een soort proef daar te stellen, om ofwel het zuiver geestelijk kloosterleven te aanvaarden, ofwel bij ongeschiktheid terug te keeren in de wereld. Doch de neiging tot vroomheid eenerzijds en — zooals hoogergemeld — de zucht naar persoonlijke vrijheid anderzijds, zal de Begijnhoven behouden hebben.

En zoo is binnen die oude muren, waar eeuwen lang alles regelmatig zijn zelfde kalm gangetje ging, voor ons uit het verre verleden een wonderschoon beeld van zoete innigheid en zonnige zieleweelde bewaard gebleven.

Velen van die 't «Hof» dagelijks voor oogen hebben, zien het niet in al zijn warme aantrekkelijkheid, voelen de zachte bekoring van gemoedelijke rust niet, die uitgaat van de kleurrijke dakenwemeling, van donzig-lichte geveltjes met kleingeruite vriendelijke vensterkens en smalle boogdeurkens ; vreemdelingen nochtans komen het graag bezichtigen. Zoo gaat het immers dikwijls met schoonheden uit eigen streek.

Doch de fijnvoelende kunstmenschen snuiven met welbehagen den geest-verrukkenden geur van oude heiligheid op, die er rondwaart door de nauwe steegjes en om de nedrig-blijde huizekens, zooals de smakelijke fruitgeur rond een kast waar rijpe vruchten in liggen.

Het eënig-mooie Begijnhof, gehuld in zijn atmosfeer van diep-innig geloof en stille weemoedige ingetogenheid dat was het heiligdom van Opsomer. Wie de doeken en studies van Opsomer zag, uitbeeldend dat teeder-klein gedoe in die rustige omgeving, zoo van de brave menschjes die er peuterwerk verrichten, als van de fluweelen schaduwhoekjes en zonnemuurkens, die twijfelt er geenszins aan dat de weelderigst-gulden kunststof er zoo maar voor 't rapen ligt.

Frans Verschoren zegt ergens van Opsomer: « Opsomer's groote verdienste zal het wel blijven, dat hij de ontdekker, de veropenbaarder van het Liersche Begijnhof is geweest. Wel was er vroeger terloops al eens gewezen

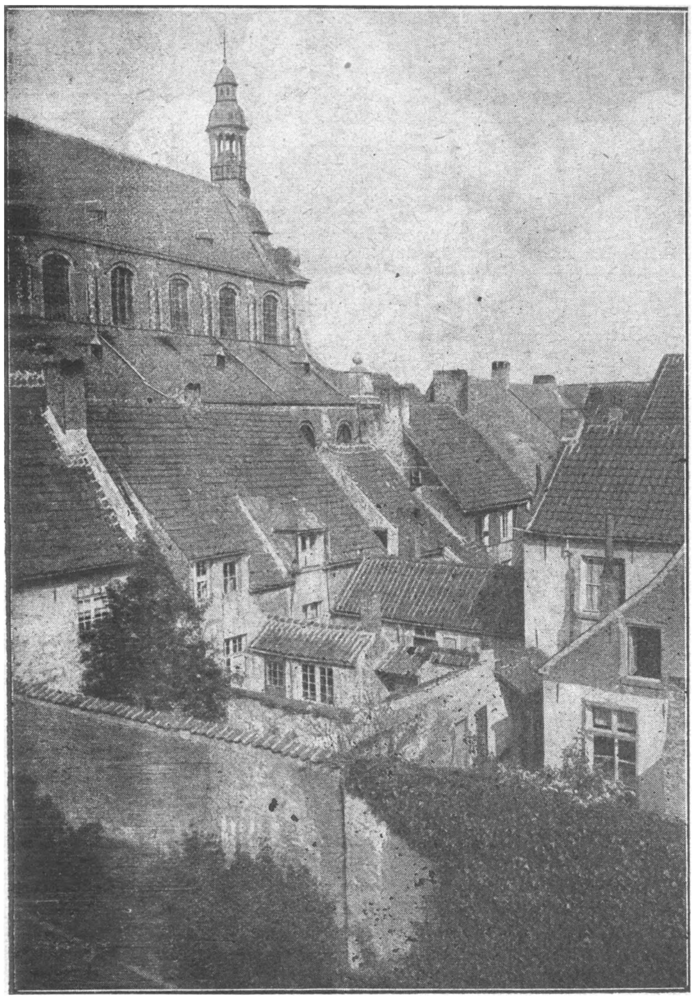

Foto B. Janssens.

Begijnhof.

op het mooie van ons Begijnhof, maar Opsomer heeft het eerst die onuitputtelijke mijn ontgonnen en hij werd hierin gevolgd — hij maakte werkelijk school — door talrijke andere kunstenaars-schilders en letterkundigen, die dan, volgens eigen visie en opvatting de ontroerende mooiheid van dit middeleeuwsch plekje gingen bezingen en vertolken. Geen hoekje, geen straatje, geen geveltje, geen muurke, of Opsomer heeft het bekeken, gestreeld met zijn warm kunstenaarshart. En hij wist ieder uitzicht van het stemmige Begijnhof tot in zijn fijnste schakeeringen te doen leven op zijn doeken, die telkens geestdriftig begroet werden op velerlei tentoonstellingen in België en in het buitenland. »

Op den uitersten hoek van den Grachtkant tegen 't poortje, daar heeft onze populaire schilder-schrijver Felix Timmermans zijn werkkamer. Daar leeft de « Fé » in zijn element gelijk een visch in water. Immers, in het decor van dezen buitenhoek der stad, aan de Nethe, dewelke daar een luie zwenking volbrengt achter den boomsluier van een mooien tuin, het droomerige Begijnhof, de statige Begijnevest, de vette weilanden en de vruchtbare veldbuiken, speelt zijn fameuzen « Pallieter », 't Is vòor hem het Belofte-land, waar hij met voorliefde zijn schoone droombeelden tot de fijnste kunstuitingen laat gedijen.

Wie de werken van Timmermans las, handelend op dat veelbesproken «Hof» o.a. « De zeer schoone uren van Juffrouw Symphorosa, Begijntje », die moet wel de zekerheid opdoen, dat er tusschen die devote zieltjes en gebouwtjes, ver van 't moderne rumoerige leven daarbuiten, nog een middeneeuwsche mystiekdroomerige lucht hangt.

Op het einde van het schilderachtige Hellestraatje in een wonderschoon hoekje, en waar op een deurken «In 't soeten Naemke » staat, daar achter schuilt de studiekamer van onzen gekenden toondichter Frans Boogaerts. Te midden dezer Vlaamsche omgeving, vol innigheid en zoete stemming, dicht hij zijn melodieuse liederen, daar vindt hij steeds bezieling voor zijn muzikale scheppingen.

En voortdurend komen talrijke kunstenaars, schilders en schrijvers dit heerlijke oord van kalmte en vrede opzoeken. Ze vinden er onuitputbare rijkdommen ten bate hunner ontworpene of te ontwerpen kunstgewrochten. Het opsommen der vele talenten, die hier verdienstelijk werk volbrachten, zou ons te ver brengen.

Als men een toertje over het Liersche Begijnhof maakt, merkt men vooral op, de oude ingangspoort met een beeld der H. Begga, en een prachtig gezicht op de Weezenstraat met links een rij oude Vlaamsche huisjes, half verborgen achter een gekalkten muur, kleurig bemorst. In de Margarethastraat rijst de gevel eener heerlijke kerk in Barok stijl, van binnen

rijkelijk versierd en voor het kunstgenot op allerlei gebied een bezoek overwaard. Verder links en rechts typiesche hoekjes en half-verdoken huisjes met een keurig hofken voor de deur. Het merkwaardige Hellestraatje, waarin Opsomer zijn atelier had. Op den Grachtkant, een prachtige rij van oud-Vlaamsche woningen en in een schilderachtig hoekje «'t Soete Naemke» gekend door Tony Bergmann's « Ernest Staas ». Dan nog 't Hemdsmouwken, 't straatje van eenen man, en eindelijk de door Opsomer zoo heerlijk geschilderde Kalvarieberg, omgeven van een krans van mooie huisjes, in de schaduw van droomende lindeboomen, en reeds door zooveel andere kunstenaars op 't doek getooverd.

Alles is er zuiver-kenschetsend op 't Liersche Begijnhof, in zijn karakteristieke oude straatjes en steegjes, alles spreekt er tot de ziel in de kalme rust van een vrome middeleeuwsche stemming.

Opsomer die een groot deel van zijn kunstenaarsleven op het « Hof » sleet, zegde eens :

« Wij kunnen niet lang genoeg leven om al het schoone dat in deze omgeving schuilt, in beeld te brengen. »

***

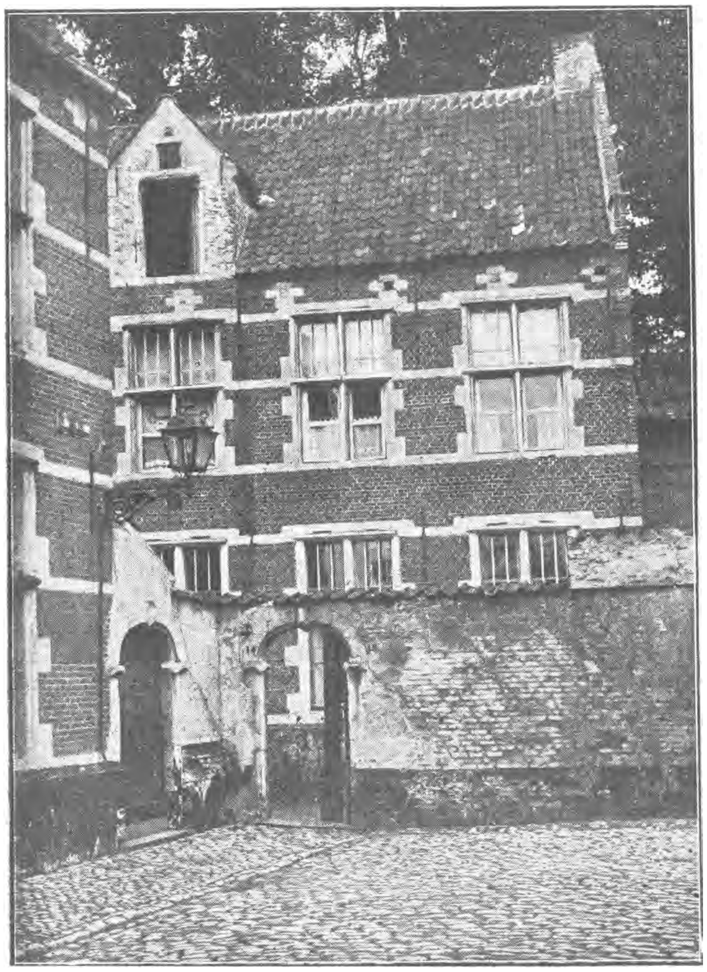

Foto B. Janssens.

« In 't soeten Naemke ».

Het Album van « Het Liersche Begijnhof » waarover bovenstaande artikel handelt, en geillustreerd met 24 prachtige zichten (echte kunstfotos), is verkrijgbaar bij Bernard Janssens, Kunsthandel, Lier tegen den prijs van 60 fr.

GEMENGD

De Beiaardconcerten te Mechelen. — Wij houden er ten zeerste aan de aandacht van al onze leden op de Beiaardconcerten te Mechelen te vestigen. Deze concerten vinden ale Maandagavonden om 9 uur plaats. Wij ontvingen het programma voor dit seizoen en kunnen alle fijnproevers van beiaardmuziek de vaste verzekering geven dat dit programma met bijzonder fijnen smaak werd samengesteld. Op Maandag 30 Juni a.s. zal de Mechelsche beiaard speciaal zingen om de heroprichting van den beiaard te Wyngene te vieren. Hier volgt het programma voor dien avond :

1. Menuet en trio. W. A. Mozart.
   Jef Denyn
2. a) The British Grenadiers (16th century).
   Kamiel Lefèvere
   b) The Bailiff's Daughter of Islington (Traditional).
   Jef Denyn
   c) A Huntin we will go (1760).
   d) Down among the dead men.
3. Sonatina IV. Ign. Pleyel.
   a) Risoluto ; b) Siciliana ; c) Vartione.
4. Uit Fl. Duyse ; Het oude Nederlandsch Lied :
   a) Jan broeder vrijt een meisje zoet.
   b) Meilied (God Pan die zat in 't veld).
   d) Naar Oostland willen wij rijden.
   e) Ic seg adieu.
   c) Van twee Coninckinderen (nieuwere wijze).

Granville en Normandie.

(Vervolg en slot van blz. 163.)

V.

OP HET STRAND.

Langs de ophaalbrug, gelegen in de Jodenstraat, treedt men de hooge stad binnen.

De Onze Lieve Vrouw Kerk opgetrokken op het toppunt van den kaap Lihou, dagteekent uit de Ve eeuw en behoort tot de late gothiek. Ze is somber en ruw en laag van weefsel, net eene kazemat. Een gelijkaardige indruk krijgt men in de St. Paulus kerk, welke nochtans ietwat klaarder is.

De oude kazernen dienen tot woningen.

Op het oefeningsplein grijpen in de maand Augustus paardenkoersen plaats.

Een hol steegje leidt U naar eene poort uitgevende op de steile oevers, boven het Kasino. Het daarop volgend bruggetje gaat U over en U daalt langs een snelle helling af tot aan de « tranchée des Anglais ». Ik ken geen schilderachtiger weg om naar het strand van Granville uit te komen.

Onderweg vraag ik eene inlichting aan een voorbijganger. Een vloed woorden spuit op mij.

— Ik ben Franschman, maar ik weet niets van Granville — hoegenaamd niets — minder dan niets. Ik ben uit het Oosten, een heel andere streek. Ik kwam pas aan. Gij ook ? O ! zeer wel ! Ik vertrek morgen ochtend. Ik betaal 10 frank voor een kamer in het hotel X... en ze geeft dan nog op een binnengang uit. Tien frank ! Het is verschrikkelijk. U bent Vlaming ? Ah ! zeer vereerd ! U woont te Brussel ? Het treft ! Ik was verleden jaar op dit tijdstip onder den triomfboog in het Jubelpark te Brussel. Ik bezocht Antwerpen. Ik heb Rome en Athene in alle richtingen doorloopen. Vóór twee jaar was ik te Jeruzalem . Ziedaar het strand. Oh ! là ! là ! Welk bont strand ! Hebt U reeds zooveel kleuren op het zand zien dansen? Het is een echte prisma. Chandails, golfs, kappen, bloezen en rokken, alles is gekleurd in groen, in geel, in blauw, in rood .. Helaas ! Waarom ben ik geen kunstschilder ! Ik zou hier mijn droom vinden tusschen die tennisspelers. Alle namiddagen bij lage tij, als de voor het seizoen gehuurde tenten op 't strand geschoven worden, als de gezinnen eronder komen neerzitten op 't zand, op vouwstoelen, en eronder schuilen als onder een zonnescherm ,dan zou ik daar mijn kunst weten te verfijnen...

Kijk ! De mans vervelen zich. Ze liggen, ze knielen, ze kruipen, ze leunen op de ellebogen, ze droomen, ze slapen, ze geeuwen en gapen .. Ze zuchten naar den avond, al sluimerend.

De vrouwen daartegen hebben het druk. Ze naaien, borduren, breien, haken, praten, babbelen, doen aan achterklap, beknibbelen, belasteren misschien hare buren, berispen hunne kinderen, die bollen opzuigen en heen en weer loopen en zich laten neervallen aan hare voeten... Meisjes, in lichte kleedij en zonder kousen, (op 't strand dragen de jonge jufferkens geen kousen), met « bains de mer » geschoend, bekijken alles en alleman en houden het oog op uwe stappen, ongemerkt... Hier wordt iedereen licht een lanterfanter.

Strandjongens baden hunne voeten aan den zoom van het stilstaande water. Burgerskinderen wagen zich verder, langsheen de steile oevers, midden in de varechrijke klippen, om struiken, krabben en krevetten te visschen...

Granville is voorzeker geen achterlijk strand. Ziedaar het *Kasino* en daar het *Normandy Hotel,* een allereersterang hotel, opgebouwd door de *Société Hotelière de Normandie,* die overal op de Normandische kust dergelijke kasinos en hotels oprichtte.

Als strand stel ik Granville boven Etretat, boven Deauville, (1) beide te kosmopolitisch, te wereldsch, maar beide « tevens zoo schitterend en zoo befaamd, dat Mevrouw Bellefroy, de ellendige Amerikaansche », volgens een opgang makenden film, haren kruisweg door een ydille aldaar ging eindigen......

U blijft op het strand, vervolgde de Franschman. Ik niet. Ik ben de wandelende Jood van de legende. Ik zet mijne stappen immer voort, zonder rust noch stilstand. Dag Mevrouw, dag Mijnheer. Vaarwel op de aarde. Tot genoegen U weer te zien in het Rijk des Hemels, als ik er binnen kan...

En hij verdween... ...en ik verbleef daar droomerig...... Zegt een reiziger niet op alle tijdstippen «vaarwel op de aarde » aan de menschen die hij ontmoet ?

***

VI.

AVONDSTONDEN.

Maar ieder uur brengt zijne vermaken mede.

's Avonds na den maaltijd — het dîner, zegt men in Frankrijk — benuttig ik den tijd om rond te slenteren op de langsheen het

(1) Deauville wordt bezocht door vorstelijke persoonlijkheden, zooals de Koning van Spanje, de Schah van Perzië, en andere.

strand loopende kade. Het zand is door de baders verlaten. De zee heeft het ingenomen. Ze rolt hare gezwollen golven vooruit, achteruit, hier en daar zoo ver als ze kan, stormt eensklaps los en kletst en schuimt en bespat de wanden van de kade en de wandelaars die achteruitspringen, verrast en tevreden.

Kinderen door de nieuwsgierigheid en de speelzucht vooruitgedreven, dalen een helling af, volgen de baren achterna, dagen ze uit en loopen achterwaarts als ze naderen. Maar ze worden toornig, de beleedigde golven ; de oolijke, drieste bengels worden ineens overwonnen en bespat...... Ze schudden, ze lachen, En hunne medeplichtigen, de toeschouwers, lachen ook, onbekommerd, en dat dol immer nieuw genoegen van het strand, loopt aan gedurende uren en uren. Een niets is een iets..., wat zeg ik... Een niets is een heele gebeurtenis, 's avonds te Granville.

Soms voel ik de lust langs den steilen oever te stappen, met den blik recht voor mij, zonder iemand te bezien, instinktmatig deelnemend aan de ebbe en vloed der wandelaars.

Soms blijf ik staan voor het schuitje dat zich wiegt gelijk een boei op de dansende golven, — voor een vuurtoren die beurtelings schittert en verdwijnt, — voor een voorbijgaand schip, dat in de verte op de watervlakte glijdt, even verlicht als het stadhuis van Brussel op een feestdag, — voor den goddelijken sterrenhemel waar ik de poolster zoek om de richting van het Noorden te kennen, en in die *stille buurt* den Grooten Beer, den Kleinen Beer, den Draak en den Melkweg, die zich in tweeën vertakt boven mijn hoofd. Ik zou insgelijks op zee varen, bij een dergelijken nacht, waar de sterretjes terzelfdertijd in het oneindige der hemelruimte en in het oneindige der golven zoo zachtjes sluimeren en waar ieder denkend mensch geruimen tijd een zoet binnenleven kan genieten.

Voor menschen die ook voor wat anders voelen dan voor de natuur, is Granville niet stiefmoederlijk. Integendeel. . 's Zaterdags en 's Zondags hebben vertooningen plaats in het Kinema Palace en alle avonden kunnen de rijken zich vermaken in het Kasino, met dancing, Jazz-band, concert, schouwburg, kinema, bolspel, baccara. *Nemo sobrius saltat,* heeft de wijze Cicero geschreven.

Daarbij komt dat de Granvilleesche vrouwen — voor hun geluk of voor hun ongeluk — een zeer beruchte schoonheid bezitten, voortspruitende uit hun gitzwarte haar, uit hunne schitterende glanzende, uitdagende oogen.

L. Grégoire beweert, dat die schoonheid ontstond uit het huwelijk der Noormannen met vrouwen door Robert Guiscard uit Sicilie en Napels meegebracht.

Vivien de St. Martin in zijn aardrijkskundig woordenboek schrijft, dat de vrouwen uit Granville hun *donkerbruine* oogen te danken hebben aan Zuidervoorouders, hetgeen mij bevestigd werd. door nadere inlichtingen van den heer Adam bekomen. In de Ve eeuw zouden Portugeesche, te Granville aangelande kapers, daarvan de oorzaak zijn.

VII.
DE FRANSCHE SYNDICAT D'INITIATIVE.

Al wie Frankland doorloopen heeft, zal het mij met eens zijn om te verklaren, dat België nog maar een leerling — ik zou bijna durven schrijven een beginneling is — op toeristisch gebied.

Velen wijzen met bewondering op de Duitsche organisatie. Ik heb er geen bezwaar tegen, ik herinner mij te goed de vaart op den Rijn, maar ik ben overtuigd dan Frankrijk even goed ingericht is als Duitschland, minstens even veel, zoo niet meer lof verdient en dientengevolge voor ons, als uitstekend voorbeeld kan dienen.

De reiziger kan er in geen enkele stad aankomen, hoe klein ze ook weze, of hij vindt er een Syndicat d'Initiative de Tourisme, die een stelselmatige propaganda voert om toeristen aan te lokken. Dat is het « esprit de clocher » dat zich praktisch weet uit te werken.

Met de hulp van een openbaar kantoor — soms een aubette — klaar en duidelijk door pijlen en opschriften aangeduid, en die aan de toeristen alle mogelijke inlichtingen kosteloos bezorgt, — met de hulp van brochuren gidsen, plattegronden, vlugschriften, lichtbeelden, prentkaarten en ook door het inrichten van plaatselijke feestelijkheden, slagen die vereenigingen erin de stad en het omliggende, aantrekkelijk te maken voor vreemdelingen en een onweerstaanbaar belang in te boezemen voor hunnen « patelin ».

Verre van onafhankelijk te staan, zijn al die Vakvereenigingen aangesloten bij een algemeen gewestelijk Verbond om hunnen invloed te doen gelden, om hunne eischen door de Handelskamers, de Regeering, de wettige staatslichamen, de openbare besturen te doen inwilligen.

Die bonden zijn oorspronkelijk te danken aan de handelaars van de stad en van de streek, maar ze hebben een eenigszins officieel karakter, want de burgemeester der stad is er van rechtswege werkelijke voorzitter van en al de burgemeesters van de aangesloten ge-

meenten zijn insgelijks leden van het bestuur. Daardoor wordt er aan de werking een flinkere stuwkracht gegeven.

Als inkomsten hebben de Initiatiefvakvereenigingen het jaarlijksch lidmaatschap van de vennooten — vrijwillige giften en legaten — toelagen van openbare besturen of private instellingen — de opbrengst van de door hen ingerichte feesten of vermakelijkheden.

Wilde men hier het Fransche voorbeeld volgen !...

Wilde men toerisme stelselmatig inrichten door stad en streek, zooals trouwens het doel is van den V.T.B. en gelijk uiteengezet werd op de hoogst belangrijke vergaderingen van Turnhout en Herentals, welk heil zou er niet uit voortvloeien voor de heele bevolking van ons Vlaanderen ?

Dr. FELIX BERTYN.

Uitstap naar de Maasvallei
op Zondag 29 Juni

Zooals aangekondigd in het vorige nummer, zullen onze leden de gelegenheid hebben om op één dag en tegen zeer lagen prijs, een der prachtigste uitstappen te maken, welke hier te lande mogelijk zijn : namelijk de Maasvallei tusschen Namen en Dinant, en daarbij nog een gedeelte van de zoo schilderachtige Lessevallei.

Hier volgen thans de volledige inlichtingen

De leden van groep Antwerpen vertrekken uit de Middenstatie om 6.29 u. over Schaarbeek. Aankomst te Namen om 8.57 u. — Prijs, met inbegrip van de bootreis en het noenmaal, te Dinant : 37.50 fr. (3e klasse) heen en terug. Voor houders van vrijkaarten of algemeene abonnementen : 12 frank.

Het vertrekuur uit Brussel (Leopoldswijk) is laat genoeg gesteld om onze leden uit verschillende streken in de gelegenheid te stellen dezen prachtigen uitstap mêe te maken. Wij verzoeken onze afgevaardigden zooveel mogelijk deelnemers bijeen te brengen om zoo mogelijk een groepreis tegen verminderden prijs te bekomen.

De trein vertrekt uit Brussel (L.-W.) om 7.45 u. De Antwerpsche deelnemers zullen, zooveel mogelijk, in de twee eerste wagens plaats nemen. — De prijs van Brussel uit, heen en terug (3e klas), met inbegrip van noenmaal en bootreis, is bepaald op 28.50 fr. Voor houders van vrijkaarten of abonnementen : 12 frank.

Ter inlichting laten wij hier volgen de vertrekuren der treinen waarmeê leden uit andere gewesten tijdig onzen trein kunnen halen :

Gent (Zuid) : vertrek om 5.14 u. ; aankomst te Brussel (N.) om 6.36.

Leuven : vertrek om 6.20 ; aankomst te Ottignies om 7.21 u., alwaar onze trein vertrekt om 8.16 u.

Tienen : vertrek om 7.12 u., over Geldenaken ; aankomst te Namen om 8.49.

Dendermonde : vertrek om 5.09 u. over Opwijk; aankomst te Brussel (N.) om 6,26u.

De deelnemers uit al deze streken kunnen nog denzelfden avond thuis komen: Gent (Z.) om 0.31 u.— Dendermonde om 23.54. — Leuven om 22.36u. — Tienen om 21.36 u. Voor verdere inlichtingen zich te wenden tot den groepsleider.

Bij de aankomst te Namen, onmiddellijke inscheping op de boot, welke vertrekt te 9.15 u. Aankomst te Dinant om 12.45 u. Beklimming van de « Citadel ». Eetmaal te 14 uren. Rond 15 uren vertrek voor de wandeling te voet langs de Lessevallei tot Walzin. Vertrek uit Walzin om 17.55u. ; aankomst te Brussel (L.-W.) om 21,10 u. en te Antwerpen (C.) om 23.52 u..

De inschrijvingen voor deze hoogst aangename reis worden aanvaard op het secretariaat. Tot nu toe kwamen reeds 26 deelnemingen binnen. Het aantal blijft bepaald op honderd. Men haaste zich dus zijn toetreding te zenden, daar de lijsten onherroepelijk zullen gesloten worden op Dinsdag 24 dezer of wanneer het honderdtal bereikt is. De afgevaardigden worden dringend verzocht ons hun lijsten mêe te deelen vóór Dinsdag 24 dezer te 20 uren. Bij de inschrijving voege men het juiste bedrag, anders komt de aanvraag niet in aanmerking.

Men gelieve zich te voorzien van een paar gemakkelijke schoenen, een verrekijker en een weinig mondvoorraad, daar er buiten het middagmaal weinig kans bestaat om onderweg te eten.

Op weg houde men goed den leider in 't oog en blijve in groep.

Alle deelnemers komen een kwartier vóór 't vertrekuur der treinen in de statie.

De groepsleider,
Jos. JOOS.

De dijkages en zeeweringen in 't land van Cadzand

Voor toeristen, inzonderheid voor fietsers of kampeerders, biedt een bezoek aan 't land van Cadzand een buitengewone aantrekkelijkheid. Lijk dat van heel Zeeuwsch-Vlaanderen is zijn uitzicht dit van een groot schaakbord met onregelmatige ruitjes, omsloten door begraasde lijnen die aan het landschap de typische maat geven. Er zijn er hooge en lage, enkele zeer oud, terwijl andere weer, wier profiel langs de eene zijde steil afloopend en aan den overkant zacht neerglooiend is met de platte verheffing midden in, wijzen op een meer recente constructie. Maar bijna alle dijken zijn heden ten dage beplant met een dubbele rij schaduwrijke boompjes, waartusschen men «lekker kuieren» kan. Het land van Cadzand is uitsluitend samengesteld uit polders, zoodat aldaar in vroeger eeuwen de strijd tegen het water en vooral tegen het zeeelement er een zeer bittere is geweest.

Aan de liefhebbers V.T.B.ers weze het volgende korte reisplan aanbevolen : van uit Brugge leidt een fietspad langs de Damsche vaart naar Sluis. Op Hollandsch gebied loopt de tocht over voortreffelijke macadamwegen, aan beide kanten met wilgeboompjes bezet, naar Zuidzande, met zijn monumentalen windmolen, en verder naar Nieuwvliet; aan 't einde van 't dorp, volge men links af de St. Dowodijk om dan Noordwaarts tusschen de Lampsens-, Baenst- en Gravenpolders naar de kust te sturen. Langsheen een ontzettend hoogen dijk komt men weldra in oostelijke riching van het kustlichtje de « Verklikker » en wat verder aan het gehucht Waterloo met zijn vischrijke Zwarte-gatsche kreek. Nog even aan de linkerzijde een partij schorregrond doorgetrokken, en het kustdijken-complex is bereikt, waarachter zich plots heel onverwachts de wateren van de Wielingen en de monding van de Schelde vertoonen, met vlak voor ons, aan de overzijde, de kust van 't eiland Walcheren. Slechts een paar uurtjes heeft de heenreis geduurd, en men zou zich wanen aan het uiteinde der wereld te zijn verzeild geraakt.

Ter verduidelijking van deze korte verhandeling over dijkages en zeeweringen, geven wij eerst een synophisch overzicht aangaande de natuur, de vorming en de topografie der streek.

1. *Ontstaan en aangroeiing der Polders.* Van af het Romeinsche tijdvak tot het einde der 13e eeuw.

a) Primitieve toestand. Bij de komst van Caesar was Vlaanderen op zijn hoogste gedeelten een beboschte streek en het lager liggend gedeelte aan de zee was met zeeboezems doorsneden.

Tusschen beiden waren dorre zandgronden, heide en moerassen. De rechterarm van de Schelde, die zelf een breede delta vormde, wierp zich in de Maas, wier mondingen zich versmolten met die van den Rijn ; de middenarm, de eigenlijke Schelde, liep dwars door de Zeeuwsche eilanden, en de linker arm, minder breed en minder diep, vormde de grens van Vlaanderen. Zij vertoonde tevens verscheidene insnijdingen : het waren door talrijke aders onderling verbonden baaien en eilandgroepen waar tusschenin licht verschuivende zandbanken door hun vorming of verdwijning den loop van den stroom wijzigden met als gevolg inkankeringen en wegslinkingen van de stroomoevers, die geen weerstand bieden kon-

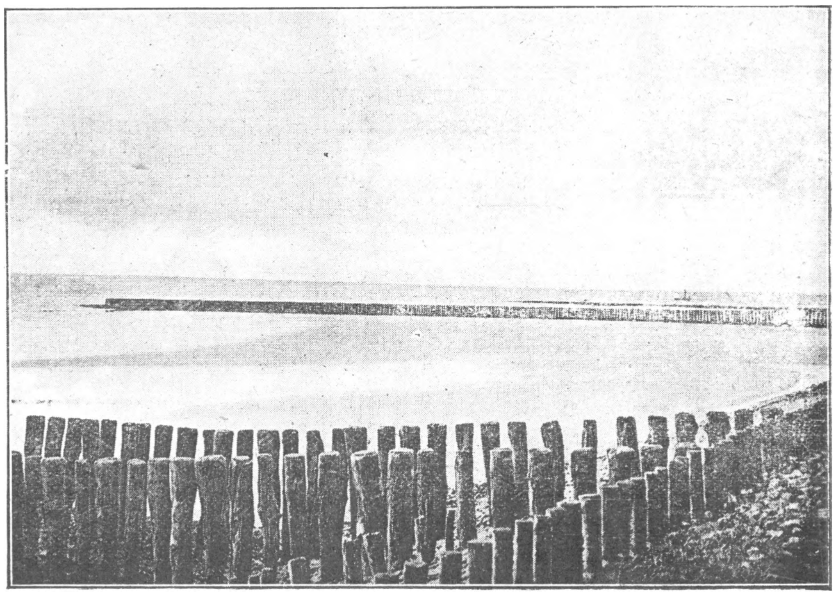

Verdediging van den dijk door beschoeïing.

den. De weinige bewoners namen de wijk op « vluchtbergen ».

b) Aangroeiing. Na de woeste invallen der Noormannen trad rond de 10e eeuw een tijdperk van rust en welvaart in. Wij stellen ons voor, dat toentertijde tusschen Middelburg (in Vlaanderen) en Antwerpen een groote zandstrook was, benoorden dewelke de moderne aangeslibde gronden gelegen waren, «polders» genoemd, en van Zeeland gescheiden door een arm van den stroom, de tegenwoordige Schelde, waarlangsheen zij zich gevormd hadden. Met de ontginning dezer gronden werd in de 12e eeuw een begin gemaakt door de abdijen van St. Baafs en St. Pieter van Gent. Deze der Cistertiënzermonniken van Duinen en Ter Doest, respectievelijk te Coxyde en te Lisseweghe gevestigd, en van Bandeloo in 't land van Waas, wedijverden met de Benedictijnen en de Norbertijnen van Drongen, om de overstroomde landen aan de zee te ontrukken. Evenals de Middelburgsche abdij op het eiland Walcheren, zoo waren zij op de andere Zeeuwsche eilanden een machtigen steun tegen de altijd hernieuwde aanvallen der zee. Dank de vriendschappelijke betrekkingen van ons land met de Anglo-Saksers van Groot-Bretanje, en later met de Normandische veroveraars, kwam in deze eerste periode de handel in weefsels tot een hoogen bloei. De oevers van de Schelde veranderen van uitzicht met het indijken der woeste gorzen en landen en het dempen der kreken, terwijl de « wateringen » tot stand komen die zich gelasten met hun systeem van uitwateringen.

2. *Periode van Verval.* Overstroomingen van de 14e tot de 17e eeuw.

Men was wellicht te ras vooruitgeschreden. Het spekuleeren op de bedijkingen had de aandacht voor de noodige voorzorgen afgewend: de schorren werden veroverd voor zij rijp waren. De vloed begon krachtiger door de steeds enger wordende geulen te stroomen. Daarbij kwamen opvolgentlijke wijzigingen van den voornaamsten Scheldeloop van de oostelijke naar de westelijke richting. Tot voor het einde der 12e eeuw had de Hont de geringste hoeveelheid water van den stroom gekruit. Tengevolge van een dijkbreuk in dezen tijd vloeiden de zeegolven over Damme tot aan Brugge. Door het beginnen ondervloeien van het eiland Schooneveld dat de Hontmonding bedekte, werd deze laatste aanzienlijk verbreed. In den loop der 14e eeuw overstroomde het grootste gedeelte van het eiland Wulpen en waarschijnlijk werd toen ook, uit oorzaak van een ineenstorting of verplaatsing der duinen tegenover 't Zwin, dat vermoedelijk een uitwatering met een sluis was, een diepe breede golf gevormd die den naam van de uitwatering zal hebben gekregen.

Het was het tijdperk der onlusten die Vlaanderen onder Lodewijk van Nevers zoo nocdlottig troffen : opgehouden lijk zij waren te Beverhoutsveld en te Roosebeke, verwaarloosden de mannen van het Vrije hun dijken ; desnoods werden ze zelfs om militaire redenen doorgestoken. Daar is dan ook de hoofdoorzaak te zoeken voor de rampen van Zeeuwsch-Vlaanderen : de N.-W. wind die de zeegolven door de monding er in de Braakman stuwde, had er minder schuld aan dan de haastige speculateur die te vroeg heeft bedijkt, en de dijkgraaf van de watering wiens bemoeiingen te zeer door Yoens en van Artevelde in beslag zijn genomen dan dat hij zich bekreunen zou om het onderhoud van zijn dijken. Ditmaal werd een dringende veiligheidsmaatregel getroffen : onder de regeering van Jan zonder Vrees komt de bekende Graaf Jan's dijk tot stand ; het was een soliede basis waartegen de bedijkingen zouden aanleunen. Na den dood van Karel den Stoute in de tweede helft der 15e eeuw, komt het land weer in oproer, en onder Maria van Burgondië en Maximiljaan komt een der bedroevendste perioden van Vlaanderen's geschiedenis. De overstrooming van 1477 teistert de geheele streek van af Nieuwpoort tot aan de Schelde. Als aartshertog Filips en zijn zoon Keizer Karel weer wat verademing brachten in 't land, werd de strijd tegen het zeeëlement met nieuwen moed aangevat. Geruïneerd tengevolge der oorlogen en overstroomingen, waren de groote abdijen niet meer bij machte om de streken, die verloren gegaan waren, te heroveren; kapitalistische vereenigingen: familiën De Baents en Laureyns gelastten zich met de ondernemingen, en in 't Westelijk gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen werden nieuwe grondaanwinsten verwezenlijkt nabij Groede en Cadzand.

Bij het einde der 16e en den aanvang der 17e eeuw vloeiden Wulpen, het land van Ganisse en het grootste gedeelte der Vier Ambachten, benevens 't land van Saaftinghe onder. Sedert de 12e eeuw had het land nooit zulk een watersnood gekend. De strijd van de Nederlanden tegen Filips II had weer de verdediging van de kust doen verwaarloozen en, wat meer is, de oorlogvoerenden zelf wendden de overstrooming als verdedigingsmiddel aan.

(Wordt vervolgd.)

Uitstap Assche en Hekelgem

Op Zondag 6 Juli onderneemt de V. T. B. een uitstap naar Assche en Hekelgem.

Het vertrek heeft plaats: te Antwerpen (Centr.) om 9 uur; te Mechelen om 9.41 u.; te Brussel (N.) om 10.28 u. ; te Sint Niklaas om 8.53 u.; te Dendermonde om 9.36; te Aalst om 9.07.

Assche is een zeer belangrijk plaatsje, gelegen in een mooie schilderachtige streek. We bezoeken de kerk, in gothischen stijl, zoowel onder opzicht van architectuur als van binneninrichting interessant. Het gasthuis bevat prachtige, zeer oude meubelen.

Van Assche uit gaat het naar Affligem, alwaar we een bezoek brengen aan de vermaarde abdij. Hier zullen we ook overblijfselen bezichtigen van de oorspronkelijke oude abdij die omstreeks 1083 gesticht werd. Men kan zich een gedacht vormen van de belangrijkheid dezer abdij in de oude tijden, wanneer men bedenkt dat ze, nog in de 18e eeuw, het beheer had over 8262 hektaren goed. In 1796 werd ze door de Franschen afgeschaft. Het was in 1870 eerst dat de Benediktijners er zich wederom vestigden.

Op den Boekhoutberg te Hekelgem genieten we van een der heerlijkste vergezichten uit Vlaanderen, een overschoon panorama.

Terugkeer van uit Assche om 18.36 u. Dr. Ing. Stan. Leurs leidt dezen uitstap.

Bij voldoende belangstelling zal een groepreis tegen verminderden prijs van het spoor ingericht worden van uit Antwerpen. De prijs (verminderd) is fr. 10.—. Men schrijft in tot en met 2 Juli.

Regeling van het Vervoer en Verkeer

III. — DE VERVOERDIENSTEN OP HET LAND.

De vooruitzichten in De Toerist van 1 April neergeschreven, zijn niet in vervulling gegaan. De zoolang verwachte bespreking der wet betreffende de vervoerdiensten «per auto» werd door een samenloop van omstandigheden — waarvan aard en strekking niet altijd ten voordeele van het Belgisch parlementarisme pleiten — haast twee maanden verdaagd en thans komt de Senaatcommissie met een splinternieuw « wetsontwerp op de openbare en regelmatige autobusdiensten » aandragen, waarbij de wet van 14 Juli 1893 wordt herzien.

Uit het eerste voorstel verschenen in De Toerist van 1 Maart zijn enkele schikkingen (o.m. de bepaling waarbij men de voertuigen van weerspannige — tot schorsing voorgedragen — ondernemers mocht vastleggen) weggevallen.

Andere, b.v. de onbeperkte vrijheid voor het goederenvervoer, het verruimen der bepaling der vervoerdiensten, het recht van beroep tegen de afwijzing eener aanvraag, het toekennen door den Minister van voorloopige driemaandgeldige toelating, enz. werden in de nieuwe wet geschreven.

Het werkelijke doel van het eerste wetsvoorstel, de strafbepaling voor ongeoorloofde exploitatie werd echter behouden en dat is goed.(1)

***

Zal men weldra de autobusdiensten die thans ongestraft maar niettemin zonder toelating uitgebaat worden, in regel kunnen stellen met de wet ?

Dat valt te betwijfelen.

De Toerist van 1 April meldde immers dat de Regeering ten einde de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen (N. M. B. W.) in haar hopeloos zakken naar den afgrond, ter hulp te komen, bereid gevonden werd, een wetsontwerp in te dienen, waarbij de wet van 24 Juni 1885 in toepassing zou komen op de vervoerdiensten « per auto ».

Bedoelde wet van 24 Juni 1885 is werkelijk een monopolium : elke aanvraag tot inrichting van een spoorweg, door particulieren bij de Regeering ingediend, wordt aan bewuste maatschappij voorgelegd. Zij heeft het recht gedurende één jaar het ontwerp te onderzoeken, te wikken en te wegen en het voor eigen rekening uit te voeren indien het winstgevend belooft te zijn. De ontwerper wordt eenvoudig afgescheept.

Dezelfde voorkeur zou volgens het neergelegde wetsvoorstel aan bedoelde maatschappij toegekend worden.

Een garage-houder die wekelijks een belangrijke hoeveelheid klanten naar deze of gene plaats vervoert, zal, wanneer hij zijn dienst wil organiseeren en op regelmatige uren zijn klanten op bepaalde plaatsen wenscht op te nemen of neer te zetten, daartoe eene toelating moeten vragen. Zijn vraag zou gedurende enkele maanden aan de buurtspoorwegmaatschappij medegedeeld worden, welke wanneer zij de zaak winstgevend acht, er eenvoudig de hand oplegt.

Ik weet wel, dit zal altoos niet zoo zijn, de N. M. B. W. zal slechts de voorkeur genieten, waar er spraak is een vervoerdienst in te richten tusschen twee plaatsen die reeds door een buurtspoor bediend zijn of aangeduid in niet-uitgewerkte voorstellen der vennootschap.

Maar iedereen weet dat het getal kilometer buurtspoorlijnen in ons land ver dat van het spoor overtreft. Wanneer men daar nog bij in beschouwing neemt het oneindig groot getal der nooit uitgebroede ontwerpen die in de kartons van voormelde maatschappij berusten, mag men gerust verzekeren dat er werkelijk bitter weinig banen zullen overblijven waarop zij niet over haar voorkeurrecht zal beschikken.

De exploitatie der N. M. B. W. is meer dan ooit een niet winstgevende zaak gebleken. Jaarlijks slorpt zij een steeds meer en meer klimmend getal miljoenen van de openbare besturen op. Het is om dien put te vullen dat men de band wil leggen op de vervoerdiensten.

Zeker, de kapitalen der buurtspoorwegmaatschappij werden grootendeels bijeengebracht door Staat-, Provinciën en Gemeenten en het belang dier besturen die het gemeenebest vertegenwoordigen, dient verkozen boven dat van enkele financiers, of garage-ondernemers.

Maar, is het wel in het belang van het publiek hoogere vervoerprijzen te betalen voor min gemakkelijke vervoervoorwaarden ?

De ondernemers van vervoerdiensten « per auto » en de handelskamers die een onredelijken veldtocht hebben

(1) De mededeeling aangaande den Autobusdienst Mechelen-Lier, op blz. 170 van De Toerist (1 Juni) verschenen, is aardig de beweringen van ons vorig artikel komen bevestigen.

ingezet tegen het voorstel van Minister Ruzette, hadden beter hun krachten besteed tot bestrijding van het ontwerp ten voordeele der buurtspoorwegen, daar het zeer twijfelachtig schijnt of de bepaling van Art. 5 der gewijzigde wet van 14 Juli 1893 — hetwelk de toelating van mededingende diensten voorziet — ooit ten hunnen voordeele zijn toepassing zal vinden.

Het gevaar daarvan is des te grooter wijl een aanzienlijk getal volksvertegenwoordigers — ondanks de weinig bevredigende uitslagen die de Regiediensten hier te lande opleverden — de gelegenheid met vreugde te gemoet zien, om de exploitatie van een openbaren dienst, die een gewisse uitbreiding te gemoet gaat en weldra ons maatschappelijk en economisch leven zal beheerschen, in de handen van den staat te leggen.

Om'nibus.

Landdag te Brugge :: :: op 10 en 11 Mei 1924

(Vervolg.)

Na den Secretaris kwam de heer Neyes, Penningmeester aan het woord. Ingevolge art 24 van de standregelen onderwierp hij het verslag over Inkomsten en Uitgaven over het jaar 1923 aan de goedkeuring van de vergadering. *(Zie voor dit verslag elders in dit nummer)*.

Nadat de Voorzitter de aanwezigen in de gelegenheid had gesteld om omtrent een en ander hun opinies te doen gelden, — gelegenheid waar evenwel niemand gebruik van wenschte te maken — en nadat hij zijn herhaalden dank had uitgesproken voor al de aanwezenden, van heinde en ver opgekomen, werd de vergadering gesloten.

Niettegenstaande alles in een geforceerd tempo afgehandeld werd, was het intusschen hoog tijd geworden om ons te begeven naar het Stadhuis. De Vlaamsche Toeristenbond werd hier zeer hartelijk ontvangen door den heer Schepen Geuens, omringd door verschillende gemeenteraadsleden. De heer Geuens nam het eerst het woord en betuigde zijn tevredenheid over dit bezoek. Zijn woorden waren niet uitgesponnen, maar hartelijk en bemoedigend voor den Vlaamschen Toeristenbond. Brugge zal den V. T. B. steeds genegen blijven en steunen, omdat zijn doel veredeler op berekend is om ons land, zijn rijkdom lend, opvoedend is, omdat heel zijn werking en zijn schoonheden, bij de massa bekend te maken.

De Heer Leurs beantwoordde den spreker. Hij dankte eerst den Schepen en de aanwezende raadsleden, die hier Brugge vertegenwoordigden, om vervolgens het doel van den Vlaamschen Toeristenbond in bondige maar klare woorden toe te lichten. Hij gaf den heeren Schepen en raadsleden de vaste verzekering, dat de V.T.B. alles zal doen wat in zijn vermogen ligt om het toeristenleven in Brugge te bevorderen.

Nadat de heer Leurs ten slotte een besnoeide historiek over de prachtige Schepenzaal, waarin de ontvangst plaats vond, ten beste had gegeven, verlieten wij het stadhuis.

Alhoewel het inmiddels meer dan tijd was geworden om het middagmaal te gebruiken, en menigeen voorzeker met zorg dacht aan het naderende uur van vertrek voor de booten die ons naar Sluis zouden brengen, hadden de overblijvende V.T.B.-ers zich op de binnenplaats van het gerechtshof gegroepeerd en werden zij aldaar gekiekt. Zie de foto in De Toerist van 1 Juni jl., blz. 164).

***

's Namiddags.

Terwijl honderden deelnemers op weg waren naar Sluis, kwamen er een zestigtal bijeen aan de O. L. Vrouwkerk, om onder de bevoegde leiding van den heer Achiel Daled, Conservator van het Museum der Oude Meesters in de Ste. Catharinastraat, enkele merkwaardigheden der stad te gaan bezichtigen.

Het eerste bezoek werd gebracht aan de Gruuthuuse-gebouwen, waar een rijke verzameling kunstvoorwerpen te bewonderen zijn in de sierlijke ruime vertrekken, wier eigenaardige muren, vensters en zolderingen ons herinneren aan den tijd toen de edele ridderfamiliën, dewelke in hun wapenschild de leuze « Plus est en vous » voerden, er hun weelderig leven leidden in de schaduw van de machtige O. L. Vrouwkerk. Alles werd er even besproken en toegelicht, van af de ruwe bronzen huishoud-voorwerpen tot de haarfijne kunstkanten, waaraan twee, drie vrouwengeslachten hun beste kunstkrachten hebben gewijd.

In de O. L. Vrouwkerk werd vooral de aandacht gevestigd op de twee heerlijke praalgraven naast het koor : de graven van Maria van Bourgondië en van Karel den Stoute.

In het Museum van het St.Jans Hospitaal, eigendom der Burgerlijke Godshuizen, werden de aanwezigen ingewijd in de mystieke kunst van Memlinc. Vooral de onvergelijkelijke relikwieënkast van de H. Ursula werd op treffende wijze nader verklaard door den heer Daled, bijgestaan door den offervaardigen heer Felix Bouaert, zoodat men zich een klaar gedacht kon vormen over de hooge kunst van onzen wereldberoemden primitieven-meester.

Langs het stemmige Begijnhof en het dichterlijke Minnewater heen, begaf men zich ten slotte naar het Museum der Oude Meesters,

De heer Daled is hier Conservator. Wie beter dan hij had ons hier toelichting kunnen verstrekken over de kunstschatten die onder zijn bewaring berusten ? Toen de V.T.B.-ers de tentoonstellingszaal binnentraden ontmoeten zij hier Maarschalk Douglas Haig, en zijn echtgenoote, die zich uitermate bewonderend uitlieten over de heerlijke kunst der Oude Vlaamsche Meesters.

Met ongeëvenaarde bezieling deed de heer Daled de onschatbare waarde uitkomen van al die prachtige doeken en paneelen van de Gebroeders Van Eyck, Memling, Geraerd David, Hugo Van der Goes, e.a., zijn toelichtingen op aangename wijze met kwinkslag en anekdote kruidend.

De tijd was vlug verstreken, àl te vlug ! Het was spoedig over zes uur en velen moesten zich haasten om den trein te halen. Een lid uit Dendermonde betuigde den heer Daled aller dank, om de meesterlijke leiding. Overvoldaan nam eenieder afscheid van den sympathieken conservator die steeds in de bres is om, in alle omstandigheden, onzen V.T.B. vooruit te brengen.

***

Onderwijl stevenden een driehonderdtal andere leden naar Sluis ! Snelle, voor de gelegenheid opgeknapte booten brachten ons, langs frissche groene weiden naar het oude stadje. Zoowel bij de heen- als bij de terugreis heerschte er een gulle stemming onder de deelnemers. Er werd gezongen en geschertst en af en toe wisselden wij met de fietsers langs den dijk een joligen roep...

Te Sluis zelf was het een aangename ontvangst : Daar stond de Burgemeester ons op te wachten en de muziekmaatschappij bracht ons in een nog aangenamer stemming. Muziek voorop ging het naar het stadhuis. De Burgemeester heette ons van harte welkom en wees onder meer op het verheugend feit, dat de Vlaamsche Toeristenbond het zijne bijdraagt om den geest van verbroedering tusschen twee stamverwante volken steeds hechter te maken. — Dr. Leurs betuigde in naam van al de aanwezenden oprecht dank voor het zeer vriendelijk onthaal, drukte er op dat de V. T. B. steeds in een geest van vredelievendheid, met toerism op het oog, zou voortijveren en spiegelde ons daarna voor den geest enkele treffende episodes uit de geschiedenis van het oude, vermaarde Sluis. Ook het stadhuis zelf, zijn inrichting, zijn bouw, kortom zijn geschiedenis wist de heer Leurs in bondige trekken weer te geven.

Na den heer Leurs kwam nogmaals de heer Burgemeester aan het woord, en het trof ons allen niet weinig toen hij ons verzekerde dat het hem aangenaam zou wezen ons weer te ontvangen ter gelegenheid van de onthulling van het monument Van Dale (samensteller van het Groot Woordenboek der Nederlandsche Taal, en geboren Sluizenaar), begin Augustus aanstaande.

Vervolgens bezochten wij nog de kelders van het Stadhuis waarin meerdere merkwaardige oudheden bewaard worden. Ook de toren waarop steeds even waardig en even trouw « Jantje van Sluis » zijn post bekleed, werd door verschillende onzer leden beklommen.

Na een uurtje in het stemmige stadje zelf vertoefd te hebben gingen we weer scheep om den terugtocht te beginnen.

Tot op het laatste oogenblik vereerde de Burgemeester ons met zijn sympathieke aanwezigheid. Toen wij afvoeren was hij daar en met hem meerdere plaatselijke overheidspersonen. Een wederzijdsch hoera ! gewisseld tusschen de gulle bevolking van Sluis en ons, weerklonk de afscheidsgroet.

Te Brugge terug, was de dag aan 't nijgen en ook de feestelijkheden hadden hun beslag

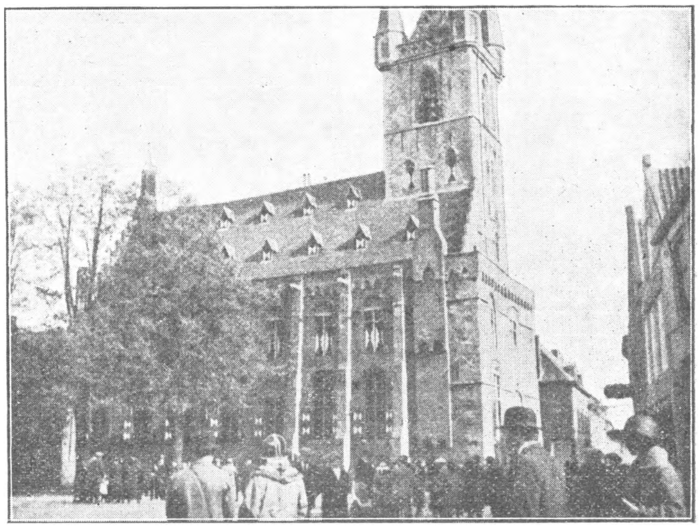

Sluis. Het Stadhuis.

gekregen ; eenieder repte zich naar tram en trein om Brugge, met een weemoedig gevoel, weldra te zien vervagen... Brugge, schoon Brugge, velen die u dien dag voor het eerst gezien hebben, zullen u nog dikwijls willen weerzien......

— VAN HET SECRETARIAAT —

LEDENAANGROEI : *EEN REKORD ! Van 15 tot 31 Mei schreven wij 544 nieuwe leden in ! De heele maand Mei bracht er ons 826 ! Wij zijn nu reeds enkele honderden de 13,000 voorbij !* « In Mei leggen alle vogels een ei ». En « in Juni brengen deze 13.000 leden elk één nieuw lid ! »

VOLLEDIGE JAARGANG 1924. De ledenaangroei heeft ons in de jongste maanden verrast. Zulk een ledenaangroei hadden wij niet kunnen vermoeden ! Het gevolg hiervan is, dat de eerste 11 nummers van DE TOERIST thans niet meer te verkrijgen zijn. Met 1 Januarie jl. lieten wij 3000 nummers meer drukken dan het aantal leden bedroeg die toen ons blad ontvingen. Die 3000 hebben wij, om zoo te zeggen, vliegensvlug bereikt, vandaar dat wij de nieuwe leden thans zullen moeten teleurstellen door het feit, dat het ons niet meer mogelijk is hen de nummers van 1 tot en met 11 (1924) te bezorgen. — In vergelding zullen wij de nieuwe leden die zulks verlangen, kosteloos, een volledigen jaargang 1923 zenden, natuurlijk zoolang de voorraad strekt.

VERZOEK AAN AL ONZE LEDEN. Wij richten tot al onze leden een beleefd maar dringend verzoek ons bij reizen en uitstappen te gedenken door ons ter documentatie zichtkaarten en zoo mogelijk ook brochures) te zenden. Onzen hartelijken dank bij voorbaat !

AFGEVAARDIGDEN. 15 Juni aanstaande Vergadering in het Vlaamsch Huis, Groote Markt, Brussel. Bijeenkomst te half elf voormiddag. Alle afgevaardigden uit Brabant en O.-Vlaanderen worden dringend verzocht te komen.

AUTOBUSDIENSTEN : Wij zullen in grooten dank alle uurtabels van autobusdiensten ontvangen die ons zullen toegezonden worden.

TOESTAND DER WEGEN: Wij ontvangen zeer zelden berichten over den toestand der wegen. Wij leiden hieruit af, dat de wegen in ons land overal uitstekend zijn.

AANGESLOTEN HOTELS (Vervolg).

DINANT.

Hotel Herman. Sorée-Patigny, Place de la Meuse.

Kamer : van 8 tot 10 fr. per persoon. Ontbijt 3 fr. Middagmaal volgens spijskaart : 7.50, 10, 11 en 12.50 fr. — Avondmaal : 7.50, 10 en 11 fr. — Pension per dag : 30 fr. voor minstens 4 dagen.

BRUSSEL.

Hotel Restaurant de la Gare, Brabandstr.

Kamer : van 1 persoon 10 fr. tot 15 fr. — Ontbijt : 1.50 fr. — Middagmaal : 3.25. — Avondmaal : 3.25 fr.

YVOIR.

Hotel des Touristes.

Kamer : voor 1 persoon : 8 tot 12 fr. ; voor meerdere personen 14 tot 20 fr. — Pension per dag : fr. 26 ; in Juni, Juli en Augustus : 28 tot 30 fr.

10 o/o vermindering op de wijnen tot 15 fr. Boven de 15 fr. 5 o/o.

AXEL.

Hotel De Graanbeurs, A. Dieleman Wz.

Prijzen volgens wisselkoers. — 10 o/o vermindering aan de leden van V.T.B. .

FALAEN.

Hotel de la Gare, Cobut Omer.

Kamer : voor 1 persoon 10 fr. Voor 2 personen 12 fr. — Ontbijt 2 fr. ; middagmaal 8 tot 10 fr ; avondmaal 6 tot 7 fr. — Pension per dag : 18 tot 20 fr.

VERMINDERINGEN.

ANTWERPEN.

Kleedermagazijn Belfort, Brederodestr., 45. Bijzonder huis van gemaakte kleederen voor Heeren en Jongens. Kostumen op maat. 5 o/o vermindering.

Hildebert Derre, Muizenstr., 21, **Beeldhouwer.** 5 o/o vermindering.

Edmond Lemouche, Generaal Lemanstr., 4 (Berchem). **Rijwielen The Fly en Raleigh,** werkhuis van herstellingen. 5 o/o vermindering.

V. Servaes, Onderwijsstr., 51, **Schilderijen en tapijtwerken op doek. Beeldhouwwerk,** fineerhout. inlegbanden. 10 o/o vermindering.

R. Souffriau, Memlingstr., 8, **Breiwerk op maat.** 5 o/o vermindering.

't Jollijn, Paleisstr., 107. **Zijden stoffen, ondergoed, enz.,** 5 o/o korting op vertoon der lidkaart.

J. Van den Bril. Stoomkoffiebranderij, Beeldekensstr., 29-31. 0.50 fr. vermindering op elke kilogram.

Van Wassenhove-Smet, Brederodestr., 56, **Pelsen en Vellen Mantels.** 5 o/o korting.

V. Verpoorten, Schermerstr., 14, **Vergulden verzilveren,** herstellen en vernieuwen van alle gouden zilverwerken.

Joh. Zwijsen, Brouwersvliet, 6, **Beeldhouw- en Schilderwerken.** Een buitengewoon gelukt Dr. Bormsbeeld. 5 o/o korting.

BERCHEM.

Robert Cools, Viktor Jacobslei, 27, **Carbonpapier,** alle soorten papier en bureelbenoodigdheden. 5 o/o korting.

BORGERHOUT.

L. H. Herremans, Reuzenstr., 21, **Radio telegrafie en Telefonie.** 2 o/o korting.

« Novelty » : Uitstallingsartikelen, staanders, haakjes, etiketten, opschriften. 2 o/o korting.

Letterschildering : Kalikots, lichtbakken, marmoriteplaten, alle reklaamschildering. 5 o/o korting.

G. Peeters-Ressauw, Jaak de Braeckeleerstr., 29, **Wijnen, champagne en likeuren.** 5 o/o korting.

Rousseau-Deckers, Kruidenierswaren, Schoenstr., 33. 2 o/o korting.

ST. NIKLAAS.

Tooneelvoorstellingen V.O.S. — Op vertoon der lidkaart genieten de leden van V.T.B. 25 o/o vermindering op alle plaatsen. Deze vermindering is streng persoonlijk.

Mevr. Koekelbergh, O.L.Vrouwplaats, 22, **Optische instrumenten** (brillen, pince-nez, enz.). (Bureelbenoodigdheden). 5 o/o korting aan leden van V.T.B.

Albert Wuytack, werktuigkundige, Kokkelbeekstraat, 42, geeft 5 o/o korting aan leden van V.T.B. voor aankoop van velos, motos en onderdeelen, 10 o/o vermindering op alle herstellingen.

BONDSLEVEN

AALST.

Onze tweede uitstap, een rijwieltochtje naar Moorsel, Baardegem en Opwijk slaagde boven alle verwachting. Een zestigtal deelnemers. Algemeene tevredenheid. Aanwinst van een tiental leden.

We bezochten te Moorsel : hof Texel, kerk, Goedele kapel, windmolen, en bewonderden het 16e eeuwsch kasteel, rijk aan allerhande kunstschatten. Te Baardegem: kerk; geboortehuis, graf, gedenksteen en... hoofddeksel van Vonck, een der leiders van de Brabantsche omwenteling. Te Opwijk : St. Pauluskerk met zeer merkwaardige schilderijen van Kasper de Craeyer en beeldhouwwerk van Lucas Faidherbe .

Ons ledental in Aalst en onmiddellijken omtrek heeft thans de 300 ruim overschreden. Aalstersche V.T.B.ers helpt ons spoedig de 500 bereiken ! Bezorgt uw bond voordeelen bij handelaars, enz...

LEUVEN-FIETSERSCLUB.

De leden van Leuven en omstreken, die wenschen deel te nemen aan onze fietstochten, worden verzocht naam en adres op te geven bij den afgevaardigde, Frans Desmet, Diestschesteenweg, 40, Leuven, (Blauwput). De heeren studenten zullen zoo goed willen zijn melding te maken van hun hoedanigheid, ten einde in den verloftijd geen nutteloozé onkosten voor uitnoodigingen te doen.

De ingeschreven leden alleen zullen — zoo het noodig blijkt — uitgenoodigd worden, en dit slechts dan, wanneer het bericht over een uitstap niet meer in het blad verschijnen kan. Men zie dus regelmatig naar de aangekondigde uitstappen in « De Toerist ».

De leden fietsers en fietsters zullen wel in aanmerking nemen dat de leider zich steeds stipt aan het vertrekuur zal houden. Zij worden dus verzocht steeds enkele oogenblikken vroeger op de plaats voor het vertrek aanwezig te zijn.

SINT NIKLAAS.

Alwie Zondag 1 Juni, met groep Sint Niklaaas naar Sombeke trok om er het atelier van Meester Edm. Verstraeten te bezoeken, zal niet gauw dien dag vergeten. Wie hunner zou niet dankbaar gestemd zijn voor al wat ons te beurt viel? : Oprecht gulle ontvangst bij den kunstenaar, het interessante bezoek aan kweekerij en park, maar vooral de genoeglijke oogenblikken met den Meester zelf doorgebracht in zijn kunst-heiligdom. Iedereen was bij het heengaan overtuigd dat Vlaanderen nog groote kunstenaars bezit. Na het nemen van een paar foto's ging de tocht verder naar Hamme. Jammer dat gutsende regen ons, midden in het veld kwam verrassen en de geestdrift koelen. Alle deelnemers waren niettemin ten zeerste voldaan over dit eerste uitstapje. Een woordje van dank hier aan de leden uit Hamme, die flink opgekomen waren.

LEUVEN.

Zondag 1 Juni jl., was voor de V.T.B.-fietsers een zeer geslaagde dag. De heer Fr. Desmet vergastte ons op een interessant bezoek aan het Muzeum van Schoone Kunsten. 's Namiddags leidde hij een heerlijke wandeling naar Heverlee. Alle deelnemers waren uiterst verheugd over het vriendelijk onthaal, hetwelk ons te Leuven te beurt viel. De heer Adriaenssen, uit Antwerpen, was de tolk van al de leden-fietsers om den heer Desmet, die ons nog een eind weegs uitgeleide deed, van harte dank te zeggen.

Ingezonden.

Wie in Waasland bezorgt er als dokumentatie of, wellicht voor DE TOERIST, een paar artikels over de Waassche Polders ? — Er valt zeer veel te beschrijven, te vertellen en uit de legenden te verhalen van af Singelberg (bij Gaverland), de Kalloosche forten («Perel» en « St. Maria »), Liefkenshoek, de Schelde bij Saeftinge (daar heet ze «zee»), Verrebroekfort, de oude forten uit den Spaanschen tijd aan den Kronenhoek (Meerdonck) en het fort Bedmar op het Spaansch kwartier te De Klinge-Waas, tot den Steenen Beer (hoek « Nieuwe » nabij de Louisa- en Emmapolders) en het door wallen omgeven stadje Hulst ?

Over deze streek, met haar rijke polders tusschen dijk en kreek, vindt men onder meer stof in de «Geschiedenis van de Gemeenten uit Oost-Vlaanderen » door De Potter en Broeckaert.

Wie zet zich aan het werk voor de streek van Reinaert De Vos en het land van Saeftinge?

Een « Oud-Waaslander ».

Over Wegwijzers en Borden :

Op de wijk « De Klosse » te Zwijnaarde bij Gent, aan het kruispunt der steenwegen St. Denijs-Westrem-Seevergem en Gent-Oudenaarde is er wat eigenaardigs te zien.

Een blauw bord, gehecht aan een voorgevel, vermeldt:

Gemeente Zwijnaarde.
Oudenaarde, afstand 19 Km.

Op een ander bord, aan het volgende huis, *twintig* meter verder, luidt het :

Gemeente Seevergem.
Oudenaarde, afstand 20 Km.

In acht te nemen dat het tweede huis dichter bij Oudenaarde staat dan het eerste.

En 't is nog niet al !

Tusschen beide borden, langs den overkant der straat, geeft een wegwijzer ongeveer de juiste gulden middelmaat : 19.4 Km.

Een weinig verder, aan de herberg « De Beer » is de afstand naar Oudenaarde

a) volgens het blauw bordje 17.7 Km.
b) volgens den wegwijzer, die er *rechtover* staat, 18,3 Km.

Opgedragen aan het bestuur van bruggen en wegen.

R. B.

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

GEEL.

Het rijwielpad nevens de baan Gheel-Punt-Zammel-Veerle verkeert in uiterst slechten toestand. Vooral het baanvak Gheel-Punt wordt bij de minste regenvlaag onbruikbaar. Oorzaak : er wordt noch tijdig noch voldoende voor waterafleiding gezorgd. — Wij achten het voldoende de aandacht van het betrokken Bestuur op dezen toestand te hebben gevestigd opdat deze veel gebezigde weg, zoo spoedig mogelijk, in goeden staat zou gebracht worden.

PUTTE. — *Autobusdiensten.*

Herhaaldelijk werd er op gewezen, hoe een betere verbinding met Mechelen dringend van noode is.

De belanghebbenden hebben dan ook verwonderd opgekeken, toen zij vernamen dat van uit Mechelen, hoofdplaats van het arrondissement, autobus-diensten naar Lier, Vilvoorde, enz. ingericht werden en daarbij niet eens aan Putte-Heyst op den Berg werd gedacht. Een schoone rechte provinciesteenweg leent er zich best toe. Men hoopt dat Mechelen en Heyst op den Berg en meteen de tusschengemeenten eerlang door een autobusdienst zullen verbonden worden.

— VLAAMSCHE TOERISTENBOND —

Balans op 31 December 1923.

AKTIEF.		PASSIEF.	
1. *Vastliggend*		1. *Schulden aan de Vereeniging.*	
Mobilier	fr. 2.001.89	Bezit	fr. 1.043.45
2. *Verhandelbaar.*		2. *Schulden aan derden.*	
Kas	753.07	Stichtingsfonds	12.970.75
Bank	1.462.93	Bijdrage 1924	5.168,00
Postcheck C.	1.008.95		
Postcheck N.	5.216.78		
Uitgave	5.010.99		
Verschillende debiteuren	2.191.58		
3. *Saldorekeneing*			
Te kort	1.536.01		
	fr. 19.182.00		fr. 19.182.00

SALDOREKENING.

DEBET.		KREDIT.	
Orgaan.		*Bijdrage.*	
Uitbatingskosten « De Toerist »	39.562.70	Stortingen voor lidmaatschap.	46.679.00
Propaganda.		*Intrest.*	
Propagandaverg. Materiaal, enz.	2.840.92	Boni op geldbelegging.	439.83
Sekretariaat.		*Advertentie.*	
Wedden, huur, vuur, licht, drukwerk, onderhoud, enz.	12.554.95	Uitbating aankondigingen « De Toerist » en uitgaven	2.880.00
Plaatselijke Aktie.		*Prachtuitgaaf.*	
Bevorderen plaatselijke werking.	1.070.82	½ aandeel in de prachtuitgaaf.	492.50
Zegels.		*Uitgaven.*	
Verzendingskosten, briefwisseling, innen bijdrage enz.	3.122.51	Boni op verkoop v. verschillende uitgaven	3.104.00
Delgingsrek. op Mobilier :		*Onvoorziene onkosten.*	
Delging van 5 t.h.	105.36	Toelagen en giften	3.131.35
		Toerisme.	
		Boni op reizen, uitstappen, vaarttochten	77.73
		Delgingsrekening op Stichtingsfonds	916.75
		Te kort	1.536.01
	fr. 59.257.26		fr. 59.257.26

Begrooting voor 1924

INKOMSTEN.			UITGAVEN :	
Bijdragen :			*Sekretariaat :*	
Gewone leden	60.000		Onderhoud, drukwerk, wedden, enz.	26.510.—
Inwonende leden	8.000	68.000	*Mobilier :*	
Uitgaven :			Aankoop van Bureelmeubelen	2.000.—
Bruto verkoop		15.000	*Boekerij :*	
Interest :			Aanleggen van een boekerij	500.—
Belegging kapitaal		700	*Toerism :*	
Advertenties :			Voor het inrichten van reizen en uitstappen	3000.—
Uitbating blad, Jaarboek, enz.		5.300	*Uitgaven :*	
Toelage :			Nieuwe werken (Gidsen enz.)	10.200.—
Provincieraad Antwerpen.		3.000	*Orgaan :*	
			Uitbatingskosten « De Toerist »	42.240.—
			Propaganda :	
			Voor de propagandawerking	4.300.—
			Plaatselijke Actie:	
			Voor plaatselijke werking.	3.250.—
		fr. 92.000.—		fr. 92.000

Nagezien en goedgekeurd.
Namens de Financiëele Kommissie
De Leider :
R. Peeters.

Namens den Beheerraad :
De Voorzitter : Edward Leonard.
De Penningmeester : Frans Neyes.
Antwerpen, den 1 Januari 1924.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

GEZAMENLIJKE UITSTAPPEN.

OP ZONDAG 29 JUNI : Uitstap naar de Maasvallei (inlichtingen elders in dit nummer).

OP ZONDAG 6 JULI : Uitstap naar Assche en Hekelghem met bezoek aan de abdij van Affligem (inlichtingen elders in dit nummer).

OP ZONDAG 20 JULI : Waterreis naar Walsoorden met bezoek aan Hulst.

AALST.

OP 29 JUNI : Uitstap (trein en tram) naar Ninove (hoofdkerk, Koepoort), Pamel (aardbezienmaal op den Ledeberg), Strijtem (Teutenberg, kerk) en O.L.Vr. Lombeek (mooiste kerk van West-Brabant ; merkwaardig houtsnijwerk). Vertrek uit Aalst met den trein van 10.12 ure. Terug te Aalst te 19.17 ure. Tram Ninove-Schoon Verbond ; daarbij een achttal Km. te voet.

De fietsers vertrekken te half tien aan « Den Haring » ,

OP 8 JULI (Kermis-Dinsdag) : Bezoek aan het kasteel van Gaasbeek. Liefhebbers van een autotochtje, wendt u tot een der beide afgevaardigden. Prijs ongeveer 10 fr.

ANTWERPEN.

OP ZONDAG 22 JUNI : In samenwerking met Mechelen. Uitstap naar Rijmenam en Keerbergen. Vertrek uit Antwerpen-Centraal te 7.16 ure. Aankomst te Mechelen-Neckerspoel te 8.02 ure of aan 't Groot Station te 8.05 ure. V.T.B.ers uit de dorpen tusschen Antwerpen en Mechelen kunnen insgelijks aansluiten.

OP ZONDAG 29 JUNI : Uitstap naar 't gekende Peerdsbosch. Bijeenkomst en vertrek om 2 ure zeer stipt aan den Ouden Bareel, Merxem. In groep en te voet naar den Kleinen Barreel. Wandeling in 't Peerdsbosch onder deskundige leiding, om te eindigen circa 6 ure te Brasschaat waar samentreffen met de Antwerpsche fietsers in een lokaal door de leiding aan te duiden. (Aansluiting van Merxem, Kappellen, Schooten enz. zeer gewenscht).

FIETSGROEP.

Let op ! Leden-fietsers die groepsreizen hebben voor te stellen kunnen dit altijd doen aan den groepsleider ; hunne voorstellen zullen worden onderzocht en zoo mogelijk uitgevoerd bij een naaste gelegenheid.

OP ZONDAG 22 JUNI : Vertrek om 8 ure stipt hoek Belgielei en Mercatorstraat naar Emblehem, waar zwemgelegenheid is, en Lier ; verder over Linth, Hove naar Edegem.

De Vormingsgroep vertrekt om 2 ure stipt aan Berchemkerk naar Edegem. Beide groepen vinden elkaar te Edegem en keeren samen naar de stad via het Nachtegalenpark terug.

OP ZONDAG 29 JUN : Vertrek om 8 ure stipt Schijnpoort tramhalt, naar Kalmpthout over Kappellen. Terug over Maria ter Heyde en Brasschaat. Aankomst aldaar circa 6 uur. Samentreffen met deelnemers aan den V.T.B. uitstap van 't Peerdbosch.

OP ZONDAG 6 JULI : Deelname aan den uitstap naar Assche en Hekelgem.

BRUSSEL.

OP ZONDAG 22 JUNI : In samenwerking met Mechelen uitstap naar Keerbergen en Rijmenam. Vertrek uit Brussel-Noord om 7.34 ure. Aankomst te Mechelen om 8.03 ure. Vandaar nemen wij de stoomtram naar 't Zw. Water waar de tocht door de Keerbergsche bosschen begint.

OP ZATERDAG 28 JUNI : Nachtwandeling onder den sterrenhemel. Bijeenkomst aan de Beurs te 23 uur. Bijwoning van den Zonsopgang rond 4 ½ uur op 29. Terugkeer met den eersten ochtendtram. In geval van regen gaat de uitstap niet door.

OP ZONDAG 6 JULI : 2de uitstap naar 't Zoniënbosch met bezoek aan de Arboretums. Nadere bijzonderheden in volgend nummer.

FIETSGROEP.

OP ZONDAG 22 JUNI : Deelname aan den uitstap naar Keerbergen. Vertrek om 8 ½ uur aan de Teichmannbrug (groote spoorwegbrug bij de statie van Schaarbeek). Terugkeer over Haacht (ongeveer 60 Km). Knapzak meenemen.

GEERAARDSBERGEN.

OP ZONDAG 20 JULI : Fietstocht naar Aalst, bezoek aan de merkwaardigheden der stad (Musea, enz.).

GENT.

WOENSDAG 18 JUNI : om 8 uur, in de « Wapens van Zeeland », Korenmarkt, Oproep voor de V.T.B.ers die wenschen tijdens de kermisweek te reizen. Samenstellen van reisplan.

OP 6 JULI : Openluchtvertooning te St Martens-Laathem. Opvoering van Caïn door het Vlaamse Volkstoneel onder leiding van Dr. O. De Gruyter. De leden V.T.B. genieten 25 o/o vermindering op de plaatsen. Zie omstandig programma volgend nummer.

Er kan van nu af worden gezegd dat er wordt gedacht aan de inrichting van een Breugheliaansch banket voor de V.T.B.ers.

OP 20 OF 27 JULI : Gezamenlijke reis naar Knokke.

Begin Augustus : Uitstap naar Antwerpen met bezoek aan den Dierentuin. Uitvoering van de Rubenscantate.

HAACHT.

OP ZONDAG 22 JUNI : Deelname aan den uitstap naar Rymenam en Keerbergen voor de leden van Haacht en omstreken. Ontmoeting van de Mechelsche V.T.B.ers te Keerbergen om 10 ½ uur bij den heer Jos. Verelst « In de Lelie » nabij de kerk. — Bijeenkomst te Haacht om 9 ¾ uur bij de Wwe. A. Vanderhoeven, Gemeenteplaats. Iedereen op post.

HERENTALS.

OP ZONDAG 27 JULI : Eerste gewestelijke landdag. De HH. Afgevaardigden der provincie Antwerpen willen zoo goed zijn alle uitstappen op dien dag te richten naar Herentals, het hartje der Kempen. De plaatselijke afgevaardigde de heer Van Hove C., Bovenpoort, 4, Herentals, geeft met genoegen van heden af alle inlichtingen.

LEUVEN.

ZONDAG 22 JUNI : **Fietsersclub.** Vertrek om 8 uur stipt aan de statie. Wandeling over Rotselaar, Haacht, Keerbergen tot Rymenam. We zoeken de V.T.B.-ers van Mechelen op in de bosschen. Terugtocht over Bonheyden, Muyzen, beurt in twee groepen : **per fiets en per autobus.**

ZONDAG 29 JUNI : Groote uitstap naar de Maasvallei. Zie inlichtingen elders in dit blad.

ZONDAG 6 JULI : **Uitstap naar Waterloo, dwars door het Zoniënwoud.** Deze uitstap gebeurd in twee groepen : **per fiets en per autobus.** De reis gaat over : Vier Armen-Groenendaal-Groote Hut-Waterloo. In Waterloo beklimming van den Leeuw. Terugtocht over « La Chasse du Comte de Flandre », Welriekende, Jezus Eik, Tervuren. Gansch de tocht bedraagt maximum 70 Km. waarvan 35 Km. door de heerlijke en lommerrijke dreven van het Zoniënwoud. Knapzak medenemen.

1ste groep : Fietsers : Vertrek Leuven statie, om 7.30 uur zeer stipt. Langs de vesten tot de Tervuerensche Poort. In het Zoniënwoud bij tusschenpoozen kort oponthoud op de mooiste plekjes van het bosch.

2de groep : Autobus : Prijs per deelnemer 15 fr. te storten bij de inschrijving in ons lokaal « Hotel St. Jan », Statieplaats, Leuven, ten laatste op Zondag 29 Juni. Per autobus 20 plaatsen. Misschien 2 en 3 autos. De eerste ingeschrevene hebben de eerste plaatsen. Vertrek om 8 uur zeer stipt aan het stadhuis. Autobus(sen) en fietsers rijden zooveel mogelijk samen.

In 't Vooruitzicht :

ZONDAG 20 en MAANDAG 21 Juli : Tweedaagsche uitstap naar de mooie streek van Zuid-Vlaanderen. Nadere bijzonderheden in volgend nummer.

ZONDAG 27 JULI : Fietstocht naar Herentals, gewestelijk V.T.B. Landdag. Zie volgend nummer.

MECHELEN.

OP ZONDAG 22 JUNI : Uitstap naar Rymenam en Keerbergen onder bevoegde leiding. Vertrek uit Mechelen met stoomtram aan 't Staatsstation te 8.15 uur of aan Neckerspoelstation te 8.23 uur. Afstappen aan 't Zwart Water ; te voet langs de bosschen tot Rymenam (3 Km.) ; wandeling door 't dorp ; te voet langs de « Zeept » (heuvelland) naar Keerbergen. Hier middagmaal (knapzak meebrengen). Langs de bosschen naar het « Veen ». Bezichtiging : mooie hoekjes. Vertrek te 6.12 uur aan 't Hotel te Keerbergen (te midden de bosschen). Aankomst te Mechelen : 7 uur.

N. B. De V.T.B.ers uit Antwerpen-Brussel-Vilvoorde enz. zullen aan 't station opgewacht worden.

OP ZATERDAG 28 JUNI : De leden die wenschen de nachtwandeling met de Brusselsche vrienden mee temaken vertrekken te 22.35 uur.

OP ZONDAG 6 JULI : Uitstap voor fietsers en voetgangers naar het Zoniënbosch. Nadere bijzonderheden in 't volgend nummer.

Oproep aan de Mechelsche Fietsers. — V.T.B.ers die graag onze fietsuitstappen medemaken worden verzocht zonder uitstel naam en adres te zenden aan den heer L. Van den Hove, V. Benedenlaan,59

ST. NIKLAAS.

OP WOENSDAG 25 JUNI (Kermiswoensdag) : Uitstap naar Overmeire-Donk. Boottocht op het meer.

Schikkingen : Vertrek uit St. Niklaas (samenkomst aan de statie) om 11.03 uur (voormiddag). Vertrek uit Hamme per stoomtram om 11.30 uur Aankomst in de Donk om 12.17 uur. Er is gelegenheid om te middagmalen in aangesloten V.T.B. Hotel.

Terugkeer uit Overmeire-Donk : 6.33 uur namiddag ; uit Hamme : 9.18 uur. Naar verkiezen : knapzak mee of niet.

In vooruitzicht : Uitstap naar Brussel. Bezoek aan Museum. Wandeling in het Zoniënbosch. Zoo mogelijk met tak Brussel. (Inlichtingen volgend nummer).

TISSELT.

OP ZONDAG 22 JUNI : Fietstocht langs de Scheldeboorden. Vertrek bij de kerk om half een.

VILVOORDEN.

OP ZONDAG 22 JUNI : Deelname aan den uitstap naar Rymenam en Keerbergen. Vertrek per trein te 7.50 uur. Aankomst te Mechelen te 8.03 uur. Wij rekenen op een flinke opkomst.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. ST. JANSPLAATS 29 ANTWERPEN — POSTCHEKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 13 **1 Juli 1924**

De Abdij van Affligem

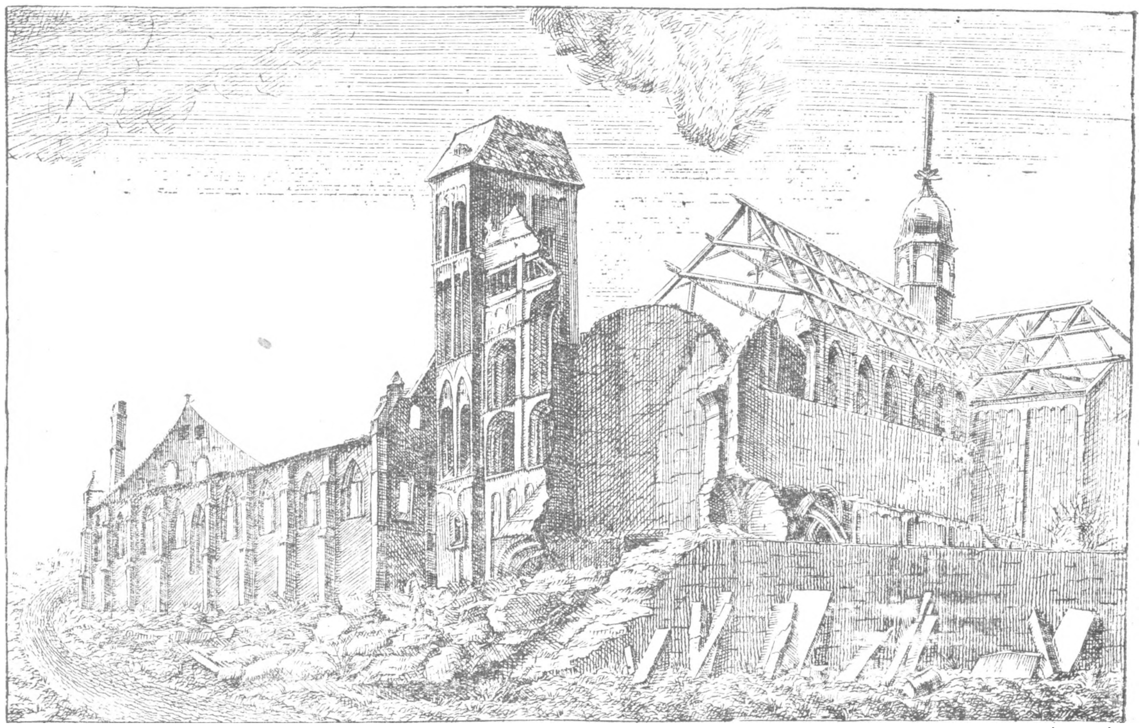

dess. par Fr. Roucet LA RUINE D'AFLIGHEM, ABBAYE EN BRABANT. grav. par le même

De Abdij van Affligem tijdens hare verwoesting door de sansculotten. (Naar Roucet).

Geen enkele tusschen de nog bestaande abdijen van Vlaanderen waarvan het hedendaagsche voorkomen voor den met haar roemrijk verleden eenigszins vertrouwden bezoeker

op 't eerste zicht, zoo 'n geweldige ontgoocheling bezorgt dan het oude, eerbiedwaardige Affligem.

Daar waar de verbeelding een monumentale abdijkerk, rijke kloostergebouwen en een pronkerig abtskwartier had opgetimmerd verschijnt niet meer dan een schamel neo-gothisch klooster, waar niets aan de vroegere grootheid schijnt te herinneren.

Van Affligem kan men trouwens hetzelfde getuigen als de Transvaler van zijn vierkleur:

Veul stormen heb jij doorgestaen.

Niet alleen neemt het aantal monnikken toe, maar ook het tijdelijk bezit vermeerdert in omvang. In 1129 wordt er een nieuwe abdijkerk, een prachtexemplaar van een romaansch bedehuis opgetrokken, stichtingen worden uitgestuurd naar Neer-Waver, Frasnes, Bornhem, Laach, Vlierbeek, en Sint Andries bij Brugge. In weerwil van al dezen welstand blijft er de strenge kloostertucht in eere, ook om hunne intellectueele ontwikkeling zijn de monnikken van Affligem gunstig bekend. In 1146 komt de Heilige Ber-

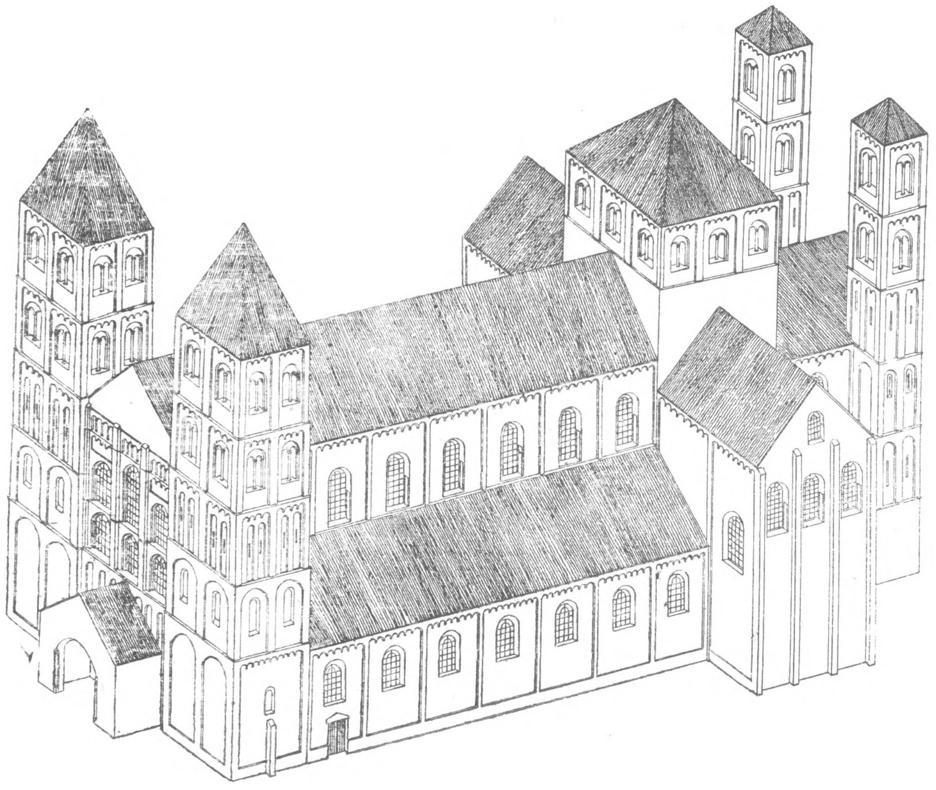

Abdijkerk te Affligem.
Oorspronkelijke toestand, volgens reconstructieteekening van Dr.Ir. Stan Leurs.

Maar ook tusschendoor bloeiperioden waarvan nog enkele herinneringen in de schaduw van het nieuwe klooster bewaard bleven.

De oorsprong van Affligem heeft iets romantisch : roofridders, hun beroerde leven moede, zullen zich van de wereld terugtrekken. In het bosch van Affligem bouwen ze in 1083 een bidplaats en enkele hutten, andere menschen, vromen of boetelingen komen hen daarna vermeerderen en zoo groeit in drie jaar tijds deze kolonie van eremijten tot een regelmatig erkende abdij. Dank zij de steun der Pauzen en vooral van de Hertogen van Brabant verheugt zich weldra de jonge kloostergemeente in een schitterende bloei.

nardus Affligem bezoeken; ofschoon de monnikken er maar weinig voor voelden, om op zijn voorstel in te gaan, om zich bij de cistercienzers aan te sluiten, nam hij toch een gunstigen indruk van de abdij mede. Hij werd namelijk door een in den kloosterwand staande Lieve Vrouwebeeld (Onze Lieve Vrouwe van Affligem) gegroet, met « Ave Bernarde. » De mooie romaansche kelk, waarvan zich de Heilige bediende, wordt thans nog in de abdij bewaard.

De op alle gebied schitterende toestand der jonge abdij, zou echter welhaast moeielijkheden met de buitenwereld voor gevolg hebben. Op het einde der XIIIe eeuw beginnen de her-

togen, in plaats van de vroegere giften, zware lasten op te leggen; een eeuw vroeger reeds hadden zich enkele stichtingen o.m., Vlierbeek, Laach, Sint Andries van het moederklooster afgescheurd. De economische toestand der abdij schitterend tot in het begin der XIV eeuw,—de landbouw en de hiermede gepaarde ontginning van woeste gronden en vooral de uitbating der steengroeven van Meldert verzekerden haar een rijk inkomen — werd na dien tijd minder gunstig. De monnikken begonnen het bestuur en de uitbating hunner goederen meer en meer aan vreemden over te laten,om zich zelf meer uitsluitend aan godsdienstoefeningen en mystische beschouwingen te kunnen wijden. Uit dit completieve leven werden ze welhaast opgeschrikt door de oorlog tusschen Vlaanderen en Brabant in 1333. De monnikken ontruimden het klooster dat korts daarna wordt verwoest. Na het herstel der kloostergemeente had deze zwaar te lijden onder inwendige twisten; ten slotte werd haar Willem van Croy als abt-commendataris opgedrongen; later werd spijts den verwoeden tegenstand der kloosterlingen de abdij in 1514 ingelijfd bij het nieuw gestichte aartsbisdom Mechelen, toestand welke zou blijven voortduren tot aan de fransche revolutie. De aartsbisschop was tevens abt van het klooster en beschikte als dusdanig over het grootste gedeelte der inkomsten ; de werkdadige leiding der kloostergemeente werd door den prior waargenomen.

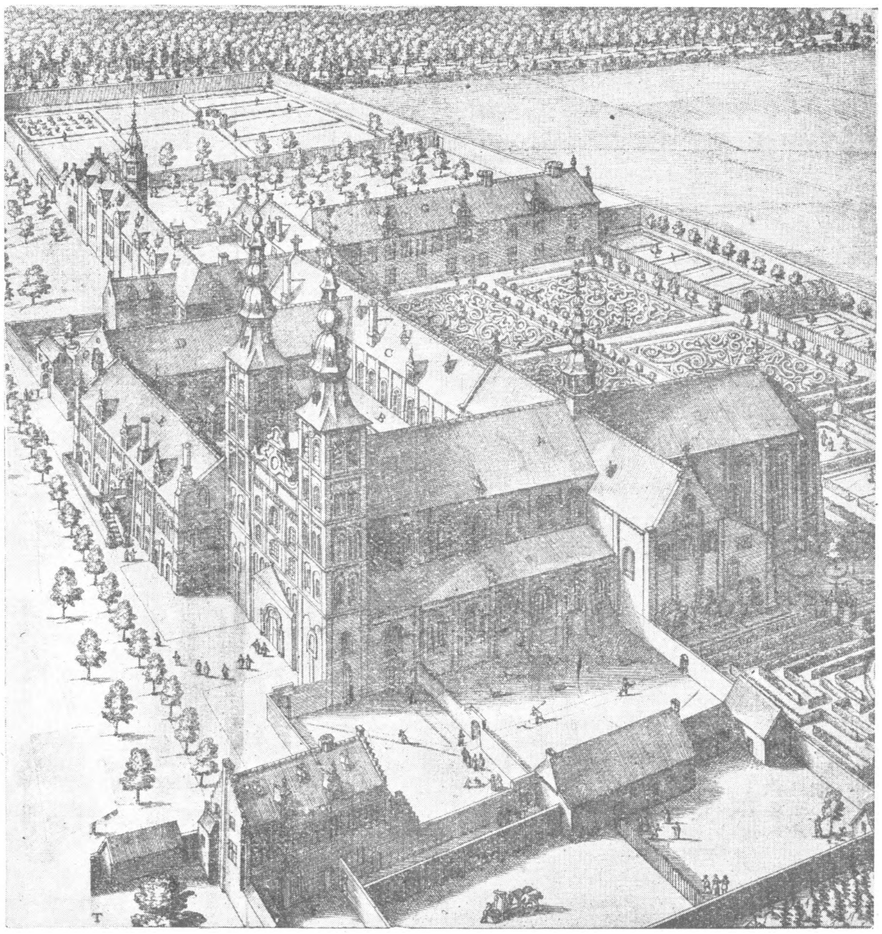

Abdij Affligem in de XVIIe eeuw. (Naar Vorsterman.)

Van de miserie van den tachtigjarigen oorlog krijgt de abdij goed haar part. Door Spaanschen en Staatschen wordt de abdij beurtelings geplunderd, in 1580 wordt door een geuzenbende de kerk totaal uitgebrand. De kloosterlingen zwerven van de eene plaats naar de andere en trachten zich intusschen aan de voogdij van den Mechelschen aartsbisschop te onttrekken. In 1602 keeren de monnikken

terug en Affligem gaat nu een tamelijk lange periode van kalmte en rust tegemoet. De toestand der abdij mag over het algemeen gunstig worden genoemd en op het einde der XVIIIe eeuw treedt o.m. onder de leiding van den bekwamen prior Beda Regaus een tweede bloeitijdperk in.

Helaas de zwanezang van het oude Affligem ! In 1724 verschijnen hier de Sansculotten van Pichegru. Na een reeks knevelarijen wordt in 1796 het klooster opgeheven. De gebouwen werden onmiddellijk aan de verwoesting prijs gegeven.

In 1838 werd de Affligemsche gemeente opnieuw gegroepeerd te Dendermonde, in de oude gebouwen van het Capucijnenklooster. In 1868 werd eindelijk door de zorgen der Dendermondsche abdij Affligem weer hersteld.. Maar hier was niet veel meer dan de plek zelve over. De franschen en hunne handlangers hadden een buitengewonen ijver aan

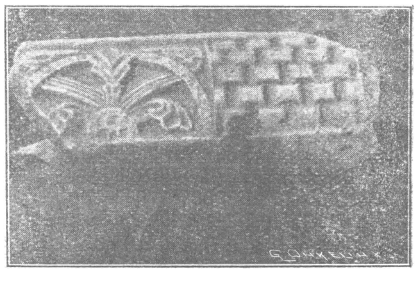

Oude abdijkerk van Affligem. Fragment kroonlijst.

den dag gelegd, om Brabant's eerste abdij zoo spoedig mogelijk met den grond gelijk te maken.

Van de mooie vroeg gotische kloostergebouwen met sierlijke kloosterpand omstreeks 1250 onder abt Joannes opgetrokken staat niets meer recht, alleen enkele zeer interessante architectuurfragmenten rechts en links ter plaatse opgedolven, blijven in de huidige abdij bewaard. Een bouwvallig stuk zijbeukmuur is alles wat er rest van de abdijkerk. Deze werd in 1129 opgetrokken en was in haren oorspronkelijken toestand een der meest vooraanstaande gewrochten welke de romaansche architectuur in Noord-West Europa voortbracht. Niet minder dan vijf torens bekroonden het bouwwerk. Twee ervan flankeerden den monumentalen voorgevel, een derde prijkte op de viering, de twee overigen vergezelden de choorsluiting. Deze kerk in wier bouwtrant Normandische invloeden zich kruisten met deze uit het Rijnland, vertoonde van binnen afwisselend zware. en lichtere pijlers en was met een vlakke zoldering afgedekt. Onder abt Robertus (1203-1224) werd de kerk met kruisribben gewelven op langwerpig grondvlak overkluisd ; dit werk is misschien wel de eerste uiting der gothiek in Brabant. Uit de oorlogsgebeurtenissen van 1333 kwam het bedehuis leelijk toegetakeld; het heele oostelijke gedeelte, de drie torens incluis lag in puin ; het choor werd onder abt Wolmeroy (gestorven in 1370) herop gebouwd ; de torens echter niet.

Het uitbranden der kerk op het einde der XVIIe eeuw had het instorten van een gedeelte der gewelven voor gevolg.Deze werden hermaakt rond 1625 ; bij dezelfde gelegenheid werden de oorspronkelijke romaansche vensters door gothische vervangen.. Korts voor hare verdwijning zou de kerk nogmaals ingrijpende wijzigingen ondergaan. In 1764 werd een begin gemaakt met de algeheele verbouwing der kerk in klassicistische stijl, volgens ontwerp van den beroemden architect Dewez. Later dacht men er aan het heele klooster in dien stijl om te werken, tot een eenheidsvol monumentaal complex eveneens volgens plannen van voornoemden meester. Het werk was pas aangevangen, toen de Fransche overweldigers opdaagden. Aan de systematische vernieling van kerk en abdijgebouwen door deze laatste ontsnapte slechts « het bisschoppenhuis », een XVIIe eeuwsche vleugel in de gewone Brabantsche bak- en bergsteenarchitectuur en daarbij aansluitend een barokke zandsteenen gevelpartij van 1720. In den buitenwand naar de zijde van den tegenwoordigen kloostertuin heeft men een vroeg renaissance poortje in keurige arabeskenstijl in gemetseld

De overige gedeelten der huidige abdij werden circa 1880 in triestige neo-gothiek opgetrokken.

Dr. Ir. STAN LEURS.

Waterreis naar Walsoorden met bezoek aan Hulst

Op Zondag 20 Juli richt de V. T. B. zijn 2de waterreis in. Wij vertrekken aan de vlotbrug Steen om 8 uur stipt en komen rond half elf te Walsoorden aan.

Om elf uur per tram naar Hulst. Wij worden er officieel ontvangen en zullen er buiten andere merkwaardigheden te zien krijgen : het Stadhuis, het Landshuis, de Kerk en de eeuwenoude Vestingen.

Om 6 uur 's avonds terug per tram naar Walsoorden waar we rond 7 uur aankomen en dan rechtstreeks naar Antwerpen afvaren.

N. B. Er is zeer veel kans dat we te Hulst op een goedkoop mosselpartijtje onthaald worden, en voor hen die het niet weten : het geldt hier de beste van alle mosselsoorten de heerlijke Philippinsche.

Alleen leden kunnen aan den boottocht deelnemen.

PRIJS : Fr. 16 (tramrit Walsoorden-Hulst heen en weer inbegrepen). — Inschrijvingen worden op het Sekretariaat aanvaard van 3 Juli af. Het aantal deelnemers is beperkt.

Lourdes

Een cosmopolitisch stadje van een 9000 inwoners.

Een typisch stadje, niet door zijn kunstgebouwen, noch zijn ligging, noch algemeene grootschheid of pracht, noch in zijn zeden, maar in en door zijn groei.

Een 75-tal jaren geleden was Lourdes onbekend in het wereldgebeuren.. Wel had het belang voor zijn omgeving door zijn markten en kermissen, de meest befaamde, na Tarbes, van die streek ; wel kende het vooral in den zomer een drukke beweging van handels- en badgasten, die met hunne rijtuigen in grooten getale naar Tarbes, Bagnères de Bigorre en

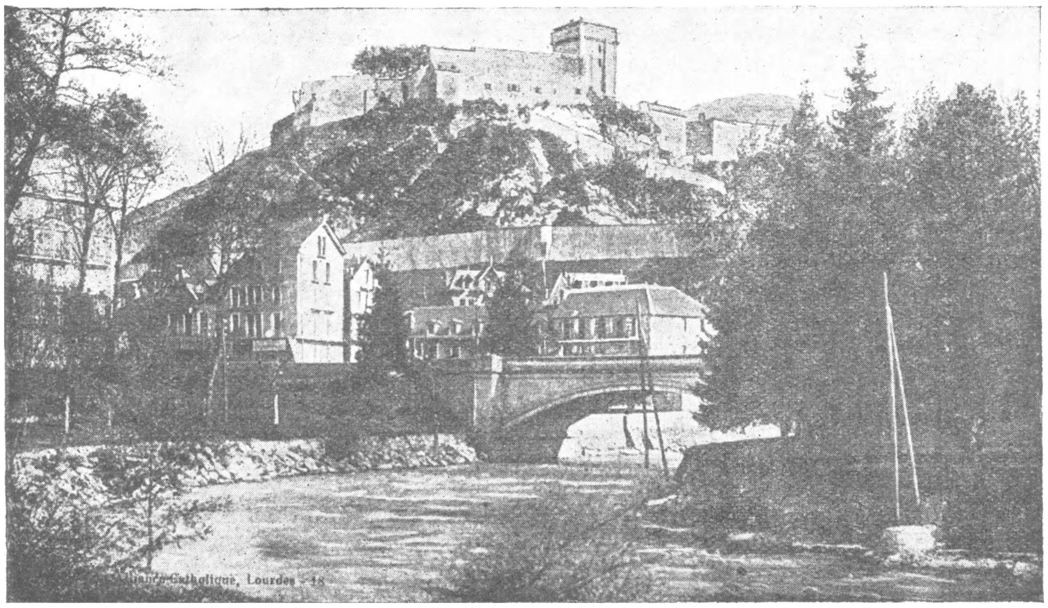

LOURDES. Het Fort.

Pau trokken ; wel had het in de plaatselijke geschiedenis en soms ook in de wereldgeschiedenis een rang ingenomen, omdat het op een scherpe rots, aan wier voet de Gave bruischt, een eeuwenoud kasteel bezit. Maar... wie kende over 75 jaar Lourdes ?

Thans is het wereldbekend. En 't valt niet te loochenen. Want overal — bijzonder in het nieuwe Lourdes — stoot men op monumenten en andere gebouwen, die giften zijn van vreemde naties. Zelfs de honderden handelshuizen dragen dat cosmopilitisch karakter. Haast op elke vitrien wordt een serie daarbinnen gekende talen aangekondigd, serie die nog verandert naarmate de groepen bedevaarders in het stadje aanwezig.

In 1858 beweerde een arm meisje, dat O. L. Vrouw haar verschillende malen verschenen was en haar met een zending belast had. 't Werd in het stadje een strijd tusschen waarzijn en onmogelijk zijn. 't Gerucht verspreidde zich in den omtrek; volk stroomde naar de plaats der gebeurtenis: een onregelmatig acht meter diepe, twaalf meter breede en vijf meter hooge rotsholte,met even op zij en iets hooger,op een tien meter van den grond,een eivormige kleine holte of nis, gelegen op de Gave buiten het stadje;lijk de kringen door een in 't water geworpen steen, zoo werd het rumoer en de beweging grooter ; wonderbare genezingen gebeurden ; de politie trad op ; de toestand verergerd.

Na goedkeuring der Katholieke Kerkelijke Overheid werd dit oord een bedevaartplaats. 't Volk stroomde toe ; kerken en kloosters werden gebouwd ; grootsche pleinen aangelegd; monumenten opgericht: 't nieuwe Lourdes was geboren.

Maar jawel, waar menschen samenkomen, daar zullen al spoedig handelaars hun tenten opslaan. 't Oude Lourdes veranderde. Huis voor huis werd omgezet in winkel en gasthof, nieuwe werden voor dit doel bijgebouwd. Lourdes verloor zijn eigen schoonheid, zijn eigen uiterlijk ; Lourdes was geen Pyreneesch stadje meer; eer een profaan badstadje, waar menig huis in zijn bovendeelen nog den ouden stempel draagt,maar van onder een kind is van den modernen handelsgeest.

Kunst is er te Lourdes om zoo te zeggen niet te vinden. Zelfs niet in het nieuwe gedeelte. Luister en rijkdom wel. Geld is er genoeg besteed ; rijke grondstoffen zijn er genoeg verbruikt; maar dat alles alleen schept geen echte kunst. En kunstenaarshanden hadden nochtans hier zooveel schoonheid kunnen weven.

In zijn betrekkingen met vreemdelingen spreekt een Lourdenaar zooveel hij 't kan de Fransche taal ; met zijn streekgenooten gebruikt hij het Bearneesch, insgelijks een Romaansche taal. Deze taal was vroeger volop in voege en werd zelfs aan de Fransche hoven gesproken. Zij had hare letterkunde en werd gebruikt in staatkundige verhandelingen. Na den dood van Hendrik IV en Lodewijk XV verminderde echter haar invloed. Hier volgen enkele voorbeelden :

Qué bat soupa ? Gaat gij avondmalen ?
Qu'a hèit béroi d'ja. Het is een schoone dag.
Bounjour ! Bounsouèr ! Goeden dag ! Goeden avond !
Et cèou quey négré. De hemel is duister.
Qué hé calou. Het is warm.

De groote volkstoeloop begint in Mei en eindigt in October. Men schat op 1.500.000 aankomenden per jaar.

Groote luxe-hotels, gelijk in de badsteden, zijn er om zoo te zeggen niet. De meeste zijn er voor den burgerstand. De prijzen zijn redelijk. Voor de maanden Oogst en September doet men best tijdig te verwittigen; tijdens die maanden zijn ook de hotelprijzen duurder.

Langs smalle, kronkelende, klimmende en dalende straatjes — ge moet, als ge een stad bezoekt, niet altijd de breede hoofdbaan nemen — bereikt ge de oude burcht van Lourdes.

Gelegen op een 42 meter hooge rots, schijnt het slot de gansche streek te willen beheerschen. Historische en legendarische geschiedenissen zijn er aan verbonden : hoe kan het anders als ge een eerbiedwaardigen ouderdom achter u hebt. Mogelijk heeft de Romeinsche standaard er nog op geprijkt;in de VIIIe eeuw ontrukte Karel de Groote het aan de Sarazenen ; later zwaaiden de Engelschen er den scepter. Van den wederzijdschen haat en begeerlijkheid der leenheeren bleef het natuurlijk niet gespaard ; te vergeefs hebben ook de Protestanten getracht er meester te spelen. Het werd later het verblijf van het leger van den gouverneur der provincie. Onder Lodewijk XIV werd het — schande na zulk een militair verleden — tot staatsgevang ingericht, bestemming die het bleef behouden tot onder Napoleon I.Dan kreeg het een meer edeler rol: het werd krijgsgasthuis. Maar weinig tijd daarop — 't rad der fortuin is wisselvallig — verviel het tot den rol van kazerne of eenvoudige voorradingsbergplaats.

Thans is men het aan 't opschikken. Een museum van Pyreneesche folklore en curiosa is er onder gebracht, museum dat menig moois bevat en gedurig wordt aangevuld.

Zoo heel belangrijk is de bouw van het kasteel op zich zelf niet. Van op den donjon hebt ge een wijdsch vergezicht op de stad met haar ongelijke zwarte daken,haar kronkelende straten, haar grootsche plein, haar kerken en kloosters, en als achtergrond het Pyreneesch donkergroen gebergte. Daartusschen slingert zich de Gave als een reusachtige slang, die de gesmolten sneeuw der Pyreneesche ijsvelden van Gavarnie langs de Lavendanpleinen en Argèles door Lourdes voert, al daar eene bocht beschrijft en met onstuimige vaart bij Bayonne in de Adourivier uitloopt.

Langs den rotsweg daalt ge, naar de groote brug toe. Over de reusachtige pleinen trekt ge naar de kerken toe, langs het bronzen standbeeld van den H. Michaël, « qui valse sans grâce sur la tête renversée d'un vague notaire déguisé en démon » (Karel Huysmans) ; langs den granieten, twaalf meter hoogen, door de Bretoenen opgerichten en door Hernot in 1900 vervaardigden Calvarieberg ; langs het op een hoog voetstuk geplaatste gekroonde O. L. Vrouwbeeld van Raffl.

Vóór u staan de twee of liever de drie kerken : beneden de Rozenkranskerk ; hooger de krocht of onderkerk, en daarbovenop de Basiliek.

De bouw van de krocht of onderkerk was voltrokken in 1866. Oorspronkelijk had zij twee ingangen ; later werden deze gesloten en vervangen door één middengang. De kerk is klein, kort en laag van verdiep, voorzien van zware steunen. Ze telt een vijftal kapellen.

De Basiliek, naar de plannen van bouwmeester Hippolyte Durand in Gothischen stijl der XIIIe eeuw opgericht, werd voltrokken in 1869. Zij is 51 meter lang en 21 meter breed. Langs buiten is ze van Lourdeschen steen, de binnenbekleeding is in witte steen van Angoulème. Het hoofdaltaar, in wit Carrarsch marmer, is van Bresson en Bonnet. Rond het hoofdaltaar bevinden zich vijf kapellen en tien zijkapellen, deze zijn van de middenbeuk door een ijzerwerk afgesloten.

De Rozenkranskerk,een werk van architekt Hardy uit Pau, heeft den vorm van een Grieksch kruis, is 48 me er lang en 52 meter

breed, beslaat een oppervlakte van 2000 meter en kan 7 à 8000 man bevatten. Eigenlijke vensters ontbreken, de kerk ontvangt haar licht langs de koepel en de daken van het portaal. Het hoofdaltaar is van rood graniet en Carrarsch marmer. Op de absides der vijftien kapellen zijn mozaïken aangebracht, de vijftien mysteriën verbeeldende en waarvan enkele van echten kunstzin getuigen.

Zoowel de Basiliek als de Rozenkranskerk zijn rijk versierd : marmer en andere kostbare stoffen zijn er niet gespaard. Maar de stille eenheid, die de kunstzin alleen vermag voort te brengen, heerscht in geen van beiden. Van buiten gezien is de basiliek in zijn grauwwitten steen, zijn slanken vierkanten toren, zijn eenvoudig streng-gothisch uitzicht veruit het schoonste.

Deze drie kerken zijn eigenlijk opgericht ten dienste der bedevaarders. De eigenlijke parochiekerk is gelegen midden het oude stadsgedeelte, niet ver van het station. 't Is een nog niet voltooide kerk, wier bouw in romaansch-byzantynsche stijl begonnen werd in 1876.

In de rotsen, nevens de kerken, kronkelt een smal pad langzaam naar boven, langs wier wanden een imposanten kruisweg is aangebracht. De beelden zijn levensgroot, evenwel zonder hooge kunstwaarde. De weg is eenig-mooi, door de prachtig-wijdsche panorama's, die onderwege voor uw oogen zich ontrollen.

Lourdes is in hoofdzaak een bedevaartplaats. Maar zachtjes-aan wordt Lourdes een centrum van toerisme.

Van hier uit worden dagelijks honderden uitstappen per auto, trein of te voet ondernomen. En zij zijn voorzeker de moeite waard. Tientallen auto's vertrekken dagelijks naar de Grotten van Betharram langs het oude, echt-Pyreneesch St.Pé;naar het meer luxueuse Cauterets en de sneeuwvelden van Gavarnie ; honderden personen gaan dagelijks met den kabeltram naar den Pic du Jer, van waarop men overheerlijke panoramas op den omtrek heeft; honderden trekken dagelijks met den trein naar Cauterels, en velen trekken te voet langs de bruischend-wilde watervallen naar de Pont d'Espagne en de Lac de Gaube : autotochten naar Eaux-Bonnes, Luchon, Biarritz en Hendaye zijn niet zeldzaam. Voeg daarbij de talrijke uitstappen te voet in het gebergte.

Lourdes wordt een centrum voor den toerist, juist omdat het door zijn groot aantal hotels en garages, het aan de toeristen zoo gemakkelijk maakt om uitstappen in te richten.

E. W. H.

Hulst

Het zal voorzeker menigeen aangenaam zijn een opstelletje te lezen over het aloude Hulst. Inzonderheid zal het diegenen interesseeren, welke op Zondag, 20 Juli aanstaande. de boottocht naar Walsoorden meemaken. want te dier gelegenheid brengt de Vlaamsche Toeristenbond een bezoek aan deze plaats.

Vooraleer wij het onderwerp zelf ontwikkelen,moeten wij ons hier van een plicht kwijten : Wij moeten Hulst dank zeggen ! Hulst is, in Nederland de plaats geweest, dewelke het eerst den weg naar den Vlaamschen Toeristenbond heeft gevonden. Onze eerste Nederlandsche leden waren Hulstenaars,en het was de kranige heer A. M. Boone (thans afgevaardigde voor heel Zeeuwsch-Vlaanderen). die de eerste plaats wist te veroveren in den prijskamp, welke wij in de maand December uitschreven voor het aanwerven van het grootste aantal nieuwe leden gedurende genoemde maand. De heer Boone wierf toen niet minder dan 51 nieuwe leden aan ! Het dient ook gezegd, dat Hulst ons tot heden toe, steeds even trouw en even aktief is gebleven.

***

Aan een gedeelte van Oost-Vlaanderen en het Land van Waas, grenst een streek dewelke de « Vier Ambachten » heet; in het begin van de Xe eeuw reeds vermeld en waarvan de hoofdplaatsen respectievelijk zijn : Hulst. Axel, (nog een plaats die, in den jongsten tijd, dank zij toetreding van tientallen leden. mede de 13,000 hielp bereiken), Assenede en Bouchoute (België).

Hulst is het centrum van Oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen. In de XVe eeuw werd Hulst door muren omsloten en twee eeuwen nadien in vesting herschapen.. De omheining uit dien tijd, een meesterstuk van vestingbouw, bleef met zijn wallen en grachten geheel behouden.

De nu nog bestaande poorten : Bagijne Poort, Gentsche Poort en Dubbele Poort,werden aangebracht, de twee eerstgenoemde in 1500, de andere zes jaar later. Krijg en belegering hebben Hulst menigmaal aangetast. De Noormannen zouden hier hebben huis gehouden op de voor hen gebruikelijke wijze. In lateren tijd hebben Nederlanders,Spanjaarden, Oostenrijkers en Franschen om Hulst gestreden. In 1591 werd het door Prins Maurits en in 1645 door Prins Frederik Hendrik ingenomen.

Het Landshuis, vroeger de vergaderplaats van het Bestuur van het Ambacht, gelegen in de Steenstraat, werd in 1655 opgericht ; het

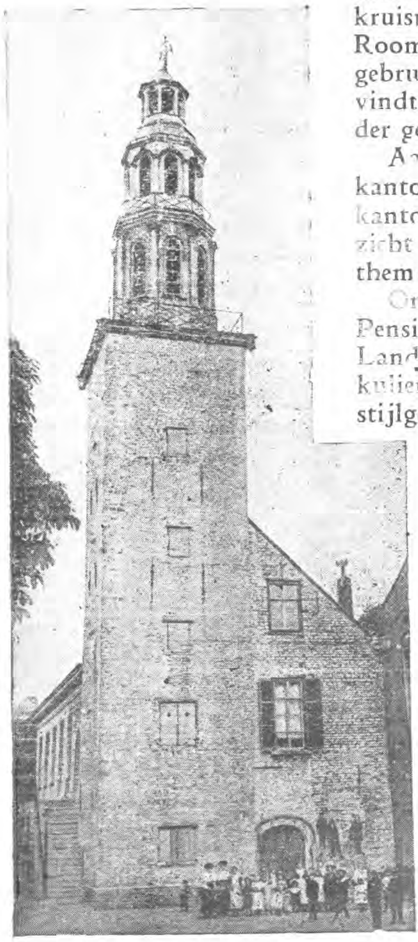

Hulst. Het Stadhuis.

werd in 1822 hersteld en is thans eigendom van de Gemeente. Men ziet er een schilderij van Jordaens, Mozes met de Tafelen, voorstellend.

Op de Groote Markt : het Stadhuis, gebouwd in 1455, na brand herbouwd rond 1553, waarvan de hooge toren gedeeltelijk werd gesloopt door de Franschen die er een seinpost vestigden. In het stadhuis zelve zien we een raadszaal, waarin zich een panorama van Hulst bevindt, geschetst door den Antwerpschen bouwmeester Van Goethem. Deze teekening werd den heer Fr. van Waesberghe, burgemeester van Hulst, ter gelegenheid van zijn vijf en twintigjarige ambtsbekleeding aangeboden.

De merkwaardige Sint Willebrordskerk, uit zandsteen opgetrokken op den XIVe eeuwschen middentoren na, tusschen de jaren 1468 en 1530 herbouwd, is een zeldzaam voorbeeld van een sumultaankerk. Een muur verdeelt deze kerk in twee ; het schip wordt door de Hervormden, de kruispanden door de Roomsch-Katholieken gebruikt. De Roomsch-Katholieken hebben, sedert 1807, ook het koor in gebruik. Is er verdeeldheid op het punt van godsdienst Hulst vindt zijn zonen steeds eensgezind waar het geldt de belangen der gemeente te verdedigen.

Aan de Groote Markt is gelegen : het Wissel- en Effectenkantoor L. van Waesberghe-Janssens ; het gebouw, waarin dit kantoor is gevestigd, werd ontworpen en gebouwd onder toezicht van voornoemden Antwerpschen bouwmeester Van Goethem.

Onder verdere bezienswaardigheden bezit Hulst : een groot Pensionaat, een Broeder-, een Handels-, een Ambacht- en een Landbouwschool : Verplegingsgesticht en verschillende partikuliere gebouwen met laat-gotische-, renaissance- en Lodewijkstijlgevels.

Hetgeen vooral de bewondering zal wekken van hen die een bezoek brengen aan dit stadje, met zijn 4000 zielen, is het groote modemagazijn Wilking. Deze inrichting neemt een grondruimte in van nagenoeg 700 vierkante meter ; ze kan dan ook wedijveren met moderne soortgelijke inrichtingen in de groote steden van Nederland en België. Er is, ieder dag, van 8 uur 's morgens tot 8 uur 's avonds, vrije toegang voor het publiek

Hulst liggende bij de Belgische grens en omsloten door de gemeenten Stoppeldijk, Hontenisse, Graauw, Klinge en Sint Jansteen (al plaatsen waar de Vlaamsche Toeristenbond vele leden telt) zal den bezoeker opvallend Vlaamsch aandoen.

Tot in 1914 waren de handelsbetrekkingen tusschen Hulst en de binnen zijn bereik vallende Belgische grensstreek aanzienlijk. Vorengenoemd huis Wilking is groot-leverancier van het Belgisch Hof. Wij meenen goed ingelicht te zijn, wanneer ons verzekerd werd, dat op dit oogenblik Sint Niklaas (Waas) goede handelsbetrekkingen met Hulst onderhoudt.

De bevolking van Hulst leeft voor het meerendeel van landbouw (polder) ; vandaar drukke weekmarkten. Het overige van de bevolking verdient zijn brood in brouwerijen, goud- en zilversmederijen, enz.

***

Dr. Leurs zal tijdens ons bezoek aan Hulst, op 20 Juli aanstaande, de leiding op zich nemen en door zijn gewaardeerd talent als kunst- en oudheidkenner, dit opstelletje weten aan te vullen en te vervolledigen.

Iets over de Autobussen en Steenwegen

Zoowat te allen kante hoort men van autobusmaatschappijen, die een regelmatigen dienst tusschen sommige steden inrichten, om aldus gemakkelijker reisgelegenheid te bieden en het gebrekkige treinverkeer aan te vullen.

Dit initiatief is hoogst loffelijk en we wenschen het graag welslagen en uitbreiding toe. Toch weze het ons geoorloofd een paar bedenkingen in 't midden te brengen, als antwoord op de vragen : Zijn die ondernemingen leefbaar ?

Wat staat hun hoofdzakelijk in den weg?

Op de eerste vraag past een volmondig jawoord, op voorwaarde, natuurlijk, dat de dienst goed en snel, niet te duur en regelmatig stipt zij ingericht. Het publiek is al te veel op gemak en gerieflijkheid gesteld, om dergelijke verbeteringen niet gretig mee te snappen.

Het is echter zeer de vraag of de maatschappijen de ingerichte diensten blijvend kunnen verzekeren, want, bij slot van rekening, hebben ze toch meer eigen baat op het oog dan andermans profijt. In deze orde van zaken is de hoofdbekommernis gansch natuurlijk : zal de autobusdienst rendeeren, zal hij loonend zijn voor de inrichters ? Het ontvangen reisgeld moet immers niet enkel ruimschoots de bedrijfskosten vergoeden, ook de koopsom van het voertuig dient afgelost. En hier dringt zich de vraag op : hoelang kan zoo'n autobus het uithouden, hoelang blijft zij bruikbaar op onze « lekkere » kasseibanen ? Hiermee belanden we bij onze tweede vraag. Steunende op ondervinding, meenen we te mogen zeggen, dat de tocht al te vaak in een echte schokmarteling ontaardt, niet enkel voor de reizigers, maar ook en meestal voor het voertuig zelf. Men hoeft waarlijk geen profeet te zijn, om te voorspellen dat de autobussen het op onze banen niet lang kunnen trekken. De ellendige staat onzer wegenis is dus de groote stronkelsteen. Zoolang men in eigen land alleen vertoeft, berust men in den toestand, omdat men niet beter weet : ignoti nulla cupido. Doch heeft men eenmaal vreemde streken bereisd, waar het anders en beter met de wegen is gesteld, dan betreurt en bejammert men eigen ongerief.

Verleden Zomer was het ons gegund een volle maand in Engeland door te brengen. Wat voor een pracht van wegen ginds ! De Engelschen, inderdaad, bestraten hun banen anders dan wij. Wel vindt men er nog kasseiwegen lijk bij ons, doch over 't algemeen geschiedt de bestrating volgenderwijze : buiten twee smalle stroken aan beide zijden van den weg, wordt de baan op gansch haar breedte met een laag ruwe steenbrokken belegd ; daarboven en daartusschen giet men kiezel, bevochtigt dit mengsel en laat er een zware pletrol over gaan en zoo ontstaat een dikke steenkorst, even hard als beton. Tot dusver komt alles nagenoeg overeen met het aanleggen van onze macadamwegen, doch nu treedt het specifiek Engelsche voor den dag. Boven die muurvaste laag, giet men een mengsel van kokend pek en kiezel, dat seffens met de pletrol wordt effen gestreken; het pek stijft op en de baan is klaar. Ze is zoo effen, dat men er op kan schaatsen met wieltjes en toch is ze niet glad, dank zij het pek dat de kiezelsteentjes doortrekt en aaneenlijmt.Komen er putjes in de baan, die zijn gauw met pek en kiezel dichtgestreken.Kortom, onze prachtigste fietsbanen kunnen het niet halen bij de Engelsche pekwegen. Nevenbaantjes voor wielrijders zijn dan ook overbodig, wat natuurlijk een besparing aan ruimte en kosten meebrengt. Trouwens de velotaks is in Engeland onbekend.

Bovendien, vermits de weg op heel de breedte is bestraat, kunnen er minstens twee voertuigen nevens elkaar rijden, zoodat de kwestie van het uitsteken daar geen moeilijkheid oplevert. Dus ook geen spraak van koppige voermans, die ten onzent de baan te smal vinden, om met hun zware wagens op zij te steken, wat natuurlijk bij de autorijders op geen schietgebeden wordt onthaald ! In een woord : de Engelsche pekwegen zijn een ideaal ; men glijdt er over als op een effen vloer en de groote autobussen rijden er op volle gummibanden zoo gezwind en zacht over, dat van schommelen geen spraak is.

Het is dan ook geen wonder, dat het leven der auto's in Engeland zoo taai is en dat men nog menig oud model ziet bollen, waarover onze steenwegen spoedig het doodvonnis zouden vellen.

Onze autoeigenaars zouden ongetwijfeld over hoogere taksen te spreken zijn, wilden staat en provincie voor breede, prachtige wegen zorgen. Nu worden de auto's zoodanig afgebeuld, dat ze na weinige jaren noch min noch meer zijn kapot geschokt. Onze slechte banen berokkenen jaarlijks millioenen schade aan onze voertuigen. Ook hier ondervinden we de nadeelen van verkeerd begrepen bezuiniging;men wordt gestraft waarin men zondigt. De praktische Britten geven schatten ten beste voor hun prachtwegen, doch ze worden ruim vergoed door de besparing op de voertuigen en het aangenaam zachte rijden.

Terloops weze nog een bizonderheid aangestipt : de nummerplaten in Engeland dragen ook een of twee letters, verschillend van stad tot stad, zoodat men dadelijk kan zeggen: die auto is er een uit Liverpool, gene uit Manchester, enz. Daardoor worden de rechter-

lijke opsporingen vergemakkelijkt, te meer daar de plaatnummers kleine getallen kunnen blijven, terwijl men voor heel België tot 5 en 6 cijfers moet komen.

Kortom, we mogen gerust het Kanaal eens oversteken en een lesje nemen aan den Engelschen wegenbouw. Tusschen het onvaderlandsch ophemelen van alles wat maar vreemd is en het zelfvoldaan « bei uns ist ja alles besser », ligt de gulden middenweg, die ons alle verbetering doet toejuichen en invoeren, uit welken hoek ze ook moge komen.

ZELENSIS.

De dijkages en zeeweringen in 't land van Cadzand

3. *Periode van herstel.* Polderbedijkingen vanaf de 17e eeuw.

Begeerig de veiligheid van Walcheren en Zuid-Beveland te verzekeren, zetten de Staten-Generaal geen zeer grooten spoed achter de bedijkingen van den veroverden grond. Toch kwam het land van Cadzand het eerst aan de beurt. De Hollanders hadden er zich in 1604 onder Prins Maurits definitief gevestigd en den loop van de Pasgeule vanaf Biervliet tot Sluis met een reeks forten bezet ; de dijken rond Breskens, Groede en Cadzand werden hersteld, de streek rond IJzendijke en Schoondijke afgedamd, en na den vrede van Munster in 1648 ving men aan met de bedijking der Schorren die zich rond de verschillende overgebleven waterloopen gevormd hadden. Af en toe werden nog om militaire doeleinden gedeelten van de streek onder water gezet, zoodat enkel rond het midden der 18e eeuw Zeeuwsch-Vlaanderen zijn voormaligen vorm terug begon te krijgen dien het reeds in de 14e eeuw vertoond had. De vruchtbaarste polders zijn diegene waarvan de verovering van meer recenten datum is. Dit is 't gev met de noordelijke strook van 't land van Cadzand.

De weg dien wij vanaf Sluis hebben gevolgd, bestaat uit een lange reeks elkaar kruisende « slaperdijken » ; aan beide zijden liggen de uitgestrekte polders, gewoonlijk in lange en smalle perceelen verdeeld door tochtslootjes, wier wateren in breedere geulen vloeien die « snatiegeulen » of « watergangen » worden genoemd. Al de landerijen zijn regelmatig bewerkt, de hofsteden zijn er dun gezaaid en vallen op door hun met stroo bedekte reusachtige schuren en hun uitstekende netheid. De grond is plat, er zijn geen valleien waar de wateren zouden samenstroomen, heel de vlakte van 't land van Cadzand vormt één groote vallei. Zoodoende moeten al de aders geleid worden tot aan de vroegere natuurlijke bij hoog water de zee het land zou overstroo- of artificieele mondingen. Om te beletten dat men, werden uitgangen aangelegd waardoor bij lage tij het teveel geloosd wordt : uitwateringskanalen en zeesluizen, ziedaar het principe van de evacuatie der binnenwateren. Om het drooggleggen aan te vatten, moesten de eigenaars door de bezittingen heen van hun buren een uitweg hebben. Daarbij was het een dringende noodzakelijkheid dat iemand bestendig aan de sluis bleef, die gesloten of geopend moest worden volgens de te overvloedige of te geringe bevochtiging der gronden. Met zijn deel te nemen in het onderhoud der breede grachten waarin zijn « watergands » zouden vloeien, en zijn hulp te verleenen voor het bouwen van de sluis waardoor de waters van zijn landerijen de zee zouden bereiken, kon de landman enkel in samenwerking met degenen die hem omringden, de strijd tegen de overstroomingen tot een goed einde brengen. Deze samenwerking heet de « Wateringen ». De dijken die de polders omsluiten, zelfs degenen die in 't binnenland gelegen zijn, kunnen van dienst worden in geval de eerste-lijnwerken mochten bezwijken. Benevens voor de private belangen van ieder polder, moest de plaatselijke vereeniging dus nog zorg dragen voor de groote algemeene belangen. Vandaar dat in Zeeland de openbare machten in deze een meer werkdadig aandeel nemen dan het 't geval is in de Vlaamsch-Belgische Kuststreek. In Zeeuwsch-Vlaanderen, dus ook in 't land van Cadzand, komt het toezicht daarover toe aan de Provinciale Staten. Het bestuur van de Watering is samengesteld uit een beraadslagend korps van eigenaars en een opperleiding die over de uitvoerende macht beschikt : dit laatste wordt gevormd door een dijkgraaf en twee gezworenen, dewelke als ambtenaars bezoldigd worden. Uit oorzaak van hun ligging die ze allen onderling afhankelijk maakt, zoodat het lot van een uitgestrekte grondoppervlakte afhangt van het degelijk onderhoud van een klein aantal werken, zijn de polders gehouden degene onder hen ter hulp te komen, die bezwijken zouden onder de uitgaven die zekere verdedigingswerken medebrengen. De polder die gedurende meer dan twee jaren de geheele opbrengst van zijn gronden besteed heeft aan het onderhoud van deze werken, wordt « calamiteus » geheeten.

De plek, waar wij in onzen voorgenomen uitstap de zee bereiken, is genoemd de «West-

nol » en ligt op het grondgebied Groede. Wij bevinden ons op het uiteinde der reeks zeeweringen van de Nieuwe Sluis, een uitgelezen plaats om te kampeeren ; een euvel echter waarin de liefhebbers zich moeten schikken is het bijna volslagen gebrek aan zuiver drinkbaar water. Daarvoor zullen zij moeten a-kloppen in het naburig huisje van den jachtwachter, die den vreemden bezoeker volgaarne van dienst zal zijn. Uitgestrekte stilstaande wateren zijn op den derrieachtigen grond van 't land van Cadzand wel voorhanden, maar het gebruik ervan zou oorzaak kunnen zijn van een lichte aandoening van de zoozeer beruchte polderkoorts, vroeger de karakteristieke ziekte, die regelmatig in de streek voorkwam, maar thans nagenoeg volledig overwonnen is en anders geen het minste gevaar voor den vreemdeling oplevert. Een beste bewijs voor de degelijke resultaten door de Wateringen bekomen.

Het strand valt op door zijn stekelig uitzicht. Wie de kustversterkingen van Zeeuwsch-Vlaanderen gaat bezichtigen, zal die prachtige steenen bekleedingen niet terugvinden op de Belgische badplaatsen voorhanden. Het zijn zeer eenvoudige en praktische werken, en als wij de archieven moeten gelooven, tamelijk gelijkend op degene die voortijds de monniken der Cistertiënzerabdijen hebben gebouwd.

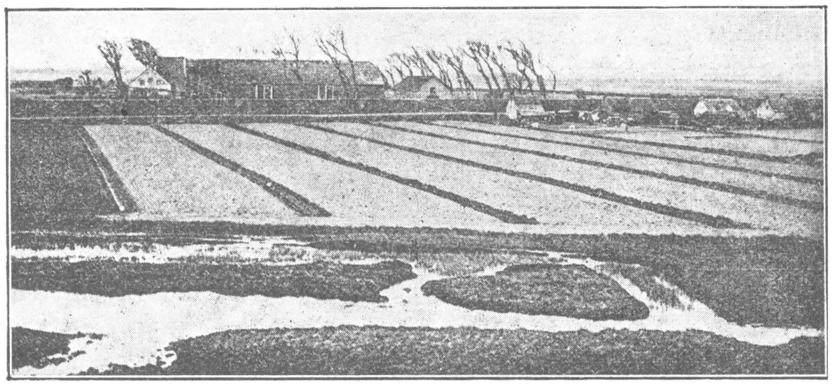

Gezicht in Zeeuwsch-Vlaanderen (Groede).

De dijk verheft zich minstens anderhalve meter boven de hoogste gekende watergetijen, zoodat men bij een buitengewonen vloed genoodzaakt is al de werken te verhoogen. Aan beide zijden van de kruin, die gewoonlijk een breedte van 2 ½ m. beslaat, is een talud van ongelijke schuinte, het eene zeer steil langs den binnenkant, en het ander dat den vloed

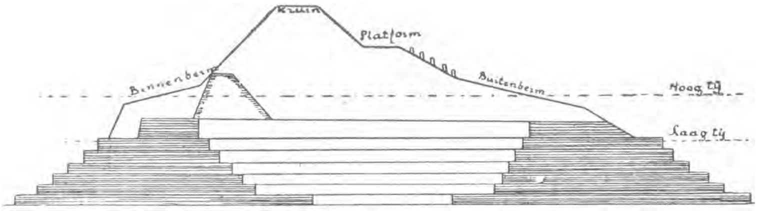

der golven opvangt en daarom een zachtere helling vormt. Dit laatste talud omvat twee deelen, eveneens in lichte glooiing door een tusschenliggend platform gescheiden, dat opgericht is op de hoogte van het gewone springtij. Eindelijk is de voet van elk talud voorzien van een berm : de buitenberm met kram- en rijswerken versterkt, belet dat de dijk al onder door de zee zou afkalven en beschut het talud door het geweld der golven te stuiten ; de binnenberm ruggesteunt de helling aan de overzijde en dient gewoonlijk tot rijweg. Het lagere gedeelte van het talud, naar de zee gekeerd, vormt een beschoeiing van groote basalt blokken, waarop één tot vijf rijen dichtgesloten paaltjes van verschillende hoogte gevestigd zijn. De tusschenliggende platte verheffing is eveneens voorzien van dit steenbeslag.

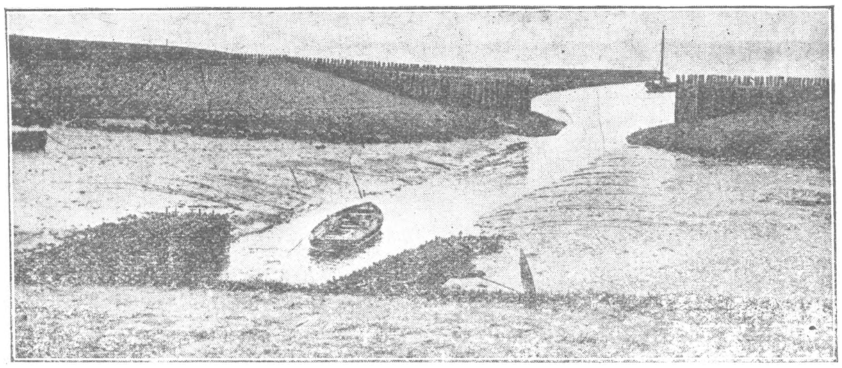

Uitwateringssluis van Wateringen te Groede.

Eindelijk, « opdat men daarmede het geweld der baren suffisantelijk zou kunnen resisteeren », werden als voorhoede van het verdedigingswerk stakethoofden gebouwd, ingeleid door zware rijsbermen met ijzeren bouten en houten nagels vast ineengeklonken en met zware Vilvoordsche en Waalsche steenen opgevuld. Deze « slijkvangers » strekken zich loodrecht van den dijk op het strand uit tot aan den rand van het laag water op springtij. Eerst dus gebeurt de vloedkeering tusschen die hoofdjes, de golfslag wordt een tweede maal gebroken op het paalwerk van het onderste talud en komt ten slotte uiteenspatten op het eerste platform. De liefhebbers van alikruiken zullen aldaar bij lage tij op deze platte beslagbermen en duikeldammen een rijken voorraad vinden.

Wij volgen in Westelijke richting de hooge duinenketen die de Clethems-, Graven-, Baenst- en Adornispolders tegen het zeegeweld beschutten, komen opnieuw voorbij het kustlichtje «De Verklikker», dat in den nacht half rood half wit verlicht is en waarop de zeelieden peiling nemen bij het in- of uitvaren van de Scheldemonding, en bereiken na een klein uurtje loopen de « Geïnundeerde zwarte polder », door menschen van de streek eenvoudig « schorre » genoemd. Het is een uitgestrekte oppervlakte gorsland, dat men sedert een eeuw nog niet heeft kunnen aan de zee ontwoekeren en die nog meermalen bij stormachtig weder totaal onderloopt. Het was voortijds de monding van een breed water, door hetwelk de opstandige legers van Maurits van Nassau in 1604 koers namen naar Sluis, lijk een Geuzenliedje van dien tijd vermeldde:

« Die op Godt betrout hij wordt bemind
Dat merckt men hier met verstande,
Godt zondt daer een Zuid-Oosten wint,
Daer wij scheyden uyt Zeelande.
Die schepen voeren voort zeer rat,
Voor 't Kercken en voor 't zwarte gat,
Quamen uyt landt al van Cadsande... »

Met een paalhoofd dat in 't midden van 't zwarte gat opgeworpen werd, heeft men alleen kunnen bereiken, dat zich in den rechteren hoek een klein lokaal duintje heeft gevormd. Links werd kort voor den oorlog een smalle strook ingedijkt. Er zijn nog geen gewassen op den nieuwen polder die door zijn dwergachtig molentje « De Eersteling » bemalen wordt.

Van de « Schorre » is men niet zeer ver meer af van het Badhuis, dat een klein uurtje aan deze zijde van 't Zwin ligt en voor Belgische kunstvillegiaturisten wel eens het einddoel is van een bezoek in Holland. Tusschen beide treft men nog een eigenaardig haventje aan dat één enkele visschersschuit bergt: het haventje van Cadzand, wiens zeelieden in 1270 Gwijde van Dampierre vervoerden voor de kruistocht van Tunis.

Betrekkelijk is de strijd tegen de zeeinvallen niet zoo hard als deze tegen de binnenwateren, een minder brutalen maar gevaarlijker vijand. De zorgvuldig en gestadig onderhouden dijken en duinen bieden voor 't land van Cadzand de meeste veiligheid. Deze ongestoorde kalmte valt eenigszins op aan den vreemdeling die bedenkt dat de zee, met haar dikwerf schrikwekkende aanvallen, op hooger peil staat aan de overzijde van een aarden muur dan de grond waar het leven ongestoord zijn gang gaat. Maar de flegmatieke bewoner van de polderstreek is zoodanig gewend aan dezen abnormalen toestand, dat hij er niet eens aan denkt.

W. B. Brugge.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Het Secretariaat is van heden af toegankelijk alle werkdagen van 10 tot 12 u. voormiddag en van 2 tot 6 u. namiddag, den Zaterdag enkel van 10 tot 12 u. voormiddag.

De heer Lode De Bruyne werd van 1 Juli af aangesteld als bestendig secretaris.

Onze reizen in 1924

In ons nummer van 1 April ll. publiceerden wij de voorloopige lijst van de gezamenlijke reizen welke wij in het seizoen 1924 zouden inrichten.

Op aandringen van velen onzer leden en vooral van onze afgevaardigden laten wij hier deze lijst, eenigszins gewijzigd en meer uitgebreid, nog eens volgen.

Het is nochtans wel begrepen dat voor het al of niet doorgaan of het wijzigen ook van sommige dezer reizen de Bond geene verplichting op zich kan nemen, wegens de buitengewone en onvoorziene moeilijkheden welke, maar al te dikwijls gepaard gaan met het inrichten ervan.

Ziehier dus deze lijst :

3 Oogst. — Uitstap naar Remouchamps en de Ninglinspo.

10 Oogst. — Uitstap Audenaarde, Kruisberg, Vlaamsche Ardennen.

Van 13 tot 16 of 18 Oogst. — Reis in Elzas-Lotharingen (4 of 6 dagen).

17 Oogst. — Bezoek aan Averbode en Diest.

31 Oogst. — Reis naar Eupen-Malmedy.
Waterreis naar Temsche.

5-9 September. — Reis naar het Groot Hertogdom-Luxemburg.

7 September. — Geel. — Westerloo. — Tongerloo.

14 September. — Uitstap naar Spa.

20-21 September. — Reis in Noord-Frankrijk (Rijssel-Dowaais).

28 September. — Uitstap naar St. Truiden en Zout Leeuw.

9 Oktober. — Uitstap naar het Zonienbosch.

Ter geschikter tijd zal het uitvoerig programma van

elke reis in DE TOERIST verschijnen met opgave van prijs en aantal deelnemers.

Alleen na het verschijnen van dit programma — en binnen de grenzen van den dan vastgestelden tijd — worden de inschrijvingen op het secretariaat aanvaard.

Bondsuitgaven

Na inzending van het te betalen bedrag, of na storting ervan op postcheckrekening 93627, kan men op het secretariaat, St. Jansplaats, 29 Antwerpen bekomen (verzendingskosten bijvoegen):

ONS JAARBOEK 1924, bevattende benevens de verminderingen en aangesloten hotels, de namen der afgevaardigden en vele nuttige gegevens, onontbeerlijk voor onze leden. Prijs : 1 fr.

ONZE « ZES KAARTEN VAN HET VLAAMSCHE LAND »:

I. West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen).

II. Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen).

III. Provincie Antwerpen (Van St. Niklaas af tot Brussel en Leuven).

IV. Limburg (van Turnhout af tot Hasselt).

V. Brabant (Brussel tot Namen).

VI. Provincie Luik (hierop ook Tienen, St. Truiden, Tongeren).

Voor leden per kaart (aan te duiden) : Fr. 1.—; op linnen : Fr. 2.25. De zes kaarten, samen besteld : Fr. 5.— ; op linnen : Fr. 12.50.

Voor niet-leden :

Per kaart : Fr. 1.50 ; op linnen : Fr. 3.25.

De zes kaarten samen besteld : Fr. 8.—; op linnen : Fr. 19.50. Deze kaarten sluiten alle bij elkaar aan.

« DE DUINEN. »

Een reeks van twaalf zichtkaarten onzer bedreigde zeeduinen. Voor leden : Fr. 1.— ; voor niet leden : Fr. 1.50. (Vormen samen een boekje.)

« STEDEN EN LANDSCHAPPEN ».

« Mechelen » door Ing. S. Leurs en Pr. Verheyden.

« De Haven van Antwerpen » door K. Bollengier, hoofdingenieur, Bestuurder van den Dienst der Havenwerken van Antwerpen.

Voor leden : Fr. 6.50 ; niet-leden Fr. 7.50.

V. T. B. KNOOP OF SPELD (voor heer of dame) : Fr. 2. Fr. 0.25 voor verzending.

V.T.B.-FIETSPLATEN IN MASSIEF KOPER: Fr. 3.75 af te halen op het secretariaat).

Tevens te verkrijgen :

HET ONDERAARDSCHE ANTWERPEN ONTSLUIERD, door Th. Huet. Prijs V.T.B. Fr. 2.50 in plaats van Fr. 3.—.

Op het secretariaat kan men tegen de volgende gunstige prijzen bestellen :

Guides Conty:

Alpes	Belg. Fr. 15.—
Algérie-Tunisie	15.—
Bretagne	15.—
Belgique-Luxembourg	15.—
Bords de la Loire	15.—
Centre-Auvergne	12.—
Côte d'Azur	12.—
Est-Vosges	12.—
Paris et Environs	12.—
Pyrénées	12.—

Reis naar Elzas-Lotharingen

REISPLAN A. — 4 DAGEN.

WOENSDAG 13 OOGST.

Vertrek Brussel (Luxemburgstatie) om 12 u. 1. — Aankomst te Metz om 18 u. 17 ; logies te Metz.

DONDERDAG 14 OOGST.

Bezoek aan Metz. Vertrek Metz om 19 u., naar Zabern. Aankomst Zabern om 21 u. 7 ; logies te Zabern.

VRIJDAG 15 OOGST.

's Morgens bezoek aan Zabern ; na het noenmaal wandeling door het mooie vogezenlandschap naar de ruine Hôh-Bar en den Brotschberg. Vertrek Zabern om 19 u. 4 naar Straatsburg. Aankomst Straatsburg om 19 u. 43. Logies te Straatsburg.

ZATERDAG 16 OOGST.

Bezoek aan Straatsburg. — Vertrek uit Straatsburg 21 u. 30 Aankomst Brussel Noord 7 u. 15 's morgens

REISPLAN B. — 6 DAGEN.

WOENSDAG 13 OOGST. — DONDERDAG 14 — VRIJDAG 15 en ZATERDAG 16 zooals vorig reisplan ; evenwel op Zaterdag 16 Oogst logies te Straatsburg.

ZONDAG 17 OOGST.

8.40 vertrek uit Straatsburg naar Schlettstadt ; aankomst Schlettstadt 9.16 u.

's Morgens bezoek aan het interessante oud-achtige stadje Schlettstadt. 's Namiddags vertrek te Schettstadt om 14u 10 naar Wanzel.

Aankomst Wanzel om 14 u. 31. Van Wanzel te voet naar den Höh-Kôningsburg (2 uur gaans) door het Vogezengebergte. Bezoek aan den Höh-Kôningsburg, een reusachtig geheel gereconstrueerd middeleeuwsch slot. Van den Höh-Kôningsburg terug naar Wanzel. Vertrek uit Wanzel om 20 u. 11 naar Colmar. Aankomst te Colmar om 21 u. 2. Logies.

MAANDAG 16 OOGST.

Bezoek aan de interessante schilderachtige stad Colmar, het Elzasser Brugge.

Vertrek uit Colmar om 20u.26 naar Brussel.

Aankomst te Brussel om 7u.15 's morgens.

De reis- geschiedt tweede klasse-spoor.

Meer uitvoerig programma en prijsbestek in het volgend nummer.

De Groepleider,
Dr. Ir. STAN LEURS.

Aangesloten Hotels

LANAKEN.

Hotel Providentia, bij de Kerk. Jozef Verhaegen.

K. p. pers. fr. 4 tot fr. 6.

Ontb. fr. 3 ; Middagm. fr. 7 tot fr. 10 ; Avondmaal fr. 5 tot 8. Pension fr. 15 tot fr. 20.

LUIK.

Brasserie-Hotel E. Lombard, Place de la Republique Française, 39. Kamer fr. 15 tot fr. 20.

BUITENLAND.

MAASTRICHT-NEDERLAND.

Hotel de l'Univers, J. Hoe, Kleine Straat, 12.

Kamer Gld. 2 tot 2.75 per persoon,.

Middagmaal Gld. 2.50 ; Avondmaal (spijskaart) ; Pension Gld. 5.50.

PARIJS. FRANKRIJK.

Hotel des Finances, A. Loussert, rue des Moulins, 12.

Kamer 1 pers. fr. 20.

Meerdere : fr. 25 tot fr. 50 en 10 t. h. voor bediening.

Gedurende Juli, Olympische spelen 100 t. h. verhooging.

Verminderingen

ANTWERPEN.

Modern Speelgoed, Rijselschestweg, 65, Werkhuis en bestellingen, 5 t.h. korting.

Van Speybroeck-Van Heystraeten, Sanderusstr., 74, Photoartikelen, 5 t. h. korting.

BEERSEL.

N.V. Beersel-Berg, Betonwaren. 5 t. h. korting.

BRUSSEL.

Nauwelaers H., Gediplomeerde Meester-Kleermaker. 10 t. h. korting voor de leden en familie.

MAASTRICHT-NEDERLAND.

Kinema Pathé. Geeft de volgende vermindering : De leden krijgen op vertoon van hun lidkaart een hooger plaatsbewijs dan het betaalde.

MECHELEN. —

Govaerts Jan, Rijwielhandelaar, « Cycle Dockx », Brusselschepoortstr,, 30. 5 t. h. beneden de fr. 100 en 3 t. h. boven de fr. 100.

ST. NIKLAAS.

Kinema Pathé, Statiestr.

1e plaats : :fr. 2.25 in plaats van fr. 2.50.

2e plaats : fr. 1.75 in plaats van fr. 2.—.

Zondag namiddagvertooning geen vermindering.

TIELT.

Monbalien Raym., Beenhouwer-Spekslachter, Hoogstr., 24, 5 t. h. korting.

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

AUTOBUSDIENSTEN

GENK.

Een regelmatige autobusdienst werd ingericht tusschen de verschillende koolmijnwijken en het Centrum van Genk. Thans heeft zich deze dienst uitgebreid tot Hasselt en drie rijtuigen zijn in effectieven dienst, waaronder twee echte luxewagens ; deze laatsten zijn ook bijzonder geschikt voor uitstappen.

LIER-OOSTMALLE.

Men zendt ons : Alle wegen die van Lier uitgaan zijn thans van autobusdiensten voorzien. De richting Oostmalle alleen uitgezonderd. Deze 2 termini, over Zoersel, Santhoven, Viersel, Massenhove en Emblehem, zou een snelle aansluiting tot stand brengen tusschen de zeer talrijke tram- en autobuslijnen die in Lier en Oostmalle aanvangen of er doorheen komen. Dat bovendien een dergelijke dienst in de tusschendorpen hartelijk welkom zou zijn spreekt van zelf. De baan Lier-Lammerenberg over Emblehem (dorp) is in zeer goeden staat, het overige gedeelte is, alhoewel minder, toch niet slecht te noemen.

BONDSLEVEN

AALST

Op 15 Juni bezochten een tachtigtal leden onzer afdeeling samen met een twintigtal Gentsche en enkele Sottegemsche V. T. B.-ers het uitgestrekte kasteelpark van Leeuwergem, zoo rijk aan afwisseling, aan statig geboomte, aan stemmige hoekjes, dat de paar uren erin doorgebracht veel te snel vervlogen. Na een vroolijk intermezzo in de oude afspanning « Het Vosken » ging het in steeds opgewekter stemming naar het afgelegen Hoogveld waar een der breedste vergezichten uit Vlaanderen volop de inspanning loonde.

Alle deelnemers waren opgetogen over den mooien namiddag doorgebracht in een der schilderachtigste en toch minst bekende hoekjes uit het land van Aalst. De talrijke fietsersgroep, waarin een dertigtal dames niet weinig zon en kleur brachten, verrichtte 's avonds uitstekende propagandawerk dat ons vijftien nieuwe leden bezorgde.

ANTWERPEN.

Het bezoek aan de in opbouw zijnde werken van de nieuwe zeesluis aan de Kruisschans, was èn als deelname, èn als weder, èn in het bijzonder als bezoek zelf een groot succes.

Ruim twee honderd V. T. B.-ers uit Antwerpen, Eekeren, Kapellen en Mechelen waren op post

Na een algemeen overzicht over de werken, van op den Scheldedijk, bezochten wij meer bepaaldelijk de in opbouw zijnde muren van de zeesluis, de duikers, de kamers ! Het weze hier even aangestipt, om een gedacht te geven van de reusachtige afmetingen der sluis, dat zij, na voltooiing, 270 m. lang en 30 meter breed zal zijn, met een diepgang van 10 meter bij laag water.

Steeds was de heer Cateloin, algemeen opzichter bij Bruggen en Wegen, die het bezoek op meesterlijke wijze leidde en toelichtte, de even gedienstige aanhoorder van de talrijke vragen om inlichtingen hem door onze leden gesteld. Geen kleinigheid, voorwaar, om, voor oningewijden, deze ingewikkelde termen en ontwerpen zóo vatbaar te maken.

Met het bezoek aan de werkplaatsen tot het bergen en gereedmaken van den beton en aan de kleine haven, aldaar door de heeren aannemers gebouwd, eindigde dit hoogst interessant en leerrijk bezoek.

De Heeren Kanora en Heylen, dankten den leider van harte, resp. namens groep Eekeren en het Algemeen Bestuur.

Als antwoord was de heer Cateloin wel zoo vriendelijk ons nogmaals zijn bereidwillige hulp toe te zeggen voor een gebeurlijk bezoek op het einde van dezen Zomer.

V. T. B.-ers, dus totdat « den duiker » af is !

Een groep V. T. B.-ers, die het jammer vonden met zoo'n heerlijk zonneweertje, zoo vroeg naar de stad te moeten terugkeeren, deden nog een flinke wandeling langs de mooie Scheldedijken.

Of die polderzichten, die aan Hollandsche landschappen denken doen, heerlijk waren !

Het was een dag van genot voor lichaam en voor geest.

***

E. W. H.,

N. B. — Tijdens het bezoek aan de Kruisschans werd er door een onzer leden een kleine geldbeugel gevonden. De eigenaar kan zijn eigendom terugbekomen op het secretariaat.

TIELT.

Op O. L. H. Hemelvaart deed de V. T. B. van Tielt een uitstapje naar den « Krompoel » en Aalter. Een 50-tal leden namen er aan deel. Aan vermaak en Vlaamsche leute ontbrak het niet. Allen waren uiterst tevreden, over het uitstapje, en wachtten de gelegenheid af, om zich nog eens even prettig te verzetten. Kortom, het uitstapje is wonderwel gelukt.

***

De afdeeling Tielt voorziet binnenkort een uitstapje naar St. Pietsveld (Ruisselede) met het doel het in opbouw zijnde T. S. F. station te bezichtigen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

GEZAMENLIJKE UITSTAPPEN :

OP ZONDAG 6 JULI : Uitstap naar Assche en Hekelgem met bezoek aan de abdij van Affligem. (Inlichtingen in vorig nummer).

OP ZONDAG 20 JULI : Waterreis naar Walsoorden met bezoek aan Hulst. (Inlichtingen elders in dit nummer).

OP ZONDAG 27 JULI : Gewestelijke landdag te Herentals. (Inlichtingen in volgend nummer).

AALST

OP 8 JULI (Kermisdag) : Bezoek aan het kasteel van Gaasbeek. Onze groep heeft de 50 o/o op den inkomprijs bekomen. De fietsers vertrekken te 1 uur stipt aan « Den Haring ». Afstand 24 km. Liedekerke, Borg-Lombeek, St. Kwintens-Lennik. Deelnemers aan den autorit schrijven in bij een der beide afgevaardigden vóór 6 Juli. Prijs : Fr. 10.

OP 21 JULI : 's Namiddags uitstap naar Overmeire-Donk. Boottocht op het meer. Pallieterzaal.

OP 3 OOGST : Reis naar Gent. Bezoek aan weinig bekende merkwaardigheden, onder bevoegde leiding. Nadere inlichtingen in het volgend nummer.

ANTWERPEN

OP ZONDAG 6 JULI : Uitstap naar Assche en Hekelgem. (Zie vorig nummer).

OP ZONDAG 13 JULI : Uitstap naar Santvliet, Huzarenberg en Heide ; een allermooiste wandeling. Vertrek per stoomtram Antwerpen Yskelder om 7.10 uur. Terugkeer uit Heide om 19.04 uur er aankomst te Antwerpen-Centraal om 19.46 uur.

In de tweede helft van Juli zal een AUTORIT plaats hebben op een Donderdag namiddag, naar de Antwerpsche Kempen. Liefhebbers kunnen zich laten inschrijven op het secretariaat.

FIETSGROEP.

OP ZONDAG 6 JULI : Deelname aan den uitstap naar Assche en Hekelgem. Vertrek om half acht. Zwemdok Brederodestraat.

OP ZONDAG 13 JULI : Deelname aan den uitstap Santvliet (zie hierboven). Ontmoeting van de wandelaars te Santvliet en te Putte, waar gemiddagmaald wordt. Vertrek einde Italielei-Stapelhuis om half acht.

OP ZONDAG 20 JULI : Naar Hulst. Vertrek Vlotbrug met boot van half acht.

OP 21 JULI : Waarschijnlijk uitstap naar Gent.

OP ZONDAG 27 JULI : Uitstap naar Herentals waar de gewestelijke landdag plaats heeft. Vertrek Berchem-Kerk, de lichte fietsers om half acht en de flinke fietsers om 8 uur. (Onderweg aansluiting met Lier, Mechelen, Boechout enz. het vertrek moet plaats hebben op het stipte uur).

BRUSSEL

OP ZONDAG 6 JULI : Tweede uitstap naar het Zoniënbosch ; bezoek aan het Arboretum van Groenendaal. Bijeenkomst te Brussel op de Rouppe-plaats. Vertrek om 9 uur stipt aan de Kleine Hut. Terugkeer langs Boschvoorde.

FIETSGROEP : 6 JULI : Uitstap naar Waterloo. Samenkomst om half tien uur aan den ingang van het Ter Kamerenbosch. Knapzak meenemen.

GEERAARDSBERGEN

OP ZONDAG 20 JULI : Fietstocht naar Aalst, bezoek aan de merkwaardigheden der stad (Musea, enz.).

GENT

OP ZONDAG 6 JULI : Openluchtvertooning te St. Martens-Laathem om 3 uur namiddag, door het Vlaamsche Volkstooneel, Bestuurder Dr. J. O.De Gruyter. Wie vorig jaar de heerlijke prestatie van « Jozef in Dothan » heeft bijgewoond is stellig op 6 Juli van de partij, voor de opvoering van « Caïn », het bijbeldrama van Dr. A. Wildgans — vertaling van Wies Moens — te meer daar er dien dag aldaar nog een tentoonstelling wordt geopend van beeldende kunst die te Laathem is ontstaan of er ingegeven werd.

Tak Gent van den V. T. B. maakt van die eenige gelegenheid gebruik en schrijft met dat doel een reis uit per boot en per omnibus naar verkiezen.

1e Per boot. — Een salonboot, uitsluitend ter beschikking van den V. T. B. vertrekt om half tien aan de Lindelei (achter het Gerechtshof). Prijs per deelnemer — boot en toegang vertooning — voor leden fr. 6.75 ; niet-leden fr. 8.

2e Per omnibus. — Vertrek Korenmarkt om 10 uur. — Omnibus en toegang tot vertooning. Voor leden : fr. 4 ; niet-leden fr. 5.

Wie verlangt aan het Breughelaansch banket « rijstpap en roggebrood met hesp » deel te nemen betaalt fr. 5. Voor toetreding, aanschaffen van plaatsen (zoolang de voorraad strekt) zich wenden tot afgevaardigde Hector Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, uitdrukkelijk vóór 4 Juli.

Wie voor de vertooning een hooger plaats verlangt, betale 1.50 opleg.

OP 20-21 en 22 JULI : Uitstap naar de grot van Han, de Lesse en de Maas.

1e dag : Vertrek uit Gent (St. Pieters) te 7.23 uur. Aankomst Rochefort : 12.11 uur. Bezoek aan de grot van Han.

2e dag : De boorden der Lesse, van Houyet tot Anseremme.

3e dag : 's Voormiddags : Bezoek aan Dinant ; 's namiddags per stoomboot, van Dinant naar Namen.

Terug te Gent-Zuid om 0.31 uur. Aantal deelnemers beperkt. Voor verdere inlichtingen zich

te wenden tot afgevaardigde R. Bombeke, Florastraat, 11, Ledeberg-Gent. — Na 7 Juli worden geen inschrijvingen meer aanvaard.

OP 20 JULI Deelname aan de waterreis naar Walsoorden met bezoek aan Hulst. Bij voldoend aantal deelnemers uit Gent, wordt tegen verminderden prijs op het spoor gereisd.

OP 27 JULI : Gezamenlijke reis naar Heist en Knokke.

OP 3 OOGST : Reis naar Antwerpen met bezoek aan den Dierentuin, en bijwoning van de uitvoering der Rubenscantate.

OP 10 OOGST : Uitstap naar Overmeire-Donk per omnibus.

OP 17 OOGST : 2e reis naar Antwerpen : Stoet der Vlaamsche Tooneelkunstenaars.

HAACHT

In samenwerking met tak Brussel en Mechelen OP 6 JULI uitstap naar 't Zoniënbosch. — De fietsers vinden hun Mechelsche makkers te Vilvoorde te 8 3/4 uur op de Groote Markt.

HERENTALS

OP ZONDAG 27 JULI : Eerste gewestelijke landdag. Al de afdeelingen die ons Kempisch stadje kunnen bereiken houden dien dag vrij. Uitvoerig programma in volgend nummer.

KORTRIJK

OP ZONDAG 6 JULI : Uitstap per fiets naar de Scheldevallei onder leiding van den Heer Gabriel Ghekiere.

Vertrek uit Kortrijk met den trein om 8.05 uur (Reiskosten fr. 5.25), fr. 2.10 voor fiets. Aankomst in Audenaarde, bezoek aan de stad en dan per fiets naar de hoogte van Edelare, Etichove, Louise-Marie, Muziekberg en Hoothondberg alwaar Pick-nick, vandaar naar de Kluisberg over Quaremont, en tot slot langs Avelgem terug naar Kortrijk. V. T. B.-ers van andere gewesten die begeeren de reis mede te maken kunnen ons om half negen in Audenaarde vervoegen.

Inschrijvingen worden aanvaard tot den 3 Juli bij den Sekretaris Juul Callens, Groote Markt, 1. Spreekdraad nr. 382.

LEUVEN.

OP ZONDAG 6 JULI : Uitstap naar Waterloo, dwars door het Zoniënbosch. Deze uitstap geschiedt in twee groepen, een per fiets en een per auto-bus. De reis loopt over maximum, 70 Km. waarvan ruim 35 Km. door de heerlijke en lommerrijke dreven van het woud zelf. Iedereen neme den knapzak mede. Zie wegwijzer in vorig nummer.

1e groep : Fietsers. — Vertrek Leuven Statie om half acht zeer stipt. Langs de vesten naar de Tervurensche poort. In het Zoniënbosch kort oponthoud op de mooiste plekjes.

2e groep : Autobus. — Vertrek Groote Markt aan het stadhuis om 8 uur zeer stipt. Prijs per deelnemer fr. 15, te storten bij inschrijving in ons lokaal « Hotel St. Jan », Statieplaats.

OP ZONDAG 13 JULI : Fietstocht naar Hofstade en Hever. Knapzak mede nemen. Liefhebbers van zwemmen nemen badkostuum mede.

OP ZONDAG 20 en MAANDAG 21 JULI : Tweedaagsche uitstap per autobus naar Zuid-Vlaanderen. De noodige inlichtingen voor het nachtverblijf en pension zijn nog niet toegekomen. Hetgeen bij inschrijving te veel gestort werd zal terugbetaald worden. Het bestuur beraamt de prijs maximum fr. 60. In te schrijven bij Frans Desmet, Diestschesteenweg, 40, Leuven (Blauwput).

OP ZONDAG 27 JULI : Fietstocht naar Herentals Gewestelijke landdag. Programma in het volgend nummer.

OP ZONDAG 3 OOGST : Wandeling naar « De Zoete Waters » in Oud-Heverlee. De V. T. B.-ers van de omstreken van Leuven, de fietsers van Brussel-Mechelen en zelfs van Antwerpen worden op deze wandeling uitgenoodigd. Pick-nic in het bosch, enz. Verdere inlichtingen in de volgende nummers van ons blad.

LIER.

OP ZONDAG 27 JULI : Eerste fietstocht naar Herentals. Vertrek aan het stadhuis om 9.15 uur. Een flinke opkomst wordt verwacht.

MECHELEN

OP 6 JULI : Deelname aan den uitstap naar 't Zoniëbosch met bezoek aan de Arboretums in aansluiting met tak Brussel.

Vertrek aan het groot Station te 8.08 uur.

De fietsers vereenigen te 8 uur aan de Brusselsche Poort.

Die niet naar het Zoniënbosch gaan nemen deel aan den uitstap naar Assche-Affligem (abdij van 1083) en Hekelgem. Vertrek aan 't station te Mechelen te 9.41 uur. (Zie uitleg vorig nummer)

OP 13 JULI : Uitstap per fiets naar Bornhem-Burcht-Temsche met Wilfordboot tot Antwerpen, per fiets verder tot Mechelen. Vertrek aan de Adegemsche Poort (Wilsonlaan) te 8 uur stipt.

In voorbereiding op 2 JULI : Uitstap naar Hofstade-Scheplaken. (Zie volgend nummer). De andere afdeelingen worden ook verwacht.

OP 27 JULI : Uitstap voor voetgangers en fietsers naar Herentals het mooi stadje, het hart van de Kempen (gewestelijke landdag). — Nadere bijzonderheden in het volgend nummer.

OP DONDERDAG 3 JULI : Te half acht uur : Algemeene vergadering voor al de Mechelsche leden in « Royal », Groote Markt. — Iedereen op post.

NINOVE

OP MAANDAG 1 en DINSDAG 2 SEPTEMBER : Uitstap naar de Maas- en Lessevallei, bezoek aan de grot van Han en aan de stad Dinant. Nadere inlichtingen in het volgend numer.

VILVOORDEN

OP 6 JULI. **Fietsgroep :** Uitstap naar Waterloo, samen met Brussel. Samenkomst om half negen op het plein nabij de kerk. Knapzak meenemen.

WETTEREN

OP ZONDAG 20 JULI : Stichtingsvergadering van de Wielrijdersafdeeling V. T. B. Samenkomst in het lokaal V. O. S., Moerstr., 83 te 10 uur voormiddag.

Wij verzoeken de vrienden het gestelde uur in acht te nemen, daar de makkers van buiten de gemeente slechte treinverbinding hebben.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS | DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA | INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. ST. JANSPLAATS 29 ANTWERPEN — POSTCHEKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 14 — 15 Juli 1924

Naar Elzas- :: :: Lotharingen

Voor het eerst waagt V. T. B. midden Augustus a.s. zijn eerste groote buitenlandsche reis en wel naar 't voormalige Rijksland, het thans weer aan Frankrijk afgestane Elzas-Lotharingen. In zijn hoedanigheid van Germaansch-Romaansch grensland is dit gewest, en voor wat zijn verleden en voor wat zijn heden betreft, niet heelemaal zonder aanrakingspunten met ons eigen land.

Hier verschoof ook de groote Barbareninval van 406 de taalgrens ettelijke tientallen mijlen in Zuid-Westelijke richting. De oude Kelto-romaansche bevolking werd hier ook vernietigd door de binnenrukkende Germanen, hier de Allemannen, welke, evenals de Franken ten onzent, de streek niet alleen veroverden, maar er zich metterwoon vestigden. Sindsdien is het land tusschen Rijn en Moezel etnisch tweeledig: nu nog loopt langs den Vogezenkam tot in de buurt van den Danon en dan door het Lorreinsche Heuvelland ten 'uid-Westen van Saarburg, Bernstorf, en Diedenhoven, de steeds door de eeuwen heen standvastig gebleven grenslijn tusschen het Duitsche en het Fransche element.

Aan die grens tusschen volkeren hebben zich de veroveraars, hetzij de Roomsche kei-

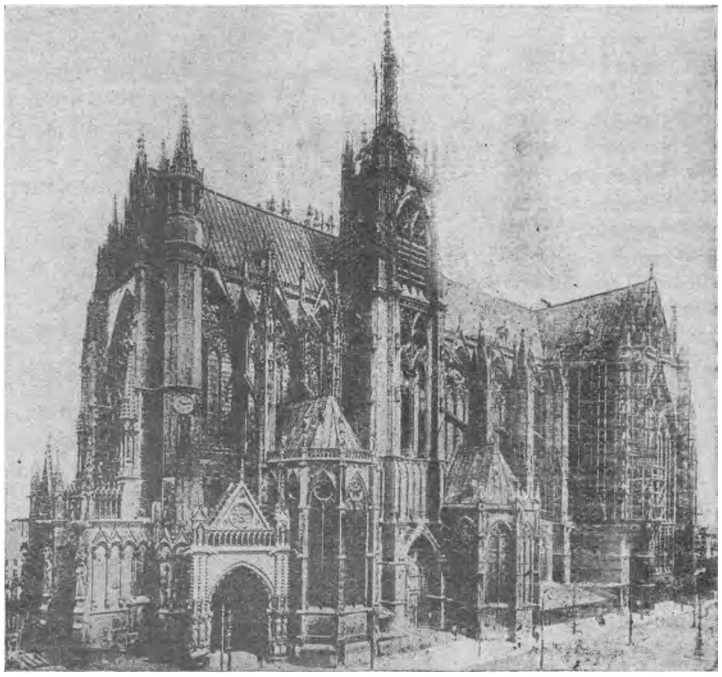

Metz. De Kathedraal.

zer of de zeer kristelijke koning zoomin als hunne wederzijdsche opvolgers nooit geschaard..

Tot in de XVIe eeuw is het huidige Oostelijk Frankrijk langs genen kant van de Maas Rijksduitsch. De oorlogen tusschen onzen Keizer Karel en Frans den In, waaraan Vlaanderen zijn definitieve bevrijding van het Zuidersche juk heeft te danken, brengen hier Metz, Toul en Verdun in handen van den Franschen koning. Een eeuw later, door hetzelfde tractaat van Munster, dat de scheuring der Nederlanden bevestigde, komt de Elzas aan Frankrijk ; alleen Straatsburg blijft vrije rijkstad, maar Lodewijk XIV palmt ze in 1674 eveneens in.

Het hertogdom Lorreinen wordt maar eerst in 1766 Fransche provincie. Dit Duitsche rijkslieu met evenwel overwegende Franschsprekende bevolking had zich evenwel sinds de late middeneeuwen naar het Westen georienteerd. Reeds in den Guldensporenslag zie men de Hertog uit het land van Poincaré aan de zijde van den Franschen koning.

In 1870 keert de Elzas, Noord-Oostelijk Lotharingen,zelfs het Franschsprekende Metz tot Duitschland terug. Sinds den laatsten wereldoorlog hooren ze weer bij Frankrijk.

Niet alleen op ethnographisch gebied is Elzas-Lotharingen een zeer verscheiden iets, ook wat zijn physisch uiterlijke betreft biedt het gewest heel wat verscheidenheid. Vooreerst het wilde, schilderachtige, beboschte Vogezengebergte, waaraan zich ten Noord-Westen het triestige kale Lorreinsche heuvelland aansluit; ten Oosten de vruchtbare Elzasser vlakte welke zich uitstrekt langs den breeden kalmen boven-Rijn.

Natuurschoon is echter niet de eenige aantrekkelijkheid,menige stad uit het oude Rijksland kan met heel wat oudere en nieuwere kunstschatten uitpakken ; menige plaats is er het bedrijvige middenpunt van een uiterstbelangrijke industriestreek.

Rechtstreeksche en spoedige verbindingen tusschen den Elzas en Vlaanderen worden verzekerd door de internationale spoorweglijn Brussel-Bazel, welke van laatstgenoemde streek als het ware den verkeersader vormt.

V.T.B. maakt hier dan ook van gebruik. Een lange maar interessante treinrit voert ons beurtelings langs Zuid-Brabant en het Naamsche naar het Condruisische hoogland met zijn mooie vergezichten. Vanaf Jemelle volgen we een tijdlang de schilderachtige vallei der Lomme, klimmen dan over den Ardeenschen hoogterug, om het minder bergachtige Zuidelijk Luxemburg te bereiken. Hier begint

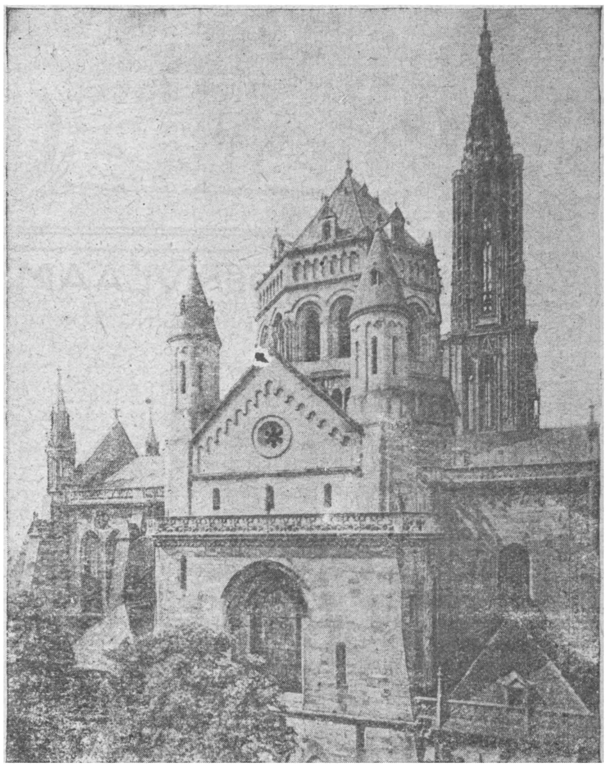

Straatsburg. De Kathedraal.

trouwens het Lorreinsche landschap eens voorbij Luxemburg, de hoofdstad van het Groot-Hertogdom, verrijzen langs de spoorbaan de hoogovens en metaalindustrie van de ertsstreek, waarvan Diedenhofen, welke stad vroeger Luxemburgsch d.i. Nederlandsch was, het middenpunt is. Hier zijn we in de breede eveneens zeer industrieele Moezelvallei. Welhaast verschijnt Metz aan den gezichteinder.

Uit het station stappende wandelen we eerst een eindje door de nieuwe wijk, heelemaal modern Duitsch, en daarom door Maurice Barres zoo gruwelijk afgebroken. De oude stad heeft haar Fransch of beter haar oud-Lorreinsch karakter best bewaard. Hier en daar een nieuwe brok barokke stedenbouw : de place d'armes, de place de la comedie, de esplanade met het terras langsheen de Moezel. Maar het meest bezienswaardige is toch wel de kathedraal, een bijna eenig exemplaar rijpe Fransche gothiek, een reuze glaskast met enorme gebrandschilderde vensters.

Op de route Metz-Zabern gaat het vooreerst nog een heel eind door het triestige Lorreinsche heuvelland.

Na Saarburg komt er wat meer verscheidenheid in het uitzicht der streek. Wij na-

deren de Vogezen, klimmen opwaarst en stappen af te Zabern, leuk gelegen in volle Vogezenlandschap. Eerst een blik gegund aan 't aardige stadje, vooral aan het grootsche barokke slot der bisschoppen van Straatsburg in den loop der XVIIIe eeuw gebouwd door den beruchten cardinaal de Rohan. Maar vooral van de omgeving zullen we genieten en wel met een uurtje op te stappen tot boven op den Hohbarr met zijn pittoreske bergruïne en zijn schitterend vergezicht.

Nu een eindje bergaf en door de Elzasser vlakte bereiken we Straatsburg, de oude vrije rijkstad, waarmee de Franschen en niet zonder reden uitpakken als zijnde « la perle des provinces retrouvées ». Hier is heel wat te kijken: nette moderne wijken en een schilderachtige « altstadt » met typische kijkjes op de rivier III. interessante oude kerken, rijke musea en typische huizen, maar vooral de wereldberoemde hoofdkerk, een der meest vooraanstaande præstaties der hoog-gothiek in de Rijnstreek, met een 142 m. hoogen toren, waarvan de bekroning een onesthetische, maar toch heel interresante laat-gothische spielerei daarstelt. Vergeten we ook niet te genieten van de sublieme schoonheid welke het XIIIe eeuwsch beeldhouwwerk aan de portalen ten toon spreidt en op klokslag twaalf ons te laten epateeren door het kunstige mecanisme van het Astronomisch uurwerk. We trammen ook nog langs de haven en gaan te Kehl den Rijn groeten.

De trein brengt ons nog verder zuidwaarts door het vlakke land langsheen de uitloopers van het gebergte naar het stille, gemoedelijke Schlettstad, een leuk aandachtig stadje, op het einde der middeneeuwen een centrum van het wordend humanisme. Twee bezienswaardige kerken: de ruime hoog-gothische Goergskirche en de kunsthistorische zeer beteekenisvolle romaansche Fideskirche.

Te Schlettstadt stappen we in de auto-car. De tocht gaat nu langs het mooiste van het Vogezengebergte. Van verre wenkt ons het reuzengevaarte van den Hoh-Koningsburg, de grootsche middeneeuwsche bergruïne, welke de laatste Duitsche Keizer in zijn oorspronkelijken toestand liet reconstrueeren. We bezoeken het slot en bij het verder rijden genieten we prachtige vergezichten over de Rijnvlakte. We bereiken Rappoltsweilen, typisch gelegen midden drij bergruïnes. We trekken nu dieper het gebergte in naar Aubure (900 m. boven peil) en Freland, om ten slotte den bergkam (de voormalige Fransch-Duitsche grens) te bereiken op de hoogte van den Bonhomme pas. We houden den bergkam tot aan de Loeschbach pas, dan bollen we weer bergaf langs het witte en het zwarte meer, langs Orbey en het oude stadje Kayzerberg naar Colmar.

Colmar, het Elzasser Brugge, een snoes van een stad voor den romantisch gestemden toerist, rijk aan stemmige hoekjes, aan mooie huizen, meesterlijke praestaties der Duitsche renaissance.

Te Colmar bewonderen we ook nog de meesterwerken der twee groote Elzasser schilders : in de mooie gothische Sint Martenskerk, de mystische Maria im Rozenhag van Schongauer en in het voormalige Unterlinden klooster de hard realistische Einsisheimer drieluik van Grunewald.

Dr. Ir. STAN LEURS.

Reis naar Elzas-Lotharingen

REISPLAN A. — 4 DAGEN.

WOENSDAG 13 OOGST.

Vertrek Brussel (Luxemburgstatie) om 12 u.1. — Aankomst te Metz om 18 u. 17 ; logies te Metz.

DONDERDAG 14 OOGST .

Bezoek aan Metz, Vertrek Metz om 19 u., naar Zabern. Aankomst Zabern om 21u.7 ; logies te Zabern.

VRIJDAG 15 OOGST.

's Morgens bezoek aan Zabern ; na het noenmaal wandeling door het mooie vogezenlandschap naar de ruine Höh-Bar en den Brotschberg. Vertrek Zabern om 19 u. 4 naar Straatsburg. Aankomst Straatsburg om 19 u. 43. Logies te Straatsburg.

ZATERDAG 16 OOGST.

Bezoek aan Straatsburg. — Vertrek uit Straatsburg 21 u. 30 Aankomst Brussel-Noord 7 u. 15 's morgens.

REISLAN B. — 6 DAGEN.

WOENSDAG 13 OOGST. — DONDERDAG 14 — VRIJDAG 15 en ZATERDAG 16 zooals vorig reisplan ; evenwel op Zaterdag 16 Oogst logies te Straatsburg.

ZONDAG 17 OOGST.

8.40 vertrek uit Straatsburg naar Schlettstadt ; aankomst Schlettstadt 9.16 u.

's Morgens bezoek aan het interessante stadje Schlettstadt.

Rond den middag autotocht van Schlettstadt naar Colmar over den Hoh-Königsburg (het reusachtig middeleeuwsch bergslot, geheel gereconstrueerd op initiatief van exkeizer Willem II) voorts door het schilderachtig gelegen Rappaltsweiler naar de Vogezenkam (Bonhomme en Lousbach-pas; witte

en zwarte meren); vervolgens weer bergafwaarts en langs de eenig pittoreske stadjes Kayzerberg en Ammerschwier naar Colmar.

MAANDAG 18 OOGST.

Bezoek aan de interessante schilderachtige stad Colmar, het Elzasser Brugge.

Vertrek uit Colmar om 20.26 u. naar Brussel.

Aankomst te Brussel om 7.15 u. 's morgens.

De reis geschiedt tweede-klasse-spoor. (Zie het P. S.)

De prijzen zijn als volgt vastgesteld :

Voor de vier dagen : fr. 375.—

Voor de zes dagen : fr. 450.—

In bovenstaande prijzen zijn begrepen : Treinen, — autobus, — hotels, — restaurants, (eten, slapen, fooi, *geen* drank), — bezoek aan musea e.z.m. *De prijzen zijn niet bindend.*

LET WEL ! Het deelnemingsgeld moet vóór 1 Oogst op het Secretariaat ingekomen zijn ! (Ons postchecknummer is 93627).

P.S. Er werd ons gevraagd waarom de reis in tweede klasse ondernomen wordt. Twee doorslaande redenen kunnen wij hiervoor aanvoeren :

1° de geschikte treinen zijn niet altijd van derde klasse voorzien ;

2° een dergelijke lange reis is niet te doen in derde klasse; er moet hier gezorgd worden voor comfort en alles zoo aan boord gelegd dat de deelnemers niet geradbraakt thuis komen.

Sombeke

Wel, Sombeke toch, wat zijt ge me lief ! De streek heft en daalt hier om u en gij, ge ligt me daar zoo mooi op de glooiing precies alsof een fijne artistenhand er u had opgezet.

Als ik in den lentebloei op den overlommerden Durmedijk sta, dan lacht ge me zoo netjes toe in de zonneweelde, ja, lachen doet ge als 'n frisch jongmeisje's gezicht ievers uit 'n rustiek sprookje.

Rondom u liggen de wijde, vette meerschen groen met 't goud besprenkeld van de malsche boterblommekes en gij, ge zit verdoold in 't fluweelig loover van de hooge waaiboomen.

Verzaaid komt hier en daar 'n rooie dak of 'n vuil bemoste strooien kap leutig uitpiepen.

Dat zijn uw herbergskes van « 't Potje » of van « den ouden Pot » en uw boerderijtjes met schuur en stalling en ovenbouw en 't woonhuis achter diepgroene haag en helgroene hekkentje.

Hoe fleurig zien ze eruit die huizekes 't hoveken op, laag van stuk onder overhangend dak met hoog deurke en de wit omraamde vensterkens met de schelgeverfde blinden ernevens die blinken.

Ze staan zoo mooi te leven in hun omlijsting van bloeiende boomen en frissche welige loover.

Zachtjes klimt uw eenige dorpstraat op naar 't kerkske, dat daar in een gul verschiet te blinken staat achter 'n lommergordijn der koele boomen van uwen groenen dries, die omzoomd is met zoo'n typieke, ouwe huizekes, zoo rustig en devotelijk als de vrouwkes, die met den grooten kerkboek in de hand er komen uitgeschoven als 's zondags 't klokske beiert voor vespertijd.

Uw torentje zie 'k nu van bij, uw bolvormig torentje dat uitgerond is naar grilligen, byzanthijnschen (1) vorm en boven 't vierkant portaal van uw kerkske, waarvan de bruine brikken doorstreept zijn met grijze zandsteenen versiersels, kijkt St. Rochus meewarig uit van in zijn nis.

Ach, hoe gemoedelijk is 't me hier toch bij u. Hier hangt 'n zoete, gejongstige vredesatmosfeer. Ze zit zoo zalig in de lucht, ze zit zoo gezapig in de huizekes en ze hangt zoo deugddoende over de straat en daar 'n komt hem niets storen als 't tjilpen van 'n kwade musch of 't schetterende kraaien van 'nen fieren haan.

'k Heb me eens laten gezeggen, dat er hier nog zooveel vischgezonde oûwkes zijn, en 'k kan 't gelooven. Gij geeft hun den bloei. Uw lucht die is doorsapt van jeugd en doortrokken van welige wonne.

En gij ook zijt oud, stokoud, want ge hebt nog 'n kasteel van in de jaren vijftienhonderd. 't Staat er nog heelemaal weggestopt in 'nen kleurigen krans van 't geschakeerdste loover binnen zijn muren en wallen, die overgroeid liggen met bleekgroene kroos en malsche biezen en overlommerd zijn met 't grijsgroen getak van knokige tronken.

De artisten met slap hoedje en weelderig haar komen levenslustig uw mooie hoekjes afschilderen en afetsen en heerlijker nog op uw bloedeigen grond leeft en streeft de groote meester, schilder Verstraeten.

Kijk, ginder op 't hoogland daar staat zijn wondermooie doening.'t Is er paradijs,schoon midden, 't doorzonde kreupelhout en de groenigheid, die in donkerder diepten en helder-

(1) Veeleer barokken (N.d.R.).

der tinten overal openbloeit. Populieren, wilgen, beuken waaien hunne dikke volblaârde koppen daarover en daarrond. Op van zon doorzeefde boomgaarden staan en draven, tusschen bloeiende appelaars met ronduitgeloopen rijke kruin, de bonken van bonte hengsten met hun lenige zware schonken zoo sierlijk van lijn, en daar bezijds in zijn atelier laat de meester 't licht van in zijn penseel druipen op doeken van fleurige lenten, zondoordaverde zomers,doorbronsde herfsten en melkwitte, doorsneeuwde winters.

Sombeke, 'k sta hier op uw hoogste glooiing en 'k kijk beneên nu.

Schoon, schoon, almachtig schoon moet ik zeggen.

Aan mijn voeten wentelt 'n ongerepte vlakte in afhellende duinen haar sierlijk ontplooien open en daar ligt van alle groen in de meest weidsche tonen en tinten in te wemelen. 't Is 'n wisseling van zon daarop en van schaduw, die boomen en elskanten uitwerpen, en ten'den schemert er 'n streep zilverig water van de Durme en steken de zwarte fabriekschouwen en de spitse kerktoren van Hamme in de doorglansde lucht.

Sombeke, 'k vind in u 'n pracht, 'n allerheerlijkste pracht en 'k wensch u, dat er nog menige kwam om uw blommige schoonheid bewonderend te genieten.

BRIE.

De Uitstap naar de grot van Remouchamps

De uitstap naar Remouchamps op 1 Juni ll. had een buitengewonen bijval. V. T. B. richt dan ook op derden Oogst a.s. zijn tweeden uitstap in naar de Luiker Ardennen.

Wij bezoeken in den voormiddag de prachtige grot van Remouchamps, middagmalen rond 1 uur en maken daarna een heerlijke wandeling langs de Ninglinspo.

Vertrek uit Antwerpen : 5u.50, Brussel: 6u.55 ; Leuven 7u.32. Aankomst te Remouchamps : 10u.33. Terugkeer uit Quarreux: 18u.1. Aankomst te Brussel : 22u. 9. te Antwerpen : 23u.52.

Voorwaarden : deelnemingsprijs 3e klasse spoor en toegansgbewijs tot de grot en fooi inbegrepen (verminderde prijzen) Brussel : fr. 37.— Antwerpen : fr. 45.— ; abonnementen en vrijkaarten : fr. 9.—.

De toetredingen moeten op het secretariaat, St. Jansplaats, 29 inkomen uiterlijk den 23n Juli.

Diën dag worden de 50 eerste ingeschrevenen per omzendbrief verwittigd dat het noodige bedrag dient gestort; alle nuttige inlichtingen zullen tevens worden verstrekt.

Zij die te Remouchamps wenschen te middagmalen storten 8.50 fr. meer.

De groepsleider : de Heer F. A. Luyten.

Een Tochtje naar Herentals

Waar toeristen nooit kwamen,daar was het voorheen mooist in die landen waar het verkeer nu z'n drukste uiting vindt. In Vlaanderen,waar het toerisme nog alles te beginnen heeft, is die regel nog altijd onveranderd. Er werd gezeid dat de Kempen, dat Limburg, dat Durme- en Dendervalleien mooi zijn. Allen zeggen het nu na, eenigen maar gelooven het en slechts weinigen smaken met overtuiging de innerlijke schoonheid ervan. Onze oogen, onze ooren, ons gevoel zijn nog niet geschoold ; schier alles ontgaat ons. Toch is er een middel om een waar toerist te worden ; wij hebben ons echter vooreerst te ontdoen van de meening dat we alles kennen en weten. Inderdaad, wij zijn te veel moegezien, en we zijn als doof en blind geworden, ja volledig onbewust.

Wees vrijwillig onwetend, vergeet al uw vroegere indrukken, ontdoe U van ieders invloed en ga dan als een vragende de wereld in, zoekend naar den vorm der boomen, den bloei der gewassen, de kleur der heimat, de sieraden van ons landschap. Word geheel nieuw, verwonder U als een kind. — En eindelijk met het gemoed van een novice, in een stemming vol verwachting, neemt gij de fie s en gaat op ontdekkingstocht.

Wij verlaten de stad ; nog enkele oogenblikken kennen wij die hooge huizingen met de enge kwartierkamertjes, met gemis aan licht en lucht en ruimte, rijk aan levensmoeheid. Wij winnen snel aan vrijheid, groen en vrede! Buiten de singels wacht alles naar uitbreiding en opslorping ; talrijk rijzen de borden waaruit de speculeergeest van geldbeleggers en bouwmaatschappijen spreekt, in afwachting dat de grenzen der grootstad zich zouden uitbreiden... verder en verder.Zoodra de Krijgsbaan voorbij ligt het land ongerept als voorheen in z'n landelijken vrede.Het is het beeld van Vlaanderen met zijn nette reine huisjes die ons op reis in 't verre Zuiden vaak zooveel heimwee bezorgen. Hier is het land waar de menschen zoo goed, zoo werkzaam en zoo vroom zijn dat men vruchteloos elders hun weerga zoeken gaat.

Herenthout : St. Pieterskerk.

Alle akkers zijn fraai bebouwd ; er zijn trouwens menschenhanden genoeg ; dat kan elk ander land ons benijden. Nergens ijdel veld, tenzij waar de Kempische zandgrond straks zoo bar zal wezen dat hij alleen de karige sparren en het heidekruid voeden kan.

Zonder heuvels, zonder dalen zet de tocht in. Steeds de typische vlakte der lage landen bij de zee, eindeloos uitgestrekt, horizonten ver, effen als een marmeren tafel. En achter boomgaarden en korenzeeën liggen de dorpen alom verscholen. Aldus priemt Wommelgem vol bescheidenheid z'n mystiek torentje als een fijne wijzer opwaarts. Zwaar als wolken hangen de olmenkruinen festoensgewijze over de aarde, de dreven bouwend naar het kasteel van Agie de Selzzaete en verder links naar het heerlijk goed van Hullegerode. En eensklaps bij de wending van den weg ligt het lieve panorama van Ranst daar voor ons uitgespreid ; met z'n twee lieve molentjes doet het dadelijk denken aan een schilderij van Cassiers : een brokje uit Zeeland ! De omgeving is vol luister, uitnemend voor wandelingen te voet. Broechem doet zich weldra voor als een schoon, proper Vlaamsch dorp met enkele ernstigschoone heerenwoningen en goed onderhouden hovingen. Op de terugreis vinden wij straks gelegenheid te wijzen op z'n merkwaardigheden. Voorloopig ligt op den weg naar Viersel weinig bekoring : de stijllooze roodbaksteenen huizen, nieuw en koud, doen ons treurig zijn bij de gedachte hoezeer onze streek alle karakter mist in den aanbouw en de samenstelling van z'n landschap. Hoe anders in het typische Waasland en in de omstreken van Moll ! Viersel blijft een allerstilste dorp met een onttorende kerk en enkele weelderige notelaren. Het ligt buiten alle verkeer ; niemand zou het vinden indien de vaart niet in de buurt lag. Daar hebben we een beste fietspad onder de machtige boomen, die in gelid aan weerszijden van het kanaal den weg omschaduwen. Beneden ons hebben we den blik over de onafzienbare vlakte die uren ver wegdoezelt naar den gezichteinder. Waar de Nethe in de vaart stroomt ligt Grobbendonk. Alles is er oud gebleven, alles is er schoon gebleven, toeristen komen er niet. Rondom een uitgestrekt grasplein staan de huizen der dorpskom samengereid, de aanleg van een begijnhof. De kerk met de reuzige leidaken is een pracht van lijnen, een miskend sieraad dat past op etsen en penteekeningen. Aan den kerkwand treft ons een freske, voorstellend het Kalvariekruis in het panorama van Golgotha. Het is een bekoorlijk overblijfsel van de zoo zeldzaam geworden naïeve oude volkskunst. Het is loonend te blijven vertoeven in de minst bezochte plaatsen; het onderzoek naar de lieve verborgenheden loont altijd met blijde verrassingen. Maar de tijd dwingt tot vertrekken. We kunnen noordwaarts naar Vorsselaar, waar het allerschoonste kasteel der Kempen prijkt : hoevelen kunnen zeggen dat zij elders iets mooiers hebben gezien? Nog een kleine rit en we zijn ter bestemming in Herentals. In « De Toerist » verscheen reeds vroeger al het noodige over dit zeer interessante plaatsje. Het ware overbodig er nogmaals een tweede beschrijving over te geven; ten minste voor deze beperkte plaatsruimte.

De terugreis ondernemen we liefst langs een anderen weg. Zuidwaarts langs Herenthout bevinden we ons in de volle Kempen, de zandige dorre streek. De Kempen openbaart zich echter beter in de omgeving van Bouwel. Hoe bovenaardsch rustig; men waant zich aan de uiterste grenzen van de wereld. Dezelfde atmosfeer van volkomen berusting... als in Veere en Domburg. En ook de omgeving is afwisselend mooi : schilderachtig, desolaat : Als Kurort een ideaal ! De lucht is er krachtig, het verblijf vredebrengend te midden der altijdgroene naaldbosschen, in de nabijheid der zandduinen. Voor fietsers, onrus-

tige zwervers, geldt geen vertoeven en alweer moeten we immer voortwaarts. Langs den grooten weg naar Lier leeren we eens met aandacht de Kempische verlatenheid zien. Volledige zwijgzaamheid alom ; de avondzon schijnt vreemde tinten in het kleurig bloeisel van wilde gewassen en weligtierende kruiden. Alles groeit ordeloos dooreen, maar zoodanig dat het een kunsteffekt wordt. Boven in 't firmament trekken de ronde wolken voorbij. Bekijk het geheel, de hemel die koepelt boven een land vol kleuren, zeg mij dan : Is de Kempen niet schoon ? Tusschen Nijlen en Broechem treffen we van naderbij de uitgestrekte weilanden,die we van op den vaartdijk reeds vroeger bemerkt hadden. Smaragdgroene vlakte, besproeid door de Nethe en talrijke wateringen, het gelijkt wel een polder ; het eenige wat er van de schoonheid nog ontbreekt zijn: de ooievaars! Het duurt tot Broechem eer we verscheidenheid hebben. Aan de kerk nemen wij de richting naar Oelegem.Dan vinden we gelegenheid het Halmaeleslot te zien op afstand, het is helaas niet van naderbij te bezoeken.

Daartegenover bemerken wij het hof van Moretus ; het gebouw heeft karakter ; een ronde toren en ivoorgele muren spiegelen zich droomend in de dichtomschaduwde vijvers. De weg is zeer aangenaam slingerend en biedt afwisseling. Wie zijn oogen weet te gebruiken kan zich tevreden achten. Links en rechts in de lommerhoekjes ligt veel natuurschoonheid verscholen ; een voetwandeling door het hout zou er ons kunnen bekoren. Langs het kanaal kan men weldra de stad bereiken over Wijnegem, maar wien de lust niet begeeft, raden we aan den rit nog te wagen tot Schilde. De kleine omweg loont, want vanaf de vaart van Oelegem tot aan Schilde heeft men de natuurlijke voortzetting van het landschap. En de verdere tocht naar Antwerpen weet ieder dan naar eigen fantazij te schikken.

Wie nu de kaart ter hand neemt kan zeggen met verbazing : « Er zijn wel andere wegen dan deze!» Natuurlijk, ik maak mijn schuldbekentenis, er is zooveel moois dat nog onbesproken bleef. Een volgende maal kunnen we 't reisplan wijzigen en dan zal het gaan langs Oolen,Noorderwijk, Morkhoven,Wiekevorst, Itegem, Bevel, Kessel, Emblehem, Vremde, Borsbeek, Antwerpen.

E.E.

Zijt gij al ingeschreven voor de Waterreis naar Hulst op 20 Juli ?

Plaatselijke Landdag te Herentals op 27 Juli 1924

Te 10 uur : Vergadering voor de afgevaardigden.
Te 11 ½ uur : Officieele ontvangst ten stadhuize.
Te 12 uur : Bezoek aan de interessante kerk St. Waltrudis onder de kundige leiding van den E. H. Verheyen, leeraar.
Te 1 uur : middagmaal in 't Gasthof « De Wildeman ».
Te 2 uur : Wandeling naar den Kruisberg en bezoek aan het Begijnhof. Leider : E. H. Verheyen.
Te 5 uur : gezellig samenzijn.

Naar Italie

(Uit een particulieren brief).

...... Ge weet het reeds, we hebben in een korte maar onvergetelijke reis dat wonderschoone land, waar citroen en oranjeappel bloeien, doorloopen. Het is een gulden illusie geweest,een droom zoo mooi die we zeker niet zouden nadroomen. Het zou misschien wel onder woorden te brengen zijn, hoe heerlijk dit tochtje voor ons geworden is, maar opsommen wat we genoten hebben, hoe ongeveer ook, is niet denkbaar.

We hadden onzen weg door de heerlijke Alpen gekozen, de Zwitsersche meren langs, die poema's van kleur- en natuurschoon zijn. Dan door den Sint Gothard. Met de nog mooiere parelmoeren meren van Noord-Italië doen we triomfantelijk onze intrede in het land van ons begeren, wat was de voltrekking van eenen wensch van jaren, voor mij althans.

Als bedorven kinderen dus snellen we door dat woest en barbaarsch, maar schilderachtige Lombardye naar Milaan, met zijn wonderen gothischen dom : een overgroot juweel van marmer en beeldhouwwerk.

Maar er is geen rust in ons, we daveren van ongeduld en weldra gaat het verder naar Genua, dat overheerlijk door Godes almachtige hand in den schoonsten der golven van den aardbodem wellicht neergelegd werd.

Nog trappelen we, we branden van ongeduld, geboeid door den onvergelijkelijken glans van Rome, dat ons van uit de verte onweerstaanbaar wenkt. Dan tien uur langs de Tyrrheensche zee gereden,—onstuimig, in bliksemvaart met den « direttissimo », die ons vergeten deed dat we over een spoorbaan gleden,— in een onophoudelijke bekoring, die een ware extaze mag genoemd worden, om de menigvuldige, onuitsprekelijke pracht die zich, zoowel langs de zee- als langs de landzijde voor onze dronken blikken ontrolde.

Eens Carrara voorbij, dat enkele weken later door aardschokken geteisterd werd, bereikten we weldra Pisa, dat ons met zijn scheeven toren vluchtig voorbij schoof.

Dan trekken we met een pracht van een zonsondergang en even later onder eenen Romeinschen sterrenhemel, — is het niet om te huiveren bij zooveel grootheid, — door de Campagna, het eenige, weergalooze Rome binnen. Vooreerst echter een onvermijdelijk en onafscheidbaar standje met een der niet weinig talrijke facchino's of boodschappers (geen fascisten !)

Dat was dus het begin van onzen tocht, een belofte nog slechts van wat ons te wachten stond. We zouden, ik ten minste, de steenen van hooge zielevreugde en geestelijk verblijden gekust hebben, maar daar liet men ons, als reeds gezegd, den tijd niet toe

Volgen drie dagen van louter en nooit gekend kunstgenot. We staren ons blind op den onovertroffen glans van het drievoudige eeuwige Rome : dat der Heidenen, dat van het Christendom en dat aller kunsten.

We dwalen van de baden van Deoklitiaan naar de Renaissancegewrochten allenthenen verzaaid. Van het Pantheon naar den doorluchtigen Sint Pieter. Van het Kwirinaal naar het Vatikaan, waar we bij den H. Vader ter audiëntie togen. Het is een ware overweldiging, een overrompeling van schoone en verheven dingen, waarvan het genot der aanschouwing die dagen, ditmaal een zwemmen was in ontelbare gewrochten. Want hier was voorzeker het hoogste voor handen dat ooit de kunst vermocht voort te brengen. Ook hier daarom volstaan woorden niet.

Van hier gaat het door den nacht met den spoorwagen opnieuw dwars door de Alpen, zoowat 1800 meter de hoogte in.

Dan volgt, schoon als een zwanenzang, Venetië Venezia la bella, waar we spoedig van den trein in de gondel stappen, om al de vergane grootheid dezer feeërieke, bekorende stad, die gemaakt schijnt te zijn om te minnen en gelukkig te zijn, te genieten. We schommelen verder, in zacht gerythmeerden kadans, langs de oude en ondanks hun verval nog schoone paleizen die, het eene naast het andere, aan weerszijden het Canal Grande en de overige waterstraten verrijzen, terwijl ons de wel-

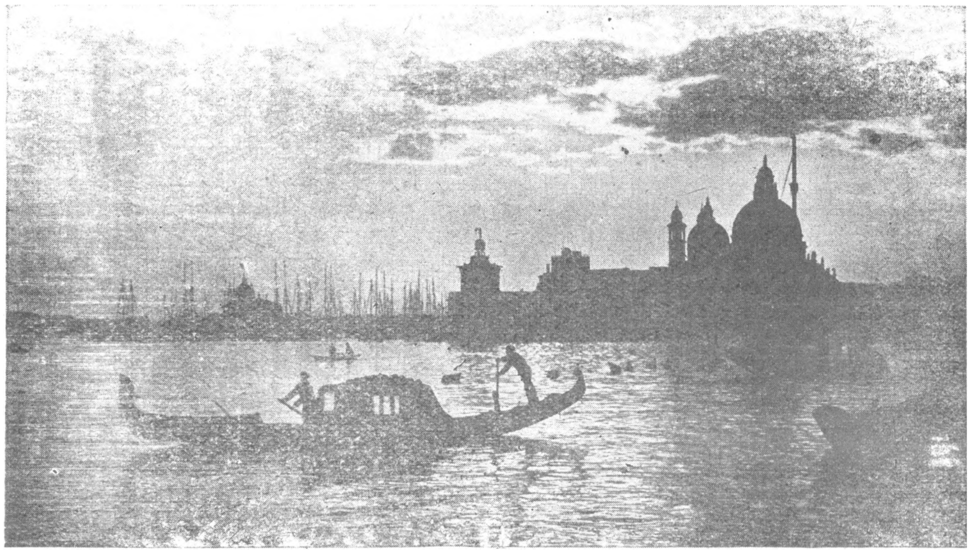

Een idylle te Venetië.

hoe beperkt ze ook waren, ons het hart overstroomde met eene tot dan toe ongekende gewaarwording.

Vandaar gaat het naar het wonderzoete land van Napels met tevens zijnen overschoonen golf : een ander aardsch paradijs. We gloeien van bewondering in het « Museo Nazionale » voor de gewrochten der roemrijke en kunstzinnige geslachten van voor veel eeuwen.

Toen nog het bezoek aan de doode stad, Pompei, als een ander Carthago, doch ditmaal door de natuurelementen, als een wraak van Godes hand, verwoest. De doode stad, met de overblijfselen van hare kunstzinnigheid, hare weeldezucht, haar verfijning, maar tevens die harer verdorvenheid, onmiddellijk gevolg van ten toppunt geculmineerde beschaving.

Daarop verlaten we het vasteland, om met een stoomboot, de « Regina Helena », geloof ik, naar het wondereiland Capri te varen, waar we als verzinken in het rijk van Duizend-en-één-Nacht, bij den wellust van kleur en onder den bedwelmendsten der hemelen.

Nu ging het naar Rome terug. Nog een laatsten blik van af den « Pincio » — een der heuvelklingen dezer stad,— aan de onvergetelijke, die zich met onoplosbare band aan ons gekluisterd had. Wie zal dan niet begrijpen den grooten weemoed welke het scheiden ervan in ons teweeg bracht ?

Dan ging het naar Florentië met zijn marmeren kerken, zijn paleizen, zijn musea als stadswijken, waar luidendste namen in het oor klinken. Onze verbeelding dwaalt weg onder de koepels der gulden Sint Markus kerk.

Kortom en om tot de werkelijkheid terug te keeren, iets heerlijkers hebben we zeker nooit beleefd.

Eene Alpenapotheose besloot onzen wonderbaarlijken tocht, terwijl dat heerlijke Italië, dat we stellig zullen blijven herinneren als iets eenig schoons, in den gloed der avondzon verdoezelde en voor ons in het voorbije vergleed ...

En hoe dikwijls onze herinneringen ons lokken als tooverfeeën naar dit sprookjesland is met de dagen te tellen, want schier geen gaat er voorbij zonder dat we deze wonnige stonden, daar doorgebracht, nagenieten.

FLORIS SEIDEL.

Een V.T.B.-er mag niet tevreden zijn zoolang hij niet minstens één nieuw bondslid aanwerft

Uitstap naar de Grot van Han
OP ZONDAG 27 JULI 1924

Zooals verleden jaar richt V.T.B. ditmaal weer een uitstap in naar het eenig natuurwonder, de grot van Han.

De overgroote bijval in 1923 bekomen, doet ons ook voor dezen uitstap het beste hopen ; de toetredingen zullen zonder twijfel evenals voor de overige reizen van dit jaar — zeer talrijk inkomen. Wij wenschen echter onze leden er aan te herinneren dat de lijsten onwederroepelijk afgesloten worden op de bepaalde data. Telkens zijn er telaatkomers. En het is voor ons — zoowel als voor de betrokken personen — zeer onaangenaam de gestorte sommen te moeten terugzenden. Men houde zich dus goed aan de opgegeven aanbevelingen !

Hier volgen het programma en de volledige inlichtingen :

Wij vertrekken van uit Antwerpen (Middenstatie) om 5u.50; stilstand te Mechelen: 6u.16. Vertrek uit Brussel (N.) om 6u.58 rechtstreeks naar Rochefort. Daarna per bijzondere tram naar de grot : Bezoek aan de grotten ; eetmaal te Rochefort om 15 u. — Vertrek te Rochefort om 17.15 en aankomst te Brussel (N.) om 20 u. te Antwerpen (C.) om 21u.25.

Leden uit andere gewesten kunnen met ons samentreffen wanneer zij vertrekken uit Gent (Zuid) : o m5u.14; uit Aalst om 5u.54 ; uit Leuven om 6u.20 (naar Ottignies) ; uit Dendermonde om 5u.9.

De deelnemers uit al deze streken kunnen denzelfden avond thuis zijn : Gent (Z.) om 21u26 ; Aalst om 20u.51 ; Dendermonde om 23u.54 ; Leuven om 20u,41. Voor verdere inlichtingen zich te wenden tot den groepsleider.

De deelnemingsprijs voor deze reis is vastgesteld, (trein. tram, grot en fooi) op fr. 51.— 3e klas van uit Antwerpen. Van uit Brussel fr. 42.50. Voor houders van vrijkaarten of algemeene abonnementen : fr. 17:50, De groepsreis wordt ingericht van Brussel (N.) uit. De inschrijvingen worden van nu af op het secretariaat aanvaard, de lijsten onwederroepelijk gesloten op Dinsdag 22 Juli, 's avonds. Onze afgevaardigden worden dringend verzocht ons hun lijsten meê te deelen uiterlijk op Dinsdag 22 dezer, te 20 u. Bij de inschrijving voege men het bedrag ; de aanvraag komt anders niet in aanmerking. Voor hen die te Rochefort wenschen te middagmalen fr. 12.50+fr. 1.25 meer.

De deelnemers zullen per omzendbrief van de laatste schikkingen op de hoogte worden gebracht.

Groepsleider de Heer Jos. Joos. Heistraat, Wilrijk.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Inlichtingen. — Er zijn leden die ons tal van inlichtingen vragen die in het Jaarboek 1924 te vinden zijn. Dit nuttig boekje kost slechts fr. 1 ; het wordt op aanvraag, per omgaande post, franco, door het Secretariaat toegezonden.

* * *

De ledenlijst. — Twee faktoren — de stroom van nieuwe leden en de groote voorraad kopij — maakten het noodzakelijk de publicatie van de ledenlijst stop te zetten.

Reeds nu ging er veel plaats in elk nummer van De Toerist daardoor verloren en zelfs met 2 blz. per nummer konden wij niet bijblijven !

Bondsleden, die de ledenlijst wenschen te raadplegen, worden daartoe gaarne op het Secretariaat in de gelegenheid gesteld.

* * *

Zeer belangrijk. — De V. T. B. wil alles doen om zijn leden te helpen. Wil ook ieder lid slechts iets doen voor den Bond ? Zoo ja, zend ons dan over uw gemeente de inlichtingen welke voorkomen op de vragenlijsten. Deze vragenlijsten liggen klaar om u op eerste verzoek ter invulling te worden toegezonden. — Wij bekwamen reeds prachtige uitslagen ; al deze inlichtingen zullen ons weldra in staat stellen een gids uit te geven zooals er tot nog toe in Vlaanderen geen verscheen. — Wie zijn nu de bereidwilligen die ons aan de laatste inlichtingen zullen helpen ?

Wij begonnen met de provincie Antewerpen ; maar ook uit alle gemeenten uit de overige gouwen zijn formulieren ten zeerste welkom. — **Voor de volgende gemeenten is er dringende haast :** Austruweel, Borsbeek, Bonheiden, Boisschot, Beersel, Beersse, Beirendrecht, Berchem, Blaasvelt, Borgerhout, Bornhem, Breendonk, Deurne, Lillo, Einthout, Merxem, Merxplas, Minderhout, Moll, Mortsel, Morkhoven, Noorderwijk, Oud Turnhout, Rijmenam, St. Job-in-'t-Goor, Gestel, Gierle, Halle Hallaar, Heffen, Hemiksem, Herselt, Heindonk Hoogboom, Houtvenne, Hove, Hulshout, Kessel, Koningshoickt, St. Lenaarts, Lippeloo, Leest Lille St. Pieter, Liezele, Lier, Lint, Mariakerke, Massenhoven, Meir, Meerhout, Meerle, Oppuers, Oevel, Oelegem, Olmen, Oorderen, Oolen, Poederlé, Puurs, Pulderbosch, Putte-Kappelle, Ramsel, Ranst, Ruisbroek, Santhoven, Santvliet, Schriek, Terhaagen, Tongerloo, Turnhout, Varendonk, Veerle, Vlimmeren, Vremde Vorst, Vorsselaar, Mechelderzande, Waalhem, Waarloos, Waver-St. Kathelijne, Waver-O.L.V., Weert West-Meerbeek, Wiekevorst, Wildert, Willebroek, Wintham, Wommelgem, Wijnegem, Zammel, Zoerle-Parwijs.

Zij dit niet een vruchtelooze oproep ; zoovéél inspanning gaat vaak verloren door sleur van enkelen. Leden van den V. T. B., onderzoekt deze lijst en zeker kunt gij ons, ten minste over één gemeente, inlichten, of iemand aanduiden die het zou kunnen doen.

***

De Toerist 1924. — De eerste twaalf nummers **van ons blad zijn totaal uitgeput. Nieuwe leden zul-**

len we, indien zij het verlangen, jaargang 1923 toezenden.

* * *

Zichtkaarten. — Gedenkt op uw reizen en wandelingen den V. T. B. en zendt, voor onze type-verzameling in aanleg, zichtkaarten !

* * *

De stad Antwerpen geeft het goede voorbeeld. — Het is ons zeer aangenaam, in oprechten dank te kunnen mededeelen, dat de stad Antwerpen, voor het jaar 1924, een hulpgeld van fr. 200.— aan den V. T. B. verleend heeft.

Mochten vele gemeenten en vooral de plaatsen voor toeristen van belang, het edel gebaar van de Seniorenstad volgen. Brussel, Gent, Leuven, Oostende, Blankenberge, Hasselt, Veurne, Yperen, Oudenaarde, Mechelen, Lier : veel heeft de Vlaamsche Toeristenbond reeds voor u gedaan en hij neemt zich voor steeds in uw belang te ijveren ! Helpt ons ! Dit vragen wij u in naam van onze 13.832 leden van dit oogenblik (9 Juli) en van de vele duizenden die zich nog bij ons zullen aansluiten.

* * *

Propagandamateriaal. — Zeer gaarne zenden wij, aan al die het ons vraagt, propagandamateriaal !

* * *

Briefwisseling met het Secretariaat. — Wij verzoeken onze correspondenten bij vragen om inlichtingen aan het Secretariaat steeds postzegels voor het antwoord te voegen.

* * *

Autobusdiensten. — Zendt ons uurtabels. De autobus is het vervoermiddel van de toekomst. Allerwege worden lijnen uitgebaat in het belang van reizigers, toerist en wandelaar. Zendt ons uurtabels, om op de hoogte en gedocumenteerd te zijn !

* * *

Wegen. — Licht ons in over den toestand der wegen van uw streek.

* * *

Onze Boekerij. — Zendt ons boeken, oude of nieuwe, voor onze bibliotheek.

* * *

Ledenaangroei. — Van 1 tot 15 Juni traden 313; van 16 tot 30 Juni traden 334 nieuwe leden toe. De maand Juni bracht ons dus in 't geheel **647** leden. Mei en Juni samen **1471.** 9 Juni : **13.832** leden !

* * *

Ons Organisatiefonds. — Wat mag dat wel wezen ???

Ons Organisatiefonds. — Het nummer van 1 Oogst zal uw nieuwsgierigheid bevredigen !!!

Ons Organisatiefonds. — Mochten ook wij bevredigd worden !!!

* * *

DRUKKERS, LEDEN VAN DEN V.T.B. !

Het oogenblik nadert waarop de lidkaarten voor 1925 zullen moeten gedrukt worden. Wij verwachten, vóór 1 Oogst aanstaande, prijsopgave onder gesloten omslag, voor : 10.000 lidkaarten van fr. 7.50 ; 3.000 lidkaarten van fr. 3.50.

N. B. De lidkaarten 1925 zullen dezelfde zijn als de lidkaarten 1924 behoudens : de kleur zal oranje wezen en de overdruk 1924 blijft weg.

Op het omslag met de prijsopgave te vermelden : « Drukwerk lidkaarten 1925 ». Bovenvermelde aantallen dienen slechts als basis, want op dit oogenblik telt de V. T. B. reeds nagenoeg 1.000 leden meer.

BONDSLEVEN

Uit het Dendermondsche. — Tot voor enkele weken werd hier voor den V. T. B. weinig gedaan. Slechts in Dendermonde zelf was een tak gesticht geworden, welke af en toe teeken van leven gaf. De jongste weken brachten in dezen spijtigen toestand wat verbetering. Groepeeringen werden in Lebbeke en Wetteren tot stand gebracht en in Schellebelle en Cherscamp zijn er in wording. Maar dit is slechts het begin van de algeheele degelijke organisatie, welke niet zoo zwaar zal vallen indien wat goeden wil betuigd wordt. De leden van bijeenliggende gemeenten zouden moeten samenkomen, ten einde plaatselijke en gewestelijke werking te bespreken. Daar zijn b.v. Schellebelle en Cherscamp die één groepeering stichten. Vooruitgang en grootheid van den Vlaamschen Toeristenbond hebben als voornaamste factor : flinke plaatselijke werking. Verminderingen en voordeelen worden slechts aan groote, machtige bonden gegeven. Propagandamateriaal wordt gaarne verstrekt ! Dus : vooruit ! de handen uit de mouwen !

Binnenkort wordt een arrondissementsbijeenkomst gehouden. Eenieder zal er welkom wezen, maar van uit de plaatsen waar reeds V. T. B.-ers zijn, zou ten minste één lid moeten opkomen om den wagen den beslissenden stoot te geven !

Zit er fut in die van het Dendermondsche ?!

***

Brugge naar het Hazegras. — Een opperbest geslaagde uitstap ! Ruim veertig belangstellenden, onder welke zestien fietsers, trokken van uit Westkapelle naar Schapenbrugge en het voormalig Isabellafort. Hier kwam rond den middag in « De Vrede », de knapzak te voorschijn. Naderhand liep de wandeling langs den 18e eeuwschen zeedijk. Het vergezicht van op dezen hoogen dijk, over de onmetelijke Hazegrasvlakte, was voor het gezelschap een ware verrassing. Even vóór « Het Zwarte Huis » bij den « Internationalen Dijk » die het « Zwin » afsluit, werd nogmaals halt gemaakt : een zee van zon en lucht en groen bracht de deelnemers in de gewenschte stemming. Na het nemen van een paar kiekjes, langs de glooiing van den dijk, aan een verlaten betonnen schuiloord, destijds door de Duitschers aangelegd, mochten de V. T. B.-ers een uurtje verpoozen. Daarna trokken we, dwars door de schorre van de vroegere « Zwinmonding », naar de zee met haar ongerept gebleven strand. Onnoodig te zeggen, dat het « pootjes baden » onder tropische zon zich vanzelf opdrong. Langs « De Lekkerbek » en « De Zoute » bereikten we Knokke, waar een bezoek werd gebracht aan het bekende « Noordzee-Hotel ». De terugkeer werd in twee groepen ondernomen. Zij die de fiets te Westkapelle geborgen hadden keerden over Hoeke langs het kanaal van Sluis naar Brugge terug.

***

Onder den Sterrenhemel. (Afd. Brussel : Nachtwandeling). — Onze eerste nachtwandeling, met bezichtiging van de sterren, vond plaats op Zaterdag 28 en Zondag 29 Juni, onder leiding van Dr. F. Bertyn. Vijftig personen waren aanwezig, Aalst en Mechelen vertegenwoordigd. Aan de Beurs, plaats van bijeenkomst, betreurde de leider het, Ja! de weersgesteldheid zich ongunstig voordeed : de hemel was geheel betrokken. Bij ons in België is dat haast een gewoonte ; men noemt ons land immers wel eens Europa's « pot de chambre » ! Langs de vaart van Willebroek zetten wij de wandeling voort. Na middernacht verschijnen de sterren. In

het Zuiden licht de planeet « Jupiter ». De Aarde verschijnt aan « Jupiter », heel in de verte, als een lichtenden bol, evenals « Jupiter » zich aan ons voordoet. Een planeet bezit ontleend, vast licht ; een ster fonkelt omdat ze eigen licht uitstraalt. De omwenteling van de aarde komt nu te berde, met de opvolging van dag en nacht. Dit begrip wordt met een klein toestel aanschouwelijk gemaakt. De aarde draait om een — ingebeelde — as waarvan de uiteinden Noord- en Zuidpool genoemd worden. Deze as, verlengd, eindigt in de « hemelnoordpool », aangeduid door de Poolster. We zoeken de Poolster en daarna de circumpolaire sterren : « Kleine Beer », « Groote Beer », « Draak » ; sterren van eerste grootte als « Arkturus » van den « Ossenhoeder » ; curiositeiten als de « Kroon », de « Zwaan » of het « Kruis », « Cassioneia » of de « Stoel » of de « Zittende Vrouw » ; deze twee laatste bevinden zich in den « Melkweg ». We zien nog « Perseus » bij den gezichteinder. De « Melkweg » is een overblijfsel van den « Oernevel ». Hij vertoont zich als een breede, lichte wattestrook Hij bevat duizenden kleine sterren. De « Oernevel » ? Hij is de bakermat van alle hemellichamen : eerst nevels, dan sterren, witte, gele, roode, — naar hun temperatuur, — vervolgens planeten. Ook de Aarde was vroeger een ster. Nu is ze planeet. Ze zal een Maan worden met lucht noch water en dan uiteenbrokkelen gelijk de meteoriten en boliden. Maar... dit onheil zal ons geslacht nog wel niet beschoren zijn... De stand van de Aarde in de ruimte is belangwekkend. Ze hangt aan geen draad ; ze rust op geen steun ; ze wordt alleen door de aantrekkingskracht in de ruimte gehouden. De wetten van Newton steunen op de « aantrekkingskracht », oorzaak van al wat men bewondert in het ruim. Zoo wentelt de aarde rond de zon in 365 1/4 dagen. Daar ze gebogen is op haar as en die buiging onveranderd blijft, ontstaan de vier jaargetijden, alsmede de pooldagen en nachten, beide van 24 uren, de middernachtzon en de lange zomerschemeringen.

Er werd besloten een kring te stichten voor de studie der sterrenkunde en aanverwante wetenschappen. Verscheidene uitstappen zullen ingericht worden in den loop van dit jaar. Deze kring moet de kern wezen van een wetenschappelijke afdeeling, tot stand te brengen in den schoot van den V. T. B. Hij zou Kring Flammarion kunnen genoemd worden naar de naam van den grooten verspreider der sterrenkunde. Flammarion is thans de tachtig voorbij en heeft ruim vijftig werken voor volksontwikkeling geschreven. De Vlaamsche Kring Flammarion zal ook de eerste stap zijn tot het stichten van de Ster- en Weerkundige Vereeniging van Vlaamsch België.

***

Lebbeke naar Brussel. — Onze eerste uitstap — 30 Juli jl. — is prachtig geslaagd. In den voormiddag bezochten wij het Stadhuis en het Koninklijk Museum. Om kwart over elf vertrokken we bij heerlijk weer naar het Zoniënbosch, waar de namiddag zeer aangenaam werd doorgebracht. De wandeling langs de « Vuilbeek » was (het klinkt paradoxaal) onvergetelijk. Meermalen werden er ook tijdens den « pick-nick », kiekjes genomen. De meesten hadden gaarne wat langer in het Koloniaal Museum te Tervuren verwijld. Alles bijeen : een prachtig reisje waarnaar we terug zullen verlangen.

***

Mechelen naar Keerbergen. — Een heerlijke wandeling, Zondag 22 Juni jl. Schoon weder, vroolijk gezelschap, zang, Vlaamsche leute en, « last not least », geprikkeld door geurende dennebosschen en zonneschijn... een Breugheliaansche eetlust ! Keerbergen en Rijmenam zijn twee lieve dorpjes, Kempisch van uitzicht. Ter gelegenheid van de H. Sacramentsprocssie staken ze beiden in een kraaknet kleedje. Rijmenam bezit nog een Brabantsche hoog gothische kerk. Jammer heeft de toren het er in den jongsten oorlog moeten bij neerleggen. (Wanneer wordt hij heropgebouwd ?) Wij wandelen voort, bereiken op den middag Keerbergen en rusten er flink uit. De fietsers van Brussel komen er ook samen brengen we den namiddag door in de Keerbergsche bosschen, met hun mooie, lommerrijke, geurende plekjes en droomerige vennen. Eenieder was voldaan over deze prachtige wandeling. Aan de inrichters, Mej. De Wit en den Heer Van Itterbeek, onzen oprechten dank.

***

Tisselt naar Temsche-Dendermonde. — Een warme, mooie Zondagnamiddag. Om 1 u. vertrekken we met een tiental fietsers. In een gematigd tempo gaat het naar Bornhem met zijn prachtig eeuwenoud kasteel van Marnix van Sint Aldegonde. Wat verderop : de eerste specifieke boerenwoningen en schuren met die ouderwetsche gepopte daken, door hoogstammige boomen overschaduwd. Van op de spoorwegbrug bij Temsche hebben we een mooi panorama van het omliggende. In het Scheldewater — het is lage tij — verlustigen zich vrouwen, mannen en kinderen ; het is als een kleine « zeebadplaats ». Kort bezoek aan de oude kerk van het Vlaamsche Temsche ; werden vooral opgemerkt : de preekstoel, de biechtstoel van E. H. Deken en het praalgraf van Roeland Lefever (ridder van het Guldenvlies, schatbewaarder van de keizers Maximiliaan en Karel), Heer van Temsche en van zijn gemalin Haldewigis (1521). Onder gezellig gekout gaat het verder over Tielrode : Heerlijke zichten streelen het oog van de bewonderende fietsers. De als « T » geplante houten stelletjes zeggen ons, dat we in de streek der touwslagers aanlanden. Te Dendermonde klein oponthoud. De terugweg wordt genomen over Buggenhout. De thuisblijvers hebben hieraan wat gemist ! Houdt toch uw dagen voor zulke verademingstochten vrij !

***

TURNHOUT : Uitstap in de Kempen. — Ondanks het dreigende weder en den scherpen wind, en den zoo nu en dan gietenden regen op Zondag 25 Mei, besloten toch nog een twintigtal dames en heeren fietsers der afdeeling Turnhout een uitstapje te doen naar de schilderachtige Kastelsche bergen. In het dorp Kasterlee vonden wij een honderdtal V. T. B.-ers per fiets, te voet of per spoor naar hier gekomen van alle streken der provincie. Aldra werd er verbroederd en ving de tocht naar de « bregen » aan, het hoogste punt der Antwerpsche Kempen.

Eenig mooi is deze streek, rijk aan afwisseling er vergezichten. Uren in het rond ontplooit zich het lieflijke Kempenland.

Wij wandelen verder langs heuvelen en dalen tot in Lichtert.

Daar werd er gepick-nickt en vergastten de Antwerpenaars de aanwezigen op menig toeristenlied.

In de Nethevallei aangekomen namen enkele deelnemers een verkwikkend bad. Daarna ging het voort naar het nette Kempische stadje Herentals.

Een prettige dag ! **Motor !**

De nieuwe zeedijk tusschen Knokke en het Zwin

De Bruggenaars die den 22n Juni jl. meê naar « Het Hazegras » gingen, hebben kunnen merken, dat langs het strand, een paar honderd meter voorbij « De Lekkerbek », een steenen dijk aangelegd wordt, welke de hooge duinenketen over een kilometer zal beschutten. Het beste bewijs, dat in de jongste jaren de zee aan het uiteinde van de Vlaamsche kust invreet, ligt in het feit, dat een aanzienlijk schuiloord, destijds door de Duitschers op den top van die duinen aangelegd, heden reeds een paar honderd meter vóór de huidige duinenketen, in het zand is weggezonken. Zoozeer worden de duinen aan deze zijde door het wereldelement aangetast. Ten einde verdere verwoesting te voorkomen is men thans bezig een steenen glooiing te bouwen, welke de basis van de duinen moet beschutten. — Dat vooralsnog een nieuwe agglomeratie te vreezen is in deze maagdelijk schoon gebleven natuur, is niet waarschijnlijk.

Toch hadden we daar liever een aarden dijk met een steenen beschoeiing gezien, zooals men er nog aantreft in Zeeuw-Vlaanderen, aan de nieuwe Sluis bij Groede b.v. De streek zou er onder schoonheidsopzicht heel veel bij gewonnen hebben en haar behoud zou even goed verzekerd wezen.

Boekbesprekingen

In open lucht bij onze insekten, door J BOLS. — Geen beter toerist dan wie zich aan al het zichtbare verblijden kan. Nog velen sluiten de oogen voor de planten en bloemen langs de wegen, voor de kleuren der jaargetijden, het wonderbaar leven van vogels en insekten. Het antwoord is « Onbekend maakt onbemind ». Maar er zijn toeristen die de poëzie uit het landschap weten te grijpen met volle handen ; zij zijn als Fabre, Gezelle en Heymans die het rijke leerzame leven van de kleine insekten en planten met bewondering gadesloegen. En het is een gave die men gemakkelijk verkrijgt. Wie het boek leest van Bols verwerft onmiddellijk voldoende geestdrift om voortaan met belangstelling na te gaan hoe het kleinste rondom ons, schatten van schoonheid beoogt. Het boek is aangenaam onderhoudend, uitmuntend eenvoudig, klaar geïllustreerd. Het leert de oogen opene voor de duizend verrassende schoonheidsuitingen der natuur........ en dit is vooral van belang voor een Toerist.

Foto-Handboek Gevaert. De Firma Gevaert geeft uit een allerkeurigst boek, volledig als geen soortgelijk, en behandelt alles wat een bewust photograaf dient te weten. Menig toerist is photograaf. Daarom is het niet overbodig hier voor altijd de aandacht te vestigen op dit merkwaardig boek, dat we waarlijk in handen wenschen van allen die het vak beoefenen willen en dan zal het eens voor goed uit zijn met het dure knoeiwerk van zoovelen, die zonder handleiding mislukkingen opstapelen en weerzin hadden voor fotografie ! Aanbevolen !

Liederen en Gedichten van Jan van Bossche. — De gedichten van meester Van Bossche uit Vracene, zij zijn wel de moeite waard. Zij zijn didactisch, onderwijzend ! Hier en daar zijn er wondere verzen, die een Karel de Laey gaarne onderteekenen zou. De pedagoog bleid van zijn vak, van zijn tijd, van zijn scholieren. In de taak van iederen dag vond hij bezieling genoeg om een oprecht gemoedelijk dichter te wezen. De folklore van Vracene en omstreken heeft er een goed deel gekregen. Naar de onderwerpen kan men oordeelen hoe bij soms prozaïsche omstandigheden deze dichter zijn gevoel lucht gaf en dan in verzen de schoonheid ervan uitzong : wij vinden 14 meiliederen, nieuwjaarswenschen, mnemotechnische spelregels, wenschen en aanspraken. Voor 't Waasland, een brok folklore ; voor Vracene, een schat; voor onderwijzers, een nuttige handleiding voor het aanleeren der grammatikale moeilijkheden ; voor allen in 't algemeen, een aangenaam boekje, oprechte gemoedelijke gedichtjes. — Verkrijgbaar bij E. Van Dooren, rustend onderwijzer te Vracene. (Postcheck 105810). — Prijs 5 frank:

E.E.

Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges. Deze uitgave valt een steeds wassenden bijval ten deel. Het vierde boekje, zooeven verschenen, bevat breedvoerige monographiën over de gemeenten, alphabetisch naar den naam gerangschikt, van Capellen tot Dave, vooral over Charleroi, Châtelets, Chièvres, Ciney, Comblain-au-Pont, Kortrijk, Damme, enz. enz. Merkwaardige illustraties maken het werk bijzonder aantrekkelijk. Specimen en inschrijvingsbulletijn zijn te bekomen bij den uitgever: A. Bieleveld, 66, Warmoesberg, Brussel en bij de voornaamste boekhandelaars van het land. Prijs per boekje : fr. 6.50.

Jef Denijn's : Beiaardspel. — Uitgeverij Godenne, Mechelen.

Deze flinke brochure, pas verschenen, bevat benevens de programma's der concerten, een alzijdige, interessante studie over wat den beiaardliefhebber aanbelangt. Er worden nu keurige, frissche opstelletjes aangeboden onder de hoofdingen : « Ter eere van Pieter Hemony, klokgieter, en bij de 250e verjaring van 32 Mechelsche beiaardklokken » ; « Een nieuwe beiaard voor het verwoeste Wijngene » ; « Nieuwe beiaarden » ; « Heropleving van beiaardspel door Jef Denijn's voorgaan »; « Het eerste congres voor beiaardkunst ».

Dan volgen 17 programma's, alle even belangwekkend en met kunstzin samengesteld. Benevens den Meester hebben ook de hulpbeiaardiers, Heeren Nees en Lefèvre hun speelbeurt.

Verder is het net ingenaaid boekje, — op degelijk papier en met fraaie letter gedrukt, — verlucht met welgeslaagde portretten van Jef Denyn, Kamiel Lefèvre en Gustaaf Nees, een mooi torenzicht, van twee miniaturen uit oude handschriften : Koning David die het tintinabulum bespeelt.

De uitgevers « Mechelen-Aantrekkelijkheden » en de beslagen opsteller en hartstochtelijk klokkenminnaar halen alle eer van hun arbeid.

Niet te vergeten. Op 11 Oogst brengt V.T.B. een bezoek aan het oude Mechelen. Mechelen-Aantrekkelijkheden was zoo vriendelijk dit te vermelden onderaan de bladzijde ; hiervoor onzen besten dank.

Het Reukerwtje. — Dit is de titel van een boekje geschreven door M. Colpin, hetwelk ons ter bespreking werd toegezonden. Waarlijk een bijzonder goed verzorgde uitgave, op extra-schoon papier en met verschillende verklarende illustraties. Er zijn tusschen onze leden voorzeker duizenden bloemenliefhebbers. Welnu dit is een boekje dat zij zich moeten aanschaffen ! Het kost slechts fr. 2.— en het is te verkrijgen bij het «Verbond der Hofbouwmaatschappijen van België», 2, Prinses Elisabethplaats, Schaarbeek. Om deze regels nog eenigszins te volledigen : het werkje beslaat 75 bladzijden, die er, mits een gewone letter zeker 150 zouden worden. « Het Reukerwtje » geeft van deze lieve bloemensoort de « Geschiedenis ; teelt in open lucht en onder glas ». V.T.B.

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

Nieuwe treinen. — Met ingang 8 Juli werden volgende nieuwe treinen ingelegd :

Trein 26 : van Esschen (komende van Amsterdam) om 10.18 u. over Berchem (Antwerpen) : 10.54 u. ; Brussel (L.W.) : 12.01 u. ; Namen : 13.00 u. ; Luxemburg : 16.42 u. naar Basel.

Trein 27 : van Luxemburg (komende van Basel) om 13.44 u. over Namen : 16.52 u. ; Brussel (L.W.) : 18.03 u. ; Berchem (Antwerpen) : 19.01 u. naar Esschen-Amsterdam.

Trein 3044 : van Oostende (14.40 u.) naar Gent-Zuid (15.51 u.).

Trein 3021 : van Gent-Zuid (13.20 u.) naar Oostende (15.20 u.).

Trein 3148 : van Antwerpen-Waas (7.46 u.) naar Gent-Zuid (9.31 u.).

Trein 3158 : van Antwerpen-Waas (18.55 u.) naar Gent-Zuid (20.38).

Trein 3157 : van Gent-Zuid (8.21 u.) naar Antwerpen-Waas (10.05).

Trein 3187 : van Gent-Zuid (18.07 u.) naar Antwerpen-Waas (19.57 u.).

* * *

WEGEN.

Herstelling Antwerpsche provinciale wegen. — Door de zorgen van het Beheer van Bruggen en Wegen zal de baan Merxem-Brecht, op het grondgebied Schooten, hersteld worden. Deze werken, welke een uitgave van nagenoeg twee honderd duizend frank zullen medebrengen, zullen binnenkort aanbesteed worden.

De baan Brussel-Namen. — Deze baan, geheel hersteld, is sedert 20 Juni weer heel en al voor het verkeer in orde.

's Lands begrooting over 1924 vernoemt o.m. : Herkasseiing van de baan Nieuwmoor-Zundert. — Herstelling en herkasseiing van de banen Brussel-Charleroi en Nijvel-Namen. — Herkasseiing van de banen Nieuwpoort-Wulpen-Veurne-Adinkerke en Veurne-Elsendamme. — Herstelling van de baan Oostende-Nieuwpoort. — Herstelling baan Gistele-Oostende. — Herstelling baan Brugge-Strooienhaan en Brugge-Houttave. — Beteering van de baan Gent-Bergen. — Herstelling van de baan Asch-Bree-Hamont. — Idem Leopoldsburg-Maaseik. — Idem Leopoldsbrug-Lommel.

Fietspaden. — Het departement van Openbare Werken heeft het bestuur van Bruggen en Wegen gemachtigd twee nieuwe fietspaden te laten aanleggen, ééne langs den weg Lier-Breda, voor het gedeelte begrepen tusschen Rijkevorsel en Hoogstraten en een langs den steenweg tusschen Rijkevorsel en Weelde.

Stilaan worden dus overal in de provincie afzonderlijke paden aangelegd, tot groot genoegen der wielrijders.

VERMINDERINGEN

ANTWERPEN

DEVRIES Ed., Tandheelkundige inrichting, Mercatorstraat, 24, 5 °/° vermindering aan de leden.

FREDDY, Offerandestr., 6, Lederwaren, handtaschjes, reisbenoodigdheden, 5 °/° korting.

BRUSSEL

NAUWELAERTS H., gediplomeerde meester-kleermaker, Komediantenstr., 55, 10 °/° korting voor de leden en familie.

LEUVEN

CROELS, Oude Markt, 48, Ellegoederen, specialiteit voor gordijnen, stores, geeft 5 °/° korting op al zijn waren.

DESMET Fr., agent, Diestschesteenweg, 40, geeft voor alle verzekeringen 10 °/° vermindering op de eerste premie.

OOSTENDE

VERVAECKE A., Moderne Drukkerij, Jozef IIstr. 5 °/° korting op drukwerken, prentkaarten, kunstzichten, en schoolgerief.

AANBEVOLEN HOTELS

BRUSSEL

Restaurant Universel, St. Michielstr., 26a.

Ontbijt van fr. 2 tot fr. 3 ; middagmaal van fr. 5 tot fr. 8 ; avondmaal van fr. 5 tot fr. 8 ; 10 °/° op de wijnen.

SAINT HUBERT (Ardennen).

Hotel du Luxembourg. — Kamer fr. 7 ; ontbijt fr 3.50 ; middagmaal van fr. 10 tot 12 fr. , avondmaal van fr. 9 tot fr. 11. ; pension fr. 25. Prijzen veranderlijk tot in Juni.

NIEUWE AFGEVAARDIGDEN

AUDERGEM : de Heer Viktor Cooreman, Onderwijzer, Dorp.

BAARDEGEM : de Heer B. Declerck, Onderwijzer

BERCHEM : de Heer P. Ringoir, Leemputstr., 59.

BREENDONK : de Heer Moeyersons, Schoolhoofd.

DENDERHAUTEM : Mej. A. Ysebaert, Onderwijzeres.

GENT : de Heer A. Braem, Onderwijzer, Rooigemstr., 151.

HOFSTADE(-Aalst) : de Heer Ach. Daelman, Onderwijzer, Dendermondschesteenweg.

LEBBEKE : de Heer B. Bettens, Leo Duboisstr., 13.

LEDEBERG : de Heer R. Bombeke, Florastr., 11.

[illegible](-Aalst) : Mej. Gabrielle De Vuyst, Onderwijzeres.

MOORSEL : de Heer V. De Vis, Schepen, Statiestr.

NINOVE : Kantonale afgevaardigde : de Heer R. De Geest, Dreef, 18.

OPWIJK : de Heer P. Lindemans, Landbouwingenieur.

SAS VAN GENT : de Heer R. Stofferis, Boekhouder, [illegible] F., 39.

WELLE : de Heer G. Mertens, Beambte, Kerkstr.

ALLE V. T. B.-ers die eenig belang stellen in Vlaanderens oude en nieuwe Kunst, maken de KUNSTHISTORISCHE WEEK mee, welke op 6-7 en 8 Augustus plaats grijpt te Antwerpen onder leiding van Dr Ing. Stan Leurs.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

GEZAMENLIJKE UITSTAPPEN.

OP ZONDAG 20 JULI : Waterreis naar Walsoorden met bezoek aan Hulst. (Inlichtingen in vorig nummer).

OP ZONDAG 27 JULI : Uitstap naar de Grot van Han. (Inlichtingen elders in dit nummer).

OP ZONDAG 27 JULI : Gewestelijke landdag te Herenthals. Uitvoerig programma elders in dit nummer.

OP ZONDAG 3 OOGST : Uitstap naar de Grot van Remouchamps en de Ninglinspo.

OP ZONDAG 10 OOGST : Uitstap naar Audenaarde, Kluisberg en de Vlaamsche Ardennen. Vertrek : uit Antwerpen : om 5.50 u. Mechelen : 6.19 u. Brussel : 7.07 u. Terugkeer : te Brussel om 20.41 u. Mechelen 21.41 u. Antwerpen 22.10 u.

AALST

OP ZONDAG 20 JULI : Fietstocht naar St Niklaas en Hulst. Afstand : 46 Km. (goede wegen, vlakke streek). Vertrek te 7 u. stipt aan de St. Jozefskerk. Rijwielen op het tolkantoor Aalst daags ervoor laten looden. Eenzelvigheidskaart mee !

OP MAANDAG 21 JULI : Uitstapje langs de Kluizen naar abdij van Affligem, Meldert-vijver, Kravaalbosch, Assche. Terug Esschene en Hekelgem. Vertrek te 2 u. op de Houtmarkt.

OP ZONDAG 27 JULI : Naar Overmeire-Donk. Boottocht op het meer. Waarschijnlijk Pallietermaal (met rijstpap, natuurlijk !). Vertrek te 1 u. aan de St. Jozefskerk.

OP ZONDAG 10 OOGST : Wandeling rond Aalst onder leiding van Dr. Ing. Stan Leurs. (Nadere inlichtingen in volgend nummer).

IN 'T VOORUITZICHT : Van 28 tot 31 Oogst, vierdaagsche rijwieltocht door Vlaamsch-Brabant, Belgisch en Hollandsch Limburg. (Voor flinke fietsers !) Leider : de arrondissements-afgevaardigde Hr. Van Overstraeten. We zien heel graag de aansluiting van V. T. B.-ers uit andere streken te gemoet.

De Plaatselijke Afgevaardigde heeft voor begin Oogst een veertiendaagsche Fietsreis in Normandie en Bretagne ontworpen. Uitsluitelijk voor V. T. B.-ers. Enkele schreven reeds in ! Wie nog mee wil ontvangt alle gewenschten uitleg. Zich wenden tot den heer Talloen R., Geeraerdslaan, ?

ANTWERPEN

OP ZONDAG 27 JULI : Uitstap naar Herenthals ter gelegenheid van den gewestelijken landdag. Vertrek om 8.16 u.

OP ZATERDAG 9, ZONDAG 10, MAANDAG 11 en DINSDAG 12 OOGST, richt de Antw. Regelingscommissie een reis in naar de Semois. Vertrek Zaterdagnamiddag uit Antwerpen (C.) om half vier, rechtstreeksch naar Florenville. Zondagmorgochtend, te voet, naar Chiny, dan, per boot, tot Lacuisine. Per tram en te voet naar Sainte Cécile, Herbeumont, Noirfontaine en Bouillon. — Maandag : Bouillon, Corbion, Poupehan, Halle, en Vresse. — Dinsdag : Wandeling langsheen de rivier tot Bohan ; dan, per stoomtram, tot Gedinne. Terugkeer langs Dinant. Aankomst te Antwerpen (C) rond middernacht. — Prijs : ongeveer fr. 160. — Aantal deelnemers : beperkt. Inschrijvingen (met een voorloopige storting van fr. 50, op postcheckrekening 93.627) uiterlijk tot 30 Juli. Verdere inlichtingen te bekomen op het Secretariaat.

OP VRIJDAG 15 OOGST (O.L.V. Hemelvaart) : **Studiereis te water naar Dendermonde en Temsche.** Vertrek Vlotbrug Steen stipt te 8 uur. Aankomst te Dendermonde rond 1 u. — Bezoek aan de stad van 2 tot 4 u. Daarna vertrekken de liefhebbers van een wandeling langs de mooie Scheldedijken te voet naar Temsche (ongeveer 2 ½ u.). De andere deelnemers varen te 4 u. af per boot naar Temsche. De beide groepen vertrekken aldaar rond 7 u. Aankomst te Antwerpen rond 8 uu Deelnemingsprijs : fr. 7.50.

FIETSGROEP.

OP ZONDAG 20 JULI : Naar Hulst. Vertrek Vlotbrug met boot van half acht.

OP ZONDAG 27 JULI : Uitstap naar Herenthals waar de gewestelijke landdag plaats heeft. Vertrek Berchem-kerk, de lichte fietsers om 8 uur (Onderweg aansluiting met Lier, Mechelen, Bouchout enz.). Het vertrek heeft plaats op het stipte uur.

BRUGGE

Naar de Boetprocessie van Veurne. — Op 27 Juli reizen de Brugsche leden, ter gelegenheid van den jaarlijkschen omgang der vermaarde Boetprocessie, naar Veurne. Vertrek per trein om 7.20 u. 's morgens over Lichtervelde. Aankomst te Veurne om 9.02 u. Bezoek aan de bezienswaardigheden van de stad onder deskundige leiding. De processie gaat uit, 's namiddags, om half vier. Daarna gaan we te voet naar Coxyde ; bezoek onderweg aan « De Groote Bogaerde », hofstede, in de middeleeuwen eigendom van den voormalige Cistentienzer abdij van Ter Duinen. Vertrek per tram uit Coxyde, naar Oostende, om 19.37 u. Aankomst te Oostende om 22.20 u. Terugkeer naar Brugge met den trein van 23.15 u. In geval van bijzonder goed weder zal een groepje

den uitstap per fiets doen (90 km.). De reiskosten bedragen nagenoeg fr. 10.50. Inschrijvingen worden ingewacht bij den heer W. Bossier, Zuidzandstraat 12, tot 24 Juli, uiterlijk. De liefhebbers voor den fietstocht gelieven insgelijks hun naam mede te deelen.

In 't vooruitzicht. — Bezoek aan het Radiostation van Ruisselede : 10 Oogst, 's namiddags Bijzonderheden hieromtrent in het volgend nummer.

BRUSSEL

27 JULI : Wandeling naar Meisse en omstreken. Vertrek per tram van af de Noordstatie (Kruidtuinlaan, naast Cecil-Hotel) met Buurttram Laken. om 2 uur. Plaats van samenkomst kwart voor 2 uur bij het vertrekpunt der tram.

OP ZONDAG 10 OOGST : Deelname aan den uitstap naar Steenokkerzeel, ingericht door tak Mechelen.

17 AUGUSTUS : In het vooruitzicht : Bezoek aan Villers-la-Ville met de vermaarde abdij en ruïnen.

GEERAARDSBERGEN

OP ZONDAG 20 JULI : Fietstocht naar Aalst, bezoek aan de merkwaardigheden der stad (Museo, enz. .).

GENT

OP 20, 21 EN 22 JULI : Driedaagsche reis naar de Grot van Han, de Lesse en de Maas. Leider de heer Bombeke, afgevaardigde.

OP 20 JULI : Deelname aan de waterreis naar Walsoorden met bezoek aan Hulst. (Zie vorig nummer).

OP 27 JULI : Gezamenlijke reis naar Heist en Knokke. Vertrek uit Gent St. Pieters om 7.44 u. Prijs per reiskaart fr. 13. Middagmaal in het Noordzeehotel aan fr. 7. Toetredingen voor 25 Juli ten huize van afgevaardigde heer H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31.

OP 3 OOGST : Reis naar Antwerpen met bezoek aan den Dierentuin en bijwoning van de Rubenscantate. Vertrek uit Gent-Waas om 7.19 u. Terugkeer : vertrek Vlaamsch Hoofd om 19.45 u. Onkosten : Reis, middagmaal, toegang dierentuin en uitvoering Rubenscantate hoogstens fr. 18. Toetredingen van 1 Oogst bij de heer H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31.

OP 10 OOGST : Deelname aan den uitstap naar den Kluisberg.

OP 17 OOGST : 2e reis naar Antwerpen met bezoek aan den dierentuin en stoet der Vlaamsche Tooneelkunstenaars.

OP 24 OOGST : Uitstap per omnibus naar Overmeire-Donk.

5e ALGEMEENE BEDEVAART naar de GRAVEN VAN DEN IJZER, naar het Diksmuidsche Doodenveld op ZONDAG 31 OOGST a.s.

Dit jaar zal de plechtigheid plaats grijpen te Diksmuide, in 't hart van het IJzergebied, dat werd uitgekozen als een blijvend bedevaartoord.

Dat alle Vlaamsche menschen, alle Vlaamsche organismen Vlaanderens IJzer-beevaartdag aanteekenen en vrij houden !

ZONDAG 31 OOGST a.s. te Diksmuide ! **(Medegedeeld).**

LEBBEKE

OP MAANDAG 21 JULI : Fietstocht naar Overmeire-Donk. Vertrek om 1 u. Bijeenkomst bij Gust Moortgat, Laurierstraat.

OP ZONDAG 10 OOGST : Uitstap naar 't Noordzee-hotel te Knokke of Oostende. Zie nadere inlichtingen in het volgend nummer.

LEUVEN

ZONDAG 20 en MAANDAG 21 JULI. — **Tweedaagsche tocht per autobus naar Zuid-Vlaanderen.** — Het vertrekuur wordt aan ieder deelnemer bekend gemaakt. Inschrijvingsprijs : fr. 50. Hierin zijn begrepen : avond-, morgen- en middagmaal, nachtverblijf. Voor den eersten dag knapzak medenemen. In te schrijven bij den heer Fr. Desmet, Diestschesteenweg, 40, Blauwput.

1ste dag : Vertrek uit Leuven, over Brussel,tot Strijtem. Bezoek aan de kerk, beroemd door haar vensterramen en muurschildering. Verder tot Audenaarde : bezoek aan enkele merkwaardigheden. Vandaar tot Ruien. — « Pick-nick » op den Kluisberg. Bezoek aan « De Kuip ». Wandeling door de bosschen. — Prachtige panorama's. 's Avonds : Autorit tot Tiegem. — Avondmaal.

2de dag : Morgenmaal. — Bezoek aan Tiegem, het « Lustoord van Vlaanderen ». — Beklimming van Tiegem-berg. Bezoek aan den oudsten molen van Vlaanderen. Wandeling door St. Arnoldus-park. — Middagmaal. — Bezoek aan Caster's Museum : Merkwaardige overblijfselen van de steen-, ijzer- en bronstijdperken. Autorit tot Gent : Bezoek aan het Gravenkasteel. — Terugreis over Dendermonde en Mechelen.

OP ZONDAG 27 JULI : Fietstocht naar Herentals. Vertrekpunt : « Hotel St. Jan », Statieplaats. Vertrek om half acht, zeer stipt.

ZONDAG 3 OOGST : Wandeling naar « De Zoete Waters » in Oud-Heverlee. De V. T. B.-ers van de omstreken van Leuven, de fietsers van Brussel-Mechelen en zelfs van Antwerpen worden op deze wandeling uitgenoodigd. Pick-nick in het bosch enz. Verdere inlichtingen in de volgende nummers van ons blad.

LIER

OP ZONDAG 27 JULI : Fietstocht naar Herentals. Vertrek aan het stadhuis om 9.15 uur. Een flinke opkomst wordt verwacht.

MECHELEN

OP ZONDAG 10 OOGST : Wandeling naar Steenokkerzeel met beiaardconcert aldaar.

OP 27 JULI : Uitstap voor voetgangers en fietsers naar Herentals het mooie stadje, het hart van de Kempen (gewestelijke landdag). Voetgangers vertrekken uit Mechelen (C) om 8.07 u. : overstappen te Kontich. Fietsers vertrekken om 8 u. aan de Koepoort.

OP MAANDAG 11 OOGST : Beiaardconcert (Peter Benoit-avond), door Jef Denyn voor de leden van V. T. B. — Wandeling door de stad onder leiding van den kunstkenner Hr De Rees.

OP ZONDAG 24 OOGST : Toeristendag. Al de afdeelingen die Mechelen kunnen bereiken houden dien dag vrij. Nadere bijzonderheden in volgend nummer.

NINOVE

OP MAANDAG 1 EN DINSDAG 2 SEPTEMBER : Reis naar Namen, Dinant, Han.

1e dag : voormiddag : Ninove-Han sur Lesse. Namiddag : Bezoek grot, trein Han-Dinant. Overnachten te Dinant.

2e dag : voormiddag : Bezoek aan Dinant, grot « La Merveilleuse ». Namiddag : Dinant-Namen · Bezoek stad. — Terugreis.

SCHIKKINGEN :

Bijeenkomst in het hotel « De Ster », Statieplein, Ninove. — Tocht Ninove-Brussel per autobus ; vertrek om 6.45 u. ; aankomst te Ninove Dinsdagavond te 11 u.

Vriendelijk verzoek een weinig mondvoorraad mee op reis te nemen daar geen gelegenheid bestaat voor gezamenlijk middagmaal. Het aantal deelnemers is bepaald op hoogstens 45. Indien 25 inschrijvingen bereikt worden zal er prijsvermindering toegestaan worden voor de toegangskaarten tot de grot « La Merveilleuse », de « Tour de Mont-Fort », de boot.

Toetredingen en bedrag der reiskosten sturen aan Heer R. De Geest, Dreef, 18, Ninove. (Postchek, nr 53476).

In voordeel der leden uit andere gewesten kan er mits de som van fr. 60 gezorgd worden voor toegangskaarten tot de Grot van Han, de Grot La Merveilleuse, en de merkwaardigheden te Dinant, voor avondmaal, kamer, ontbijt en middagmaal te Dinant en voor de bootkaart. Wel in acht nemen dat onze trein uit Brussel (Leopoldswijk) vertrekt om 9.06 u. — Toetredingen worden aanvaard tot 15 Oogst aanstaande.

ST. NIKLAAS

OP ZONDAG 27 JULI doet de Vlaamsche Toeristenbond St. Niklaas zijn 4n uitstap. Ditmaal gaat het per autobus naar Brussel. (Tervuren, Audergem, Boschvoorde). We bezoeken de musea : Natuurlijke Historie, Wiertz en Koloniaal Museum te Tervuren. In den namiddag, wandeling door het Zoniënbosch.

SCHIKKINGEN : Vertrek aan bondslokaal « DeHoop » om 8 u. stipt (voormiddag). Vertrek uit Brussel om 7 ½ u. 's avonds. In Tervuren is gelegenheid tot middagmalen of pick-nicken, naar keus. Prijs heen en weer (per autobus) : leden V. T. B. fr. 12 ; niet-leden fr. 13. Inschrijvingen (aantal deelnemers beperkt) : a) bij den heer Van den Wijngaert A., Regentiestraat, 4, Woensdagen : 9 en 16 Juli ; Vrijdagen 11 en 18 Juli ; b) in het bondslokaal « De Hoop » (bovenzaal) : Zondagen 13 en 20 Juli (van 11 tot 12 u.).

TURNHOUT

De Fietsersgroep neemt deel aan den eersten gewestelijken landdag te Herentals op ZONDAG 27 JULI. Bijeenkomst aan het lokaal « GrandMonarque », te 10 uur.

NOTA : Het vertrek heeft plaats op klokslag van 10 uur.

VILVOORDE

OP ZONDAG 10 OOGST : Deelname aan den uitstap naar Steenokkerzeel.

WETTEREN

OP ZONDAG 20 JULI : Stichtingsvergadering van de Wielrijdersafdeeling V. T. B. Samenkomst in het lokaal V. O. S., Meerstraat, 83, te 10 u voormiddag.

Wij verzoeken de vrienden het gestelde uur in acht te nemen, daar de makkers van buiten de gemeente slechte treinverbindingen hebben.

ALLE V. T. B.-ers, die eenig belang stellen in Vlaanderens oude en nieuwe Kunst, maken de KUNSTHISTORISCHE WEEK mee, welke op 6, 7 en 8 Augustus plaats grijpt te Antwerpen onder leiding van Dr Ing. Stan Leurs.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. ST. JANSPLAATS 29 ANTWERPEN — POSTCHEKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 15 **1 Augustus 1924**

Het Kasteel van de Schoone [illegible]r.

V. T. B.

ONS ORGANISATIEFONDS

V. T. B.

Wanneer een kunstenaar, een geleerde, een ontdekkingsreiziger, een sportman, zich door bekwaamheid ver boven de middelmaat verheft, — tusschen zijn toch al eerbiedwaardige soortgenooten bijzonder opvalt, als die enkele stralende sterren te midden van bescheiden levende, als kalm pronkende hemelmadelieven, — wanneer onloochenbaar talent, alles trotseerende durf of verbazingwekkende spierkracht wereldkundig geraken, *dan gebeurt er soms wat goeds :* dan komt het voor, dat Gemeenschap of Enkeling zich van een schoonen plicht kwijt.

Murillo, de goddelijke schilder, was in zijn jeugd een nederig schaapherder. Dank zij hem verleende steun kon hij het tot een glorieuse hoogte brengen.

Stanley had met eigen middelen alléén op verre na niet bereikt, wat hij nu wel, door officiëelen steun in staat gesteld, heeft vermogen uit te voeren.

De eersten onder de besten worden in de gelegenheid gesteld studiereizen te ondernemen ; er worden studiebeurzen gegeven en gelukkig bestaan er fondsen voor de meestbegaafden.

Er is de Nobelprijs.

De Olympiaden geven ons een ander voorbeeld van aanmoediging : Parijs heeft op dit oogenblik binnen zijn agglomeratie de bloem van wat tientallen moderne landen aan eersterangsathleten en -sportmannen leveren kunnen ; de onkosten van huisvesting, voeding en verzorging worden gaarne door de vertegenwoordigde landen gedragen.

Kortom : men acht het soms, en terecht, noodig daar waar ernstige belofte, groote verwachting schuilt, een stut te planten, een helpende daad te stellen.

Wie zal zeggen : « Dit is niet te prijzen » ? Waar gezonde hersenen liggen daar zal het heeten : duizend frank, — honderd duizend frank, — een millioen op deze wijze uitgegeven zijn edel, verstandig besteed, want dit is zaaien.

Alvorens wij de ernstige lezing van de volgende regels vragen, willen wij onze leden verzoeken zich kalm te houden : zij kunnen verzekerd zijn, dat wij hen geen... honderdduizenden zullen vragen !

Mogen wij thans ONZE Hoop, onze Kampioen, onze Rekordman voorstellen ? : « V.T.B. ».

U hebt toch reeds van dien flinken, geweldig opgeschoten jongen man gehoord ? ! Kent u dien stouten idealist niet ? ! Kent u V.T.B. niet ? ! — Dan is u bepaald niet van uw tijd ! — Wel, ja zeker, « *De Toerist* » dat is dezelfde, ziet u wel ! Niet waar ? een prachtkerel, die V.T.B. ! Weet u nog hoe vóór een paar jaren de meesten aan zijn toekomst twijfelden ? — En daar was wel wat reden toe. — En thans : 14.500 aanhangers, vastberaden en... mild !

Welk organisme heeft het hem in België voorgedaan ? Welke niet-politieke vereeniging zal het vermogen hem na te volgen ?

Nu ligt de granieten grond en daarop zal de V.T.B. zijn steenen stapelen.

Zeker heeft de V.T.B. verregaande, heerlijke toekomstplannen. Hij wil nl. van « *De Toerist* » een eerste-rangs-tijdschrift maken (want, is « *De Toerist* » al goed, hij wil deze nog veel, veel beter); — hij wil een type-boekerij met leeszaal ; — wil zijn eigen kinematograaf ; — wil zijn eigen-foto-inrichting ; — wil, ja, wil een V.T.B.-Museum ; — wil hotels en restaurants ; — wil voor zijn leden huisjes voor goedkoop buitenverblijf ; — wil eigen autobusdienst ; — wil...... Neen, genoeg ! V.T.B. MOET EERST EEN **ORGANISATIEFONDS** HEBBEN*!* Men vliegt niet zonder vleugels. Men koopt niet zonder geld. Willen, wenschen, begeeren zijn goedkoop, maar niet eens goed om hout op te hakken. — Ook moet de V.T.B. gauw uit zijn *één-kamer*-secretariaat, uit zijn lucht- en lichtloos secretariaat, uit zijn afgelegen, verlorenliggend secretariaat, uit zijn ('t kan niet anders) *rommel*secretariaat !

Het **ORGANISATIEFONDS** : Dat moet als het kanonschot werken, waterbrengend over den dorstigen akker, waarin het leven latent is wachtende !

Het **ORGANISATIEFONDS** ! Welaan dan, wie vormt het meê ? !

Het **ORGANISATIEFONDS** ! : fr. 25.000.

Wie stelt ons in staat Amerikaansch, goed-Amerikaansch te doen ?

Laat ons niet wachten op nù wat en dàn wat ! Helpt ons kort en goed, ineens, uit heel een reeks hinderlijke zorgen !

WAAR ZIJN DE DUIZEND LEDEN DIE ONS FR. 25 SCHENKEN ? !

OF DE VIJF HONDERD LEDEN, DIE FR. 50.— GEVEN WILLEN ?

OF DE HONDERD LEDEN, DIE VOOR DIT SCHOONE DOEL 250.— FRANKEN OVER HEBBEN ?

WIE WIL NIET MEDEHELPEN AAN V. T. B. ?

WIJ REKENEN ER OP, DAT DE EERELIJST, IN HET NUMMER VAN 15 OOGST (onze oproep klinkt in de goede maand) **LANG, ZEER LANG ZAL WEZEN ! EN DAN ZAL DE VLAAMSCHE TOERISTENBOND VAN ZICH LATEN HOOREN !**

WIJ HEBBEN VERTROUWEN !

de V.T.B.

V. T. B.

Gelieve ernstig kennis te nemen van inliggend formulier
« **ORGANISATIEFONDS** ».

V. T. B.

Het Kasteel van de schoone Slaapster.

Wie zou ooit vermoeden, dat « het Kasteel van de Schoone Slaapster » op eenige kilometers van Antwerpen te vinden is ?

En toch... Want onlangs, het was een Zondagnamiddag, werd ik op mijn wandeling eigenaardig ontroerd bij het weerzien van een prachtige beukendreef, welke ik reeds vroeger bewonderd had. Men vindt deze dreef met haar breedgekruinde boomen, op den kam van een der glooiingen, ten Zuiden van Antwerpen, waar ze het gansche landschap beheerscht.

Op het domein zelf van «de Schoone Slaapster» had ik nooit den voet gezet. — Er ligt in de omgeving van de Scheldestad menig heerengoed waarin ik,ondanks het verbod,wel eens binnendrong om aan soms lang gekoesterde nieuwsgierigheid te voldoen. Doch te vaak gebeurt het ook dat men, zoo doende, pijnlijk verrast wordt door het verschijnen van boschwachters die, den tweeloop aan den riem, minder of meer barsch, er u aan herinneren, dat men op partikulier eigendom «verdwaald» is geraakt. Dit optreden heeft me wel eens aan de middeleeuwen doen denken ; gelukkig hooren die sinds lang tot het verleden;althans kon ik er me in bedoeld geval van overtuigen, dat mij wegens het gepleegde misdrijf het mes niet in ooren en neus zou worden gezet ! Vóór een zevenhonderd jaar ware mij anders wel zoo'n treurig lot beschoren geweest, vooral wanneer de eigenaar zelf me mocht betrapt hebben zooals het me verleden jaar gebeurde te Zoersel. Hier stond de bewoner in volle wapenrusting voor me en deed zoo in trotsch Fransch zijn dreigementen over me stroomen. Bewuste mijnheer van Zoersel vergeve het me, dat ik toen aan « Baas Gansendonck » heb gedacht...

Wij spraken van « het Kasteel van de Schoone Slaapster ». — Het weerzien van mijn oude vrienden de majesteitelijke boomen, — ik zei het reeds —, ontroerde me ; maar deze ontroering ontstond wel vooral wijl ik kort te voren gelezen had, dat hun bestaan een tijdje ernstig bedreigd was geweest. Ik drong dus onvervaard (als de Prins uit het sprookje) binnen het partikulier domein. Treurige verrassing en teleurstelling wachtten mij hier : De beuken droegen « des ans l'irréparable outrage ». Nog staan ze daar trots rechtop, maar de storm heeft ze geteisterd ; de stompen van afgeknakte takken schijnen als van « IJzergeweld » te spreken. Sinds jaren kwam niemand meer hun wonden heelen. Gebroken takken, zelfs boomen, hangen dood en wachten den storm die ze verder zal afrukken.

En dieper op het terrein nog meer verwildering en verlatenheid. Een verroeste ijzeren poort hangt uit de hengsels. Wat verder valt een gebouwtje, eertijds paviljoen, in puin. Wegen en paden zijn er met gras begroeid ; heesters en planten mogen hun looverlust botvieren ; in volle vrijheid hebben ze zich op- en dooreengeschoten. Een half afgebroken poort geeft toegang tot het slot zelf. Hier geen spoor van leven meer. Tijdens den jongsten winter vroren de vijvers dicht en landloopers en schooiers uit het omliggende haalden weg wat te gebruiken was. Tot het zink en het koper werd van de daken gerukt. De ruiten werden stukgegooid of ingedrukt ; deuren en vensters uit de hengsels gelicht ; bruggen en bruggetjes vernield ; weleer rijke bloemkassen staan thans als geraamten en de rozenbedden liggen verdwenen onder onkruid. Natuur en mensch hebben hier tot een treurige metamorphose samengewerkt.

« Sinds twaalf jaar bijna », verzekerde mij een eenzaam bewoner der zolders boven de orangerie, « verscheen de eigenaar niet meer ter plaatse... » Geen bewaker. Het verval van de gebouwen en de verwildering van het groen zijn er nog alleen in hun element.

Wie zou aan de mogelijkheid van zoo iets in de nabijheid van een wereldstad niet twijfelen ? Wie acht het zonder meer mogelijk dat een eigenaar aldus het fraaie huis en het uitgestrekte land van zijn voorvaderen aan den tand des tijds en aan de vernielzucht van onverlaten overlevert ?

Zoovele armen hokken thans in onooglijke krotten. Zoo menig kind snakt naar lucht en ruimte. Meer dan een gemeente ware trotsch en gelukkig zulk een lustoord te bezitten. Dit moge een wenk zijn, want hier staat een prachtgoed, parel van natuurschoon, verlaten, als geschuwd zoo eenzaam. « 't Is om te weenen » zei me de eenzame bewoner. En waarlijk : 't is om te huilen !

Geachte lezer, indien uw stappen u vandaag of morgen langs « het Kasteel van de Schoone Slaapster » mochten leiden, gaat er heen en overtuigt u,want het «*Spruytershof*», bij de groote heerbaan op Brussel, 15 kilometer van Antwerpen, grondgebied Kontich, roept om erbarming en steun in zijn ouden dag.

A. M.

***

Nota van de Red. : Gaarne zouden wij in-

lichtingen over het « *Spruytershof* » ontvangen : foto's, geschiedkundige bijzonderheden e.z.m.

« Spruytershof » tusschen Schawijk en Ranst ; bij de baan Wommelgem-Ranst ; van het Kasteel « Zevenbergen » vertrekkend, een kwartier gaans in westelijke richting.

Uitstap naar Audenaarde, Kluisberg, Hootond, Ronse.

Zondag 10 Oogst, uitstap in de al te weinig bezochte «Vlaamsche Ardennen». *'s Morgens* bezoek aan het schilderachtige Audenaarde. We zullen er te zien krijgen : het juweelfijne Stadhuis met zijn wonderschoone binnezalen ; de St. Walburgakerk; O. L. Vr. van Pamele ; het Gasthuis met zijn gobelijns; het Begijnhof; de Burgschelde. *'s Namiddags* met den trein tot Ruien : Beklimming van den Kluizenberg (141 m.) ; prachtig panorama over de beide Vlaanderen en Henegouwen. Van hieruit, langs den Hootond (150 m.) tot Ronse. Het zal dus alleszins een « ruime » namiddag zijn. Over de te bezoeken streek : zie de artikels verschenen in « De Toerist » van 1 Oktober en 15 November 1923. (Lees ook het boek « De Vlaamsche Ardennen » door Omer Wattez).

Treinuren : Uit Antwerpen, over Brussel, om 5.50 u. ; uit Brussel om 7.07 u. ; aankomst te Audenaarde om 8.27 u.

Vertrek uit Ronse : 19.09 u. ; uit Audenaarde om -9.43 ; uit Brussel om 21.16 u. ; aankomst te Antwerpen om 22.10 u.

Uit Mechelen : Vertrek om 6.19 u. Aankomst : om 21.41.

Bij genoegzame belangstelling worden groepsreizen ingericht van uit Antwerpen en Mechelen.

Deelnemingsprijs : Antwerpen fr. 19 —; Mechelen : fr. 17.—.

In vorengemelde prijzen is het bezoekgeld voor het stadhuis en andere gebouwen begrepen. Toetredingen en deelnemingsgeld vóór 6 Oogst te zenden naar het Secretariaat, Sint-Jansplaats, 29 Antwerpen.

P. S. Er is middel om voor fr. 7.50 te middagmalen. De leden die van deze gelegenheid willen gebruik maken gelieven ons ervan te verwittigen. Verder is het geraden zich voor 's namiddags van mondvoorraad te voorzien, eens van Audenaarde weg is er weinig meer te krijgen. Er zal gezorgd worden dat leden eventueel mis kunnen hooren in Audenaardee.

Reis naar Elzas-Lotharingen

REISLAN A — 4 DAGEN

WOENSDAG 13 OOGST. Vertrek uit *Brussel* (Luxemburgstatie) om 12u.1. — Aankomst te *Metz* om 18u.17. Logies aldaar.

DONDERDAG 14 OOGST. Bezoek aan *Metz*. Vertrek Metz om 19u. naar *Straatsburg*. Aankomst te *Straatsburg* om 21u.45. Logies aldaar.

VRIJDAG 15 OOGST. Bezoek aan *Straatsburg* per autocar. In den namiddag, vertrek per auto-car van *Straatsburg* uit naar het *Vogezengebergte* : over *Rosheim* (mooie kerk) en *Börsch* naar *Oberehnheim*. Logies aldaar.

ZATERDAG 16 OOGST. Voorts per autocar door de *middel-Vogezen : Klingenthal, Odilienberg* (beroemde bedevaartplaats met schitterend vergezicht), *Hohenald, Weiler, de Hoh-Koningsburg* (het reusachtig middeneeuwsch borgslot geheel gereconstrueerd op initiatief van ex-Keizer Willem II), het mooie oudachtige stadje Schlettstadt. Bezoek aan *Schlettstadt*. Van hieruit per auto-car naar Straatsburg. Vertrek uit Straatsburg om 21.30 u. Aankomst te *Brussel* (N.) om 7.15 u. 's morgens.

REISPLAN B. — 5 DAGEN.

WOENSDAG 13 OOGST, Donderdag 14, Vrijdag 15 : zooals vorig reisplan ; hetzelfde geld vóór Zaterdag 16, tot na het bezoek aan *Schlettstadt*. Daarna per autocar naar het mooie stadje *Rappoltsweiler*. Logies aldaar.

ZONDAG 17 OOGST: Per auto-car van *Rappoltsweiler* naar de *hooge Vogezen (Bonhomme en Luschbach-pas*, witte- en zwarte meren) vervolgens weer bergafwaarts langs de eenig pittoreske stadjes *Kayzerberg* en *Ammerschweier* naar *Colmar*. — Bezoek aan het interessante stadje *Colmar*, het *Elzasser Brugge*. — Van *Colmar*, per auto-car, terug naar *Straatsburg*. Vertrek uit *Straatsburg* om 21.30 u. Aankomst te *Brussel* om 7.15, 's morgens.

Prijs vier dagen : fr. 410.—; vijf dagen : fr. 450.—

Deze verhooging van prijs tegenover het oorspronkelijk bestek is te wijten aan de lange maar eenigmooie autobusreis door de *Vogezen.*

Denk er aan ! Op 15 Oogst prachtige waterreis Antwerpen-Dendermonde met bezoek aan Temsche. Schrijf dadelijk in om niet te laat te komen.

AFGEVAARDIGDEN !

Wij zetten u dringend aan alle mededeelingen voor « De Toerist » volstrekt uiterlijk den 8n en den 23n van iedere maand in te zenden. Wanneer u aan dit verzoek gevolg geeft dan zorgt u er mee voor dat : 1° het blad in tijds verschijnt en dat wij 2° de tijd hebben om den ingezonden tekst eventueel te snoeien en er de mogelijke taalfouten uit te verwijderen. Wij dringen er niet minder ernstig op aan dat alle mededeelingen zoo beknopt mogelijk zouden samengevat worden. Vooral de verslagen over uitstappen en bijeenkomsten dienen meer ingekrompen te worden. Onze lezers hebben onbetwistbaar meer aan een goed artikel dan aan verslagen, dewelke steeds toch maar een kleine groep van personen interesseeren. Zendt ons integendeel veel « Verminderingen » en tal van inlichtingen over « Wegenis », « Autobusdiensten », « Bedreigde Schoonheden », enz...

Vooraleer op reis te gaan schaffe men zich aan het jaarboekje V.T.B. dat allerlei nuttige en onontbeerlijke inlichtingen bevat.

Onze reis naar het Groot-Hertogdom Luxemburg op 5, 6, 7, 8 en 9 Sept.

Wij kunnen thans het voorloopig programma mededeelen voor deze prachtige reis welke ongetwijfeld denzelfden bijval zal genieten als die van verleden jaar :

Vrijdag 5 September. — Vertrek uit Brussel (N) om 9.32 u. ; aankomst te **Luxemburg** om 14.10 u. (Middageten te Luxemburg om 14.30 u.). Kort bezoek aan de **stad Luxemburg.** Per tram naar **Mondorf** ; bezoek der **bronnen** ; avondmaal en nachtverblijf.

Zaterdag 6 September. — Met tram naar **Remich.** Kort bezoek aan de stad en aan de welbekende **wijnbouwerskelders** « Caves St. Martin ». Dan, langs de boorden van de **Moezel,** naar **Ehnen, Wormeldingen** en **Grevenmacher,** alwaar we middagmalen. Vervolgens langs de **vallei der Sauer** naar **Echternach.** Avondmaal en nachtverblijf.

Zondag 7 September. — De beroemde **wandeling B** langs de **Wolffsschlucht, Paulsplatte, Labyrinth. Perekop** en **Hohllay** (7 Km.). Middagmaal te **Berdorf.** Daarna voortzetting van de wandeling langs de **Hölle, Raeuberhölle, Wanterbach** en **Sieuwenschluuf** (6 Km.) naar **Grùndhof.** Terugkeer per trein ; avondmaal en nachtverblijf te **Echternach.**

Maandag 8 September. — **Wandeling M** van **Consdorf** naar **Müllerthal langs de Köhlscheüer, de Schiessentümpel, de Eùlenbùrg,** enz. Middagmaal te Müllerthal. Van daar uit naar **Diekirch** : Bezoek aan de stad en nachtverblijf.

Dinsdag 9 September. — Per auto naar **Vianden** : bezoek aan de puinen van het oud **kasteel.** Langs het schilderachtige **Urdal** naar **Dasbùrg** en **Clerf.** Middagmaal en bezoek aan het **Slot.** Om 15.59 u. : Terugreis over Luik, langs de bekoorlijke valleien der **Salm** en der **Amblève** ; aankomst te Brussel (N) om 22.09 u.

Het aantal deelnemers wordt beperkt op **35**

De inschrijvingen mogen van nu af ingezonden worden. De prijs alles inbegrepen **is** bepaald op 325 frank Voor houders van vrijkaarten of abonnementen (2de klas) **is** de prijs **vastgesteld** op 250 frank. Uit eenzelfde gezin of samenreizende vrienden gelieven op voorhand wel te bepalen of zij afzonderlijk of gezamenlijk verlangen te slapen : « Twee eenbedkamers », « eene kamer met twee bedden » enz.

De lijst wordt afgesloten zoodra de 35 deelnemers bereikt zijn.

De reis geschiedt in 2de kls-rijtuigen op het Belgische spoor. De hotels zijn gekozen uit de besten, zoodat den reizigers het maximum comfort wordt verzekerd. De leider : JOS. JOOS.

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

Fietswegen. — Een Antwerpsch fietser vraagt ons in het belang van het algemeen onderstaande mededeeling te plaatsen. Gaarne voldoen wij aan zijn verzoek.

« Ik zal ongetwijfeld de tolk zijn van duizenden fietsers wanneer ik de aandacht van de betrokken besturen wensch te vestigen op den ongelukkigen toestand, waarin navermelde fietswegen en banen zich bevinden. Voor het meerendeel ervan is herstelling dringend noodig. Mochten deze lijnen wat bijdragen om in dezen toestand verbetering te brengen en mochten de besturen in kwestie, bij herstelling of vernieuwing op een moderne wijze tewerk gaan. Dankbaar voor de opname, teeken ik hoogachtend : F. D.

« Hier volgen de gegevens over de slecht of niet onderhouden wegen :

1) Het baanvak Yskelder-Oude Barreel (doorheen Merxem) : **slecht.**
2) De Bredastraat, te beginnen van Viaduc-Dam. tot den overweg van de spoorbaan naar Holland : **slecht.**
3) De straatweg van Schijnpoort naar de vaart (Stokerij Bal) via Kronenburg : **slecht.**
4) Van Sas nr. 16, langsheen de vaart tot Wyneghem (van Sas nr. 16 tot brug nr. 40 heeft men de boomen, welke den weg bezijden de vaart op Herentals belommerden, neergehaald) : **slecht.**
5) De baan leidende van Kronenburg (via Boschuil) op Wijnegem (vooral een zijweg. welke naar brug 39 van de Herenthalsche vaart loopt, is onberijdbaar) : **slecht.**
6) Het baanvak gelegen tusschen Deurne-Noord (kerk) via Bisschoppenhof- en Kronenburg en Merxem (Bredabaan) : **slecht.**
7) Van de buurtspoorwegstatie (Turnhoutschepoort) tot het Rivierenhof (de heele gemeente Deurne-Noord door) : **slecht.**
8) De weg gelegen tusschen den Doorsteek (langs Leemstraat-Zurenborg) en Steenebrug (langsheen de Krijgsslachterij) : **slecht.**
9) De gansche weg, gelegen binnen den kleinsten kring der vestingwallen (versterkte stelling 1914) nl. Kielschevest, Victor Desguinlei, Wilrijkschevest, Vestingstraat (Berchem), Buurtspoorweglei (Borgerhout) en zoo verder : **slecht.**
10) De baan van Steenebrug op Silsburg-Kerkhof : **slecht.**
11) De Buurtspoorweglei (te beginnen van de Statieplaats, Borgerhout) tot de Buurtspoorwegstatie (Turnh. P.) : **zeer slecht.**
12) De Statieplaats (Borgerhout) (Limburgstraat inbegrepen) : **slecht.**

De gemeenten gelegen buiten den 2n fortengordel (versterkte stelling 1924) hebben alle, zonder onderscheid, veel zorg besteed aan hun banen,

zoowel steen- als fietswegen. Deze laatste worden zelfs zeer goed onderhouden ».

Mochten vele leden, en inzonderheid onze Afgevaardigden, ons op de hoogte houden van den toestand der wegen in hun streek, zooals de heer F. D. het hier voor Antwerpen heeft gedaan.

BEIAARDCONCERTEN TE MECHELEN.

Maandag 11 Oogst, om half negen 's avonds : Peter Benoit-Avond. — Programma : K. Lefèvere speelt : a) Het Lied der Vlamingen ; b) Rubens-Marsch ; c) Eerste Fantasia. — G. Nees : a) Stella matutina ; b) Mazurka in F ; c) Ave Maria. — Jef Denyn : a) Mijn Moederspraak ; b) Zuivere Liefde ; c) Mijn Hart is vol verlangen ; d) Heeft het Roosje milde geuren ; e) Derde Fantasia.

Bezoek van den Vlaamschen Toeristenbond.

Vrijdag 15 Oogst (O.L.V. Hemelvaart) om half twaalf, voormiddag : Ter eere van Pieter Hemony (klokgieter) : Eenig schoon programma, geheel uit te voeren door meester Denyn. Vervolgens van zes uur tot half acht en van half negen tot tien uur 's avonds uitvoeringen door verschillende beiaardiers.

Er zullen dien avond een dertigtal nummers ten gehoore gebracht worden !

Maandag 18 Oogst, om half negen 's avonds : Uitvoeringen door Meester Denyn en door zijn leerling Kamiel Lefèvere.

Een bezoek aan het merkwaardige stadje Diest.

...... Zoo pas verlieten we Aarschot met zijn hoogen, eigenaardigen O. L. Vrouwetoren. De trein stoomt nu langs magere dennenboschjes en zandige akkers, — een echt Kempisch landschap, — om weldra langs groene malsche weilanden den Demer van dichtbij te volgen. Een prachtige vallei met heerlijke uitzichten. Testelt met zijn eenvoudig kerktorentje, Averbode met zijn ruime abdijgebouwen, te midden van uitgestrekte dennenbosschen ; Sichem, vervallen grootheid, met zijn Maagdentoren, een overblijfsel van zijn vroegere versterkingen ; en ginds : Scherpenheuvel: de beroemde bedevaartplaats met haar besterden koepel nevens den stompen vierkanten toren. De spoorbaan zwenkt om den Langen Berg ; een lusthuisje, een paar fabrieken en we zijn er.

Diest ! — Haast alle reizigers stappen uit; voor hen, die naar Hasselt of nog verder moeten, komt er nu eindelijk wat ruimte in den daareven opgepropten trein. Wij stappen over de spoorlijnen, want hier is geen tunnel en evenmin beschutting tegen regen. Er is nochtans druk reizigers- en goederenverkeer; van hieruit loopen immers de lijnen Tessenderloo-Leopoldsburg-Moll en Halen-Drieslinter-Tienen. Het houten stationgebouw is zeer onooglijk, iets uit den tijd van den « Grand Central » ; een dagbladkiosk komt de plaatsruimte op het perron nog beperken !

Voor den uitgang staat de wagen van het eenige hotel en wacht op de gasten die...... niet altijd komen. In de buurt zien we ook de stoomtram voor Beeringen of Leuven, klaar om te vertrekken. Een paar bruggen over de Zwarte Beek en een afleidingsgracht van de vestingen.

Door een bres in den vestinggordel, daar waar eertijds de machtige Antwerpsche poort oprees, zien we van het oude Brabantsche stadje torentjes en daken, beheerscht door de monumentale St. Sulpitiuskerk.

Achter ons het oude fort Leopold. Van hieruit heeft men een mooi gezicht over de oude stad, omsloten door hooge wallen met volwassen geboomte. Het oog neemt met welgevallen de schoone omgeving op : vette weilanden, waardoorheen de Demer kronkelt ; ginds de heuvels van Webbekom en Loxbergen, die van Caggevinne-Assent en den Langberg.

Linksaf komen we in de Schaffenschestraat, waarin eenige oude gebouwen en afspanningen en de typische watermolen; wat verder loopt de Demer met zijn moerassig donker water snel voort langs het Werbroek, anders genoemd de Michel Theysstraat.

Daar rijst voor ons de O. L. Vrouwekerk met haar bescheiden toren ; het tamelijk aanzienlijk gebouw uit ijzersteen opgetrokken in vroeg-gothischen stijl, dagteekent van 1253. De O. L. Vrouwekerk had zeer veel te lijden tijdens de Nederlandsche-Spaansche oorlogen en de godsdienstberoerten. Een net aangelegd parkje aan den Noordkant veraangenaamt het uitzicht.

Langs de Begijnhofstraat wandelen we naar het Begijnhof, dat nog betrekkelijk gaaf bewaard gebleven is en een bezoek overwaard is. Het werd in 1252 door Arnold IV, Heer van Diest, gesticht. Een monumentale poort van 1675, in Rubeniaanschen stijl, verleent toegang tot den «besloten hof». We treden het binnen: links ontwaren we de Ste. Katharinakerk uit het begin van de 14e eeuw. Tijdens de oorlogsperiode 1914-1918 werden enkele huisjes aan den Westkant afgebroken ; hierdoor kwam de interessante voorgevel geheel bloot. Het inwendige van deze kerk is door een afsluiting in tweeën verdeeld : het eerste gedeelte, waar we stoelen vinden, is voor het publiek bestemd ; het tweede, met de lessenaars, is het domein van de begijntjes. Een stemmig, droomerig hoekje vinden we aan de achterzijde.

De stille, smalle straatjes, met hunne witgekalkte geveltjes en de vele heiligenbeeldjes boven de lage deuropeningen vormen hier een wereldje op zichzelf.

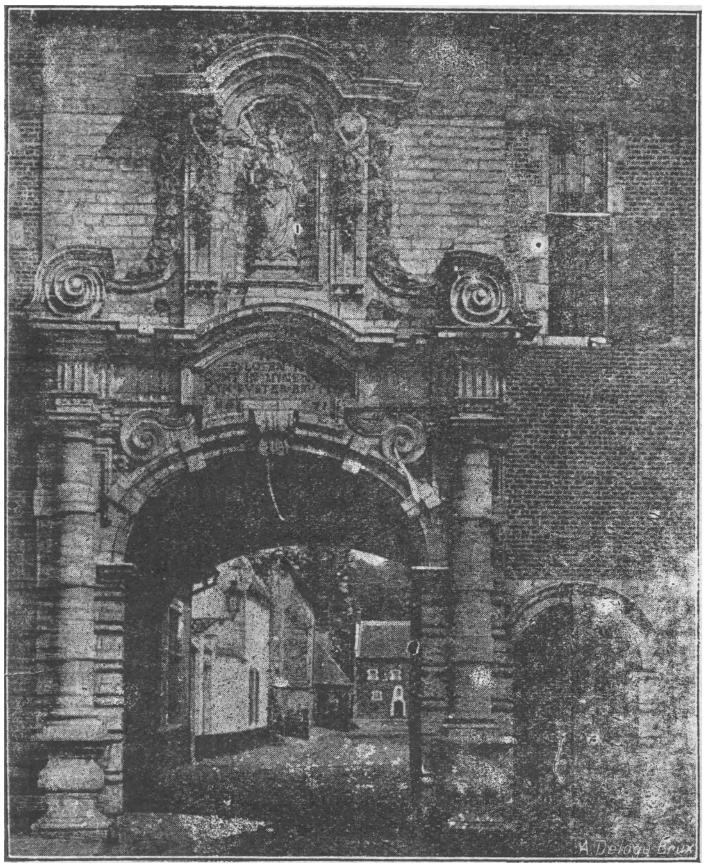

Diest. Ingang van het Begijnhof.

heid, welke hier door de eeuwen heen bloeiende was en de stad en haar omgeving welvaart en voorspoed schonk.

Het « Hôpital Civil », — de lui spreken hier nochtans slechts Vlaamsch — biedt niets merkwaardigs.

De hoofdkerk bezoeken wij straks We staan nu vóór de Hallen, treffend bewijs van Diest's vroegeren voorspoed en macht. Dit reusachtig gebouw, 33 meter lang op 18 breed, werd opgetrokken in 1345 en behoorde aan het machtige lakengilde. In de roerige tijden, welke Diest doormaakte in de 16e eeuw, ging de lakennijverheid ten gronde en werden de Hallen ten slotte tot allerlei doeleinden gebruikt. Tot voor enkele jaren was de Staatsmiddelbare school er onder dak gebracht, maar het gebouw werd zoo bouwvallig, dat de lokalen moesten ontruimd worden. Sedertdien is de toestand daar nog verergerd en thans is het hoog tijd dat van hoogerhand wordt ingegrepen, om dit merkwaardig (— toch wel geclaseerd —) monument uit

Terugkeerend volgen we den Langen Steenweg, waarvan de naam, — we kunnen niet zeggen «gelukkig» —, veranderd is in Koning Albertstraat.

De Lange Steenweg is wel de bijzonderste verkeersader van Diest. Zoo stil en rustig als het hier op dezen zomerschen Zondagmorgen is, zoo druk is het hier bij markt- en kermisdagen.

Het spitse torentje op het postgebouw lacht ons van uit de verte toe. We komen voorbij meerdere patriciërswoningen. We zijn hier immers in het rijk van de brouwers, wier tereinnen zich verder uitstrekken tot aan den Demer, waaruit hun instellingen het noodige water zuigen tot het brouwen van het lekkere, befaamde «Diestersch». Het bierbrouwen is een nijver-

Diest. Op de Groote Markt.

de middeleeuwen voor algeheel, onherstelbaar verval te vrijwaren !

Van uit het Schotelstraatje genieten wij van een paar heerlijke stadszichtjes : recht vóór ons het merkwaardig typisch hoekhuis (Nieuw- en Felix Moonsstraat) met zijn drieledigen, stout vooruitspringenden gevel ; achter ons : St. Sulpitius met het torentje op de viering.

Langs de Felix Moonsstraat begeven wij ons naar de Veemarkt, een groot rechthoekig plein, omzoomd met een rij frissche boompjes; in het midden prijkt Holle Griet, een kanon uit de 15e eeuw, dat lange jaren gebruikt werd bij de verdediging van de stad.

's Woensdags heerscht hier een buitengewone drukte : koeien, kalveren, varkens worden dan te koop gesteld en van heinde en verre ontmoeten er zich boeren en kooplieden; zoo is het thans, zoo was het ook reeds het geval in vroeger tijden. Het naburige dorp Schaffen is vooral om zijn handel in hoornvee bekend.

Niet ver van daar is de Graanmarkt : een stemmig plein met meerdere rijen flink gekruinde lindeboomen ; een nederig gedenkteeken voor de gesneuvelden van den jongsten oorlog werd er opgericht.

Vlak voor ons ligt de Warande een heuveltop, begroeid met dicht boom- en struikgewas. Hier stond vroeger de trotsche burcht der Heeren van Diest.

Want Diest is eeuwenoud. Omtrent de stichting van Diest kunnen we met zekerheid slechts weinig zeggen. Men vertelt, dat ten tijde van de Romeinen reeds te dezer plaatse een belangrijke nederzetting gevestigd was en dat Clovis er in 440 een paleis liet bouwen. In de omgeving van Diest, bij den steenweg van Tessenderloo op Schoot, staat heden nog een oud steenen gebouw, dat bij de bevolking slechts bekend is onder den naam van « Clovishuis ». De Burcht bestond in 990 en werd in 1512 gesloopt.

De eerste Heer van Diest, van wien de oorkonden gewagen, heette Othon. Hij leefde omstreeks het jaar 1100. Tusschen zijn opvolgers zijn te noemen: Arnold III (1202-1230) die de O. L. Vrouwekerk deed bouwen en den hertog van Brabant er toe bewoog aan de Diestenaren een keur te verleenen ; Arnold IV, die zich onderscheidde in den slag bij Woeringen, en Gerard, die het gilde der lakenwevers instelde. Onder Thomas I genoten de ambachten reeds vele voorrechten en op het einde van de 15e eeuw waren het machtige organismen geworden. De bijzonderste schuttersgilden waren : het St. Jorisgild, St. Sebastiaan en Ste. Barbara. Vele voorwerpen uit dien tijd en die aan deze gilden hebben toebehoord, worden nog bewaard : halskettingen, bekers, bierpotten en -stoopen, enz.

In 1499 ging de Heerlijkheid van Diest over in de handen van de doorluchtige familie van Nassauen. Diest bereikte rond dit tijdstip het toppunt van haar welvaart. Men kon de stad binnen komen langs vier groote en zes kleinere stadspoorten. Men telde er negen markten en 2000 woningen, verschillende openbare instellingen, befaamde gasthoven welke meermalen doorluchtige personages herbergden, twee kamers van rethorika en een kollege. Onder de Brabantsche steden was ze, na Brussel, de voornaamste.

De tweede helft van de 16e eeuw was voor Diest een droevige periode. Haar belangrijkheid en haar gunstige ligging hadden van haar een begeerde plaats gemaakt. Nu eens was ze in handen van de Spanjaarden en dan weer waren er de Staatschen meester. Sterke garnizoenen kwamen er legeren en hielpen haar ten gronde.

In de 17e eeuw kreeg Diest zijn aandeel in den strijd tusschen Frankrijk en Spanje ; daarna in den successieoorlog van Frankrijk en Spanje tegen de Nederlanden, Engeland en Oostenrijk. Spanjaarden, Italianen, Duitschers, Ieren, Schotten, enz. kwamen in de goede stad heer en meester spelen, en op welke wijze!

Naderhand brak de Brabantsche omwenteling uit en Diest werd den 17 November 1789 door de Patriotten, waartusschen vele Diestenaren, ingenomen.

Volgden de jaren van de Fransche terreur. Den 7 Primaire van het jaar VII (1798) werd Diest stormenderhand door het Boerenleger ingenomen, hetwelk evenwel, na de zware gevechten op den Allerheiligenberg, de stad ontruimde en bij zijn terugtocht over de vestingen, achter het begijnhof, zwaar werd

Op 15 Augustus

gaat de V. T. B.-boottocht naar

TEMSCHE en DENDERMONDE

—o—

Hebt gij uw plaats al doen voorbehouden ?

geteisterd door het instorten van de overlaste brug.

In 1914 ten slotte onderging Diest een korte beschieting door de Duitschers; een aantal huizen brandde af of werd beschadigd.

In de 14e eeuw bouwden de Heeren van Diest in de onmiddellijke nabijheid van hun slot de St. Janskerk, waarmede zij het verbonden. Op het St. Jansveld zien we, te midden van den doodenakker, de weinige overblijfselen van dit voormalig grootsch kerkgebouw, hetwelk 180 voet lang en 60 voet breed is geweest en bekroond was met een hoogen spitsen kerktoren. Nog een bouwvallige gevel en wat verder eenige bogen van het koor staan daar als droef getuigenis van vroegere grootheid. Gras en onkruid schiet van tusschen de steenen uit en veilranken klimmen langs de muren ; het is er indrukwekkend stil en onwillekeurig denken we aan vroegeren roem en macht.

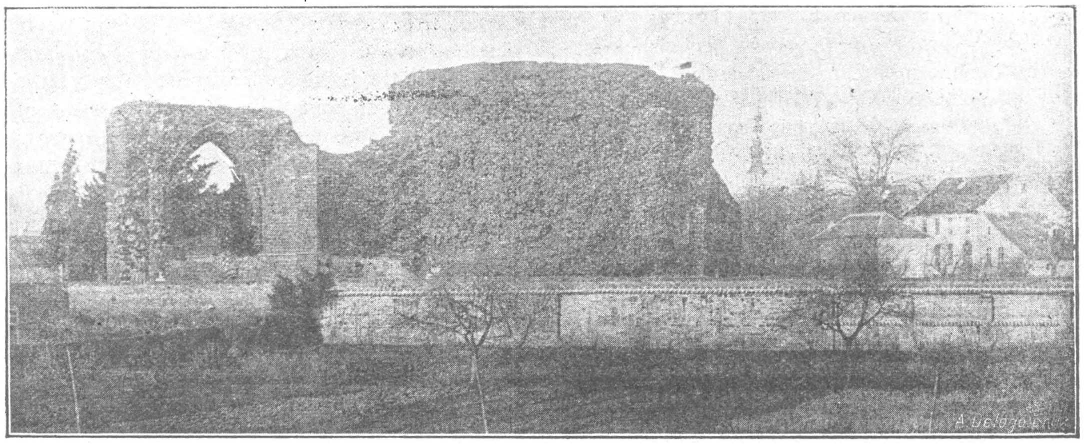

Diest. Puinen van de St. Janskerk.

Langs de Mariëndaalstraat, met haar enkele oude huisjes, en verder langs de Peeters- en Wolvenstraat, komen we in de Hasseltsche-straat en op de Hagelandsche botermarkt. Een verkeersagent — want Diest gaat soms met den tijd meê — zorgt hier voor de orde.

Een oud ventje haalt water aan het pompje langs den weg, — de waterleiding is hier nog onbekend —; met een bijzonderen sleutel maakt hij den watertoevoer vrij. Op onze vraag antwoordt het goedig : « Ja, Meneer, ieder huishouden heeft zoo'n sleutel ; daarvoor betalen we fr. 1.50, maar, als we hem verliezen, dan fr. 5.— voor een anderen. »

Langs de St. Jans-Berchmansstraat, alwaar, het geboortehuis van den heilige staat, komen wij op de Groote Markt. Juist komen een paar autobussen toe : deze van Hasselt op Diest en een andere van Diest op Scherpenheuvel en Aarschot. De bussen zitten opgepropt. Links leidt het straatje naar den Allerheiligenberg met de Allerheiligenkapel. Op 1 November is hier elk jaar groote toeloop van volk.

Daar verheft zich het ruime, breede stadhuis met pui. Het is een flink gebouw uit de XVIIIe eeuw. De gevel draagt, van weerszijden, het stadswapen, verder het jaartal 17-28. Voor eenige jaren werd het op een gelukkige manier gerestaureerd. Binnenin zien we o.a. een prachtigen luchter van gesmeed ijzer. De kelderingen dagteekenen uit de XIVe eeuw.

Terloops spraken we reeds van St. Sulpitius, de hoofdkerk, met haar twee torentjes. Het is een merkwaardig gebouw in hoog go-

Het gaat " full speed " naar de 15000 leden !! Helpt toch ook een handje mee !

Alle V.T.B.-ers wonen de plechtige openingszitting bij der kunsthistorische week op Dinsdag 5 Oogst te 8 ure in de Stedelijke Normaalschool, Quellinstraat, Antwerpen, waarop de Heer Eugeen de Kock zijn eenigmooie lichtbeelden over Antwerpen's kerken zal toonen. Geldig toegangsbewijs : lidkaart Vlaamsche Wetenschappelijke Congressen.

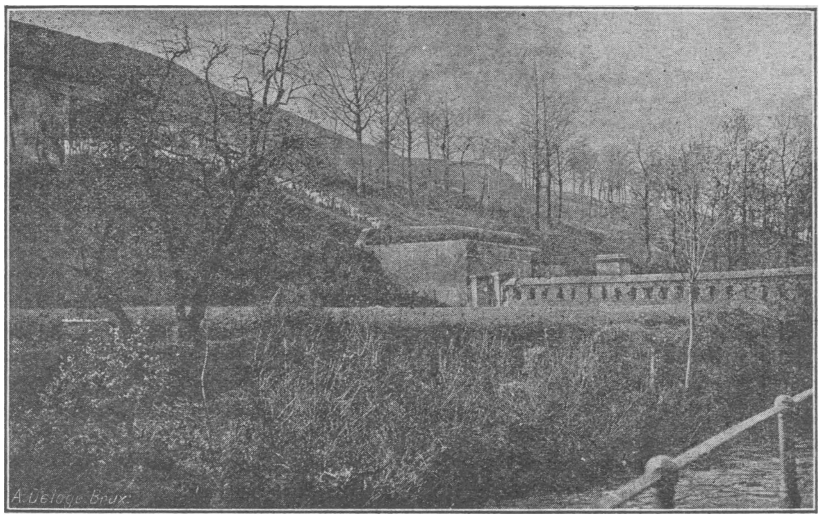

Diest. De Citadel.

thiek uit de tweede helft van de XVe eeuw. Met het bouwen van St. Sulpitius werd in 1417 aangevangen en bij de algeheele voltooiing schreef men 1534. Grootendeels is het het werk van den Diesterschen bouwmeester Sulpitius van Vorst, tevens ook de schepper van St. Pieters van Leuven.

St. Sulpitius is gebouwd van ijzersteen uit de streek ; de Westtoren alleen is van witten steen. Het inwendige van de kerk is verdeeld in drie beuken met ronde pijlers. In het midden van het koor dekt een steen met inschrift den grafkelder van Philip-Willem, zoon van Willem den Zwijger. Terzijde vinden we den grafsteen van van Zurpele, pensionaris der stad (1707). In haar geheel is deze kerk indrukwekkend.

Diest bezit ook een niet gewonen beiaard en de heer Van de Plas is een kundig beiaardier.

Te betreuren is het dat nog steeds de rammel, welke in 1914 werd beschadigd, nog niet werd hersteld. Al te lang reeds zwijgt hij, welke vroeger elk kwartier, zijn lustig deuntje liet klinken.

De kade, alwaar eertijds de ' hun koopwaar kwamen lossen, ligt nu stil en verlaten.

Op de brug over den Demer houden we nog even stil; rechts valt het oog met welgevallen op den eeuwenouden « Spijker », een gebouw aan wiens voet beide Demers samenvloeien. Links weer de machtige Allerheiligenberg met de oude Citadel. Daar verrees weleer de Toeterstoren van waar de wachter steeds een waakzaam oog hield op de omgeving. Van daaruit werden ook de gilden te wapen geroepen.

De Demerstraat brengt ons een wijle langs de rivier. Hier tiert weelderig struikgewas en wilgen neigen hun takken deemoedig tot in het donkere water.

Diest is voorwaar een interessant stadje.

F. A. VAN DORNE.

Brussel-Knokke 100 KM.

Hoe de loodrechte baan Maldegem-Knokke is ontworpen.

In vogelvlucht is de badplaats Knokke heel wat dichter bij Brussel dan Blankenberge en Oostende. De staatsbaan Brussel-Gent-Eekloo loopt in de richting Knokke, doch te Maldegem wijkt ze af naar Brugge.

Bestond hier een weg loodrecht op de kust, dan ware de afstand maar 18 kilometer ; nu is hij er 30 en dat nog maar tot Blankenberge. Er bestaat wel een binnenweg Maldegem-Knokke, over Moerkerke, Lapschuure, Hoeke en Westkapelle van totaal 22 kilometer, daar de weg erg kronkelt. Daarenboven is hij smal beklinkerd, zoodat de automobilisten liever over Brugge, Dudzeele en Westkapelle gaan, dus 33 kilometer rijden.

We waren een paar maanden geleden op bezoek bij de oprichters van het nieuwe Noordzee-Hotel en terloops merkten we op, dat wij allen eigenlijk minder te Knokke aan zee kwamen, omdat het zooveel moeilijker te bereiken was dan Blankenberge.

Toen we 's anderdaags op ons bureel waren, bekroop ons toch de bekoring eens de Knoksche toestand op de Michelinkaart na te gaan. Jammer, zeiden we, dat er van Maldegem-Vaake niet een eindje steenweg op den Hoorn van Moerkerke loopt. Dat was er eigenlijk maar tekort om een loodrechte baan te hebben : een eindje van 4 kilometer, we hebben het op den afdruk der kaart hierboven met nulletjes of paternosterballetjes geteekend.

Weer stopten onze gedachten. Nog kwam het eerste sprankeltje niet voor, eens uit te hooren, eens te schrijven, eens iets officieels aan te vragen, om wel zoo'n eindje weg te krijgen. Want nogmaals, wegen dat zijn zoo van die ministerieele dingen, waar men vast twintig jaar over praat, en welke minister zou in dezen tijd de centen daarvoor uittrekken ?

En toch, later schoof het reisje naar Knokke ons nog voor den geest. Kijk eens : Ieder automobilist zou toch met genoegen 5 frank willen betalen, als hij daarmee 10 kilometer weg kan sparen en daarbij een goeden weg heeft. Er rijden hier tienduizenden autos naar zee. Zou dan deze zaak niet partikulier kunnen aangevat

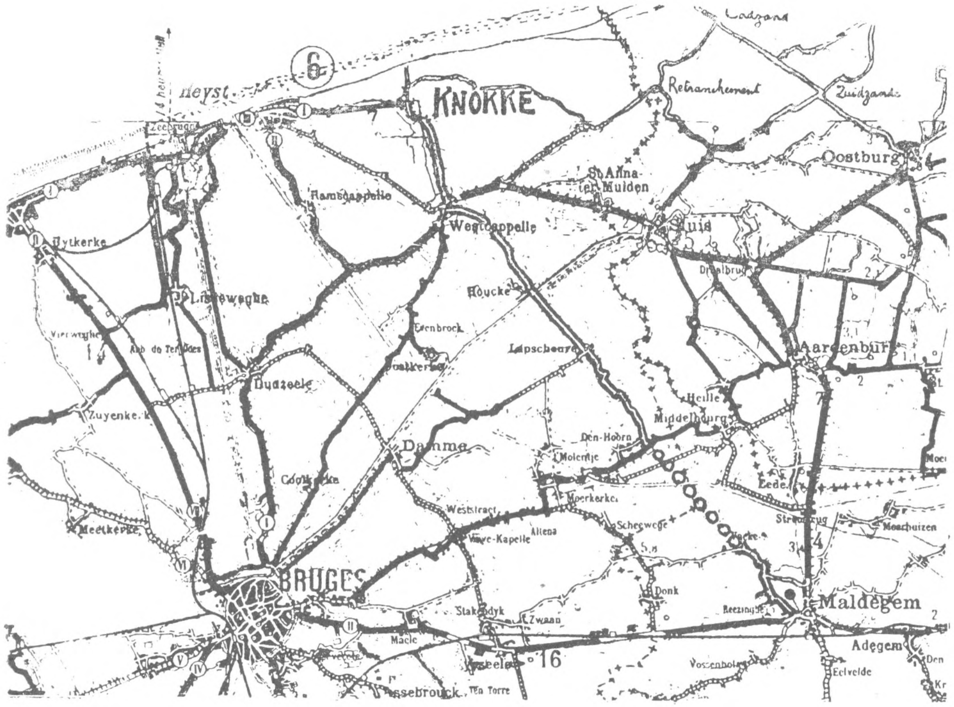

worden ? Zou zulk een baan, wanneer ze bestond met een tolrecht of een abonnementenstelsel. zooals in Engeland en Frankrijk het gebruik is, niet ruimschoots hare intresten opbrengen ? Kom, willen we dat eens bestudeeren ? Kunnen we daar niet onze Kamer van Handel en Nijverheid effen voorspannen ?

Aldus is het voorstel ontstaan van een loodrechte baan Maldegem-Knokke.

Binnen een tijdsverloop van twee maanden, is er heel wat literatuur over verschenen in « 't Getrouwe Maldegem. »

De Cie du Zoute, die de gronden uitbaat van Knokke en omgeving, hoofdzakelijk aan de heeren Lippens toebehoorend, is natuurlijk in eerste instantie het ontwerp zeer genegen, en zou wel gaarne zien dat een bankconsortium de noodige gelden wil bezorgen.

De gemeentebesturen van Knokke en Maldegem zijn met dit voorstel in den hemel. Het is vast en zeker een fortuin voor Knokke. Alle automobilisten vragen niet beter, dan zoo vlug mogelijk de zee te zien, dan rijden ze verder het strand langs om zich te verdeelen over alle badplaatsen. Knokke zou nu het eerst zijn kamers vullen.

De heeren ingenieuren uit de Oost- en West-Vlaamsche Besturen van Bruggen en Wegen hebben welwillend hun medewerking verleend om de zaak uit te cijferen, om de wijze aan te toonen hoe eventueel deze baan door den Staat later zou kunnen overgenomen worden.

De staalfabriek van Cockerill liet weten, dat het met de metaalslakken van zijn hoogovens een nieuw soort macadam in België wil leggen, volgens een systeem dat de beste uitslagen in Engeland heeft opgeleverd.

Aan de fabriek is geantwoord dat zijn offerte eerder in aanmerking zou komen, wanneer het een lange garantie kon verstrekken op het geleverde materieel, en wanneer Cockerill ook finantieel in de plaatsingskosten van den weg voor een deel wilde onderschrijven.

Op deze wijze greep tot hiertoe een gedachtenwisseling plaats. Samengevat komen ze hierop neer : dat de weg er noodig is, dat hij wel degelijk op een andere wijze kan tot stand komen, dan de oude met uitsluitende bekostiging van staatswege, en ten derde dat deze baan een model kan daarstellen van een spiegelgladde, breede, rechte autobaan.

In plaats van vier zouden er beter zeven of negen kilometer nieuwe weg getrokken worden, om de bestaande kleine wegen tusschen Moerkerke en Maldegem niet gedeeltelijk te moeten benutten en deze aan de landbouwers te kunnen overlaten als vroeger. Onteigenen is trouwens de kleinste kost van het ontwerp.. Men betaalt een frank de vierkante meter, waar de bestrating er op zichzelf 60 kost en een macadamiseering 28 tot 30 frank. Onteigeningen zullen er trouwens zeer weinig moeten gebeuren; de meeste grondbezitters zijn dadelijk bereid de verlangde strook gratis af te staan, daar hun eigendom dan ideale bouwgrond wordt.

De totale aanleg met een paar nieuwe bruggen over de Schipdonksche- en de Leopoldsvaart en een weg van keien, plus het onderhoud en het herstel te voren bijgerekend, zou ongeveer drie millioen kosten.

In macadamweg aangelegd zou dit totaal maar twee miljoen beloopen.

Daar is een intrest van 140 of 200 duizend frank voor noodig, jaarlijks.

Er zouden dus iederen zomer 28.000 of 40.000 automobielen gebruik van moeten maken tegen 5 frank tolrecht om rond te komen. Zooveel automobielen komen er reeds van volgend jaar af, en vast en zeker zullen er binnen drie jaar tienmaal zooveel zijn.

De ingenieur De Meyer, bij het Bureel van Bruggen en Wegen te Brugge, opperde dat de Staat niet alleen van het particulier initiatief zou kunnen garandeeren, dat hij de baan overneemt, binnen een zeker aantal jaren, zoodat er van geen verlies van het kapitaal spraak behoeft te zijn, aangezien het heelemaal zou terugkeeren, maar hij dacht daar nog bij, dat de Staat reeds van den beginne af, een deel van het kapitaal zou kunnen bijdragen en aan de particulieren, die financieelen steun aanbrengen, van meet af een minimum intrest van

7 procent zou kunnen garandeeren. Door de nieuwe baan komt er toch een zekere ontlasting en dus ook minder slijtage op den staatsweg op Brugge en Blankenberge.

Het kan met den Staat, het kan zonder den Staat, uitsluitend dan op particulier terrein en met particulier geld. Dan is het eenvoudig een « zaak ».

De onderhandelingen met de eigenaren van den grond, het zoeken waar de weg te Maldegem best uitmonden zou, de finantieele zijde, de diplomatische, (voor de onderhandelingen met de regeering), dat gezamenlijk werk wordt een beetje zwaar voor het organisme, als onze jonge Kamer van Handel en Nijverheid van Maldegem is. Wie steekt er een handje toe ? Wie gaat eens den Minister spreken ?

Nu laten we niet meer los, den weg drijven we door; hebben we wat hulp van Vlaamsche zijde, dan gaat het zooveel te vlugger en des te meer blijgemoed.

J. M. A. DE LILLE,
Maldegem.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Inlichtingen. — Er zijn leden die ons tal van inlichtingen vragen die in het Jaarboek 1924 te vinden zijn. Dit nuttig boekje kost slechts fr. 1 ; het owrdt op aanvraag, per omgaande post, franco, door het Secretariaat toegezonden.

* * *

De Toerist 1924. — De eerste twaalf nummers van ons blad zijn totaal uitgeput. Nieuwe leden zullen we, indien zij het verlangen, jaargang 1923 toezenden.

* * *

Zichtkaarten. — Gedenkt op uw reizen en wandelingen den V. T. B. en zendt, voor onze type-verzameling in aanleg, zichtkaarten !

* * *

Onze Boekerij. — Zendt ons boeken, oude of nieuwe, voor onze bibliotheek.

Propagandamateriaal. — Zeer gaarne zenden wij, aan al die het ons vraagt, propagandamateriaal !

* * *

Briefwisseling met het Secretariaat. — Wij verzoeken onze correspondenten bij vragen om inlichtingen aan het Secretariaat steeds postzegels voor het antwoord te voegen.

* * *

Autobusdiensten. — Zendt ons uurtabels. De autobus is het vervoermiddel van de toekomst. Allerwege worden lijnen uitgebaat in het belang van reizigers, toerist en wandelaar. Zendt ons uurtabels, om op de hoogte en gedocumenteerd te zijn !

* * *

Wegen. — Licht ons in over den toestand der wegen van uw streek.

* * *

ONZE BONDSUITGAVEN :

Ons Jaarboek 1924, bevattende benevens de verminderingen en aangesloten hotels, de namen der afgevaardigden en vele nuttige gegevens, onontbeerlijk voor onze leden. Prijs : 1 fr.

Onze « Zes Kaarten van het Vlaamsche Land » :

I West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen).

II. Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen).

III. Provincie Antwerpen (van St. Niklaas af tot Brussel en Leuven).

IV. Limburg (van Turnhout af tot Hasselt).

V. Brabant (Brussel tot Namen).

VI. Provincie Luik (hierop ook Tienen, St. Truiden, Tongeren).

Voor leden per kaart (aan te duiden) : Fr. 1— ; op linnen : Fr. 2.25. De zes kaarten, samen besteld : Fr. 5.— ; op linnen : Fr. 12.50.

Voor niet-leden :

Per kaart : Fr. 1.50 ; op linnen : Fr. 3.25.

De zes kaarten samen besteld : Fr. 8.— ; op linnen : Fr. 19.50. Deze kaarten sluiten alle bij elkaar aan.

« De Duinen ». — Een reeks van twaalf zichtkaarten onzer bedreigde zeeduinen. Voor leden : Fr. 1.— ; voor niet-leden : Fr. 1.50 (Vormen samen een boekje).

« Steden en Landschappen ». — « Mechelen », door Ing. St. Leurs en Pr. Verheyden ; « De Haven van Antwerpen », door K. Bollengier, hoofdingenieur, Bestuurder van den Dienst der Havenwerken van Antwerpen.

Voor de leden : Fr. 6.50 ; niet-leden Fr. 7.50.

Van « De Kempen » is pas een zeer vermeerderde 2de uitgave verschenen. Prijs : Fr. 12.50.

V. T. B. Knoop of Speld (voor heer of dame) . Fr. 2.— ; Fr. 0.25 voor verzending.

V.T.B.-Fietsplaten in massief koper : Fr. 3.75 (af te halen op het secretariaat).

* * *

Tevens te verkrijgen :

HET ONDERAARDSCHE ANTWERPEN ONTSLUIERD, door Th. Huet. Prijs V.T.B. : Fr. 2.50 in plaats van Fr. 3.—.

* * *

Reizen in België. — De Vereeniging der Belgische Steden heeft ons van een interessante reeks brochures en feklaamschriften, dienende ter bevordering van het reizen in ons land, toegezonden. Voor onze leden, die ons hun verlangen doen kennen stellen wij, deze brochures gratis beschikbaar. Alleen : postzegel voor toezending a.u.b.

Reizen in Nederland. — Ook voor Nederland hebben wij dergelijk materiaal voorhanden. Zoo stellen wij o.a. voor onze leden verkrijgbaar een heldere, gekleurde « Officieele Spoor- en Tramwegkaart van Nederland ». Niet alleen als landkaart is ze van belang voor toerist of reiziger, want ze vormt tevens een brochure van 16 bladzijden smaakvol geïllustreerd met 19 foto-afdrukken. Deze kaart-brochure is voor de leden V.T.B. mits toevoeging aan de vraag van postzegel) gratis verkrijgbaar.

Ledenaangroei. — Van 1 tot 15 Juli traden 340 nieuwe leden toe. De V.T.B. telt op dit oogenblik (25 Juni) 14.267 leden.

Mogen wij nogmaals de bijzondere aandacht van al onze leden vragen voor het bericht « Zeer Belangrijk » in het nummer van 30 Juni jl. ?

Gaarne hadden wij nl. inlichtingen omtrent Belgische gemeenten, en voor het oogenblik inzonderheid omtrent gemeenten uit de Provincie Antwerpen. Wij drukten onze wenschen uit met het oog op een honderdtal plaatsen. Tot nog toe ontvingen wij slechts nieuws uit drie gemeenten !

Vooruit leden, wat goeden wil en vraag ons lijst om in te vullen !

Leden van bij de Fransche Grens ! Wij hebben het officieele bericht ontvangen dat, over een paar weken, onze leden, op vertoon van hun lidkaart, vrij met fiets over de Fransche grens zullen mogen !

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

10 OOGST: Uitstap naar Audenaarde, den Kluisberg en de Vlaamsche Ardennen. Vertrek uit Antwerpen (MS) om 5.50 u.; uit Mechelen om 6.19 u.; uit Brussel om 7 u. Terugkeer: te Brussel om 20.21 u.; Mechelen om 21.41 u. en Antwerpen 22.10 u. (Zie nadere inlichtingen elders in dit nummer).

VAN 15 TOT 17 OOGST: Reis naar ELZAS-LOTHARINGEN. (Zie inlichtingen elders in dit nummer).

* * *

15 OOGST (in plaats van 31 Oogst): Boottocht naar Temsche en Dendermonde. (Zie onder Antwerpen).

24 OOGST: Toeristendag te MECHELEN. — 10 u. vergadering voor Afgevaardigden en alle belangstellenden. — 11 u. bezoek aan 't Stadhuis met museum. 12 u. officiëele ontvangst. — 's Namiddags wandeling door Oud-Mechelen; Orgelrecital; Gezellig Samenzijn. — Middagmaal: fr. 6,—. Inschrijvingen te zenden aan den hr. L. Van den Hove, Van Benedenlaan 59, Mechelen. Allen die Mechelen kunnen bereiken worden verwacht!

5, 6, 7, 8 en 9 SEPTEMBER: REIS NAAR HET GROOT HERTOGDOM LUXEMBURG: (zie voor uitvoerige inlichtingen, elders in dit nummer).

* * *

AALST.

Op Zondag 10 Oogst: Ter gelegenheid van de Wetenschappelijke Vlaamsche Kongressen, bezoek aan de merkwaardigheden der stad, onder leiding van Dr. Ing. Stan Leurs en Doctoresse Gabriëls. Bijeenkomst te 11u.45 aan de hoofdkerk.

Van Donderdag 28 tot Zondag 31 Oogst: Rijwieltocht door Vlaamsch-Brabant, Belgisch en Hollandsch Limburg.

1e dag. Vertrek aan de kerk van Mijlbeek te 7u.30. Te Vilvoorde sluiten Mechelsche V.T.B.-ers aan. Over Steenokkerzeel, *Leuven*, Tienen, Hakendover, *Zout-Leeuw* naar St. Truiden. (92 KM.)

2e dag. Borgloon, *Tongeren, Maastricht, Valkenburg,* Geuldal, Meersen, Lanaken (65 KM.)

3e dag. Zutendaal, *Genk* Houthalen, Zolder, Stokrooi, Hasselt (48 KM. door de mooiste Kempen in haar verscheidenste uitzichten.

4e dag. Wuust-Herk, *Halen, Diest, Scherpenheuvel, Aarschot.* Haacht. Vilvoorde, Aalst (100 KM.)

Leider: de arrondissemenstafgevaardigde, Eilandstraat, 2. Tijdig inschrijven met opgave van wenschen voor nachtverblijf enz. (Na 10 Oogst, bij den plaatselijken afgev., Ghevaerdtslaan, 3).

We zien graag de aansluiting van leden uit andere streken te gemoet.

HOFSTADE-BIJ-AALST.

Op Zondag 3 Oogst: fietstocht naar Gaasbeek. Zie Lede. Vertrek aan « Den Keizer » te half tien. Voor de autoreis (7 fr.) inschrijven bij den afgev. Achiel Daelman, Steenweg.

ANTWERPEN.

Zaterdag 9, Zondag 10, Maandag 11 en Dinsdag 12 Oogst: Driedaagsche reis naar de Semois. Zie « De Toerist » van 15 Juli.

Op Vrijdag 15 Oogst Waterreis naar Dendermonde en Temsche. Ingericht en geleid door de Plaatselijke werking van Antwerpen. De prijs is uiterst voordeelig en de reis zal bijzonder aangenaam zijn, want de fietsgroep van Antwerpen die een flink zangkoor heeft, richt dien dag speciaal geen fietstocht in en neemt deel aan deze mooie waterreis.Men wachte niet zich te laten inschrijven op het Secrétariaat, want het getal deelnemers is beperkt.

Vertrek Vlotbrug-Steen: stipt te 8u. en 's avonds aankomst te Antwerpen te 20u. — Deelnemingsprijs: fr. 9.50 — Uitgebreide inlichtingen in « De Toerist » van 15 Juli.

Op Zondag 24 Oogst: Toeristendag te Mechelen! Alleman daarheen. Antwerpen geve het goede voorbeeld. — Zie inlichtingen verder in dit blad.

Zondag 3 Oogst: Tocht voor alle fietsers naar Ranst, Oelegem, Santhoven, St. Antonius, Schilde en Wijnegem. Pick-nick in de Bosschen. Uitleg door den leider, de heer Hassaers, over de geschiedkundige bijzonderheden der kasteelen op die wegen gelegen. Vertrek stipt om 8 u. op de Dageraadplaats (Kerk).

Op Zondag 10 Oogst. — Kermis. — Er wordt dien dag geen uitstap ingericht, doch den leden die gelegenheid hebben worden aanbevolen hun tocht te richten naar Aalst.

BRUGGE.

Op Zondag 10 Oogst. —'s Namiddags: Bezoek aan het Radiostation van Ruisselede.

BRUSSEL.

Op Zondag 10 Oogst: Deelname aan den uitstap naar Steenokkerzeel, ingericht door tak Mechelen. De voetgangers vertrekken per tram aan de St. Mariakerk te Schaarbeek om 13.12 u. De fietsers om 13 ½ uur aan de Teichmanbrug (Spoorwegbrug bij de statie van Schaarbeek).

Op Maandag 11 Oogst: Bezoek aan het oude Mechelen. Beiaard-concert. Vertrek Noordstation om 16.06 uur.

Op Zondag 17 Augustus: Door onvoorziene omstandigheden is de uitstap naar Villers la Ville uitgesteld. Daarentegen gaan wij naar het Zoniënbosch. Vertrek om 10 uur, hoek Wetstraat en Koninkl. straat. Pic-nic in het Capucienenbosch,dus eten en drinken meenemen.

DENDERMONDE.

Maandag 11 Oogst: Uitstap naar Mechelen. Beiaardconcert door Jef Denyn. Zie elders in dit nummer. Treinen: 18 u. 16 en 19u.19.

Woensdag en Donderdag der Kermisweek: Uitstap per fiets en per trein naar St. Niklaas. Bezoek aan een fabriek. Zie volgend nummer.

GENT.

Op Zondag 10 Oogst : 2de uitstap met muziek naar den Kluisberg. Vertrek uit Gent St. Pieter om 7u.40. Aankomst te Audenaarde om 8u.25, alwaar wij ons met de vrienden uit Antwerpen, Mechelen en Brussel vereenigen en de reis naar de plaats van bestemming gezamenlijk voortzetten. Pick-nick in de bosschen. Veldbal en wandelingen. Om 18u.13. vertrek uit Ruyen. Aankomst te Gent St Pieter om 19u.39.

Prijs per deelnemer — onkosten muzikanten inbegrepen : fr. 18.—. Houders van vrijkaarten en abonnementen op het spoor : fr. 1.50. Bede dit voor 9 Oogst met den afgevaardigde den heer H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, te willen regelen. Toetredingen aan hoogergenoemd adres vóór 7 Oogst.

Zondag 17 Oogst : Bezoek aan Antwerpen. Vertrek om 7u.19 Dampoort. Bezoek aan den Dierentuin. Gezamenlijk middagmaal. In den namiddag bijwoning, in het Stadium van, het feest der Vlaamsche Tooneelkunstenaars. Plaatsen van fr. 4.— Prijs per deelnemer trein — middagmaal — toegang dierentuin — en feest stadium. Voor leden : fr. 18.—; niet-leden. fr. 21.—. Houders van vrijkaarten of abonnementen op het spoor fr. 8.50. Toetredingen tot 14 Oogst ten huize van afgevaardige A. Braem, Rooigemlaan, 151, Gent.

Op 24 Oogst : Uitstap naar Overmeire-Donk per tramcar of omnibus.

HAACHT.

Op 10 Oogst : Deelname aan den uitstap van Steenokkerzeel. Vertrek met de tram van 15 u.

HEIST OP DEN BERG.

Op Vrijdag, Zaterdag, Zondag, 15-16- en 17 Oogst Driedaagsche fietstocht naar Valkenburg. (Holl.-Limburg).

Schikkingen :

15 Oogst : Bijeenkomst op het Pleintje : 's morgens te 5 u. stipt. Vertrek over Aarschot, Diest (waar de H. Mis kan gehoord worden). Hasselt tot Eigen Bilsen. Bezoek aan de Mergelgroeven. Vernachten.

16 Oogst : Maastricht en Valkenburg. Bezoek aan de Katacomben en andere merkwaardigheden. Vernachten over de grens.

17 Oogst : over Sutendaal—Genk. Bezoek aan de koolmijnen van Waterschei en Winterslag. Vandaar over Diest—Averbode—Westerloo terug naar Heist.

Voor den 1sten dag knapzak meenemen. Deelneming te sturen aan Hr A. Van den Bruel, Heist op den Berg. Ieder goed fiester is welkom.

LEBBEKE.

Op Zondag 10 Oogst : Uitstap naar het « Noordzeehotel » te Knokke. Inschrijvingen worden aanvaard tot Maandag 4 Oogst. Prijs : fr. 16.—. De leden van Schellebelle en Wetteren schrijven in bij Hr. Jos. Baetens, of Hr L. Poté, Wetteren.

Op 15 Oogst : Bezoek aan Dendermonde te samen met Antwerpen. Vertrek om 1 u. Samenkomst bij Jos. Moortgat.

Op Maandag 11 Oogst : Uitstap naar Mechelen ter gelegenheid van het beiaardconcert voor de leden van den V.T.B. We vertrekken uit Brussel om 7u.06. Terug uit Mechelen om 22 u., ; uit Brussel 22u.42.

LEDE.

Op Zondag 3 Oogst : fietstocht naar het kasteel van Gaasbeek. Vertrek op het Dorp te 9 u. Autoreis : fr. 7.—. Inschrijven bij den afgev. Marcel De Munter, Dorp, 18.

LEUVEN.

Op Zondag 3 Oogst : Wandeling naar « De Zoete Waters » in Oud-Heverlee. De V.T.B.ers van de omstreken van Leuven, de fietsers van Brussel, Mechelen en zelfs van Antwerpen worden op deze wandeling uitgenoodigd. Pick-nick in het bosch, enz.

Op Zondag 10 Oogst : Deelname aan den uitstap naar Steenokkerzeel. Vertrek te Leuven om 13u.39 tot Nossegem vandaar te voet naar Steenokkerzeel (3 KM.)

MECHELEN.

Zondag 10 Oogst : Uitstap naar Steenokkerzeel. Vertrek uit Mechelen met de trein van 12u.36 tot Haacht waar de stoomtram wacht die ons tot aan het lieve Brabantsche dorp brengt. Wandeling rond Steenokkerzeel. Heerlijke landouwen, dreven, middeleeuwsch kasteel, schilderachtige hoekjes. Bestijging van den St. Rumoldustoren (te Steenokkerzeel) die het in 1922 heropgefrischte klokkenspel bevat ; deskundige leiding.

Beiaardconcert door beiaardier DONNES, schitterende leerling der Mechelsche Beiaardschool. Het programma wordt aan de deelnemers medegedeeld. De afdeelingen Leuven, Brussel, Vilvoorde en Haacht, sluiten zich bij dezen uitstap aan.

Onze kranige fiesters vertrekken om 12u. aan 't station.

Maandag 11 Oogst : Al de liefhebbers van zoete klokkenmuziek worden dien avond in het Oude Mechelen verwacht. Om 5 u. wandeling door de stad (Begijnhof en omgeving) onder de bevoegde leiding van den Heer De Rees. — Om 6 u. 30 : toren-bestijging, onder leiding der heeren Van den Hove en De Bruyne ; — nadere kennismaking met het klokkenspel. Om 8u.30 Beiaardconcert door Jef Denyn en Gust Nees ; Peter Benoitavond. Programma elders in dit nummer Er zijn dus twee groepen : 1) de personen die in Mechelen kunnen zijn rond 5 u. Zij komen samen op de Groote Markt bij het standbeeld van Margaretha van Oostenrijk (er zijn kommissarissen aan het station) vanwaarde wandeling uitgaat. 2) De leden die eerst in Mechelen kunnen aankomen rond 6u. vereenigen zich aan den ingang van St. Romboutstoren om 6u.30. Beklimming. Op dit uur is ook de wandeling door de stad afgeloopen en voegt de 1e groep zich bij de tweede.

Van 11 tot 23 Oogst : 10 daagsche fietstocht.

11 Oogst : Mechelen-Bergen. — 12 Oogst : Bergen-St. Quentin. — 13 Oogst : St. Quentin-Parijs.

Van 14 tot 18 Oogst bezoek aan de merkwaardigheden der Fransche hoofdstad.

19 Oogst : per trein naar Versailles.

20-21-22 en 23 Oogst : Terugkeer.

De deelnemers worden verzocht hun naam en adres op te geven vóór 7 Oogst aan den groepsleider Jan

Verhoeven, Dodoenstr., 75, Mechelen. — Leden die per trein de reis naar Parijs zouden willen medemaken kunnen verdere inlichtingen inwinnen bij den groepsleider.

15 Oogst : Deelname aan den boottocht naar Temsche en Dendermonde. Vertrek uit Mechelen om 6u.55.

3 Oogst : In samenwerking met Leuven. Wandeling naar de « Zoete Waters ». Samenkomst voor fietsers : Raghenoplaats om 9 u.

De leden die de prachtige wandeling naar 't Zoniënbosch wenschen mee te maken vertrekken te 8.28 u.

17 Oogst : Groepsreis naar Antwerpen. Bijwoning van het feest in 't Stadion.

VILVOORDE.

De leden uit Vilvoorde doen mee aan den uitstap naar Steenokkerzeel. Samenkomst te Vilvoorde aan het Station om 12u.30. Wandeling langs Peuty tot Melsbroek (één uur) alwaar, om 14u.2, een tram is voor Steenokkerzeel. De fietsers vertrekken te 14 u. aan de kerk waar de Brusselsche vrienden met ons samenkomen.

Op Maandag 11 Oogst : Bezoek aan Mechelen (Beiaarconcert). De fietsers vertrekken om half acht aan de kerk.

Op Zondag 17 Oogst : Deelname aan den uitstap naar 't Zoniënbosch. Vertrek per tram te 9 u. op de Markt. De fietsers vertrekken te 9 u. insgelijks op de Markt.

WETTEREN.

Vrijdag 15 Oogst, (O.L.Vr. Hemelvaart) fietstocht naar Antwerpen. Vertrek aan de brug om 6 u. stipt. Beleefd verzoek in tijds op de afgesproken plaats aanwezig te zijn aangezien de af te bollen weg nog al lang is en er, onderwege, nog andere vrienden ons zullen opwachten. De tocht gaat over Lokeren-St. Niklaas naar Antwerpen. Terugkomst over Boom-Dendermonde. Te Antwerpen : bezoek aan Dierentuin, muzea Plantyn-Moretus en Steen en aan de Haven.

BONDSLEVEN

UITSTAP NAAR WALSOORDEN EN HULST. — Dr. ing. C. Leurs overdreef niet toen hij zei, dat de uitstap naar Hulst de bestgeslaagde was die de V.T.B. tot nogtoe ondernam. Het was voor den V.T.B. als een triomftocht door Zeeuwsch-Vlaanderen. De reis te water liep in de beste voorwaarden van stapel. Te Walsoorden, aan den steiger, werden de deelnemers verwelkomd door den heer A. M. Boone, Alg. Afgevaardigde van den V.T.B voor Zeeuwsch-Vlaanderen ; door den Secretaris van den V.B.V.V. en door een afgevaardigde van het gemeentebestuur van Hulst. Een speciale tram bracht ons door het dicht beboomde Zeeuwsche landschap naar Hulst. Muziek weerklinkt, « De Vlaamsche Leeuw » galmt. Het is de Koninklijke Harmonie van Hulst, gevolgd door een machtige groep fietsers van wijd en zijd toegekomen. Een eindelooze stoet trekt door het oude, vermaarde stadje naar het lokaal van de V.B.V.V., waar de Voorzitter van deze vereeniging den Vlaamschen Toeristenbond hartelijk toespreekt en den eerewijn aanbiedt. Om half twee : officieele ontvangst ten Stadhuize. De Burgemeester en de Voorzitter van de V.B.V.V. heeten ons in vriendelijke bewoordingen welkom. In naam van den V.T.B. geeft Dr. Leurs een kernachtige antwoord-rede ten beste, in welke hij al het mooie van Hulst doet uitschijnen en drukt op de nauwe verwantschap die Vlaanderen en Zeeuwsch-Vlaanderen vereenigen. We wandelen langs de lommerrijke wallen en brengen een bezoek aan de kerk en rusten uit op het terras van het V.T.B.-hotel « De Graanbeurs » terwijl de harmonie van Hulst de mooiste stukken uit haar repertorium ten beste geeft. Het is welhaast vijf uur : muziek voorop gaat de groote groep naar het station alwaar de extra-tram ons opwacht. Bewogen spreekt Dr. Leurs de toegestroomde menigte toe en dankt nogmaals voor het feestelijk onthaal. Het is een zegetocht door Hulst. De bevolking juicht toe ! De terugreis te water had niet beter kunnen ten einde loopen. Onder het zingen van « De Vlaamsche Leeuw » legden we rond half tien te Antwerpen aan.

In alle opzichten mag deze uitstap uitstekend geslaagd heeten. Dit zijn we grootendeels verschuldigd aan de V.B.V.V. van Hulst, aan onzen voorbeeldigen Alg. Afgevaardigde de Heer A. M. Boone en aan den leider van dezen uitstap, Dr. Ing. C. Leurs. Wij betuigen hen, in naam van al de deelnemers, in naam van alle V.T.B.-ers, onzen oprechten dank !

Herentals. — 21 Juli ondernamen wij een fietstocht naar Westerloo en de abdij van Tongerloo. Een dertigtal deelnemers. Onder leiding van Heer Vetters liep de tocht voorspoedig en aangenaam ten einde. Al de deelnemers waren ten uiterste tevreden. Het bezoek aan de Abdij onder leiding van E. H. Prior, was zeer belangwekkend.

Deze reis is eenig en wij raden alle V.T.B. aan ons voorbeeld te volgen. De Kempen worden trouwens al te weinig bezocht.

In het volgend nummer zal nader bericht geplaatst worden omtrent den tocht naar Hoogstraten, op 17 Oogst aanstaande. Mocht hier niemand ontbreken !

VERMINDERINGEN

ANTWERPEN.

Groote Artistieke Sportfeesten, ingericht op Beerschot-Stadion, door de Vlaamsche Tooneelkunstenaars : Op vertoon van de lidkaart zullen onze leden van een inkomprijs vermindering van 25 o/o genieten. Wij zetten onze leden aan dit initiatief van de Vlaamsche Tooneelkunstenaars te steunen.

In het volgend nummer zullen wij vermoedelijk mededeelen dat men zich op ons Secretariaat kaarten kan aanschaffen.

BOEKBESPREKING.

« MIJN PARADIJS », **door K. Packeu en Fr. De Hondt.** — Een keurig en — het kan moeilijk anders, — een fleurig werkje, voorzien van een zestigtal illustraties, waarvan eenige buiten tekst. De inhoud, de tekst van het boekje houdt gelijken tred met het uiterlijk.

Op 105 bladzijden, glanzend papier, weten de schrijvers al het practische, aan bouw en onderhoud van bloemtuinen verbonden, klaar en degelijk voor te brengen. We vinden in « Mijn Paradijs » vele nuttige wenken, o.a. : het aanleggen van paden, gazons, bloemperken, rabatten ; het kweeken van onderscheidene bloemen ; het bouwen van prieëlen ; het plaatsen van water- en rotspartijen. Kortom : een boekje dat we gaarne ieder tuin- en bloemenliefhebber aanbevelen. Het is verkrijgbaar aan fr. 5.50 bij den heer K. Packeu, schoolhoofd te Jabbeke.

F.d.R.

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WIN STGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. ST. JANSPLAATS 29 ANTWERPEN — POSTCHEKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 16 — 15 Augustus 1924

Organisatiefonds

Zij die met den noodigen ernst, in het nummer van 1 Oogst, het opstel « Organisatiefonds » hebben gelezen, zullen thans met begrijpelijke nieuwsgierigheid onmiddellijk naar de eerste Eerelijst bladeren. In bedoelde lijst, welke hier volgt, zijn slechts opgenomen geworden de namen van de personen wier steungeld ons toekwam tot en met 9 dezer. We hopen het minimumbedrag van fr. 25.000 binnen drie maanden bijeen te hebben. Welnu fr. 1205 in een week, — de eerste, — wanneer onze opzet nog slechts luttel bekend is en de meesten wachten, eerst wenschen toe te zien, fr. 1205 is een begin, dat ons zeer veel belooft !

Intusschen verwijzen we naar ons artikel « Organisatiefonds » in het vorig nummer ; laten we hier een gedeelte uit den tekst onzer inschrijvingslijsten volgen; brengen we hulde aan de inschrijvers van het eerste oogenblik en in 't bijzonder aan Antwerpen dat meer dan 50 t. h. van volgend bedrag voor zijn rekening nam; sporen we eenieder krachtig aan zijn best te doen.

ORGANISATIEFONDS

Wat hieronder dient verstaan. « ORGANISATIEFONDS». We zouden ook kunnen zeggen « minimum fr. 25.000 door goedbegrijpende, met ons daadwerkelijk sympathiseerende personen, voor den V.T.B. saamgebracht, den V.T.B. gegeven, niet geleend.

Waartoe het ORGANISATIEFONDS *aangewend wordt.* Om den V.T.B. in staat te stellen, in vollen ernst, grootsche plannen te koesteren, dewelke, eenmaal verwezenlijkt, gewettigde verbazing zullen wekken. — Enkele losse toelichtingen : Eigen LOKALEN; eigen HOTELS; eigen REIS- en DOCUMENTARISCHE BOEKERIJ ; eigen KINEMATOGRAAF; eigen MUZEUM!

Omtrent de inzameling van het ORGANISATIEFONDS. Het beoogd tijdverloop binnen hetwelk het O.F.—de minimumsom van fr. 25.000 — zou moeten bijeengebracht zijn is drie maanden.

EERELIJST.

1.	Mevrouw de Weduwe A. Van Hemelrijck, Antwerpen	50.00
2.	Heer Albert Van den Wyngaert St. Nicolaas-Waas	30.00
3.	Heer Alf. Van Braekel, Antw.	25.00
4.	Heer Achiel Bauwens, Ledeberg-bij-Gent	25.00
5.	Heer C.C.A. Wauters, Blankenberge	25.00
6.	Heer Wilfried Van Mierlo, Antw.	25.00
7.	Heer Jules De Muynck, Vilvoorde	50.00
8.	Hr. Richard Böhm, Bontwerker, Brugge	25.00
9.	Hr Joh. Kesler, St.-Gillis-Brussel	25.00
10.	Mejuffr. Marguerite Claeys, Gent	25.00
11.	Heer Jos. Fierens, Antwerpen	50.00

11. Heer Edm. Fierens, Antwerpen 50.00
12. Heer Leo Clays, Lokeren 50.00
13. Heer Floris Derks, Antwerpen 25.00
14. Heer Aloïs De Wilde, St. Pauwels (Waas) 25.00
15. Heer L. Gevaert, Industriëel, Antwerpen 250.00
16. Heer Alfred Poot, gemeente-ontvanger, Zele 25.00
17. Heer Theophiel Antoon Defloor, Oostende 50.00
18. Mevrouw X. X. Antwerpen 100.00
19. Heer Cornelis Sebastiaan, Ukkel 25.00
20. Heer Huibrecht Van Robays, Bouwmeester, Sint-Kruis 25.00
21. Heer Jan Cornelis, Ukkel 25.00
22. Heer Emiel Beliëns, Antwerpen 25.00
23. Heer Arthur Lamoral, Kortrijk 25.00
24. Heer Jozef Arijs-Medaer, Aalst 25.00
25. Heer Louis Van Assche, Eeckeren 25.00
26. Heer J. Van Roosendael, Antw. 50.00

Samen fr. 1205.00

De Calmpthoutsche Heide.

Een onzer leden vurig minnaar van natuurschoon en inzonderheid van onze heerlijke Calmpthoutsche Heide, verzoekt ons om opneming van volgend opstel ; aangezien het hier wezenlijk om het behoud van de eenigschoone heistreek gaat lasschen wij gaarne bedoeld artikel in.

De Calmpthoutsche Heide. — « Een natie is maar den bodem en de landschappen, die zij geërfd heeft waard, als zij die, door al hare daden en hare kunst nog schooner maakt voor hare kinderen. » Zoo schreef eenmaal de groote, wijze John Ruskin.

De Calmpthoutsche Heide is bedreigd, wezenlijk ernstig bedreigd. Nog is de naklank van den bitteren strijd van voor enkele jaren niet uitgestorven of weer daagt het onverzadigbaar spook der vernieling op. Reeds draagt de streek een merkteeken op het voorhoofd : het gevaar is dus niet meer te ontveinzen. Er zijn er die zeggen : «Het is de geest des tijds. Eén zaak bestaat : de materie ; één zaak heeft slechts waarde : de stof. Al het overige is bijzaak, slechts noodig wanneer het die hoofdzaak kan dienen, wanneer het nuttig is en, vooral, winstgevend. » Het «nut» is alles. Maar wat verstaan we in dit geval onder « nut » ? Als de smakelijkste spijzen, het zachtste slapen, het ruimste wonen, zich het rijkst kleeden, het minst werken en het meest geld opstrijken, het vlugst in auto's rondsnorren, als dat soort « nut » uitsluitend 's menschen betrachting is, ja, dat dan heide en duinen maar gauw verdwijnen !...

De Calmpthoutsche Heide.

« Aan verwoesting en ontsiering van natuurschoon draagt de stedeling zelf mee schuld » zeggen anderen. Waar is het, dat de stedeling bewust wordt van het gejaagde, onrustige gedoe, het zenuwachtige van zijn bestaan. Hij voelt dat hij er geestelijk onder gebukt gaat en dat hij het soms zelf niet lichamelijk vermag uit te houden. Hij vlucht de stad ; hij wil rust en zoekt de natuur. Maar hij bemint ze dikwijls zoozeer, dat hij ze van pure liefde op het hart zou doodprangen. Wanneer hij 's avonds naar huis keert, dan wil hij van de natuur een herinnering, een stoffelijke vooral, meedragen : daartoe kiest hij vooral die dingen dewelke hem lang ver-

kwikt hebben : bloemen, struiken, planten. Uit vernielzucht is het niet, ook niet uit..... domheid, ook niet om er de huiskamer mee te versieren want eenmaal halverwege terug thuis wordt de hand moe en laat de schoonheid vallen. Soms wil hij, midden de natuur, zijn hooggedreven steedsche verfijning eventjes afschudden, doen als in de oertijden : hij rukt takken af, maakt vuurtjes, eet zoogezegd zonder formaliteiten en laat bij zijn vertrek, als dank, blikjes, papier en flesschen of glasscherven achter.

Maar, ter zake, want dit is zeker : de heide en de duinen van Calmpthout zijn bedreigd.

De gemeente Calmpthout bezit een 800tal hektaren van de 1500 waaruit de heide bestaat. Ze zal er een stuk van verkoopen. Gevolg ? De heide verdeeld in met hagen, palen en draad afgesloten perceelen. Daarna een steenweg: het noodzakelijke verband tusschen de gebouwen; 's eigenaars auto kan toch niet door het zand rijden ! En van de heide gelijk ze wezenlijk is schiet niets meer over ; de heide met haar grootsche, verre horizonten ; de duinen die slechts bestaan kunnen, wanneer wind en weer vrijen teugel mogen vieren; de heide die juist om haar grootsch- en eenzaamheid, zoo zielsroerend, zoo dieptreffend, zoo eenig-mooi is ; de duinen, in wier grillige, veranderlijke vormen en wonderlijke lichtspelingen het oog uren lang zich kan vermeiën.

De heide bedreigd ! Ik kan soms het niet gelooven, ware de werkelijkheid niet zoo brutaal, onmeedoogend.

Ik kan maar niet begrijpen, waarom de Openbare Besturen haar nog niet lang hebben aangekocht en er een nationale reserve van gemaakt hebben ! Ze hebben wel geld om schilderijen over de streek aan te schaffen en in musea te bergen. Daardoor toch erkennen ze, dat de heide een inspiratiebron is voor 's lands diepst gevoeligste kinderen : de kunstenaars, niet alleen de schilders maar ook de anderen. En nu gaat het over de heide zelf... of worden die schilderijen soms bewaard, opdat onze nakomelingen een merkteeken van onze schandige nalatigheid zouden bezitten ?

Er is nog meer. Het zou wel de moeite loonen uit te rekenen hoeveel jaarlijks wordt uitgegeven aan dispensaria en sanatoria, en afgematte zenuwen. En wanneer het een streek geldt in maagdelijk-reinen toestand waar alles nog is gelijk Moeder Natuur haar baarde, waar duizenden jaarlijks komen toeven om de àl te zwaar drukkende lasten van het koortsige leven voor enkele uren te vergeten, zich komen stalen om met vernieuwde krachten den harden levenskamp voort te strijden, genieten komen van de weldadige rust en den verkwikkenden vrede, dan zien we geen enkel Openbaar Bestuur optreden om dit vandalenwerk te beletten ! Zieken genezen, dat wel ; ziekten voorkomen, dàt niet !

En dan de Wetenschap ! De moderne Wetenschap, die zoo prat gaat op haar kundigheden, die overal wil tronen en geëerbiedigd worden, zij laat zich hier zonder eenig verzet, een terrein ontfutselen zooals er geen ander bestaat, waar fauna en flora ongerept voortleven waar nog zooveel verborgen is, verborgen moet zijn wijl alles nog maagdelijk is. Of zijn soms scholen, laboratoria en musea en niet de levende werkelijkheid de wezenlijke bronnen ?

De heide is bedreigd ! Nog is de schanddaad niet bedreven maar het gevaar is zóó groot, zóó dichtbij !

Ik luisterde naar de verbiedende stem der Openbare Besturen. Maar ach !...

Ik luisterde naar 'n krachtig verzet van de verdedigers der redelijkheid. Helaas ik heb tot hiertoe zulk een zwakke stem gehoord.

Zal dàn eerst de forsche klank van een eensluidenden wil dreunen, wanneer het te laat zal zijn ?

W. H.

Uitstap naar Geel, Westerloo en Tongerloo.

Op Zondag 7 September richt V.T.B. een uitstap in naar de te weinig bezochte streek van Westerloo en Tongerloo.

Het vertrek zal plaats hebben uit Antwerpen(C) om 6.18 u. ; uit Mechelen om 5.31 u. (overstappen te Oude-God) ; uit Lier om 6.58 u. ; uit Leuven om 6.40 u. ; uit Aarschot om 7.06 u. ; aankomst te Geel om 8.15 u. Hier bezoeken wij de kerken van St. Dymphna en St. Amandus en het Oud Gasthuis.

Vertrek uit Geel met den stoomtram om 19.58 u. naar Westerloo. Bezoek aan deze plaats. In den namiddag heerlijke wandeling naar Tongerloo. — Bezoek aan de abdij. Vertrek uit Tongerloo met stoomtram om 18.25 u. en terugkeer uit Herentals om 19.20 u.

Bij genoegzame belangstelling worden groepsreizen ingericht van uit Mechelen, Leuven en Antwerpen. In te schrijven te Leuven bij onzen afgevaardigde den Heer De Smet, Diestsche steenweg 40, te Antwerpen, op het secretariaat St. Jansplaats 29, en te Mechelen bij L. De Bruyne, Hanswijkstraat 43.

N.B. Te Geel bestaat er gelegenheid om mis te hooren.

De "Victoria Watervallen"

Algemeen Overzicht. — De *VICTORIA FALLS* (Victoria Watervallen) van de Zambezi, in Noord-Rhodesia, werden door Livingstone in 1855 ontdekt.

Op dit punt valt de Zambezi van een hoogte van ruim 100 meter in eene kloof en volgt deze in zijn zig-zag vorm gedurende ongeveer 64 kilometer.

Boven de watervallen is de rivier, of beter gezegd : stroom, ongeveer 1500 meter breed. Aan den rand van den afgrond, waarin de wateren der Zambezi nederstorten, zijn deze echter onderbroken door eenige dicht bewassen eilanden (Catarac Eiland en Livingstone Eiland — volgens den naam van den ontdekker). Groote kolommen waterdamp stijgen op uit de kloof, vóór de watervallen ; deze kolommen zijn bij helder weer op 32 K. M. afstand zichtbaar.

Beneden de watervallen dringen de wateren der Zambezi door eene reeks engten of kloven, soms minder dan 125 meter breed. Over de eerste engten (GORGE), onmiddellijk na de kloof (CHASM) der watervallen, gaat de

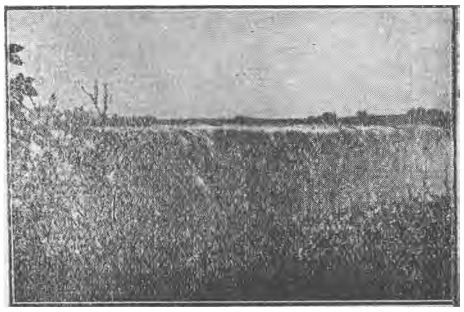

Victoria-Watervallen.

spoorweg Kaapstad Elisabethville over een ijzeren brug, op slechts 650 meter van de watervallen afstand.

De bovengenoemde reeks engten en kloven zijn bekend als de BATOKA GORGE (Batoka Engte).

De hoogte der watervallen is nagenoeg het dubbele der hoogte van de Niagara-Watervallen in Noord-Amerika. De kracht der Victoria Falls wordt berekend op 300,000 tot 600.000 P. K. naar gelang den regenval.

***

Beschrijving. — Het meest typische der Victoria Falls is wel het feit dat het uitzicht en het peil der streek dezelfde zijn boven en beneden de watervallen. Het water der Zambezi verdwijnt alleen in eene groote kloof of CANON, waarvan de wanden haaksch op den onstuimigen waterspiegel oprijzen.

Deze 46 K.M. lange kloof in zig-zag vorm is soms minder dan 125 m. breed, doch de diepte is en blijft onbekend.

Het grootste deel der rotsen langs de watervallen en de engte zijn basaltrotsen.

De watervallen, die een breedte hebben van ruim 1500 meter, zijn op vele plaatsen onderbroken door eilanden en vooruitspringende rotsen. Op sommige plaatsen is de waterval door niets onderbroken, terwijl op andere plaatsen het water opgevangen wordt door de vooruitstekende rotsen en den bodem der kloof bereiken in een reeks buitengewoon schoone vallen.

De aantrekkelijkheden der Victoria Falls zijn veelvuldig. Eenig is de aanblik. Zonder haast, zonder oponthoud, grootsch en machtig, tuimelen de waters in de diepte.

Deze watervallen vertegenwoordigen iets meer dan een kontrast. Verbeeldt u eene tropische vlakte, waardoor een van 's werelds grootste stroomen langzaam vloeit... Opeens verandert dit tafereel : de stroom bevindt zich voor een afgrond en al zijne wateren worden niet als gewoonlijk het geval is in een andere vlakte « overgegoten », maar storten in eene nauwe kloof van ongeveer honderd meter diepte, waarin de machtige wateren koken, donderen en schuimen, haastig om aan deze knellende engte te ontsnappen.

De Victoria Falls kunnen van vele punten uit worden bezichtigd. Het gezicht op de watervallen echter van in het centrum RAIN FOREST, is het meest volledig en indrukwekkend.

De belangrijkste punten der Victoria Watervallen zijn :

1) De Zambezi en de eilanden boven de watervallen.
2) De Watervallen.
3) Het « RAIN FOREST » (Regenwoud).
4) Palm Grove (De Palm Vallei) beneden de watervallen.

De wateren der Zambezi zijn in dit gedeelte der vlakte buitengewoon helder, koud en diep en vanaf 11 K.M. boven de watervallen bedraagt de gemiddelde breedte van de Zambezi ruim 2 kilometer. De oevers zijn laag, met riet, palmboomen en bamboes beplant. Op sommige plaatsen echter zijn de oevers lijk als een weide met kort, rijk gras, begroeid, terwijl op andere plaatsen zij beboscht zijn. In dit gedeelte van den stroom bevinden zich verschillende eilanden, waarvan er een, het Kandahar Eiland, gewoonlijk het doel is der uitstappen in motorboot of in een inlandsch kano. (Vervolgt.)

Hygiene voor den fietser-toerist.

Fietsen kan men op elken leeftijd.

De beweringen als zou het fietsen nadeel berokkenen aan de gezondheid der vrouw is volkomen uit de lucht gegrepen. De talrijke waarnemingen en ervaringen van de jongste jaren bewijzen het tegendeel, tenzij er lichamelijke gebreken in het spel zijn. Doch dit laatste geldt dan evengoed voor den man.

Wat er ook van zij, indien er geen misbruik gemaakt wordt van de fiets en wanneer men het fietsen weet te regelen naar leeftijd, kracht en gestel dan is het een zeer nuttige, aangename en gezonde oefening.

Bij het fietsen komen al de spieren van het lichaam in beweging. Het versterkt de longen, onderhoudt het hart, werkt de uitzetting van de aderen in de hand en begunstigt de werking van den geest en de zenuwen op zeer sterke wijze. De vrouw zal echter met omzichtigheid en matigheid van deze verplaatsingsmanier gebruik maken, zich onderwerpen aan een trapsgewijs-klimmende oefening en er zich tevens op zekere tijdstippen van onthouden.

Doch waar begint, zoowel voor man als vrouw, het misbruik en waar eindigt het gematigd gebruik van den fiets ? Nauwkeurig is het niet te bepalen ! Voor ieder is het echter een kwestie van lichamelijke opvoeding, van oefening, kracht en moreel uithoudingsvermogen.

Het oefenen zal men in het algemeen stelselmatig aanvatten, d.w.w. trapsgewijs tijd, duur en afstand vermeerderen. Men mag zich nooit opwinden, zich tot inspanningen laten verleiden welke de krachten te boven gaan, de snelheid opvoeren tot het uiterste zoodat men spoedig uitgeput raakt.

Bij tochten welke verscheidene dagen in beslag nemen is het raadzaam bij het vertrek in den morgen, de snelheid van 12 Km. per uur (gedurende het eerste uur !) niet te overschrijden. Wees vooral matig in alles, weer de sterke dranken of als het bij uitzonderlijke gevallen noodzakelijk is ,gebruik ze zoo weinig mogelijk. Rook nooit tijdens den rit. Bij verre tochten regelt men het zoo dat men het hoofdmaal 's avonds gebruikt. 's Middags ontbijt men : een stuk vleesch met wat groenten volstaat. Een kop koffie of een flesch wijn doorspoelt dit maal. Het is noodzakelijk zich goed te voeden want de krachtverspilling is groot en het herstel dier verloren krachten onontbeerlijk. Melk en eieren vormen een licht verteerbaar en krachtig voedsel; als aanvullend maal tusschen de dagmaaltijden in is het sterk aan te bevelen.

Door middel van een kola-bereiding (1) bekomt men verrassende uitslagen in oogenblikken van vermoeienis en zedelijke en lichamelijke afmatting. Men kan zich dit middel in alle apotheken aanschaffen. Het wekt de lichamelijke en zedelijke krachten terug op. Het werkt als een spoorslag en let wel, indien men er geen misbruik van maakt, veroorzaakt het geen schadelijke gevolgen.

Wol is onontbeerlijk in de kleeding van den fietser-toerist. De kleederen moeten ruim zitten en donker van kleur zijn. Dit neemt beter het opvliegende stof der banen in zich op. Een losse mantel in wollen stof is te verkiezen boven deze in caoutchouc want is de laatste wel lichter, nuttiger is hij niet. Wol laat beter het zweet en de lucht door. De rubbermantel, welke door zijn natuur zelf, ondoordringbaar is houdt het zweet onder de kleeding, zoodat het ondergoed gansch doorweekt wordt. Om den wollen mantel waterdicht te maken hoeft men hem eenvoudig in een bad van albumine-silicaat (Silicate d'albumine) te dompelen en hem eenigen tijd te laten weeken. Dit heeft het voordeel dat men het kleedingstuk wel ondoordringbaar maakt voor het water, doch niet voor de lucht.

Men hangt dezen mantel om de schouders wanneer men bij verkoeling der temperatuur, vooral 's avonds, van de fiets afstijgt. Dit om verkoudheden te voorkomen. Het hemd zal uit een flanellen stof vervaardigd zijn en het is sterk aan te bevelen een tweede hemd, van dezelfde stof, ter verwisseling bij de hand te hebben. Niets is gevaarlijker dan met doorweekt linnen op het lijf te blijven rondloopen. Wanneer men zich in de onmogelijkheid bevindt om van linnen te verwisselen en de toerist door de omstandigheden van den tocht, noodgedwongen is, den trein te nemen of zich verplicht ziet zich ergens voor eenigen tijd op te houden (en werkeloos te blijven) is er een goedkoop middel om verkoudheden te vermijden : Men bevestigt onder het vest, op de borst en op den rug, een samengevouwen dagblad. Papier is een slechte warmtegeleider. Een gordel in flanel is zeer nuttig.

De broek moet ruim en poffend zijn om de knieen volledige vrijheid van beweging te laten; het schoeisel zal den enkel niet te nauw omsluiten en de schoenzolen zullen heel buigzaam en soepel zijn. Kousebanden zijn uit den booze ; zij belemmeren den bloedsomloop in de beenen en begunstigen het ontstaan van aderspat.

(1) KOLA : vrucht van den langpuntigen stinkboom (Sterculia acuminata). De opwekkende eigenschappen van de alkaloïde die zich in de Kola-noot bevinden onderdrukken het gevoel van vermoeienis en honger.

Maak een matig gebruik van dranken als bier, bruiswater en witte wijn, want ze brengen lood in de beenen.

Verzorgen van het lichaam. — Indien mogelijk reinigt men het lichaam na den middagrit; na den avondrit altijd. De lichaamsdeelen welke voortdurend op het zadel rusten dienen vooral verzorgd, daar ze dikwijls de zetel zijn van roode vlekken of ontvellingen. Bestrijk ze met vaseline en verwijder de plooien uit het ondergoed. Ook wasschingen met helder, frisch water zullen alle gevoel van pijn en verhitting doen verdwijnen. Een korte rustpoos na den voormiddag-rit, waarbij het lichaam in volkomen horizontale houding uitgestrekt is, is van zeer verkwikkenden aard. Door deze houding ontspannen zich al de spieren en geven deze een volledige rust

De langste rit zal men in den morgen rijden. De pedaaltrap zal regelmatig zonder schok, zonder al te groote inspanning gebeuren. In geval van uitputting of van te sterke hartkloppingen onmiddellijk afstijgen Ernstige ongevallen kunnen aldus vermeden worden.

Een nachtrust van 8 uren is noodzakelijk bij tamelijk lange tochten. Aan te bevelen is : zeer vroeg naar bed gaan om bij het krieken van den dag te vertrekken ; zoodoende spaart men zijn krachten, want een fietstocht bij welke zich de vermoeienis te veel doet gevoelen is een verloren tocht. Het lichaam lijdt er geweldig onder en bederft de goede stemming.

KAREL DE KALE.

Twee gewichtige wetten

Op het einde van den afgeloopen zittijd der Kamers van Volksvertegenwoordigers, werden twee wetten aangenomen die een beslissenden invloed op het vervoer en het verkeer zullen uitoefenen.

***

De eerste wet betreft de openbare en regelmatige autobusdiensten en werd vroeger reeds in ons blad door Om'nibus besproken. Zoodra de officieele tekst en de daaruitvoortvloeiende koninklijke besluiten zullen verschijnen, zal onze medewerker de volledige schikkingen in « De Toerist » mededeelen.

De talrijke leden van V.T.B. die belang stellen in de uitbreiding van het autobusverkeer, doen best deze belangrijke inlichtingen zorgvuldig na te zien, daar de nieuwe wetgeving afbreekt met wat vroeger gebeurde en de nieuwe verordeningen strafbepalingen voorzien die niet te veronachtzamen zijn !

***

De tweede wet wijzigt volkomen de wet van 1 Oogst 1899 en zal aanleiding geven tot de aanvulling en de omwerking van het algemeen reglement op de politie van het vervoer en het verkeer.

Eerlang wordt dit nieuwe reglement verwacht. V.T.B. zal er voor zorgen dat het zijne leden zoo rap mogelijk bezorgd worde en trekt nu reeds hun aandacht op de nieuwe bepalingen betreffende de snelheid, de verlichting, het toegelaten gewicht voor de voertuigen enz. dewelke merkelijke veranderingen ondergingen.

De nieuwe strafbepalingen door den Senaat in de oude wet toegevoegd om het schrikwekkend getal ongevallen te keer te gaan, werden ongewijzigd door de Kamers van Volksvertegenwoordigers aangenomen.

Wij geven hieronder de volledige tekst der wet zooals zij thans na de aangebrachte wijzigingen luidt, en hopen in het volgend nummer het Reglement te kunnen inlasschen.

W E T

houdende herziening der wetgeving en der reglementen op de politie van het vervoer.

LEOPOLD II, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, Heil.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Eerste artikel. Aan de Regeering wordt machtiging verleend om, bij koninklijk besluit, algemeene verordeningen uit te vaardigen tot regeling van de politie op het vervoer en op het verkeer van alle vervoermiddelen te lande, van trek-, last- of rijdieren en van vee.

Zij moet eerst de zienswijze der bestendige deputatiën inwinnen. Ten aanzien der wegen van den Staat, is, in dringende gevallen, die raadpleging niet vereischt tot het uitoefenen van het recht van politie, bij de 1e alinea aan de Regeering toegekend.

Aanvullende verordeningen kunnen gemaakt worden, hetzij door de provincieraden, hetzij door de gemeenteraden.

De provincieverordeningen mogen niet strijdig zijn met de wetten noch met de algemeene verordeningen en worden aan 's Konings goedkeuring onderworpen.

De gemeenteverordeningen mogen niet strijdig zijn met de wetten noch met de algemeene en de provinciale verordeningen en worden aan de goedkeuring der bestendige deputatie onderworpen, behoudens beroep bij den Koning.

[« Buiten de gevallen voorzien bij artikel 94 der gemeentewet, moeten de maatregelen genomen door de provincie- of gemeenteoverheden tot schorsing, beperking of regeling van het openbaar verkeer, om verplichtend te wezen, ter kennis der belanghebbenden gebracht zijn door agenten voorzien van de kenteekens van hun ambt en staande ter plaatse, of door gepaste opschriften of aanduidingen. »] (1)

Art. 2.. — De misdrijven tegen de verordeningen, krachtens deze wet uitgevaardigd, worden gestraft met eene gevangenzitting van één tot acht dagen en met eene boete van 5 tot 200 fr. of met slechts eene dier straffen.

De vrederechters nemen kennis van die misdrijven en mogen, in geval van verzachtende omstandigheden, de boete verminderen, zonder dat zij minder dan 1 frank mogen bedragen.

De straffen worden op het dubbele gebracht:

1. Bij hervalling binnen het jaar, te rekenen van den dag, waarop een vroeger vonnis van veroordeeling, in kracht van gewijsde gegaan, werd verleend;

2. Wanneer de misdrijven bij nacht werden begaan.

(1) De teksten toegevoegd door de nieuwe wet staan vermeld tusschen haakjes [ ].

[« Daarenboven mogen de rechtbanken, bij het veroordeelen wegens misdrijf tegen de politie op het vervoer of wegens vervoerongeval — op voorwaarde dat het misdrijf of het ongeval te wijten zij aan de schuld van zijn dader —, de vervallenverklaring van het recht een rijtuig te voeren, uitspreken :

» a) Indien de veroordeeling geschiedt wegens doodslag of verwonding ;

» b) Indien de schuldige, in den loop der drie jaren vóór de overtreding, tweemaal gestraft werd wegens doodslag of verwondingen naar aanleiding van ongevallen bij het vervoer te wijten aan zijn eigen schuld of indien hij, in den loop van het jaar vóór de overtreding, tweemaal gestraft werd wegens ongeoorloofde snelheid;

» c) Indien de plichtige zich in dronken toestand bevond op het oogenblik van het misdrijf.

» In de twee laatste onderstellingen of indien de verwondingen bij het slachtoffer geene 25 t.h. overtreffende bestendige onbekwaamheid tot persoonlijk werken heeft veroorzaakt, mag de duur der vervallenverklaring niet meer dan zes maanden bedragen ; in de andere gevallen zal zij definitief kunnen zijn.

» Bij afwijking van het voorgaande, zal de vervallenverklaring moeten uitgesproken worden indien, ter gelegenheid van eene veroordeeling wegens misdrijf tegen de politie op het vervoer of wegens vervoerongeval te wijten aan de schuld van hunnen dader, de plichtige lichamelijk onbekwaam erkend wordt een rijtuig te voeren ; in dit geval zal de vervallenverklaring uitgesproken worden hetzij ten definitieven titel, hetzij voor een tijdperk gelijkstaande met den waarschijnlijken duur der onbekwaamheid van den plichtige, naarmate deze bestendig zal blijken ofwel voorloopig; de rechtbank zal nochtans, volgens den aard of den graad der onbekwaamheid, de vervallenverklaring kunnen beperken tot het voeren van eene of meer soorten rijtuigen. Melding van het vonnis, waarbij de vervallenverklaring en dezer duur uitgesproken wordt, zal gemaakt worden op de eenzelvigheidskaart ingesteld bij Koninklijk Besluit van 6 Februari 1919, of op eene kaart af te leveren in de voorwaarden die door de Regeering zullen vastgesteld worden ; de voerders van rijtuigen zullen moeten drager zijn van de eene of de andere dezer kaarten, op straffe zooals voorzien bij artikel 2 der wet van 1 Augustus 1899, aangevuld door de voorgaande alineas.

» Alwie, spijts de tegen hem uitgesproken vervallenverklaring, een rijtuig zal voeren, zal gestraft worden met eene gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met eene boete van 500 tot 2.000 frank, of met slechts ééne dezer straffen ; daarenboven zal de duur van de loopende vervallenverklaring verdubbeld worden; bovendien zal de rechter, in dit geval, de tijdelijke of definitieve verbeurdverklaring van het voertuig kunnen uitspreken, indien dit het eigendom van den dader van het misdrijf is, of van dengene die, willens en wetens, zijn rijtuig heeft toevertrouwd aan een persoon, vervallen van het recht een rijtuig te voeren, terwijl deze vervallenverklaring van kracht was.

» In geval van tijdelijke verbeurdverklaring wijst de rechter de bergplaats aan, waarin het voertuig aan de ketting zal worden gelegd op de kosten en risico's van den overtreder.

» **Buiten het geval voorzien bij de vorige alinea, is de eerste alinea van artikel 43, van het Strafwetboek niet toepasselijk op de misdrijven voorzien bij dit artikel.** »] (2)

[Art. 2bis. — Elke voerder van een rijtuig die, wetend dat dit rijtuig een ongeval veroorzaakte of daartoe aanleiding gaf, de vlucht neemt om niet bij de **noodige bevindingen aanwezig te zijn, wordt gestraft,** zelfs zoo het ongeval niet te wijten is aan zijne schuld, met eene gevangenisstraf van acht dagen tot twee maanden en met eene geldboete van 100 fr. tot 1.000 frank of met slechts ééne dezer straffen, onverminderd, bij voorkomend geval, de toepassing der straffen voorzien voor de misdaden, wanbedrijven of overtredingen, die met de overtreding samengaan.

De rechtbanken kunnen bovendien de overtreders van dit artikel vervallen verklaren van het recht, een rijtuig te voeren.

Deze vervallenverklaring mag niet langer dan zes maanden duren, tenzij de schuldige tegelijk verkeert in een der gevallen, waarin artikel 2 toelaat de vervallenverklaring voor een langeren duur uit te spreken.]

Art. 3. — De bij deze wet bepaalde straffen worden toegepast, behoudens de te verleenen schadevergoedingen, zoo er grond voor is.

Art. 4 — De ambtenaren der overheid, door de Regeering aangesteld om over de uitvoering dezer wet te waken, stellen de misdrijven tegen de wet en tegen de verordeningen vast door processen-verbaal, die volledig bewijs opleveren zoolang het tegendeel niet bewezen is.

Een afschrift van deze processen-verbaal wordt aan de overtreders gestuurd binnen de acht en veertig uren na de vaststelling der misdrijven.

In geval van misdrijf tegen de bepalingen der verordeningen die, voor de voertuigen een maximum van vracht voorschrijven, kunnen de hierboven genoemde ambtenaren en beambten, alsook alle officieren van rechterlijke politie, de voerlieden verplichten hunne voertuigen te ontlasten van het vastgesteld overwicht.

Weigert een voerman zulks te doen, dan wordt het voertuig, op kosten, risico en gevaar van den overtreder, of van hen die voor hem aansprakelijk zijn, ingehouden.

Art. 5. — Bij koninklijke besluiten kan last worden gegeven:

A. Aan de provinciegoeverneurs, het vervoer op al de wegen, in tijde van dooi, te regelen en, ten allen tijde, de machtigingen tót het vervoer van ondeelbare voorwerpen vereischt af te leveren :

B. Aan de bestendige deputatiën, zich, buiten den dooitijd, te bemoeien met de toepassing der ladingstarieven en de vaststelling van de voorwaarden opgelegd voor het gebruiken van stoomwagens op de wegen.

Art. 6. — De personen die, overeenkomstig artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek, burgerlijk verantwoordelijk zijn voor de schadevergoedingen en de onkosten, zijn insgelijks aansprakelijk voor de boete. Worden met die personen gelijkgesteld : de echtgenoot, de voogd, wat betreft de misdrijven begaan door zijne niet gehuwde, bij hem inwonende pleegkinderen.

Art. 7. — De openbare rechtsvordering en de burgerlijke eisch, voortspruitende uit een misdrijf tegen de wet en de verordeningen betreffende de politie op het vervoer, vervallen na verloop van een jaar, te rekenen van den dag waarop het misdrijf werd begaan.

Art. 8 — Zijn afgeschaft voor zoover dat zij de politie op het vervoer en het verkeer betreffen :

1. De wet van 20 Florial jaar X, die van 7 Ventôse jaar XII, het decreet van 13 Augustus 1810, de wetten van 24 Maart 1841, alsmede de artikelen 1 en 3 van het koninklijk besluit van 8 november 1853 ;

2. Artikel 577, paragrafen 1 en 2, van het Strafwetboek, voor zooveel het iets behelst dat in strijd is met de tot uitvoering dezer wet gemaakte verordeningen ;

3. Alle verordenende bepalingen rakende de politie op het vervoer en het verkeer,die thans van kracht zijn.

Overgangsbepaling.

Art. 9. — Deze wet en het koninklijk besluit houdende de eerste algemeene verordening, zullen drie maanden na hunne afkondiging verplichtend worden.

(2) Het laatste lid van art. 2 werd door de nieuwe geschrapt. Het luidde als volgt :

De eerste alinea van artikel 43 van het Strafwetboek is niet toepasselijk op de misdrijven bij dit artikel 2 voorzien.

Fr.

- EUPEN -

Er is wellicht geen gevolg van den grooten oorlog waarom het meerendeel der Belgen zich zoo weinig schijnt te bekommeren als om de aanhechting bij ons land van Eupen en Malmedy.

Eenigermate om deze reden maar veel onmiddellijker omdat het (we mogen het wel zeggen) een oud-Vlaamsche streek geldt, geven we hiervolgend, enkele historische bijzonderheden en algemeene beschouwingen over Eupen. Malmedy meer Waalsch, is bijgevolg vanzelf voor later, al moge het af en toe blijken dat vergelijking omtrent het gewoonlijk in één adem uitgesproken « Eupen en Malmedy » zich opdringt.

Het woord « Eupen » werd, door de eeuwen heen, verschillend gespeld. In 1213 registreerde men « Oipen »; in 1502 schreef men « Oepen » (spreek uit ö en niet ù); einde 1500 boekstaafde men, nu eens «Oypen», dan «Uypen», ook toen al « Eupenn ». De Waal zegt tevens Néau (x).

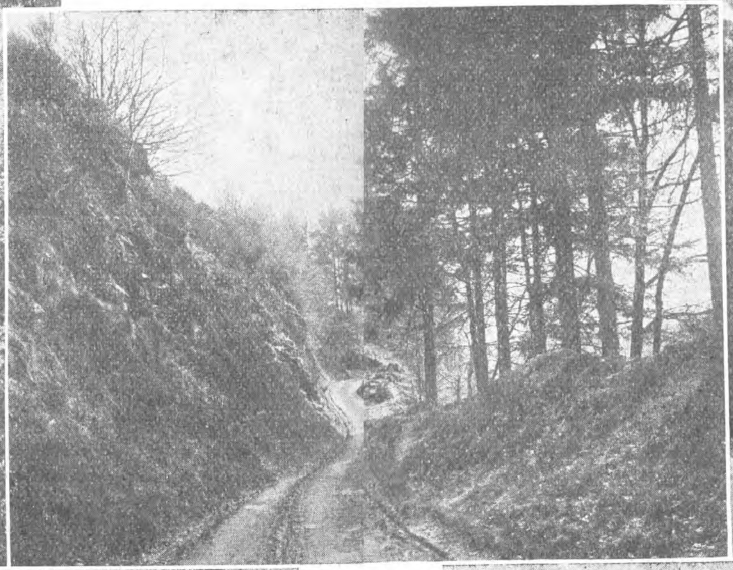

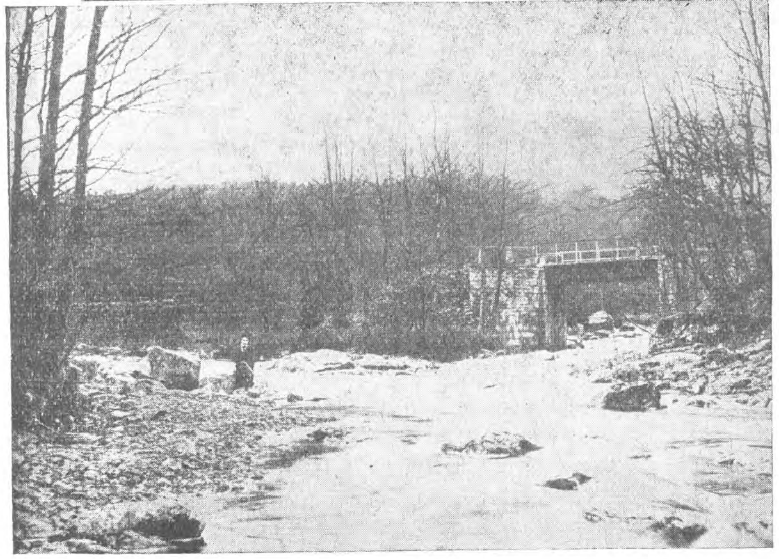

Wij zien dus dat er reeds in het begin van 1200 sprake was van deze plaats. Bewezen werd, dat de bewering als zou Eupen het reeds in 1040 vermelde Apinis zijn, valsch is. Malmedy is veel ouder. Zijn stichting klim tot de eerste helft van de 7e eeuw op. Tot 1693 hoorde de plaats Eupen, tegelijk met Membach, Welkenraedt en Herbesthal tot het kerspel Baelen. Het is met Eupen en Malmedy gegaan zooals met de overige Belgische provinciën, t.t.z., ze zijn beheerscht geworden door Duitschland, Oostenrijk, Nederland en Frankrijk. Het is waarschijnlijk dank zij het feit dat Eupen eeuwenlang aan Limburg is verbonden geweest, dat deze streek heden ten dage nog opvallend Vlaamsch van karakter is, al mogen we hier wel gewagen van de periode binnen dewelke de landen aan gene ...den ... meer door taal, zeden en gewoonten van het quantitatief kleinere volk der Nederlanden beïnvloed werden, dan wel omgekeerd. Hiermede in verband moet voorzeker aangehaald worden, dat, volgens Stanislas Bormanns, Vlaamsche wevers uit ...gge en Gent, de aanhoudende woelingen tusschen de gemeenten en de vijandelijkheden tusschen ambachten en neringen moede, zich, in den loop van heel de 14e en in de eerste helft van de 15e eeuw, te Verviers alsmede te Eupen vestigden. Toentertijde moet Eupen niet meer dan een onaanzienlijk dorp geweest zijn, deeluitmakende van het hertogdom Lumburg. Eupen zou zijn welvaart in latere tijden voornamèlijk te danken hebben aan deze uitwijkelingen. Anderen beweren, dat de kiem van Eupen's voorspoed lag in het inwijken van Fransche hervormingsgezinde vluchtelingen uit de tijdspanne der herroeping van het edikt van Nantes. Verwonderlijk is het dat er op onze dagen in Eupen slechts drie-, vierhonderd protestanten zijn, in een plaats waar de gedachten over godsdienst in die beroerde jaren dan toch ruim moeten geëerbiedigd geworden zijn. Het is, tenandere, een feit, dat handelsbetrekkingen, buiten geld, ook vaak zeden en taal achterlaten en nu blijkt het waar, dat Eupen een aanzienlijk deel had in de zaken ten tijde van den merkwaardigen Levantschen handel, waaraan, in verhouding, Frankrijk slechts een gering deel heeft gehad. De Levantsche periode is vooral een Nederlandsche geweest en zij heeft zoodanig Eupen voor ons helpen bewaren.

Eupen is deels moerassig, voor het overige boschrijk, gelegen in de Eifelstreek. Vee is er veel en graan wordt er flink gewonnen. Ofschoon er eenige mijnen zijn is het toch vooral het fabriekswezen hetwelk Eupen een gansch bijzondere welvaart verleent.

Eupen (stad) ligt bij de Weeze (Vesdre), in een fraai dal nabij de vroegere grens, dewelke het arrondissement van België scheidde, — op 15 Km. van Aken. Ze telt nagenoeg 15.000 inwoners; heel het toenmalig arrondissement 176 v.Km. groot, had er omstreeks 27.000.

We zeiden reeds, dat het voornamelijk de fabriek is dewelke Eupen goed leven laat. Er worden inderdaad o.m. vervaardigd : laken, kasjmir, papier, wasdoek : er zijn huidevetterijen en er bestaat, benevens een Kamer van Koophandel, een landbouwvereeniging. Tenminste zoo was het toen Eupen niet bij België ingelijfd was geworden en inzonderheid vóór den grooten oorlog. Laat ons hopen, dat het beleid van zijn nieuwe staatkundige hoofden Eupen zoodanig zal weten te bestieren dat het zijn welvaart kunne bewaren.

Het panorama van Eupen (stad), beheerscht door haar twee kerken (Nikolaas- en Kapucienenkerk), met hun drie bespitste torens, is warm. We zegden het reeds elders : Eupen (stad) ligt in een fraai dal, een conditie die zeer veel bijdragen kan tot het vermogen van de complexschoonheid eener plaats. Ook zal dit wel een van de redenen

zijn waarom het in Eupen zoo opvallend rustig is. Eupen is daarenboven gezond. Het is dus niet verwonderlijk, dat een der hoogten dewelke Eupen omsluiten, bekroond is met het gebouw van een sanatorium. In het voorjaar, wanneer de ooftboomen bloeien, is Eupen, van uit zekere punten gezien, feëriek.

De Nikolaaskerk had als oorspronggebouw een St Nikolaaskapel over dewelke reeds in 1213 gewag gemaakt werd.. Het is dus waarschijnlijk dat dezelve reeds in de jaren 1100 bestond. De huidige Nikolaaskerk werd in de 14e en 15e eeuw gebouwd. Het lot van zoovele kerken was ook haar beschoren ; in de 17e eeuw had ze veel van oorlogen te verduren en werd ze herhaaldelijk verwoest. In 1721-1724 werd ze op ongewone manier verbouwd, t.t.z., de oude kerk bleef voorloopig bestaan en werd ombouwd, zoodat de godsdienstplechtigheden er konden voortgezet worden. Het gebouw is van twee torens en een spits (Barok) voorzien. Het schip is 56 m. lang en 21m.50 breed. De aanzienlijke vergrooting en de versiering van de kerk zijn bewijzen te meer dat Eupen goede tijden gekend heeft. Het hoogaltaar vooral is merkwaardig. Het is een stuk van J. J. Couven en wellicht het rijkste altaar van dezen meester. Het is bijzonder sierlijk; bezet met verschillende groote en kleine beelden ; rijk geörnamenteerd ; twee engelen, heel in top, dragen een spreukband met inschrift : « Evpen dedit 1744 ». De predikstoel (1730) is voortreffelijk. Vermelding verdient eveneens alleszins een houten gekruisigden Heer uit de 15e eeuw Dit kunststuk, 1.70 m. hoog, is realistisch uitgevoerd, met « fladderenden » lendendoek (voorzeker origineel). De sterk uitgedrukte ribben vormen als het ware een stralenkrans omheen het hart. In de doopkapel een betrekkelijk groot schilderij uit de 17 eeuw, van een Vlaamschen meester, de Bethlehemsche kindermoord voorstellende. Er is in deze kerk niets dat artistiek minderwaardig kan genoemd worden.

De Kapucinen, die zich reeds in 1661 voorloopig te Eupen vestigden, bouwden in 1664-1665, tegelijk met hun klooster, een éénschipskerk, aan dewelke in 1710 een tweede schip werd toegevoegd. Dit gebouw brandde in 1771 geheel af. De Stadhouder der Nederlanden weigerde eerst den monnikken een inzameling op touw te zetten, ten bate van den wederopbouw van hun kerk, waarop ze de stad verlieten. Een jaar later keerden ze evenwel reeds terug en in 1773-1776 werd de kerk naar de plannen van Jos.Moretti heropgericht. in 1798 werd dit godshuis, op het koor na, door de Franschen, die er een hooiopslagplaats in vestigden, in beslag genomen. Ook het koor moest naderhand deze bestemming krijgen, toestand dewelke tot in 1804 duren bleef. In vorenaangehaalde brandramp ging ook het aangrenzende klooster op. Naderhand werd het eveneens heropgericht.

Noemen we nog als zienswaarde gebouwen: de Kapel van Weert (1695), gesticht door de familie Klebank. In deze kapel zien we aan het altaar een goede oude kopij van Ruben's « Maria Hemelvaart ». De Kapel op den Berg (1712). — De St. Jozefskerk : bevallige Rokokokansel (einde 1700) met sierlijk ornament. Op het aanpalend kerkhof: 12 groote grafsteenen van de geestelijken der gemeente, met wapens en schilden. — Het Franciscanerklooster (tevoren huis Vercken ; 1752), waarschijnlijk naar plannen van bouwmeester Couvent. Het zuidelijk deel van dit gebouw was eertijds een fabriek en slechts twee verdiepingen hoog. De groote westelijke vleugel werd in 1865 bijgebouwd. — Het Rekollettenklooster (1700). — De Burcht Stockem (13??)) ; merkwaardg oud gebouw meermaals hersteld en verbouwd, zoodat er thans slechts geringe gedeelten nog oorspronkelijk zijn, de oostelijke van de twee fronttorens dagteekenden uit de jaren 1800.

De stad biedt verders nog talrijke burgerswoningen uit de jaren 1700, de periode der opbloeiende lakennijverheid. In deze huizen werd, onder invloed van Couvent vooral belang gehecht aan het trappenhuis.Opmerkelijk goed bewaard gebleven zijn in deze woningen de over het algemeen rijke schoorsteenmantels, alsmede de deur- en wandversieringen.De schilderijen die men in sommige woningen vindt zijn voor het meerendeel van Nederlandsche kunstenaars. De Rokokostijl doet er zich overal opvallend gelden.

Van beteekenis is het, dat fabrieken wel eens woonhuizen werden en woonhuizen soms fabrieken. De woonhuizen moesten nanatuurlijk ruim zijn en een gewoon sterveling betrok, van den anderen kant, geen gebouw in hetwelk totdantoe een aanzienlijke fabriek was gevestigd geweest. Wijst dit niet op stevigen welstand ? Trouwens, hieromtrent schreef een onbekende in 1796 : « Er zijn » nijveraars die paleizen bezitten en een huis- » houding voeren zooals sommige graven het » bezwaarlijk zouden vermogen te doen. Ze » bezitten koets en luxe-paarden, knechts in » livrei en hun landbouw is voortreffelijk. » Een fabrikant die 10- à 20.000 thaler be- » zit, vertegenwoordigt nauwelijks het ge- » middelde tusschen arm en rijk. In Duitsch-

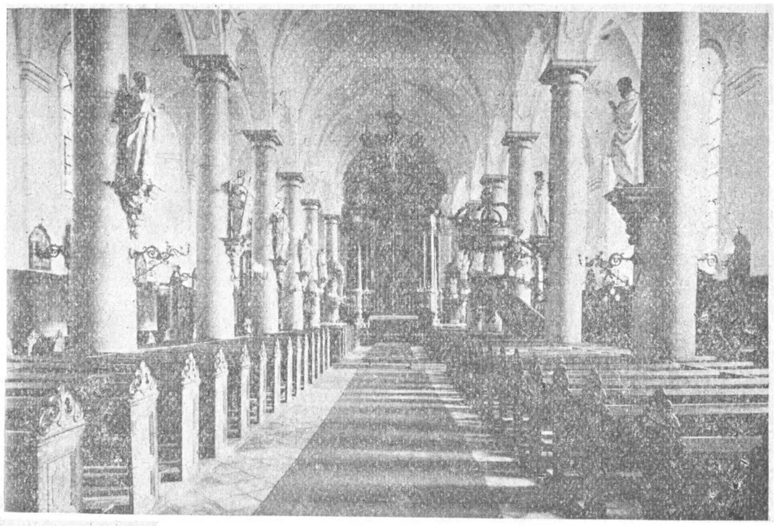
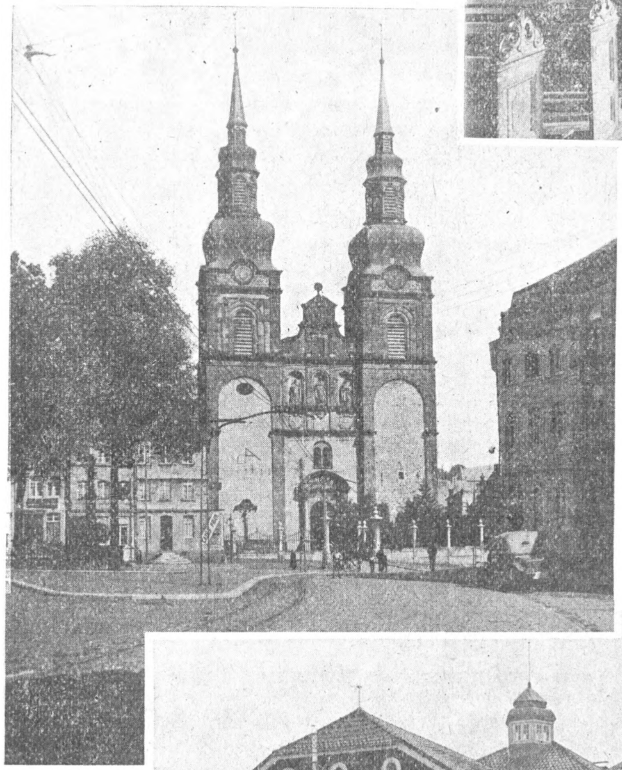

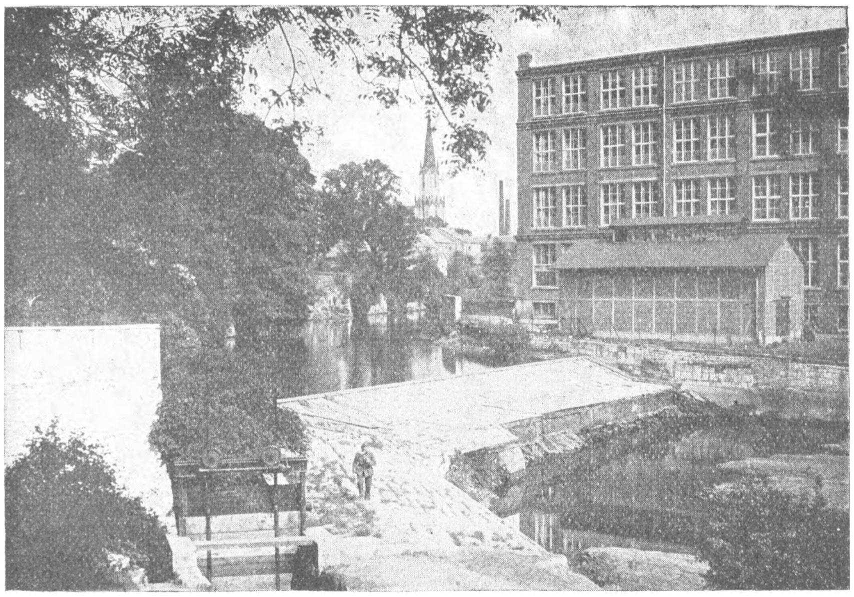

Eupen. Weverij.

» land evenwel zijn zulke sommen aanzienlijk en velen, die zich als zeer rijk voordoen, bezitten niet eens zoo veel. Bij vele nijveraars schat men het fortuin op honderdduizenden en men treft er zelfs aan die miljoenen bezitten. »

Laat ons om te eindigen aan dit bondig opstel nog deze enkele voor den Vlaming belangwekkende regels toevoegen : De volkstaal van den Eupenaar mogen we gerust een Vlaamschen tongval noemen. Deze gewestspraak, heel en al verschillend van de Duitsche dialekten uit Aken en de omliggende plaatsen, heeft in een massa woorden nog den oorspronkelijken Vlaamschen vorm bewaard. Ten bewijze, volgens Ritter: « laudeeren, pretendeeren, geheel, steert, spijt, getuige, h a a g, verbaasd, schepsel, kermen, l u i s t e r e n, omtrent, plooi, zuiver, zonder weerga». En de Eupenaar telt: éin, twéi, dréi, ver, foof, sess, sôove, eet, nün, tin». Ons spreekwoord «Loon naar Werken» gebruikt men er in het kleedje «Novenaint er wark ess d'r lun» (Novenaint het werk is het loon).

Ikzelf, Antwerpenaar, was, voor een paar maanden, geruimen tijd met twee Eupenaren in gesprek en toen ik hun vroeg in welke streek ze thuishoorden, vernam ik tot mijn groote verbazing, dat ze niet uit L i m b u r g w a - ren, want daar had ik het al dien tijd voor gehouden.

Malmedy heeft het Waalsche element in België komen versterken, evenzoogoed naar de waarde als naar het getal. Welnu, wij van onzen kant zouden er moeten over waken, dat Eupen voor ons bewaard bleef !

O.

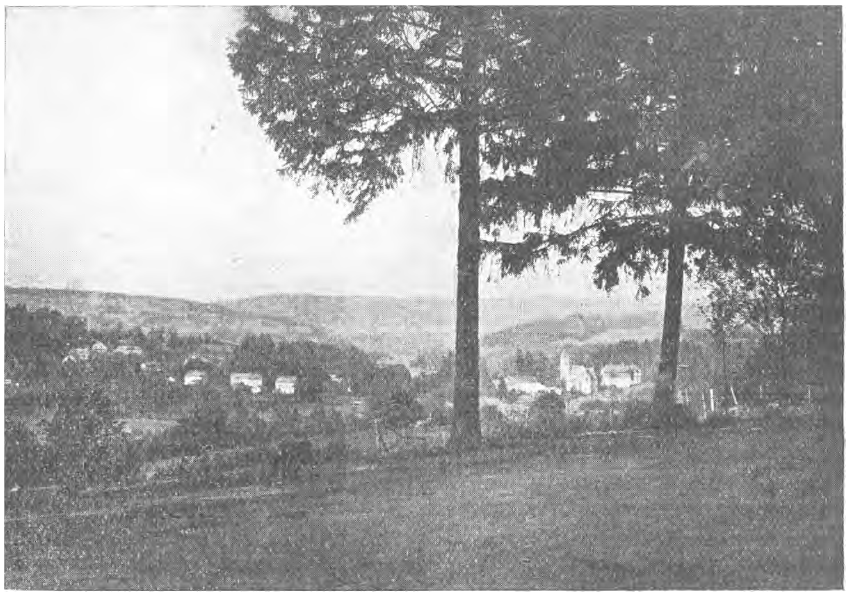

Ligneuville bij Eupen.

Toeristendag te Mechelen

Welke goede V.T.B.-er zal het niet als een plicht beschouwen op *Zondag 24 Augustus* een groet te gaan brengen aan het gastvrije Mechelen dat al wat Vlaandren aan V.T.B.-ers telt gul wil ontvangen. Het wordt te Mechelen een dag van Vlaamsche toeristen die de stad overrompelen, innemen ! De V.T.B. moet naar Mechelen om te getuigen van zijn krachtvol bestaan, om te bewijzen door een evenredig tal deelnemers dat het ledental vertiendubbeld is sedert den 1en landdag en om te genieten van al wat de Rombautsstad ter bewondering biedt. Komt toch eens naar Mechelen, ge zult er uren doorbrengen van het reinste kunstgenot. Gij allen tot wie onze stem doordringt, maakt van de gelegenheid gebruik, ge zult ons dankbaar wezen om den raad en om de frissche kunstindrukken, waarin uw ziel zich heeft kunnen baden. Mechelen biedt den vreemdeling tal van mooie, oude gevels, waarin het artistieke schoon het bouwkundig belang evenaart, merkwaardige gebouwen door den tijd getaand en door de geschiedenis met een waas van vervlogen grootheid omgeven, kerken en musea, versierd met de schatten onzer kunst, schilderachtige hoekjes en stadsgezichten, die het penseel van den schilder bekoren, den indrukwekkenden St. Romboutstoren die dit eenige, weergalooze klokkenspel bevat dat in den zomeravond zijn zilveren klanken laat neerdruppelen over de stille stede.

Komt allen dus, V.T.B.-ers, Mechelen wacht u met open armen ! Komt, en het zal u blijken dat deze variante op Th. Van Rijswijck's gedicht waar is :

Wie graag eens een reisje naar Mechelen wil [doen,
Die zal het zich nimmer beklagen !

PROGRAMMA :

Van 9 tot 10.30 u. Ontvangst der deelnemers aan het station en aan de stadspoorten. Samenkomst van al de V.T.B.-ers. (Mechelsche en buitensteedsche, fietsers en niet-fietsers) in de zaal van het lokaal « Royal », Groote Markt. (Bergplaats voor fietsen).

10.30 u. Welkomstgroet door den plaatselijken afgevaardigde.

11 u. Bezoek aan het stadhuis onder de leiding van den Heer Coene kunstschilder (merkwaardige doeken, snijwerk en oudheden).

12 u. *Officieele ontvangst door het gemeentebestuur.*

1 u. Gezamenlijk middagmaal in het hotel aangesloten bij V.T.B.

3 u. Wandeling langs schilderachtige straatjes. Even binnenloopen waar iets interessants te zien is, (*eenige* gelegenheid), tapijtfabriek, museum, gasthuis, zweminrichting, klein begijnhof, enz. onder leiding van verschillende deskundigen.

7 u. Gezellige slotvergadering met de medewerking der kunstzangers, de Heeren Hubert (Mechelen) en Ringoir (Antwerpen) en andere.

Voor afgevaardigden : Vergadering om 9 u. 's morgens in de kleine zaal van 't lokaal Royal, Groote Markt.

Dringend verzoek aan al de afgevaardigden op die vergadering aanwezig te zijn. Belangrijke dagorde !

Vertrekuren :
Uit Antwerpen : 9.07 u. of 9.21 u.
Uit Brussel : 9.39 u.
Uit Leuven : 9.14 u.
Uit Dendermonde : 9.05 u.
Uit Aalst : 8.52 u. (over Brussel)
Uit Gent (S. P.) : 8.17 u. (over Brussel).
Uit Herentals : 7.58 u. (over Antwerpen)
Uit Vilvoorde : 9.59 u.

Middagmaal : Het gezamenlijk middagmaal wordt gebruikt in het « Hotel de la Station », aangesloten bij V.T.B. *Prijs : 6 fr.* Om onaangenaamheden te voorkomen worden de leden, die aan het middagmaal willen deelnemen, dringend verzocht hun naam op te geven aan den afgevaardigde den Heer Van den Hove, Van Benedenlaan 59, Mechelen. Koffie in het lokaal « Royal », Groote Markt.

BONDSLEVEN

Fietsgroep Antwerpen. — De tocht op 3 Oogst naar Ranst, Oelegem, Santhoven St. Antonius en Schilde, met uitleg over de kasteelen op die wegen gelegen, is uiterst wel gelukt. De heer Hassaers, leider van de groep, is de kunst eigen duidelijk en tevens aangenaam zeer merkwaardige beschrijvingen te geven. We vernamen veel interessants over het « Te Boelaer park » met zijn verscheidenheid in prachtige boomsoorten en zijn kasteel ; over het « Draeckenhof », het kasteel « Gulkenrede », de kapel van Ste Magdalena het kasteel van Zevenbergen, het « Vrieselhof ».

St. Niklaas. — Het autobus-reisje naar Brussel op 27 Juli lukte buiten alle verwachting. Een 35 leden wilden van het buitenkansje genieten en hebben zich ook best vermaakt.

Onder leiding van den sympathieken secretaris van tak Brussel, heer G. Verbouwe, bezochten we de musea van Natuurlijke Historie, Wiertz en het Koloniaal Museum te Tervuren.

Jammer dat het dreigend weder niet toeliet langer in het Zoniënbosch te vertoeven. Toch waren alle deelnemers uiterst tevreden over den uitstap.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaangroei. — Van 15 tot 31 Juli 408 nieuwe leden. Over de heele maand Juli **758.**

Het Secretariaat heeft niet langer genoeg aan de eene kamer waarin het thans gevestigd is. Wij wenschen daarom een huis te huren. We zullen evenwel reeds tevreden zijn wanneer ons iemand een gelijkvloers of een kwartier, een paar plaatsen desnoods, in de omgeving van de Middenstatie of niet al te zeer afgelegen, kan aanwijzen. Er is haast bij !

Organisatiefonds. — Onze afgevaardigden of andere belangstellende personen zullen wij, op aan vraag, gaarne inschrijvingsbulletijns toezenden.

Inlichtingen. — Er zijn leden die ons tal van inlichtingen vragen die in het Jaarboek 1924 te vinden zijn. Dit nuttig boekje kost slechts fr. 1 ; het wordt op aanvraag, per omgaande post, franco, door het Secretariaat toegezonden.

De Toerist 1924. — De eerste twaalf nummers van ons blad zijn totaal uitgeput. Nieuwe leden zullen we, indien zij het verlangen, jaargang 1923 toezenden.

Zichtkaarten. — Gedenkt op uw reizen en wandelingen den V.T.B. en zendt, voor onze type-verzameling in aanleg, zichtkaarten !

Onze Boekerij. — Zendt ons boeken, oude of nieuwe, voor onze bibliotheek.

Propagandamateriaal. — Zeer gaarne zenden wij, aan al die het ons vraagt, propagandamateriaal !

Briefwisseling met het Secretariaat. — Wij verzoeken onze correspondenten bij vragen om inlichtingen aan het Secretariaat steeds postzegels voor het antwoord te voegen.

Autobusdiensten. — Zendt ons uurtabels. De autobus is het vervoermiddel van de toekomst. Allerwege worden lijnen uitgebaat in het belang van reizigers, toerist en wandelaar. Zendt ons uurtabels, om op de hoogte en gedocumenteerd te zijn !

Wegen. — Licht ons in over den toestand der wegen van uw streek.

ONZE BONDSUITGAVEN :

Ons Jaarboek 1924, bevattende benevens de verminderingen en aangesloten hotels, de namen der afgevaardigden en vele nuttige gegevens, onontbeerlijk voor onze leden. Prijs : 1 fr.

HET ONDERAARDSCHE ANTWERPEN ONTSLUIERD, door Th. Huet. Prijs V.T.B. : Fr. 2.50 in plaats van Fr. 3.—.

Reizen in België. — De Vereeniging der Belgische Steden heeft ons een interessante reeks brochures en reklaamschriften, dienende ter bevordering van het reizen in ons land, toegezonden. Voor onze leden, die ons hun verlangen doen kennen, stellen wij deze brochures gratis beschikbaar. Alleen : postzegel voor toezending a.u.b.

Reizen in Nederland. — Ook voor Nederland hebben wij dergelijk materiaal voorhanden. Zoo stellen wij o.a. voor onze leden verkrijgbaar een heldere, gekleurde « Officieele Spoor- en Tramwegkaart van Nederland ». Niet alleen als landkaart is ze van belang voor toerist of reiziger, want ze vormt tevens een brochure van 16 bladzijden smaakvol geïllustreerd met 19 foto-afdrukken. Deze kaart-brochure is voor de leden V.T.B. (mits toevoeging aan de vraag van postzegel) gratis verkrijgbaar.

GEMENGD

5e. Algemeene Bedevaart naar de Graven van den Yzer, naar het Diksmuidsche Doodenveld op Zondag 31 Oogst a.s.

Dit jaar zal de plechtigheid plaats grijpen te Diksmuide, in 't gat van het Yzergebied dat werd uitgekozen als een blijvend bedevaartoord.

Dat alle Vlaamsche menschen, alle Vlaamsche organismen Vlaanderens Yzer-beevaartdag aanteekenen en vrij houden !

Zondag 31 Oogst a.s. te Diksmuide.

Medegedeeld.

Onze reis naar het Groot-Hertogdom Luxemburg op 5, 6, 7, 8 en 9 Sept.

Wij kunnen thans het voorloopig programma mededeelen voor deze prachtige reis welke ongetwijfeld denzelfden bijval zal genieten als die van verleden jaar :

Vrijdag 5 September. — Vertrek uit Brussel (N) om 9.32 u. ; aankomst te **Luxemburg** om 14.10 ur. (Middageten te Luxemburg om 14.30 u.). Kort bezoek aan de **stad Luxemburg.** Per tram naar **Mondorf** ; bezoek der **bronnen** ; avondmaal en nachtverblijf.

Zaterdag 6 September. — Met tram naar **Remich.** Kort bezoek aan de stad en aan de welbekende **wijnbouwerskelders** « Caves St. Martin ». Dan, langs de boorden van de **Moezel,** naar **Ehnen, Wormeldingen** en **Grevenmacher,** alwaar we middagmalen. Vervolgens langs de **vallei der Sauer** naar Echternach. Avondmaal en nachtverblijf.

Zondag 7 September. — De beroemde **wandeling B** langs de **Wolffsschlücht, Paulsplatte, Labyrinth, Perekop** en **Hohllay** (7 Km.). Middagmaal te **Berdorf.** Daarna voortzetting van de wandeling langs de **Hölle Raeüberhölle, Wanterbach** en **Sieuwenschluuf** (6 Km.) naar **Grûndhof.** Terugkeer per trein ; avondmaal en nachtverblijf te **Echternach.**

Maandag 8 September. — **Wandeling M** van **Consdorf** naar **Müllerthal** langs de **Köhlscheüer,** de **Schiessentümpel,** de **Eülenbürg,** enz. Middagmaal te **Müllerthal.** Van daar uit naar **Diekirch** : Bezoek aan de stad en nachtverblijf.

Dinsdag 9 September. — Per auto naar **Vianden** : bezoek aan de puinen van het oud kasteel. Langs het schilderachtige **Urdal** naar **Dasbürg** en **Clerf.** Middagmaal en bezoek aan het **Slot.** Om 15.59 u. : Terugreis over Luik, langs de bekoorlijke valleien der **Salm** en der **Amblève** ; aankomst te Brussel (N) om 22.09 u.

Het aantal deelnemers wordt beperkt op **35.**

De inschrijvingen mogen van nu af ingezonden worden. De prijs alles inbegrepen is bepaald op 325 frank. Voor houders van vrijkaarten of abonnmenten (2de klas) is de prijs vastgesteld op 250 frank. Uit eenzelfde gezin of samenreizende vrienden gelieven op voorhand wel te bepalen of zij afzonderlijk of gezamenlijk verlangen te slapen : « Twee eenbedkamers », « eene kamer met twee bedden », enz...

De lijst wordt afgesloten zoodra de 35 deelnemers bereikt zijn.

De reis geschiedt in 2de klas-rijtuigen op het Belgische spoor. De hotels zijn gekozen uit de besten, zoodat den reizigers het maximum comfort wordt verzekerd.

De leider : JOS. JOOS.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN.

OP ZONDAG 24 OOGST : Toeristendag te Mechelen Zie inlichtingen elders in dit nummer

5-6-7-8 en 9 SEPTEMBER : Reis naar het Groot Hertogdom Luxemburg. (Zie voor uitvoerige inlichtingen elders in dit nummer).

7 SEPTEMBER : Uitstap naar Geel, Westerloo en Tongerloo. (Zie elders in dit nummer).

14 SEPTEMBER : Uitstap naar Spa ; noodige inlichtingen in volgend nummer.

20 en 21 SEPTEMBER : Reis door Noord-Frankrijk (Rijssel-Dowaais).

28 SEPTEMBER : Uitstap naar St. Truiden en Zoutleeuw.

AALST

VAN DONDERDAG 28 TOT ZONDAG 31 OOGST : Rijwieltocht door Vlaamsch-Brabant, Belgisch en Hollandsch Limburg.

1e dag : Vertrek aan de kerk van Mijlbeek te 7.30 u. Te Vilvoorde sluiten Mechelsche V.T.B.ers aan. Over Steenokkerzeel, Leuven, Tienen, Hakendover, Zout-Leeuw, naar St. Truiden (92 Km.).

2e dag : Borgloon, Tongeren, Maastricht, Valkenburg, Geuldal, Meersen, Lanaken (65 Km.).

3e dag : Zutendaal, Genk, Houthalen, Zolder, Stokrooi, Hasselt (48 Km. door de mooiste Kempen in haar verscheidenste uitzichten).

4e dag : Wuust-Herk, Halen, Diest, Scherpenheuvel, Aarschot, Haacht, Vilvoorde, Aalst (100 Km.).

Leider : de arrondissementsafgevaardigde, Eilandstraat, 2. Tijdig inschrijven met opgave van wenschen voor nachtverblijf enz.

(Na 10 Oogst, bij den plaatselijken afgevaardigde Ghevaerdtslaan 3).

We zien graag de aansluiting van leden uit andere streken te gemoet.

ANTWERPEN.

OP ZONDAG 24 OOGST : Al de leden van Antwerpen worden uitgenoodigd den toeristendag van Mechelen bij te wonen.

OP ZONDAG 31 OOGST : Uitstap naar de Calmpthoutsche Heide. — Wandeling langs de Nolsche Duinen, Stappersven, Vosbergen.

Vertrek Antwerpen (C.) 9.10 u — Treinkaart nemen tot Wildert. — Terugkeer uit Heide om 19.04 of 20.49 u. volgens keus. — Eten medenemen. Eenig drinken is ook gewenscht.

FIETSGROEP :

ZONDAG 17 OOGST : Fietstocht voor flinke fietsers. Naar Averbode en mogelijk naar Diest. Vertrek stipt 7 u. Berchem-kerk.

ZONDAG 24 OOGST : Fietstocht naar Mechelen, om deel te nemen aan den Toeristendag. Zie inlichtingen in dit nummer. Vertrek stipt te 8 u. Berchem-kerk.

ZONDAG 31 OOGST : Fietstocht langs kasteelen in het Zuiden van Antwerpen (Hemiksem, Aartselaar, Bouchout, enz).

Vertrek stipt te 8 u. Zuidstation. — Deze tocht werd voorbereid door den verkenningsgroep van V.T.B. fietsgroep Antwerpen, die met een zeer beperkt getal leden werkt onder leiding van den heer Judo, en tot taak heeft fietstochten te verkennen, nieuwe fietsbanen op te sporen ten nutte van den fietsgroep Antwerpen en alleenstaande V.T.B. fietsers.

ZONDAG 7 SEPTEMBER : Fietstocht naar Brasschaat, Westmalle, Wechelderzande, Zoersel, Viersel-dijk. Vertrek stipt 8 u. Schijnpoorttramhalt.

BRUGGE

OP ZONDAG 24 OOGST : Uitstap per fiets naar het land van Cadzand. Vertrek aan de Dampoort te 8 ½ u. 's morgens naar Sluis. Vandaar over Zuidzande, Nieuwvliet naar de kust. Oponthoud aan « De Verklikker », het kunstlichtje bij de monding der Schelde.

Terugkeer over Geïnundeerde, Zwarte Polder, het Bordhuis en het haventje van Cadzand. Verder loopt de fietstocht langs het Zwin naar Knokke en Brugge. De deelnemers gelieven zich van een flinken knapzak te voorzien. De uitstap bedraagt omtrent 60 Km.

OP ZONDAG 31 OOGST : Uitstap naar Diksmuide. — Bij voldoende belangstelling zal de V.T.B. Brugge een groepsreis inrichten.

Onkosten heen en terug omtrent fr. 7.50. — Inschrijvingen tot uiterlijk 28 Oogst bij den heer W. Bossier, Zuidzandstraat, 12. Brugge.

OP ZONDAG 7 SEPTEMBER : Bezoek aan de abdij van Evenkerke (Lophem). — Bijzonderheden in het volgend nummer.

BRUSSEL.

OP ZONDAG 17 OOGST : Wandeling naar hetZoniënbosch. Vertrek om 10 uur, hoek Wetstraat en Koninklijke straat. — Pic-nick in het Capucienenbosch, dus eten en drinken meenemen.

OP ZONDAG 24 OOGST : Deelname aan den toeristendag te Mechelen.

GENT

OP ZONDAG 17 OOGST : Reis naar Antwerpen. — Zie mededeelingen vorig nummer.

OP ZONDAG 24 OOGST : Uitstap per Autocar naar Overmeire-Donk. Prijs per deelnemer fr. 5.25. Aantal plaatsen beperkt. Vertrek om 1 ½ u. op de Korenmarkt aan de St. Niklaaskerk. Fietsers

vertrekken te 2 u. Florastr., Ledeberg. Toetredingen bij afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent. Van af 20 Oogst.

OP ZONDAG 31 OOGST : Voor fietsers(sters). Uitstap per fiets naar het Radiostation te Ruysselede (60 Km.). Bijeenkomst om 7 ½ u. voor het Gemeentekerkhof, Brugschepoort. Terug rond 1 u. Leider Heer Fl. Dossche.

DENDERMONDE.

OP WOENSDAG 27 OOGST (Kermisweek), bezoek aan de fabriek en aan de inrichtingen der firma L. Scheerders te St. Niklaas. Vertrek te Grembergen statie te 12.17 u. De fietsers vertrekken op de Groote Markt om 12.30 u. **zeer stipt.** Enkel de leden en hunne familieleden kunnen aan dezen uitstap deelnemen.

HERENTALS.

ZONDAG 17 OOGST : Uitstap per fiets en tram of autobus, naar Hoogstraten. Bezoek aan kerk, gemeentehuis, begijnhof, kasteel onder leiding van E. H. Verheyen.

Vertrek fietsers : 12 u. stipt, aan het lokaal. Vertrek tram : 12 u. aan de statie. Al de leden op post !

MECHELEN

OP ZONDAG 17 OOGST : Deelname aan den uitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek te 8.28 u.

OP ZONDAG 31 OOGST : Deelname aan den uitstap naar de Calmpthoutsche Heide. — Bij voldoende aantal wordt er een groepsreis ingericht met prijsvermindering. Inschrijvingen bij den Hr. Van den Hove, Van Benedenlei 59, Mechelen. — Vertrekuur : 8.28 u.

ST. NIKLAAS.

In 't vooruitzicht : a) Fietstocht in Zeeuwsch-Vlaanderen (Hulst-Axel enz.) ; b) Eendaagsche reis naar Brugge. — Bezoek aan de merkwaardigheden dier stad onder deskundige leiding. (Voor beide uitstappen, verdere inlichtingen in volgend nummer).

VEURNE.

OP ZONDAG 17 OOGST : 's Namiddags richt de Vlaamsche Toeristenbond een voordracht in over het ontstaan en de beteekenis van de «Burcht», het oud versterkt kasteel, waarrond onze stad gebouwd werd, en dat stond op de plaats waar nu de lusthof is, gemeenlijk met den naam van « Burcht » betiteld, en laatst aangekocht door de stad.

Niemand was beter geschikt om ons hierover te woord te staan dan de heer advokaat P. De Grave gewaardeerd om de degelijke geschiedkundige studies welke hij over het ontstaan onzer stad heeft geschreven.

Alle leden van den Bond worden verwacht, doch niet-leden zullen hartelijk welkom zijn...

Vergadering in het lokaal « De Beurs », Groote Markt, uur en nader beschikkingen zullen bijtijds worden kenbaar gemaakt in « De Veurnaar » en in het lokaal.

VILVOORDE

OP ZONDAG 17 OOGST : Deelname aan den uitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek per tram te 9 u. op de Markt. De fietsers vertrekken te 9 u. insgelijks op de Markt.

OP ZONDAG 24 OOGST : Deelname aan den toeristendag te Mechelen.

MEDEDEELINGEN

HULST.

Zeeuwsch Vlaamsche Middenstandstentoonstelling voor Handel en Industrie, van 15 tot 24 Oogst, te houden in de Ambachtschool en op de gemeenteterreinen in de nieuwe stadswijk. — Buitengewone aantrekkelijkheden. — « Oud-Hulst », Marktplein met winkelhuisjes, enz...

Autobusdienst Maldegem-Eekloo-Gent.

Maldegem	Voorm.	8.00	Nam.	1.00
Eekloo	Voorm.	8.30	Nam.	1.30
Gent (Koornm.)	Voorm.	9.30	Nam.	2.30
Gent (Koornm.)	Voorm.	11.00	Nam.	6.30
Eekloo	Voorm.	12.00	Nam.	7.30
Maldegem	Voorm.	12.30	Nam.	8.00

Fietsen in Nederland. — De A.N.W.B., Toeristenbond voor Nederland, deelt ons het volgend mede :

« Hierbij moet ik u mededeelen dat op 1 Oogst in Nederland een belasting op rijwielen in werking treedt ten bedrage van fl. 3.— per jaar.

Deze belasting wordt niet geheven voor rijwielen, die bereden worden door niet hier te lande wonende personen, die tijdelijk en niet langer dan drie achtereenvolgende maanden binnen het rijk verblijven ; hieronder niet begrepen personen die voor hun beroep, of om eenige andere reden geregeld binnen het rijk komen. Aan deze personen wordt, op hun verzoek, aan de grenskantoren een kaart uitgereikt, waaruit hun aanspraak op de vrijstelling kan blijken.

De kaart is ingericht om zichtbaar te worden gedragen, of aan het rijwiel te worden bevestigd ter vergemakkelijking van de controle ; verplicht is deze wijze van gebruik der kaart niet, doch de houder dient ze, zooals daarop staat uitgedrukt, aan de met de handhaving der wet belaste ambtenaren desverlangend te vertoonen, en ter controleering zijner identiteit, zijne handteekening opnieuw te stellen. Bij gebreke hiervan vervalt de aanspraak op de vrijstelling.

Ten einde op zon- en feestdagen stagnatie aan de grenskantoren te voorkomen, worden op die dagen geen kaarten afgegeven aan hen, die denzelfden dag het land weder verlaten. In verband hiermede behooren vreemde wielrijders op zulke dagen in de grensprovincie niet te worden bemoeilijkt ».

Vliegdienst Rotterdam-Brussel-Bazel.

Prijzen der plaatsen :

Rotterdam-Brussel,	enkele reis	fl.	15.—	
	heen en terug	fl.	30.—	
Rotterdam-Bazel,	enkele reis	fl.	70.—	
	heen en terug	fl.	140.—	
Brussel-Bazel	enkele reis	fr.	425.—	(B. g.)
	heen en terug	fr.	775.—	»
Bazel-Brussel	enkele reis	fr.	120.—	(Z. g.)
	heen en terug	fr.	210.—	»
Bazel-Rotterdam,	enkele reis	fr.	150.—	»
	heen en terug	fr.	275.—	»

(Mededeeling van het Ufficio Svizzero del Turismo).

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert. Baasrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
BUITENLAND, » » 12.50
LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. ST. JANSPLAATS 29 ANTWERPEN — POSTCHEKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 17 **1 September 1924**

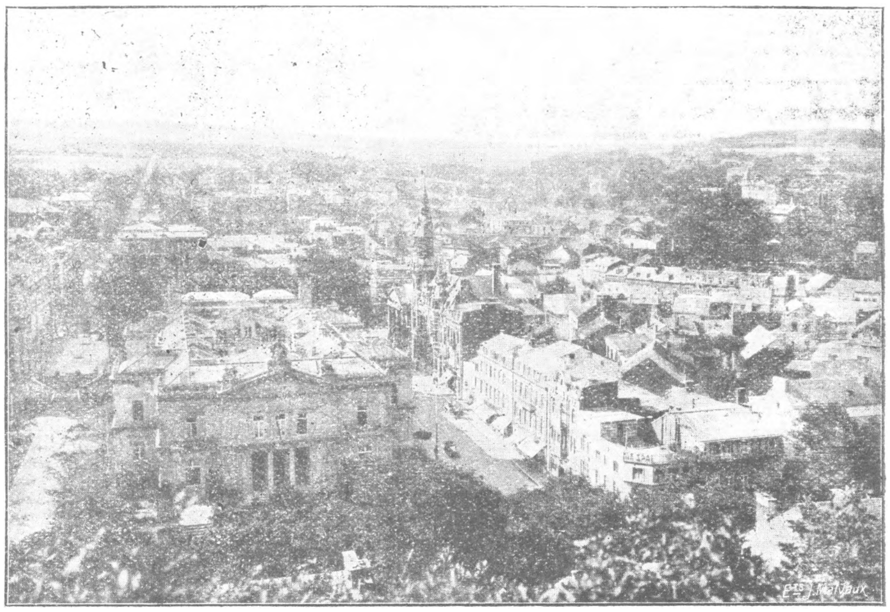

SPA. — Panorama.

:: VAN SYMBOLEN EN MIJLPALEN ::

Als 't kindje binnenkomt
Juicht heel het huisgezin.
Beets.

In ieders leven zijn er van die oogenblikken, waarop men even stilstaat in het drukke gewoel ; *mijlpalen,* die spreken van den afgelegden weg, maar die ook getuigen van de baan, die nog volgt.

Zoo heeft ook de V.T.B. zijn « mijlpalen », zijn stonden, die reden geven den weg te overzien.

En zooals het in gewone omstandigheden is : — al naar de wijze, waarop men zich voortbeweegt, worden die rustpoozen gesteld, is men voetganger, men telt ze per kilometer, is men fietser men overweegt de mijlen per tientallen, terwijl de automobilist slechts met honderdtallen kilometers rekent. — zóó is het ook bij den V.T.B. Eerst werden onze mijlpalen geplaatst bij elke honderd nieuwe leden: «er zijn er al 500, al 600, al 700, al 1000 ! » En bij elk honderdtal inschrijvingen ging de blijde mare tusschen ons rond en de gezichten verhelderden. Toen ging het wat sneller en wij rekenden slechts met elk nieuw vijfhonderdtal, met elke duizend: « al 2000, al 2500, al 3000, al 5000!» En de heugelijke tijding werd allerwege vernomen : de V.T.B. heeft al 5000 leden en de pennen kwamen in beweging en de gazetten gewaagden er van. En nog grooter werd de snelheid ; van voetganger werd de bond fietser en van fietser werd hij automobilist. Was ons eerst elke honderd nieuwe leden als een mijlpaal op den weg, straks werd het elke duizend en nu, nu rekenen we slechts per vijfduizend !

Van vijfduizend werd het tienduizend en van tien duizend wordt het......

Nog slechts een paar weken, enkele dagen, eenige oogenblikken en de stonde is daar !

En de zware tapijten op de statietrap zijn uitgelegd, en de ontvangstzaal is in gereedheid gebracht en de troepen scharen zich in het gelid en de lakeiën vormen een haag en dan eensklaps... de gouden statiekoets rolt aan, de trommels roffelen, de geweren worden gepresenteerd, de klokken luiden, de kanonnen donderen, en plechtig en statig worden de breede vleugeldeuren opengeworpen en indrukwekkend kondigt de dienaar aan : het vijftienduizendste lid !

En de trompetten schallen het uit en de klokken nemen het over en de torens wimpelen hun dundoek en door het gansche V.T.B.-land jubelt en davert het weer en de vreugde heerscht allerwege.

Vijftienduizend !

Leve de V. T. B. !

* * *

O jongens, als 'k rijk was,
Ik wist wat ik dee...
(Uit een schoolliedje).

Ik wilde......

's Morgens, als de avond tevoren het 14999e lid was ingeboekt, zou ik de Postbode, die argelooze, niets vermoedende Postbode, die niet en weet wat schat Hij bij zich draagt, willen laten opwachten door dienaren in livrei ; ik zou Hem uitnoodigen zijn verzameling korrespondentie voor V.T.B. ditmaal niet te werpen in de brievenbus, maar ik zou Hem willen voeren de trappen op naar het V.T.B.-heiligdom, het Secretariaat, en ik zou Hem daar doen ontvangen door het volle Bestuur en ik zou de champagnekurken willen doen knallen en ik zou Hem, deze niet-begrijpende, vragensmoede Postbode, doen drinken, de eerewijn, omdat Hij drager is van Het............!

En ik zou den secretaris willen geven een gouden penhouder, opdat hij daarmede inschrijve Het............ !

En ik zou den penningmeester willen aanbieden een hechte brandkast, opdat hij daarin berge het geld van Het..............!

En ik zou alle Bestuursleden willen zenden een, of vijf of tien flesschen van het kostbaarste druivennat, opdat ze zouden kunnen drinken op de gezondheid van Het......... !

En ik zou willen doen beitelen een gedenkplaat, een mijlpaal, opdat daarmede versierd worde de ruime koepelhal van het V.T.B.-secretariaat, ter altijddurende herinnering aan dit plechtig oogenblik, toen werd ingeschreven Het..... ......!

Het !

Het vijftienduizendste lid !

En ik zou dat Lid, dezen Nieuweling, dezen Gelukkige (en wat zal Hij zijn ? Een Zuigeling of een Grijsaard, een Jongeling of een Meisje, een Man of een Vrouw ?) willen aanbieden, wat Hem 't meest bekoort : een rammelaar, of een prentenboek, of een standaardwerk, of een zakuurwerk, of een gouden ring, of een fiets of een automobiel, en ik zou Hem willen vrijstellen van het betalen van

lidgeld en ik zou Hem willen inschrijven als Eerelid der eereleden ! En ik zou Hem willen telegrafeeren : « de V.T.B.begroet U, 15000e lid, als resultaat van wat bereikt is en als symbool van wat worden zal ! »

Vijftienduizend !

Leve de V. T. B. !

* * *

In het heden ligt 't verleden,
In het nu : wat worden zal.
Bilderdijk.

Want dit 15000e Lid is mij een symbool!

We weten 't nog wel, hoe wij — het eerste drietal — ploeterden en zwoegden om belangstelling te wekken voor ons ideaal. Hoe er wel waren — de velen — die ons verzekerden: « dat het toch nooit wat worden kon », en hoe er waren, de weinigen, die ons bemoedigden en de zeer, zeer enkelen, die wilden meewerken. Hoe zelfs ons eerste drietal niet onbesmet bleef, doch één zich in pessimisme terugtrok niet willende meedoen aan iets waarvoor geen toekomst was.

Maar de V.T.B. is geboren, is gegroeid, is — ondanks alles — *geworden !*

Vijftienduizendste ! Gij zijt mij een Mijlpaal en ik overdenk den weg, die achter ons ligt. Hoe het gegaan is : *op hoop tegen hoop;* door pessimisme en tegenwerking heen ; vooruit, langzaam, zeer langzaam ; dan deze, dan die overtuigend ; al verder, al verder, van stap tot stap, steeds meerderen meevoerend, tot het geworden is een koninklijke heirbaan, waarop onze machtige organisatie,de V.T.B., zich met auto-vaart voortbeweegt.

Maar Gij zijt mij tevens een symbool, Gij 15000e Lid, dat ze komen, de steeds meerderen, de V.T.B.-ers, de twintig duizend, de dertig duizend, de vijftig duizend, de ....

Een Symbool, dat het komt, stellig en vast, het eigen V.T.B.-huis in Antwerpen en in Brussel. Een Symbool, dat het komt, het Organisatiefonds, geheel volteekend.

Een Symbool, dat het komt, de machtige, de machtigste organisatie in Vlaanderenland, krachtig en welbewust haar grootsche roeping volbrengend ter kultureele ontwikkeling en verheffing van ons volk .

Een Symbool, dat het komt, de V.T.B.-bibliotheek en leeszaal, de V.T.B.-herstellininrichting,Het V.T.B.-zomerhuis,de V.T.B.-kampeerplaats, de V.T.B.-land- en watersport, het V.T.B.-verkeers- en reiscentrum, de V.T.B.-kaarten- en plattegronden- en gidsenuitgave.

Het komt, het komt !

Die gelooven, haasten niet.

Welaan dan, de handen ineên !

Gewerkt, gepleit, gepropagandeerd voor V.T.B.

Leden aangeworven, steeds meer, altijd maar meer. Maar ook, overal en bij elke gelegenheid de V.T.B. doen eerbiedigen.

Geen berusting, wanneer de V.T.B. bij eenige officieele erkenning wordt voorbijgegaan.

Iedereen, die invloed heeft in Gemeentelijk- of Provinciaal Bestuur, wende deze aan om de V.T.B. te doen plaatsen onder de gesubsidieerde instellingen. Antwerpen ging voor, Brabant volgde, Limburg weigerde. Niet gerust, totdat *alle* provincies V.T.B. geven wat hem toekomt. Maar ook niet stilgezeten, ieder in zijn gemeente, totdat elke stad in ons Vlaamsche land onzen bond jaarlijks steune en totdat elk Vlaamsch dorp althans « Begunstigend lid » is geworden !

Dat is het, wat andere bonden zoo groot heeft gemaakt-en...... leve de V. T. B. !

De V.T.B. groeie, door ieders medewerking geholpen.

Excelsior !

Vijftienduizend leden !

Leve, leve de V. T. B. !

Brussel, Oogstmaand. de D.

Nieuwe V.T.B.-ers in 1924

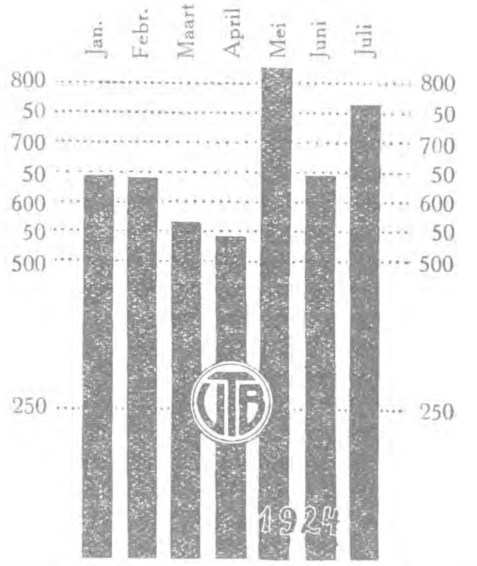

Een kapitaal

van inlichtingen vinden de Bondsleden in het Bondsjaarboekje van 1924. De prijs is slechts 1,00 fr., dus **VOOR NIETS BIJNA.**

ORGANISATIEFONDS

Wij plaatsen hieronder het eerste vervolg van de Eerelijst. Nog staat Antwerpen àl te opvallend aan den kop met 60 t. h. van de geheele inzameling en dat zou niet mogen. Antwerpen, met het grootste aantal leden, moet weliswaar het meest van alle gemeenten bijdragen, maar de andere zouden er toch voor moeten ijveren, dat zij te samen, meer aandragen dan de Sinjorenstad alléén. De huidige verhouding mag niet blijven bestaan !

De hieronder genoemde stortingen gewerden ons tot en met 26 Oogst j.l.

Vóór enkele dagen zonden we aan een tiental afgevaardigden uit grootere plaatsen bijzondere — en aan al de overige algemeene inteekenlijsten. Als gevolg hiervan kennen wij nog heelemaal geen resultaten ; onze verwachtingen zijn evenwel zeer groot !

Het past hier misschien wel mede te deelen, dat wij gereed staan ons 15.000ste lid in te schrijven De eenvoudige aftrekking 15.000—50 zegt ons, dat we dus van 14.500 leden nog wàt tegemoet mogen zien. Wie zal de « schande » dragen nummer 15.000 te zijn ? Waarheid blijft het evenwel : « Beter laat dan nooit ».

(Wij plaatsten onderaan lijst I als totaal « fr 1205.00 ». Lees hiervoor : fr. 1155.00)

— ORGANISATIEFONDS. —
EERELIJST II.

Overdracht lijst I : fr. 1155.—

De Heeren:

27 Lode Van der Meulen, Arsenaalstr., Mechelen	50.—
28 A. De Paepe-van Stichel, St. Jansgasthof, Statiepl., Aalst	25.—
29 N.N. Antwerpen	25.—
30 Leden v.d. V.T.B. vereenigd te Mechelen op 11 Oogst.	27.30
31 Gust. Leenknecht, 134, Roeselaarstr., Isegem	25.—
32 René Van der Haeghen, 30, C. Beersmanstr. Antwerpen	25.—
33 G. Meeuws, 36 Koninklijkelaan, Berchem (Antwerpen).	25.—
34 Leden v.d. V.T.B. vereenigd te Mechelen, 24 Oogst ter gelegenheid van den Toeristendag aldaar	100.—
35 Edmond Zwaenepoel, 21 Kluyskensstraat, Gent	75.—
36 Hector Gyselinckx, Afgev., Begijnhoflaan, 31, Gent.	25.—
37 Als blijde herinnering aan een heuglijken avond te Obernai (E.L.)	25.—
38 De Vos-van Kleef, Drukker-Uitgever, Roodestr., Antwerpen	50.—
39 A. Van de Wiele, 99, Van Schoorstr., Schaarbeek.	25.—
40 M. Orlay, Temsche	30.—
41 Jozef De Clercq, advokaat, Ninove	50.—
42 Van den Bril, Beeldekensstr, 29, Antw.	25.—
43 Rr Bombeke, 11, Florastr., Ledeberg	25.—
44 Dr. Deckx, geneesheer, Lge. Leemstr., 1 Antwerpen A.	25.—
45 V.V.K. Rijkevorsel V.	50.—
46. Rob. Bracke, Drukker-Uitgever, Baasrode	25.—
47. Emiel Hullebroeck, Gerststr., 28 Brussel	25.—
48 Aug. Van Put, 19, Hovestw., Bouchout	25.—
49 Demuyter-Van Raemdonck, Reekenpl.ichtige Temsche	25.—
50 Antoon Longerstaey, Antwerpen	25.—
51 J. Pauwels, Britschelei, 31, Antwerpen	50.—
52 W. Van Damme, Ing., 16, Gez. Lovelingstraat, Gent	25.—
53 A. Lambo, Berlaar-bij-Lier	25.—
54 Edmond L. Gijselinck, Afgev., Veurne	25.—
55 Michel Samijn, 85, Statiestr., Erquelinnes	25.—
56 X., Lid Dagelijksch Bestuur, Antwerpen	250.—
57. Karel Olbrechts, Lid Dagelijksch Bestuur, Nassaustr., Antwerpen	250.—
58 Jos. Joos, Apotheker, Lid Dagelijksch Bestuur, 22, Heistraat, Wilrijk	250.—
Samen fr.	2887.30

:: Reis Noord-Frankrijk ::

Zondag 21 September : Vertrek uit Gent (Zuid) 6,23 u. ; uit Kortrijk 7,32 u. — Aankomst Rijssel 9,02 u. — Vertrek uit Brussel 6,40 u. ; aankomst Rijssel 19,36 u.

Bezoek aan Rijssel : De oude beurs, de St. Maurice, Madeleine- en St. Katharinakerken en Museum (het rijkste van Frankrijk na de Louvre), de nieuwe beurs en den schouwburg.

Vertrek uit Rijssel om 18,04 u. naar St. Omaars alwaar aankomst om 20,15 u. Logies te St. Omaars.

Maandag 22 September : Bezoek aan St. Omaars, de eenige mooie kathedraal, de puinen der St Bertens-abdij, de kleine St. Denis en St. Sepulchrekerken, de musea.

Om 15,39 u. vertrek uit St.Omaars naar Kortrijk. Aankomst te Kortrijk om 18,49 u. ; te Brussel om 21,02 u. ; te Gent 19,50 u.

Inschrijvingen voor deze reis dienen voor 15 September te worden ingezonden aan het sekretariaat V.T.B.

Aan de deelnemers worden desgewenscht verdere inlichtingen verstrekt over den globalen kostprijs, hotels, enz.

Ook voor Zondag 21 Sept. alleen komt de reis in aanmerking. Om 18,31 u. is gelegenheid om van uit Rijssel naar Gent te vertrekken.

Aan liefhebbers van oude kunst wordt deze reis warm aanbevolen.

Leider : **Dr. Ing. Stan Leurs.**

SPA

De beroemde badplaats.
De Perel der Ardennen.

Sedert eeuwen heeft de Ardeensche badplaats in Europa dezen roem verworven, welken ze heeft kunnen behouden, niettegenstaande velerlei mededinging, en zelfs kunnen verspreiden tot in Amerika. De ontdekking harer waterbronnen en dezer heilzaam uitwerksel hebben het arme onbekende dorp, wiens bewoners bekrompen leefden van de voortbrengsels van een onvruchtbaren grond, uit het niet getrokken. De mode, de vooringenomenheid van bezoekers van aanzien, dan, later, de schoonheid van het oord hebben het overige gedaan. De eerste aanzienlijke vreemdeling — deze ten minste, wiens naam door de kroniek is bewaard, — was Dr Augustino, hoofdgeneesheer van Hendrik VIII, koning van Engeland, die in 1541, te Spa kwam ; doch de stichter van de nieuwe stad was de meester van smeltovens Breda, in 1527. Onmiddellijk vóór het einde der XVIe eeuw was de bloei van Spa verzekerd door de edele bezoekers uit het land en uit den vreemde. In de XVIIIe eeuw, — tijdperk waaraan de schoonste herinneringen dezer badstad verbonden zijn — ontving Spa het bezoek van Czaar Peter den Groote, die er in 1717 kwam, van Gustaaf III van Zweden, van Keizer Jozef II, van prins Hendrik van Pruisen, van prins Pauwel van Rusland, van den graaf van Artois, van den hertog van Chartres en van tal andere prinsen en prinsessen. Gezanten, hoflieden, krijgslieden en dagbladschrijvers, gepoederde markgravinnen en hoffelijke ridders, geestelijken en letterkundigen, ontmoetten zich in het heerlijk stadje der « Bobelins ». Het was een cosmopolitisch Eden dat de hoogere stand van de gansche wereld vereenigde. «In de zalen van de « Redoute », schreef V. Reding, bijeenkomst van den adel, ontmoette men niets dan gekroonde hoofden en vermaarde mannen, aangetrokken door een buitengewonen drang naar mondaine leven, die zelf zich niet stoorden aan het verre gerommel van den burgeroorlog. Te Parijs werd de Bastille gesloopt en werkte het schavot onophoudend op de « Place de Grève », terwijl te Spa met geestdrift werd gedanst in het Waux-Hall of in de zalen Levoz, wier gebouwen nog lang overbleven als schimmen van een vervallen roem, zóó schijnt dit betooverend oord geschapen voor een genot-Stad. De vooruitgang der republikeinsche legers, echter, dwong de uitwijkelingen den Rijn over te steken ; de eerste jaren van het Keizerrijk en het verblijf te Spa van verschillende leden der keizerlijke familie hielden den stroom tegen. Het congres van Aken

Spa. — Promenade Meyerbeer.

brengt met keizer Alexander en den koning van Pruisen tal van hooggeplaatste personen mede ; de prins van Oranje maakt er zijn geliefkoosd verblijf van en doet een monument oprichten aan den Pouhon ; in 1848 en 1851 vermelden de vreemdelingenlijsten de roemrijkste namen onder de Fransche bannelingen.

Sedert heeft Spa's faam steeds toegenomen en, buiten een tijd van verval, waarin, sedert 1872, de tot dan aanhoudende toeloop een weinig verminderde, heeft de stad niet opgehouden meer en meer aanzien te krijgen.

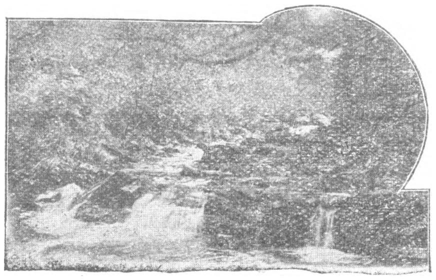

In de omgeving van Spa.

De oorlog heeft den reeds zoo schitterenden roem van Spa nog verrijkt met een tevens belangwekkenden en tragische bladzijde. Gelukkiglijk gespaard van de verwoestingen en vermoordingen die den inval in de beginne kenmerkten, was Spa, gedurende den langen oorlog, de zetel van het Duitsch A. H.K., dat er zijn zittingen hield en menig groot man ontving. De Keizer verbleef op het kasteel « Neubois », waar, thans nog, de geblindeerde schuilplaats, die hij zich had doen bouwen, te zien is.

Bij het uitbreken van de Duitsche omwenteling, vluchtte de overwonnen keizer naar Holland, en Hindenburg en Ludendorf zagen zich verplicht de plaats te ruimen voor de wapenstilstandscommissie. te Spa legde maarschalk Foch zijn voorwaarden op aan de afgevaardigden van de Reichsrepubliek.

Te Spa vindt men allerlei mondaine en sportieve vermaken; schouwburgen, bals, concerten, duivenschieting, groote jacht, automo-

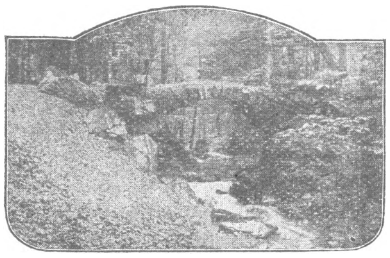

SPA.

biel- en vliegweek, paardenwedrennen, prachtige feesten in het Casino, golf, enz. Dan nevens dit weidsch tijdverdrijf, een stil leven voor huisgezinnen; hotels en spijshuizen voor kleine beurzen, voor iedereen, eindelijk, het bad en de wandeling, geneeskrachtige waters voor bloedarmoede en bleekzucht, en de zuivere weldoende lucht, die de werktuigen van de ademhaling, van de spijsvertering en van den bloedsomloop heelt en herstelt.

REIS naar SPA op Zondag 14 September 1924

OP ZONDAG 14 SEPTEMBER 1924.

Wie met V.T.B. meê wil naar de « Parel der Ardennen » sture ons onmiddellijk zijn inschrijving.

De reiskosten bedragen van Antwerpen uit: 30.— frank ; van Brussel uit 27.— frank. Houders van vrijkaarten en abonnementen storten 1 frank voor het dekken van de onkosten.

Programma : Vertrek uit Antwerpen (C) om 5.50 u. ; uit Brussel om 6.55. — Aankomst te Spa om 10.24 u. Wandeling langs de vermaarde fonteinen « Géronstère » « Sauvenière » en « Tonnelet », de « Promenade d'Orleans », het « Warfaazmeer », « Annette et Hubin ».

Terugkeer uit Spa om 18.28 u. ; aankomst te Brussel (N.) om 22.09 u., te Antwerpen (C.) om 23.52 u.

Ieder zorge voor een verrekijker, een wandelstok en mondvoorraad voor den ganschen dag.

Onze afgevaardigden worden dringend verzocht overal voldoende deelnemers aan te werven om groepsreizen tegen verminderden prijs te kunnen inrichten.

De inschrijvingslijst wordt gesloten den 10 September.

Leider : Jos. Joos.

Westerloo

Midden in den krans van de meest vergeten Kempische dorpjes ligt het alom befaamde heerlijke Westerloo. Op de prinselijke domeinen der familie de Merode en op de uitgestrekte landerijen der Tongerloosche abdij mocht de natuur nog ongerept haar beeld van overouds bewaren. De eeuwenoude dreven, de bezieling der lustigheid en de koozing der slingerende Nethe hebben er dichters bezield reeds een kwart eeuw geleden toen de naam « toerisme » in Vlaanderen nagenoeg onbekend was. — Denk aan den dichtbundel « Luit en Fluit » van Kanunnik Daems en herinner u vooral de sonnetten over Westerloo van dichter Prosper Van Langendonck.

In deze landouwen waar hemelsche rust regeert ligt de abdij Tongerloo. Als pijlen rijzen haar spitsige pinakels boven de machtige kruinen der dreven. — Helaas, de abdij kent niet meer de weelde van voorheen ; de gebouwen van vroeger dagen, de verzameling kunstwerken die er eens veelvuldig opgestapeld waren, hebben de eeuwen niet doorgemaakt; zij hebben het lot gedeeld van alles wat er op deze aarde vergankelijk is. Maar onverstoorbaar, trots alles, blijft de onuitsprekelijke vrede hier koning. Nergens kan men poëtischer wegen bewandelen dan de titanische dreven, die leiden van de abdij tot aan Westerloo. Over deze vermaarde linden schreef Prosper Van Langendonck zijn groet aan hun schoonheid :

Sieraad en glorie dezer vlakke, kalme streken
Steunvaste en eeuwenoude wachters der abdij
Staan pal de linden...... enz.

Onder hun dichtgesloten schaduw woelt er geen drukte ; gemoedelijk gaat er de wandelaar zijn vredigen gang ; de eenige geluiden zijn vogelzang en torenklokjes. Hoe frisch onder het groene baldakijn als op het middaguur de zomerzon laait over 't landschap! Grootsch rijst het statige kasteel der gravin de Merode midden de bloemperken nabij de zeer eigenaardige taveerne « Het Hof » met zijn nog eigenaardiger geschilderd uithangbord, dat vol naïeve bekoring is.

Wij bereiken nu Westerloo. De groote hotels geven U dadelijk de overtuiging dat hier alles wezenlijk ingericht is voor groot toeristenverkeer zooals nergens elders in Vlaandren. Het moet eens gezegd wezen dat zoovelen de toch maar ellendige Ardennen gaan opzoeken die niet eens vermoeden, dat zoo naderbij een heerlijke omgeving te vinden is, wier weerga men vruchteloos verder zoeken gaat !

Op de marktplaats prijken drie gedenkteekens : dat van den Boerenkrijg, het roemweerdigste ; dat van Graaf de Merode, het kunstigste; dat van het congreslid Peeters, het origineelste ! De bescheiden zandsteenen kerk draagt het eenvoudig gelaat van al hare Kempische zusters. Onder haar donkere, geheimzinnige beuken bergt zij de grafkapel van het geslacht de Merode. Men verzuime allerminst hier een Vlaandersch tapijt te bewonderen, want dit prachtig « tapis de Flandre » wordt in Westerloo vervaardigd ; gravin Joanna de Merode stichtte er het werkhuis, dat voornamelijk levert aan de verkoophuizen « La Bourse » van Brussel. Hoevelen durven hun meening uitspreken dat de tapijten van Westerloo bij onzen huisraad méér passen, dus te verkiezen zijn boven die van... Smyrna ! ! De Vlamingen gelooven echter niet meer dat hun kunst de bewondering gaande maakt van de gansche wereld. Zij vergaten ook reeds dat hun gobelijnen van Audenaarde het fraaiste schitterwerk zijn dat ooit door menschenhanden werd geweven. — Waarom eert Vlaandren zijn Vlaamschheid niet langer ? En wie uwer kende reeds de tapijten van Westerloo ?

Naast Genk en Heist-aan-Zee moet Westerloo een brandpunt worden van Toerisme in Vlaandren. V.T.B. moet zijn taak verstaan! Westerloo is een centrum ; van hier uit zijn de uitstappen en wandelingen legio ! Westerloo weze ons wat Gerardmer is voor de Vogeezen, wat St. Blasien voor 't Zwarte Woud en wat Lourdes voor de Pyreneeën is ! Het natuurschoon dringt samen binnen de grenzen van Westerloo ; vermelden wij slechts : het Elschot ; de heuvelen van Kipdorp met de Aschberg, de Favorietjes met de grot ; vergezicht over het Hageland ; de bosschen van de Merode en van Averbode ; de Beltjens ; Tongerloobosch. Kwistig ligt de schilderachtige natuur hier te genieten. Even graag als aan de boorden van Seine of Maas zullen de hengelaars hier komen vertoeven langs het aloude slot van de Merode, langs wiens tuinen de rivier heenslingert, naar 't woord van Van Langendonck :

Lijzig rimplend vloeit de Nethe
door de diepe dennenwouden
door de weiden, langs de dreven
in dit land van peis en vree......

Met verlangen zal elk, die eenmaal hier vertoeven kwam, de dagen verbeiden om weder te keeren.

Menig mensch, die ruimtedronken verre reizen ondernam en vele landen en vele ste-

den zag, landde telkens huiswaarts : moe van de koortsige haast der toeristencentra in Zwitserland, ofwel ontwende de kalmte na dagenlang gesnor in autocars langs de Pyreneesche ravijnen ; en wanneer hij de afmattende zuiderloomheid herdenkt beseft hij dat ginder het reizen geen ontspanning was.

In onze eigen lage landen bij de zee liggen de mooïe plekjes, waarheen men heimwee hebben kan, wier natuur wij begrijpen, wier karakteristiek wij ontdekken kunnen, waarin de geest der heimat leeft. En ik denk aan het nabije Waasland, de Dendervallei, de Noordzee, de duinen en de heide. — Gaat uw land niet achteloos voorbij ! En alvorens het te wagen naar Ourthe of Semois, beproef eens of Vlaandren zelf u niet behagen kan. En begin langs Westerloo ! Het is een perel in het land van « peis en vree » !

Edg. ERNALSTEEN.

Buenos-Aires

Buenos-Aires is een stad die in korte jaren een reuzeuitbreiding heeft genomen, zoodat vele straten te smal zijn voor het uiterst druk verkeer.

Niet minder dan 30.000 automobielen, meest allen taxi's doorkruisen de Argentijnsche hoofdstad. De weelde welke in deze voertuigen wordt uitgestald is in geen Europeesche stad te vinden. De minste taxi in Buenos-Aires lijkt op een rijke partikuliere auto van hier.

Langs de straten rijzen pralerige woningen, en prachtige openbare gebouwen. Met de theaters is zulks vooral het geval. Voor de lichtspelingen, noch voor de schermen wordt er geen geld gespaard. Trouwens, er bestaat een eigenaardig gebruik, dat de theaterbesturen toelaat over groote inkomsten te beschikken. B.v. in het « Cervantes » theater koopen de liefhebbers plaatsen voor hun leven, en betalen daarvoor bedragen welke tot 150.000 fr. loopen.

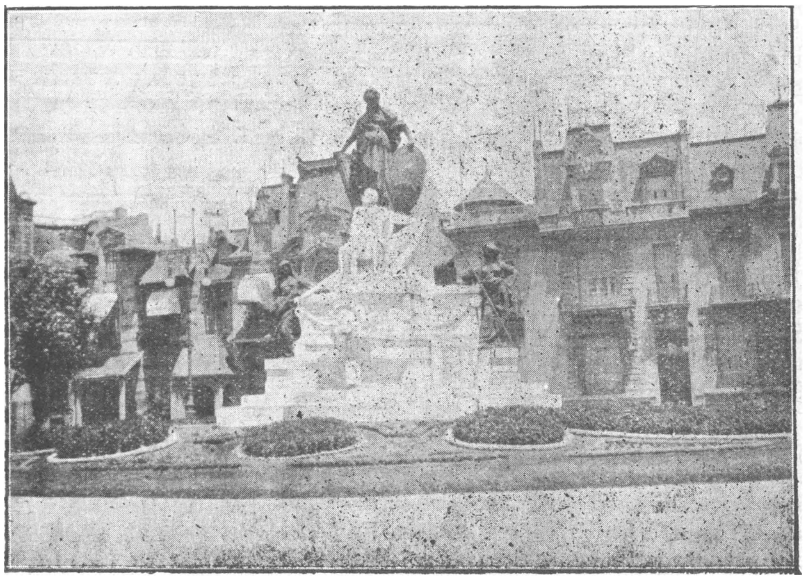

Buenos-Aires. — Standbeeld op de Avenida Alvear.

't Is misschien wel de zonderlingste manier van plaatsen huren, en ze zou zeker in ons land weinig bijval genieten.

Bijna alle hotels zijn zeer prachtig en bezitten het meest verfijnde «confort». Het eten valt minder in den smaak. 't Is immers spaansche keuken en daaraan dient men zich te gewennen.

Van beetwortelen, rijst en suiker wordt veel gebruik gemaakt. Tot verfrissching zijn in de spijshuizen reusachtige ventilatoren aangebracht, waarvan de vleugels soms wel de schroef van een vliegmachien gelijken. Dergelijke windmakers zijn er hoogst noodig, want in Buenos-Aires is het in den zomer zeer heet : de thermometer stijgt er in de schaduw soms tot 40°... denk dan maar wat het dan in de zon moet zijn.

Om in zulke temperaturen het bier te bewaren wordt er veel alkool in gedaan. Bij sterfgeval wordt het lijk den dag zelve van het overlijden ter aarde besteld.

Maar de Argentijners zelf, wat voor menschen zijn het ? Over 't algemeen gemakkelijk en lui, bekommeren zij zich weinig om vooruit te komen. Zoo werd mij verteld dat een

Buenos-Aires. — Avenida de Mayo.

schatrijk heer, die een fortuin van over de 2 millioen pesos bezat (ongeveer 12 millioen frank) als bediende in een bank werkt. Dit om niet te veel geld te moeten verteren, door dag-in dag-uit zonder bezigheid langs de straat te loopen. Als bediende wint hij wat hier in de fabrieken aan een werkman betaald wordt.

De herbergiers hebben het in Buenos-Aires wel het drukste... want in de drankhuizen houden de Argentijners zich bij voorkeur op. Op elk uur van den dag zitten de café's vol van die dorstlijders welke zich nooit of zelden gelaafd voelen.

Waar het geld vandan komt blijft mij onbegrijpelijk, alhoewel ik maar al te vaak heb kunnen bemerken met hoeveel kunde en bekwaamheid de Argentijners van de vreemdelingen geld weten af te persen. Om van het eene stieltje naar het andere over te steken, om van bediende morgen schoenpoetser te worden, geeft dit lui volk niet.

Het is verbazend met wat onbeschaamdheid flinke en gezonde jongelingen in den bloei van 't leven op de zonderlingste wijze een aalmoes vragen. Een staaltje van dit bedelen is 't volgende :

Op zekeren avond zat ik in een herberg, onder 't drinken van een glaasje bier, gemoedelijk het dagblad «La Critica » te lezen. Een jonge man, van zoowat twintig jarigen leeftijd, kwam mijn lektuur onderbreken. Daar ik reeds slachtoffer was geweest van een Argentijner welke mij geld had weten te ontfutselen, dacht ik weer met zulk een kerel te doen te hebben. Ik stelde me op mijn hoede en vroeg: «Que Quiere usted? — Wat verlangt ge? » Het antwoord was eenvoudig : gaarne ontving hij van mij het uitgelezen dagblad. Terwijl ik het hem overhandigde, dacht ik : «Bah! die zonderlinge bedelaar is nieuwsgierig en bezit waarschijnlijk geen geld om een dagblad te koopen. Maar... daar was de kerel pas buiten, of hij begon te roepen : « Diarro de la tarde. Quinta La Critica Quinta ». De door mij uitgelezen gazet werd er een andermaal te koop gesteld... wellicht

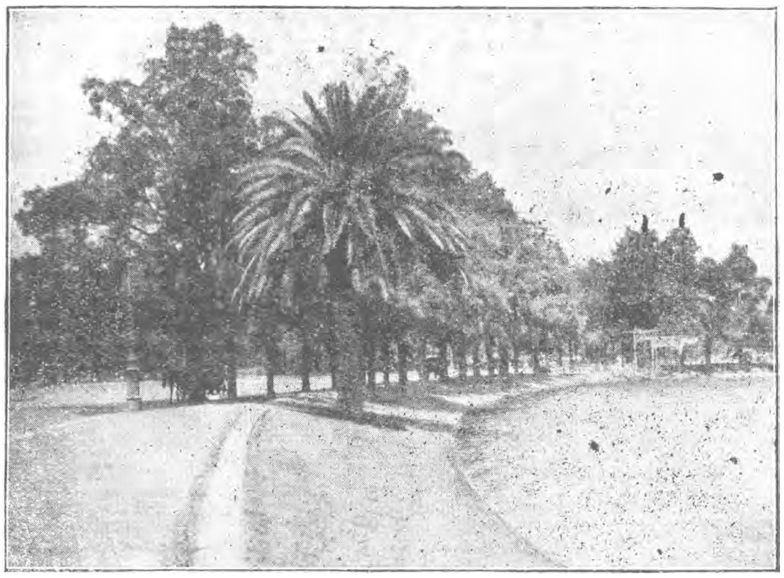

Buenos-Aires. — De Palmendreef.

tegen halven prijs. De opbrengst ging later zeker naar de herberg. En de meeste Argentijners zijn voor het uitvoeren van zulke streken te vinden.

Een eenig-eigenaardige bedelaarstype, was het mij gegund ook te Buenos-Aires te zien. Het is een man die door een ongeluk zijn beide beenen verloren heeft. Op een door hem zelf uitgevonden wagentje, dat uit een plank met onderaan een wieltje samengesteld is, sleept de man zich langs de straten en overal is hij bekend onder den naam van rijdenden halsbreker. Zijn koelbloedigheid en zijn stoutheid zijn verbazend !

Koelbloedig laat de man zich door een in volle vaart rijdende auto door de stad mede slepen. Hij ziet er niet tegen op om zich met een vlucht op de trede van een voorbijrijdend voertuig te werpen. Van daar smeekt hij de inzittenden om een aalmoes... waarna hij zich met zijn karretje weer op straat laat glijden. Hoe dien bedelaar bij zulke toeren en in 't gewoel van een druk straatverkeer geen ongeluk overkomt, is mij onbegrijpelijk !

MAURICE VAN CAENEGHEM.

De Victoria-Watervallen

(Vervolg en slot van blz. 240).

Zooals vroeger is gezegd zijn de watervallen ongeveer 1500 meter breed. Ziehier de hen gegeven benamingen, gaande van den rechter naar den linker oever :

Langs den rechter oever het LEAPING WATER (Het Huppelende Water) welke aan den rand van den afgrond de DEVIL'S CATARACT (Duivelsval) vormt 27 m. breed en 80 diep vallende, zonder een enkele onderbreking.

Dan hebben wij het Cataract Island (Snelten Eiland),

Tusschen dit en het volgend LIVINGSTONE EILAND (aldus genaamd naar den ontdekker) bevindt zich de MAIN FALL (Groote Waterval), door een vooruitstekende rots in twee deelen verdeeld — 520 meter en 300 meter breed. De totale breedte van de Main Fall is dus 820 meter. Hoogte van den val : 105 meter.

Vervolgens, na het Livingstone Eiland (dit en het bovengenoemd Cataract Eiland bevinden zich aan den rand van den afgrond en kunnen alleen bezocht worden bij laag water in het droge jaargetijde), hebben wij de RAINBOW FALLS (Regenboog Watervallen) 550 meter breed ; hoogte 105 meter. Deze watervallen tuimelen in de kloof in een reeks wonderschoone cataracten.

Daarna de Eastern Cataract langs den linker oever (ongeveer 70 meter breed ; hoogte 100 meter), insgelijks in den afgrond neder-tuimelend in een reeks cascades.

Door het voortdurend verdichten der waterdampen zijn de regenbogen boven de Victoria Falls, bij dag en gedurende den maneschijn, een der grootste aantrekkelijkheden der watervallen. Het levendigste komen de regenbogen boven de RAINBOW FALLS (regenboog val).

Victoria-Watervallen.

Het RAIN FOREST (Regenwoud), gelegen rechtover de MAIN FALLS, aan de tegenovergestelde zijde der kloof (CHASM) waarin zich de watervallen storten, is een woud waarin dag in dag uit de regen voortdurend nedervalt, zoodat men, om dit woud te bezichtigen, een regenmantel moet aantrekken. Het is een lichte, warme regen, de verdichte waterdamp der tegenovergelegen watervallen, welke zacht nederkomt als een dauw.

Van uit dit woud heeft men een wonderschoon uitzicht op den GROOTEN WATERVAL (Main Fall), en van dit punt uit gezien zijn de watervallen in hun kader van tropisch gewas eenig in hun aard.

Een spoorweg, geopend in Juni 1904, overschrijdt de Zambezi, een weinig beneden de Watervallen (maar toch nog dicht genoeg opdat zelfs in het droge getijde de waterdampen der watervallen er op neerkomen) over een brug 200 meter lang en van slechts een enkele spanning, 100 meter boven den waterspiegel. Bedoelde brug ligt dus over de eerste engte der reeks kloven, welke beneden de Victoria Falls de BATOKA GORGE (Batoka Engten) vormen. Deze spoorwegbrug is de hoogst gelegene in de geheele wereld.

Wanneer men nu deze is overgegaan heeft men links tusschen den spoorweg en EASTERN CATARCT de beroemde PALM GROVE (Palm Vallei), welke in eene steile helling uitloopt beneden in de kloof, in de omgeving van den BOILING POT (Kokende pot), onmiddellijk onder de watervallen, waarvan ons nu slechts een dunne basaltmuur, de KNIFEEDGE (Rug als een mes), scheidt.

Van uit den BOILING POT wentelen en wringen zich nu de woeste wateren der Zambezi zeewaarts, door de reeks kloven, welke de BATOKA GORGE uitmaken en een lengte hebben van ruim 64 K.M. Op een afstand van 1400 meter is het water genoodzaakt vier maal van richting te veranderen. Ook zijn dit de gevaarlijkste plaatsen der Zambezi, en toeristen, welke zich om den BOILING POT of in de Kloven wagen, zijn gewaarschuwd dat met maar even in het water te glijden de dood door verdrinking zeker is, zoodanig is de kracht der schuimende wateren.

Wanneer er groote windstilte is, bijzonder gedurende het regenseizoen, rijzen de waterdampen der Victoria Falls uit de kloof (CHASM) op in vijf kolommen, bekend als de FIVE FINGERS (Vijf Vingers); hun inlandsche benaming is MOSI-OA-TUNYA (Donderende Rook). Ze zijn dan zichtbaar tot op 32 K.M. in den omtrek. De Arabieren noemden de Victoria Falls: MUSA-I-NUNYA (Het einde van de wereld).

1924. CHIPIPIA.

Nederlandsche Vervoerdiensten

Verschillende malen vragen onze leden aan het Secretariaat inlichtingen omtrent de uurdiensten der Nederlandsche overzetveren.

Ieder, die van ons land per fiets of auto, Noord-Nederland ingaat heeft er mee te maken en daarom lijkt het ons niet kwaad in De Toerist een volledig overzicht te geven van alle diensten. Gaat men dan nu of later een tocht naar Nederland maken behoeft men niet meer eerst aan het secretariaat te schrijven.

(De naam tusschen haakjes gezet *achter* de Veerdienst, duidt de riviernaam aan; de plaatsnamen *onder* het Veer geeft de wegroute aan waarop dit veer voorkomt.)

MOERDIJKSCHE VEER (HOLLANDSCH DIEP)
(Antwerpen - Breda - Dordrecht - Rotterdam e.v.).

Afvaarten van MOERDIJK:
v.m. 7, 8, 9, 10, 11, 12 uur.
n.m. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 uur.
Vanaf 1 Juli ook om 10 uur.

Afvaarten van WILLEMSDORP:
v.m. 7,30, 8,30, 9,30, 10,30, 11,30 uur.
n.m. 12,30, 1,30, 2,30, 3,30, 4,30, 5,30, 6,30, 7,30, 8,30, 9,30 uur.
Vanaf 1 Juli ook om 10,30 uur.

Bovendien op verzoek extra-vaarten — tegen bijzonder tarief — tusschen 5 uur v.m. en 6 uur n.m. en tusschen 10 uur n.m. en 12 uur 's nachts; zich hiertoe vervoegen te Moerdijk bij den dienstdoenden gezagvoerend pontwachter, wiens naam en adres aan de aanlegplaats van het veer aldaar is bekend gemaakt; te Willemsdorp aan Hotel Waterloo.

VEER DORDRECHT-ZWIJNDRECHT (MERWEDE)
(Dordrecht - Rotterdam e.v.).

Op werkdagen van 5 uur v.m. tot 10 u. 30 n.m. om het kwartier van Dordrecht, 7½ minuut daarna van Zwijndrecht; van 10 u. 30 n.m. tot middernacht om het half uur van Dordrecht, een kwartier daarna van Zwijndrecht.

Zondags van 5 v.m. tot 8 uur v.m. en van 10 uur 30 n.m. tot middernacht om het half uur van Dordrecht, een kwartier daarna van Zwijndrecht; van 8 v.m. tot 10 u. 30 n.m. om het kwartier van Dordrecht, 7½ minuut daarna van Zwijndrecht.

Op werkdagen op drukke uren zullen gedurende de maanden Juni tot en met September twee ponten gelijktijdig varen en zullen acht afvaarten per uur van beide zijden plaats vinden.

VEERDORDRECHT-PAPENDRECHT (MERWEDE)
(Dordrecht-Sliedrecht-Gorinchem)

Op werkdagen van 5 uur v.m. tot 8 uur n.m. om de 20 minuten van Dordrecht, 10 min. daarna van Papendrecht, van 8 uur n.m. tot middernacht om het halfuur van Dordrecht, een kwartier daarna van Papendrecht.

Zondag van 8 uur v.m. tot 8 uur n.m. om de 20 minuten van Dordrecht, 10 min. daarna van Papendrecht, van 8 uur n.m. tot middernacht om het half uur van Dordrecht, een kwartier daarna van Papendrecht.

VEER 's GRAVENDEEL-WIELDRECHT (DE KIL)
[tusschen Moerdijk en Dordrecht].
(Voor de reis naar de Hoeksche Waard).

Op werkdagen van 5 uur v.m. tot 9 uur n.m. dienst met de stoomboot om de 20 minuten van 's-Gravendeel, van 9 uur n.m. tot middernacht dienst met de stoomboot om het half uur van 's-Gravendeel.

Zondags van 5 uur v.m. tot 8 uur v.m. dienst met de reeppont of roeiboot, daarna dienst met de stoomboot evenals op werkdagen.

Alle werkdagen 6 uur en 6 u. 30 v.m. en 5 uur en 5 u. 30 n.m. een reis naar en van de Zeehaven via Wieldrecht, des Zaterdags vervallen de reizen van 5 uur en 5 u. 30 n.m. en worden gedaan om 12 uur en 12 u. 30 n.m.

Bij tijdige kennisgeving bestaat aan alle veren van des nachts 12 uur tot des morgens 5 uur gelegenheid tot overzetten.

Aan alle veren bestaat gelegenheid zich 's nachts per roeiboot te laten overzetten.

STOOMBOOTVEER VAN GORINCHEM-SLEESWIJK (MERWEDE).
(Breda - Geertruidenberg - Gorinchem - Utrecht)

Van Gorinchem:

In de maanden Jan., Febr., Nov. en Dec. elk heel uur van 's morgens 6 uur tot 's avonds 7 uur en daarna nog om 8 u. 15.

In de maanden Maart, April en October nog een dienst van Gorinchem des Maandags alleen om 5 u. 30 voormiddag.

In de maanden Mei, Juni, Juli, Aug. en Sept is

de dienst na 7 uur : 8 uur, 9 uur en 9 u. 30 (des Maandags bovendien om 's morgens 5 u. 30).

Van Sleeswijk :

Jan., Febr., Nov. en Dec. alle halve uren (6.30 ; 7.30 ; 8.30) ; van 6 u. 30 v.m. tot 8 u. 30 n.m

Maart, April, Oct. bovendien om 5 u. 45 v.m.

Mei, Juni, Juli, Aug. en Sept. van 6 u. 30 v.m. tot 8 u. 30 n.m., en daarna om 9 u. 15 en 9 u. 45 (Bovendien alleen Maandag om 5 u. 45 v.m.).

Des Zondags begint de dienst om 8 uur v.m. van Gorinchem. Na den laatsten dienst wordt tot 12 uur 's nachts overgezet per roeiboot.

Het veer is na 12 uur 's nachts gesloten tot den eersten dienst.

STOOMPONT TE KEIZERSVEER.

(Antwerpen - Breda - Gorinchem - Utrecht).

Werkdagen :

afvaarten van de ZUIDERHAVEN.

v.m. 6, 6,45, 7,15, 7,45, 8,15, 8,45, 9,15, 9,45, 10,15, 10,45, 11,15, 11,45 uur.

n.m. 12,15, 12,45, 1,15, 1,45, 2,15, 2,45, 3 15, 3,45, 4,15, 4,45, 5,15, 5,45, 6,15 6,45. 7,45, 8,45, 10 uur.

Afvaarten van de NOORDERHAVEN.

v.m. 5,30, 6,30, 7, 7,30, 8, 8,30, 9, 9,30, 10, 10,30, 11, 11,30, 12 uur.

n.m. 12,30, 1, 1,30, 2, 2,30, 3, 3,30, 4, 4,30, 5, 5,30, 6, 6,30, 7,15, 8,15, 9,30 uur.

Zon- en Feestdagen :

Afvaarten van de NOORDERHAVEN

v.m. 8,30, 9,30, 10,30, 11,30 uur.

n.m. 12,30, 1,30, 2,30, 3,30, 4,30, 5,30, 6,30, [7,45] uur.

Afvaarten van de ZUIDERHAVEN

v.m. 8,45, 9,45, 10,45, 11,45 uur.

n.m. 12,45, 1,45, 2,45, 3,45, 4,45, 5,45, 6 45, [8] uur.

De afvaarten op de omraamde tijdstippen vinden slechts plaats op Zon- en Feestdagen tusschen 15 Mei en 15 September.

Bovendien buitengewone vaarten gedurende den oogsttijd en op de dagen der Gorinchemsche en andere jaarmarkten.

GIERPONT RIJKSVEER ZALTBOMMEL (De Waal)

(Turnhout - Tilburg-'sHertogenbosch - Geldermalsen - Utrecht).

Dag- en nachtdienst auto's en voertuigen vertrekt direct bij aankomst.

Bij een waterstand van 5,20×N.A.P. *) te Keulen is de dienst geregeld als volgt :

Van Zaltbommel alle geheele uren.

Van Tuil alle halve uren.

Waterstand te Keulen van 5,20+NAP komt zelden voor.

CULEMBORG (De Lek).

(Geldermalsen - Utrecht).

Dag- en nachtdienst.

Vertrekt direct bij aankomst.

GRAAFSCHE VEER (De Maas)

(Tilburg - s'Hertogenbosch - Nijmegen).

Dag- en nachtdienst.

Vanaf 5 uur v.m. tot 11 uur n.m. wordt geregeld overgezet.

Vanaf 11 uur n.m. tot 5 uur v.m. op verzoek ; zich hiertoe te vervoegen aan den Gelderschen oever bij den veerman J. van Haren, Café-Restaurant en aan den Brabantschen oever door middel van de daar aanwezige electrische schel.

*) N.A.P.=Nieuw Amsterdamsch Peil.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaangroei. — Van 1 tot 15 Oogst 331 nieuwe leden. Het ledental bedroeg op 20 Oogst : 14.849. Deze toestand laat voorzien, dat we in 1925 van 20.000 leden zullen spreken !

Organisatiefonds. — Afgevaardigden, belangstellenden, vraagt ons inteekenbulletijns ; we zullen ze u onmiddellijk zenden. Indien u alléén niet vermoogt het minimum van fr. 25,— te schenken, vorm dan een groepje en doe het zoo !

Jaarboek 1924. — Prijs : fr. 1,—. Denk niet « het is me geen frank meer waard, het jaar is om ». Mis ! Het volgend Jaarboek zal slechts omstreeks Mei 1925 verschijnen. En nogmaals « mis ! » het Jaarboek-1924 bevat zooveel nuttige inlichtingen dat u het hebben móét !

Zichtkaarten. — Wij betuigen hierbij onzen oprechten dank aan de leden die ons van einde en verre zichtkaarten, waaronder verrukkelijk schoone, hebben toegezonden. Onze verzameling krijgt stilaan beteekenis.

Boeken. — Tevens dank voor de ontvangen boeken. Maar onbetwistbaar wacht nog menig toeristisch, historisch, aardrijks- of landkundig werk op het oogenblik dat wij er voor onze boekerij in bezit van zullen komen.

Propagandamateriaal. — Wie verlangt er oude nummers van « De Toerist », propagandaschriften, aanplakbrieven, metalen V.T.B.-platen voor hotels en dgl., lijsten voor het aanwerven van nieuwe leden ?

Wegen. — Licht ons vooral in over den toestand der wegen van uw streek en zeg ons zoo mogelijk welk Beheer voor het onderhoud ervan instaat.

Aan onze briefwisselaars. — 1° Voeg steeds postzegels voor antwoord bij uw vragen om inlichtingen. 2° U bewijst ons een grooten dienst met de namen van event. nieuwe leden op een afzonderlijk blad of stuk papier te vermelden. 3° Schrijf uw naam met voornaam voluit, duidelijk, in den rechtschen bovenhoek van de eerste bladzijde uwer brieven. Het klasseeren van de iederen dag met tientallen inkomende brieven en kaarten zal aanzienlijk minder lastig zijn.

Hotelwezen. — Meld ons bij gelegenheid over welke hotels u tevreden zijt en over welke huizen u zich te beklagen hebt. Maar, wees dan breed en in uw staving positief.

Nogmaals ! — De nummers 1 tot en met 11 van « De Toerist » 1924 zijn op. Maar de nieuwe leden zenden wij op aanvraag jaargang 1923 volledig gratis.

Adresverandering. — Breng ons op de hoogte, maar het postbeheer uwer omschrijving eveneens.

ONZE BONDSUITGAVEN :

Ons Jaarboek 1924, bevattende benevens de verminderingen en aangesloten hotels, de namen der afgevaardigden en vele nuttige gegevens, onontbeerlijk voor onze leden. Prijs : 1 fr.

HET ONDERAARDSCHE ANTWERPEN ONTSLUIERD, door Th. Huet. Prijs V.T.B. : Fr. 2.50 in plaats van Fr. 3.—.

Onze « Zes Kaarten van het Vlaamsche Land » :

I. West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen).

II. Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen).

III. Provincie Antwerpen (van St. Niklaas af tot Brussel en Leuven).

IV. Limburg (van Turnhout af tot Hasselt).

V. Brabant (Brussel tot Namen).

VI. Provincie Luik (hierop ook Tienen, Sint-Truiden, Tongeren).

Voor leden per kaart (aan te duiden) : Fr. 1.— ; op linnen : Fr. 2.25. De zes kaarten, samen besteld : Fr. 5.— ; op linnen : Fr. 12.50.

Voor niet-leden :

Per kaart : Fr. 1.50 ; op linnen : Fr. 3.25.

De zes kaarten samen besteld : Fr. 8.— ; op linnen : Fr. 19.50. Deze kaarten sluiten alle bij elkaar aan.

« De Duinen ». — Een reeks van twaalf zichtkaarten onzer bedreigde zeeduinen. Voor leden : Fr. 1.— ; voor niet-leden : Fr. 1.50. (Vormen samen een boekje).

« Steden en Landschappen ». — « Mechelen », door Ing. St. Leurs en Pr. Verheyden ; « De Haven van Antwerpen », door K. Bollengier, hoofdingenieur, Bestuurder van den Dienst der Havenwerken van Antwerpen.

Voor de leden : Fr. 6.50 ; niet-leden Fr. 7.50.

Van « De Kempen » is pas een zeer vermeerderde 2de uitgave verschenen. Prijs : Fr. 12.50.

V.T.B. Knoop of Speld (voor heer en dame) : Fr. 2.— ; Fr. 0.25 voor verzending.

V.T.B.-Fietsplaten in massief koper : Fr. 3.75 (af te halen op het secretariaat).

Aanbesteding der Lidkaarten 1925.—Op 1 Oogst 1924 om 8 uur 's avonds werd de zitting onder voorzitterschap van den Heer Peeters, leider der Financieele Kommissie, geopend. De voorzitter verklaarde de aanbesteding voor het drukken der lidkaarten 1925 (10.000 van 7,50 fr. en 3000 van 3,50 fr) gesloten.

9 prijsopgaven werden ingezonden. De omslagen waren ongeschonden en in overeenkomst met onze voorschriften vermeld in « De Toerist » nr. 14 van 15 Juli.

Met genoegen stelden wij deze flinke deelneming van onze leden-drukkers vast. Deze eerste aanbesteding werd over 't algemeen gekenmerkt door een goede mededinging in de prijsopgaven. Sommige mededingers bleven echter voor de hoedanigheid van papier onder de voorziene kwaliteitsbasis der lidkaart 1924.

Met algemeene stemmen werd de firma « Eigen Pers » N.V. Maaldersstraat 20, Antwerpen belast met de uitvoering der bestelling. Zij had als prijs opgegeven 14,61 fr. per duizend, 1 Oogst 1924.

Brussel. — Bondsleden (en anderen) die inlichtingen wenschen of ook Bondsuitgaven of knoopen enz. willen koopen, kunnen zich daarvoor wenden elke Zaterdag om de veertien dagen, te beginnen met Zaterdag 6 September in «Het Vlaamsch Huis» op de Groote Markt, tusschen 7 en 8 uur 's avonds.

BONDSLEVEN

Mechelen. — Op Maandag 11 Oogst waren er heel wat V. T. B.-ers te Mechelen om te komen genieten van Jef Denijn's kunst. Voor het beiaardconcert werd de groep rondgeleid door den Heer De Rees die met zijn bekend talent zijn hoorders al het schoone der verborgen begijnhofhoekjes en der rijke kerk deed zien en begrijpen. Den heer De Rees onzen oprechten dank !

—xx—

Veurne. — Op Zondag 17 Oogst, werden de leden onzer afdeeling, een groep der afdeeling Oostende, en de talrijk opgekomen belangstellenden, vergast op een heerlijke en uiterst belangrijke voordracht van den Heer P. De Grave, over den « **Burcht** », het versterkt slot, eertijds verblijf der graven van Vlaanderen, dat aan Veurne het aanzijn gaf.

Dat het nu zoo klein en gerust stadje Veurne, een groote rol heeft gespeeld in de geschiedenis van Vlaanderen, wist elk Veurnaar, maar weinigen hadden zich een gedacht kunnen vormen van de pracht en rijkdom, welke hier binnen Veurne's wallen werden ten toon gespreid, in het slot, waar, op reis zijnde, de koningen van Frankrijk zelf hof hielden.

Edm. L. Gijselinck.

—xx—

Heist-op-den-Berg. — Een 15-tal fietsers maakten den driedaagschen tocht naar Valkenburg, welke zeer slaagde, mee. De tocht ging over Aarschot-Scherpenheuvel-Diest. Na Hasselt was de zon gelukkig weer met ons. Hasselt-Genk-Waterschei. In deze laatstgenoemde plaats werden we door de HH. De Pauw en Ferrand rondgeleid. Belangwekkend bezoek aan de mijnen van Waterschei en van Winterslag.

Genk-Lanaken. Uitstekende ontvangst in het Hotel Providentia.

Den volgenden dag naar Maastricht en Valkenburg. Bezoek aan de ruïnen, de gemeentegrot, de Katakomben enz. Den dag daarop, Zondag, langs de Maas, over Mechelen, Eisden en vele mooi Limburgsche dorpjes meer naar Maaseik. Eventjes over de groote Maasbrug, tot op Hollandsch grondgebied. Van uit Maaseik rijden we over Peer, Leopoldsburg naar huis.

De steenweg van Bouchout naar Oude God werd enkele weken geleden in goeden staat gesteld.

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

Nijlen-Herentals. — Op het baanvak Nijlen-Herentals wordt het fietspad door de auto's stuk gereden en onveilig gemaakt. Ze snorren er niet half- maar heelspoors over. Velen drijven het zoo ver, dat ze de fietsers dwingen uit te wijken over den steenweg om zelf het fietspad te houden, hetwelk nochtans, bij het kruispunt Nijlen-Herentals ; Bouwel-Grobbendonk het opschrift « Voorbehouden aan wielrijders en voetgangers » draagt. Slechts de gebruikelijke aarden of steenen verhevenheden tusschen fietspad en steenweg, kunnen aan dezen wantoestand een einde brengen. Wij hopen dat het verantwoordelijk beheer het noodige zal doen alvorens ernstige ongelukken hebben plaatsgegrepen !

—xx—

Verkeerswegen. — De steenweg van Bouchout naar Oude God werd enkele weken geleden in goeden staat hersteld.

—xx—

Indien het gemeentebestuur van **Mechelen** de vesten vanaf de Raghenoplaats tot aan de Kathelijnepoort in goeden staat bracht zouden de autos die van Leuven naar Antwerpen bollen niet verplicht zijn de kronkelende straten der Dijlestad onveilig te maken.

—xx—

Te Lier werdt de steenweg van af de Groote Markt goed hersteld.

—xx—

De steenweg van Aarschot op Lier is in besten staat dank het goede onderhoud.

—xx—

Een onzer leden van Ste Mariaburg heeft op

waarlijk voorbeeldige manier gevolg gegeven aan onze vraag om inlichting nopens den toestand der wegen. Het geldt hier wegen in de omgeving van Antwerpen. Onze briefwisselaar zegt : « Daar ik bijna dagelijks die wegen per motorfiets berijd weet ik uit ondervinding, hoe het er mede gesteld is ».

Terwille van plaatswinst : g = goed ; z.g. = zeer goed ; t. g. = tamelijk goed ; s = slecht ; z.s. = zeer slecht. Inmiddels betuigen wij den heer G. S. onzen oprechten dank voor de inlichtingen.

Steenwegen.

Oude Barreel-Donk-Ste Mariaburg-Kappellen-Putte : **g.**
Kleine Barreel-Brasschaat(d)-Brasschaat-Polygoon : **g.**
Brasschaat-Polygoon-Wuustwezel : **t.g.**
Brasschaat-Polygoon-Achterbroek-Esschen : **s.**
Esschen-Nieuwmoer-Wuustwezel : **z.s.** (buiten het klein gedeelte makadam).
Wuustwezel-Brecht : **z.s.**
Brecht-Overbroek-Brasschaat-Polygoon : **t.g.**
Brecht-St.-Job-in-'t-Goor : **g.**
Brasschaat-'s Gravenwezel : **g.**
s Gravenwezel-St. Job in 't Goor : **z.s.**

Makadam.

's Gravenwezel-Schilde : **g.** (met hier en daar groote putten).
Schooten-Hof-Schooten (d.) : **s.**
Schooten-Hof-steenweg 'sGravenwezel-Wijnegem: **s.**

Steenwegen.

Schooten-Keizershoek (Fort Merxem) : **z.s.**
's Gravenwezel-Wijnegem : **t.g.**
Deurne-Wijnegem-Schilde-Ploeg-Halle : **s.** tot Wijnegem ; **g.** tot Schilde ; **s.** tot St. Anthonius.
Ploeg-Halle-Halle-Santhove : **t.g.**
St. Anthonius-Zoersel : **t.g.**
Zoersel-Santhoven - Massenhoven - Emblehem-Lier : **z. g.**
Santhoven-Broechem : **t. g.**
Santhoven-Oellegem : **z. s.**
Schilde-Oellegem-Broechem : **t. g.**
Broechem-Ranst-Wommelgem-Deurne : **s.**
Wommelgem-Wijnegem : **g.**
Wijnegem-Schooten : **t. g.**
St. Mariaburg-Brasschaat : (o. de Kaart)-Brasschaat-Polygoon : **z. g.**
Kappellen-Hoogboom-Brasschaat : **z. s.**
St. Mariaburg-Eekeren : **g.**
Brasschaat-Donk-Eekeren : **g.**
Austruweel-Eekeren-Hoevenen : **z.s.**
Kappellen-Hoevenen-Oorderen : **z. s.** (onberijdbaar bij slecht weder).
Eekeren-Wilmarsdonk : **z. s.**
Wilmarsdonk-Oorderen : **g.**
Oorderen-Lillo-Beirendrecht : **z. s.**
Putte-Stabroek-Beirendrecht-Santvliet : **t. g.**
Stabroek-Lilloo-Lilloo-Haven : **t.g.**
Putte-Kalmpthout : **z.g.**
Kappellen-Heide-Kalmpthout-Wildert-Esschen : **z.g.** bij het begin ; daarna afwisselend **g.** en **s.**
Kalmpthout-Achterbroek-Wuustwezel : **s.**
Wildert-Nieuwmoer : **z. s.**
Makadam : Esschen-Kalmpthuot-Hoek-grens :
Makadam : Esschen-Kalmpthout-Hoek-grens : **z.g.**

Toestand der Fietspaden langs de bijzonderste wegen uitgaande van Brugge.

Brugge-Oostende. — 1) Langs den linkschen kant van de vaart Brugge-Oostende : zeer goede afzonderlijke fietsbaan in fijne gravier · de aangenaamste en kortste weg ; 2) Over Meeskerke en Houttave : tamelijk goed. De baan geraakt op vele plaatsen verbrokkeld. Sommige deelen zijn één met de automobielbaan die goed is.
Br.-Wenduine. — Slechte en goede plaatsen : geen afzonderlijk fietspad.
Br.-Blankenberge. — Goede, afzonderlijke rijwielweg.
Br.-Heist & Knokke. — Tot aan de Schapenbrug dezelfde baan, neven de kalseide : is gansch uitgebrokkeld ; algemeene klachten. Van de Schapenbrug (Selzate) naar Heist : iets beter ; naar Knokke : slecht.
Br.-Damme-Sluis. — Goede rijwielweg langs de vaart.
Br.-Eekloo-Gent. — Goede fietsbaan.
Br.-Gent. — Langs de vaart Br.-G. : zeer goede baan. Wat min van Bellem af.
Br.-Assebroeke-Oedelem. — Slechte aarden fietsweg.
Br.-Kortrijk (over Swevezeele) : Zeer goede fietsweg (afzonderlijk).
Br.-Roeselare. — Zeer goede fietsweg, behoudens het baanvak Tourout, Kruiskalseide naar Lichtervelde, dat heelemaal stukgereden is daar de fietsweg deel uitmaakt van de gravier.
Br.-Gistel. — Goed. Op sommige plaatsen geen fietsweg, doch goede kalseide of grint

A.V.M. — Brugge.

GEMENGD

Vlaamsche Padvinderij aan het Strand. — Sinds 12 Oogst — dat is nu reeds een dag of veertien — kampeeren te Heist-aan-Zee de 3e en 4e groep van Antwerpen der Vlaamsche Padvinders.

Hoog boven de duinen uit wappert de Leeuwenvaan. Het zijn meestal kinderen van minder dan 14 jaar. Onder de flinke, strenge leiding van hun aanvoerder, M. Boschmans, zijn ze, te voet, van uit Antwerpen gekomen. Ze legden den langen weg in 5 dagen af, gespannen voor hun wagen, 's nachts onderweg in hun tenten slapend. Onze Vlaamsche kereltjes zien er allen flink en gezond uit. Hier, te Heist-aan-Zee, hebben ze een oud Duitsche onderstand in beslag genomen, waarin ze, als echte bohemers hun lustig, onbekommerd leventje leiden. Nevens de onderstand staan de tenten opgeslagen. Reeds kwamen andere troepen Vlaamsche padvinders hun kameraden bezoeken en kampeerden enkele dagen ter plaatse. Nog meer groepen worden verwacht. Heist-aan-Zee is voor het oogenblik het middelpunt van het Vlaamsche padvindersleven. De talrijke bezoekers der badplaats die het kamp in oogenschouw komen nemen betuigen allen hun belangstelling voor de padvinderij en hun bewondering voor den organisatiegeest, de tucht en de broederlijkheid welke onder ons jonge volkje heerschen. Het kamp kan als een der merkwaardigheden van bedoelde badplaats gelden. Moge de flinke aanvoerder die de ziel is van het Vlaamsche Padvindersleven, zich blijven beijveren opdat deze gezonde sport bloeie.

W. D.

—xx—

Luxemburgsche douanen. — Wij maken er onze leden attent op dat de Luxemburgsche douanekantoren ook des Zondags open zijn.

—xx—

Het verkeer in Engeland. — Een bondslid, pas uit Engeland teruggekeerd, vestigt nog eens de

aandacht op de gewoonte van voetgangers en wielrijders aldaar om hun mede-weggebruikers te helpen.

Het is opvallend, hoe vriendelijk de menschen zijn b.v. bij hoeken of bochten te wenken of men voorbij kan. En automobilisten gedragen zich tegenover het zich aan de regelen houdend publiek heel wat fatsoenlijker dan hier te lande veelal gewoonte schijnt te zijn.

« Wij reden — schrijft het Bondslid — ruim
» 3000 K.M. en hebben op dien tocht geen en-
» kelen keer last gehad van niet-uitwijkende
» vrachtwagens.

» Op den weg van Vlissingen naar huis had
» ik wel twintig bekeuringen kunnen maken.

» Zoowel automobilisten als wielrijders en voet-
» gangers kunnen in Engeland veel leeren. Het
» zijn daar niet alleen de goede wegen, die het
» rijden een genot maken ».

De Kampioen.

Reizen voorbereiden. — Vlugger dan de vliegmachine brengt het boek ons in exotische streken.

Niet alleen de zwaluw kan ons lente brengen en de trein tot oranjebloesemgeur : het boek kan dat ook en doet het soms volmaakter.

Zouden we wel ooit in een harem geraken of midden in een tropische wildernis, als wij er niet toe komen konden aan de hand van een boek ?

Laat ons dezen winter onze reizen en uitstappen voor toekomend jaar voorbereiden. Een reis die onvoorbereid wordt ondernomen schenkt minder dan de helft van het genot dat er uit te halen is. En hoevelen bezoeken zonder voorbereiding Brugge, de teedere, Parijs, de luxueuse, Rome, de eeuwige ? trekken zelfs, onder deze voorwaarden verder, oneindig verder. Hoevelen van hen die de wereldreizen met de « Belgenland » meemaken achten het noodig zich voor te bereiden ?

Kennismaken met een land moet even ernstig gebeuren als met een mensch. Het is een feit, dat sommigen van een reis terugkeeren, ontgoocheld en bedrogen, maar het meerendeel hunner onthoudt zich wel zulks te bekennen ; er liggen altijd holle woorden voor de hand om een fiasco te verbloemen. Een land en een mensch : beiden hebben ze èn een uiterlijk èn een innerlijk. — Wat zeggen Versailles en Fontainebleau gewoonlijk ? En wat kùnnen ze den voorbereiden toerist al niet vertellen en voor den geest brengen ?

In Rome, de eeuwige stad, hoe hebt gij er toen niet rondgedwaald en tevergeefs op echte aandoening gewacht ? Maar ge kendet ook niet de reden, het ontstaan van al wat daar mocht te zien zijn. Gij hadt geld en zijt naar Rome gegaan ; ge wist toen zoo weinig van Rome's geweldige geschiedenis, van het Keizerrijk, van de Pausen. Ik heb toen wel voorzien dat duizenden overblijfsels, stuk en brok, u koud zouden laten. Maar gij dacht toen dat een plattegrond van Rome, een aangename reiskameraad, een ratelende gids, een fijn hotel en een keurig restaurant volstonden om op reis het summum van geluk te smaken.

Een kennis zei me eens : « Toekomend jaar ga ik naar Griekenland. Wilt ge gelooven, dat ik meer terugschrik van de voorbereiding tot deze reis dan van al het overige ? Maar het moet, of ik kom niet alleen armer naar de beurs, maar ook armer naar den geest terug ! »

Op het Secretariaat van den Bond werd mij verzekerd, dat den leden bij herhaling is medegedeeld geworden, dat bibliographie, boek-literatuuropgave, gaarne en gratis verstrekt wordt. En toen ik mijn vermoeden te kennen gaf, dat op deze verzekering toch wel vaak werd ingegaan, vernam ik, natuurlijk zeer verbaasd, dat slechts éénmaal iemand in dien zin een vraag tot het Secretariaat gericht had. Onbegrijpelijk ! — Zoo kwam ik er op deze regels te pennen.

Vh.

BOEKBESPREKING

Foto-Handboek Gevaert. — De firma Gevaert schrijft ons :

« Met genoegen zagen wij Uw vleiende beoor-
» deeling over ons Handboek in « De Toerist »
» en danken U hiervoor.

» Mogen wij U echter verzoeken, in volgend
» nummer een kleine mededeeling te plaatsen dat
» hetzelve eerst binnen eenigen tijd verkrijgbaar
» zal zijn ».

VERMINDERINGEN

ANTWERPEN.

Samenw. Vennootschap « Lectura », Generaal Capiaumontstr., 26, geeft op al hun uitgaven een vermindering van 15 o/o.

TERVUREN.

Hotel du Renard, Mellaerts-Vandermeulen, geeft 10 o/o vermindering.

TURNHOUT.

Dr. Alf. Notenbaert, apotheker, Groote Markt en Dr. Const. Jansen, staan aan de leden V.T.B. het tarief der mutualiteiten toe.

MECHELEN.

VAN HOOGENBEMT, Kathelijnestraat, geeft 5 o/o vermindering op de pijpen en 3 o/o op de sigaren.

JOS. WEYTS, Wilsonlaan, 71, geeft 15 o/o korting op de eerste premie op al de verzekeringen.

AANGESLOTEN HOTELS.

TIEGEM.

Hotel St. Arnoldus, Vanaverbeke-Libbrecht, Meerstraat 1.

Kamer fr. 6 ; ontbijt fr. 1.50 tot 2.50 fr. ; middagmaal fr. 6 tot fr. 10 ; avondmaal fr. 5 ; pensior per dag fr. 15.

VEURNE.

Hotel « De Beurs », van Heesch Mathieu, Groote Markt.

Kamer met licht en bediening fr. 7 tot 8 fr. ; ontbijt fr. 2 ; middagmaal fr. 5 ; avondmaal fr. 5 ; pension per dag fr. 19 tot 20 fr. 5 o/o korting.

— NIEUWE AFGEVAARDIGDEN —

DIEST

J. Henskens, Regent, Mariendael.

OOSTENDE.

Dr. D. Steyns, Westromp van de Kursaal.

OOSTMALLE.

H. Schrijvers, Hoogstudent.

ST. LIEVENS-HOUTHEM

J. Braeckman, Onderwijzer.

VILVOORDE

Etienne Stas, Vlaamsche straat, 33.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN :

OP 7 SEPTEMBER : Uitstap naar Geel, Westerloo en Tongerloo (zie inlichtingen in vorig nummer).

OP 14 SEPTEMBER : Uitstap naar Spa (inlichtingen elders in dit nummer).

OP 20 en 21 SEPTEMBER : Reis naar Noord-Frankrijk (Rijssel-Douwaais). (Zie inlichtingen in dit nummer).

OP 28 SEPTEMBER : Uitstap naar St. Truiden en Zout-Leeuw.

ANTWERPEN.

OP 7 SEPTEMBER : Deelneming aan den algemeenen uitstap Geel, Westerloo en Tongerloo (bezoek aan de Abdij). Inlichtingen in vorig nummer).

De fietsers (onder leiding van heer Hasaers) vertrekken aan Berchem-kerk om 7 u. stipt.

OP 14 SEPTEMBER : Per boot « Flandria » naar de groote havenwerken van Kruisschans (Lillo) ; terug per stoomtram van 13.50 u. uit Oorderen tot den Halt « Luchtbal », bezoek aan de Haven van Antwerpen. Vertrek aan de Vlotbrug te 10 uur stipt.

De leden die niet mede naar de Kruisschans gaan en het bezoek aan de Haven willen meemaken, vinden ons om 3 u. aan de Nieuwe Pompierskazerne aan Dok nr. 62 (Autobus nr. 2 nemen).

De fietsers nemen deel aan deze uitstappen en doen voorafgaandelijk een schoonen tocht, leiding van heer Hasaers. Vertrek aan de Noorderplaats (einde Italielei) om 8 uur.

Knapzak medenemen.

Takken welke wenschen deel te nemen aan uitstap, gelieve hiervan kennis te geven aan den afgevaardigde voor Antwerpen, Hr. Adriaensen. Vlaamsche kaai, 13.

OP 21 SEPTEMBER : Fietstocht langs Merxem, Brasschaat, St. Job in 't Goor, Westmalle, Wechelderzande, Pulderbosch, Vierseldijk, Broechem, Ranst en Antwerpen. Zeer mooie tocht Vertrek Schijnpoort-tramhalt om 8 uur.

OP 28 SEPTEMBER : Fietstocht (Sluitingsreis van het seizoen) langs den rechteroever der Schelde : Hoboken, Hemiksem, Schelle, Niel, Bornhem (kasteel van Marnix van St. Aldegonde, abdij), St. Amands, Oppuurs, Puurs, Ruijsbroek, Boom, Reeth, Wilrijk, Antwerpen. — Vertrek Brederodestraat, Zwemdok om 8 uur.

BRUGGE.

OP ZONDAG 7 SEPTEMBER : Er wordt een uitstap te voet ingericht naar Zevenkerke. Vertrek aan de Smedepoort te half twee, 's namiddags. Aan de abdij zal voor de vespers van 4 uur, een bezoek gebracht worden onder leiding van een Benediktijnermonnik. Het binnenste van het klooster is niet toegankelijk voor Dames. Terugkeer in Brugge rond half acht.

BRUSSEL.

OP ZONDAG 14 SEPTEMBER : Deelneming aan den uitstap naar Spa.

GENT.

OP ZONDAG 21 SEPTEMBER : Reis naar Antwerpen met bijwoning van de vertooning in den Koninklijken Vlaamschen Opera. Bij genoegzame belangstelling wordt er een groepsreis ingericht. Zich tijdig opgeven bij den heer Gijselinck H., Begijnhoflaan, 31.

ISEGEM.

OP 11 SEPTEMBER : Reis naar Brugge. Vertrek uit Isegem om 7.02 u. ; van Brugge naar Sluis. Bootreis heen en terug met oponthoud te Damme. Vertrek uit Brugge 18.21 u. ; aankomst Isegem 19.53 u. De personen die begeeren de reis mede te maken worden verzocht zich tijdig op te geven aan de afgevaardigden ten einde de aanvraag tot vermindering op het spoor bij tijds te kunnen indienen.

MECHELEN.

OP ZONDAG 7 SEPTEMBER : Deelneming aan den uitstap naar Geel-Westerloo en Tongerloo. De fietsers vertrekken te 8 ½ u. aan den Liersche steenweg.

FIETSERS.

OP 14 SEPTEMBER : Deelname aan den uitstap naar Beersel-Berg. — Vertrek te 1 ½ ure Neckerspoel.

RIJKEVORSEL.

Begin September bezoek aan het prachtige jachtgoed van Bree op ¾ uur gaans van het dorp gelegen. Alle V.T.B.-ers moeten die wandeling meemaken. Juiste datum wordt bekend gemaakt.

ST. NIKLAAS.

OP 14-15 SEPTEMBER : Reis naar Brugge en de Kust.

Vertrek uit St. Niklaas : 6.05 u. (In Brugge gelegenheid tot Mis-hooren). Bezoek aan Brugge onder leiding van den heer Ach. Daled, conservator van het Museum van Oude Meesters. Rond 5 uur, afvaart per boot naar Zeebrugge. Vandaar per tram naar Knokke. Nachtverblijf in « Noordzee-Hotel ».

OP 15 SEPTEMBER : Uitstappen langs de kust. — Terug in St. Niklaas rond 21.30 uur. Uitgebreid reisplan wordt aan de leden per kaart medegedeeld. — Vermoedelijke prijs per deelnemer fr. 60. — Inschrijvingen uiterlijk tot 5 September bij den plaatselijken afgevaardigde heer Pr. Van Wiele, Hemelaerstraat, 2.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. ST. JANSPLAATS 29 ANTWERPEN — POSTCHEKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 18 **15 September 1924**

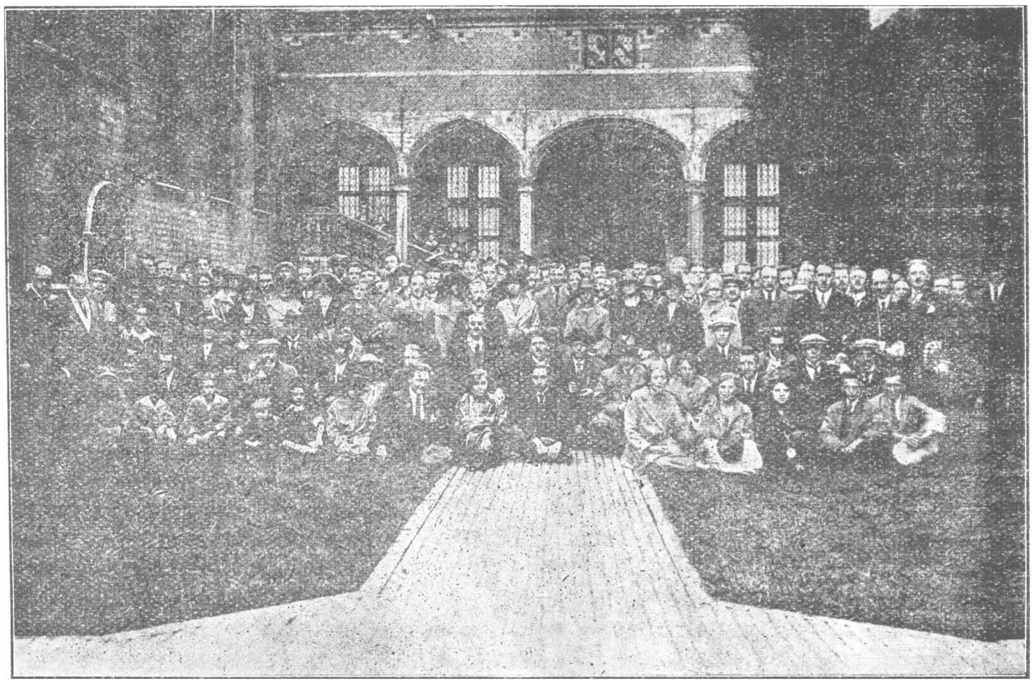

Groep V.T.B.-ers, gekiekt ter gelegenheid van den Toeristendag te Mechelen (zie onder : Bondsleven).

(O. 5.)

Ministère des Finances

Direction générale des Douanes.

2 e Division.

2 e Bureau.

N° 5017

RÉGIMES SPECIAUX

Objet:

Cyclistes

Facilités

VLAAMISCHE TOERISTENBOND.

Paris, le 30 août 1924

Monsieur le Président,

Vous avez demandé que les membres du Vlaamische Toeristenbond soient autorisés à pénétrer temporairement en France avec leurs vélocipèdes sans avoir à consigner les droits d'entrée afférents à ces machines.

J'ai l'honneur de vous faire connaître que M. THEUNIS ayant, par l'intermédiaire de l'Ambassade de Belgique, à Paris, signalé à mon attention la bonne organisation et l'importance de votre Association, j'ai décidé d'admettre le Vlaamische Toeristenbond au nombre des sociétés touristiques agréées par mon Administration.

Vous voudrez bien munir vos adhérents de cartes d'identité qui devront:

1° mentionner indépendamment du millésime de l'année en cours, les nom, prénomé et domicile du titulaire, ainsi que la marque de fabrique, le numéro, le type et le poids de son vélocipède;

2° - être revêtues de la photographie du sociétaire, timbrée du cachet de l'Association;

3° - porter votre signature et celle du titulaire ainsi que le cachet de votre groupement au recto.

Il conviendra que vous m'adressiez, pour être distribués aux bureaux de la frontière 200 exemplaires des dites cartes revêtues de votre signature autographe.

J'ajoute que les vélocipèdes non montés ne portant pas trace d'usage seront exclus du régime de faveur de même que les bicyclettes dont l'identification serait rendue impossible par suite de l'absence de marque de fabrique ou de numéro.

Il est bien entendu, d'ailleurs, que vos sociétaires seront tenus de remplir les formalités prévues par la législation intérieure sur les vélocipèdes.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de ma considération très distinguée.

Le Conseiller d'Etat,
Directeur Général des Douanes,

Par délégation
du Conseiller d'État
Directeur Général
L'Administrateur

[signature]

Monsieur le Président
du Vlaanische Toeristenbond
109 avenue Reine Marie Henriette
BRUXELLES

VERTALING:

Gij hebt gevraagd om de toelating dat de V.T.B.-leden tijdelijk in Frankrijk zouden mogen komen met hun rijwielen, zonder de invoerrechten voor hun machines te moeten deponeeren.

Ik heb de eer u te berichten dat de Heer Theunis door bemiddeling van de Belgische legatie te Parijs ter mijner kennis heeft gebracht de goede organisatie en de belangrijkheid van uw Bond, waarop ik besloten heb de V.T.B. te plaatsen onder het getal toeristische vereenigingen, die door mijn Dienst werden aangenomen.

Gij zult uw leden hebben te voorzien van identiteitskaarten, die

1° vermelden, behalve het jaarcijfer, den naam, voornaam en woonplaats van den houder, benevens het fabrieksmerk, het nummer, het soort en het gewicht van zijn rijwiel ;

2°. voorzien zijn van de foto van het lid, bestempeld met het Bondsstempel ;

3° zoowel uw handteekening als die van den houder dragen, en aan de rechterzijde het stempel van uw Bond.

Het zal noodig zijn dat gij mij 200 van deze kaarten zendt, dragende uw handteekening, ter uitreiking aan de verschillende douane-bureelen aan de grens.

Ik voeg hierbij dat de niet-gemonteerde rijwielen en die niet het karakter van gebruik dragen van deze voorrechten zijn uitgesloten, evenzoo de fietsen waarvan de herkenning door het gemis aan fabrieksmerk of nummer onmogelijk is.

Het is overigens vanzelfsprekend dat uw leden aan de (gewone) formaliteiten der binnenlandsche wetgeving op de rijwielen zullen moeten voldoen.

ZOUTLEEUW

Zoutleeuw is een dier stille, heel stille Vlaamsche kantonplaatsjes, welke feitelijk zonder heel veel meer beteekenis dan een gewoon plattelandsdorp toch heel graag met hunnen ouden stadstitel uitpakken, titel welke samen met de ruime collegiaalkerk en het min of meer monumentale raadhuis aan de buitenwereld herinnert dat de thans onaanzienlijke gemeente ooit betere dagen heeft gekend.

Die betere dagen beleefde Zoutleeuw toen het in de late middeneeuwen een rustpunt was op den grooten handelsweg welke over het Looner- en Gulikerland Brabant en Vlaanderen met het heel belangrijk economisch centrum dat Keulen was verbond.

Door de bebouwde kom spoelt de Geete, een onaanzienlijk riviertje dat gemakkelijk zijn weg vindt door een vlakke breede vallei dicht beplant met populieren en canadaboomen. Vroeger bevond zich vlak bij de stad een meerplas, ettelijke hectaren groot, thans geheel drooggelegd. Ten Zuiden in de buurt van het station rijst de bodem in zachte helling. Hier is wellicht de oorsprong van den plaatsnaam — Leeuw of Kleeuw (lat. clinis) = heuvel — te zoeken.

Mogelijk ontstond de stad aan deze zijde. Daar stond eens de oudste parochiekerk gewijd aan Sint Sulpitius. Deze laatste werd door haar vroegere afhankelijkheid de voormalige Leonarduskapel overvleugeld en verdween ten slotte geheel met de Fransche revolutie.

In 1231 werd de Sint Leonarduskapel tot den rang van parochiekerk verheven. Kort na dien datum zal de bouw van het huidige bedehuis een aanvang hebben genomen vooreerst denkelijk met den tweetorigen westbouw ; een gesloten, en nog eenigzins stug romaansch uitziende bouwwerk, leuk pittoresk dank zij de assymetrie der torenmassa's, ongelijk wat hoogte en bekroning betreft.

De beukruimte liet men voorloopig open ; kort na de westpartij, misschien ook wel tegelijkertijd, verrees het koor, een der eerste proeven van vroeg-gothiek in Brabant, een tamelijke plompe wel eenigzins onbeholpen navolging van de cathedralen uit de Ile de France van over drie kwart eeuw. De binnen-ordonnantie : scheidsbogen op rondzuilen, tribunes en triforium herinnert aan Noyon en Laon. Langs buiten gezien valt de chooromgang met mooie vroeg-gothische vensters en een leuke opene gaanderij — een Romaansche survinal — geweldig mee. De bovenste lichtbeuk erg nuchter opgevat contrasteert hiermee ongunstig. Steunbogen zouden hier veel kunnen goed maken, deze zijn er vroeger ook wel geweest en werden ongelukkiglijk in den loop der laatste eeuw geamoveerd. Transept en beuk zijn XIVe-eeuwsch werk zoowel binnen- en buitenwaarts, heel eenvoudig op het dorre af,opgevat. Uit het einde der middeneeuwen dateeren vooreerst de Sint Leonarduskapel, thans sacristij, in het verlengde van den zuiderkruisbeuk in 1442 opgetrokken volgens de plannen van Matthys de Layens, den beroemden architect van het Leuvensche stadhuis.Het westelijk voorportaal bouwt in 1551 bouwmeester Halemans. In 1507 ontstaan de zijkapellen langs den Noorder-zijbeuk, in 1511 deze aan de Zuid-zijde ; in 1530 wordt op de viering de grillige barokactige dakruiter in mekaar getimmerd. Denkelijk uit dezelfden tijd dateert het gebouwtje tusschen noorderkruisbeuk waaraan de flamboyante geveltoppen erg de aandacht trekken. Een homogeen architectonisch geheel is de Sint Leonarduskerk buitenwaarts althans stellig niet. Ze laat zich veeleer ap precieeren als een schilderachtig complex van tamelijk verscheiden op zich zelf min of meer gelukkige partijen. Kortom, ze is eer pittoresk dan schoon te noemen.

Een heel bijzondere attractie dezer kerk is dat ze een der weinige hier ten lande is waarvan de stoffeering in hoofdzaak praebarok is. De beeldstorm heeft hier niet gewoed en met de Fransche revolutie hadden de kanunniken er geen graten in gevonden den grondwettelijken eed te zweren...

Wel werd hier evenals elders in het begin der XIXe eeuw veel versjachert maar dank zij den tegenstand der bevolking bleef het bij een eerste zending. Wel verdwenen toen de geelkoperen kommuniebank, een koperen luster en jammer genoeg de prachtige luminaris van Sint Lenaartschoor, in 1483, door Renier van Thienen te Brussel gegoten. Een tweede werk uit hetzelfde jaar en van denzelfden meester zou ook worden vervreemd. Doch gelukkiglijk werd de koop verbroken en de monumentale paaschkandelaar van den Brusselschen geelgieter verheft zich thans nog naast het hoogaltaar. 't Is een echt bravoure stuk der laatgothische dinanderie. Van den hoofdstengel, welke als crucifix eindigt maken zich zes takken los waarop kaarsen hangen en nog drie andere waarop Maria, Johannes en Magdalena, in-

teressante produkten XVe eeuwsche Brabantsche beeldhouwschool. Andere goede oud-geel gieterswerken zijn de doopvont en het wijwatervat, dit laatste van 1468.

Aan produkten der laatmiddeneeuwsche houtplastiek is de Sint Leonarduskerk bijzonder rijk. Het Marianum, dit is het dubbele hangende Mariabeeld dat midden een gulden stralenkrans waarrond een rozenkrans met knielende engelen, tronend onder de scheidsboog tusschen viering en beuk werd in 1533 aan de kerk geschonken. De stijl ervan is nog echter sterk XVe eeuwsch ; denkelijk is dit kunstwerk afkomstig uit het Maasland. Onder den oostelijken boog der viering praalt het triomfkruis met de beelden van ons Lieve Vrouw en Sint Jan. Deze werden samen met het mooie crucifix in 1453-1454 vervaardigd door Willem van Goelen. Als alleenstaande beelden wezen verder nog vermeld een mooie XVe eeuwsche beeld tegen de Noord-Westerpilaar van de kruisbeuk, hetwelk door een onoordeelkundige herstelling wel wat van zijn primitieve schoonheid heeft ingeboet en een leuk laatgothisch beeld van Sint Leonardus.

Interessant is de reeks laat-gothische retabels welke haast in ieder der zijkapellen prijken. De meeste beteekenis op kunsthistorisch gebied heeft ontegenzeggelijk het Sint Leonardusaltaar dat prijkt in den zuidelijken transeptaria. Jammer genoeg kwam het in verminkten toestand tot ons. De geschilderde luiken bestaan niet meer en zelfs mist het gebeeldhouwde middenstuk in 1478-79 uitgevoerd door den Brusselschen beeldsnijder Arnold den Schilder zijn oorspronkelijken inhoud. Het stijve beeld van Leonardus dat erin prijkt is ouder dan het retabel en vond hier slechts een onderkomen na diens verminking. In betrekkelijk gaven toestand kwamen echter tot ons de keurig behandelde groepen van het linker en van het rechter zijstuk ; de een betrekking hebbende tot de jeugd, de andere tot het latere leven van den heilige .

De drie geschilderde paneelen, tafereelen uit het leven van Maria Magdalena, welke zich onder dit mooi retabel bevinden hoorden er oorspronkelijk ook niet bij. Ze zijn afkomstig van een ander thans verdwenen altaar uit 1466 ; hun maker schijnt tamelijk sterk den invloed te hebben ondergaan van den Leuvenschen meester Dirk Bouts.

Uit stukken van verschillende afkomst is insgelijks het O. L. Vrouwe altaar samengesteld : geen der twee boven elkaar geplaatste predellas hoort bij het retabel : de zeer mooie onderste zal wel van ongeveer 1400 dagteekenen ; de bovenste van ongeveer het midden der XVe eeuw ; een der beste produkten der Brusselsche ateliers uit het einde derzelfde eeuw is het eigenlijke retabel waarop de zeven smarten van Maria werden voorgesteld ; een XVIe eeuwsch Mariabeeld neemt echter de plaats in van de calvarieberg-scène. De geschilderde luiken bleven bewaard.

Laat-gothische retabels bevinden zich nog in de Sint Erasmuskapel en in de Sint Luciakapel, beide lang niet onverdienstelijke werken der Brabantsche houtplastiek uit dit tijdperk en mogelijk uit het zelfde (Brusselsch) atelier afkomstig ; in het nog in laatgothischen geest is ofschoon dagteekenend van 1575 het Sint altaar opgevat ; de renaissance doet er nochtans sterk haren invloed gelden.Onder kunstopzicht is het evenals ieder in reactionnairen geest opgevat werk veeleer minderwaardig te noemen.

Bezienswaardig is verder het heilig graf, in de Sint Lucia-kapel.Het liggende, gebeeldhouwde rijk van Christus wordt er beschut door een geribden toonhemel waarvan het verticale gedeelte wordt ingenomen door drie paneelen in 1480 geschilderd door Jan Merten en ieder een der heilige vrouwen voorstellend. Buiten dit en de hooger vermelde vleugels of fragmenten van retabels bezit de kerk van Zout-Leeuw nog als interessante schilderstukken : het drieluik op het altaar der Sint Erasmuskapel, een werk van een meester uit het begin der XVIe eeuw dat op het Rozenkransaltaar van romonastische opvatting en een derde drieluik in de zuiderkruisbeuk.

In dit gedeelte der kerk ziet men daarenboven sporen van een muurschildering (einde XVe eeuw voorstellende het laatste oordeel).

Alle bovengenoemde produkten van schilder- of beeldhouwkunst staan echter verre achteruit voor het aanzienlijke en terecht wereldberoemd werk dat de rijpe renaissance aan deze kerk schonk n.l. de hooge tabernakeltoren ; een der meest vooraanstaande gewrochten van den grootmeester onzer Nederlandsche bouw- en sierkunst in het midden der XVIe eeuw : Cornelius de Vriendt. In 1550 viel hem deze opdracht te beurt van wege Martin van Wilre heer van Oplinter, welke kinderloos zijnde o.m. dit Sacramentshuis aan de kerk schonk. De rijzige silhouette van den « toren » doet nog sterk gothisch aan. De door horizontale, klassieke kroonlijsten sterk ge-

markeerde indeeling in negen verdiepingen is heelemaal in den geest van den nieuwen stijl. Renaissance is trouwens het heele architectonisch vormenalfabet zoowel als de ornementiek ; echt romanistisch is ook de rijke plastische versiering : tafereelen uit het oude en nieuwe testament, beelden van heiligen en oud-vaders alsook allegorische voorstellingen van deugden.

Spijts deze overvloedige rijkdom merkt terecht Hedicke op, werkt het geheel toch eenheidsvol, wijl eene strikte, hetzij dan ook een veelvuldige indeeling toch maar zekere hoofdmotieven bij den algemeenen aanblik voor het oog brengt. De groote algemeene rijkdom werkt dan ook als rustige achtergrond voor enkele hoofdaccenten welke de plastiek te beurt vallen.

Een mooi geelkoperen hek — eveneens renaissance omringt den voet van het tabernakel ; in de nabijheid bevindt het grafmonument van Martinus van Wilre, den milden schenker van het kunstgewrocht dat mogelijk het werk is van een leerling van De Vriendt. Uit denzelfden tijd maar in een minder vooruitstrevenden geest opgevat is het grafmonument Spiecken waarvan de opzet nog sterk herinnert aan die van een laat-gothisch retabel.

De kerkschat is betrekkelijk belangrijk : men treft er o.m. een aardig stel oude gewaden, een mooie monstrans van ±1450, een vergulde plaat met voorstelling der heilige drievuldigheid (XVIIe eeuw), een vrededrager (1602).

Wel niet zoo bezienswaardig als de kerk maar toch een heel interessant en tevens oprecht mooi bouwwerk is het raadhuis in 1529 opgetrokken in Brabantsch gothischen stijl en vermoedelijk volgens plannen van den bekenden Mechelschen architekt uit die dagen n.l. Rombout Keldermans. Ofschoon van bescheiden afmetingen heeft de gevel een werkelijk monumentaal karakter dank zij o.m. de risalitvormige opzet en de tamelijke rijke ofschoon niet overladen architectuur.

De pui en het latei van de hoofddeur zijn in een frisschen vroeg-renaissance stijl op. in een frischen vroeg-renaissance stijl opgevat.

Tijdgenoote van het raadhuis is de aanpalende halle een mooi ofschoon sober gebouw in Brabantsche bak- en bergsteenstijl.

Dr. I. Stan Leurs.

Uitstap Zout-Leeuw :: :: en Sint-Truiden

op Zondag 28 September a.s.
Leider : Dr. Ing. Stan Leurs.

Vertrek Antwerpen 8.28 ; Brussel 9.24 ; Gent 8.17 ; Leuven 10.1 ; Tienen (overstappen) 10.49. Aankomst Zout-Leeuw 11,17.

Bezoek aan Zout-Leeuw : het oude stadhuis, de eenig interessante Sint-Leonardus-kerk met haar wereldberoemden tabernakeltoren en haar oude retabels, beelden en dinanderie. Van Zout-Leeuw te voet naar Sint Truiden (6 K.M.).

Bezoek aan Sint Truiden (het stadhuis, de oude Abdij (Seminarie), het Begijnhof, de Sint Martens, Sint Pieter en Sint Gangalfkerk, de hoofdkerk.

Volgens keuze vertrek uit Sint Truiden om 17.54 ; aankomst Tienen 18.35. Vertrek Tienen 19.55 ; aankomst Brussel 20.53, of vertrek Sint Truiden 20.57 ; aankomst Landen 21.16 ; aankomst Brussel 22.55 ; aankomst Antwerpen 0.15 ; Gent 0.31.

Onze afgevaardigden worden dringend verzocht overal deelnemers aan te werven om groepsreizen tegen verminderden prijs te kunnen inrichten.

= Nederlandsche Veerdiensten =

VERBETERING EN AANVULLING.

Ofschoon de titel van ons artikel op blz. 263 (De Toerist nr 17) zoowel in de kopij als in de drukproef luidde : Nederlandsche *Veer*diensten, heeft de zetter op de drukkerij er nog in de gauwigheid, *Vervoer*-diensten van weten te maken

Van deze gelegenheid kunnen wij tevens nog gebruik maken voor eene aanvulling, van belang voor automobilisten, die de grens passeeren.

In de Nederlandsche grensstreken patrouilleeren Nederlandsche douane-ambtenaren, ***die niet in uniform gekleed zijn.*** (Men heeft deze maatregel genomen omdat het telkens voorkwam dat automobiel-bestuurders zich door een extra-onverwachte versnelling aan controle trachtten te ontsnappen). Deze ambtenaren zwaaiën, wanneer zij een naderenden auto willen controleeren, met een vlag in de Nederlandsche kleuren (rood, wit, blauw). In de witte baan staat het woord .: *Douane.*

Bestuurders van automobielen worden in hun eigen belang aangeraden op dit sein oogenblikkelijk te stoppen. De douane-ambtenaren hebben het recht van hun revolvers gebruik te maken — en het is reeds in feite voorgekomen — indien automobilisten probeeren te ontkomen.

de D.

† GERARD KUYLAERTS

Ondervoorzitter van het Alg. Bestuur.

De Vlaamsche Toeristenbond mocht sedert zijn stichting bijna onafgebroken spreken van aanwinst. Kan het anders nu binnen zoo korten tijd duizenden nieuwe leden en, ja honderden ernstige, flinke werkers tot ons kwamen en zeiden « Voor den bloei van den Vlaamschen Toeristenbond willen wij doen wat we vermogen » ? Zoo goed ging het, dat wij slechts zeer zelden meenden er ons van te moeten overtuigen, dat voor de stralende zon ook wel eens sombere wolken drijven.

De Heer *Gerard Kuylaerts* is verscheiden. Die flinke jonge man ; die werkzame jonge man ; die schrandere jonge man, rank van lichaam, zacht van hart, diep van geest ; de Heer *Gerard Kuylaerts* is gestorven.

De Heer *Gerard Kuylaerts* was, buiten de bijzondere personaliteit die hij, door zijn ernstige persoonlijke bezigheden geworden was, de Ondervoorzitter van het Alg. Bestuur van den V.T.B. Was hij dit geworden omdat er nu eenmaal een ondervoorzitter noodig is, omdat de keus tenslotte toch op iemand vallen moest ? Neen ! Hij die het hevigst hekel had aan schijnsituaties was de Heer Kuylaerts zelve.

Toen verleden Woensdag 3 dezer de Heer Jos. Joos, leider van de Commissie voor Toerisme den Heer *Gerard Kuylaerts*, in naam van het A. B., de laatste afscheidswoorden toesprak mocht hij, o.m., terecht zeggen: «Gerard Kuylaerts, de man die, met zijn grondige » kennis van den Scheldestroom,in ons » midden zoo broodnoodig als nuttig » werk zou kunnen leveren als water- » technicus. Uw scherpe persoonlijk- » heid, uw schrandere geest en uw kalme » beredeneering dwongen aanstonds de » sympathie af van alle leden van het » Bestuur. Van af het eerste oogenblik » hebt gij u ijverig aan den arbeid ge- » zet om voor den V.T.B. te doen wat » gij er voor doen kondet. Wij leerden » aldra in u den buitengewonen orga- » nisator kennen. Wij herinneren ons » nog die heuglijke algemeene vergade- » ring waarop gij, ons nieuwste be- » stuurslid, ons verrastet met een ideaal » organisatieplan, dat de bewondering » en de goedkeuring van al de aanwe- » zenden afdwong, omdat het getuigde » van scherp doorzicht en helderen kijk » in de werkelijkheid. Binnen korten » tijd hebben wij veel, zeer veel aan u » te danken gehad...... »

De Heer Kuylaerts is verscheiden. De Heer Kuylaerts leed verre van een ijdel bestaan, was de belichaming van actie en werklust, was zachtzinnig,braaf, goed..... Met gauw verwelkende bloemen hebben wij hem, waar hij thans rust, blijvende vriendschap en oprechten dank willen betuigen.

V. T. B.

Iets over Zuid-Amerika

NAAR PATAGONIE.

Eens in Buenos-Aires terug, wilde ik nog meer zien, en besloot tot een tocht naar 't wilde Patagonië.

Weer was ik voor een achttal dagen op zee... en weer had de zeeziekte mij te pakken. Daar de reis van Buenos-Aires naar Patagonië en het Vuurland evenwel op tamelijk kalmen oceaan geschiedt, was ik niet genoodzaakt me over boord te leunen...

Na een paar dagen liepen we de haven Madrynes binnen, waar ik het schip even verliet om een tochtje te doen. Porto Madrynes is een zeer lief, niet groot badplaatsje met prachtige duinen, die bewondering overwaard zijn.

Rond het plaatsje zijn mooie bosschen die tot een aangename wandeling uitnoodigen. Daar wordt veel jacht gemaakt op « Martinetten ». Dit zijn vogels welke zeer veel gelijkenis met de patrijzen vertoonen en ook uitmuntend om te eten zijn. Ze loopen er in kleine groepjes door het struikgewas.

Ik ontmoette wat verder een heele kudde paarden, welke uren en uren van de hoeve, waar ze toe behooren, verwijderd in het wild rondloopen. Geheel aan zichzelf overgelaten komen zulke kudden soms in maanden niet naar hun boerderij terug. Daarom wordt een dergelijke groep begeleid door een « marraine ». Dit is een paard hetwelk een bel aan den hals draagt, die bij elke beweging aan het luiden gaat. Op dat geluid voortgaande volgt heel de kudde die « marraine », en al de dieren blijven samen. Wanneer de eigenaar verlangt zijn dieren weer naar de hoeve te brengen, zoekt hij ze op en leidt slechts de « marraine » ; de andere volgen.

Nu was 't weldra tijd me opnieuw aan boord te begeven, en de zeetocht ging weer voort tot Comodoro Rivadavia. Dat wat we gewoon zijn schoon te noemen bezit deze stad niet, alhoewel ze om haar nijverheid en bedrijvigheid zeer belangwekkend is.

In 1904 of 1905 werd daar inderdaad petroleum ontdekt. Men zocht naar water, daar het klimaat er verbazend droog is, en het vocht dat men ontdekte was petroleum.

Daar ik van boring en ophaling mocht getuige zijn, is het mij aangenaam er een en ander over te vertellen. Door middel van een groote boor dringt men in de aarde tot een diepte die op sommige plaatsen wel 700 meter bereikt. Nu en dan wordt die boor opgehaald, en de bovengebrachte aarde wordt door een scheikundige ontleed, ten einde eventueele sporen van petroleum te ontdekken. Telkens als vastgesteld is, dat de gezochte vloeistof nog niet bereikt is, wordt verder geboord, totdat een geur de nabijheid van het brandvocht aanduidt. Dan wordt de boor opgehaald en met een bijzonder zwaren hamer wordt in de diepte de laatste aardelaag gebroken.

Dan spuit een zwart gas met geweld omhoog, het wordt echter in hooge daartoe bestemde torens opgevangen en naar ketels geleid, waar het voor verlichtingsdoeleinden verzameld blijft. Zoodra alle spoor van gas verdwenen is gaat een zuiger in den grond, en de petroleum komt naar boven. Die werking duurt zeer lang, aangezien er bij elke pompbeweging slechts drie tot vijf liter kunnen worden boven gebracht. Een ketel vangt de brandstof uit

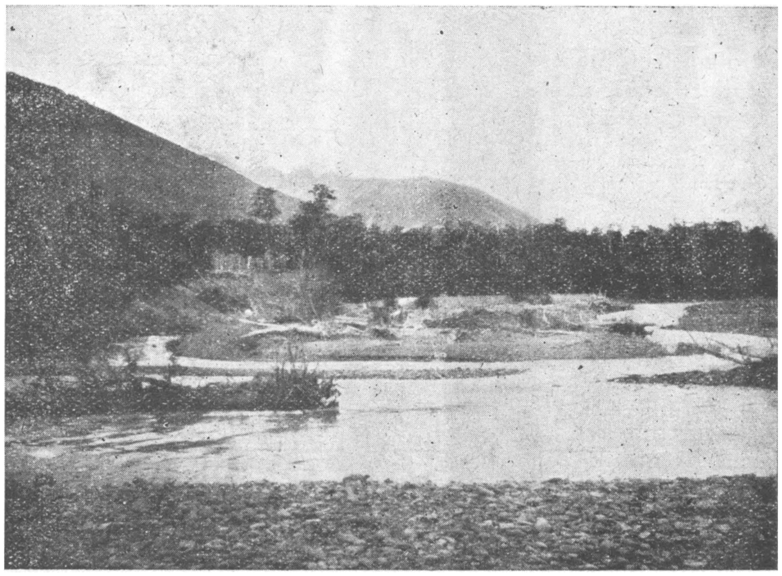

Patagonië. Lago Argentino.

den zuiger op, waarna ze naar de buisleiding geleid wordt. Dit is een gecimenteerd kanaal dat verscheidene duizenden hectoliters bevatten kan. Het uiteinde ervan is voorzien van een kraan met een doorsnede van 1 tot 1.50 m. De schepen welke om een lading komen worden aldus op een minimum van tijd gevuld.

Wanneer het gebeurt, dat er na enkele dagen geen petroleum meer bovengehaald wordt gaat men wat verder opnieuw aan 't boren.

Zooals 't wel te begrijpen is, heerscht er in Comodoro een streng toezicht om te beletten dat er gerookt wordt.

Niet ver van dit petroleumland ligt de haven Deseado, omringd van hooge bergen : nog wat verder is het San Julian, een plaatsje zonder belang, maar waar men reeds iets van de wolstreek die Patagonië is, kan ontwaren.

De volgende haven Santa Cruz waar ik afstapte getuigt ten volle dat men in 't land van de schapen is aangekomen.

Na mijn bagage in een hotel bezorgd te hebben, vind ik een tochtje bij valavond, zeer aangenaam. Ik begon met een bezoek aan de vele eilanden, die men mij had aangewezen, en waar duizenden zeehonden, te zien waren. Sommigen hadden tot twee meter lengte. Dit is de eenige merkwaardigheid van Santa Cruz.

De Patagonische temperatuur ontnam me allen lust om langer te blijven. Alhoewel volop zomer, heerschte dien avond een hevige koude.

Maar van den winter in Patagonië kan men zich haast geen denkbeeld vormen. Een feit, dat nochtans iets doet vermoeden, is het volgende : Een chauffeur liet uit voorzorg het water van zijn auto 's avonds wegloopen. 's Morgens liet hij eerst de motor goed doordraaien zonder water. Nadat dus de verwarming verzekerd was, goot hij warm water in den radiator... doch na twintig meter gereden te hebben, was dit al bevroren.

Na een nacht in Santa Cruz te hebben verbleven ving mijn tocht aan naar de Estancia Anita, eene hoeve waar ik mij voorstelde een maand te blijven. Een ganschen dag reed ik per auto door 't gebergte, soms 100 km. zonder dat er ergens woning of levend wezen te zien was. Een panne zou in zulke voorwaarden alles behalve benijdenswaardig zijn... De 300 km. verre reis gaf als verstrooiing slechts overgroote kudden schapen, waaronder soms groepen struisvogels gemengd waren. Tusschen het struikgewas lagen vele, zeer vele geraamten van dieren ; zonder overdrijven mag ik zeggen dat er om de 10 meter telkens te vinden waren

Maar eindelijk is het doel der reis bereikt ! En dan, wat voor een prachtig en indrukwekkend schouwspel daar beneden

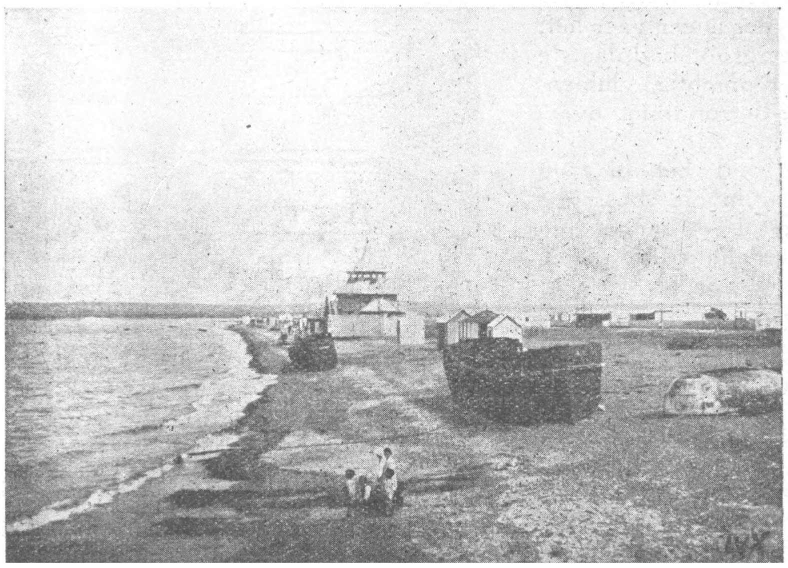

Patagonië — Porto Madrynes.

plots de Lago Argentino te zien liggen ! Ik stond in bewondering en kon mijn oogen maar niet afwenden van al het schoone dat de natuur daar verzameld heeft. Reusachtige ijsbergen verheffen zich trotsch boven den gladden waterspiegel. Nu en dan komt een losgeraakte ijsklomp op de Lago Argentino drijven en smelten... Het water is daardoor zeer koud, en aan baden is er dan ook niet te denken. Zonder achterdocht kan men in die streek aan alle rivieren zijn dorst lesschen ; het water is overal gezond, want de koude belet de ontwikkeling van microben.

Bij mijn eerste ontwaken op de Estancia Anita, vond ik de natuur gansch veranderd. De uitgestrekte weiden, pampas geheeten, lagen onder een sneeuwkleed bedolven. Alhoewel het zomer was had het in den nacht

fel gesneeuwd. De brandende stralen der zon deden echter dra hun werk, en het levende groen kwam te voorschijn... maar op de hooge omliggende bergen bleef de sneeuw gedurende drie tot vier dagen liggen. Sommige zeer hooge bergtoppen behouden trouwens gedurende het gansche zomerseizoen hun besneeuwde toppen.

Ik beklom een der lagere bergen, waarvoor ik drie volle uren noodig had. Van op den top echter kon ik een grootsch natuurtafereel bewonderen. Eindelooze pampas strekken zich tot aan den gezichteinder uit.

Hier en daar stroomt een rivier als een zilveren lint door het land. Een dezer, welke de rio Sentinelle genoemd wordt, leidt het oog naar de reusachtige, haast ondoordringbare amazonenwouden.

De pampas zijn, in weerwil van hun kaalheid, rijk aan dieren. Wat de vogelen betreft, zijn er, behalve vele soorten die men in Europa ook aantreft, struisvogels en condors. De condor is door de macht van zijn grooten bek en klauwen en door het vliegvermogen van zijn vleugelen de koning in het rijk der vogelen.

Minder gevaarlijk zijn de avestruzen, dat zijn de struisvogels, waarvan duizenden en duizenden de pampas bewonen. Hun nesten zijn gemakkelijk te ontdekken. Ze tellen soms 20 tot 30 eieren, die ongeveer tienmaal de grootte van een kippenei hebben en heel lekker en voedzaam zijn. Het gevederte van de avestruzen is zeer mooi, en hun rug biedt een lekker stuk vleesch.

De struisvogels leven van de zaden der kruiden en er wordt verteld dat ze als dessert kleine steentjes nuttigen, om de spijsvertering te vergemakkelijken. Toen ik op jacht een struisvogel gedood had, heb ik me van de zaak willen overtuigen, en zelf de maag van het dier onderzocht. Daarin bevonden zich inderdaad een menigte steentjes en kleine keien. Of die nu bewust door het dier, of toevalligerwijze bij het nuttigen van ander voedsel ingenomen werden, kan ik evenwel niet uitmaken.

Onder de viervoetige dieren der pampas is de guanacos nogal rijk vertegenwoordigd. Dit dier is zoo groot als een jong paard en wordt vooral gezocht voor zijn pels. Het houdt zich meest in de nabijheid van de rustig razende schapen op, en nadert iemand, dan zetten zij het op een drafje, want zij zijn zeer menschenschuw. Ook wolven vindt men nog, evenwel in kleiner getal. Ofschoon niet zeer gevaarlijk verscheuren zij onverbiddelijk de schapen, welke zich te ver van de kudde zouden hebben afgezonderd.

Een veel gevaarlijker viervoeter is de leeuw, want de koning der dieren is ook bewoner der pampas. Het past dus steeds goed gewapend op wandeling te gaan. Nochtans is het getal merkelijk verminderd en ontmoet men zeer zelden een dier gevaarlijke dieren.

Maurice Van Caeneghem.

Reis Noord-Frankrijk en Fransch-Vlaanderen

Op Zondag 21 September

Vertrek uit Gent (Zuid) 6.23 ; uit Kortrijk 7.32 ; aankomst Rijssel 9.02. — Vertrek uit Brussel 6 40 ; aankomst Rijssel 9.36 Samentreffen 9.40 vóór het Station Rijssel.

Bezoek aan Rijssel : de oude Beurs, de Sint Maurits, Madeleine- en St. Catherina-kerken, het Museum (het rijkste van Frankrijk na de Louvre), de nieuwe Beurs, de Schouwburg. Vertrek uit Rijssel om 18.04 naar Kassel, alwaar aankomst om 19.53. Logies te Kassel.

Maandag 22 September : Bezoek aan de schilderachtige (Nederlandsch sprekende !) stad Kassel. Prachtig uitzicht van op den Kasselberg. Om 9 ure rondrit per auto-car door Fransch-Vlaanderen en Artesië. Bezoek aan het mooie St. Omaars met zijn schitterende Katedraal en zijn Museum en zijn Sint Beutens-abdij ; aan Aire-op-de-Leie met zijn raadhuis en zijn ruime collegiaalkerk, aan het nog Vlaamsch gebleven Hazebroek met zijn slanke kerktoren en zijn Augustijnerklooster.

Vertrek (per trein) uit Hazebroek om 20.17 u. ; aankomst Brussel 23.32 u. ; om 19.45 aankomst Roeselare 21.33.

Aan liefhebbers van oude kunst wordt deze reis warm aanbevolen.

Leider Dr. Ing. Stan Leurs.

Verleden week kwam het Secretariaat bij de inschrijving der nieuwe leden er één te kort
't Was juist die van U, dien gij hadt KUNNEN aanwerven ; maar gij hebt toen de gelegenheid ongebruikt laten voorbijgaan !

Een Vlaamsche Toeristentype

Onder de Vlamingen, die, gelukkig, veelbegaafd zijn, treft men allerhande belangwekkende lieden aan.

Dezer dagen ben ik bij toeval — het toeval is de trouwe dienaar der navorschers — in aanraking gekomen met een overtuigden, onvermoeibaren, avontuurlijken Vlaamschen toerist, lid van onzen bond.

Heet hem Lavarède, gelijk Paul d'Ivoy ; Philéas Fogg, gelijk Jules Verne ; Uilenspiegel, gelijk Charles Decoster, — de naam doet er niets toe, want hij heeft in zich iets van al die globe-trotters vereenigd, alhoewel de registers van den Burgerlijken Stand van St. Pieters-Jette hem, eenvoudig en prozaïsch, Frans De Decker noemen. Hij werd geboren te Bornhem, alwaar de schoolmeester hem, nog geen 10 jaar oud toen, de kleine Mercator noemde. Later is hij bediende geworden. Zijn bureeloverste, dien ik raadpleegde over een reisontwerp naar Zürich, gaf mij den wenk me tot onzen held te richten.

— De Decker komt zooeven uit Zwitserland terug en is van zins weldra opnieuw heen te gaan. Steeds loopt hij met reisplannen in het hoofd. Hij is op de hoogte van de allernieuwste bepalingen nopens passen, verkeerswegen, hotels, prijzen, bezienswaardigheden, verblijfsvoorwaarden, steden en landschappen...

— Gij spreekt van hem als van iemand die niets anders te doen heeft dan het levente deelen tusschen de Noordzee en de Azurenkust en die zich verplaatst naar lust, gril, smaak of behoefte ? Het is me alsof wij over een trekvogel spraken !

— Eerst was ik van plan nog veel meer over hem te vertellen. Maar beter ... naar hem zelf te luisteren ...

———:———

Daarop ben ik naar De Decker gegaan en nu zult ge vernemen uit welk bijzonder hout onze vriend De Decker is.

Stel u voor : een man, klein van gestalte ; rond de zestig ; gezond gelijk de berglucht ; met op de wangen de kleur der wegen, die hij zoo vaak betrad ; in de blikken een glimp van zonnige vreugde ; door-en-door natuurliefhebber ; onboetvaardig voetganger ; gehuwd met een Walin, even reislustig als hij...

De Decker is nochtans een overtuigd Vlaming. Betrekkelijke fransch-onkundigheid bij hem bracht mij er toe hem te vragen :

— Maar hoe hebt ge dan overal kunnen reizen ?

— Zeer gemakkelijk. Met mijn Vlaamsch alleen. Ja, mijnheer, overal ben ik goed terecht gekomen. Nu moet ik bekennen, dat ik niet alleen de tong gebruik, maar tevens de vingers. Verstaat iemand mijn woorden niet, dan haal ik er de mimiek bij. Gebarentaal is universeel bevattelijk. En dan, de volksmenschen zijn overal van eenzelfde soort, zoowel te Rome als in Tunis, ze vragen niet liever dan den behoeftigen naaste te helpen. Moge hun nationaliteit al grenzen kennen, hun hart niet.

Als een reisduif keert hij geregeld naar huis. Over en weer maar, want rusteloos bijna vindt men hem op weg, op spoor, op schip... op zwier. Hij houdt van kamping, van Bohemersleven. Daarom is hij ook voorzien van een tent. Bieden de hotels hem geen nachtverblijf meer, hij blijft daarom niet dakloos. Hij plant zijn woning onder den blooten hemel : in de bosschen, op de bergen zoowel als bij de zee, op « goed valle het uit ». Zonder kommer noch zorg geeft hij zich aan de rust over en ligt derhalve soms onder den rijken glans van sterbezaaide hemelen, in de pracht der natuur gebakerd. Onder besterde hemelen, koningsrust dus !

Onze held draagt een niet alledaagsche kleedij : regenjas met kap, alpenstok met ijzer beslagen, benagelde schoenen, gummiboord met kakihemd. Als het lijfgoed dient gewasschen te worden, te midden van ... weinig urbane streek, dan wendt hij zich tot het eerste 't beste stroomend water, hetwelk zich over de kale knikkers zingend voortspoedt, spant een koord tusschen twee boomen en rust terwijl de zon de rest doet...

Onlangs werd hij bij Turnhout ontmoet door eenige onzer vrienden aldaar voor een turnfeest vereenigd.

— Ziedaar, een Tsjecho-Slowaaksch turner beweerden sommige gapers op de straat.

Een oordeel van hem is, dat gevaar ook een aantrekkelijken, ja vermakelijken kant heeft. Zes maanden geleden beklom hij door zijn vrouw vergezeld beiden met pak en zak beladen den St. Bernardusberg. De sneeuw reikte hen tot aan de schouders. Wie weet of ze in deze witte wildernis niet zouden verdwaald zijn, indien de lieve honden van het klooster, waar ze naderhand overnachtten, hen niet bijgestaan hadden.

Nooit is een kopje koffie lekkerder dan wanneer zij het op hun spiritusvuurtje bereid hebben. Reizen en trekken is hun lang leven. Hadden ze vermogen, ze keerden

nooit naar huis weer. (Ik ook niet ! En gij, beste lezer ?) Maar noch zij, noch gij, noch ik zijn onafhankelijk in ekonomisch opzicht. Het leven heeft ons derwijze gegrepen, dat wij de natuur slechts onze snipperuurtjes vermogen te geven. Het reuzendeel van onzen tijd gaat noodgedwongen naar het materialistisch Monster, en wat ons overblijft zoo van harte aan het heerlijke Vrije gegund. Het zou juist omgekeerd moeten wezen...

Nog even moeten wij terug naar ons kranig tweetal, naar onze gelukkige echtgenooten. Zulke liefhebbers van den voetgang vindt men niet vaak meer. Hun leus is : « Voetganger geboren — Voetganger sterven ! ». En inderdaad, onlangs keerden ze van een lange reis in Frankrijk terug. Vermoeid waren ze, ze waren wat wij zouden noemen, « doodop ». Maar, van de Zuidstatie te Brussel ging het te voet (altijd te voet), naar hun woning bij het Park der Basiliek. De menschen van onzen tijd versmaden al te zeer het vervoermiddel dat hen zoolang en zoo trouw ten dienste heeft gestaan : de beenen.

Aanstaanden Zomer trekken onze twee helden naar IJsland ! Wie gaat er meê ? Onkosten : vijf stuivers.

Dr. FELIX BERTYN

— ORGANISATIEFONDS. —

EERELIJST III.

Overdracht lijst II : fr. 2887.30

59 Mejuffr. Burlet. Coquilhatstr., 51 Antw. 25.00
60 dhr. Arthur Van Genegen, boekbinder, Abdijstraat 199, Antwerpen 25.00
61 dhr. Dr. Cresens, geneesh., Korenmarkt Diest 50.00
62 Mejuffr. Jeanne Cresens, Diest 30.00
63 dhr. Frans Eeckels, Kweekerijstr., 42, Borgerhout 25.00
64 dhr. Edward De Vries, Osijstraat 34, Antw. 25.00
65 dhr. Louis Roosen, Bredabaan, Merxem 25.00
66 dhr. Fr. Van Dooren, K. de Raedemaekerstr., Wemmel 25.00
67 dhr. Frans Neyes, Antwerpen 25.00
68 dhr. Frans A. Luyten, Antwerpen 25.00
69 dhr. A. Segers, Indiënstraat, 13, Antwerpen 25.00
70 dhr. Franz M .J. Impe, St-Janstr., 27, Tielt 25.00
71 dhr. T. H. Jupp, afgevaardigde voor Londen van den V.T.B., 11, Connaught Road, Londen E. 17. 25.00
72 dhr. Maurits Reinhard, Van den Boogaerdestr., 7, Molenbeek-Brussel 50.00
73 dhr. Louis Mellaerts, Grasmarkt,72,Brussel 100.00
74 dhr. Isidoor Cresens, studieprefekt, Diest 50.00
75 dhr. Dr Peremans, Geneesheer, 116, Belgiëlei, Antwerpen 25.00
76 dhr. Vermeulen, 20 Van Eycklei, Antw. 25.00
77 dhr. Heidebroeck, 5, Gratiekapelstr., Antw. 25.00
78 dhr. Mr. Cursters, advokaat, 25, Gerardstr., Antwerpen 25.00
79 dhr. Leo Bouchery, 22, Hopland, Antwerpen 25.00
80 dhr. Alois Cleiren, 17, Groenstr., Borgerh. 25.00
81 dhr. Dr Michielsen, geneesheer, Kloosterstr., Antwerpen 50.00
82 dhr. Groote, Oever 17, Antwerpen 25.00
83 Mejuffrouw Emma Meeus, Clemenceaulaan, 95, Brussel (Kuregem) 50.00

Samen fr. 3717.30

BOEKBESPREKING

Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges.

De uitgave van de onderscheidene afleveringen van dit groote werk wordt normaal voortgezet ; de vijfde aflevering is zooeven verschenen. De vier en zestig bladzijden waaruit ze bestaat is rijk van afbeeldingen voorzien ; de monografiën der gemeenten loopen over Daverdisse tot Erneuville. In het bijzonder zijn te vernemen Diegem, Diest, Durbuy, Ecausinnes, Eekloo, Elewijt en het kasteel van Rubens, enz... De tekst omtrent Dinant verdient een bijzondere aandacht. De aflevering is bij elken boekhandelaar te verkrijgen voor fr. 6.50 en eveneens bij den uitgever zelf : A. Bieleveld, 66, Warmoesberg te Brussel.

* * *

Le Guide du Touriste en Belgique, door Oscar Henry.

Dit is een nieuwe uitgave dewelke voor het Franschsprekend gedeelte van ons land wel van nut kan zijn en vooral nog voor de Franschsprekende Brusselaars. Want het reuzenaandeel voor wat stedenbeschrijving betreft komt aan Brussel toe en dit is het grootste verwijt dat wij de Editions Générales, 25, Rue des Tirailleurs, Brussel, kunnen maken. Het boek is voorzien van verschillende tot nog toe onuitgegeven teekeningen van Emile Lecomte. Buiten het vorenaangehaalde euvel (Brussel krijgt 50 bladzijden, Antwerpen 4, Brugge 4, Gent 4, Luik 4 b.v.b.) zit deze gids goed ineen. Hij bevat niet alleen degelijke beschrijving van een en ander in ons land, maar tevens goede wenken en aanduidingen van practischen aard. Achter in het boek, hetwelk in het geheel 208 bladzijden beslaat, vinden we een « Carte Pratique du Guide du Touriste , schaal 1/100.000. — Prijs : fr. 7.—.

Karl Baedeker's « Paris et ses Environs ». — Wij ontvingen zooeven de 19e uitgave (1924) van deze eerste onder de gidsen. Alleen het in de hand nemen van Baedeker's gidsen is een genot, en dan het raadplegen ! Maar het is voorwaar niet noodig meer lof te spreken over deze standaarduitgaven. Slechts dit willen wij nog aanhalen : deze uitgave van « Paris » is op bijzonder goed papier bezorgd. Ze bevat, benevens 16 kaarten, 41 plannen, een doelmatige inhoudstafel en praktische wenken, een bijzonder nauwkeurige historische inleiding van nagenoeg 20 bladzijden kompacte tekst, 482 bladzijden algemeene inhoud en een bijvoegsel over 64 bladzijden andermaal gegevens van zeer practischen aard. De prijs is gesteld op fr. 35.— (Belg. fr.). Dat moge veel schijnen maar, in werkelijkheid is het dat niet. Als we naar Parijs gaan moeten we ons tenminste aan de hand van een degelijke gids flink voorbereiden en dan mogen we ook niet op fr. 10 — minder of meer zien. Rechtstreeksche bestellingen bij Baedeker komen terecht mits volgend adres : Karl Baedeker, Leipzig (Duitschland).

* * *

« DE KEMPEN » 2de vermeerderde uitgave. Uitgave « De Sikkel » met samenwerking van den Vlaamschen Toeristenbond.

Dit boek, wellicht het degelijkste van den laatsten tijd, brengt ons een nagenoeg volledig overzicht van de Kempen die ons op alle gebied wel uitermate interessant blijkt te zijn. Over de eigen streek bleven wij reeds te lang onkundig en het is gelukkig dat eindelijk de zoo veel besproken Kempen in haar groote verscheidenheid ontsluierd wordt.

Het was vanwege den uitgever een goede gedachte de inleiding op te dragen aan iemand die deze landstreek sinds jaren liefhad, begreep en beschreef als weinigen, Georges Eeckhoud. Deze geeft ons de opsomming over de schrijvers en kunstenaars, die in hun werken het gelaat van dit land en de ziel van zijn volk hebben weerspiegeld. Het is een bevattelijke bespreking over de uitgebreide litteratuur die een talrijke pleiade schrijvers ons bezorgde te beginnen van de meesters Snieders en Conscience. Aan de Fransche schrijvers hebben wij één toe te voegen, die wellicht vergeten werd: Louis Wilmet, de schilder-dichter, die te Brecht de zóó innig-doorvoelde boeken schreef : « La Bruyère en fleurs » en « La Bruyère en feu » ! — Wij komen tot de overtuiging dat misschien geen ander deel des lands meer bezongen werd of meer bezield heeft dan de Kempen, De allerbesten kwamen er droomen en arbeiden, laat ons denken aan Smit, Heymans, Van Leemputten, Verstraete, Baksteen enz.

Na Eeckhoud, komt D. Grietens aan de beurt met haast critische beschouwing over het werk der levenden : de letterkundige arbeid der laatste jaren. Als trouw Kempenzoon kon hij zijn verhandeling niet sluiten zonder een weeklacht om het koortsige industrialisme, dat onvermijdelijk het laatste wat ons in deze eeuw aan schoonheid overbleef, vernietigen zal. In Limburg midden de stervende pracht der heidelanden rijzen de reuzige schoorsteenen alom, en het schitterend gewaad der Kempen wordt geslachtofferd om den rijkdom der ondergrondsche delfstoffen.

Het is de moeite het midden waar wij leven met poëzie te omkleeden. Maar eerst nog hoeven we de elementairste aardrijkskunde ervan te kennen zooals de E. H. Van Olmen dat begrijpt. Hij geeft ons klaar en duidelijk het wezen der oudste vormingen in de geologische tijdvakken. Wij staren verleden eeuwen terug en fantastisch rijst voor onze verbeelding het uitzicht van de vóórhistorische tijd, wiens opgedolven fossielen van een verdwenen planten- en dierenwereld ons overal de getuigenis brengt.

Niet minder aangenaam is de studie van de physische aardrijkskunde der Kempen. Achteloos hebben we verzuimd ons het waarom te verklaren van het verband tusschen klimaat, waterregiem, flora en fauna. Een harmonieerend geheel is het wezen der Kempen. De natuur leeft er een eigen mysterieuse leven. — Lezen wij over de wonderbare vorming der duinen, het

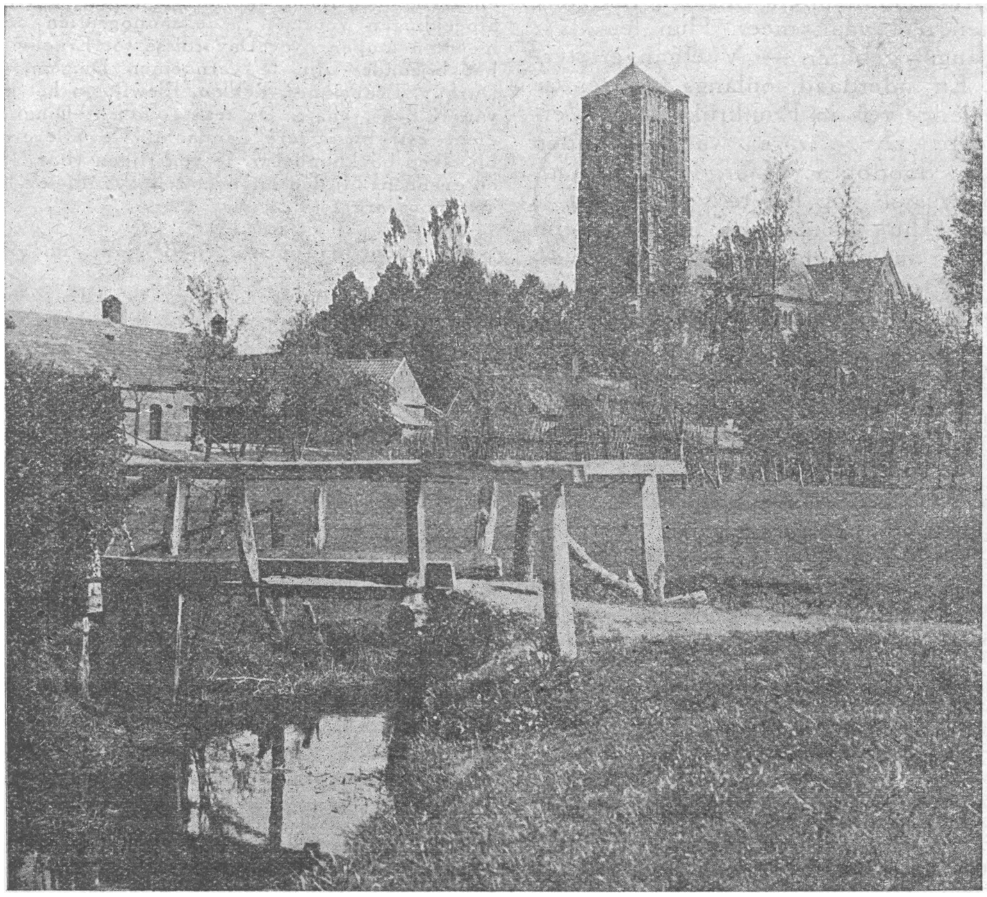

Proeve van illustratie uit « DE KEMPEN ».

vlijtig bedrijf der kruipwilgen, de struktuur van de insektetende zonnedauw, het op jacht beluste wezen van het blaasjeskruid.

De karakteristiek der Kempen volledigt zich bovendien door een geheel eigen fauna van vogels, insekten, slangen, enz., De notas zijn zeer boeiend. Echter wilde ik nog toevoegen dat wel één en ander werd weggelaten en ik noem bij de lijst : de regenwulp, eigen aan onze heide : de adder, giftige slang die veel voorkwam in de beemden van Brecht en langzaam verdwijnt naarmate de fazanten zich vermenigvuldigen; de eekhoorn; de bunzing, het pelsdier dat gemeen is in onze dorpen en waaromtrent een zeer eigenaardige folklore te vinden is. Terloops nog gezegd dat het menig hadde verheugd iets te vernemen over de valkenjacht van Raevels ! Mits enkele toevoegingen kan men dit heerlijk boek het ware standaardwerk van « De Kempen » noemen.

Allerdegelijkst is hoofdstuk 4 van de economische aardrijkskunde, Ing. Rochus Francken behandelt het economisch toekomstbeeld van het Kempisch Kolenbekken.

Beperkte plaatsruimte belet mij te beschikken over een volledig relaas. Hoe graag wilde ik langer stilblijven bij menig gedocumenteerd hoofdstuk. De indeeling is steeds klaar en methodisch. Zelfs werden de Kempische dialecten niet vergeten, evenmin de politieke en économische geschiedenis der Kempen. — E. H. Erens geeft de geschiedenis der abdijen, die voor de ontwikkeling der Kempen ten allen tijde van zoo overwegend belang waren.

Dr. Stan Leurs sluit de monographie met een uitgebreid hoofdstuk van de Kerkelijke en Burgerlijke bouwkunst, beeldhouwkunst, renaissance, barok en moderne kunst.

Als geïllustreerde bijlage hebben wij 73 platen, die den tekst en de verwijzingen tastbaar verduidelijken.

Ten slotte mogen wij met verheuging vaststellen dat eindelijk in Vlaanderen het initiatief gevonden werd om met eigen krachten de kennis onzer heimat te bevorderen. Vooralsnog moesten wij te rade gaan bij vreemde (vooral Duitsche) of bij verspreide fragmentarische verhandelingen.

Thans hebben wij de monografie,, die wezenlijk ieder voldoening geeft. Als dusdanig moet zij niet onderdoen voor de beste buitenlandsche uitgaven van dezen aard, om maar te vermelden de monographiën van Velhagen en Klasing.

Het is eene eer voor de Kempen dat zulk een boek over de heimat kon geschreven worden...... maar het ware inderdaad een schande dit prachtboek voorbij te zien of de lezing ervan langer te verzuimen !

Edg. ERNALSTEEN.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Te beginnen met 1 Oktober aanstaande zullen de bureelen van het SECRETARIAAT OVERGEBRACHT zijn naar de ☛ DAMBRUGGESTRAAT 116 Antwerpen. — Dus alle stukken hierheen te zenden, te beginnen met 5 Oktober.

II. — *GOED NIEUWS. — FRANSCHE GRENS.* — Wij kunnen onze duizenden leden in het algemeen en onze leden van bij de Fransche grens in het bijzonder met groot genoegen mededeelen, dat zij op vertoon hunner lidkaart van den V.T.B., binnen een achttal dagen, de Fransche grens zullen mogen overschrijden, met fiets of motorrijwiel(motorrijwiel met zijspanwagen wordt beschouwd als auto).We zeggen «over een achttal dagen» omdat we nog een paar formaliteiten te vervullen hebben, iets waar we niet mee zullen talmen! In ditzelfde nummer zullen wij waarschijnlijk de hierop betrekking hebbende officieele missive in facsimile kunnen plaatsen.

Ledenaangroei. — Van 15 Oogst tot 1 September traden 240 nieuwe leden toe. Het totaal aantal leden bedraagt thans (5 September 1924) 15.021.

Lid nr 15000 kwam in ! Het is de Heer Ridder K. Dessain, Burgemeester der stad Mechelen.

Organisatiefonds. — Afgevaardigden, belangstellenden, vraagt ons inteekenbulletijns ; we zullen ze u onmiddellijk zenden. Indien u alléén niet vermoogt het minimum van fr. 25.— te schenken, vorm dan een groep en doe het zoo !

Wij doen een dringend beroep op onze afgevaardigden opdat zij de hun gezonden inteekenlijsten, wanneer ingevuld, onverwijld aan het Secretariaat zouden zenden.

Boeken. — Tevens dank voor de ontvangen boeken. Maar onbetwistbaar wacht nog menig toeristisch, historisch, aardrijks- of landkundig werk op het oogenblik dat wij er van in bezit zullen komen.

Wij houden er evenwel aan de personen die ons literaire, zuiver letterkundige boeken, zouden willen zenden, dank te zeggen, maar, er hen op te wijzen dat het in hoofdzaak boekwerken zijn, meer of minder toeristisch getint, welke wij verlangen te ontvangen. Het is heel vriendelijk vanwege sommige personen ons, voor de boekerij, dichtbundels en dergelijke te zenden maar men zal het met ons wel willen eens zijn wanneer we meenen dat zulke zendingen ons, voor het doel dat wij ons gesteld hebben, van geringer belang zijn.

Propagandamateriaal. — Wie verlangt er oude nummers van « De Toerist », propagandaschriften, aanplakbrieven, metalen V.T.B.-platen voor hotels en dgl., lijsten voor het aanwerven van nieuwe leden ?

Wegen. — Licht ons vooral in over den toestand der wegen van uw streek en zeg ons zoo mogelijk welk Beheer voor het onderhoud ervan instaat.

Aan onze briefwisselaars. — 1) Voeg steeds postzegels voor antwoord bij uw vragen om inlichtingen. 2) U bewijst ons een grooten dienst met de namen van event. nieuwe leden op een afzonderlijk blad of stuk papier te vermelden. 3) Schrijf uw naam met voornaam voluit, duidelijk, in den rechtschen bovenhoek van de eerste bladzijde uwer brieven. Het klasseeren van de iederen dag met tientallen inkomende brieven en kaarten zal minder lastig zijn.

Nogmaals! — De nummers 1 tot en met 11 van « De Toerist » 1924 zijn op. Maar de nieuwe leden zenden wij op aanvraag jaargang 1923 volledig gratis.

Adresverandering. — Breng ons op de hoogte, maar het postbeheer uwer omschrijving eveneens.

Hotelwezen. — Meld ons bij gelegenheid over welke hotels u tevreden zijt en over welke huizen u zich te beklagen hebt. Maar, wees dan breed en in uw staving positief.

ONZE BONDSUITGAVEN.
Ons jaarboek 1924, bevattende behalve de verminderingen en aangesloten hotels, de namen der afgevaardigden en vele nuttige gegevens, onontbeerlijk voor onze leden. Prijs : 1 fr.

HET ONDERAARDSCHE ANTWERPEN ONTSLUIERD, door Th. Huet. Prijs V.T.B. : fr. 2.50 in plaats van fr. 3.—

Onze « Zes Kaarten van het Vlaamsche Land » :
I. West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen.)
II. Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen.)
III. Provincie Antwerpen (van St. Niklaas af tot Brussel en Leuven).
IV. Limburg (van Turnhout af tot Hasselt).
V. Brabant (Brussel tot Namen).
VI. Provincie Luik (hierop ook Tienen, Sint-Truiden, Tongeren).

Voor leden per kaart (aan te duiden) : fr. 1.— ; op linnen : fr. 2.25. De zes kaarten, samen besteld : fr. 5.— ; op linnen : fr. 12.50.
Voor niet-leden :
Per kaart : fr. 1.50 ; op linnen : fr. 3.25.
De zes kaarten samen besteld : fr. 8.— ; op linnen : fr. 19.50. Deze kaarten sluiten alle bij elkaar aan.

« De Duinen ». — Een reeks van twaalf zichtkaarten onzer bedreigde zeeduinen. Voor leden : fr. 1.—; voor niet-leden : fr. 1.50(Vormen samen een boekje).

« Steden- en Landschappen ». — *« Mechelen »*, door Ing. St. Leurs en Pr. Verheyden : *« De Haven van Antwerpen »*, door K. Bollengier, hoofdingenieur, Bestuurder van den Dienst der Havenwerken van Antwerpen.
Voor de leden : fr. 6.50 ; niet-leden : fr. 7.50.
Van *« De Kempen »* is pas een zeer vermeerderde 2de uitgave verschenen. Prijs : fr. 12.50.

V.T.B. Knoop of Speld (voor heer en dame) : fr. 2.— ; fr. 0,25 voor verzending.

V.T.B.-Fietsplaten in massief-koper : fr. 3.75 (af te halen op het secretariaat.)

DE KEMPEN door Dr Leurs e.a., tweede zeer vermeerderde druk. — Toen voor eenige maanden de eerste druk van dit prachtboek totaal op was geraakt, kwamen ons nog dagelijks vragen om toezending toe. Een paar honderd exemplaren zouden we toen nog gemakkelijk en op korten tijd hebben kunnen verkoopen. Welnu, daar is thans de tweede druk, veel vermeerderd en verbeterd! De prijs is gesteld op fr. 12.50 voor leden van den V.T.B. De verzending aan de belangstellenden geschiedt franco. (Zie boekbespreking elders in dit nummer.)

Officieele Spoor- en Tramwegkaart van Nederland. — Wij hebben een verbazende aanvraag om deze kaart gekregen, in zooverre dat onze voorraad thans geheel op is. De Algemeene Nederlandsche Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer heeft ons evenwel een nieuwe zending aangekondigd zoodat wij de vele personen die deze prachtkaart niet meer hebben kunnen krijgen, binnenkort tevreden zullen kunnen stellen.

Katalogus-Kaart (Belgie) van het Krijgskaartkundig Instituut. — Wij hebben nog een twintigtal exemplaren beschikbaar. Zend ons fr. 0.25 ter vergoeding der verzendingskosten en wij zullen ze u onmiddellijk toezenden (natuurlijk zoolang de voorraad strekt.)

Brussel. — Bondsleden (en anderen) die inlichtingen wenschen of ook Bondsuitgaven of knoopen enz. willen koopen, kunnen zich daarvoor wenden elke Zaterdag om de veertien dagen, te beginnen met Zaterdag 6 September in « Het Vlaamsch Huis » op de Groote Markt, tusschen 7 en 8 uur 's avonds.

BONDSLEVEN

AALST. — Niettegenstaande het droevige weer is de vierdaagsche fietstocht naar Limburg, op Donderdag 28 Oogst, uitstekend gelukt.
De kundige leiding van den arrondissementsafgevaardigde, zijn totale bekendheid met streek, wegen en merkwaardigheden, hebben de reis tot een ideale uitstap gemaakt, die ons immer bijblijven zal. Hakendover met zijn lieve legenden omzweefd en zijn prachtig retabel, Zout-Leeuw met zijn eenig-mooie kerk, het oude Tongeren, een verrassing voor ons allen ; de schilderachtige Jeker- en Maasvalleien, Maastricht met zijn aloude, kunstvolle en rijke St. Servatiuskerk, de eindelooze Limburgsche Kempen met hun bosschen, heuvels, bloeiende heiden, venen, moerassen, koolmijnen en oasissen, het typische Hagelandshe stadje Diest, enz... waren als zoovele onvergetelijke glanspunten der reis. Dit alles afgewisseld met gezonde leute maakte van dat reisje iets prachtigs, zoodat iedereen die het meemaakte reeds weer verlangt naar iets dergelijks.

Fitoor.

REIS NAAR ELZAS. — Op Woensdag 12 Oogst stapten te Brussel 32 V.T.B.-ers op den internationalen trein, leden van Mechelen, Brussel, Antwerpen, Gent, Brugge, Lokeren en Zele uit het land van Dendermonde.
Metz kreeg het eerste bezoek ; een deftige stad met eenig mooie kathedraal.'s Morgens bezochten wij onder de kundige leiding van Dr. Leurs de talrijke kunstgebouwen der oude veste. 's Namiddags een heel plezierig boottochtje op de Moezel en 's avonds naar Straatsburg.
Den volgenden dag hebben wij deze stad per autocar doorkruisd, stonden er in bewondering voor het bekende uurwerk, zagen in de gothische Munsterkerk den indrukwekkenden optocht van vijftig priesters naar het gloeiende altaar voor het Mariahof, bezochten in haast de musea en klauterden even op den toren. Des namiddags voerden de autos ons mee door het Elzasser hoogland en langs de groene wijnbergen. De dorpkens zaten heel leuk aan den kant der gladde baan. Dr Leurs nam ons mee naar de lieve kerkjes waar wij, dank de klare toelichting van onzen leider, heel wat romaansche en gothische schoonheden leerden zien en begrijpen.
's Avonds kampeerden wij te Oberheim, een lief stadje aan den voet der Vogezen.
's Anderdaags trokken we op naar den St. Odiliënberg, waar de nevel als watte rondplakte. Daar heeft men liedjes van Vlaanderen gezongen en is een drieste

deelnemer hals over kop van een hoogen berg gebold zonder zich te bezeeren. 's Namiddags hebben we door den plassenden regen den Köningsberg beklommen en doorkruisten het prachtig gerekonstrueerd slot en dan zijn we met onze vlugge autos het eigenaardige Rapptsweiler gaan opzoeken, met zijn kronkelende straatjes en antieke huizekes.

De laatste dag...... Vroeg op weg ! Om half zeven gleden wij de bergen door ; onze laatste en mooiste rit. Wat heerlijke vergezichten, wat mooie bosschen, boven en onder ons, hier en daar frischgroene grastapijten kilometers lang. In dit midden hebben wij 'nen heelen dag rondgesnord duikelend in een weelde van groen, slingerend en draaiend op de kammen der bergen tot we kwamen aangeschoven te Colmar, een Brugge, waar wij den eenig subliemen Kristus van Grünerwald zijn gaan bewonderen. Denzelfden avond zaten de V.T.B.-ers weer in den internationalen trein en bij 't ochtendontwaken van den volgenden dag werden zij wakker in hun plat doch lief Vlaamsch land.

Een in alle opzichten best geslaagde uitstap !

Mechelen. — Op Zondag 10 Oogst werd door de afdeeling Mechelen een tochtje ingericht naar Steenokkerzeel waaraan ook Brussel, Leuven en Vilvoorde en Haacht deelnamen. De groep van ruim 200 V.T.B.-ers bracht onder de sympathieke leiding van ons medelid E. H. Ooms een bezoek aan het slot de Croy met zijn prachtig park en aan de schilderachtige hoekjes van het lieve dorp. In de kerk verwelkomde ons de E. H. Pastoor, die beknopt, klaar en pittig de geschiedenis maakte van de kerk en de merkwaardigheden der gemeente. Daar begint de zilveren beiaard te rinkelen, onze twee V.T.B.-ers **Donnes** en **Elskens**, leerlingen der beiaardschool te Mechelen, vergasten het gezelschap op een puik concert.

En dan de toren op ! Onder de leiding der heeren De Bruyne en Van den Hove bezichtigen wij het welluidende klokkenspel.

Een groepje onvermoeibaren wandelde nog tot Hummelgem waar de geestige E. H. Pastoor hen vriendelijk ontving.

Waarlijk een prachtig geslaagde uitstap !

Welgelukte fotos van de groep zijn te verkrijgen op het sekretariaat tegen den prijs van 0.50 fr.

* * *

DE TOERISTENDAG TE MECHELEN. — Die toeristendag te Mechelen, dat was een V.T.B. prestatie van belang. Niettegenstaande het dreigende weer waren er honderden Vlaamsche Toeristen in 't bekoorlijke Mechelen.

De vergadering voor afgevaardigden — druk bijgewoond — leverde het gewenschte resultaat. Om half elf, in de Zaal Royal, heette de plaatselijke afgevaardigde, de Heer Van den Hove, de opgekomen leden en het bestuur van V.T.B. hartelijk welkom. De Heer Van de Walle, in naam van Mechelen Aantrekkelijkheden, sloot zich bij dezen welkomstgroet aan en drukte den wensch uit dat V.T.B. en Mechelen Aantrekkelijkheden hand in hand zouden werken. In naam van het hoofdbestuur dankt de Heer Dr. Leurs Mechelen-Aantrekkelijkheden voor deze vriendelijke attentie, die V.T.B. erg op prijs stelt ; hij herinnert aan den eersten landdag te Mechelen, de eerste levensuiting van V.T.B., en brengt hulde aan de Mechelsche werkers.

Daarna begeeft zich de talrijke groep naar het stadhuis met zijn kunstprodukten van beitel en penseel, waar, ter gelegenheid van ons bezoek, de vlaggen wapperden aan den gevel en de raadzaal was opgetooid met de mooie gildenstandaarden. Na het doorloopen der gebouwen onder leiding der heeren Stadeler (van Mechelen) en Dr Leurs, was het uur der officieele ontvangst daar. Omringd door het schepencollege spreekt Burgemeester Dessain ons toe in waardeerende en vriendelijke termen. Na een welkomstgroet maakt hij den lof van V.T.B. en hoopt onze vereeniging aan zijn zijde te vinden waar het geldt Mechelen te doen kennen en beminnen en te beschermen tegen schennis van zijn natuur en stedenschoon. Met eene rijk gedocumenteerde rede beantwoordt Dr. Leurs deze toespraak. In korte trekken schetst hij de geschiedenis van Mechelen om aan te toonen dat de Dylestad groot is door haar verleden en door haar geniale zonen.

Nu begeven de V.T.B.-ers zich naar het hotel waar ze in plezierige stemming het keurig maal gebruiken.

Groep V.T.B.-ers te Steenokkerzeel op 10 Aug.

Na het eten een wandeling langs typische hoekjes van Oud-Mechelen. Onder leiding van den heer Stadeler liepen wij binnen in de begijnhofkerk, in het hof van Savoye, in het museum van O. L. Vr. Gasthuis met zijn beloken hofjes, eigenaardige schilderijen en prachtige meubels die de aandacht trokken op onze internationale tentoonstellingen. Vóór dit bezoek vergastte de leider ons op een flinke voordracht over hetgeen wij gingen bezichtigen. Op het binnenplein van het gerechtshof werd van den groep een welgeslaagde foto genomen. Erg interessant was wel het bezoek aan de tapijtfabriek De Wit. Het was voor velen een openbaring te zien op welke primitieve wijze die kunsttapijten worden geweven. De Heer De Wit was voor de V.T.B.-ers een vriendelijke gids. — Hiermee liep de wandeling ten einde.

Rond 7.30 wordt de slotvergadering geopend door Hr Van den Hove die wel een bizondere vermelding verdient voor de flinke wijze waarop hij dit kunstfeest leidde. Achtereenvolgens lieten zich toejuichen de heeren Kunstzangers Hubert, Ringoir, Van Peteghem en deklamator Van der Meulen.

Tusschen in neemt de Hr. De Bruyne het woord. Hij dankt de medewerkers, het gemeentebestuur en in het bizonder schepen Houthuys, die zooveel heeft bijgedragen tot het welslagen van den toeristendag, hij schildert het stemmige van het onovertroffen Mechelsche stadsbeeld er hoopt dat de enkele uren die de V.T.B.-ers in dit midden hebben doorgebracht hen aangenaam zijn geweest. Spreekt ook nog Juffrouw Samijn, maar dit met een ander doel dat ze volkomen bereikt ; men haalt een rond sommetje op voor het organisatiefonds. Met een dreunenden «Vlaamsche(n) Leeuw » liep de kunstavond ten einde...... maar niemand sprak van heengaan en tot laat in den avond bleven een heel hoopje V.T.B.-ers gezellig samen.

Voorwaar, een puik geslaagden dag ! Nogmaals hartelijk dank aan de medewerkers.

VERMINDERINGEN

GENT.

De Uitgeversfirma « Tspijker », Prinsstraat, 16, geeft op al haar uitgaven 15 t.h.

WIJGMAAL.

Wittemans Firma, Molenstraat, 8, Bieren, Wijnen en Limonadedranken, geeft 5 t. h. korting op de wijnen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN.

Op 20 en 21 September : Reis naar Noord-Frankrijk (Rijsel, Douwaais). Zie inlichtingen in vorig nummer.

Op Zondag 28 September : Uitstap naar Zout-Leeuw en St. Truiden. Inlichtingen elders in dit nummer.

AALST.

Op Zondag 28 September : Fietstocht naar het alom vermaarde kasteel van Laarne, en bij het terugkeeren bezoek aan Wetteren. Iedereen weze ditmaal op post want het is een der laatste fietstochten van het jaar. Plaats van samenkomst Groote Markt, om 1 uur 's namiddags.

ANTWERPEN.

Op Zondag 21 September : Fietstocht langs Merxem, Brasschaat, St. Job in 't Goor, Westmalle, Wechelderzande, Pulderbosch, Vierseldijk, Broechem, Ranst, Antwerpen. Zeer mooie tocht. Vertrek Schijnpoort om 8 uur.

Op Zondag 28 September : Fietstocht (sluitingsreis van het seizoen) langs de rechteroever der Schelde. (Inlichtingen in vorig nummer.) Vertrek Brederodestraat, Zwemdok om 8 u. Alle V.T.B.-fietsers van Antwerpen zullen er aan houden aan deze sluitingsreis deel te nemen als blijk van hulde en genegenheid aan hun ijverigen en steeds gedienstigen leider Heer Hasaers.

In vooruitzicht : (Oktober). In samenwerking met V.T.B. Kapellen, wandeling in prachtige hoven aldaar.

In samenwerking met V.T.B. Mechelen. Bezoek aan de inrichtingen van de Antwerpsche Waterwerken te Waalhem, onder de leiding van den heer Van de Vloet.

Op Zondag 28 September : Deelname aan den uitstap naar Zout-Leeuw en St. Truiden.

BOUCHOUT.

Op 21 en 27 September : Belangrijke Fototentoonstelling van den heer Edward Vermeylen (lid V.T.B.) in 't Vlaamsch Koffiehuis van af 9 u. 's morgens tot 6 u. 's avonds.

BRUSSEL.

Op Zondag 28 September : Deelname aan den uitstap naar Zout-Leeuw en St. Truiden.

GENT.

Op Zondag 28 September : Uitstap naar Antwerpen met bezoek aan der Kon. Vlaamsche Opera. Opvoering van de « Tooverfluit », het prachtige zangspel van Mozart.

Evenals verleden jaar zal bij elk bezoek aan Antwerpen de voormiddag nuttig worden besteed. Musea, kerken, dierentuin, stoomschepen, zullen om de beurt worden bezocht. Dit alles onder kundige leiding. Vertrek uit Gent-Waas om 7 u. 19. Aankomst te Antwerpen om 9 u. Bezoek aan enkele merkwaardigheden van de stad. Om 12 u. 30 gezamenlijk middagmaal. Om 2 ½ u. bijwoning der vertooning in de Kon. Vlaamsche Opera. Vertrek uit Antwerpen-Waas om half acht. Aankomst te Gent-Dampoort om 10 uur. Prijs per deelnemer, trein, middagmaal en schouwburg inbegrepen : voor leden fr. 19.50, niet leden fr. 22. Houders van vrijkaarten of abonnementen fr. 9.75. Toetreding te zenden voor 23 September aan den heer H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50, BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 19 **1 Oktober 1924**

SCHERPENHEUVEL.

In zake stedebouw bracht de renaissance zooniet een omwenteling dan toch heel wat veranderingen mee.

De uitvinding van het buskruit en dezes toepassing op de aanval en verdedigingsmiddelen brachten groote wijzigingen teweeg bij het bouwen van nieuwe vestingen. Met den aanleg van versterkingen was die van nieuwe steden en wijken nauw verbonden. De stedenbouwer doorgaans een krijgsbouwkundige was vooral met geometrische vormen ingenomen. De bebouwde oppervlakte was weinig uitgestrekt en door gebastionneerde vestingen en wallen omgeven.

Reeds in de middeleeuwen werden steden gebouwd volgens een regelmatige plattegrond (Nieuwpoort door Philips van den Elzas in 1163, Oostende op het einde der XIVe eeuw, enz) uitgevoerd. Dit was nog meer het geval in den renaissancetijd en nog meer in de barokperiode. Het schema van de straten en pleinen is regelmatig ; ofwel gelijkloopend in twee loodrechte richtingen zooals een dambord, ofwel straals- en kringsgewijs zooals een spinneweb.

Zoo werden de fransche steden Vitry-le-François in 1545 door Frans I en Neuf-Brissac door Lodewijk XIV gebouwd waar de bouwblokken volgens een dambord aangelegd zijn.

Volgens hetzelfde schema werd Mannheim gebouwd, dat zooals verschillende andere duitsche steden, zijn ontstaan dankt aan den stedenbouwkundigen zin en den persoonlijken wil van den landelijken vorst.

Met het bouwen van Palma-Nova, versterkte stad in het land van Venetië, werd het stratennet spinnewebachtig aangelegd.

***

Vóór de gebeurtenissen die aanleiding gaven tot het bouwen van eene kerk ter eere van O. L. Vrouw was de streek ten zuiden van Sichem woest en onbewoond ; de Scherpenheuvel en zijne omgeving behoorde tot het grondgebied van dit dorp.

Het land van Sichem samen met dit van Diest werd het eigendom van den Prins van Oranje-Nassau, Heer van Breda, die aan den vroegeren eigenaar, de hertog van Gullickt, de landen van Mille, Gangelt en Vucht afstond (1490). Die uitgebreide goederen bleven het eigendom van het Huis van Oranje-Nassau tot met de Fransche omwenteling.

De bloedige onlusten die tijdens de Spaansche bezetting ons land teisterden en den langdurigen oorlog tusschen de Nederlanden werden voor een tijd geschorscht weinige jaren na de iname van Oostende door de Aartshertogen Albrecht en Isabella (1604). Een wapenstilstand van twaalf jaar werd in 1609 gesloten tusschen Noord en Zuid en in het zelfde jaar werd de kerk van Scherpenheu-

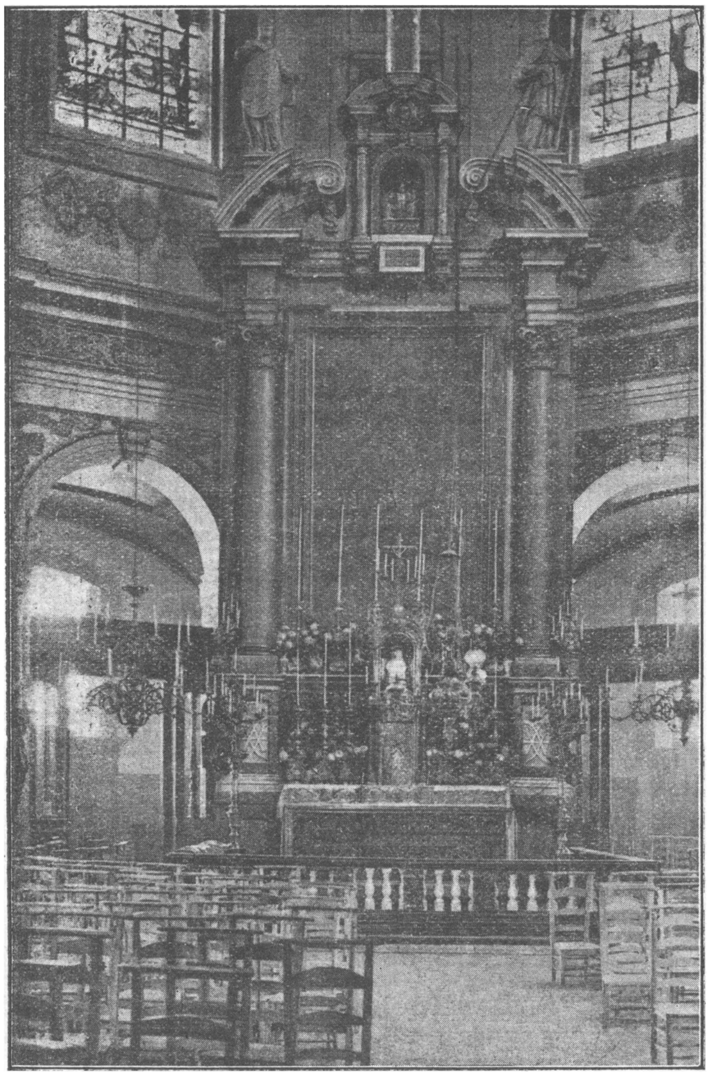

Scherpenheuvel. Intérieur der Kerk.

Door het toedoen der prinsen werd het Heiligdom als parochiekerk ingesteld ten jare 1610 en in 1614, werd de scheiding der geestelijke en wereldlijke juridictie ten uitvoer gebracht. Van in 1605 hadden Albrecht en Isabella aan de bewoners der omgeving van de eerste kapel dezelfde voorrechten en vrijheden verleend als deze door de burgers van het nieuw Oostende verkregen.

De kerk gelegen op den top van een heuvel verheft zich te midden van een groot plein, vroeger het kerkhof. De kerk is ook het middenpunt van het stratennet, die lijk een klein spinneweb, in een regelmatigen zevenhoekvorm rond dit gebouw aangelegd is. De straten hebben in 't algemeen eene breedte van 9 meter, hetgeen voor die tijden (het begin der XVIIe eeuw) reeds eene aanzienlijke verbetering daarstelde tegenover de nauwe straten der middeleeuwsche steden. Alleen het westelijk gedeelte van het stadje is bebouwd en bewoond.

De hedendaagsche toestand vergeleken bij het plan van 1661 in het boek « Chorographia Brabantia Sacra » van Sanderus laten ons vermoeden dat het oorspronkelijk plan nooit volledig uitgevoerd geweest is, waarschijnlijk om rede dat de gronden van het oostelijk gedeelte gegeven werden aan het voormalig klooster om in het bestaan der paters te voorzien.

Toch werd in 't jaar 1620, volgens de gedachte van den ontwerper, Scherpenheuvel met diepe grachten en met wallen en gebastionneerde vestingen omringd. De grachten werden gedeeltelijk tijdens den oorlog gedempt en in lanen herschapen.

Daar dit stadje zoo regelmatig aangelegd is mag men bijna met zekerheid zeggen dat alle werken uitgevoerd geweest zijn volgens een van te voren opgemaakt plan. En geheel waarschijnlijk is dit plan het werk van Coeberger geweest. Wellicht zouden opzoekingen in de gemeente en kerkarchieven meer licht over dit punt verspreiden.

vel gebouwd door de Aartshertogen op de plaats waar jaarlijks talrijke bedevaarders O. L. Vrouw kwamen vereeren uit hoofde van menigvuldige weldaden door hare voorspraak verkregen.

In 1627 was dit heiligdom gansch voltooid Het is de eerste in de Nederlanden opgerichte kerk na de oorlogen van het einde der XVIe eeuw, volgens het plan van Wencestas Coeberger (1560-1630) schilder, ingenieur en bouwmeester van Albrecht en Isabella.

Een hooge vierkante toren verheft zich achter de kerk en een lange gang verbond eertijds den tempel met een sierlijk klooster, waar de paters verbleven die zorg droegen voor de talrijke menigte bedevaarders.

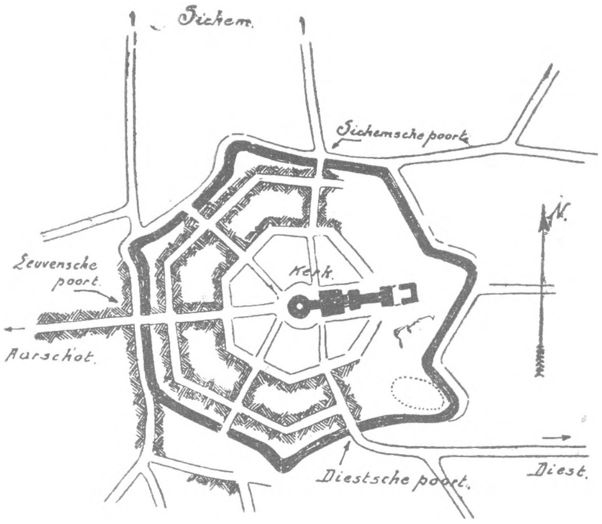

Scherpenheuvel.

Dat het bouwen van eene kerk voor doel had eer te bewijzen aan de Moeder Gods blijkt uit het feit dat de aartshertogen bezorgd waren om den toestand van den godsdienst. Maar het was misschien ook in het politiek belang der prinsen, met dezelfde gelegenheid, alhier eene nieuwe stad aan te leggen.

Zooals hooger vermeld lag Scherpenheuvel in een land waar grootendeels de gronden het eigendom waren van het huis van Oranje-Nassau. Dit huis had een kasteel binnen de wallen van Sichem en een verblijf in het centrum der stad Diest. Het feit dat vooraanstaande prinsen en vorsten met dit doel steden bouwden is niet zelden in de geschiedenis. Tijdens de XIIIe eeuw in het zuid-westen van Frankrijk trachtten langs dezen weg, drie vorsten hunne macht in dit land te bevestigen. Hier was het waarschijnlijk de bedoeling om den persoonlijken invloed der Oranje-Nassau's, stadhouders der Noordelijke Nederlanden in deze streek te bekampen.

R. M.

***

LITERATUUR.

1. Beknopt verhaal over de Bedevaart tot O.-L.-Vrouw van Scherpenheuvel. Druk Sieben-Janssens, Scherpenheuvel.
2. Grondbeginselen van de Geschiedenis der Bouwkunst door Van Houcke.
3. The case for town planning by H. R. Aldridge.
4. Dictionnaire des communes belges par Jourdain.
5. Traité d'urbanisme par Ed. Joyaut.

De spotnamen der gemeenten van het arrondissement Aalst. (1)

De spotnamen zijn zeer talrijk in het arrondissement Aalst, kern van het voormalige Land van Aalst. De oorzaak daarvan is wel te vinden in het feit dat de gemeenten er dicht bij elkander liggen — voornamelijk in het Zuiden van Oost-Vlaanderen — en dat er dus drukke betrekkingen tusschen de inwoners der verschillende gemeenten bestaan ; ook nog in den spotzieken aard der bevolking (die van de stad Aalst voornamelijk).

Veel dezer spotnamen verdwijnen, voornamelijk sedert de afschaffing der loting. Toen de miliciens eener gemeente moesten gaan loten in de hoofdplaats van het kanton, vertrokken zij gewoonlijk te samen. In de hoofdplaats ontmoetten zij de groepen der andere gemeenten. Daar werd dan gespot, gescholden en een oude veete dikwijls uitgevochten, zoodat de rijkswacht somwijlen verplicht werd tusschen beide te komen.

Nu leven de spotnamen nog meest in den mond der jeugd voort. Wij zullen ons onderzoek richten volgens de verschillende kantons en ons niet alleenlijk bepalen tot de spotnamen, maar ook waar het past de spotuitdrukkingen mededeelen.

KANTON AALST.

Aalst : De Aalstenaars werden in den loop der tijden uitgescholden voor *Aalstersche Witvoeten, Draaiers* en later voor *Ajuinpelders, Ajuinboeren,* nu gaan ze nog door voor *Ajuinen.*

In de XIVe en XVe eeuw, gedurende den strijd van de Vlaamsche gemeenten tegen hun vorsten, bleven de Aalstenaars steeds getrouw aan hun vorsten en verkregen alzoo veel gunsten. Op zeker tijdstip moesten zij zelfs geen belastingen meer betalen. Vandaar kwam het dat veel andere Vlaamsche gemeenten op Aalst gebeten waren en daar, naar het schijnt, de witvoetige paarden niet onderhevig waren aan tolrecht, noemde men de Aalstenaars *Witvoeten* (D.P.B.A.).

Aan den spotnaam *Draaiers,* die de inwo-

(1) Verkortingen : (D. P. B.)=De Potter en Broeckaert : Geschiedenis der Gemeenten van Oost-Vlaanderen. Arrondissement Aalst. (D. P. B. A.)=De Potter en Broeckaert : Geschiedenis der stad Aalst. (D.C.T.)=De Cock en Teirlinck: Kinderspel en Kinderlust in Zuid-Nederland. (V.)=Volkskunde. (D. R.)=De Raadt : Les sobriguets des communes belges.

ners van Aalst verwierven in de XVIe eeuw, is een sage verbonden. Toen Keizer Karel zijn plechtige intrede in de stad moest doen, had het gemeentebestuur besloten een prachtigen eereboog op te richten aan de stadspoort en daar een gelegenheidsvertooning te geven. Een der tooneelspelers zou na de vertooning den Keizer verwelkomen. Een souffleur verborgen in 't groen van den eereboog zou den spreker bijstaan voor het geval dezes geheugen mocht te kort schieten. De langverwachte dag is aangebroken. De Keizer nadert de stad. De vertooning wordt gegeven. De aangeduide tooneelspeler treedt vooruit en spreekt den Keizer aan.

« Genadige Heer ! Wij zijn......... wij zijn...... ! » Hij kan niet voort, draait zich om naar den kant, waar de souffleur zou moeten zitten, doch geen woord, niemand te zien.

« Genadige Heer ! Wij zijn......... wij zijn...... ! herbegint de ongelukkige spreker, stokt nogmaals in zijn rede en denkende dat de souffleur misschien langs den anderen kant zit, keert hij zich ditmaal naar die zijde. Ook van daar uit niets. De souffleur had zijn handschrift vergeten en was er van onder getrokken.

Het volk begint te mopperen, de magistraat en het gevolg kijken stuursch, de keizer staat schijnbaar ongevoelig. De tooneelspeler vat weer moed en begint voor de derde maal. «Genadige Heer ! Wij zijn... wij zijn...!» Maar ditmaal valt de Keizer hem in de rede en zegt al lachende : « Weet gij wat gij zijt ? Draaiers ! » En hij stapt de stad verder binnen. Daarom werden de Aalstenaars *Draaiers* genoemd. (D.P.B.A.))

Vroeger werd er in de omstreken van Aalst veel ajuin gekweekt en was Aalst de groote ajuinmarkt. Nu is die teelt, zooals de hoppeteelt overigens, fel afgenomen, alleen in het Noorden van de stad, tusschen Aalst en Dendermonde, vindt men nog veel ajuinboeren.

De 1e stroof van een Oost-Vlaamsch lied opgeteekend te Denderleeuw door A. De Cock (V. K. XI, blz. 201-203) luidt :

« Ik kwam lestmaal in de Lombaardstraat [gegaan,
En wat zag ik daar al staan ?
En ik zag daar eenen Aalstenaar staan,
« Pelt ajuinen, pelt ajuinen » zei de [Aalstenaar
Refrein : Lustig en tevreden,
Kwam ik daar getreden,
Vive l'amour et la victoire.

De Aalstenaars zijn dus *Ajuinpelders, Ajuinboeren,* eenvoudiger *Ajuinen.*

***

Vroeger werden de inwoners van *Baardegem « Varinkdosschers »* genoemd, naam die waarschijnlijk wijst naar een verdwenen nijverheid. (D.P.B.).

Die van *Gijzegem* heeten de *«Kaalheeren»*, terwijl de inwoners van *Herdersem* vroeger door die van Wieze voor *« Meivischkoppen »* werden uitgemaakt. De kermis van Herdersem viel in de maand Mei en de visschers van Baasrode, Mariakerke a/Schelde, enz., kwamen er naar toe om hun meivisch te verkoopen. De inwoners van Herdersem aten tamelijk veel van die visch en daarom werden zij « meivischkoppen » genoemd. Zij wreekten zich en noemden die van *Wieze* (2) « vliegeneters », omdat de kermis van Wieze in October valt, tijdstip waarop de vliegen verdwijnen. (D.P.B.)

Te Denderbelle, Moorsel, enz. noemt men ook somwijlen de inwoners van Herdersem *« de Woolen »* (Walen), omdat zij zoo zonderling spreken beweert men.

Die van Impe zijn *« omlaagvallers »* en die van *Lede « hoovaardige boeren ».* Lede is een groote gemeente (vroeger zelfs hoofdplaats van een militiekanton) zoodat de inwoners niet meer willen doorgaan voor boeren. Vandaar hun spotnaam.

De Potter en Broeckaert geven, naar Ed. De Dene zegt voor die van *Meldert* den naam van « heeren » op. Maar bedoelt de Brugsche rederijker niet Meldert bij Leuven ?

De inwoners van *Meire* heeten de *« papboeren ».*

Men zingt nog :

« Meirsche pap
Is zoo slap,
Als z'hem eten
Vallen z'op hun ... ! »

Aan dien naam is een sage verbonden. Op de kermis van een nabijgelegen dorp was er eens een Krulbolwedstrijd. Volgens gewoonte zou de wedstrijd eindigen met een avondmaal. De bolders van Meire wonnen den prijs, maar toen ze nu aan tafel zaten, waren zij zeer verwonderd, dat men als eerste gerecht pap opdiende. De Meirsche bolders lieten het gerecht onaangeroerd, bewerende dat zij alle dagen pap aten. De inrichters werden daarom boos en lieten als tweede, derde, vierde gerecht steeds denzelfden schotel opdienen. Eindelijk kregen de Meirenaars zoo'n fellen honger, dat zij er toch toe besloten den pap op te eten. (D.P.B.)

(2) Nu zijn die van Wieze overal gekend als « zotten ». Over den oorsprong van dien naam willen wij niet uitweiden, daar Wieze een gemeente van het arrondissement Dendermonde is.

Vroeger gingen de miliciens van Meire naar Lede loten. Daar noemde men ze « *de rotten van Meire* » en zong :

« Daarom nie getreurd, (ter)
Want Meire is afgekeurd ! »

De inwoners van *Nieuwkerken* heeten « *lompe boeren* » of « *botterikken* ».

In de streek wordt nog het volgend liedje gezongen :

« Nievekerken,
Bot geboren,
Z'hemmen een kerk
En geenen toren !
Z'hemmen de klokken
Van Aalst gestolen.
Ala, ala, ala !
(V. K. I blz. 263).

Te Uitbergen zingt de jeugd op die van *Wichelen :*

« Schellebelle, Wetteren-veer,
Kalken-Kruisen, Overmeer,
Uitbergen, Berelaar,
Te Wichelen staat de bedelaar. »

waarop die van Wichelen antwoorden :

« Uitbergsche brakken,
Luizen met zakken,
Vlooien met hoopen
Om te verkoopen,
Waar ze gansch Uitbergen
[mee rondloopen ! »
(D.C.T.VIII, blz. 141 en 137).

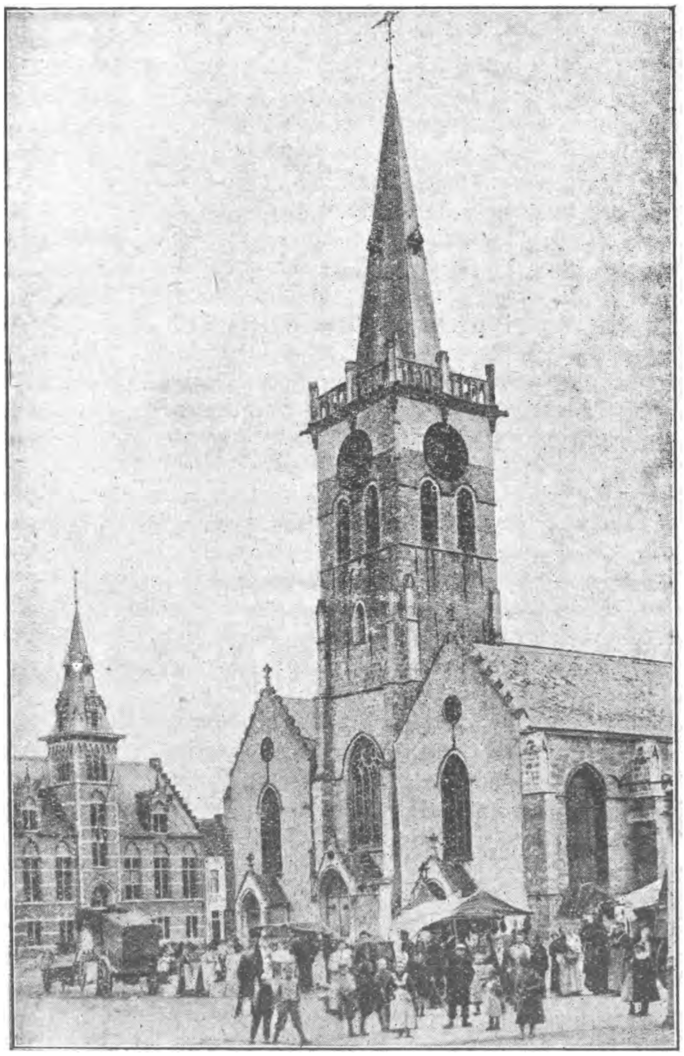

LEDE.

KANTON HERZELE.

Die van *Heldergem* gelijk de Hasselaars heeten de «*lekkers*». Men vertelt van hen ongeveer dezelfde sage als die, welke men in Limburg vertelt van de inwoners van Hasselt.

Vroeger groeide veel gras op den platten toren van de kerk. Dat gras moest er af. In plaats van het te snijden, vonden de inwoners van de gemeente het beter het te laten afgrazen door een koe. De aangewezen koe werd met touwen naar boven getrokken. Toen ze bijna boven was, stak ze de tong uit. « Ze lekt al! » riepen de boeren. Maar 't was omdat het dier geworgd was. Om dit « ze lekt al ! » noemt men de inwoners van Heldergem « de lekkers ». (D. P. B.)

De inwoners van *St. Lievens-Hautem* zijn « *broekwasschers* », die van *Ressegem* « *lompe boeren* » en die van *Woubrechtegem* « *zotten* ». (D. P. B.)

« *Beesten* » zijn die van *Welle*. Zij worden ook « *vrekken* » genoemd. De 4e regel van de 3e stroof van het Oostvlaamsche lied opgeteekend door A. De Cock te Denderleeuw (zie Aalst) luidt :

« 't Zijn al vrekken » zei de Wellenaar.

Te Denderleeuw zingt men ook :

« Die van Welle
Gaan naar d'helle
Op 'n rotte mastelle. »
(D. C. T.VIII, blz. 140).

KANTON NINOVE.

De *Ninovieters* zijn « *wortelkrabbers* ». Vroeger waren Ninove en Aalst met elkander dikwijls in strijd. De Aalstenaars belegerden eens Ninove. De inwoners van deze stad hadden in plaats van een spie een wortel in het slot van één der poorten gestoken. Een ezel, die daar graasde, at den wortel op, zoodat de poort openstond, waarvan de Aalstenaars gebruik maakten om in de stad te dringen. (Zie ook Plas : Geschiedenis der Stad Ninove).

Vroeger ten tijde van de keuring, toen de miliciens van Ninove naar Aalst kwamen, droegen zij op hun hoed of muts een ajuin. De Aalstenaars wachtten ze aan het station af met wortels, dewelke ze krabden. Dat gaf natuurlijk aanleiding tot vechtpartijen.

De 4e regel van de 4e stroof van het lied opgeteekend door A. De Cock luidt :

« Krabt de wortels » zei de Ninovenaar.

De ingezetenen van *Denderhautem* heetten vroeger « *de asschepoefers* », nu nog « *de Hautemsche turfboeren* ». De eerste benaming hadden zij te danken aan het feit, dat veel arbeiders uit het dorp de asch in groote hoeveelheid op kruiwagens naar den oever van de Dender voerden, om van daar te worden verscheept. Als men in de asch slaat poeft het en zoo gaf men den naam van « poeffers » aan die arbeiders en bij uitbreiding aan de gansche bevolking (D.P.B.) Vroeger werd te Hautem ook veel turf uitgestoken, vandaar de tweede benaming.

Te Denderleeuw zingt men op die van Hautem :

« Hautemsche takken,
Luizen met zakken,
Vlooien met hoopen ,
Om den doeivel zijn vel af te stroopen. »

(D. C. T. VIII, blz. 116).

De *Denderleeuwenaars* zijn « *schiptrekkers* », ook « *zuipers* », indien wij den 4en regel van de 2e stroof van het hooger reeds meermalen aangehaalde lied mogen gelooven:

« 't Zijn al zuipers » zei de Denderleeu-[wenaar.

Dat zij nog « *schiptrekkers* » genoemd worden moet ons niet verwonderen, daar vóór de kanalisatie van de Dender, toen deze rivier van Aalst af tot haar oorsprong slechts tweemaal per week bevaarbaar was, meer dan 150 tot 200 inwoners van dat dorp den schippersstiel uitoefenden.

Die van Meerbeke heeten « *gipsheeren* », die van *Iddergem* « *tooveraars* », die van *Lieferingen* « *bedde.......* ».

Men gaat naar O. L. Vrouw van Lieferingen ter bedevaart tegen het bedwateren. Men zegt ook « Gij zult van Lieferingen hebben» of «wij zullen met u naar Lieferingen gaan», voor wij zullen u geen punt bij 't spel laten halen.

De inwoners van *Pollare* heeten « *trotters* ». Trot is appelspijs en wordt veel gegeten op de kermisdagen in Vlaanderen. Nu op een kermisavond in 1830 liep in die gemeente de mare rond, dat het Hollandsch leger het dorp naderde en alles ging plunderen. De koster was met zijn zeventien borden trot op den toren gevlucht, maar het volk, dat daar ook gevlucht was, at al zijn trot met de handen op (D.P.B.)

(Wordt voortgezet). F. VAN ES.

ONZE BONDSUITGAVEN.

Ons jaarboek 1924, bevattende behalve de verminderingen en aangesloten hotels, de namen der afgevaardigden en vele nuttige gegevens, onontbeerlijk voor onze leden. Prijs : 1 fr.

HET ONDERAARDSCHE ANTWERPEN ONTSLUIERD, door Th. Huet. Prijs V.T.B. : fr. 2.50 in plaats van fr. 3.—

Onze « Zes Kaarten van het Vlaamsche Land » :

I. West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen.)

II. Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen.)

III. Provincie Antwerpen (van St. Niklaas af tot Brussel en Leuven).

IV. Limburg (van Turnhout af tot Hasselt).

V. Brabant (Brussel tot Namen).

VI. Provincie Luik (hierop ook Tienen, Sint-Truiden, Tongeren).

Voor leden per kaart (aan te duiden) : fr. 1.— , op linnen : fr. 2.25. De zes kaarten, samen besteld : fr. 5.— ; op linnen : fr. 12.50.

Voor niet-leden :

Per kaart : fr. 1.50 ; op linnen : fr. 3.25.

De zes kaarten samen besteld : fr. 8.— ; op linnen : fr. 19.50. Deze kaarten sluiten alle bij elkaar aan.

« *De Duinen* ». — Een reeks van twaalf zichtkaarten onzer bedreigde zeeduinen. Voor leden : fr. 1.—; voor niet-leden : fr. 1.50(Vormen samen een boekje).

« *Steden- en Landschappen* ». — « *Mechelen* », door Ing. St. Leurs en Pr. Verheyden : « *De Haven van Antwerpen* », door K. Bollengier, hoofdingenieur, Bestuurder van den Dienst der Havenwerken van Antwerpen.

Voor de leden : fr. 6.50 ; niet-leden : fr. 7.50.

Van « *De Kempen* » is pas een zeer vermeerderde 2de uitgave verschenen. Prijs : fr. 12.50.

V.T.B. Knoop of Speld (voor heer en dame) : fr. 2.— ; fr. 0,25 voor verzending.

V.T.B.-Fietsplaten in massief-koper : fr. 3.75 (af te halen op het secretariaat.)

——::——

Tsjecho-Slowakije in hare toeristische aanlokkelijkheden

De Tsjecho-Slowaaksche Republiek, ontstaan in het jaar 1918 uit de puinen van het Oostenrijk-Hongaarsch keizerrijk is niet enkel rijk aan historische herinneringen, — hare hoofdstad Praag was reeds in de 14e eeuw een der groote cultuurcentra van Europa en was tot het jaar 1619 de verblijfplaats der Roomsch-Duitsche keizers — maar geeft ook heel wat moois te zien op gebied zoowel van natuur- als van monumentenschoon.

Niet geheel ten onrechte wordt de Tsjecho-Slowaaksche Republiek in een officieel nationale hymne genoemd. « Aardsch paradijs ! »

PRAAG.

Een prima aantrekkelijkheid is de hoofdstad Praag zelf, die volgens het oordeel van de meest gezaghebbende reizigers de vierde schoonste stad is van Europa ; gesticht in een legendarisch tijdperk is zij voor de vreemdeling niet alleen een levend museum van middeleeuwsche bouwkunst en oudheden, maar ook een eerste rangs geschiedkundige plaats waar zeer dikwijls belangrijke geschiedkundige gebeurtenissen plaats grepen.

Wat vooral de vreemdelingen aantrekt naar Praag is hare verrukkelijke natuurlijke ligging, een waar genot voor de oogen, bezongen door Chateaubriand, Goethe, Humboldt, Marcel Prevost, Leger en William Ritter, die de hoofdstad het « Rome van het Noorden » deden worden. Als een eerbiedwaardige getuige der roemrijke tsjechische geschiedenis blikt statig het machtig kasteel « *Hradcany* » gebouwd in de 9e eeuw gesticht, met de kathedraal van St. Vit uit de 14e eeuw, van wier torens men een bekoorlijk zicht op Praag geniet. Door de benedenstad vloeit de breede prachtige rivier de Vltava (Moldau) overboogd door 9 bruggen, van welke de oudste « Karlsbrug » uit de 14e eeuw de meest interessante deelen van Praag onderling verbindt. Hoeveel waardevolle oude kerken en paleizen, hoeveel kunstig-uitgewerkte portalen, zigzagloopende straatjes en schilderachtige middeleeuwsche stedelijke woningjes, verschuilen zich hier in deze buurt !

Het hedendaagsche Praag, dat in zijn 42 wijken bijna een miljoen inwoners telt, is een belangrijk kruispunt van internationale spoorlijnen en komt op de zesde rang onder de meest gezonde steden van Europa.

TSJECHO-SLOWAAKSCHE WERELD-BADPLAATSEN.

Geen enkel land ter wereld praalt met zooveel badplaatsen als Tsjecho-Slowakije, en er bestaat geen ziekte, die er niet behandelbaar is. Duizenden en duizenden zieken komen er naartoe om de gezondheid terug te vinden, en om te genieten van de onvergetelijke badplaatsen, niet enkel rijk aan natuurlijke schoonheden, maar biedende tevens het meest moderne confort.

In Tsjecho-Slowakije bevinden zich meer dan 170 minerale en gezondheidsbronnen en meer dan 40 prachtig gelegen badplaatsen waaronder Korlovy Vary (Karlsbad) Marianske Lazne (Mariënbad), Frantiskov Lazne (Franzensbad) en Pistany wereldberoemd zijn.

Eenig in de wereld zijn de bronnen van Karlsbad, in de 14e eeuw ontdekt door Koning Karel IV. De buitengewone bloei van deze wereldbadplaats dagteekent maar echter van na het begin der 19e eeuw, toen niet alleen Europa, maar ook de overige werelddeelen hunne zieken en badgasten daarheen begonnen te zenden. De bronnen, met een na-

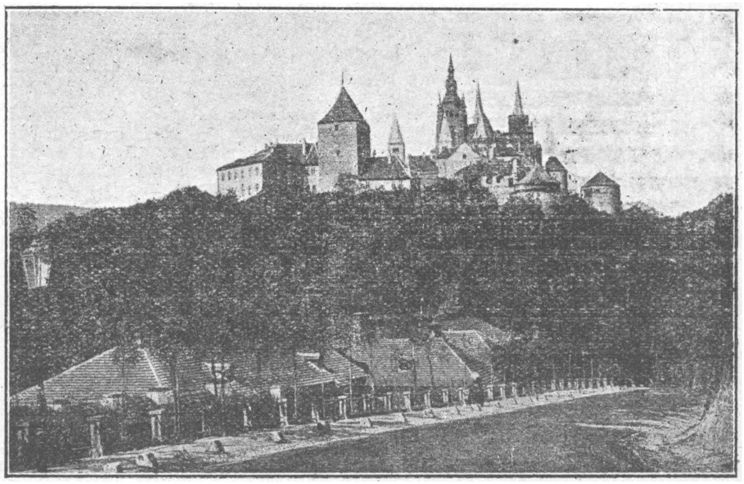

Een kiekje in Tsjecho-Slowakije.

tuurlijke warmte van 36 tot 73 gr. Celsius, genezen ziekten der maag, ingewanden, lever, nieren, milt, vrouwenziekten, jicht en suikerziekten. Gedurende het seizoen van Mei tot September is Karlsbad gevuld met badgasten, aangetrokken niet alleen door de wonderbare kracht der bronnen, maar ook door het gematigd klimaat, de heerlijke omgeving en het cosmopolitisch gezelschap.

Van dezelfde soort, maar minder warm, zijn de in de 16e eeuw ontdekte bronnen van Marienbad, geliefkoosde zomerverblijfplaats van den Engelschen koning Edward II en waar dikwijls de bijzonderste staatsmannen van Europa dringende staatkundige vraagstukken tot een oplossing brachten. Deze badplaats waar men zwaarlijvigheidsziekte, jicht, lichaams- en nierziekten, suikerziekten, en slagaderpijnen geneest, is voorzien van eersterangs-faciliteiten, en ultra modern confort.

Eerder kuuroord dan zomerverblijfplaats is wel Franzensbad, waarvan de minerale turf een wonderbaar heelmiddel is voor vrouwen- en huidziekten.

Reeds in de 8e eeuw was de badplaats Teplice-Sanov (Teplitz-Schönau) bekend, die een waar Mekka is voor rheumatieklijders.

Een der jongste maar voor de toekomst meest belovende is de badplaats Jachymov (Joachimsthal) waar men in 1905 de sterkste radioaktieve bronnen ontdekte,

Noemenswaardig zijn nog twee Slowaaksche badplaatsen : Pistany, wereldberoemd voor zijn zwavelhoudende baden, met een warmte van meer dan 60° C. en solferachtig slijk, heilzaam voor rheumatiek en andere gewrichtsziekten ; Trencianske en Trencianske Teplice, wier bronnen dezelfde eigenschappen vertoonen.

Onder vele jonge badplaatsen, mag nog bijzonderlijk genoemd worden Podebrady in Bohemen, waar men met veel bijval suikerziekten, jicht en huidziekten geneest, en Luhacovice in Moravië, wiens inademingsthorium de meest degelijke onderneming in Europa is.

BERGKETEN TATRY.

In Tsjecho-Slowakije zijn er heel wat zomerverblijfplaatsen, waaronder de weelderigste zich bevinden in de bergketen Tatry, genoemd « Tsjecho-Slowaaksche Alpen » gelegen langs de noordelijke grens van Slowakije : op den bergtop Gerlach wordt er een hoogte van 2663 M. bereikt. Op een klein grondgebied, 25 KM. lang, gemakkelijk verbonden door sneltreinen met gansch Europa, vindt men al het natuurschoon, eigen aan een bergstreek vereenigd : ijsgletschers, liefelijke meertjes, watervallen, idyllische valeien. typische fauna en flora. Bergbeklimmingen zijn meestal zonder gevaar, alhoewel de stoutste alpenbeklimmers hier toch hun gading vinden.

In Tatry vindt men een reeks zomerverblijfplaatsen, gebouwd op 900 M. tot 1350 M. hoogte, waarvan het nationale Strbské pleso en Tatranska Lomnica eveneens het private Smokovec, met prima-confortabele hotels, wereldberoemd zijn.

WINTERSPORTPLAATSEN.

Van af het VIIe Internationaal Skikongres, dat plaats had in het jaar 1923 in Tsjecho-Slowakije breiden de wintersporten zich in dit land meer en meer uit.

De meestbekende wintersportplaatsen, ook door vreemdelingen bezocht, zijn Spindleruw Mlyn (Spindelmühle) Janské Lazné (Johannisbad) de omgeving van Keilberg en Spizak in Bohemen, Nové Mésto in Moravië en Strbské pleso en Tatranska Lomnica in Tatry.

Uit het gezegde is blijkbaar dat de Tsjecho-Slowaaksche Republiek door haar attracties op Toeristisch gebied kan wedijveren met gelijk welke Europeesche Staat, en er enkelen eits overtreft.

Bezoekt Tsjecho-Slowakije en overtuigt U !

MORAVIA KRAS.

Tot de meest belangwekkende bezienswaardigheden van Tsjecho-Slowakije behoort Moravia Kras (Karsto) in de nabijheid der stad Brno (Brünn) gelegen en omgeven door de diepste afgrond Macocha. Moravia Kras vertoont een onderaardsch doolhof van grotten, gangen en zalen. In gesloten valeien verdwijnt het water op 30 plaatsen plotseling onder den grond, en heeft dan een diepte van 500 M. en op een oppervlakte van 50 vierkante kilometers een oneindigheid van stalaktieten en staligmieten geschapen dewelke door hunne afmetingen, door hunne eigenaardige groepen en mooie vormen, de bewondering van den bezoeker verwekken, die nu zonder moeite zelfs het diepste van den afgrond Macocha kan bezoeken die in de laatste eeuw het doel was van vele natuurkundige exploratietochten. De zaal van Masarijk, ontdekt in het jaar 1920, bereikbaar enkel te water langs de onderaardsche rivier Punkva is een waar wereldwonder. De grotten zijn elektrisch verlicht en door een autobusdienst verbonden met het sneltreinstation Blansko.

De Haven van Antwerpen [1]

De haven, t.t.z. de oppervlakte ingenomen door de dokken, kaaien, afdaken, stapelplaatsen en spoorbanen welke gebruikt worden om de goederen te laden, te lossen en te vervoeren, beslaat omtrent 450 H.a.

De kaaimuren langs den stroom (onderhevig aan het getij met een verval van 4-6 meter water) bedragen 5.500 meter (of meer dan 1 uur gaans). De kaaimuren langs de dokken bedragen 17.210 meter. De schepen hebben dus meer dan 22 KM. aan legplaats in enkele lijn ! Maar hoe dikwijls gebeurt het niet dat gansche vloten gelijktijdig in de haven aankomen en er op tweede lijn en aan de boeien midden het dokkanaal moet gemeerd worden !

langs een nieuw verkeersmiddel aan den « bassin » opgedoken, nl. de autobus. Maar buitendien wordt alles te voet of per fiets afgelegd, dat wat zeggen wil bij slijkachtig weder !

Het goederenvervoer geschiedt in hoofdzaak met het spoor. Wanneer er van de eene kaai naar de andere of naar magazijnen moet gevoerd worden, zijn het meestal legers van natiepaarden (de trots van Antwerpen!) welke dit werk verrichten. Reeds nu en dan bemerkt men ook auto-camions (der IJzer-Natie) en « tracteurs » (der Hesse Natie) welke erop wijzen, dat ook aan de haven de ontwikkeling der mechanica haar gang gaat.

De hijschtoestellen bestaan vooral uit: eene

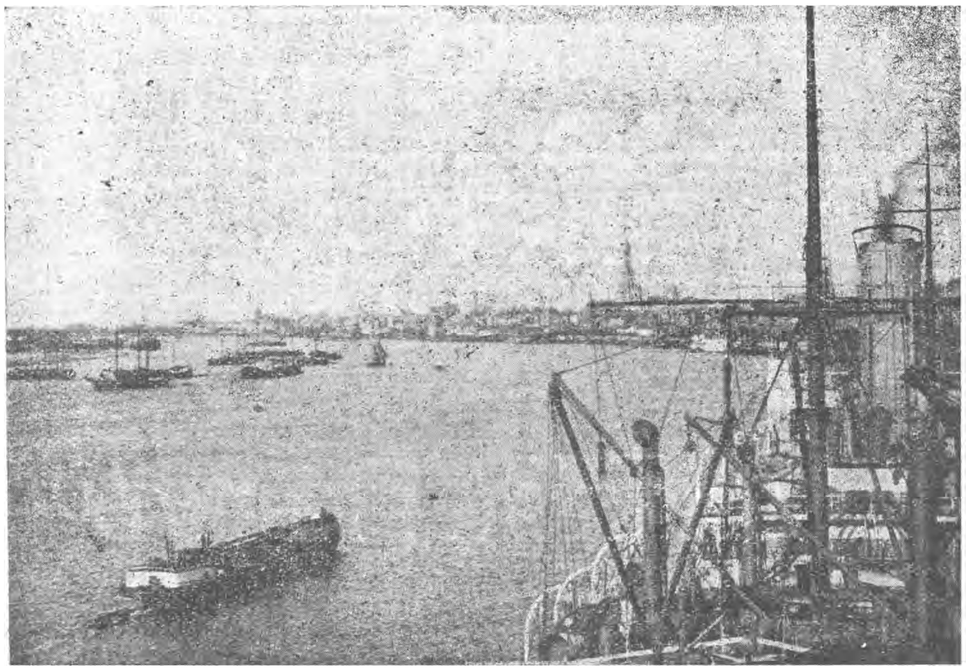

De Haven van Antwerpen. (Panorama).

Men begrijpt tevens ook bij het zien dezer cijfers, dat er door die 25.000 havenarbeiders dagelijks heel wat weg moet worden afgelegd om zich naar het werk te begeven !

Het verkeerswezen (mag men het zoo wel noemen ! !) hield niet gelijken tred met de uitrusting der haven. Slechts een achttal « tram-bootjes » in stadsdienst varen in de Noorderdokken op geregelde uren. Er is on-

vlottende kraan welke 150 ton kan «liften», een kraanbok (groote bik) van 120 ton, eene draaikraan van 50, van 40, van 30, van 15 en van 10 ton. Verder een 400 tal kranen door waterpers- of elektrische drijfkracht bewogen, 4 vlottende kranen van 5 ton, éene voor het overladen van erts, 16 vlottende pneumatische graanzuigers, 60 kaapstanders enz.

Op Nr 35 staat de « Kolentip » welke wagons van 25 ton kan hijschen, en den inhoud ervan door eene gleuf in het ruim van het

(1) Deze bijdrage is nog van de hand van ons betreurd bestuurslid, de Heer Gerard Kuylaerts.

schip doen glijden. Die Kolentip, hoe nuttig ook « in se », bewijst te Antwerpen geene diensten. Ziehier waarom : de kolentip bevindt zich aan het uiteinde van het Kempische dok, de schepen welke er gebruik van zouden willen maken moeten van uit de Schelde eerst gesast, twee sluizen en vier bruggen doorvaren en in het sas, het Kattendijkdok, Mexico en Kempische dok tusschen andere schepen manœuvreeren, hetgeen gevaren en kosten medebrengt. Als men nu bedenkt dat er een gansche dag in opgaat om naar de Kolentip te varen en één om terug te keeren, dan kan het schip beter zonder extra kosten of tijdverlet bunkeren op zijne laad- of losplaats. Best ware dus te voorzien, dat bij de nieuwe werken aan de Kruisschans de Kolentip zou verplaatst worden tot zoo dicht mogelijk bij den ingang der havendokken langs de nieuwe zeesluis. De dokken van Antwerpen kan men verdeelen in : 12 dokken voor de zeevaart ten Noorden door 3 zeesluizen met de Schelde verbonden ; 3 schippersdokken ten Zuiden met ééne zeesluis, 1 schippersdok in de Kempische vaart uitmondende, 1 schuildok voor lichters op het Kanaal gegrift, 7 droog dokken. Op den linkeroever recht over de stad bevindt zich ook eene scheepswerf met 2 droogdokken aan eene bijzondere Mij behoorende. Ten zuiden van de Scheldekaden bevindt zich een steiger van 300 m. lengte voor het aanleggen der petroleumbooten. Deze steiger is voorzien van 5 geleidingen waardoorheen de oliën rechtstreeksch uit het schip naar de petroltanks gevoerd worden.

Langs de Scheldekaden vindt men drie vlotbruggen waar o.m. de overzetbooten naar den linkeroever komen meren.

Om de diepte der vaargeulen en der dokken te behouden gebruikt de stad 2 baggerbooten, en twee slijkbooten.

De sleepdienst in de dokken wordt verzekerd door de stad met 24 booten, waarvan er 15 uitgerust zijn met pompen om bij lek of brandgevaar dienst te kunnen doen.

Eene overgroote brandweerkazerne met uitkijktoren, bevindt zich op Nr 63 der N.-dokken. Gebouwen voor toldienst, loodswezen, havenrechten, brugwachters, enz. alsmede gaarkeukens, schuilplaatsen en stortbaden zijn op de noodige plaatsen opgericht.

Men is nu verder zinnens ook aanwervingslokalen op te richten, alwaar de havenarbeiders zouden moeten aangenomen worden. Deze lokalen zouden tevens als werkbeurs en werkeloosheids-kontrool dienen. En hiermede wordt aan eene werkelijke behoefte voldaan ! Te weinig wordt er in verhandelingen over de haven gewag gemaakt van hare levende kracht, n.l. : de stoere dokwerkers. Het is toch de heele wereld door bekend dat in onze haven de schepen het vlugste gelost en geladen worden. En wie het niet wil gelooven, kome maar eens zien tijdens de werkdagen. Wij verzekeren hem : Hij zal staan kijken, wanneer hij daar hoort en ziet, dat volle leven, die koortsachtige gejaagdheid om de schatten van alle werelddeelen, uit die donkere scheepsruimte op te diepen !

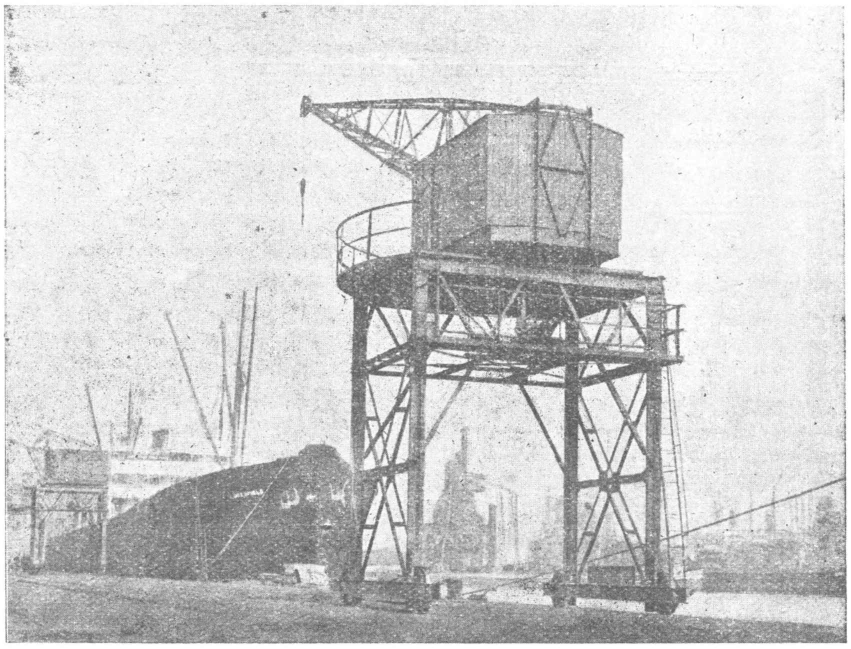

De Haven van Antwerpen. (Electrische Kraan).

EEN BEETJE BENZINE A. U. B. om de V. T. B.-auto zonder oponthoud naar de volgende mijlpaal (20.000 leden) te doen rennen. W e r f t l e d e n ! :: ::

De Belgische Wetgeving.

Wat voorbarig hebben wij gemeend in ons nummer 16 van 15 Oogst te mogen melden dat wij den 1en September den inhoud van het nieuwe reglement op de regeling van het verkeer zouden mededeelen.

Tot nog toe werd het opgemaakt ontwerp noch door den Minister, noch door den Koning onderteekend. De Brusselsche pers heeft wel enkele schikkingen ergens kunnen bemachtigen, maar zij zijn zoo onvolledig of zoo onjuist dat zij feitelijk de lezers misleidt hebben.

Daarvoor hebben wij ons behoed. De teksten die wij later mededeelen, zullen de officieele zijn, het is dus onnoodig de Fransche pers ten rade te gaan.

Wel kunnen wij nu de officieele tekst der wet op de autobusdiensten en het reglement der toepassing ervan mededeelen.

Wij laten de teksten hier volgen.

De leden die inlichtingen aangaande de inrichting van zulke diensten verlangen kunnen ons daarover schrijven mits fr. 1.— postzegels aan hun vraag toe te voegen.

Wet op de openbare en regelmatige Autobusdienst.

ARTIKEL 1.

Voor het toepassen van deze wet worden verstaan onder de benaming « openbare en regelmatige autobusdiensten », de openbare en regelmatige diensten langs de wegen voor het vervoer van personen door middel van automobielen of voertuigen met mechanische trekkracht, welke niet op rails voortbewegen.

Deze diensten worden als openbaar beschouwd indien plaatsen worden verhuurd aan wien zich aanbiedt om ze te bezetten, welke ook de plaats zij waar deze personen bijeenkomen, 't zij dat de betaling van den vervoerprijs volgens een vast tarief, 't zij door middel van een overeenkomst in der minne geregeld wordt.

De dienst wordt als regelmatig beschouwd, wanneer hij ingericht wordt op tijdstippen en tusschen plaatsen vooraf bepaald, zelfs indien het vertrek minder dan één uur vroeger of later gebeurt dan het daartoe aangekondigde uur, 't zij dat er één of meer afreizen per dag, 't zij dat er tusschen elke reis tijdruimten van één tot acht dagen bestaan.

Het vervoer ingericht om in het tijdelijke of toevallig ophouden van openbare vervoerdiensten te voorzien wordt niet als regelmatig beschouwd ; het mag niet langer duren dan deze schorsing.

ART. 2.

Het is verboden een openbaren en regelmatigen autobusdienst in te richten zonder toelating volgens de huidige wet vergund, ten ware vrijstelling daartoe door den Minister van Landbouw en Openbare Werken werd gegeven.

Deze vrijstelling is slechts voor drie maanden ten hoogste geldig.

De openbare en regelmatige autobusdiensten, welke ook de aard is der doorloopen wegen, worden toegelaten :

a) Door de gemeentebesturen wanneer zij het grondgebied van eene gemeente of van twee aaneenpalende gemeenten niet verlaten ;

b) Door de bestendige deputatiën der provincieraden, wanneer zij over het gebied gaan van een grooter getal gemeenten in dezelfde provincie, of, bij gebreke van overeenkomst tusschen de belanghebbende gemeenteraden ;

c) Door den Koning wanneer zij zich uitstrekken op het grondgebied van meer dan ééne provincie.

ART. 3.

De toelatingen door de gemeenteraden vergund zijn onderworpen aan het advies der bestendige deputatie van den provincieraad en aan de goedkeuring des Konings.

Geen toelating wordt door de bestendige deputatiën der provincieraden toegestaan zonder de belanghebbende gemeenten gehoord te hebben. Zij moet de goedkeuring des Konings bekomen.

Geene toelating wordt door den Koning toegestaan zonder de belanghebbende gemeenten en provinciën gehoord te hebben.

De machtiging verleend door de Gemeenteraden of door de Bestendige Deputatiën zijn van rechtswege geldig zoo, binnen zes maanden na het ontvangen door het Ministerie van Landbouw en Openbare Werken van het afschrift der beslissing, geen strijdige beslissing is gevallen of ten minste geen beredeneerd besluit wordt genomen waarbij de Koning den nieuwen termijn bepaalt dien zij behoeft om uitspraak te doen.

De aanvrager kan in beroep gaan bij de Bestendige Deputatie of bij den Koning, volgens de omstandigheid, in geval de Gemeenteraad of de Bestendige Deputatie de toelating tot het inrichten van een openbaren en regelmatigen autobusdienst weigert. Dit beroep moet om geldig te zijn ingediend worden binnen tien dagen na de kennisgave van de beslissing aan den belanghebbende.

In geval van beroep treden de Bestendige Deputatie of de Koning op in de plaats van Gemeenteraad of Bestendige Deputatie om de voorwaarden der toelating te bepalen.

ART. 4.

Alle toelating zal voorafgegaan worden van een onderzoek over het nut der onderneming, den doortocht en het beloop der tarieven. Zij mag slechts ten hoogste voor twintig jaar gegeven worden.

ART. 5.

De toelatingsakten behouden aan de bevoegde overheden het recht de toelatingen vóór hun voleindiging in te trekken, alsook de voorwaarden van dezen maatregel vast te stellen.

Zij bepalen de verplichtingen welke de Koning noodig oordeelt aan de rechthebbenden op te leggen in het belang der openbare diensten.

Zij mogen het toekennen van toelating voor mededingende diensten niet beletten. Alle tegenstrijdige bepaling zou nietig zijn.

ART. 6.

De politiereglementen aangaande de exploitatie van openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande, worden vastgesteld door de overheid die de toelating vergunde.

Zij moeten, in ieder geval, door den Koning goedgekeurd worden.

De overtredingen dezer reglementen worden gestraft met eene gevangenzitting van één dag tot acht dagen en eene geldboete van 5 frank tot 200 frank, of enkel met een dezer straffen.

Het exploiteeren, zonder machtiging, van openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoer-

diensten te lande, wordt gestraft met dezelfde straffen, onverminderd de schadeloosstelling indien er aanleiding toe bestaat.

De eerste alinea van artikel 43 van het Strafwetboek is niet toepasselijk op de overtredingen voorzien bij dit artikel.

De vrederechters zijn bevoegd om daarover uitspraak te doen.

ART. 7.

Alle afstand van exploitatie, zelfs onder vorm van pacht, samensmelting of anderszins, moet goedgekeurd worden door de overheid die de toelating gaf.

Zij moet de goedkeuring des Konings bekomen en zulks na advies van de bestendige deputatie van den provincieraad wanneer het eene toelating betreft die door de gemeenteoverheid werd verleend.

ART. 8.

In geval van zware overtreding der bepalingen en voorwaarden der toelatingsakte, zal de herroeping door Koninklijk besluit kunnen uitgesproken worden.

ART. 9.

Ambtenaars en agenten door den Koning aangewezen, bewaken de uitvoering dezer wet. Zij stellen de bij artikel 6 vermelde overtredingen vast. De door hen opgemaakte processen-verbaal zijn rechtsgeldig tot er bewijs van het tegenovergestelde geleverd wordt.

Een afschrift van die processen-verbaal wordt binnen de acht en veertig uren na het vaststellen der overtredingen, naar de overtreders gezonden.

ART. 10.

De schikkingen dezer wet zijn niet van toepassing op den dienst der postwagens, afhangend van het Departement van Spoorwegen, Zeewezen, Posterijen en Telegrafen.

ART. 11.

Het verleenen van machtiging voor openbare en regelmatige autobusdiensten kan onderworpen worden aan eene voorafgaandelijke openbare aanbesteding, behoudens goedkeuring door den Koning.

ART. 12.

De Koning mag agenten en rechthebbenden doen beëedigen, hun de bediening en de bevoegdheid van agenten der rechterlijke politie verleenen overeenkomstig de regels van titel II der wet van 25 Juli 1891 op de politie der spoorwegen.

ART. 13

De wet van 14 Juli 1893, toelatende de openbare en regelmatige gemeenschappelijke vervoerdiensten te lande, wordt afgeschaft.

De toelatingen welke regelmatig vóór het in gebruik stellen dezer wet afgeleverd werden, zullen echter van kracht blijven.

OVERGANGSBEPALING

ART. 14

De autobusdiensten die op 1 Januari 1924 zonder toelating werken, kunnen voorloopig voortwerken tot eene beslissing is gevallen omtrent hunne aanvraag om machtiging, die moet ingediend worden binnen één maand na de uitvaardiging dezer wet.

Openbare en regelmatige Autobusdiensten. - Verordening van 16 September 1924, betreffend de machtigingen.

ART. 1. — De aanvragen welke, krachtens de wet van 15 September 1914, te vergunnen machtigingen ten doel hebben, worden overeenkomstig de volgende schikkingen onderzocht.

1. — Ontwerp en voorinstructie van het onderzoek.

ART. 2. — Alle aanvragen om machtiging tot inrichting van een openbaren en regelmatigen autobusdienst moeten gedaan worden volgens de hieronderstaande tabel :

1) Naam, voornamen en woonplaats van den aanvrager.	
2) Weg door den dienst gevolgd : Aanduiding der lengte van den doorloopen weg. (In de steden en bebouwde gedeelten moet men de straten aanduiden).	
3) Plaatsen van vertrek, stilstand en aankomst.	
4) Duur der onderneming. Maximum twintig jaar (art. 4 der wet van 15 September 1924).	
5) Dienst-uren en dagen	
6) Aard van rijtuig. Drijfkracht.	
7) Aantal plaatsen.	
8) Tarieven.	

ART. 3. — De aanvragen om machtiging dienen gezonden te worden aan de Gemeentelijke of provinciale overheden of aan het departement van Landbouw en Openbare Werken, naar gelang de machtiging door de gemeenteraden, de Bestendige Deputatie of den Koning moeten verleend worden.

ART. 4. — Het College van Burgemeester en Schepenen, de Bestendige Deputatie of het Departement van Landbouw en Openbare Werken, onderwerpen volgens het geval, het ontwerp aan een voorafgaandelijke instructie, doen desnoods de stukken nazien en aanvullen, en beslissen of het voorstel aan het onderzoek dient onderworpen te worden.

ART. 5. — De aanvrager om machtiging zal al de kosten betalen van de voorafgaandelijke instructie van het ontwerp en van het onderzoek waarvan zal gesproken worden.

2. — Onderzoek voor gemeentelijke machtigingen.

ART. 6. — Voor de gemeentelijke machtigingen, zal het ontwerp, overeenkomstig artikel 2 opgemaakt, en desgevallend vergezeld van de aanvullende bewijsstukken door den voorsteller geleverd in overeenstemming met artikel 4, gedurende veertien dagen in het gemeentehuis nedergelegd worden.

Het bericht van deze nederlegging zal aangeplakt en afgekondigd worden in den voor de officieele afkondigingen vastgestelden vorm, en het bedoeld tijdsbestek zal met deze aankondiging aanvangen.

ART. 7. — De aanmerkingen waartoe dit ontwerp aanleiding zou kunnen geven zullen door het College van Burgemeester en Schepenen opgenomen worden.

Het proces-verbaal, te dien einde geopend, zal de mondelinge verklaring bevatten door de comparenten onderteekend en de schriftelijke verklaringen vermelden gevoegd bij het proces-verbaal dat door het College zal gesloten worden na verloop van het tijdsbestek door artikel 6 vastgesteld.

3. — Onderzoek voor provinciale machtigingen.

ART. 8. — Wanneer het door de Bestendige Deputatie te verleenen machtigingen betreft, zullen de gemeentebesturen op wier grondgebied de openbare en regelmatige autobusdiensten moeten ingericht worden, een onderzoek openen volgens de wijze in voorgaande artikels 6 en 7 bepaald. Binnen de acht dagen welke op het sluiten van het proces-verbaal volgen, zal de gemeenteraad van elke gemeente zijn advies over het ontwerp uitbrengen.

De processen-verbaal der onderzoeken en de beraadslagingen der gemeenteraden zullen zonder verwijl aan de Bestendige Deputatie overgemaakt worden.

4. — Onderzoek voor de Gouvernementele toelatingen.

ART. 9. — Wanneer het door den Koning te verleenen machtigingen betreft, zal er door de zorgen der gemeentebesturen in de verschillende gemeenten op wier grondgebied de openbare en regelmatige autobusdiensten moeten ingericht worden, tot een onderzoek overgegaan worden, volgens de in artikels 6 en 7 aangeduide wijze. Binnen de acht dagen welke op het sluiten van het proces-verbaal volgen zal de gemeenteraad van elke gemeente zijn advies over het ontwerp uitbrengen.

De processen-verbaal der onderzoeken en de beraadslagingen der gemeenten zullen zonder verwijl overgemaakt worden aan de Bestendige Deputatie, die ze met haar advies binnen de veertien dagen zal overzenden aan het Departement van Landbouw en van Openbare Werken.

5. — Lastenboek.

ART. 10. — Na voleindiging van de instructie en het onderzoek zal volgens het geval het College van Burgemeester en Schepenen, de Bestendige Deputatie of het Departement van Landbouw en Openbare Werken, het lastenboek der machtiging vaststellen.

ART. 11. — Wanneer het lastenboek zal vastgesteld zijn zal de aanvrager om machtiging uitgenoodigd worden een aanbod voor de onderneming, volgens de bepalingen en voorwaarden van het lastenboek in te dienen, zulks binnen de maand loopend van af het oogenblik dat de bevoegde overheid hem er kennis van gegeven heeft.

ART. 12. — Indien de aanvrager om machtiging, zijn aanbod binnen den bepaalden tijd niet indient, zal zijn voorstel als niet bestaande beschouwd worden, en zullen de ontwerpen volgens het geval eigendom worden van de Gemeente de Provincie of den Staat, welke gebeurlijk de ontwerpen aan een openbare aanbesteding, onder voorbehoud der Koninklijke goedkeuring, kunnen onderwerpen.

6. — Goedkeuring der machtigingen.

ART. 13. — Onmiddellijk na de ontvangst van het aanbod voor een gemeentelijke machtiging, zal het College van Burgemeester en Schepenen deze aan de goedkeuring van den Gemeenteraad onderwerpen.

In geval van goedkeuring zal het besluit van den Gemeenteraad aan de Bestendige Deputatie voorgelegd worden, die deze met haar advies aan het Departement van Landbouw en Openbare Werken zal overmaken.

Aldus zullen de Bestendige Deputatiën zonder uitstel over de aanvragen voor provinciale machtigingen uitspraak doen en in geval van goedkeuring, deze met haar beraadslagingen aan het Departement van Landbouw en Openbare Werken overmaken.

De beslissingen van de gemeenteraden en van de Bestendige Deputatiën zullen samengaan met de ontwerpen en alle stukken van het onderzoek.

Gegeven te Brussel den 16 September 1924.

Gewestelijke Toeristendag te Yper op Zondag 12 Oktober 1924.

Op 12 Oktober *Gewestelijke Toeristendag te IJper.*

Programma : 10u.30 : Bijeenkomst der leden in het lokaal « Vlaanderen », Statiestraat. Bezoek aan de stad onder bevoegde leiding. Sterk aan te bevelen aan hen die het heropgebouwde IJper nog niet gezien hebben ! 13u.30 : Vergadering voor alle aanwezende afgevaardigden in « Het Belfort », Joséstraat.

14u.30 : Algemeene Vergadering in de feestzaal van het « Hotel Britanic ». Wij zetten al onze leden aan den bondsknoop te dragen en het goede nieuws te verspreiden dat de bond thans voor zijn leden het vrij grensverkeer naar Frankrijk toe, met fiets en motorrijwiel, heeft verworven.

Denkt aan het *Organisatiefonds* en aan *nieuwe leden voor 1925 !*

— VAN HET SECRETARIAAT —

DE BUREELEN VAN HET SECRETARIAAT ZIJN OVERGEBRACHT GEWORDEN NAAR DE DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — ALLE STUKKEN DUS DAARHEEN !

Beleefd verzoek aan onze briefwisselaars — 1° Voeg steeds postzegels voor antwoord bij uw vragen om inlichtingen ; 2° Vermeld de namen van nieuwe leden op een afzonderlijk stuk papier : 3° Schrijf uw namen voluit, duidelijk, in den rechtschen bovenhoek van kaart of briefhoofd. Het klasseeren van de iederen dag met tientallen inkomende stukken zal ons veel minder lastig zijn.

Adresverandering. — Breng hiervan op de hoogte : 1° Het Secretariaat ; 2° het Postbeheer uwer omschrijving. Het spreekt vanzelf, dat leden die deze formaliteiten nalaten, het blad niet blijven ontvangen.

——:——

Organisatiefonds. — Afgevaardigden, belangstellenden, vraagt ons inteekenbulletijns. Afgevaardigden, zendt ons de u gezonden inteekenbulletijns onmiddellijk na invulling terug. Indien u alléén niet vermoogt het minimum van fr. 25 te schenken, vorm dan een groep en schenk op die manier.

——:——

Ledenaangroei. — Van 1 tot en met 15 September j.l. traden **107** nieuwe leden toe. Het heele ledental bedraagt thans (24 September) **15.171.**

——:——

Propagandamateriaal. — Wie verlangt er oude nummers van DE TOERIST, propagandaschriften, aanplakbrieven, metalen V.T.B.-platen voor hotels en dgl., lijsten voor het aanwerven van nieuwe leden, enz. ?

——:——

Jaargang 1923 van « De Toerist » zenden wij, op aanvraag, gratis aan de nieuwe leden.

——:——

Jaarboekje 1924. — Bevat, behalve de verminderingen en de aangesloten hotels de namen en adressen der afgevaardigden en vele nuttige gegevens : fr. 1.—.

——:——

« Steden en Landschappen ». — II. « Mechelen », door Dr. Ing. C. Leurs en Pr. Verheyden ; III. « De Haven van Antwerpen », door K. Bollengier, Hoofdingenieur-Bestuurder van den Dienst der Havenwerken van Antwerpen. Per deel, voor leden fr. 6,50, anders fr. 7,50.

I. **« De Kempen », tweede, zeer vermeerderde uitgave.** Voor leden fr. 12.50 ; niet-leden fr. 15.

——:——

Officieele Spoor- en Tramwegkaart van Nederland. — Nieuwen voorraad ! De Algemeene Nederlandsche Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer heeft er ons een groot aantal gezonden. Wij zullen dus elken aanvrager, die ons fr. 0.25 voor verzendingskosten doet geworden, deze heldere, gekleurde kaart van Nederland, welke feitelijk fl. 0.45 (fr. 3.—) kost, gaarne toezenden. Er wordt nog een en ander aan interessants bijgevoegd.

——:——

Katalogus-kaart van België. — Van deze bijzonder practische kaart, dewelke u toelaat de ligging van het geringste plaatsje in ons land te bepalen en tegelijk een volledige catalogus van het Krijgskundig Instituut (ter Kameren) is zenden wij mits dezelfde voorwaarde als hiervóór.

AUTOBUSDIENSTEN

——:——

Kieldrecht-St. Niklaas.

Vertrek uit Kieldrecht : 9 u. en 13.50 u. ; terugkeer uit St. Niklaas : 12 u. en 15.15 u.

St. Gilles-St. Niklaas.

Vertrek uit St. Gilles : 8.30 u. ; 12.30 en 16 u. ; terugkeer uit St. Niklaas : 10 u. ; 15 u. en 17 u.

's Zondags en Donderdags : nader te bepalen bijgevoegde diensten volgens noodzakelijkheid.

BONDSLEVEN

——:——

ANTWERPEN.

Bezoek aan de Haveninrichtingen. — Dit bezoek vond plaats op Zondag 14 September, onder de zeer gewaardeerde leiding van den Heer Karel Bollengier, Hoofdingenieur-Bestuurder van den Dienst der Antwerpsche Havenwerken. In een stemmig zaaltje van het gebouw der Havenwerken werden wij om te beginnen vergast op een zeer belangwekkende voordracht over de Haveninstellingen. Met de landkaart voor oogen konden wij ons een zeer duidelijk begrip vormen over wat de Antwerpsche haven is en over wat hare vermoedelijke toekomst zal wezen. Op nr 23 der dokken gingen wij scheep op een van de door de Stad bereidwillig ten onzen dienste gestelde, ruime toogboot. Wij vaarden door Kattendijkdok, Kanaaldok en 3e en 2e Havendokken terug naar nr. 62, alwaar wij ontscheepten en een bezoek brachten aan de reusachtige nieuwe drooge dok. Op heel dezen tocht verstrekte de heer Hoofdingenieur Bollengier ons rijkelijk allerlei wetenswaardige bijzonderheden omtrent de haveninstellingen zelf en over de in 't oog komende schepen. Van het drooge dok ging het naar de Royerssluis. Van op het staketsel, uiterste punt, hadden wij een eenig uitzicht op den stroom, links naar het geweldig stadskomplex toe, rechts over den breeden vloed naar Holland toe en rechtvoor op de vlakte der toekomst. Daarna keerden we terug naar de stad en konden toevallig van heel dichtbij op de kade, de geweldige « Belgenland » in oogenschouw nemen.

Voor dezen eenigen uitstap gaat onzen herhaalden dank naar den Heer Hoofdingenieur Bollengier en naar het Gemeentebestuur van Antwerpen.

ST. NIKLAAS.

Niettegenstaande het dóórslechte weer, kon tak St. Niklaas zich den laatsten tijd verheugen in een paar zeer geslaagde uitstappen. Op 7 September toog een flinke groep fietsers naar Zeeuwsch-Vlaanderen. (Hulst, Axel, Zaamslag). De rit was des te aangenamer, daar vanaf de grens onze leden vergezeld waren door enkele Nederlanders — leden van V.T.B. — die we hier, om de vriendelijke attentie, hartelijk dank zeggen.

De reis naar Brugge op 14 September verliep op zijn beste. Na in den voormiddag eerst de steegjes der oude stad te hebben doorgewandeld (en binnengeloopen in Begijnhof en Godshuizen) bezochten we het museum der Oude Meesters, de H. Bloedkapel, het Stadhuis. In den namiddag ging de tocht verder langs St. Salvators, St. Janshospitaal (Memlinc-museum), Gruuthuuse en O. L. Vrouwkerk. Wie al dat merkwaardige bezocht, als wij onder de bevoegde leiding van den heer Dalsd, arrondissementsafgevaardigde van V.T.B., keert stellig nog weer terug naar Brugge, de « **relikwiekast van Vlaanderen** ».

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

De baan Oostende-Gistel is hersteld tusschen Gistel en de vaart Nieuwpoort-Paschendale, terwijl de vernieuwing nu in gang is tusschen Oostende en Snaaskerke-brug.

——:——

De baan Kieldrecht-St. Niklaas, alsmede St. Gilles-Waas-St. Niklaas zijn beiden in tamelijk goeden staat.

ST. NIKLAAS. — Op het grondgebied dezer stad zijn de Statie- en de Mercatorstraat, erbarmelijk-slecht gekasseid. Daar die straten deel uitmaken van den belangrijken verkeersweg Gent-Antwerpen is het te hopen dat de betrokken besturen spoedig ingrijpen.

OMGEVING VAN ANTWERPEN (zie ook vorig nummer). — STEENWEGEN. — Antwerpen-Mechelen, tot Waalhem : S. (uitgezonderd de doortocht van Kontich), G. van Waalhem af tot Mechelen.
Mechelen-Vilvoorde : G.
Kontich-Duffel : S.
Lier-Duffel-Mechelen : G.
Duffel-Rumpst : T. G.
Rumpst-Terhagen-Boom : Z. S.
Antwerpen-Boom : S.
Lier-Koningshoikt-Berlaar-St.-Remoldus-Heist-op-den-Berg : G.
Heist op den Berg-Boisschot : G. (in het bijzonder de zijweg in makadam).
Heist op den Berg-Itegem : T. G.
Krijgsbaan : Oude-God-Fort I (Wijnegem) : S.
Kontich-Lint-Duffel : S.
Oude-God-Bouchout : T. G.
Bouchout-Lier : Z. G.
Wommelgem-Borsbeek-Bouchout : S.
Kontich-Aartselaar : S.
Waarloos-Reet-Aartselaar : S.

BOEKBESPREKING

LA SUISSE, Zak-Atlas voor Toeristen. — Uitgave van het Office Suisse du Tourisme, Zurich & Lausanne, bij Kümmerly & Frey, Cartografisch Instituut, Bern. Prijs : 3 Zw. fr. (of 10 Fr. fr.). **voor leden van den V.T.B. : 5 Belg. fr.** — Bestellingen aan het Secretariaat (Dambruggestraat 119) te zenden.

Dit boekje voorziet waarlijk in een behoefte die binnen de toeristische literatuur bestond. Het bevat 34 kaarten en stadsplans. Wegens zijn handig formaat zal bedoelde uitgave door menig Zwitserland bereizend toerist op zak gestoken worden. De cartografische uitvoering is merkwaardig en doet het Cart. Inst. Kümmerly & Frey alle eer aan. De kaarten zijn voor het meerendeel uitgevoerd op 1:400.000, behoudens voor de streken van intens toerism, zooals het Gernsch Oberland, het Vier Woudstedemeer, Lugano en het oostelijk gedeelte van het Lemanmeer, welke op veel kleiner schaal en dus nog aanzienlijk klaarder zijn. Het boekje houdt ook een algemeene kaart van Europa in, benevens een indexkaart met verdeeling en nummering van de vakken, zoodat het alles een bijzonder practisch geheel vormt. We bevelen dezen atlas alle Zwitserland-minnende toeristen warm aan !

Dictionnaire Historique et Geographique des Communes Belges.

Van dit prachtig werk door Eug. Del Seyn, is zooeven de 6e aflevering verschenen. Ze bevat de monographieën van af Erondegem tot Gent. Stippen wij inzonderheid aan die van Esneux, Etterbeek, Floreffe, Vorst, Veurne, enz. Merkwaardige clichés verluchten bijna op iedere bladzijde den tekst. Herinneren wij er aan dat het werk met nagenoeg 25 afleveringen volledig zal wezen. De prijs per aflevering is fr. 6.50. Ze zijn verkrijgbaar, evenals een specimen van het werk, bij den uitgever, A. Bieleveld, 68, Warmoesberg, Brussel, alsmede bij alle ernstige boekhandelaars.

Postkaarten uit den Elzas

I

Berg .... Dal
Daartusschen
huppelt
de kerktoren.
De Heilige Odilia
sloeg op de steenrots
en bronwater
borrelde op uit de straatriolen.
Het oude raadhuis
(Goe-morgen oolijke ooievaar)
De fontein in continubedrijf
(Zie me die os toch eens drinken)
Hans en Lina
Alt Heidelberg
(Zelfs de eenden spreken Duitsch)
De berg
is veertienhonderd meter hoog
(Oneindig spant zich de horizonboog)
Hier woonde de graaf von Bilsenstein
en wierp zijn vijanden triomfant in de ravijn.
Het dal
is veertienhonderd meter laag
Vandaag
eten we
LEVENDE FORELLEN
met den beroemden Glevener wijn.
Mijn lieveken lief,
doen je voetjes nog pijn !

II

In de diepe Schlucht bij Münster
zitten wolven naar het schijnt.
's Nachts hoort men ze bruistig brullen
als de maan de rots beschijnt.
Mevrouw heeft zich te bang gemaakt.
want nimmer zijn ze er uitgeraakt.

III

Blauw de bergen. Blauw de bosschen.
Blauw de beemden. Blauw de bronnen.
Blauw : Donkerblauw.
Wit alleen
het krijt van de zon op de beekwaterval
In het dal :
TANNENKIRCH
Geboortedorp van Tanhâusser
Lievelingsoord van Shelley, de dichter
Eldorado
Dancing room der Vogezen.
Een meisje dat bronchitis had
liep éénen dag in 't boschgewas
en was genezen.
Als ik roep Oioh, Ohiooh !
stormen Walküren uit de poort van Walhalla (1).

A. W. GRAULS.

(1) N.D.R. Bij uitzondering nemen wij deze in verzen opgestelde bijdrage op.

Van 15000

? wie helpt mee ?

naar 20000

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.
VRIJDAG 17 OKTOBER, in de Bovenzaal, Sint Janspl. 29, te 8 u. Voordracht-vertelavond. De bij de leden van den V.T.B. goed bekende Sinjoor, kunstsmid Ver Hees zal ons vergasten op « Een Antwerpsch Stielman ».

IN VOORUITZICHT. — OKTOBER : 1° In samenwerking met Kapellen : Wandeling in de prachtige hoven aldaar. Vertrek Antwerpen-Centraal. Waarschijnlijk op Zondag 12 Oktober. De juiste datum zal door middel van de bladen bekend gemaakt worden.
2° Bezoek aan de inrichtingen van de Antwerpsche Waterwerken te Waalhem, onder leiding van den Heer Van de Vloet. Vertrek met den stoomtram Boomsche steenweg (Antw.). Waarschijnlijk op Zondag 26 Oktober.

BEVERE-AUDENAARDE.
OP ZONDAG 12 OKTOBER : om 14.30 u. heeft er in het Vlaamsche Huis, Markt 61, een samenkomst plaats voor V.T.B.-ers van het arrondissement.

BRUGGE.
OP ZONDAG 26 OKTOBER : Voordracht met lichtbeelden over China en THIBET, door den heer Dols van Brussel.

BRUSSEL.
OP 19 OKTOBER : Uitstap naar het Zoniënbosch. — Bijeenkomst te Brussel op de Rouppeplaats om 9.30 u. Van daar uit per tram naar de « Kleine Hut ».
Vertrek om 9.40 uur. Over Groenendaal en Kerrenberg naar Boschvoorde. Terug te Brussel omstreeks 6 uur.
De deelnemers uit Antwerpen vertrekken om 8.28 uur ; die uit Mechelen om 8.36 uur ; uit Gent (Zuid) 8.06 uur ; uit Aalst : 8.41 uur ; uit Leuven : 8.50 uur. Knapzak meenemen.

GENT naar Antwerpen.
ZONDAG 19 OKTOBER : 2e bezoek aan de Kon. Vlaamsche Opera. In den voormiddag bezoeken we merkwaardigheden van de stad. Prijs : (trein, noenmaal, plaatsen schouwburg van minimum fr. 6.— gewaarborgd) voor leden fr. 19.50. niet-leden fr. 22.00. Toetredingen te zenden aan den heer H. Gyselinck, afgevaardigde, Begijnhoflaan, 31, Gent. De leden van andere plaatsen die met de Gentsche vrienden van de partij willen zijn brengen den heer Gyselinck hiervan op de hoogte vóór Dinsdag, voorafgaande aan de vertooning.

YPER.
ZONDAG 12 OKTOBER : **GEWESTELIJKE TOERISTENDAG.** Elders in dit nummer breedvoeriger toelichting.

VEURNE.
ZONDAG 12 OKTOBER : Deelname aan den Gewestelijken Toeristendag te Yper. Vertrek per auto om 9 u. aan het lokaal « De Beurs ». Deelnemingsgeld : fr. 4.—. Inschrijven bij den Afgevaardigde, de Heer Edm. Gyselinck tot 8 Oktober.

ISEGEM : deelname aan den GEWESTELIJKEN TOERISTENDAG TE YPER.

INGELMUNSTER : deelname aan den GEWESTELIJKEN TOERISTENDAG TE YPER.

ROESELARE : deelname aan den GEWESTELIJKEN TOERISTENDAG TE YPER.

NIEUWPOORT : deelname aan den GEWESTELIJKEN TOERISTENDAG TE YPER.

VERMINDERINGEN

ANTWERPEN.
Schouwburg Volksgebouw.

Orkestzetels :	fr. 6,50 voor V.T.B.	5.50
Ben. Loges :	fr. 6.50 voor V.T.B.	5.50
Parketstalles :	fr. 5.50 voor V.T.B.	4.50
Balkon & Loge 2e R. :	fr. 2.75 voor V.T.B.	1.75

De leden hebben voordeel met de kaarten op voorhand af te halen gezien geen verhooging betaald wordt. Bovenstaande vermindering geldt voor alle dagen behalve Zondagavond.

—:—

Kon. Vl. Opera. — Het is ons niet gelukt met het Bestuur van deze instelling tot een akkoord te geraken.

GENK.
JOZ. HABEKS, **Molenstraat — Uurwerken, Juweelen, Herstellingen.** — 5 °/° vermindering op al de artikelen.

—:—

ZWITSERLAND.
« LA SUISSE », **Zak-Atlas voor Toeristen.** Uitgave van het Office Suisse du Tourisme, Zurich-Lausanne : Prijs 3 Zw. fr. ; 10 Fr. fr. ; voor de lden van den V.T.B. : 5 Belg. fr., **dus meer dan 50 °/° vermindering !**

YPER.
« DE KINDSKORF », **Gezusters Roedolf, Diksmudestraat.** — Bijzonderheden voor jonge moeders en kinderen. — Caoutchouc — Gezondheidsartikels — Buikgordels in alle modellen, enz. — 5 °/° vermindering.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS | DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA | INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 20 — **15 Oktober 1924**

ORGANISATIEFONDS

Toen in het nummer van 1 Oktober jl. geen « Eerelijst » verscheen hebt U U wellicht teleurgesteld afgevraagd : « Zou het nu al uit en amen zijn met de stortingen voor het « Organisatiefonds » ? ».

Een oogenblik hebben wij dat zelf gedacht, gedurende een zonderlinge tijdspanne van enkele achtereenvolgende onvruchtbare dagen, toen er, slechts éénmaal, fr. 25.— wou komen. We hadden de hand al opgeheven om « er een kruis over te maken »... — « Op dit oogenblik zag men in de richting van Oudenaarde, iets, dat hevig tegen de zon blonk...» Wie zou deze van hoop overgoten, sidderingwekkende regels uit Conscience's « Leeuw » niet kunnen voortciteeren ?

En daar stort de hoorn van overvloed weer rijkelijk op het Secretariaat uit : de Heer Baldewyn Steverlinck, Afgevaardigde van Kortrijk, zendt ons een lijst met fr. 775,— en... belooft meer ; de Heer Gyselinck, Afgevaardigde van Gent, zendt fr. 400,— en zegt « er komt nog » ; en dan het welderig oogenblik waarop één enkel lid ons fr. 250,— in den schoot werpt ; en dèze geeft fr. 25,— en gène draagt fr. 50,— bij ; Mevr. X... belooft voor fr. 1000,— in te schrijven maar wacht om niet nummer 1 op de lijst te staan ! ; de Heer X... verzekert, dat hij thuis nog eenige briefjes voor ons heeft liggen... Waar gaat het naartoe ?

Laat ons vooral niet denken, dat het de laatste opleving vóór het einde is ! Neen ! Want daar roepen ons (15.000—119)= 14.881 leden toe : « Hier zijn wij ook nog ! — Dat was maar de vage rimpeling vóór het aanrollen van de zware golf van overvloed !!! ».

ORGANISATIEFONDS

Eerelijst IV.

Overdrachtlijst III : fr. 3.717.30

84. E. V., Gent	20.—
85. Leve Vlaanderen ! Gent	50,—
86. A. Cornil, 44, St. Machariusstr., Gent	25,—
87. L. Peerenboom, 17, Lessenschestraat, St. Jans-Molenbeek	25,—
88. M. E. Geeraert, Alg. Secr. « Handelsbank », Gent	50,—
89. P. Kongs, 151, Karel de Preterlei, Antwerpen	25,—
90. Dr. Jan Geerts, Geneesheer, 69, Gentschesteenweg, Brussel	25,—
91. V. Verheyden, 89, Vanderlindenstr., Schaarbeek	25,—
92. H. De Cort, Afg. V.T.B., 9, H. de Brouckèrelaan, Auderghem	25,—
93. A.Van Hoorde, 1, Kalanderberg, Gent	50,—

94.	N.V. « De Noordstar », Verzekeringsmaatschappij, Gent	250,—
95.	E. Van de Voorde, 18, Verspeyenstraat (?), Gent	25,—
96.	J. De Groote, 47, Lindestr., Gent	25,—
97.	R. Peeters, Lid Dagel. Bestuur, J. v. Rijswijcklaan, 33 ,Antwerpen	250,—
98.	Joris Rodenbach, Nijveraar, Kortrijk	25,—
99.	J.Boucquillon, Bankbest., Kortrijk,	25,—
100.	Jozef Vandewiele, Handelaar, Kortrijk	25,—
101.	Leon Ghekiere, Eigenaar, Kortrijk	25,—
102.	Fl. Janssens, Handelaar, Kortrijk	25,—
103.	Jozef Delbaere, Bankbeh., Kortrijk	100,—
104.	Baldew. Steverlynck-Rodenbach, Nijveraar, Afgev. V.T.B., Kortrijk	100,—
105.	Dr. R. Baekland, Oogm., Kortrijk	100,—
106.	Dr. L. Devriend, Geneesh., Kortrijk	25,—
107.	H. Dewispelaere, Bankb., Kortrijk	25,—
108.	Jozef Demeyere, Bouwm., Kortrijk	25,—
109.	Richard Acke, Bouwm., Kortrijk	50,—
110.	Leo Callens, Nijveraar, Moorseelestraat, Kortrijk	25,—
111.	Dr. Billiet, Tandarts, Kortrijk	50,—
112.	G. Gyselynck, Fotograaf, Kortrijk	25,—
113.	Juul Callens, Handelaar, Kortrijk	25,—
114.	Jozef Verhaeghe, Eigenaar, Vichte	25,—
115.	Gabriel Ghekiere, Hoph., Kortrijk	25,—
116.	Robert Muller, Apotheker, Kortrijk	25,—
117.	Joris Ghyssaert, Apotheker, Kortrijk	25,—
118.	E. Ernalsteen, Autolei, Wommelgem	25,—
119.	V.-T.-B.Fietsclub, Antwerpen	100,—
		5.487,30

Oostende en Nieuwpoort

De verscheidene typen van plattegrond welke wij aantreffen bij de studie van stedenbouw kunnen in twee hoofdcategoriën worden gerangschikt. De aanleg van de straten kan onregelmatig zijn en zulks is dan het gevolg van eene natuurlijke ontwikkeling der plaats volgens de bestaande toestanden en ten gevolge van de geleidelijke aangroei der bevolking. De straten kunnen ook wel regelmatig aangelegd zijn volgens een te voren opgemaakt plan.

In den loop der middeleeuwen, terwijl het grootste gedeelte onzer steden zich langzamerhand ontwikkelde tot hun huidigen vorm (zoo b.v. : Brugge, Leuven,) werden Oostende en Nieuwpoort volgens een bepaalden plattegrond herbouwd. Zooals trouwens bij alle nieuwe steden is de aanleg gansch regelmatig, de straten loopen op gelijke afstanden van elkander volgens twee loodrechte richtingen, zoodat de bouwblokken regelmatige vierhoeken vormen als op een dambord. Tijdens de middeleeuwen was het zoogenaamd dambordplan evengoed in zwang bij den aanleg van nieuwe steden dan zulks het geval was geweest onder de romeinsche, grieksche en vroegere beschavingen. In het Zuidwesten van Frankrijk werden eenige steden gebouwd volgens dezen vorm. In Engeland, Winchelsea toen het gansch verwoest door zeegeweld in 1277 herbouwd werd door Koning Edward I. Het stratennet verdeelt het grondgebied der nieuwe stad in regelmatige rechthoekige bouwblokken.

***

Langs Vlaanderens kust werd het oude Oostende, dat meer westwaarts lag,door Margareta van Konstantinopel tot rang van stad verheven in 't jaar 1267, en verdween bijna gansch ten gevolge van den vloed van 1394 (1). De gronduitbreiding die aan de bevolking toegestaan werd gaf haar de gelegenheid eene nieuwe stad te bouwen : het stratennet werd aangelegd volgens een op voorhand opgemaakt dombordplan. De nieuwe stad omvatte gansch het hedendaagsche stadscentrum gelegen tusschen het bestaande park, de Van Iseghemlaan, de Havengeul en de Handelskommen. Het was deze stad welke op het einde der 16e eeuw door den prins van Oranje met wallen en vestingen omringd werd om ze tegen de Spanjaarden te kunnen verdedigen.

Tijdens de drie jaren belegering door den Aartshertog Albrecht en Ambrosius Spinola werd Oostende gansch in puinen geschoten. De stad werd door de Aartshertogen opnieuw herbouwd volgens de zelfde plattegrond.

Het stadhuis is langs de markt gebouwd en de kerk is gelegen op eenen kleinen afstand van dit plein. De straten loopen ook niet over de Markt maar zijn getrokken op zulke wijze dat de opene ruimte voor den handel ongestoord blijve.

***

Op de plaats waar eenige huizen, door den storm van 24 Juni 1116 vernield,het gehucht Santhove op het grondgebied van Lombartzijde gevormd hadden, kwam eenige jaren later een nieuw dorp tot stand welk door handel en nijverheid tot grooten bloei kwam en verheven werd tot stad onder de benoeming « Novus Portus » (Nieuwe Stad of Poort).

De geschiedenis (2) leert ons verder dat Nieuwpoort, gansch verwoest in 1383 door de Engelschen, herbouwd werd ten jare 1426

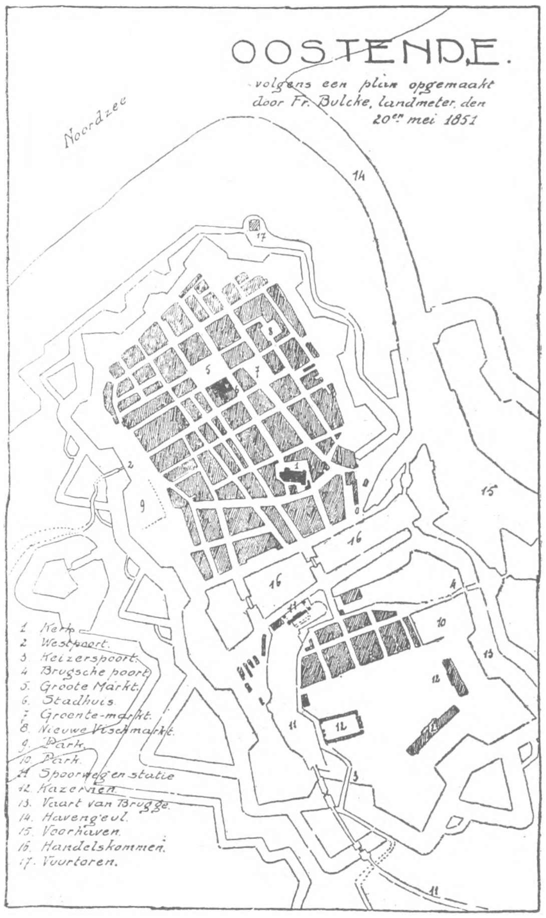

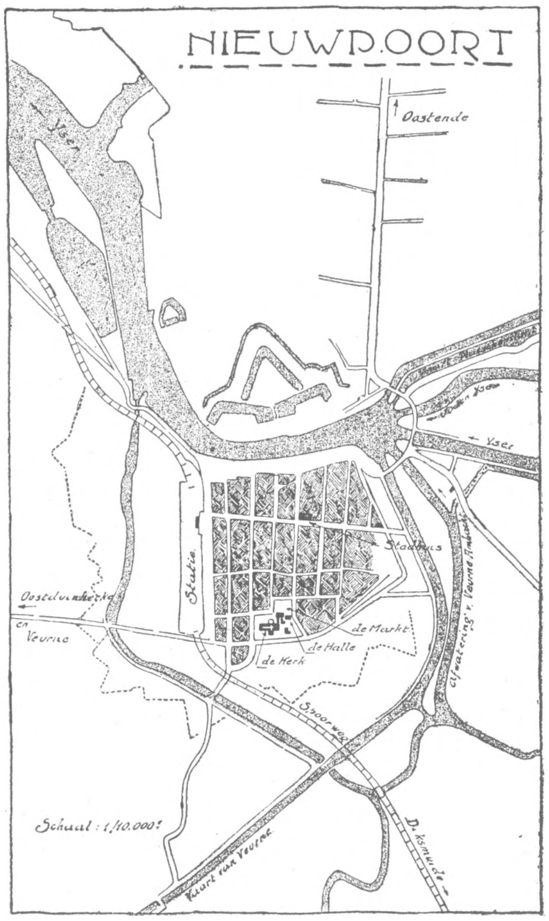

door Filips den Stoute, hertog van Burgondië en graaf van Vlaanderen die de stad met vestingen omringde : alle straten werden rechtgetrokken volgens een schaakbord plattegrond.

In zijn boek « Flandria Illustrata » geeft Sanderus een zicht van de stad.

In tegenstelling van hetgeen bij de andere Steden gebouwd volgens hetzelfde plantype het geval is, is de groote markt wel regelmatig van aanleg zooals het stratennet en van groote oppervlakte (wat meer dan een half hectaar groot), niet gelegen te midden van de stad maar ietwat zijdelings; terzijde van dit plein te midden in het oud kerkhof lag de kerk in een schilderachtig decor van lindeboomen.

De Hallen met het Belfort en de lompe toren der O. L. Vrouwkerk die iets boven de huizen uitsteekt gaven aan de groote markt en aan dezes omgeving een bijzonder karakter dat ons nog machtig spreekt van de vooraanstaande plaats welke Nieuwpoort in vroeger eeuwen in de geschiedenis van Vlaanderen innam.

Het stadje dat reeds negen belegeringen onderstaan had, bezat voor dezen laatsten oorlog nog heel wat merkwaardigheden welke menige vreemdelingen en kunstliefhebbers aanlokten.

Rob. MULLIE.

(1) Het oude Oostende en zijne driejarige belegering door Edw. Vlietinck.

(2) Nieuport ancien et moderne, par Cam. Wybo.

VRIJ GRENSVERKEER.

Belangrijke Mededeeling.

De leden van den V.T.B. hebben in het vervolg het voordeel Frankrijk met fiets of motor binnen te mogen rijden zonder waarborgen te storten ! (Niet voor auto's). Breng echter eerst de rugzijde uwer lidkaart nauwkeurig in orde zooals aangeduid en zend ze dan naar het Secretariaat om er gestempeld te worden.

Op vertoon van onze lidkaart moet u aan het eerste Fransche tolkantoor een vrijgeleide (Permis de Circulation) aanvragen, dat gedurende 3 maanden geldig blijft, om langs elke grensbaan in en uit te mogen rijden. Dit vrijgeleide kost 2.40 Fransche frank. Zorg dus tevoren voor Fransch geld. Zoodus allereenvoudigst.

Iets over Zuid-Amerika.

(Vervolg van blz. 135).

Een dier, dat in de Pampas door mensch en dier geschuwd wordt, alhoewel niet rechtstreeks levensgevaarlijk,is de tzinki. Het is niet veel grooter dan een kat, maar bezit een zonderling verdedigingsmiddel, dat bestaat in het spuiten met een geel vocht, waarvan een verpestenden stank uitgaat.

Daardoor is op een 50 meter afstand de tegenwoordigheid van het dier reeds te bespeuren.

Indien het uwe tegenwoordigheid gewaar wordt, gaat het loopen... maar wee u zoo ge 't achtervolgt. Plots blijft het dan staan en geeft u onverwacht een besproeiïng.

den reuk van het « stinkdier » gewaar wordt, is het niet meer in te houden en loopt het heen.

Wat de visschen aangaat, deze vindt men in de Patagonische rivieren overvloedig. In de Lago Argentino is veel zalm en in de rios is vooral baars talrijk.

Nu nog een woord over de bevolking van dit land, welke over 't algemeen uit gemengde rassen is samengesteld.

De werklieden op de Patagonische hoeven werkzaam zijn geheel onbeschaafd een onvermijdelijk gevolg van het volledig gebrek aan school of kerk. Dat er in kinderen die zoo opgebracht worden later niet veel goeds steekt kan niemand verwonderen.

Onder die lieden vindt men spanjaarden, chilenos en indianen.

Allen hebben een bijzondere voorliefde

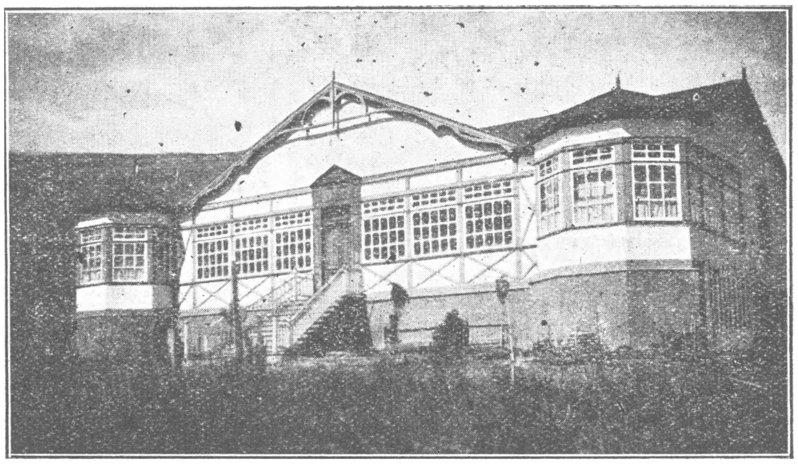

Patagonië. — Hoeve Estancia Anita te Santa-Cruz.

Op zekeren dag was een jongen, die in verlof op de hoeve vertoefde, met mij aan 't wandelen, toen hij een tzinki ontwaarde. Er werd hem wijsgemaakt, dat dit dier eene kostbare pels draagt. Op mijn aandringen zette hij zich aan 't achtervolgen, en het gevolg bleef niet uit.

Zoo kwam mijn slachtoffer druipend van het gele nat terug. Toen was het mijn beurt om aan 't loopen te gaan ; de stank was niet om uit te houden. Slechts na eenige bezwijmingen, en na zich gedurende een veertiental dagen minstens een paar malen daags in reukwater gebaad te hebben, was de jonge man van den ellendigen reuk verlost. Dit eigenaardig verdedigingsmiddel maakt het dier tot een uiterst geducht tegenstander zelfs voor groote en sterke dieren. Wanneer een paard

voor sterken drank. Hebben zij geld op zak, dan wordt er gedronken van 's morgens af... tot het op is. Hebben zij geen geld, dan zoeken ze tot ze er gevonden hebben, en om tot hun doel te komen deinzen ze zelfs niet voor diefstal terug.

Wetenschappelijke kennis is bij deze menschen ver te zoeken, maar wat «paardrijden» betreft, daarin zijn zij voortreffelijke meesters, en Europeanen evenaren daarin deze wilde kerels nooit. 't Is verbazend hoe zels steile rotsen met snelheid bestegen worden door die mannen, die voor niets terugdeinzen en zich om hun leven zelfs niet bekommeren.

's Zondags wordt er niet gewerkt ; dan maken de arbeiders hun tijd door met een uitstap. Meestal wordt dan zoo snel mogelijk het paard, waarop ze recht hebben, gezadeld,

en in volle vaart gaat de tocht naar de dichtstbij gelegen herberg, welke soms uren verwijderd is. Daar wordt den ganschen dag doorgebracht en slechts door en door bedronken keeren ze bij valavond naar de hoeve terug. Op dien dag gebruiken sommigen hun middagmaal in een Patagonisch spijshuis. Anderen doen het eenvoudiger : in het veld wordt een vuurtje aangestoken waarboven een stuk vleesch gebraden wordt, dat uit de hand gegeten, snel verslonden is.

Toen ik mij op zekeren dag wat ver gewaagd had, was het mij onmogelijk nog op etenstijd op de Anita terug te zijn. Op mijn weg was een spijshuis, en mijn hongerige maag eischte voedsel... Binnenstappen was dus vanzelfsprekend... maar een weinig later kwam ik er zonder gegeten te hebben uit. Alles wat er opgediend werd was zoo afschrikwekkend vuil, zoodat mijn eetlust al dadelijk weg was. Nevens mij zaten aan dezelfde tafel eenige mannen met een bierzak, want het bier bestelt men niet in glazen ; die zouden te veel werk vragen om te spoelen. Een dergelijke bierzak is in caoutchouc en gelijkt in vorm veel op een doedelzak. Hij wordt gevuld met bier en gaat van hand tot hand om den dorst te laven, want de Patagoniërs hebben altijd een droge keel.

Terwijl ik na het nagerecht rustig aan 't koffiedrinken was, diende men de Indianen en andere klienten hun mattetee op. Deze vervaardigt men uit een kruid dat in een potje geperst wordt, en waarbij warm water gegoten wordt. Eens klaar dan gaan de theeliefhebbers aan het zuigen, en als ze voldoende door het darmpje getrokken hebben, gaat de pot met mattetee in andere handen en het buisje, dat midden in dien vreemden theepot vastgemaakt is, gaat dus ook in een anderen mond.

In zijn geheel een weinig smakelijk spektakel om aan te zien.

Onaangenaam vond ik het ook, dat ik daar niet de minste beweging doen kon, zonder dat de Patagoniers er aandacht aan gaven. De Indianen schijnen meestal weinig vertrouwbaar — ze worden echter zeldzaam. Vroeger bewoonden de Roodhuiden in groot getal de hooge bergen, waar men heden nog immer de kleine, driehoekige, zeer scherpe steentjes vinden kan welke zij op hun pijlen plaatsten. Deze steentjes werden vooraf in een speciaal vergift gedoopt.

Laat ons nu eens een kijkje nemen op het werk van den hoevearbeider. Gedurende den winter heeft hij het in 't algemeen heel gemakkelijk ; er wordt in dien tijd van het jaar metterdaad niet gewerkt. Slechts de dieren dienen onderhouden te worden. In den zomer integendeel is de taak lastig en hard. Er moet dan duchtig gewerkt worden ten einde met het scheren van de schapen tijdig klaar te komen. De rijkdom van de hoeven in Patagonië overtreft alles wat wij hier ten onzent kennen. Zoo bezit b.v. de Estancia Anita in eigendom rond de 120.000 schapen, zoo wat 700 koeien en trekossen, evenveel paarden, en nog een honderdtal gedresseerde schepers. Al die dieren loopen in de volledigste vrijheid rond, want de grondeigendom heeft een uitgestrektheid van 6000 hektaren. Gemakkelijk hebben de werklieden het dan ook niet altijd, en in den zomer kunnen ze in tien uren moeilijk de dagtaak afmaken.

De wolschering duurt ongeveer 2 maanden en de scheerders verhuren zich voor zoo'n tijd. Als de schapen geschoren zijn mogen ze bij andere eigenaars gaan werken.

Het loon dat de arbeider ginds verdient moet hier wel verbazing wekken. Gedurende de vier of vijf maanden van den scheringstijd wordt er 40 tot 45 pesos (Argentijnsche munt) per dag betaald, wat voor het seizoen ongeveer 6750 pesos, en in Belgisch geld wel 60000 frank uitmaakt.

Behalve dit grof geld geniet de arbeider kost, inwoning en onderhoud. Het eten dat te zijner beschikking staat is op geen burgertafel te vinden. 's Morgens, 's middags, 's avonds krijgen de scheerders vleesch zooveel zij willen. Om 8 uur 's morgens en om 4 uur 's middags krijgen zij dan thee met een stuk koek, dat geel ziet van de eieren. En dan nog wordt hun van tijd tot tijd wijn geschonken !

En nu de wolschering. Eenige dagen vóór daarmede begonnen wordt, verzamelen enkele te paard gezeten werklieden een min of meer groot aantal schapen. Dat is niet gemakkelijk want op een eigendom van 6000 HA. kan men soms nog al lang zoeken eer een kudde gevonden wordt. Bij het samendrijven en naar de hoeve brengen, bieden de schepershonden natuurlijk heel wat hulp.

Op de hoeve worden de schapen in een groote afsluiting gedreven, daarna in een kleinere, dan in nog eene en zoo voort tot men eindelijk de laatste en kleinste kooi bereikt, waarin de schapen het oogenblik van de schering afwachten. Deze geleidelijke verkleiningen van de kooien zijn noodig daar vele dieren den plotselingen overgang van het vrije veld naar de kleine kooi met het leven zouden boeten.

Wanneer nu in de laatste kooi een goed aantal schapen verzameld is, wordt een deurtje geopend en de esquilador neemt het eerst onder handen komend schaap bij de ooren. De automatische scheermachine gaat vlug door de wol. In minder dan een paar minuten is het schaap geheel geschoren. 't Is verbazend hoe handig de scheerder het schaap weet te plaatsen, want alhoewel niet vastgebonden kan het zich niet meer verroeren. Na geschoren te zijn wordt het schaap weer in een kooi geduwd, om dan in omgekeerde orde als bij het komen denzelfden weg te gaan en in de grootste kooi aan te landen. In deze staan twee mannen, goede kenners, om de dieren te keuren. Die welke door de huidziekte « la charne » aangetast zijn, worden afgezonderd, want 't is noodig betere wol van die schapen te kweeken. De goedgekeurde schapen gaan door naar het bad.

Ten einde zoo gemakkelijk mogelijk de dieren te lokken, is in de laatste kooi een schaap vastgebonden, dat niet gewoon aan dergelijke gevangenschap, aanhoudend blaat. Wanneer het getal schapen groot genoeg is, gaat de deur achter hen toe, terwijl een andere deur ter zijde geopend wordt. Daar staat een arbeider, die elk schaap vast neemt en hals over kop het bad induwt.

Dit bad is als een kanaal van ongeveer 10 meter lengte. Daarin is een melk-gelijkend vocht, dat sterk ontsmettend werkt. De schapen zwemmen achter elkaar door dit kanaal en worden onderweg door drie arbeiders telkens met een paal naar onder geduwd. Zoo zijn de dieren geheel ontsmet en kunnen weer voor een seizoen in 't wilde door de weiden gaan zwerven. Het gebeurt wel, dat er ten gevolge van de temperatuur van het bad, die soms nog al laag is, schapen sterven.

De afgekeurde schapen komen er niet met een bad van af! Eerstens bevat het water waarin zij gedompeld worden een veel sterker ontsmettingsmiddel, en tweedens moeten die aangetaste dieren tot driemaal toe in 't bad, vooraleer in vrijheid gesteld te worden.

Door de werklieden welke de gezonde van de zieke dieren afzonderen, worden zoo terloops nog wel kleine operatiën gedaan, die bestaan in het teekenen van de jonge schapen in het afsnijden van ooren en staart.

Wat nu de wol betreft, deze wordt zorgvuldig gesorteerd volgens kwaliteit. Daarna in balen geperst en op een wagen geladen. Als er een tiental zulke wagens geladen zijn, worden een achttal trekossen vóór elken wagen gespannen, en de tocht wordt aangevat naar de plaats waar meer moderne vervoermiddelen de koopwaren komen afhalen. De wagens worden door verschillende mannen te paard, die door middel van lange palen de ossen voeren, begeleid. Daar zulke tochten tot een achttal dagen duren, en er zelden gelegenheid tot nachtverlijf in hotels is, worden er tenten mede genomen waaronder de nacht wordt doorgebracht. Ter bestemming, nemen tracteurs de vrachten over en voeren ze naar de havens Santa Cruz of Rio Gallegos, waar dan weer schepen liggen om de wol naar de waschplaatsen te brengen.

Terwijl de schapen levend steeds wol opbrengen, worden ze ten huidigen dage na geslacht te zijn als bevroren vleesch uitgevoerd bijna naar alle landen der wereld. En is het vleesch hier niet zeer smakelijk, ginds is het zeer lekker. Een heer, die me naar de Estancia Anita vergezelde, had me verwittigd, dat er op de hoeve slechts schapenvleesch gegeten werd. Ik was vlug om te zeggen, dat ik dit nog zelden had gegeten, maar dat de weinige keeren me den lust hadden benomen nog meer te nemen. Mijn begeleider lachte even en zei, dat het schapenvleesch in Patagonië beter was dan elders, en trouwens dat de keus niet ruim was.

Toen ik reeds een week op de hoeve was, viel het mij in te vragen wanneer er schapenvleesch zou gegeten worden. Ik moet toen, tot mijn groote verbazing vernemen dat ik nog geen ander vleesch had gehad !

De weken welke ik in Patagonië heb doorgebracht, waren voor mij, niettegenstaande de wildheid van het land en de ruwheid van de bewoners, vol innige bekoring. Want trots alles heb ik er een grootsche natuurpracht mogen bewonderen. Maar tevens ook heb ik gevoeld, wat er in 't diepste van het hart tekort is, wanneer men geheel alleen in verre landen verblijft. En het is dan ook met een verlangen in me, dat sneller liep dan boot en trein, dat ik den terugtocht naar 't lieve Vlaamsche vaderland ondernam.

Maurice Van Caeneghem.

VERMINDERINGEN

AALST.

STEVEN FRANCK, Kunstfotograaf, Gentschestraat, 17. — Fotobenoodigdheden, projectielaatarns, bioskoop, enz. 5 °/°.

D'HAESELEER KAM., Rijwielhandel, Arbeidstraat, 32. — 5 °/° op de aankoopen en 3 °/° op herstellingen.

VEURNE.

MAUR. DEBUSSCHERE, Auto-Motogarage, Noordstraat, 30. — 10 °/° korting.

De Antwerpsche Poesje

In cijven, crackeelen en schelden
zijn de Poesjen allen de baas.
Tot Sint-Anneken over de Schelde
hoort men dagelijks hun gheraes.

Ababbels, muylperen, oirvijghen;
daarin doen zij handel in 't groot.
Het stuk is niet half ten eynde
Of d'helden zijn altemael doodt.
(Oud Antwerpsch volksliedje.)

Onze Poesje is ziek, zwaar ziek ! 'n Slepende ziekte die stilaan z'n anders taaie krachten ondermijnt, stilaan, maar zeker.

Is 't den « ouwen dag » ? Is 't gebrek aan belangstelling. Och ! Verschillende elementen werken samen ; 't ééne feit staat bepaald vast : komt er spoedig geen hulp, onder welken vorm ook, behoort Poesje, de levende Poesje, tot het verleden. 'k Druk op de woorden : « levende Poesje ». Want niet zoodra zullen de moedige volksjongens, die jaren en jaren reeds hun « karweitje » met liefde en toewijding vervullen, en dit zonder steun of aanmoediging, er het « bijltje bij neergelegd hebben » , of onmiddellijk zal de nù gewenschte belangstelling opdagen: poppen (er zijn $\pm$ 300) schermen en bijhoorigheden zullen voor veel geld worden opgekocht, wie weet voor 't een of 't ander museum van folklore. Daar worden ze dan veilig en stofvrij geborgen, krijgen hun nummer in den catalogus en 't is amen en uit. Worden dan, binnen enkele jaren onze kinderen daar rondgeleid, heet het droog stijfweg : nummer zooveel : poppen van het marionettenspel uit Antwerpen. Overdrijving ? Is het dan niet reeds zóó gegaan met vele instellingen en stichtingen uit vroeger dagen ? 't Lijkt wel of ze eerst waarde krijgen van zoodra ze tot het verleden behooren en hun herinneringen dienen kunnen om de zalen van onze musea te vullen.

Nochtans, met 'n weinig opoffering en wat goeden wil, kunnen we hier een « levende » brok folklore redden:'t eenige poppenspel dat ons van over eeuwen overbleef. Nu alles, dat dient om ons nationaal rasbewustzijn hooger op te voeren, in eere wordt hersteld, moet dàn juist de Poesje verdwijnen ? Laten we ons toch dankbaar toonen jegens de eerbiedwaardige getuigen van onzen vroegeren bloei. Laten wij den Poesje den dag van morgen overleveren, zooals het verleden hem ons naliet.

Waar ligt dan de grondoorzaak van het verval ? Zooals voor alle schouwburgen, zijn het de te zwaardrukkende lasten, in 't bizonder de tol- en huishuurverwikkelingen, die het leven van onzen Poesje bezwaren en moeilijk maken.

Kon de bestuurder na den oorlog nog een drietal jaren onbekommerd voortspelen, was het dan reeds dank aan partikuliere steun; nu wordt het hem vrijwel onmogelijk. Private steun kan en màg niet blijven duren.

Hoe dien toestand verholpen ? De plaatsen verhoogen ? Vergeet niet dat de Poesje in d'eerste plaats bezocht wordt door onze kleine volkskleuters. En hier moet men dan ook rekening houden met den geduchten concurrent : de Kinema. De gelegenheid, de kinderen zooveel mogelijk buiten de macht van dit vaak verderfelijk spel te houden, zou reeds

DE POESJE. — De Kelderdeur.
Rechts op de foto is de ingang van De Poesje.

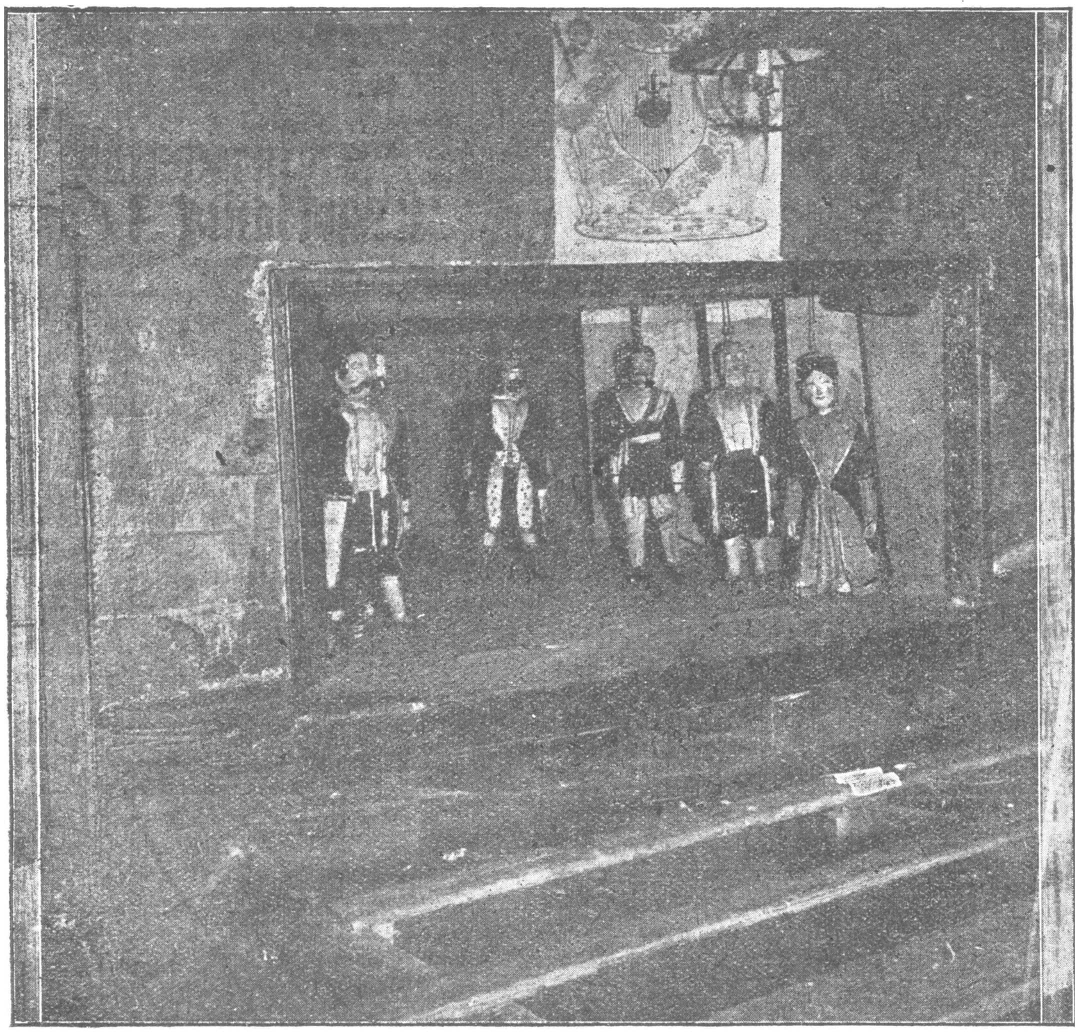

DE POESJE. — Het Tooneel.

alleen het bestaan van den Poesje wettigen.

Maar waar dan de redding gezocht? Kunnen onze andere schouwburgen, enkel en alleen bestaan van den verkoop van de plaatsbewijzen ? Of wordt er, en terecht, niet mild bijgepast door Stad, Staat en Provincie ? En is dan ons Poesje dien steun niet waardig ? Heeft men reeds ernstig nagedacht wat 'n gewichtige rol die, schijnbaar onbenullige poppen hebben gespeeld ? Wat

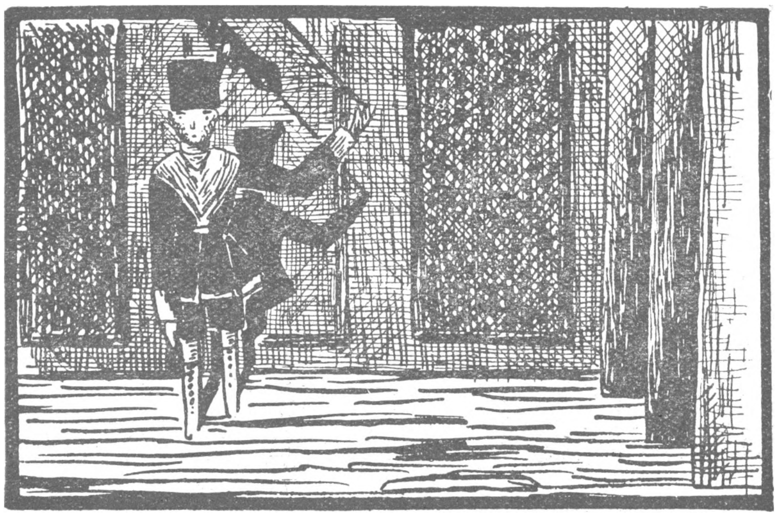

DE POESJE. — Een proloog.

een invloed van hen is uitgegaan ? Hebben ze niet krachtdadig meegewerkt om ons volk onverbasterd Vlaamsch te houden ? Want in den Poesje zweeft nog het zuiver « Antwerpsch » over onvervalschte Antwerpsche lippen. En met die taal, is er ook het wezen, de ziel. Of zijn deze artisten niet de voortreffelijke dragers van volkstooneel in z'n meest ongerepten toestand ?

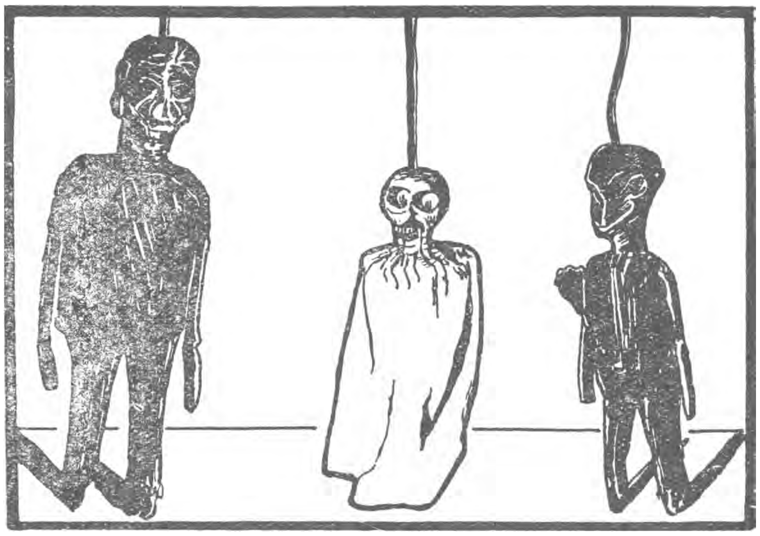

DE POESJE. — Een drietal vermaarde tooneelfiguren.

De Poesje, dat is de instelling die aan de armsten, de geringsten, 't meeste berooide deel van ons volk,'t brood des geestes reikt,dat het in den harden strijd voor de dagelijksche korst, verkwikt en opbeurt met het spel, dat het even zeer als natuurlijk brood noodig heeft. Hier bedoelen we : het tooneelspel, het drama, het kluchtspel, alles ruw en ongeschaafd, voorzeker, maar zóó echt en zóó onmiddellijk geboren uit 'n verbeelding, verwant aan die van, met vrome aandacht toekijkende en luisterende groote en kleine kinderen ; regelrecht dus uit de rijke, naïve, dikwijls prachtige verbeelding van 't volk zelf.

***

Veel ware er nog te zeggen over de Poesje. Veel beter is 't zelf te komen zien en zich te doen overtuigen.

V.T.B. sprong van 't begin af mede in de bres om onzen Poesje te stutten in z'n moeilijken toestand.

Dezen winter richten we weder 'n reeks vertooningen in : bedoeld als steun en tevens als middel om die oude instelling te doen kennen en waardeeren.

De eerste opvoering heeft plaats Donderdag 6 November, te 8 uur. Op het programma : Ourson en Valentijn, Romeo en Juliette (muzikaal spel van liefde en smart), De Leeuw van Vlaanderen (met verschrikkelijke gevechten). Alhoewel we deze stukken reeds lieten opvoeren twee jaar geleden, hebben wij ze nogmaals gekozen, omdat zij 't best een algemeenen kijk geven op het poppenspel en tevens zoo juist aansluiten bij de lezing,welke dien avond zal gehouden worden over : «De poppenspelen in 't algemeen en de Antwerpsche Poesjen in 't bizonder.»

H. W.

NAAR HET ZONIËNBOSCH

Op Zondag, 10 Oktober, gaan we naar het Zoniënbosch. Dit is het derde jaar, dat de V.T.B. in Oktober, in het mooi, treurig-blij jaargetijde naar het Zoniënbosch zal trekken. Velen die de twee vorige keeren niet van de gelegenheid gebruik konden maken zien thans aan een vurigen wensch voldaan. Een uitstap in het Zoniënbosch is en blijft altijd, vooral in den Herfst, uitermate aangenaam, — als het weder meevalt : verrukkelijk !

In den jongsten tijd hebben we Landdagen, Propagandadagen, allerhand V.T.B.-dagen meegemaakt ; worde het ditmaal een heuglijke « bosch-dag » !

Bijeenkomst te Brussel op de Rouppeplaats om half tien. Vandaar uit, per tram, naar de « Kleine Hut » (Petite Espinette). Vertrek om 9.40 u. over Groenendaal en Kerrenberg naar Boschvoorde. Terug te Brussel rond 6 ure.

Voor de niet-Brusselaars : Antwerpen : 8.28 u. ; Mechelen : 8.28 u. ; Gent (Zuid) : 8.06 u. ; Aalst : 8.41 u. ; Leuven : 8.50 u. Knapzak meênemen.

Een Kijkje in de Pijpenstad

In de wandeling ook genoemd : de stad van sprits en stroopwafels.

Vele lezers, en zeker zij die eens de pijpenstad bezochten, weten reeds welke plaats we bedoelen. 't Is Gouda, het nijvere stadje aan de samenvloeiïng van de Gouwe en de IJssel gelegen. Het stadje moet vroeger « Ter Gouwe » geheeten hebben naar de rivier die er doorloopt.

Het ligt in de Prov. Zuid-Holland, als middenpunt in een kring van zeer belangrijke steden : Den Haag, Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, half weegs tusschen de laatste twee.

De eerste gemeentelijke rechten van Gouda dagteekenen voor zoover bekend is, reeds van 1272. In de 13e eeuw was het reeds eene versterkte stad en hoorde in de latere eeuwen bij de 6 groote Hollandsche steden.In 1872 werd het 600-jarig bestaan luisterrijk gevierd.

Het telt ongeveer 30.000 inwoners vooral tot de arbeiders- en kleinburgerstand behoorende.

Door de vele grachten, singels en kaden, die het langs alle kanten doorsnijden, heeft het nog het typische uitzicht van een echt Hollandsch stadje. Met Delft is het een der meest schilderachtige plaatsjes van Holland. De laatste dertig jaren zijn echter vele grachten gedempt of overwelfd. Toch heeft het stadje daardoor tot heden weinig van zijn karakter ingeboet .Alleen de Kleiweg, de bijzonderste straat van Gouda heeft de allerlaatste jaren, door de aanbouw van enkele nieuwe huizen en kinema, en het wegbreken van de stoepen en de aanleg van een voetpad, een heel ander uitzicht gekregen.

Tot de schilderachtige steegjes en straatjes behooren nu nog : de Gouwe, Achter de Vischmarkt, de Spieringstraat, Achter de Kerk, enz.... Op de Oost en West Haven, vindt men nog een heele rij, oude goed bewaarde deftige heerenhuizen.

Als men bij een bezoek aan Gouda, langs de Kleiweg en de Hoogstraat op de ruime « Markt » komt, dan trekt dadelijk de mooie St. Janskerk de aandacht samen met het raadhuis, dat afgezonderd midden op de markt staat. Het is een mooi laat-gothisch bouwwerk, dagteekenend van 1449, werd in 1603 verbouwd en in 1690 hernieuwd. De voorgevel is eenig, met het langs twee zijden, langs trappen bereikbaar perron en mooi gebeeldhouwd baldekijn, Behalve de middelste toren en de twee lagere hoektorens, bevinden zich tusschen deze nog talrijke kleine spitsen die aldus de gevel prachtig bekronen.

Achter 't stadhuis aan de achterzijde der Markt treft men de Waag, met groot bas-relief waarboven het wapen van Gouda « Per aspera ad astra» — «Door de duisternis naar het licht ». De Waag is een gebouw uit de 17e eeuw met links en rechts een luifel. Hier werd van ouds de kaas gewogen, bij de verkoop op de markt. Dit gebeurt op reuzenweegschalen, waarop men tegelijk een massa Goudsche kazen kan wegen. Donderdags komen de boeren van al de omliggende dorpen en brengen met hunne eigenaardige huifkarren hunne kazen hier te koop aan de groothandelaars. Op de Markt ziet men ook nog een klein Museum.

De St. Janskerk, een der mooiste van Holland, is gebouwd op de plaats waar in 1438 een ander kerkgebouw door brand vernield werd.Opnieuw opgetrokken in de 2e helft der 15e eeuw, in 1552 weer verbrand, echter vernieuwd onder Karel V en Filips II. Vóór de hervorming — het is nu een protestantsche kerk en heet daarom nu ook de « Groote kerk » in plaats van St. Janskerk — bezat ze meer dan vijftig altaren. Ze heeft nog een prachtig orgel waar de bekende orgelist Spaan, geregeld concerten speelt. In deze kerk bevinden onder meer de grafzerken van Beverningh, een zeer bekwaam en schrander staatsman uit de 17e eeuw,en Coornhert Dirk Volkertszoon, een Nederl. letterkundige, tevens een zeer verdienstelijk schilder en plaatsnijder uit de 16e eeuw. Maar vooral is de kerk bekend wegens de prachtige geschilderde glasramen der gebroeders Crabeth. Dirk Pietersen overleden te Gouda ± 1577 en woonachtig Achter de Vischmarkt bij de brug van de Turfgracht, en Wouter Pietersen, eveneens te Gouda overleden ± 1578-1590 en eveneens aldaar woonachtig Achter de Vischmarkt over de Kralingsche brug. Zij danken hun roem aan 't schilderen dezer ramen. Dirk schilderde er acht, Wouter vier, de drie en dertig andere zijn het werk van hunne leerlingen, waartusschen Van Noord, Van Zijl en Lonck de bijzonderste waren. De ramen stellen tafereelen voor uit de gewijde geschiedenis. De kartons, waarnaar deze schilderijen gemaakt zijn, berusten nog in de St. Janskerk.

Op de Markt bevindt zich het kleine Museum neven de kerk afdraaiend langs de Wijdstraat en de Dubbele buurt, komen we op de Oost-Haven waar we de Stads Librye (stadsboekerij) vinden en verder door de brug over het Postkantoor en de Muziekschool op de West-Haven.

In het Houtmansplantsoen, aan den Fluweelensingel, staat het monument der Gebroeders Houtmann, de eerste scheepsvaarders op Indië en de baanbrekers voor de Hollandsche Indische Comp. Zij leefden in de 2e helft der 16e eeuw. Het monument werd opgericht

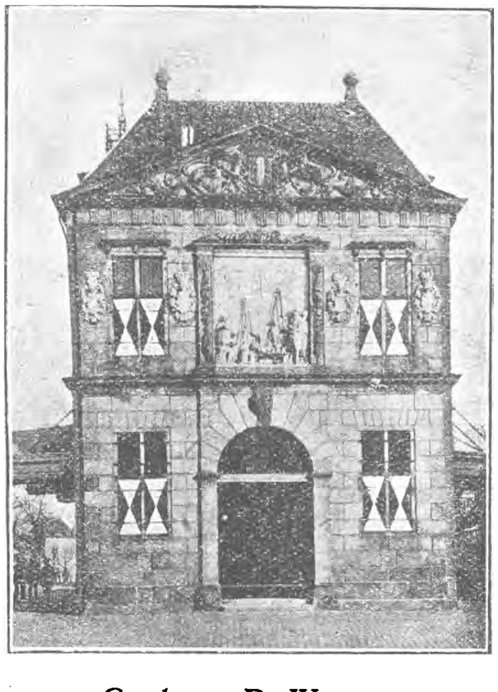

Gouda. — De Waag.

in 1880. Langs de andere zijde der muziektent. staat daar ook nog, beheerscht door de groote oude Molen op den achtergrond, de monumentale Fontein, opgericht als herinnering aan de oud-burgemeester Van Bergen. Tusschen de Fluweelensingel en de IJssel draaien twee geweldige raderen die van de stadsgrachten geregeld het vuile water afleiden en frisch water (van de IJssel) toevoeren.

Nog meer links komt men aan de nieuwe wijken, die de allerlaatste jaren zijn aangebouwd. Hier vindt men het groote Van Iterson's ziekenhuis en de nieuwe Hoogere Burgerschool, welke verschillende jaren na de wapenstilstand, door een flinke Vlaamsche jongen, met zeer bekende naam, als leerling bezocht werd.

Verder links, de Singel volgende tot bijna aan de Spoorstraat, bereikt men de Schouwburg met zomertuin, en niet ver vandaar het Station met een betrekkelijk groot en tevens heel mooi park.

***

Ik schreef vroeger reeds dat Donderdags op de markt heel wat hoeveelheden kaas gewogen worden aan de Waag. De kaashandel is wel een der bizonderste bedrijvigheden van het nijvere stadje. Aan de verschillende kaden der stad treft men overal pakhuizen aan, waar de plat-ronde kazen in eindelooze rijen op de planken liggen, klaar voor de verzending naar alle hoeken der wereld. Dat beloopt vele honderdduizenden kilo's per jaar. Zoo is er een kaasfirma, aan het water gelegen, welke haar eigen binnenstoomscheepvaart heeft: een kleine vloot !

Maar Gouda levert nog wat meer dan kaas en zuivelprodukten. Gouda is immers de pijpenstad ! !... Die pijpenindustrie is zeer oud. In 1751 telde het stadje nog 375 werkplaatsen dezer nijverheid met 15000 arbeiders. Sedert dien is het sterk verminderd. Maar toch treft men er nu nog vele fabrieken en fabriekjes. De meest bekende en voornaamste is wel die aan de IJssel gelegen fabriek van Goedewagen. Wie kent ze niet, de witte lange steenenpijpen van Goedewagen ?

Verder bezit Gouda :

Een massa grootere en kleinere pottenbakkerijen, waarvan de produkten met heele scheepsladingen de stad verlaten. In het bijzonder munt hier uit door fijnheid en oorspronkelijkheid van vorm, het pottenwerk en ook het glaswerk van den befaamden kunstenaar Lannooy. De bekende en wereldberoemde Zuid-Hollandsche Platteelfabriek, die het platteelwerk zoo fijn en mooi van kleur, van teekening en vorm de wereld instuurt. Ik wijs er hier op dat dit alles met de hand geschilderd is. 't Is dan ook voor menschen met Belgische franks bijna niet te betalen ! !

Vlak bij de kaarsenfabriek bevindt zich de groote firma Viruly en Cie, zij fabrikeert de zeep en vooral de zeeppoeder met het bekende merk: «de Hollandsche waschvrouw».

Behalve eenige steenbakkerijen en een paar scheeptimmerwerven, vinden we in Gouda nog de uitgevers Koch en Knuttel, en Van Goor en Zonen, terwijl er een drietal dagbladen verschijnen.

Aan de Bleekersingel, de naam zegt het zelf, treffen we een aantal bleekerijen die zeer bekend zijn. Het schijnt dat het water der Gouwe een bijzonder geschikte eigenschap heeft en hierdoor zien we dat van de verschillende steden waarvan ik in het begin sprak

een heel deel van hun waschgoed naar Gouda ter behandeling gezonden wordt. Met heel wagonladingen manden ziet men zoo aankomen.

***

In den Winter, als deze tenminste streng genoeg is om alle grachten en singels dicht te vriezen, dan biedt Gouda een heel bizonder uitzicht en trekt dan voor vele onzer een zeer interessant kleedje aan. Holland is het land van de kanalen en dijken. (Ik hoorde ook wel eens uit den mond van een Vlaming: Holland is het land van de kleedjes en de kopjes thee. Het eerste zal ik niet ontkennen ! Maar wat het tweede betreft,...... die m'neer is zeker iemand geweest, die niet wist hoe lekker een kopje thee met een babbelaar zijn kan).Ik zei dus kanalen en dijken. Bij strenge vorst nu, liggen al die water- en verbindingswegen dicht. Dan treden, de voor ons onbekende IJsclubs in werking en......de baanvegers — behalve wanneer deze laatste staken, zoals over eenige jaren gebeurde ! ! !

In de uitstalramen der sigarenwinkels enz., ziet men dan de IJstelegrammen met de mededeelingen over de toestand der verschillende ijsbanen van, naar of langs de verschillende omliggende steden en dorpen.

Heel Gouda leeft dan op ! De werklieden op de fabrieken krijgen elke week een of twee dagen verlof om te gaan rijden...... op de schaatsen natuurlijk ! De schooljeugd bijna elken ochtend. Enkele jaren geleden kwam het in een der Holl. steden tot een konflikt tusschen de schoolbezoekers en leeraars, wegens het volgens de leerlingen, niet voldoende verstrekken van ijsverlof ! Al wat nog beenen heeft is dan op het ijs. Op de Bleekers- en Fluweelensingels, worden dan speciale elektrische booglampen gehangen, om de schaatsers gelegenheid te geven tot 's avonds laat te rijden. Wedstrijden worden dan ingericht, op de Singels en op Stolwyck. Het gaat om het snelst, alleen, met twee- en viertallen, om de mooiste rijders, rijdsters en koppels, figuurrijden, kunstrijden en wat weet ik al. Er is zooveel volk op de banen dat de politie moeite heeft de orde te handhaven. Stel u voor : de politie is ook op de schaats ! En niet alleen de politie, heel het wielrijdersgarnizoen ! Met de fiets op den rug en zoo op de schaats gaat het in groep van de eene plaats naar de andere! Ofwel afzonderlijk om het snelst van Utrecht,den Haag of Schoonhoven naar Gouda. Ook de schooljeugd gaat in groep met de onderwijzer voorop, tochtjes naar buiten ondernemen. In een woord : Gouda denkt aan niets anders dan aan 't ijs, droomt van 't ijs, spreekt van 't ijs ; 'k zou haast zeggen Gouda en 't ijs is één geworden!

De nering-doeners, vooral de melksalons, de pijpenwinkels en bakkerswinkels maken reuzenzaken. De bakkers, tenminste diegenen die de Goudsche sprits en stroopwafels, — de roem van Gouda, zooals in Lier, de Liersche vlaaien en in Dinant, de Dinantsche koek (maar ze zijn heel wat lekkerder hoor) — verkoopen, hebben de oranjewimpels aan de stok geheven ; en aan een touw, boven aan den stok vastgemaakt, hangen lange rijen der bekende witte doozen met sprits en stroopwafels te bengelen in den wind. Bij de Groot op den Kleiweg, worden de stroopwafels niet koud ! Van alle omliggende steden komen toeristen per schaats. Ge ziet ze langs de Markt en Tiendeweg drentelen ; de lange schaatsen kruiselings over de rug gebonden ofwel in de hand ; over de schouders een of twee doozen sprits en stroopwafels en den hoed getooid met de echte witte steenen Goedewagensche pijpen .In die dagen heeft Gouda een heel ander stadsbeeld, heel anders dan wij ons dat kunnen voorstellen ! !

Voor ons, Vlaamsche toeristen, voor alle Vlamingen in t' algemeen, die door den band nog veel te veel denken dat Holland het land is van molens, vee, kaas en groenten, was het stellig wel eens de moeite een reisje naar het stille stadje te ondernemen. Het gunstig en mooi gelegen plaatsje aan de langs vettige weiden stroomende IJssel en Gouwe zou stellig voor ons heel wat te zien bieden.B.v.'n bezoek aan een of ander pijpen- of pottenbakkerij, of de platteelfabriek, de Groote kerk, het stadhuis, dan de stad zelf, en in den omtrek een boottochtje op de Sluiswijksche plas, en een wandeling naar Boskoop, met zijn honderden boomkweekerijen, die hunne jonge planten de heele wereld door zenden.

***

Een artikel over Gouda sluiten, zonder even te denken aan de oorlogsjaren zal moeilijk zijn, voor ons Vlamingen die van nabij gezien hebben, wat de goede stad ter Gouwe met zijn vriendelijke Gouwenaars zoo van harte gedaan hebben voor de duizenden stamgenooten die daar verscheidene oorlogsjaren hebben doorgebracht. Reeds toen werd een woord van dank hiervoor uitgesproken bij monde van Mr F. Van Cauwelaert. Het zal wel niet misplaatst zijn deze woorden hier nog eens hartelijk te bevestigen.

JEF de COMBE.

Momentopnamen in Amerika

Er is reeds zooveel geschreven — èn gesproken — door de talrijke gelukkigen, die, den Oceaan mochten oversteken en « het land der onbeperkte mogelijkheden » (of is het : het land der beperkte onmogelijkheden?) met eigen oog aanschouwden, dat het geen zin heeft hier in « De Toerist » een uitvoerige beschrijving te geven van de reis naar, en door, en van Amerika. Trouwens, er zouden tal van geheele nummers van ons blad mee te vullen zijn en : waar*mede* te beginnen en *wanneer* te eindigen ?

Een paar kiekjes echter, noem ze « *momentopnamen* », mogen hier plaats vinden.

Het is wel merkwaardig dat de Amerikanen, die altijd in hoofdzaak onbewaakte overwegen hebben gehad, in de laatste jaren behoefte zijn gaan voelen aan waarschuwingstoestellen.

Dit komt door de enorme toename van het autoverkeer, meer nog dan bij ons, waardoor ook wegen, die vroeger als onbeduidend werden beschouwd, thans veel door auto's worden gebruikt en door de roekeloosheid der autobestuurders, waardoor, zooals ons werd verzekerd, meer treinen door auto's worden aangereden dan auto's door treinen. In beide gevallen legt nochtans de auto het loodje.

Nu ziet men bij de vele overwegen, waar geen overwegboomen zijn, een man met een stok met een ronde, roode schijf, die zich bij het naderen van een trein midden op den overweg plaatst met de schijf naar den weg gekeerd.

***

Het spreekt vanzelf dat men deze man wenscht te vervangen door een automatisch toestel en zoo is de wigwag of automatische flagman ontstaan. Daar komt bij dat aangezien alle groote spoorwegen, die zich als zoodanig wenschen te presenteeren, van automatisch blok d.i. trackcircuit zijn voorzien, het betrekkelijk eenvoudig is om door verschuiving van de blok-baanvakken het bestaande track-circuit dienstbaar te maken voor een automatic flagman.

***

Voor de lezers, die het niet mochten weten, zij medegedeeld dat zoo 'n automatic flagman bestaat uit een aan een galg, zooveel mogelijk boven den overweg opgehangen roode schijf, die bij het naderen van een trein heen en weer slingert en, als er geen trein op komst is óf stil hangt, recht naar beneden, óf wegschuilt in een terzijde aangebrachte kast.

Nu meene men echter niet dat deze automatische toestellen eenigszins algemeen zijn in Amerika. Spoorwegmenschen voelen er in het algemeen niet voor, wegens de kosten van aanbrengen en onderhoud en wegens de kans op storing.

Meer toekomst voorspelt men aan de flikkerlichten ; men gebruikt bij onbewaakte overwegen van eenige beteekenis in het algemeen een waarschuwingskruis en wil daaraan één of liever twee om en om flikkerende lichten aanbrengen, die rood flikkerlicht vertoonen zoolang een trein in aantocht is.

***

De stationsinrichtingen zijn, behalve van zeer groote steden, uiterst eenvoudig, op het schunnige af, evenzoo de dienstlokalen en de seinhuizen, behalve op de zeer welvarende lijnen, als b.v. de New-York-Central and Hudson River Railway.

***

Wat het gewone leven betreft, is het aantal sky-scrapers in New-York natuurlijk zeer toegenomen en verder het verkeer en de luxe.

***

Voor dat in Amerika het aantal automobielen zoo sterk was gestegen, was het mogelijk een politieagent op een kruispunt van straten geplaatst, het verkeer te doen beheerschen. Zelfs gedurende de drukste uren ontstond geen opstopping.

Van het verkeer wil ik nog wat zeggen.

Het wordt in steden als New-York en Chicago haast ondoenlijk met de kruisingen der straten in sommige gedeelten, als b.v. de kruising van 5th Avenue met de 42th. Street.

De laatste jaren is het aantal auto's echter zoo groot geworden, dat men electrische signalen heeft ontworpen, welke door een politieagent, al of niet in een verkeerstoren geplaatst, worden bediend.

Daartoe worden op de kruispunten van straten (in Amerika snijden de verkeerswegen elkaar meestal rechthoekig) palen opgesteld, welke aan vier zijden van drie verschillende gekleurde lenzen zijn voorzien, n.l. rood, oranje en groen. Groen beteekent veilig, oranje voorzichtig, rood : stop. Het systeem werkt dusdanig, dat b.v. bij brand het dwarsverkeer voor alle op een bepaalden hoofdweg uitkomende straten stop wordt gezet, zoodat de brandweerauto's met onverminderde snelheid kunnen rijden en op kruispunten niet behoeven te stoppen.

De lichten zijn ook overdag duidelijk zichtbaar. Het stelsel is zoo ingericht, dat indien groen wordt gegeven voor den hoofdweg, automatisch de kleur rood voor de dwarsstraten verschijnt Gedurende één minuut kan het verkeer over den hoofdweg ongestoord plaats hebben. Dan verschijnt gedurende vijf seconden het oranjesignaal, hetwelk als waarschuwing geldt, dat zeer spoedig de richting van het verkeer veranderd zal worden en voldoende tijd laat, om het kruispunt vrij te maken. Gedurende dezen tijd mogen alleen voertuigen en voetgangers, welke reeds op het kruispunt van wegen waren, verder gaan. Het geheele overige verkeer moet wachten totdat de kleuren gewijzigd zijn, hetwelk beteekent rood voor den hoofdweg en groen voor de zijstraten gedurende vijf en veertig seconden. In dezen tijd kan het dwarsverkeer verder gaan en staat het verkeer op den hoofdweg stil.

De wijziging der kleuren kan met de hand of automatisch geschieden ; de perioden kunnen gewijzigd worden al naar de plaatselijke omstandigheden zulks noodzakelijk maken. In de groote steden geeft men er de voorkeur aan, een bel in den kabel te schakelen, welke automatisch luidt zoodra het oranje licht verschijnt en op deze wijze een hoorbare en zichtbare waarschuwing voor de op handen zijnde wijziging te geven.

Het aantal ongevallen wordt door dit systeem zeer verminderd, terwijl behalve voor de brandweer, ook voor politie- en ongevallenauto's de weg kan worden vrijgemaakt.

***

Om eenigszins tegemoet te komen aan het bezwaar dat men, in de 5th Avenue, na geruimen tijd gewacht te hebben, omdat het verkeer voor een kruisende straat werd vrijgelaten, bij een volgende straat weer wordt opgehouden, heeft men thans bij de voornaamste kruispunten seintorens geplaatst, waaraan — aan alle gelijk — gekleurde lichten getoond worden, aangevende of het verkeer in de 5th Avenue, dan wel in de zijstraten

mag doorgaan. Zoodoende heeft men de zekerheid dat men, na gewacht te hebben, althans een aantal straten kan opschieten.

Niettemin staan er bij de drukke kruispunten toch nog agenten om het verkeer te regelen en den onvoorzichtigen toe te roepen : « watch your step ».

In de Michigan-Avenue te Chicago (25 km. lang) heeft men een dergelijke inrichting, doch eenvoudig lichten aan palen, die door een uurwerk omgewisseld worden ; op de meeste kruispunten staat geen verkeersagent en controleert het publiek elkaar.

Een bezwaar van zulk een stelsel is dat men soms met een dozijn auto's of meer staat te wachten voor een zijstraat, waar absoluut geen verkeer is.

Zoodra de lichten van kleur verwisselen, rennen de auto's met de grootste snelheid, om zooveel mogelijk zijstraten te nemen, vóórdat een rood licht weer «halt» gebiedt.

Ook wordt het verkeer veel geleid door witte strepen, op het asphalt geschilderd ; in een gebogen straat b.v. wordt in de lengte middenin zoo'n streep aangebracht, om de auto's, die de linksche bocht maken en rechts rijden te verbieden door afsnijden van de bocht het verkeer van de andere zijde in gevaar te brengen.

Bij kruispunten en aansluitende wegen staan allerlei witte schijven en pijlen op de straat geschilderd om het verkeer te leiden ; die witte schijven, waar men omheen moet rijden, zijn veelal roosters als een bolsegment, die 's avonds inwendig rood verlicht worden.

De plaats, waar voetgangers de straat mogen oversteken wordt aangegeven door twee witte strepen.

Bevindt men zich daartusschen, dan moeten de auto's voor u stoppen, hoewel mij door inwonenden de raad gegeven werd, het er maar niet op te wagen ; bevindt men zich daar buiten, dan is men echter vogelvrij en is geen chauffeur verantwoordelijk, die u mocht aan flarden rijden.

***

Aansluiten aan het verkeersvraagstuk doet zich het z.g.n. « parken », d.w.z. het onverschillig neerzetten en onbeheerd laten staan van auto's.

Het maakt inderdaad een zeer zonderlingen indruk om b.v. in een stad als Washington honderden auto's onbeheerd in de voornaamste straten vischgraatsgewijze tegen het trottoir te zien staan.

Ook dat behoefde natuurlijk eenige regeling ; de plaatsen, waar de auto's mogen staan, zijn ook door strepen op het asphalt aangegeven : vóór hotels, theaters, enz. staan bordjes « no parking » en verder vindt men aanwijzing omtrent den tijd, gedurende welken de auto's er mogen staan als : « parking 4 hours », « parking ½ hour ». Dit houdt verband met de ligging en de gewildheid der pleisterplaatsen.

Wil men lang in de stad blijven, dan moet men zijn auto maar wat verder buiten neerzetten en geen plaats bezetten van vele anderen, die in de binnenstad moeten zijn en maar even de auto willen verlaten.

Die heele parkerij heeft natuurlijk zijn ontstaan te danken aan het feit dat tallooze menschen auto's hebben en slechts weinigen een chauffeur, die de auto bewaken kan of naar de garage terugrijden.

***

Ik sprak van toeneming van de luxe ; deze uitte zich voor ons namelijk in de inrichting der hotels en de vermindering der dames-bovenkleeren tot het allernoodzakelijkste.

Hotels als « the Commodore » in New-York, « the Statler » in Buffalo en « the Drake » in Chicago, daar heeft men in Europa eenvoudig geen begrip van.

De hotels, waar ik 19 jaren geleden logeerde en die ik toen het summum van luxe en comfort vond, b.v. het Auditoriumhotel in Chicago, daar haalden mijn Amerikaansche vrienden nu den neus voor op met een « wel, you can go there if you like, but we gotsthe Drake ».

De halls van die hotels worden in een schemerlicht gehouden, met tal van kostbare vazen als lampen ingericht, met groote gekleurde kappen, overal planten, vijvers met springende fonteintjes, rondom kooien met papegaaien en zingende kanarievogels.

Men krijgt den indruk dat men met de oppervlakte gelijkvloers van die enorme hotels met 2200—2500 kamers geen raad weet en er dan maar groote en weelderig ingerichte ontvangzalen van maakt.è

Ik mat de leeszaal in « the Drake » in Chicago 18×30 M.

***

Amerika is een land van overvloed, hetgeen te meer treft, indien men nu en dan in Duitschland reist.

Dàar vindt men op zijn kamer aangeplakt : « Unnötiges brennen des electrischen Lichtes wird extra in Rechnung gestellt », en naast zijn waschtafel vindt men een paar dunne lapjes handdoek, waar men het eenige dagen mee doen moet.

Komt men in Amerika nà het eten op zijn kamer, dan brandt daar licht ; men denkt natuurlijk dat het kamermeisje vergeten heeft dat uit te doen en draait zuiniglijk bij het verlaten van de kamer het licht uit. Komt men echter 's avonds laat thuis, dan brandt het licht weer vroolijk ; het kamermeisje heeft gezorgd dat we onzen neus niet stooten bij het binnenkomen in een donkere kamer en zij heeft tevens den éénen handdoek dien wij even gebruikt hebben door een schoonen verwisseld. Men vindt n.l. in z'n bad- en waschkamer steeds vijf schoone handdoeken, drie badlakens en een door schoone vervangen worden.
badkleed, die, wanneer zij maar even gebruikt zijn,

Dat zijn zoo teekenen van een ruim leven, waaraan wij zelfs hier niet gewend zijn.

***

Over prijzen zal ik maar niet spreken.

Wat hotels betreft, rekenen de hotels, die behalve stroomend koud en warm water, geen stroomend ijswater hebben, eigenlijk niet meer tot de hotels, waar een mensch, die eenige eischen aan comfort stelt, kan logeeren. Er is trouwens zeker een groot gemak in gelegen ; zooals waarschijnlijk aan u bekend is, vindt men in de Amerikaansche hotels zonder stroomend ijswater geen drinkwater, wel een ledige karaf, meest als thermoflesch ingericht.

Het eerste wat men doen moet als men voor de nachtrust op zijn kamer komt, is naar de telefoon grijpen en daar eenvoudig « icewater please » te roepen: Na een korten tijd verschijnt dan een jongmensch met een kan ijswater, die uw karaf vult. Is het een beetje laat dan moet men wel eens wat lang wachten en is het dus een voordeel het ijswater maar eenvoudig uit een kraantje te tappen.

***

Ik heb mij afgevraagd of men niet evengoed het water uit de koude kraan boven de waschtafel zou kunnen gebruiken, zooals wij in Europa toch ook doen, en ik heb getracht daaromtrent uitsluitsel van den ijsjongen te bekomen. Op mijn vraag of ik dat water ook niet kon drinken, kreeg ik ten antwoord : « no that 's no icewater ». Nu ja, dat wist ik wel en ik herhaalde dus mijn vraag eenigszins gewijzigd of het toch hetzelfde water was, doch ik kreeg onveranderlijk ten antwoord dat ik dat water niet drinken kon omdat het geen ijswater was. Een Amerikaan drinkt nu eenmaal geen water op een temperatuur boven o graden. Trouwens in de Pulmann-sleepingcars vindt men ook boven de waschkommen koud en warm water en daarnaast een klein kraantje met ijswater.

***

Ik mag, nu ik het toch over ijswater heb, mijn beschouwingen niet besluiten zonder iets gezegd te hebben van de «drooglegging».Ongetwijfeld wordt er in Amerika veel en veel minder gedronken dan vroeger, vooral door de lagere standen. De tallooze salons zijn verdwenen. Dat wil niet zeggen dat er niet clandestien gedronken wordt; wijn en bier zijn moeilijk te krijgen,hoewel ons adressen genoemd werden, waar vooral bier gemakkelijk te krijgen was, doch tegen zoodanige prijzen, dat er geen sprake kan zijn van een geregeld gebruik ; whisky daarentegen is vrij gemakkelijk te krijgen, daarmede wordt zelfs op de kantoren gecolporteerd en de adressen, waar men ze krijgen kan, zijn algemeen bekend. Vraagt men hoe het mogelijk is, dat de politie daar geen eind aan maakt, dan maakt men een ondubbelzinnige beweging met duim en wijsvinger.

Men zegt dat er, vooral door dames, zooveel meer whisky gedronken wordt dan vroeger ; we zagen op een avond trouwens, toen er in ons hotel gedanst werd en eenige jongelui bij ons in de buurt zaten, die mineraalwater besteld hadden, een jongmensch onverholen een platte metalen whiskyflesch uit zijn achterzak halen en zich en zijn meisje wat whisky bij het mineraalwater schenken. Die platte metalen flesschen hangen overal voor de winkelramen en men zegt dat nagenoeg iedereen er mede in den zak loopt.

***

Over het nut van de wet wordt natuurlijk zeer verschillend geoordeeld ; mijn indruk is evenwel dat het drankgebruik en zeker het drankmisbruik toch wel zeer verminderd moet zijn al wordt er dan ook clandestien gedronken.

Ernstige menschen verklaarden ons, dat er geen sprake van is dat men deze wet ooit weer zou intrekken, en dat het clandestien gebruik van alcohol geregeld afneemt.

Men verklaarde ons de noodzakelijkheid van de wet als volgt :

Er zijn enkele puriteinsche staten uit « the middle west » mede begonnen en het resultaat was, dat de criminaliteit afnam en de sterftecijfers en ziektecijfers daalden, dat deze echter in de omringende staten toenamen, omdat de minder gunstige elementen uit de droge staten vluchtten naar de buren.

Het gaat er mede als iemand, die een kat aanschaft, omdat hij last van muizen heeft en daarmede de muizen naar de buren verjaagt.

Zoo kwamen de naburige staten er toe, om het voorbeeld te volgen en ook een dronkaardskat aan te schaffen in den vorm van een prohibition-wet. Aldus breidde het zich geleidelijk uit, tot het onvermijdelijk werd om dan maar voor geheel de V. S. de prohibition in te voeren.

Het 18de amendement der constitutie werd met de stemmen van 45 der 48 Staatsparlementen aangenomen, zoodat men niet kan zeggen, dat het er doorgesleept is. Wel betreuren vele voorstanders dat het toegelaten percentage (½ pct.) zoo laag is en niet wat licht bier of lichte wijn is toegelaten. Nu moet men zich tevreden stellen met « near-beer »(nauwelijks bier) met ½ pct. alcohol, dat echter zéér koel geschonken, niet kwaad is. De Amerikaan drinkt echter aan tafel weinig anders dan ijswater en dan bij het nagerecht een groote kop koffie of thee, minder gebruikelijk is de demi-tasse (kleintje koffie) nà tafel.

***

Ik kan u nog mededeelen dat men op de boot, op de uitreis, alle denkbare alcoholhoudende heerlijkheden kan genieten ; bij nadering van het droge land worden deze opgeborgen als « medical store ». Alleen wordt bier niet als zoodanig aanvaard en wat daarvan over is, gaat overboord ; op de terugreis is er dan ook geen bier aan boord.

Op de boot vernamen wij ook, dat excessen van Amerikanen, die zich de laatste dagen nog eens flink te goed deden of de eerste dagen van de reis uit Amerika een overmatig gebruik van alcohol maakten tot de zeldzaamheden zijn gaan behooren.

DE HAVEN VAN ANTWERPEN.

Het artikel over de Antwerpsche Haven verschenen in ons vorig nummer dient aldus aangevuld : De V.T.B. heeft in samenwerking met de uitgeversfirma « De Sikkel » een prachtwerk uitgegeven : « De Haven van Antwerpen », door Haveningenieur Bollengier — voor de V.T.B-ers geen onbekende. — Dit boek, dat in een der vorige nummers van « De Toerist » uitvoerig besproken werd, en onder alle opzichten prijzenswaardig dient genoemd, stelt V.T.B ter beschikking zijner leden aan den prijs van 6.50 fr.

De clichés die hooger bedoeld artikel illustreeren en in onze uitgave voorkomen werden ons welwillend ter hand gesteld door de uitgeversfirma « De Sikkel ».

REIZEN — 1925

De Kommissie voor Toerisme heeft haar voorbereidend werk zóó geregeld, dat zij er op vertrouwt in de maand Januari met haar plan voor de reizen in 1925, te kunnen gereed zijn. Let wel : het geldt hier de grootere, de algemeene reizen. De K.v.T. is van zins twee reizen naar den vreemde en een achttal reizen binnen het land op het programma te zetten. In « **De Toerist** » van 1 of 15 Januari hoopt zij dit programma te kunnen bekend maken. Opdat het welslagen dezer reizen zoo veel mogelijk verzekerd zij doet de K.v.T. en het Bestuur aan al de leden een dringend verzoek : zendt ons onverwijld reisplannen en reisdocumentatie die u mogelijk practisch zoudt kunnen verzameld hebben ; hoe meer inlichtingen hoe beter !

— VAN HET SECRETARIAAT —

DE BUREELEN VAN HET SECRETARIAAT ZIJN OVERGEBRACHT GEWORDEN NAAR DE DAMBRUGGESTRAAT, 116, ANTWERPEN. — ALLE STUKKEN DUS DAARHEEN !

Ledenaangroei. — Van 15 September tot 1 Oktober traden 72 nieuwe leden toe ; dus voor de geheele maand September : 179. Het heele ledental bedroeg op 9 dezer : **15.265.**

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ALGEMEENE UITSTAPPEN.

OP ZONDAG 19 OKTOBER : Uitstap naar het prachtige Zoniënbosch. Inlichtingen elders in dit nummer.

AALST.

OP ZONDAG 19 OKTOBER : Deelneming aan den algemeenen uitstap naar het Zoniënbosch. Groepsreis per spoor (25 °/° vermindering). Vertrek te 8.41 u., terug naar Aalst te 20.15 u. — Bij te slecht weder, bezoek onder bevoegde leiding, aan weinig bekende merkwaardigheden van Brussel.

ZONDAG 26 OKTOBER : Gewestelijke vergadering voor afgevaardigden te 10 u. in het lokaal van den Boerenbond, Groote Markt. — Zeer belangrijke besprekenigen. Vertegenwoordigers van het Hoofdbestuur zullen aanwezig zijn. Alle afgevaardigden uit het arrondissement Aalst en Dendermonde, de kantons Assche en St. Kwintens-Lennik worden vriendelijk doch dringend uitgenoodigd.

Te 2 u. bezoek aan de kunstschatten van het hospitaal en aan een private verzameling. — Aantal deelnemers streng beperkt. Tijdig inschrijven bij de afgevaardigden, Eilandstraat, 2, of Geeraedtslaan, 3. Het is een eenige gelegenheid.

DONDERDAG 13 NOVEMBER : Voordracht over Noord-Italië door den Z.E.H. Dr. De Vis, docent aan de Leuvensche Hoogeschool. Lichtbeelden-uitvoering van Italiaansche volksliederen.

ANTWERPEN.

OP VRIJDAG 17 OKTOBER : In de Bovenzaal, Sint-Jansplaats, 29, te 8 u. Voordracht-vertelavond. De bij de leden van den V.T.B. goed bekende Sinjoor, kunstsmid Ver Hees zal ons vergasten op « Een Antwerpsch Stielman ».

OP ZONDAG 19 OKTOBER : Deelneming aan den uitstap naar het Zoniënbosch.

BRUGGE.

OP ZONDAG 26 OKTOBER : Voordracht met lichtbeelden over China en Thibet, door den heer Dols van Brussel.

BRUSSEL.

OP 19 OKTOBER : Uitstap naar het Zoniënbosch. — Bijeenkomst te Brussel op de Rouppeplaats om 9.30 u. Van daar uit per tram naar de « Kleine Hut ». Vertrek om 9.40 uur.

Over Groenendaal en Kerrenberg naar Boschvoorde. Terug te Brussel omstreeks 6 uur.

De deelnemers uit Antwerpen vertrekken om 8.28 uur ; die uit Mechelen om 8.28 uur ; uit Gent (Zuid) 8.06 ; uit Aalst : 8.41 uur ; uit Leuven : 8.50 uur. Knapzak meênemen.

VAN MAANDAG 10 OP DINSDAG 11 NOVEMBER : Nachtwandeling. Bijeenkomst te half acht aan de Lakenbrug, de Troozsquare (2 bruggen). Leider : Dr. F. Bertijn die tevens een wandelvoordracht zal geven over : Vallende Sterren.

GENT.

OP ZONDAG 19 OKTOBER : Deelneming aan den uitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek uit Gent (Zuid) om 8.06 u.

2e en 3e **Bezoek aan Antwerpen.** — Tengevolge der wijziging gebracht aan de vertooning in den Kon. Vl. Opera, van 19 Oktober, ziet V.T.B. Gent zich verplicht de reis, aanvankelijk voor dien datum uitgeschreven, tot 26 Oktober te verdagen. Nochtans zal op 19 dezer een groep Gentsche V.T.B.ers naar Antwerpen gaan en in den namiddag de opvoering van **Carmen** bijwonen in den Kon. Vl. Opera.

OP ZONDAG 26 OKTOBER : 3e reis naar Antwerpen. — Vertrek uit GentWaas om 8.32 u. Aankomst te Antwerpen om 10 u. Om 10 ½ u. bezoek aan het Muzeum of prachtschip. Om 12 ½ u. gezamenlijk middagmaal. Om 14.30 vertooning in den Kon. Vl. Opera. Opvoering van « Herbergprinses » met tenor van Akkergem, onze stadsgenoot, in den rol van Merlijn. — Om 10 30 u. vertrek uit Antwerpen. Aankomst te Gent-Waas kwart voor tien uur.

Onkosten, voor trein, noenmaal en toegang schouwburg, plaatsen van minimum fr. 6 gewaarborgd : voor leden fr. 19.50. Wie een mindere plaats verlangd geeft er in zijn aanvraag melding van — het verschil in prijs dan af te rekenen.

Toetredingen tot 21 Oktober ten huize van afgevaardigde H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

OP ZONDAG 16 NOVEMBER : 4e reis naar Antwerpen.

Voordracht met lichtbeelden : Wij vestigen van nu af de aandacht onzer leden op de voordracht die onze hoofdopsteller van « De Toerist » Dr. Ing. Leurs samen met den welbekenden Antwerpschen Kunstphotograaf Eug. De Cock, begin der maand November houden zal in een der groote feestzalen van de stad ; nadere inlichtingen in volgend nummer.

LEUVEN.

OP ZONDAG 19 OKTOBER : Deelneming aan den uitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek om 8.50

MECHELEN.

OP ZONDAG 19 OKTOBER : Deelneming aan den uitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek om 8.28.

VILVOORDE.

OP ZONDAG 19 OKTOBER : Deelneming aan den uitstap naar het Zoniënbosch. Vertrek per tram. Bijeenkomst op de Groote Markt te 8 ¼ u.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS | DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA | INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND, » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 21 — 1 November 1924

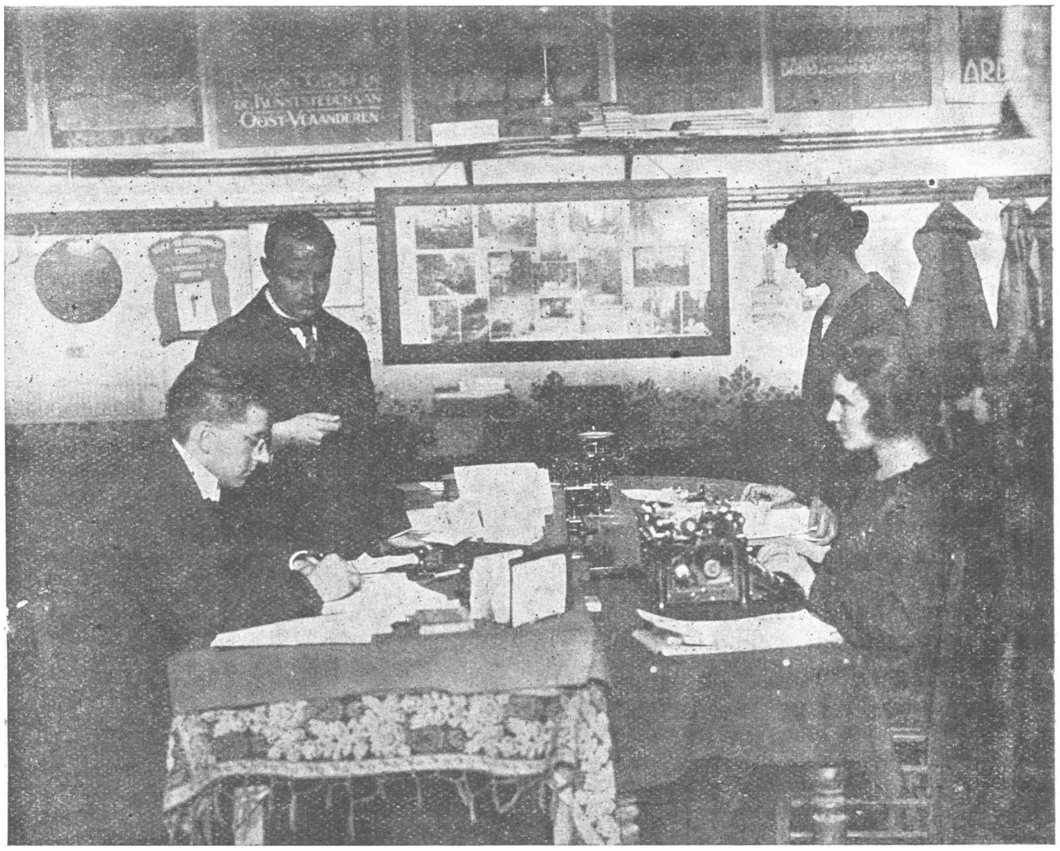

HET SECRETARIAAT. — *Het tweede Stadium :* St.-Jansplaats, Nr 29.
(Zie het artikel : « Het Secretariaat » op de volgende bladzijde).

HET SEKRETARIAAT

Hoe het was, hoe het is, hoe het worden moet

De Vlaamsche Toeristenbond is van de St. Jansplaats naar de Dambruggestraat 116 verhuisd. De leden hebben hem daartoe gedwongen. Wie had vóór een paar jaar gedacht, dat we nu, na verloop van wat meer dan twee en een half jaar, daar staan zouden met 15.300 ? Wij zijn er dankbaar voor dat gij ons van de St. Jansplaats naar de Dambruggestraat gedreven hebt ! Zoover staan we nu. Maar « staan » is een slecht gekozen woord wanneer we spreken van den Vlaamschen Toeristenbond die altijd vooruit gaat.

Het is te dezer gelegenheid de moeite waard na te gaan hoe merkelijk ons organisme, binnen zoo luttel tijds, geëvolueerd heeft. Twee en dertig kolommen van « De Toerist », een heel blad, zouden niet vol staan om de evolutie in al haar uitzichten te volgen.

Maar, naar aanleiding van zijn verandering van woning, toch een uitweiding over de lokalen waarin het Secretariaat van den V.T.B. tot nu toe is gevestigd geweest.

——:——

Bij zijn memorable stichting, op 29 Januari 1922, had de bond heelemaal geen eigen onderkomen. (Die stichtingsdagen doen ons terugdenken aan oprechte sympathie en daadwerkelijken steun welke de pioniers uit de voorhistorie van den bond in menig, thans nog alleszins trouwgebleven lid, mochten vinden. Wij denken daarbij aan het « Stichtingsfonds » ; aangename heugenis : hoe we, binnen enkele weken, fr. 12.000 zamelden. Dat was de stevige loopmaand van den V.T.B. En wij denken aan het « **Organisatiefonds** », hetwelk V.T.B.'s « auto » zou moeten beteekenen...).
Ja, de moeders en de vaders van den Vlaamschen Toeristenbond hebben geen onmiddellijk door haarzelf gelukkige geboorte meegemaakt !... De « kleine V.T.B....» Als een naakte maar waarlijke fleurige jongegeborene moest hij als het ware door de liefdadigheid opgenomen worden. De liefdadigheid was hier de Algemeene Secretaris ; hij stond zijn woonkamer af en het kindje was in de warmte, zou nu groeien. Stoffelijken nood heeft het in die eerste periode niet gevoeld. Toen het op de Ouden Steenweg gebracht werd kwam er tegelijk een groote doos meê ; in groote letters stond er op « Stichtingsfonds »

Wij durven nauwelijks denken hoe het den « kleinen V. T. B. » vergaan zou zijn als die goede meters en peters niet voor de doos gezorgd hadden... Wat is er gedurende die beginperiode in het kleine kamertje, Oude Steenweg 13, gewroet, twee maanden lang, door een kleine schaar baanbrekers. Maar och, als de week om is en de toetredingen stroomen binnen, dan rijst de tevredenheid als een losgelaten kurk, gemakkelijk naar boven. Weldra, mochten we

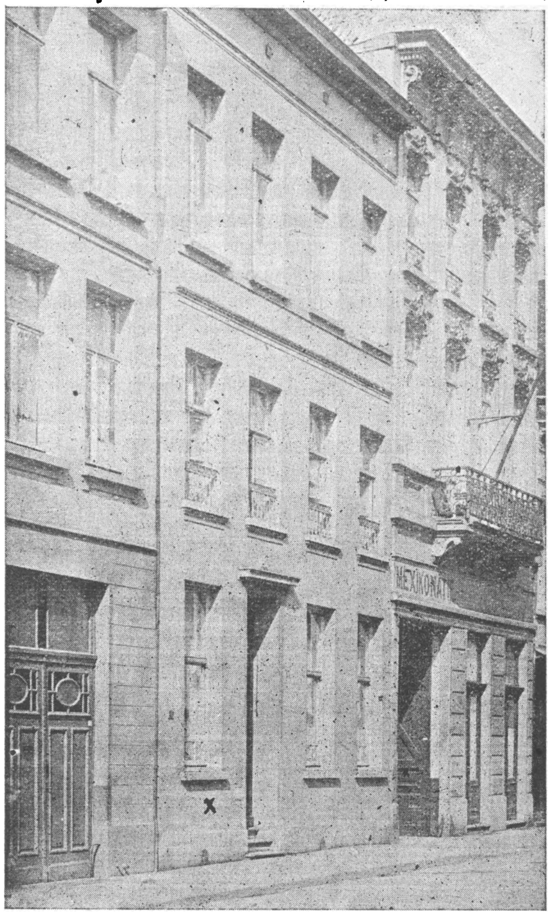

HET SECRETARIAAT. — *Het eerste Stadium :* Het huis op de Oude Steenweg, Nr 13. (Onder het raam van de kamer, waar het Secretariaat toen « gevestigd » was, staat een kruisje). (*)

(*) Om typografisch-technische redenen moest de foto van het tweede stadium vóór deze geplaatst worden.

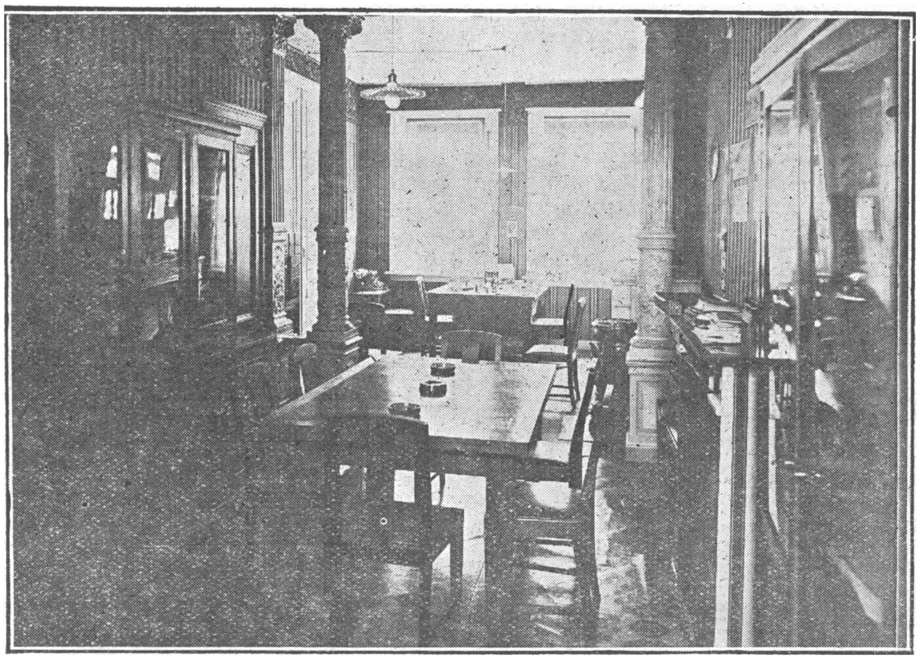

HET SECRETARIAAT. — *Het derde Stadium* : Dambruggestraat, 116.

dan ook van duizenden leden spreken. « Zoo gaat het in de wereld » : Grooter, rijker worden, dat vraagt een schoon huis. Met den Vlaamschen Toeristenbond is het nagenoeg ook zoo gegaan. « Een huis » was het wel niet (op de St. Jansplaats was het slechts een minder klein vertrek dan op den Ouden Steenweg) maar, op de St. Jansplaats kon de V.T.B. zich toch al wat meer voorstellen. Daar moesten de vergaderingen tenminste niet meer deels van in de kamer, deels van uit de gang bijgewoond worden. Vele honderden zijn ons op de St. Jansplaats komen spreken en hebben er zich van kunnen overtuigen, dat het Secretariaat van den Vlaamschen Toeristenbond een echte werkplaats is. De leus was op den Ouden Steenweg al : « Hier luiert men niet ». Ze is meegegaan naar de St. Jansplaats en vandaar naar de Dambruggestraat alwaar er niet minder, krachtdadig naar gewerkt wordt.

Wie ons niet gelooft leze onder het rubriek « Van het Secretariaat », het bericht « Ledental ». Of zouden die duizenden leden alle vanzelf tot den V.T.B. gekomen zijn. Bij de Vlamingen gebeurt zoo iets niet, die moeten bewerkt en aangepakt worden en denken vaak slechts dan aan meeduwen wanneer de zware wagen al rolt...

Op de St. Jansplaats was het Secretariaat al niet meer zoo primitief van uitzicht. Onze toon zou misschien nog hooger staan als we niet gingen denken, behalve aan onze mooie boekenkast, aan de kachel die geleend was, aan de tafel die geleend was, aan de stoelen... waar we op mochten zitten... aan dat geduldig, wel eens bezweken, keukenkastje....

Wij hebben sommige kleinere gebruiksvoorwerpen bewaard. Het zijn sprekende getuigenissen van moeilijker tijden en van goeden wil.

———:———

En nu woont de Vlaamsche Toeristenbond in de Dambruggestraat 116. Hij betrekt er drie kamers, twee gelijkvloers en één op de eerste verdieping. We hebben nu mooie, practische meubelen, — het « Organisatiefonds » liet ons toe ze te koopen—, goede verwarming, dito verlichting ; er is vast personeel, twee schrijfmachienen tikken heel den dag en de boekerij groeit gedurig aan.

En nu : verdubbelde werklust ! (als dat mogelijk blijkt) want een nieuw bondsjaar ligt vóór ons ! Hoe het ook gaan zal : Wij zijn als Isaac uit Knud Hamsun's « Hoe het groeide ». Isaac had, toen hij de wildernis introk, niets dan... 50 °/° van alles, d.i. stevige knuisten en een stalen wil.

Isaac gevoelde zich in zijn betrekkelijke armoede, in zijn nederigheid, rijk en gelukkig en hij was blij omdat er flink te ar-

beiden was aan flink werk. Isaac heeft het tot een schitterend einde gebracht !

———:———

Wij herinneren onze leden er aan, dat we op aanvraag gaarne documentatie toezenden aan hen die den Vlaamschen Toeristenbond verlangen kenbaar te maken. Sedert eenigen tijd geeft onze lidkaart o.m. voordeelen, recht op vrij grensverkeer naar Frankrijk toe, met fiets en motorrijwiel. Al onze buitenlandsche leden genieten van hetzelfde voorrecht wanneer ze, naar hier toe, de grens overschrijden. Medeleden, maakt dit vooral in uw omgeving bekend en werft leden aan ! Spreekt van « De Toerist », van de voordrachten, de reizen, de uitstappen en de prijsverminderingen ! Draagt er toe bij, dat 1925 voor den Vlaamschen Toeristenbond het voorspoedigste jaar worde sedert zijn stichting. Raadpleegt daarbij steeds goed de rubriek « Van het Secretariaat » en voldoe aan het klein verzoek, dat wij soms tot u richten.

———:———

Wij dachten, bij het aanvangen van dit opstel, ook over de toekomst van het Secretariaat te zullen spreken, te zullen gewagen over de inzichten en de plannen van Secretariaat en Bestuur. Beter is het hiermede nog te wachten tot de lijsten van het « Organisatiefonds » afgesloten zijn. Daarom, vergeet het « Organisatiefonds » niet. Herlees wat wij in de vijf, zes aan dit nummer voorafgaande afleveringen van « De Toerist » over het O. F. gezegd hebben en draagt er toe bij, dat we onze vulpenhouder weldra mogen neerschrijven in de meest rooskleurige stemming !

V.T.B.

De Kapel van St-Idesbald

In « De Toerist » werd vroeger melding gemaakt van het feit, dat de historische kapel van St. Idesbald gevaar liep afgebroken te worden. Bedoelde kapel is gelegen nabij Coxyde te midden van de uitgestrekte duinenvlakte in de omgeving van de plaats waar voorheen de middeleeuwsche abdij Ter Duinen gestaan heeft. Toen de zaak opgeworpen werd en men begon te onderhandelen, stuurde Mr de Grave, stadsarchivaris van Veurne en briefwisselaar van de Koninklijke Kommissie voor Gebouwen en Landschappen, een schrijven aan den Gouverneur van West-Vlaanderen, waarin hij o.m. er op wees, dat het nuttig zou zijn onverwijld maatregelen te treffen om het bescheiden kapelletje van een mogelijke vernietiging te redden, immers, gaat het verder : « dit Kapelletje is het eenige dat ter plaats herinnert aan het heerlijk klooster, één der schoonste en der meest uitgebreide cistertiënzer-stichtingen welke echter geheel is vernietigd geworden door de Watergeuzen in 1578. Het kapelletje herinnert tevens aan een historisch feit, waardoor het een zekere belangrijkheid heeft verworven. Het is toegewijd aan den gelukzaligen Idesbald die den abtstaf droeg gedurende twaalf jaren, in de abdij van Ter Duinen en er stierf in 't jaar 1167.

De Burgemeester van Coxyde heeft mij laten weten, dat de Burgerlijke Duinenvereeniging het inzicht had de kapel met twee HA. duinen te schenken aan een openbare inrichting de hij me niet kon aanwijzen. Op deze manier zou het behoud van de kapel verzekerd zijn.

Welnu, sedert dit verslag, is de kapel met twee aanpalende HA. grond verkocht aan de kerkfabriek van Coxyde en de aankoopprijs is gedekt geworden door private giften.

In den arduinen steen, onderaan den voorgevel van het bidplaatsje, is een opschrift gebeiteld in de latijnsche taal, waarvan de vertaling luidt :

St. Idesbald.

J(esus), M(aria), B(ernardus),
Aan hunnen Gelukzaligen Vader
Idesbald, derden abt
der Duinen, gestorven in 1167
en wiens lichaam hier werd gevonden
ongeschonden, in het jaar 1623,
hebben deze kapel doen oprichten de Vijf
Geestelijken van de Duinenabdij
de overlevenden, te weten
Broeder Jacobus Walgrave,
Broeder Michiel De Reu,
Broeder Nikolaas De Rooyer,
Broeder Gabriël Cordonnier
en Broeder Alexander
van Risseghem
Bestuurder der Duinenabdij.
ten jare 1819.

Het bovengedeelte vormt de nis van waaruit de Gelukzalige, den staf in de hand, sedert vijf en twintig lustra, gestaag, van achter zijn tralie de wacht houdt over zijn kudde, verdwenen en uitgestorven sedert lang vervlogen tijden, — bij, de preekende in de woestijn, maar die echter niet voortdurend alleen moet blijven, daar bij poozen groepjes geloovigen zijn hulp komen afsmeken, vooral de pleuriskoorts en rhumatieklijders, en zij die vervaard zijn voor de woeste en plotse aanvallen van den « Noordschen stier ».

Laten wij ons verheugen een oude herinnering te zien behouden blijven die na de relikwie van den Gelukzaligen Idesbald, de beste is van de oude Duinenabdij. Wanneer zal men ze allen voor den dag brengen ? Zeker zijn ter plaats nog opsporingen te doen, al zullen al de opzoekers wel niet zoo gelukkig wezen als deze van 1623. Het is hoog tijd dat de archeologen zich aan den arbeid zetten vooraleer de Burgerlijke Duinenvereeniging die de kapel aan de kerkfabriek verkocht, de duinen van Coxyde overhoop hale.

W. B., Brugge.

Onze Wintervoordrachten 1924'25

Het reisseizoen — voor zoover we niet aan eeuwigen zomer in meer zuidelijke streken denken — is voorbij, de uitstappen, belangwekkend en aangenaam, zijn weer eens voor een zestal maanden geschorst en de talrijke leden die van de partij geweest zijn blijft slechts nagenieten over.

Het jaar gaat, soms talmend, soms vastberaden, naar het al te overtuigd « guur » genoemd getijde. Het landschap is eenzaam, plotseling oud geworden. Het heet, dat elk van de jaargetijden zijn aantrekkelijkheden, zijn eigen genoegens heeft. Dit is een meening die we gaarne deelen. Want er is o.m. het wintertoerisme met de wintersport en winterkamping ; er is — langs den warmeren kant — het blozend kacheltje met de spinnende poes ; daar zijn de meer geestelijke genoegens in concerten en schouwburgen. Maar, daar zijn, — laat er ons wel op letten ! — daar zijn de Wintervoordrachten van den V.T.B. die ontspanning en geestesontwikkeling tegelijk bieden. Wel ja, de V.T.B. doet in den winter ook aan toerisme, richt ook dan, zij het al tusschen vier muren, reizen in tot ver, zeer ver buiten onze grenzen.

Voor dit soort kamertoerisme hebben wij een schaar streng onderlegde geleerden en befaamde sprekers uitgenoodigd die den V.T.B. de eer aangedaan hebben wel te willen aanvaarden. Al onze voordrachten over landen en volkeren, door de sprekers persoonlijk bezocht, worden opgeluisterd door mooie zichtbeelden.

Om in alle centra waar het bondsleven actief is en de V.T.B. een flink aantal leden telt, ten minste één voordracht te geven, opdat zooveel leden, als mogelijk van deze gelegenheden gebruik kunnen maken, heeft de bond zich buitengewone geldelijke oofferingen getroost.

De immer stijgende bijval welke onze voordrachtavonden verleden jaar te beurt viel, deed het Hoofdbestuur dit besluit treffen en wij willen er niet aan twijfelen of de spreekbeurten van dit seizoen zullen overal druk bijgewoond worden, zoowel door nietleden als door aangeslotenen.

* * *

Gent en Aalst openen op Donderdag 13 November e.k. officieel het seizoen.

Te Gent een voordracht door Dr. Ing. C. Leurs, « Over de Begijnhoven in Vlaanderen », met ongeevenaarde kunst-lichtbeelden van den befaamden fotograaf, Hr De Cock, van Antwerpen.

Te Aalst vergast E. H. De Vis alle belangstellenden op een avond over Noord-Italië.

Brussel volgt op Dinsdag 17 November met dezelfde voordracht als te Aalst.

Antwerpen opent op 21 November zijn reeks met « Trans-Kaukasië » door Schepen C. Huysmans. Na Schepen Huysmans, zullen ons op puike avonden vergasten : E. H. Floris Prims, Mevr. B. Pil, Adv. Mr. Muls, Dr. Grietens en Mr. Cornette.

* * *

Wij doen een dringend beroep op de afgevaardigden van die plaatsen welke denken in aanmerking te kunnen komen vóór één of meer voordrachten, opdat zij ons zonder verwijl hun desiderata zouden mededeelen.

Afgevaardigden, moeten wij u vragen al in het werk te stellen wat bijdragen kan tot het welslagen onzer voordrachten die, met de uitstappen en de reizen, het doelmatigst propageerend voor den bond zijn ?

Niet minder vragen wij den leden, dat zij onze werking in al haar uitingen steunen, zeker waar het dus onze voordrachten geldt

De voordrachten zijn kosteloos en voor eenieder !

De Badplaats Podĕbrady (Podiebrad) in Tsjecho-Slovakije.

De stad Podèbrady (è=jee) ligt in een buitengewoon vruchtbare vlakte op den rechteroever van de Elbe-Labe, in de nabijheid der Tsjecho-Slowaaksche hoofdstad Praag (één uur sneltrein. Een uitgestrekte vlakte met vruchtbare velden en weiden, met mooie boomgaarden en bosschen, met vele niet al te vermoeiende wandelingen, met frissche lucht, en talrijke dagen zonneschijn, met rivieren bronwater, heeft een gunstig rustigen invloed op de gezondheidstoestand van allen, die in onverpoosden afmattenden arbeid de krachten hunner zenuwen opteren.

De kleine (ongeveer 6000 inwoners) stille, zindelijke stad, met haar historisch paleis en oude kerk, met schoone huizen en aangename parken, met hare vriendelijke en gedienstige inwoners, is een plaats, waar ieder de herinnering zijner zorgen naar lichaam en geest vergeet. Mineraal water opborrelend uit honderd meters diepe bronnen, waarin geen enkele onzuiverheid dringt, versterkt het hart, en verbetert de samenstelling van het bloed.

Kunstconcerten en schouwburgvertooningen, allerlei sporten en vermakelijkheden bezorgen op tijd en stond gepaste afleiding.

De nabijheid der hoofdstad Praag maakt het den badgasten mogelijk van tijd tot tijd een uitstapje te doen naar de grootstad ; spoorwegen in alle richtingen vergemakkelijken het bezoek naar verschillende historische plaatsen in Bohemen en Moravië.

In Podèbrady heeft de vreemdeling gelegenheid in betrekking te komen met verschillende kringen van het Tsjechische-Slowaaksche volk, dat na een driehonderdjarig juk, zich weer oprichtte en nu een aanzienlijke rol speelt in de politiek van Midden-Europa.

De vlakke omgeving van Podèbrady, die

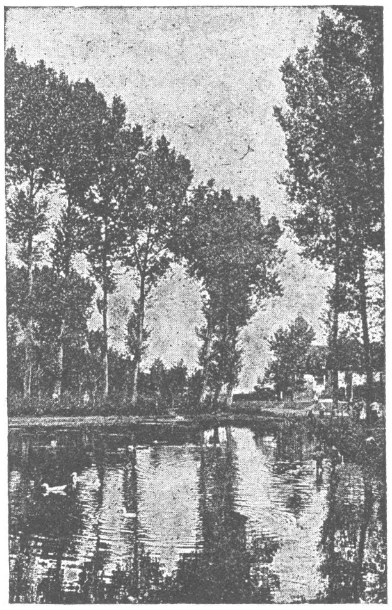

Vijver bij de ijzerhoudende bron «U kostelicka » (bij het kerkje).

het mogelijk maakt zonder te veel vermoeienis wandelingen te maken in alle richtingen door velden en bosschen, oefent een verkwikkenden invloed uit op allen, die daar genieten van de goede lucht en den voortdurenden zonneschijn.

Gelegen op 185 meter boven de Adriatische Zee en in het midden van Europa's vasteland, is het klimaat in dit land buitengewoon heilzaam voor vele zieken. Het is een éénig kuuroord « uzdravujici, tisina » in het centrum van Europa.

DE STAD PODÈBRADY

De stad Podèbrady is de geboorteplaats van den Tsjechischen koning George van Podèbrady (Jiriz Podèbrady), een staatsman in de geschiedenis bekend om zijn streven naar

het stichten van een soort «Volkerenbond», nu maar eerst na zes eeuwen verwezenlijkt. Het midden der stad is de « Koning Georgeplaats » (nàmêsti kràle Jiriko). Daar bevindt zich het koperen standbeeld van Koning George te paard ; het verheft zich op een voetstuk in zandsteen, getooid met koperen versierselen, zinnebeelden van vrede en oorlog en met vier beelden van wapenknechten-schilddragers met de blazoenen van Tsjechische landen. Het monument is het werk van den bekenden beeldhouwer Rohuslav Snirch, en dagteekent van het jaar 1896.

Daar tegenover staat het steenen « standbeeld der Moeder Gods », in barokstijl op een

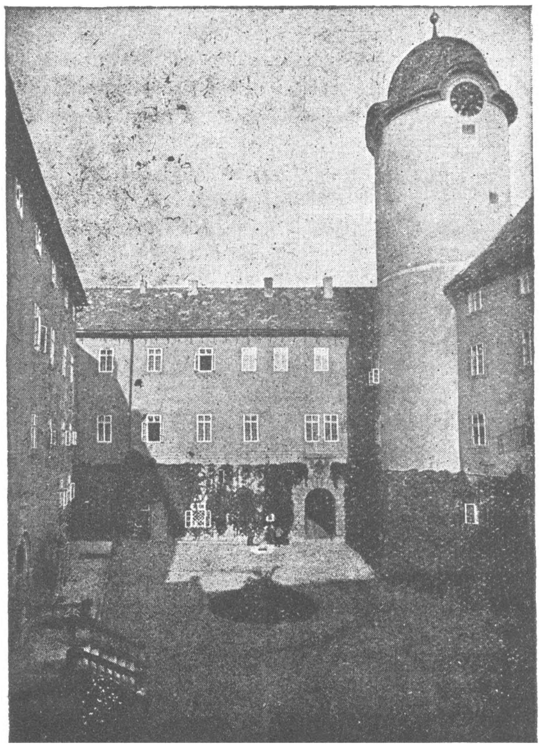

De tweede binnenplaats van het paleis in Podèbrady
(eigendom der badplaatsvereeniging).

hooge zuil, met vier heiligen ; het is opgericht in het jaar 1765 ter herinnering aan de pestepidemie van 1714.

Tusschen beide gedenkteekenen ziet men een steenen fontein met een versierde kolom (gemaakt door B. Snirch).

Het meest-bezienswaardige bouwwerk op de plaats is het vroegere « koninklijk paleis » een gotisch gebouw van 3 tot 4 verdiepingen met 83 kamers en een kunstvol portaal. Het oudste gedeelte, de ronde dikke toren, dagteekent van uit de dertiende eeuw (politieke gevangenen van beteekenis werden er in opgesloten.)

In het paleis zijn nu badgasten van de spoor- en postbediendenvereeniging ; verder zijn er ondergebracht : boekerijen en leeszalen, bureelen en lokalen voor het op flesschen trekken van het mineraalwater. De kapel van het paleis dient nu als museum en archiefplaats.

Bij het paleis bevindt zich de elektrische molen ; de gansche hernieuwde vroegere edele molen dagteekent uit de dertiende eeuw.

In het « huis van den distriktsbeheerraad » heeft men werken van « Kuba » (gezichten der steden : Podèbrâdy, Pecky, Sadskà en portretten van distriktshoofden).

Tegenover het paleis, het stadhuis met den toren van 1814. Ook daarin bevinden zich beelden, schilderijen en portretten.

Standbeeld van koning George op de Koning Georgeplaats en Stedelijk Onderstandskasgebouw.

In het stedelijk spaarkasgebouw (obcanskà zàlozna) bevinden zich de spaarkas, de post-, telegraaf- en telefoonbureelen, alsook de zetels van bijzondere maatschappijen. Het gebouw is versierd met de beelden van Ludèk Marold (zijn laatste werk), schilderijen van L. Kuba, (schilder geboren te Podèbrady).

In het park der badplaats, tegenover den schouwburg, ontspruiten twee bronnen (Eliska, Libusie), zeer geprezen door de badgasten. Daar treft men ook aan : de koncertplaats, het verkooplokaal van spoorwegkaartjes, de registreerder van den duurtijd van den zonneschijn en de weerkundige kolom.

De kerk van het Heilig Kruis is een oud bouwwerk uit de eerste helft der veertiende eeuw, herbouwd in de zestiende. — Men merkt er altaarbeelden van Peter Brandl (Oprichting van het Heilig Kruis) en van Matêj

Skréta (Heilige Rozalia), het graf van de eerste echtgenoote van koning George (Kunhura ze Sternberka) gestorven in 1448. Rond de kerk ligt een park. Vlak bij bezoekt men het distriktmuseum met waardevolle documenten over het gansche gebied rond Podèbrady.

Merkwaardig is nog het natuurwetenschappelijk station, dat rijkelijk materiaal levert voor wetenschappelijke werken.

De met graven voorziene kerk der Hemelvaart van de Heilige Maria, is een oud bouwwerk, opgericht in 1516 ter herinnering aan de onschuldig onthoofde mijnwerkers van Kutnà Hora (1496), opstaande tegen de onrechtvaardigheden van sommige koninklijke bedienden.

In de nabijheid is het standbeeld der Heilige Maria op een kolom uit 1757 ter herinnering aan de overwinning bij Kolin.

Zicht in het park der badplaats. De badinstellingen.

Uit de negentiende eeuw dagteekenen de kerk der Tsjechische broeders (1863) en de synagoge (1857).

In de ijzerhoudende stedelijke badinrichting uit de achttiende eeuw ontspringt een bron reeds vermeld door J. A. Komensky (1624).

De vroegere jachtdierentuin (Obora) is nu een kuurpark met restaurant en koffiehuis ; het park is zeer rijk aan vogels en wordt druk bezocht door de badgasten.

Eenvoudige maar fraaie gebouwen zijn het gymnasium (« Sokol ») de stedelijke spaarkas, openbare kantoren, e.a.

De industrie is hier vertegenwoordigd door suikerraffinaderijen, fabrieken voor vensterglas, olieën, landbouwmachienen, voedingswaren, steen en houtzagerijen, e.a.

BADINSTELLINGEN IN PODÈBRADY.

De stad Podèbrady heeft, benevens zuiver vloeiend rivierwater van de Boven-Elbe, zeer waardevol mineraal water uit twaalf diepe (80-90 meter) bronnen, waaruit dagelijks meer dan vier duizend hectoliter water opborrelen ; dit water bevat een groote hoeveelheid koolzuur (3.3—4.94 °/°) en minerale zouten, die een heilzamen invloed uitoefenen op verschillende organen van den mensch.

De gezondheidsstaat der bevolking van Podèbrady is dan ook buitengewoon gunstig.

In het geneeskundig gesticht voor hydrotherapie heeft men buiten eenvoudige, koolzure baden, stortbaden en besproeibaden volgens dokter Winternitz ; bijzondere massages worden gedaan door geoefende masseerders onder toezicht van een dokter-opziener ; turfverbanden en-baden worden bereid met buitengewoon goede turf uit een zeer rijke en zuivere turfput.

HET VERBLIJF IN PODÈBRADY.

De stad Podèbrady kan voldoen aan alle eischen van weelderige en ook van meer bescheiden gasten, zoowel wat verblijf en voedsel als wat genezing en vermaak betreft.

De badgasten kunnen verblijven, ofwel in het kuurgebouw (in het park met uitzicht op de kuurwandeling) ofwel in het paleis of in andere huizen der badplaatsvereeniging (die 260 bedden ter beschikking heeft in haar eigen kamers) ofwel in een der negen weelderige en eenvoudige hotels of in de vele partikuliere hotelhuizen (adressen te bekomen in het bijzonder inlichtingsbureel voor verblijf). De dagelijksche huurprijs per kamer met één bed bedraagt 12 tot 25 kronen (bij het begin en het einde van het seizoen 8 tot 15 kr.) ; per kamer met twee bedden 15 tot 30 kr. (evenredig 12—20 kr.). De huurprijs in partikuliere huizen is van 10 tot 20 °/° goedkooper!

Eten kan men ofwel in het groote en moderne kuurrestaurant (« Sala terena » in het paleis) ofwel in twee « diëet-keukens » of in vele restaurants. Het ontbijt kost 8 tot 12 kr.; ieder maal in den dag genomen kost ± 18 kr. Eten à la carte bestaat in Tsjecho-Slowakije niet.

In de stad zijn negen geneesheeren en twee apothekers, terwijl in de badinrichtingen een voortdurend geneeskundig toezicht bestaat.

Podèbrady is werkelijk een bezoek overwaard !

REMI VAN EIJNDE.

Hygiene voor den fietser-Toerist.

——:——

In het nummer van 15 Oogst jl. plaatsten wij een artikel onder bovenstaanden titel. Wij ontvingen van de « Internationale Orde van Goede Tempelieren — Tak Gent» (lid 7901) een interessante « toeristische terechtwijzing » welke wij hieronder laten volgen :

In het nummer van De(n) Toerist van 15 Oogst komt een artikel voor, getiteld « Hygiene voor den fietser-toerist ».

Dit artikel bevat onder zeer nuttige wenken, enkele waarop ik hier een en ander zou willen aanmerken.

Zeer terecht zegt uw medewerker : « Wees vooral matig in alles, weer de sterke dranken of, als het in uitzonderlijke gevallen noodzakelijk is, gebruik ze zoo matig mogelijk. Rook nooit tijdens den rit...... enz. Twee regels verder echter vervolgt de steller : « ... een een kop koffie of een flesch wijn doorspoelt dit maal ».

Mag ik zoo vrij zijn te betwijfelen, of deze raadgeving, voor wat den wijn betreft, wel steunt op degelijke practische ervaring ? Immers, als sterke dranken bij den toer uit den booze zijn, dan zie ik niet in waarom wijn wel zou moeten geduld worden. Bij beiden is het werkende bestanddeel toch één en dezelfde stof : alcohol. Alleen het gehalte verschilt en wel is dit bij sterken drank ca. 30 °/°, bij wijn 8 °/° ; dit wil zeggen dat een flesch wijn veel meer alcohol bevat dan een borrel.

Dat de alcohol in wijn (en bier) vervat, even schadelijk is als die in sterken drank is een waarheid welke door de geleerde wereld en de drankweer der meeste landen, sedert jaren, erkend wordt. Alleen in Frankrijk schijnt men alcohol nog te willen bestrijden met wijn, Maar hier spreken in de eerste plaats economische overwegingen en trouwens is het, onder opzicht van alcoholisme, in Frankrijk treurig gesteld.

Mag ik hier herinneren aan de proeven door Durig, Oertli-Jany, Prof. Helmholtz en andere bergbestijgers en geleerden genomen ? Zij gingen na in hoeveel tijd een bepaalde bestijging afgelegd werd na het nemen van alcohol of niet ; aan de vragenlijsten door de Zwitsersche en Oostenrijksche Alpenclubs aan hun leden gestuurd en waaruit telkens bleek dat de groote meerderheid der liefhebbers van Alpensport door de ervaring hadden geleerd, dat alcoholische dranken op hun tochten niet gewenscht waren ; aan het in sportkringen welbekende feit, dat de kampioenen best doen zich goed te «verzorgen» hetgeen mede insluit : niet drinken ?

In alle deze gevallen is door « drank » even goed wijn als bier en sterke dranken verstaan.

Daar deze terechtwijzing reeds wat lang geworden is, zal ik hier maar liefst over kola- en koffiegebruik niets zeggen. Toch wil ik U nog verzekeren, dat het geenszins mijn bedoeling was, neerhalende critiek op het artikel noch op den V.T.B. in het algemeen uit te oefenen. Het is juist omdat wij geheelonthouders onze ontspanning vooral in de vrije natuur leeren zoeken hebben, dat velen onzer tot den V.T.B. toetraden en hem een warm hart toedragen.

U zult mij dan ook veroorloven deze kleine terechtwijzing te doen die slechts aan de leden kan ten goede komen.

L. DE BAETS (lid nr 5825)

De Spotnamen der Gemeenten van het Arrondissement Aalst (1).

KANTON SOTTEGEM.

De inwoners van *Sottegem* gaan somwijlen door voor « *zotten* », naar den naam van hun gemeente. Dit feit berust natuurlijk op volksetymologie. Sottegem beteekent eigenlijk het verblijf (hem) van Soto. Soto is een oude Germaansche eigennaam.

In het omliggende gaan zij door voor « *poreibuiken* ».

Die van *Leeuwergem* zijn « *vortzakken* », die van *Elene* « *dommeriken* » en die van *Velzike* « *moordenaars* », waarschijnlijk omdat zij gemakkelijk het mes trekken, ofwel omdat Jan de Lichte, de beroemde rooverhoofdman er geboren werd den 21n Februari 1720. (D. P. B.)

« *Pintlikkers* », ook « *siroop-lekkers* » heeten de inwoners van *Hillegem* en ziehier waarom zij deze benaming kregen : Eens moesten er groote herstellingen worden gedaan, zoodat de pastoor verplicht werd de mis in een naburig huis te lezen. Om den weg naar het voorloopig bedehuis aan te duiden, had de pastoor, die den smaak van zijn parochianen kende, tusschen de kerk en dat huis een met stroop bestreken draad gespannen. 's Zondags 's morgens kwamen de geloovigen met den burgemeester en de schepenen vooraan naar de kerk. Ze namen allen den lekkeren draad in den mond en volgden hem tot aan de nieuwe bidplaats. (J. Venemans. Het Volksblazoen in en om Limburg. Hasselt 1907).

Geeraardsbergen. — De Sint-Bartholomeuskerk.

KANTON GEERAARDSBERGEN.

De Geeraardsbergenaars zijn « *bergkruipers* » (2). De streek is bergachtig en een geliefkoosde wandeling der inwoners is naar den Oudenberg, met zijn bekende trap en kapel. 't Is ook op dien berg, dat jaarlijks de « Tonnekensbrand » plaats grijpt en de « Krakelingen » uitgeworpen worden.

Die van *Nieuwenhoven* zijn « *grijzers* » of « *krijters* », omdat men aldaar te bedevaart tegen het krijten van jonge kinderen gaat.

Onkerzele is een « *tooveressennest* ».

In de omstreken van *Zandbergen* zegt men van iemand, die de knieën sterk naar buiten gekeerd heeft, dat hij «Zandbergsche knieën» heeft, terwijl « Rollembeeksche knieën », die zijn, welke naar binnen gekeerd, tegen elkander wrijven bij het gaan. (D.P.B.)

F. VAN ES.

(1) Zie De Toerist, Nr 19.
(2) Medegedeeld door den heer De Cooman, kunstschilder te Geeraardsbergen.

Het klimaat van Zwitserland.

Ziehier eenige gegevens over het Zwitsersch klimaat welke onze lezers te nutte kunnen zijn. Het zijn de gemiddelde temperaturen van Januari en Juli, de twee maanden die het klimaat het best kenmerken, gevolgd door de gemiddelde temperaturen van het jaar, dit alles voor oorden op verschillende hoogten gelegen.

Plaatsen	Hoogte	Januari	Juli	Jaar
Chaumont	1128 M.	—2°4	14°4	5°5
Davos	1560	—7°3	12°1	2°6
Rigi	1784	—4°6	9°9	2°0
Sels-Maria	1810	—8°1	11°2	1°5
Saentis	2470	—8°3	5°2	2°1
St. Bernardus	2478	—8°5	6°7	1°7

Ter vergelijking dezelfde gegevens voor lager gelegen plaatsen :

Basel	278	—0°5	19°1	9°3
Zürich	470	—1°6	18°4	8°5
Chur	590	—1°3	18°4	8°6
Gersau	440	—0°0	18°3	9°3
Altdorf	454	—0°2	18°0	9°1
Bern	574	—2°1	18°0	8°0
Geneve	408	—0°1	19°2	9°5
Montreux	385	—0°9	19°4	10°1
Lugano	275	—1°1	21°5	11°3

Zooals onze lezers het reeds gezien hebben, worden de laagste temperaturen waargenomen in Januari op de bergposten (Saentis —8°3, St. Bernardus —8°5). Als de temperatuur niet beïnvloed wordt door plaatselijke faktoren, daalt zij met de hoogte op zeepeil : dat laat de gemiddelde jaartemperatuur in onze eerste tabel in 't bijzonder zien.

Dr Felix BERTIJN.

De Nederlandsche namen der rijwiel-onderdeelen.

Het zal onze leden-fietsers ongetwijfeld genoegen doen, dat wij onderstaande Nederlandsche benamingen voor de rijwiel-onderdeelen hier laten volgen.

ROUE D'AVANT. — VOORWIEL.

1. Ecrou d'axe d'avant. — Vooras-moer.
2. Rondelle d'écrou d'axe d'avant. — Tusschenplaatje der voor-as.
3. Cône d'axe d'avant. — Voorwielkegel.
4. Axe d'avant. — Vooras.
5. Ressort cache-poussière de moyeu avant. — Chapeau cache poussière. — Sluitveertje der smeeropening. — Smeerdop.
6. Moyeu avant. — Voornaaf.
7. Cuvette de moyeu avant.— Kogelpot der voornaaf.
8. Porte-lanterne. — Lantaarnbak.
9. Rayon de roue avant. — Voorwielspaak.
10. Ecrou de rayon. — Spaaknippel.
11. Tringle de garde-boue avant. — Voorspatbordstang.
12. Ecrou de tringle de garde-boue. — Spatbordmoer.
13. Jante de roue avant. — Voorvelg.
14. Garde boue-avant. — Voorspatbord (Slijkweerder.)

ROUE D ARRIERE. — ACHTERWIEL.

15. Ecrou d'axe arrière. — Achteras-moer.
16. Rondelle d'axe arrière. — Tusschenplaatje der achteras.
17. Cône d'axe arrıère. — Achterwiel-kegeltje.
18. Axe arrière. — Achteras.
19. Ressort cache-poussière de moyeu arrière. — Sluitveertje der achternaaf.
20. Moyeu arrière. — Achternaaf.
21. Cuvette de moyeu arrière. — Kogelpot achternaaf.
22. Pignon. — Achterketting-wieltje.
23. Contra écrou du No 22. — Contramoer van Nr 22.
24. Rayon de roue arrière.. — Achterwielspaak.
25. Ecrou de rayon de roue arrière.— Achtervelgnippel.
26. Tringle de garde-bou arrière. — Achterspatbordstang.
27. Ecrou de tringle de garde-boue arrière. — Achterspatbord-moer.
28. Jante de roue arrière. — Achtervelg.
29. Garde boue arrière. — Achterspatbord.
30. Boulon fixant le garde-boue arrière au cadre. — Schroefboutje van Nr 29.
31. Ecrou de boulon de fixage. — Moer van Nr 29.
32. Rondelle de cuir. — Lederentusschenplaatje.

MOUVEMENT PEDALIER. — TRAP-ASSTUK EN KRACHTOVERBRENGINGSTUKKEN.

33. Le cadre. — Het raam.
34. Chaîne. — Ketting.
35. Boulon de chaîne. — Kettingboutje.
36. Ecrou du boulon de chaîne. — Moer van het kettingboutje.

37. Vis-bouchon des trous graisseur et purgeur du pédalier. — Smeerdopjes van het trap-asstuk.
38. Rondelle de cuir. — Lederen pakking-ring.
39. Vis de bloquage de la cuvette de réglage du pédalier. — Klemschroef van het trapasstuk.
40. Rondelle. — Tusschenplaatje.
41. Roue dentée. — Groot tand- of kettingwiel.
42. Axe pédalier. — Trap-as.
43. Cône d'axe pédalier. — Trap-askegeltje.
44. Manivelle à plateau de l'engrenage. — Trapkruk met moerplaat.
45. Contre-écrou. — Contramoer der kruk.
46. Manivelle de gauche. — Linker-trapkruk.
47. Clavette de manivelle. — Krukspie.
48. Rondelle. — Tusschenplaatje.
49. Ecrou. — Moer.
50. Cuvette fixe du pédalier. — Vaste kogelpot trapasstuk.
51. Cuvette mobile. — Verstelbare kogelpot.
68. Coquille inférieure de direction. — Onder-balhoofdkogellager.
69. Coquille supérieure. — Bovenbalhoofd-kogellager.
70. Coquille du collier de serrage de guidon. — Balhoofd kogelpotdeksel.
71. Collier de serrage. — Stuurstangstrop.
72. Vis du collier de serrage. — Schroefboutje van Nr 71.
73. Rondelle. — Tusschenplaatje.
74. Ecrou de réglage de la direction. — Klemschroef van Nr 63.
75. Guidon. — Stuur.
76. Poignée. — Handvat.

FREIN. — REM.

77. Levier de frein. — Rem-hefboom.
78. Collier d'articulation du levier de frein. — Remscharnier-klem.
79. Vis d'assemblage. — Stelschroef.
80. Cône d'assemblage. — Sluitkegel.

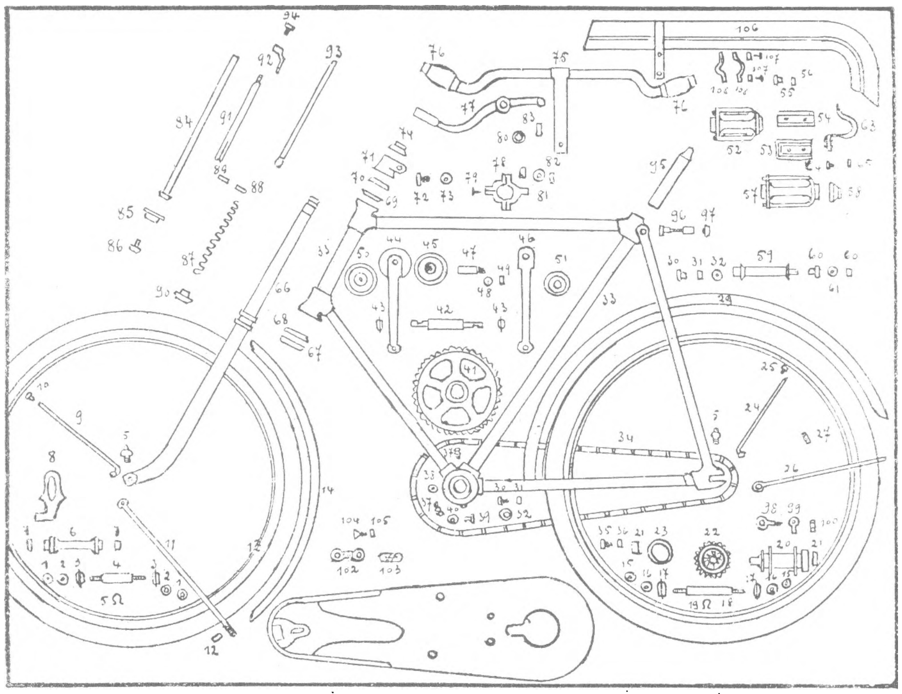

Voornaamste onderdeelen van het rijwiel.

PEDALES. — PEDALEN.

52. Cage de pédale. — Pedaal met huls en kogelpotten.
53. — Caoutchouc de pédale. — Pedaalrubber.
54. Contre-plaque. — Belegplaatje.
55. Boulon fixant No 53. — Klemschroef voor Nr 53
56. Ecrou. — Moer.
57. Cage de pédale à scies. — Pedaal met tanden.
58. Chapeau cache-poussière. — Stofdop.
59. Axe de pédale. — Pedaalas.
60. Cône de pédale. — Pedaalkegel.
61. Rondelle de cône de pédale. — Tusschenplaatje.
62. Ecrou de bloquage du No 61. — Opsluitmoer van den pedaalkegel.
63. Rattrape-pédale. — Voethaak.
64. Boulon fixant le rattrape-pédale. — Klemschroef van den voethaak.
65. Ecrou de boulon. — Moer van Nr 64.

DIRECTION. — STUURBEWEGING.

66. Fourche — Voorvork.
67. Coquille sur fourche. — Vork-kogellager.
81. Rondelle. — Tusschenplaatje.
82. Ecrou de bloquage du cône d'articulation du levier de frein. — Sluitmoer van het remscharnier.
83. Grain d'articulation du levier de frein. — Oogschroef.
84. Tube patin. — Remstang.
85. Patin caoutchouc. — Rubber remklokje.
86. Vis fixant le patin. — Klem- of bevestigingsschroef.
87. Ressort de frein. — Remveer.
88. Bague de ressort. — Sluitring.
89. Goupille. — Sluitstift.
90. Ecrou fixant le frein à la fourche. — Bevestigingsmoer van de rem.
91. Tube de bloquage. — Veerhuls.
92. Bras coudé du No 91. — Gebogen steunstuk.
93. Tige à tête conique. — Remstang.
94. Vis de bloquage du frein. — Sluitschroef van den rem.

SELLE. — ZADEL.

95. Tige de selle. — Zadelpen.
96. Boulon de serrage de tige de selle. — Klemschroef.
97. Ecrou de boulon. — Moer van de klemschroef. (Nr 96.)

TENSION DE CHAINE. — KETTINGSPANNING.

98. Vis de tension. — Kettingspanner.
99. Butée. — Sluitplaat.
100. Ecrou de tension. — Spanmoer.

PIECES SPECIALES AUX MACHINES DES DAMES. — BIJZONDERE ONDERDEELEN AAN DAMESFIETSEN.

101. — Garde-chaîne. — Volle kettingkast.
102. Collier passe-lacet garde-jupe. — Koordhouder van het kleedscherm.
103. Chapeau du collier. — Sluitring.
104. Boulon de chapeau. — Schroefboutje.
105. Ecrou de boulon. — Moer.
106. Garde-chaîne. — Halve kettingkast.
107. Boulon fixant. — Klemschroef.
108. Butée. — Aanzetplaatje.

GEMENGD

—xx—

Vreemdelingenverkeer in ons land. — Het bevreemdt dat de pers er niet meer op wijst, dat het publiek zich hier te lande wel wat aangenamer mocht voordoen jegens de vreemdelingen.

Als hier de prijzen stijgen, krijgen de vreemdelingen daarvan de schuld.

Worden echter alleen als vreemdelingen beschouwd de buitenlanders, die geen Fransch spreken ! De Nederlanders, Engelschen en anderen, die hun eigen taal gebruiken, en hier ook heel wat vreemd geld laten, worden wel eens als minderwaardige menschen en als landopvreters gescholden.

Dit zou allicht minder gebeuren, als hier alle persorganen hun lezers wat beter zouden inlichten over de duurte : dit zou veel bezwaren jegens de vreemdelingen opheffen.

Alle stations in het buitenland hangen vol met lokkende reklameplaten. Waarom de vreemdelingen naar België roepen, als men ze niet guller ontvangt ?

AAN ONZE AFGEVAARDIGDEN.

—:—

Wij doen een dringend beroep op onze afgevaardigden, die in de mogelijkheid verkeeren, te hiernavolgende propagandavergaderingen te willen bijwonen :

TE BRUSSEL, op 9 November, om 10 u. voormiddag stipt in het Vlaamsch Huis Groote Markt ;

TE KORTRIJK, insgelijks op 9 November, om 10 u. voormiddag in het Vlaamsch Huis ;

TE ANTWERPEN, op Zondag 30 November, om 10 u. voormiddag, in het lokaal van het Secretariaat V.T.B., Dambruggestraat, 116.

Deze vergaderingen zullen bijgewoond worden door enkele leden van het hoofdbestuur teneinde aan de afgevaardigden alle gewenschte inlichtingen te verschaffen en verder de werking en het doel van den Vlaamschen Toeristenbond nader te bespreken.

Het Bestuur rekent er op dat onze flinke afgevaardigden hun plicht zullen begrijpen en deze bijeenkomsten talrijk zullen bijwonen.

HET VIERDE STADIUM

van den VTB zal zijn

DE V. T. B. IN EIGEN GEBOUW !

De V.T.B.-ers, die den V.T.B. van het 1° stadium naar het 2° en van het 2° naar het 3° dwongen te gaan, hebben het ook in hun hand ons spoedig tot het 4° stadium te verplichten : De V. T. B. in zijn eigen huis ! Heerlijk vooruitzicht ! Brengt leden aan ! Maak propaganda ! Dan gaan wij !

Tabellen om de afstandsontwikkeling en de snelheid der rijwielen te berekenen.

Hoe vaak gebeurt het niet dat fietsers, tijdens een uitstap onder elkaar redetwisten om te weten welke snelheid ontwikkeld wordt, of dat men de snelheid wil regelen naar gelang van den af te leggen afstand en den tijd waarover men beschikt.

Daarom meenen wij het gepast de twee volgende tabellen, waarmee op nauwkeurige wijze afstand en snelheid kunnen berekend worden, onzen leden-fietsers mede te deelen.

I. — De eerste tabel vermeldt de afstandsontwikkelingen. Men begint met de tanden van het groote en kleine tandwiel te tellen. Daarna vergelijkt men beide getallen met de cijfers der horizontale lijn, vervolgens met die der verticale kolom van de tabel. Waar de twee lijnen der overeenkomende cijfers elkaar snijden vindt men de gezochte berekening. Voorbeeld : het groot tandwiel telt 24 tanden en het kleine 9 : het rijwiel ontwikkelt een afstand van 5.85 m. per pedaalwenteling.

II. — Indien men aldus de afstandsontwikkeling gevonden heeft raadplege men de tweede tabel. In de kolom der afstandsontwikkelingen houdt men stil bij het getal dat het dichtst het aantal tanden der tandwielen van uw rijwiel benadert. Boven deze lijst zijn het aantal pedaalwentelingen aangeduid welke beantwoorden aan de kilometerberekeningen. Wanneer men nu tijdens een rit de snelheid wil kennen hoeft men niets anders te doen dan het aantal pedaalwentelingen (natuurlijk langs één kant, 't zij links of rechts !) gedurende *één minuut* te tellen om door middel van de tabel het getal kilometers te vinden welke *per uur* afgelegd worden.

Voorbeeld : de ontwikkelingsafstand van het eerste voorbeeld bedroeg 5.85 m. ; het aantal pedaalwentelingen per minuut is 50. We bereiken dus een snelheid van 17.550 K.M. per uur.

1e Tabel.

Tabel der afstandsontwikkelingen.
Wielen van 28 duim of 70 centimeter.

Aantal tanden van het groote tandwiel	Aantal tanden van het kleine tandwiel.				
	7 of 14	8 of 16	9 of 18	10 of 20	12 of 24
	meter	meter	meter	meter	meter
18 of 36	5.64	4.93	4.40	3.96	3.30
19 of 38	5.94	5.18	4.62	4.18	3.47
20 of 40	6.26	5.50	4.87	4.40	3.65
21 of 42	6.50	5.75	5.09	4.62	3.85
22 of 44	6.91	6.04	5.37	4.84	4.02
23 of 46	7.21	6.31	5.61	5.06	4.20
24 of 48	7.53	6.60	5.85	5.28	4.40
25 of 50	7.85	6.86	6.09	5.50	4.57
26 of 52	8.16	7.13	6.35	5.72	4.75
28 of 56	8.80	7.70	6.84	6.16	5.12
30 of 60	9.41	8.23	7.33	6.60	5.50
32 of 64	10.05	8.80	7.81	7.04	5.85

2e Tabel.

Afstandsontwikkeling in meters.	Aantal pedaalwentelingen per minuut.										
	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80
	Kilometer per uur.										
4.84	8.712	10.164	11.616	13.068	14.520	15.972	17.424	18.876	20.328	21.780	23.232
5.02	9.036	10.542	12.048	13.554	15.060	16.566	18.072	19.578	21.084	22.590	24.096
5.28	9.504	11.088	12.672	14.256	15.840	17.424	19.008	20.592	22.176	23.760	25.345
5.37	9.666	11.277	12.888	14.499	16.110	17.721	19.332	20.943	22.554	24.165	25.345
5,50	9.900	11.550	13.200	14.850	16.500	18.150	19.800	21.850	23.100	24.750	25.776
5.61	10.098	11.781	13.464	15.147	16.830	18.513	20.196	21.879	23.562	25.245	26.400
5.72	10.296	12.012	13.728	15.444	17.160	18.876	20.592	22.308	24.124	25.840	26.928
5.85	10,530	12.285	14.040	15.795	17.550	19.305	21.060	22.815	24.570	26.325	27.556
6.04	10.872	12.684	14.496	16.308	18.120	19.932	21.744	23.556	25.368	27.180	28.080
6.16	11.088	12.936	14.784	16.632	18.480	20.328	22.176	24.024	25.872	27.720	28.992
6.35	11.430	13.335	15.240	17.145	19.050	20.955	22.860	24.765	26.670	28.575	29.568
6.60	11.880	13.860	15 840	17.820	19.800	21.780	23.760	25.740	27.720	29.700	30.480
6.84	12.312	14.364	16.416	18.468	20.520	22.572	24.624	26.676	28.728	30.780	31.680
7.04	12.672	14.784	16.896	19.008	21.120	23.232	25.344	27.456	29.568	31.680	
7.33	13.194	15.393	17.592	19.791	21.990	24.189	26.388	28.587	30.786	32.985	
7.70	13.860	16.170	18.480	20.790	23.100	25.410	27.720	30.030	32.310		
8.25	14.904	17.388	19.872	22.356	24.840	27.324	29.808	32.292	34.776		
8.80	15.840	18.780	21.120	23.760	26.400	29.040	31.680	34.320	36.699		
9.41	16.938	19.761	22.584	25.407	28.230	31.053	33.876	36.699			
10.05	18.090	21.105	24.120	27.135	30.150	33.165	36.180				

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

BEVEREN-WAAS en MELSELE.

Daar de kasseiweg ter Staatsbaan Antwerpen-Rijsel, op het grondgebied van Beveren-Waas naar Melsele toe, moet uitgebroken en herlegd worden van aan « De Klok » te Beveren-Waas, tot aan « Ste Elisabeth », te Melsele, is over dag en tijdens de werkuren de doortocht voor voertuigen op de Gemeente plaats, voor onbepaalden tijd gesloten.

OPWIJK.

Een onzer leden uit Opwijk, dat wel gevolg heeft willen geven aan ons verzoek om ons over den toestand der wegen in te lichten, zendt ons volgende mededeeling :

Wegen te Opwijk. 1. **Provinciebanen.** — Er loopen maar twee provinciebanen door onze gemeente : Dendermonde-Assche en Aalst-Vilvoorde. Geen van beide komt tot in het dorp, maar het moet gezegd, dat ze goed onderhouden zijn en zeer goede verkeerswegen uitmaken.

2. **Gemeentewegen.** — Al het overige zijn gemeentewegen : kassei- en veldwegen. Eén woord slechts kunnen wij gebruiken om hun toestand en onderhoud te bestempelen : ellendig, — vooral des winters. Algemeene gebreken : smal, kronkelend, modderig in den winter, met putten en vooruitstekende kasseien. In heel Opwijk is geen stuk gemeenteweg hetwelk 100 m. rechte baan biedt. Hier volgt een overzicht voor de voornaamste straten en pleinen :

A. **Dorp.** — 1. **Markt** : thans tamelijk vlak gelegd.

2. **Singelplein** : tamelijk goed — de putten zouden evenwel in voorkomend geval wat vlugger moeten verwijderd worden.

3. **Statiestraat** : nog te smal, draaiend, tamelijk goed onderhouden.

4. **Fabriekstraat** : ellendig ; nog niet gekasseid ; veel te eng, bijzonder aan de Markt.

5. **Gasthuisstraat** : traditioneele kromming, — onderhoud laat te wenschen over.

6. **Kerkplein** : ellendig, — moet gansch herkasseid worden met liefst platte, vierkante kasseien.

7. **Kloosterstraat** : zeer rechte — weinig of niets op aan te merken.

8. **Dorpstraat** : krommingen, — tamelijk goed onderhouden, maar te smal.

9. **Processiebaan** : ellendig, — 's winters is het verkeer er haast onmogelijk en toch wordt ze druk bereden (druk verkeer door melkhandel tusschen Statie- en Dorpsstraat) — er is nog geen rioleering, — zou wel drie maal breeder mogen zijn.

10. Heirbaan : zeer schoone straat — ook wat draaiend — breedte evenwel voldoende.

B. **Droeshout.** — D. heeft het geluk twee provinciebanen te bezitten. De andere straten zijn 's Zomers tamelijk net, 's Winters echter vuil, modderig. Alle zijn ze smal, hobbelig kronkelend.

C. **Nijverseel.** — N. heeft een schoon wegenstelsel — spijtig zijn de wegen ook smal en kronkelend. 's winters modderig.

De overige gehuchten zijn niet beter bedeeld.

Nog melding van een geval : Om van de statie naar Neerveldstraat te komen, is er een aarden baan (met steenkoolasch aangehard) ; ze is nauwelijks breed genoeg dat een wagen er behoorlijk zou kunnen voorbijrijden ; komen twee rijtuigen elkaar tegemoet, dan moet een ervan op 't eind wachten om het ander den doortocht te laten. Nochtans druk verkeer naar de statie. En 's winters en 's zomers maakt de geringste regenvlaag van dezen weg een modderpoel. Besluit : driemaal breeder en kasseiing hoog noodig.

In onze gemeente staan 4 of 5 wegwijzers : in het dorp niet één. Niets wijst den toerist of den reiziger den weg ; geen wonder, dat dagelijks autovoerders en andere minder met de streek bekende reizigers omwegen van belang maken. Plaatjes die de straatnamen aanduiden vindt men niet ; slechts buiten het dorp hangt hier en daar nog een versleten plankje uit den oorlogstijd. Men merkt dit vooral als men naar een andere gemeente gaat, ze moge nog zoo diep in Brabant of in Waasland liggen ; voor wat wegen aangaat moet Opwijk liefst niet trachten te wedijveren.

Tot hier onze briefwisselaar. Wij hebben tot nog toe den aangeklaagden toestand niet persoonlijk kunnen nagaan, kiezen dus ook geen stelling. Maar indien onze briefwisselaar de toestand niet al te scherp aangetoond heeft dan is er meer dan reden om bij het Gemeentebestuur van Opwijk op onmiddellijk verhelpen in deze nadrukkelijk aan te dringen.

MOL.

Er worden herkasseiingswerken uitgevoerd aan den provincialen weg Mol-Esaert.

YPER-ZONNEBEKE.

Herstellingen en verbeteringen worden uitgevoerd aan de banen Yper-Torhout-West-Roosebeke-Zonnebeke.

MARIAKERKE.

De brug door de Duitschers vernield zal in het begin van 1925 hersteld en vrij voor het verkeer zijn. De nieuwe ophaalbrug heeft een breedte van 8 m. ; ze wordt electrisch bewogen door 4 elevateurs in torens van 7 m. hoogte.

OOSTENDE-GISTEL.

De baan O.-G. is in herstelling tusschen Snaaskerke-Kalsijdebrug en Leffinge-Noordhoek.

N.B. — Bovenstaande bericht « Opwijk » is als inlichting over wegen te lang voor bekendmaking in « De Toerist ». Bij uitzondering hebben wij het geplaatst opdat de mededeeling van ons Opwijksch lid onze andere leden en vooral onze afgevaardigden zou aanzetten om in denzelfden zin aan ons herhaaldelijk verschenen verzoek te voldoen.

BRABANTSCHE V.T.B.-AFGEVAARDIGDEN

Het Bestuur van Tak Brussel heeft overwogen op welke wijze aan de Afgevaardigden, die ter vergadering komen op Zondag 9 November (om 10 uur in Het Vlaamsch Huis) behalve deze **nuttige** vergadering, ook een **aangename en interessante** verpoozing ware aan te bieden.

Er is besloten in den namiddag ter eere der aanwezige Afgevaardigden een bezoek te brengen aan een vermaard Oud-Brusselsch stadsdeel. Niemand minder dan de Heer C. Verhaevert, de schrijver van het befaamde boek « Brusselsche Typen », de kenner van Oud-Brussel, is bereid gevonden, deze tocht te leiden. Zie onder « Uitstappen ».

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaangroei. — Van 1 tot 15 Oktober : 76 leden. Dit opvallend lage cijfer door het feit dat het dienstjaar zijn einde nadert. Van heden af worden de toetredingen voor 1925 op het secretariaat in ontvangst genomen.

Jaargang 1923 van « De Toerist » zenden wij, op aanvraag, gratis aan de nieuwe leden.

Adresverandering. — Breng hiervan op de hoogte : 1° Het Secretariaat ; 2° het Postbeheer uwer omschrijving. Het spreekt vanzelf, dat leden die deze formaliteiten nalaten, het blad niet blijven ontvangen.

Aan onze briefwisselaars. — 1° Voegt steeds postzegels voor antwoord bij uw vragen om inlichtingen. 2° U bewijst ons een grooten dienst met de namen van event. nieuwe leden op een afzonderlijk blad of stuk papier te vermelden. 3° **Schrijft uw naam met voornaam voluit, duidelijk, in den rechtschen bovenhoek van de eerste bladzijde uwer brieven. Het klasseeren van de iederen dag met tientallen inkomende stukken zal aanzienlijk minder lastig zijn.**

« Steden en Landschappen ». — II. « Mechelen », door Dr. Ing. C. Leurs en Pr. Verheyden ; III. « De Haven van Antwerpen », door K. Bollengier, Hoofdingenieur-Bestuurder van den Dienst der Havenwerken van Antwerpen. Per deel, voor leden fr. 6.50, anders fr. 7,50.

I. « De Kempen », tweede zeer vermeerderde uitgave. Voor leden fr. 12.50 ; niet-leden fr. 15.

Hotelhouders ! — Let op uw zaak ! Sluit u aan bij den V.T.B. Zorgt er voor, dat onze leden bij voorkeur uw inrichting bezoeken ! Zorgt er voor dat uw naam in « De Toerist » en in ons Jaarboek 1925 verschijne ; dat wij uw huis bij voorkomen kunnen aanbevelen bij onze 15.000 leden ! Vraagt ons een inlichtingslijst die u ons dan zoo haast mogelijk zoudt moeten terugsturen.

Weet u dat wij mooie hotelplaatsen hebben die, wanneer u ze aan den gevel van uw huis bevestigt, uw kliënteel merkelijk zullen vergrooten ? Vraagt ons inlichtingen !

Hotelwezen. — Leden, meldt ons bij gelegenheid over welke hotels u tevreden zijt en over welke huizen u zich te beklagen hebt. Maar, weest dan breed en in uw staving positief.

Zichtkaarten. — Alle zichtkaarten worden in grooten dank, voor onze documentorische verzameling, aanvaard.

Officieele Spoor- en Tramwegkaart van Nederland. — Tegen inzending van fr. 0.25 voor verzending sturen wij elk onzer leden, op verzoek, deze groote, klare, gekleurde landkaart.

Wegen. — Licht ons vooral in over den toestand der wegen van uw streek en zegt ons zoo mogelijk welk Beheer voor het onderhoud ervan instaat.

De Afgevaardigden worden er nogmaals aan herinnerd, dat alle mededeelingen voor het blad op het Secretariaat moeten toegekomen zijn vóór den 8n en den 23n van iedere maand. Wie later inzendt loopt gevaar, dat zijn mededeeling niet kan opgenomen worden.

Katalogus-kaart van België. — Geen voorraad meer !

Afgevaardigden. — Mogen wij u beleefd verzoeken ons onverwijld de namen van de Dag- en Weekbladen, alsmede den naam van den Hoofdopsteller en het adres van den opstelraad mede te deelen ? Dit is voor ons van zeer groot belang ! Beter zou het nog zijn indien u ons een nummer, nieuw of oud, van de bladen die bij u of in uw omgeving verschijnen, wildet doen geworden.

Wij willen nl. langs de bladen van heel het land een intense propaganda voeren nu we voor een nieuw bondsjaar staan. Wij rekenen op u !

VERMINDERINGEN

ANTWERPEN.

K. N. Schouwburg. Zondagmiddag en Woensdagavond kunnen de leden van de volgende vermindering genieten : voor zoover het geen speciale vertooningen geldt (gala-, jubileumvertooningen, e.d.) wordt den leden een plaatsbewijs afgeleverd, geldig voor den rang, één plaats duurder, dan waarvoor betaald wordt.

BRAT, Chr., Drukker-Boekbinder, St. Anthoniusstraat 6, Antwerpen, 5 °/°.

BRUSSEL.

AMIS DU CINEMA, Gravelinesstraat 36-38, Brussel. Onder vorenstaanden naam werd te Brussel een vereeniging gesticht welke van zin is, om de veertien dagen, 's Zondags voormiddags, in een van de kinema's der hoofdstad films af te rollen kritisch gekozen met het oog op de ontwikkeling van het kunstgevoelen der massa. De vertooningen zullen slechts voor leden van bedoelde vereeniging toegankelijk zijn. Bijdragen, naar gelang de plaatsen : fr. 30,— en fr. 20,—. De eerste vertooning zal kortelings aangekondigd worden. Buiten kinema-uitvoeringen heeft de vereeniging « Amis du Cinéma » het plan opgevat voordrachten, wandelingen, bezoeken aan studio's enz op touw te zetten. — Vermindering voor V.T.B. 25 °/°.

LEDE.

Fr. DE GEYTER-JOORIS, Ramstraat, 61 : Beeldhouwwerk. 10 °/°.

SINT-NIKLAAS.

TOONEELOPVOERINGEN V. O. S. — Al de voorstellingen, op vertoon van de lidkaart van den V.T.B. 25 °/°. Deze vermindering wordt ook gegeven voor abonnementen.

VLAAMSCH VOLKSTOONEEL. — Bij de vier voorstellingen (Zondag 26 Oct., 23 Nov., 25 Jan. en 7 Maart a.s.) op al de rangen 10 °/°.. Abonnementen, aan te vragen bij Afgevaardigde V.T.B. heer P. Van Wiele, Hemelaarstraat. 2, eveneens 10 °/°.

OOSTENDE.

SCHOENHANDEL JANSSENS & ZOON, Alf. Pieterslaan, 61. 5 °/°.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST

OP DONDERDAG 13 NOVEMBER : Voordracht over Noord-Italië door den Z. E. H. Dr. De Vis, docent aan de Leuvensche Hoogeschool. Lichtbeelden en uitvoering van Italiaansche volksliederen. Toegang vrij.

ANTWERPEN.

OP DONDERDAG 6 NOVEMBER : Openingsvertooning in de « Poesje » te 8 u. 's avonds. Opvoering van « Ourson en Valentijn », « Romeo en Juliette » (muzikaal spel van liefde en smart) en « De Leeuw van Vlaanderen ».

Vóór de opvoering lezing door den Heer Willem Heylen over « De Poppenspelen in het algemeen en den Antwerpschen Poesje in 't bizonder ». Kaarten tegen één frank (voor niet-leden fr. 1,25) af te halen op het Secretariaat : Dambruggestraat, 116.

ZONDAG 30 NOVEMBER : **Vergadering voor al de afgevaardigden der provincie Antwerpen te 10 u. in het Secretariaat van V.T.B., Dambruggestraat, 116.**

VRIJDAG 21 NOVEMBER : Openingsvoordracht in de Feestzaal der Stedelijke Normaalschool, Quellinstraat. De Heer Kamiel Huysmans, schepen van Onderwijs, zal handelen over « Kaukasië ». Deze belangrijke spreekbeurt wordt opgeluisterd met mooie lichtbeelden. Toegang vrij.

BRUSSEL.

VAN ZATERDAG 8 OP ZONDAG 9 NOVEMBER (of in geval van regen) van MAANDAG 10 OP DINSDAG 11 NOVEMBER : Nachtwandeling. Bijeenkomst te half acht aan de Lakenbrug, de Troozsquare (twee bruggen).

Leider : Dr. F. Bertyn, die tevens een wandelvoordracht zal houden over : « Vallende Sterren ».

ZONDAG 9 NOVEMBER : **Te 10 u. voormiddag stipt, in het Vlaamsch Huis, vergadering voor al de afgevaardigden der provincie Brabant.**

Om half twee wandeling door het « Marollenkwartier », onder de zoo interessante leiding van in het lokaal Vlaamsch Huis, te 10 u. voormidsche Typen ».

Onder leiding van **Cypriaan Verhaevert**, schrijver van « **Brusselsche Typen** », bezoek aan de wijken van den Anderlechtschen steenweg, « Den Duuvelshoek » en van de Vlaamsche Kassei, Groot-Hoofdkwartier van Nette Pruim, Mie Kambuis, De Sluur, Luppe Kassuul, Bamboela, Den Dogge, Jan de Leuveneer en konsoorten, plaatselijke beroemdheden, die zich voor de gelegenheid op hunnen « soixante quinze » zullen stellen.

Bijeenkomst : te 1 ½ u., Anneessensplein, bij het Standbeeld van dien naam. — Wandeling van een paar uren.

Iedereen is welkom.

VRIJDAG 21 NOVEMBER : **Eerste wintervoordracht.**

De Z. E. H. Dr. De Vis, Prof. te Leuven zal voor ons optreden met een zeer belangwekkende en interessante voordracht met lichtbeelden over « Italië ».

Aanvang 8 uur in de Tooneelzaal van het gebouw, Pletinckxstraat 19. (Beurs).

GENT

DONDERDAG 13 NOVEMBER : **Om 7.30 u.** in de zaal Casino, Gouden Leeuwplaats, zal Dr. Ing. Stan Leurs, Hoofdopsteller van « De Toerist » in samenwerking met Kunstfotograaf De Coster van Antwerpen, een voordracht houden over Brugge. Deze voordracht zal met talrijke lichtbeelden opgeluisterd worden. Wij dringen er bij onze leden ten zeerste op aan dien avond met hun familieleden op post te zijn. Toegang vrij en kosteloos .Bijzondere ingang tot de zaal.

ZONDAG 16 NOVEMBER : 4e reis naar Antwerpen. In den voormiddag bezoek aan de haven. Des namiddags vertooning in den K. Vl. Opera. Onkosten der reis : trein, noenmaal en toegang schouwburg (plaatsen van minimum fr. 6 gewaarborgd) : voor leden fr. 19,50 ; voor niet-leden fr. 22.—. Toetredingen aan den hr. Gyselinck H., Begijnhoflaan, 31, vóór 11 Nov.

KORTRIJK.

ZONDAG 9 NOVEMBER : **Vergadering voor al de afgevaardigden van Zuid-West-Vlaanderen,** melden of zulke eventueele nieuwe leden nog wel dag.

LEBBEKE.

ZONDAG 16 NOVEMBER : Uitstap naar Antwerpen. In den voormiddag bezoek aan de merkwaardigheden der stad of aan een zeeboot. 's Namiddags vertooning in den K. Vl. Opera. Inschrijvingen zenden aan den afgevaardigde, Leo Duboisstraat, 13, Lebbeke, vóór 10 November.

VEURNE.

Eerstdaags zal de heer A. Hans, letterkundige, ons vergasten op een zeer aangename voordracht. Nadere inlichtingen te bekomen bij den afgevaardigde en in het lokaal.

Aanwerven van nieuwe leden. OPGEPAST ! ! — Zij die ons schriftelijk nieuwe leden aanbrengen verzoeken wij beleefd wel duidelijk te willen vermelden of zulke eventueele nieuwe leden og wenschen te betalen voor 1924, dan wel of zij lid wenschen te worden te beginnen met het jaar 1925. In het eerste geval bieden wij na eenige dagen kwijtschrift aan (voor 1924) en over een paar maand nogmaals voor 1925.

DRAAGT ALLEN DEN KNOOP (**herkenningsteeken**) V.T.B.

DRAAGT DIT TEEKEN TEN MINSTE WANNEER GIJ U VERZAMELT OPDAT HET SCHIJNE, DAT ZIJ DIE GEEN LID VAN DEN V.T.B. ZIJN, UITZONDERINGEN VERTEGENWOORDIGEN ! (het kost slechts fr. 2,— plus 0.25 fr. voor verzending).

Boekdrukkerij Rob. Bracke-Van Geert. Baasrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: :: TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND. p. j. Fr. 7.50 BUITENLAND. » » 12.50 LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 22 — 15 November 1924

BRECHT

« Bracht heeft de pracht ! »

Kon Dürer nog eenmaal herleven om zijne reis door de Nederlanden te herdoen, dan zou hij stellig zijn gedenkschriften (1) niet meer ontsieren met de vermelding dat hij Brecht zoo maar haastig voorbijvlood na er zijn ontbijt te hebben genomen.

Om het verzuim van den grooten schilder niet bovenmate te bezwaren dient hier opgemerkt dat zijn rit langs den diverticulum, de oude heirbaan van Keulen naar Bavais hem juist niet in gelegenheid stelde het dorpsbeeld van zeer naderbij te beschouwen. In onze eeuw, nu de moeilijke lievelingsbaan van prins Salm-Salm al jaren in onbruik is geraakt zou hij langs goede steen- of snelle tramwegen met voorliefde belanden in het zoo vrome Brecht, de parel van het Kempenland.

Wie een oogenblik de krijgskaarten beschouwt, waarop de constellaties onzer Vlaamsche dorpen liggen rondgesprenkeld, ziet dadelijk hoe regelmatig Brecht zijn witte steenwegen uitstraalt door de onmetelijke sparrebosschen, een ster gelijk in een donker firmament. — Hadde Dürer maar eens dit panorama van uit den toren mogen overschouwen !

Zou hij dan naar waarheid ooit den verrukkelijken aanblik hebben geschilderd van al die daken daarbeneden, die in zich den gloed vereeuwigen van t' vuur waarin ze eenmaal werden roodgebrand. En om het dorp heen de velden beschouwend zou hij naar toovernamen hebben gezocht om die groenige en gulden tinten te onthouden. Kan men fijner landschap denken dan wanneer in Augustus het dorp te midden der akkerlanden ligt, omkroond met een breede heidevlakte, die purpert ieder jaar, en wier bloemen bloeiën laatst van al !

Dit alles samen ligt een tweedemaal omcir-

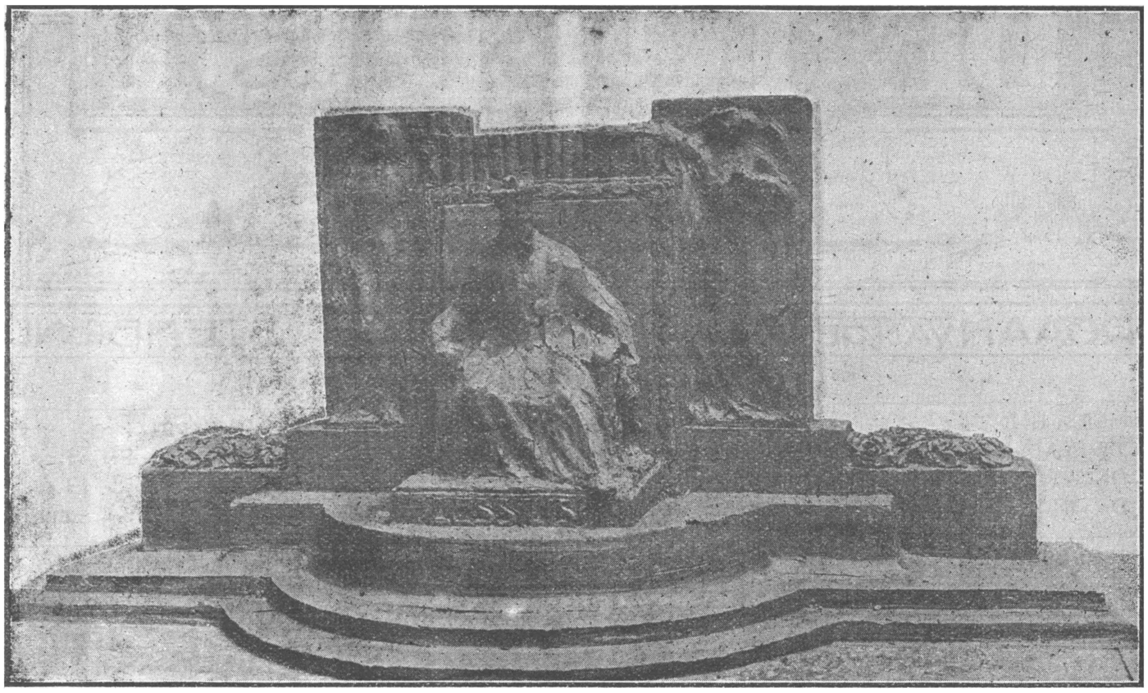

Brecht. Ontwerp van Lessius' standbeeld. Uitgevoerd door beeldhouwer Simon Goossens.

keld met de ultra-blauwe ring der horizontomsluitende sparrebosschen.

Alom leven — naar gelang der jaargetijden — de traagmajestatische gedaanten van ploegenden paarden, van den zaaienden landman, of van den pikkenden maaier ; drie prachtgestalten waarvan een beelhouwer maar nimmer verzadigd geraakt.

Eensklaps slaat de zware Michaëlisklok de uren en doet ons uit de droomerijen ontwaken. En zoodra ze weer inslaapt voelt de torenbezoeker zich geneigd hare nadere kennismaking te ervaren. In gothische letteren spreekt haar antwoord u toe :

Michaëlis is mijn naem
Ende mijn geluyt aan Godt bekwaem
Soo verre als men mi hooren sal
Wil God bewaren overal.

Haar taak verjaart nooit... al eeuwen telt ze dezelfde uren van iederen dag.

Ons menschelijke heugenis gaat jaren en tijden terug naar de vroegste beschaving dezer streken en onze fantazij bezielt de landouwen met beelden uit de vóórgeschiedenis ; toen vuursteenen pijlpunt, jachtboog, en silexbijl de eerste scepters waren waarmee de mensch zijn koningschap over de heele schepping tot stand bracht. — In Brecht zijn de sporen der eerste Kempenbewoners nog heden niet verstoord ; aan de vennen vonden wij hunne vuursteenen voorwerpen; in tumulis en grafsteden hebben wij de doodenurnen opgedolven ; in hunne aschkruiken bleven ons hunne sieraden bewaard.

En in den volksmond zwijgen evenmin de aloude overleveringen noch de sprookjes van verzonken klokken, van kattendansen of heksensabbath, die den mythologischen ofschoon verminkten weerschijn behielden van den scandinaafschen eeredienst. — In de beemden, waardoor de vliedende Weeris haar bliksemwendingen schrijft, hebben menschen vertoeft reeds lang voor de Christelijke tijdrekening.

Brecht was voorheen de verblijfplaats van menig edel geslacht en geboorteplaats van beroemde kunstenaars en geleerden. Veelvuldig worden in de Brechtsche archieven de namen genoemd van de familiën Van Brecht, Gysbrecht Van Aemstel, Van der Noot.

Jonker Jan Van der Noot was een der voornaamste Renaissancedichters. De schrijver August Vermeylen (2) maakte over diens werk zijne hoogeschoolthesis. In Sint Lenaarts (eertijds Oostbrecht) ziet men de familie Van der Noot afgebeeld in een prachtig kleurenraam der Kerk. — Te Brecht zelf kan men op de merkwaardige geschilderde luikpaneelen van het kruisaltaar de figuren der familie Van der Noot herkennen aan de blazoenkleedij, zwarte noten op een gulden grond.

In de gerechtzaal van het Gemeentehuis zijn op de wanden zes portretten van Brecht's roemwaardigste zonen (4) aangebracht als muurschildering. Deze stellen voor : 1) Jonker Jan Van der Noot, de dichter ; 2) Nieuwlants, de schilder ; 3) Thys ; en de drie hoogeschoolprimi : 4) Lessius, de gelukzalige ; 5) Mudaeus, de rechtsgeleerde ; 6) Custos, die de Latijnsche school stichtte en schrijver is van de « Syntaxis Brechtana ».

Op de dorpsplaats prijkt het beeld van Mudaeus (Gabriël Van der Muyden), raadgever van Keizer Karel ; op het voetstuk staat te lezen : « Hij was de prins van 't vernuft en de rechtsleer ! » — Niet minder vleiend heet het elders : « Na dezen zal er zoo geen meer wezen ! » — De ernstige houding van den geleerde met het wetboek in de hand laat de Brechtenaren niet onverschillig ; zij weten beslist dat Mudaeus geen man was die zich met mannekenspapieren vermaakte en zij zeggen : « Mudaeus keert per dag maar één blad van zijn boek, juist om twaalf ure ! ». Nabij de St.-Theobalduskapel op De Locht staat vermoedelijk zijn geboortehuis, tegenover de oude afspanning « De Broeigans ».

Lessius (Leonardus Leys) is de geleerde theologant die Jan Van Ruusbroec's geschriften verdedigde tegen Bossuet.

Men had gemeend in 1924 zijn 400jarigen overlijdensdag te vieren met buitengewonen luister, ter gelegenheid van zijne zaligverklaring. Ook zijn bronzen standbeeld zou ingehuldigd worden. Simon Goossens, de uitmuntende jonge beeldhouwer van St.-Lenaarts (Oost-Brecht) maakte daarvoor de maquette. Helaas, de noodige middelen voor de oprichting bleven ontoereikend. Vóór jaren reeds werd een gedenkteeken geplaatst in het geboortehuis van Lessius (Lessiusstraat.)

Brecht heeft een zeer bewogen verleden gehad. Men leze het boek van Jozef Michielsen (4) over de « Verwoesting van Brecht ». Omtrent de gruwelijke oorlogstijden uit voorbije eeuwen weet men nog allerlei door overlevering, die wel blijkbaar onduidelijke invloeden heeft ondergaan. Zoo gebeurt het ook dat de inwoners, zonder al te groote historische bezorgdheid, aan 't vertellen gaan over Spanjaarden, Franschen, Hollanders, Kozakken en Kroaten. De nazaten zullen het wellicht hebben over den Duitschen feldwebel der jaren 1914-18. Reeds nu doet het ironisch verhaal van een grapje menige boer schaterlachen. Het gebeurde in 1916 dat een lijvig Ritmeister in de Bethovestraat een Brechtsch knaapje ontmoette, die op meesterlijke wijze een mondharmonica bespeelde. De Ritmeister hield plechtig zijn paard tot staan en sprak volgende tartarinade uit : « Bethovenstrasse braucht geaendert zu werden, es haendelt sich hier um Von Beethoven's Nachgedaechtnis, er war auch ein grosser Musikant wie Sie ! » — Bethovenstraat moet veranderd worden, het gaat hier om Beethoven's hulde, hij was ook een groot muziekant als gij ! — Er wordt bijgevoegd dat de knaap de vleierij niet snapte, zijn instrument liet vallen en verschrikt op de vlucht schoot.

Dewijl Brecht eenigszins buiten de groote verkeerslijnen ligt heeft het steeds zijne rijke folklore, zijne kleederdracht, zijn sagen en zijn gebruiken bewaard. Daar ziet men nog dikwijls bij wintertijd den koewachter die 't geluk had een bunzing te vangen, van hoeve tot hoeve gaan, zijn buit met fierheid toonend terwijl hij de geijkte woorden zegt : « Koppel eieren voor de fis ! » De pachter, die zich van een lastigen kippeneierdief verlost weet weigert zelden de gebruikelijke fooi !

— Daar zal ook nog ieder jaar het kindje, dat het eerste na Paaschdag geboren wordt, met het Paaschkroontje worden gesierd. De ouders zullen zeer zorgvuldig dit eerekleinood bewaren in de glazen kast, dit miniatuurmuseum van elk boerenhuis.

— Daar heeft de belezer of pintjesmeester (5) nog immer klanten, die van tandpijnen wenschen verlost te wezen.

— Daar draagt de boerin de zoo mooi gepijpte Kempische kornetmuts met breede bontkleurige ripslinten en de oostersch-decoratieve omslagdoeken.

— Daar hanteert men nog ijverig hand- en kruisboog op doel en gaaischutterij.

— Daar ziet men nog algemeen met stroo of riet gedekte daken, een eigenaardigheid waaraan in Duitschland het Gutachdal zijn druk toeristenverkeer te danken heeft.

En zelfs is het landschap uiterst karakteristiek. Waar ter wereld wandelt men wel met meer stemmigheid dan in de immergroene naaldbosschen, waar ook onze Peter Benoit zoo dikwijls zijn eenzame tochten hield of het eeuwig windgezoef beluisterde en dan zijn symfonieën schreef.

Hoe bekoorlijk die klare vennen en moerassen te midden der heidevlakte, waar steeds het welluidend gemijmer van de regenwulp den wandelaar begeleiden zal. De flora der heide is zeer bijzonder ; men vindt er de vreemde wolfsklauw, het woekerend duivelsgaren ; de goudstuivende gagelbloesem, de insektvan-

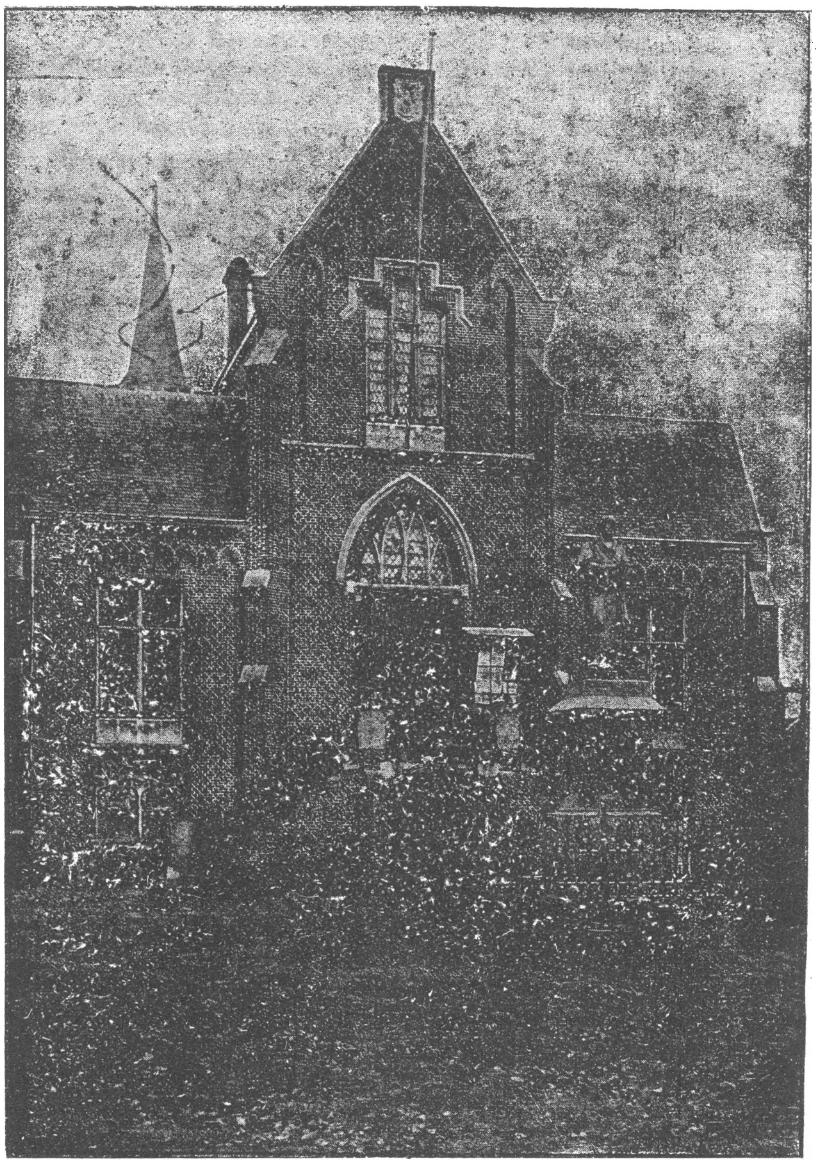

BRECHT. Gemeentehuis met Standbeeld van Gabriël Mudaeus.

gende zonnedauwplantjes. De streek heeft een eigen fauna : waterwild, fazanten, hagedissen, giftige adders, hermelijnen of wezels en bunzings.

Boven alles schoon zijn de dennenbosschen door sneeuw omkleed... en vooral wanneer de ijzel alle naalden en sparretroppels met een schacht van kristal omsluit ; dan is het bosch een allerfijnste sprookjesgrot.

« Bracht heeft de pracht ! » — Brecht is schoon... maar onbekend. Het ligt ver en vergeten voor schrijver en schilder ! Maar de eenige schrijver en schilder, (6) die er toevallig gewoond heeft, schreef er twee romans en maakte er menig schilderij, waarin de ziel der heimat ligt vervat.

Veel meer blijft onbewonderd, onbezongen, ongeacht. De kapellekens van 't Heiken en van De Locht schilderde nog niemand. Aan de moerassen van Stapelheide komt een vreemdeling nooit. Het Cromven is nagenoeg onbekend ! de Ommerdommen zijn niemand's land! de Mickschе baan, het Ringven, waar, volgens de sage, in den Kerstnacht de verzonken klokken luiden, zien maandenlang geen sterveling !

Brecht's omgeving is desolaat! De rust is er aangrijpend en onweerstaanbaar ! het is het uitgelezen oord voor kalmtebehoevende naturen. Het was dan ook boven een Brechtsche heide dat de lucht heeft getrild onder de schroeven van het allereerste vliegtuig des lands, waarmee Baron de Caters de hoogte insteeg (1910).

Waanwijzen kunnen zich over het afgelegen dorp niets noemenswaardigs voorstellen. En toch, 't is een der drie grootsten van 't land, voor wat de uitgestrektheid betreft. Het bevat drie parochiën : het eigenlijke centrum, dan Overbroek, en twee uur verder St.-Antonius. Het bezit een Godsgasthuis, het Joostensgesticht voor borstlijders, het Bethaniënhuis voor zenuwzieken. Langs het kanaal staan de talrijke schoorsteenen der steenfabrieken in 't gelid, want daar zijn belangrijke kleilagen.

Tot aan de Fransche revolutie had Brecht zijne vijf schuttersgilden ; (7) een rederij-

Een pintjesmeester.

kerskamer (8) bloeide er in de 16e eeuw. Thans zijn er twee muziekmaatschappijen. Sinds 30 jaren heeft Brecht een eigen weekblad. Gedurende 12 jaren verscheen er het zeer gezochte en nu zeldzaam geworden tijdschrift « Ons Volksleven » (9) een ware mijn voor folkloristen, en waarvan Jozef Cornelissen uit St. Antonius-Brecht de ziel was.

Maar ! Het alleraantrekkelijkste van alles wat Brecht bezit is ontegensprekelijk het plaatselijk museum ! In 1904 stichtte Jozef Michielsen de Oudheidkundige Kring, die nog regelmatig het driemaandelijksche tijdschrift « Oudheid en Kunst » laat verschijnen, en immer waakzaam blijft om de reeds belangrijke verzamelingen van het Museum te verrijken. Met onverpoosden ijver heeft de Oudheidkundige Kring alles weten samen te brengen wat dreigde te verdwijnen. Men moet toegeven dat men te lande geen tweede dergelijk heimatmuseum kan aanduiden, omdat het juist zulk een eigen Kempisch karakter draagt. Men kan het best vergelijken met Mistral's Provencaalsch Museum te Arles.

Het hoeft hier niet de katalogiseering te maken van die duizenden voorwerpen, die in het museum bewaard zijn. Melden wij slechts de heerlijke verzamelingen over de Kempische kleederdracht, het koperen en tinnen huisraad, het kleurige aardewerk, de bemeubeling, de archeologische urnen, parels en voorwerpen welke in de plaatselijke necropolen (11) werden ontdekt.

In 1925 houdt het Kempisch Kongres zitting te Brecht. Beter kon men niet kiezen ; interessanter gemeente zoekt men vruchteloos. Wij moeten de verdiensten erkennen van hen die zich al jaren hebben beijverd om hunne gemeente der oude faam waardig te blijven. Een groote hulde komt toe aan Jozef Michielsen, wiens verscheiden een al te vroegtijdige rust bleek, wegens de begaafdheid waarmee hij ons zoo veelzijdig nuttig was.

Door Dokter Floren hier geluk te wenschen als huidige voorzitter van den Oudheidkundigen kring weet ik allen te voldoen, die zijn edelen persoon zoo gaarne ter zijde staan in zijn onverstoorbaren werklust die het Museum van Brecht ten goede komt.

Mocht deze beschrijving U dringend aansporen om Brecht eenmaal te leeren zien in al zijn schoonheid. Wellicht wordt het aanstaande Kempisch Kongres daartoe een uitmuntende gelegenheid. De Vlaamsche Toeristenbond, de Vereeniging voor Natuur- en Stedenschoon, de Vereeniging tot bevordering van Vreemdelingenverkeer in de Kempen zullen er aan denken.

Wie uwer, getrouwe bezoekers van Brecht, vond elders mooier en gemoedelijker aankomst ? Daar rijst onder den onmetelijken hemel boven de velden de zware toren langzaam boven den horizont in een kader van reuzige kanadaboomen. En links en rechts

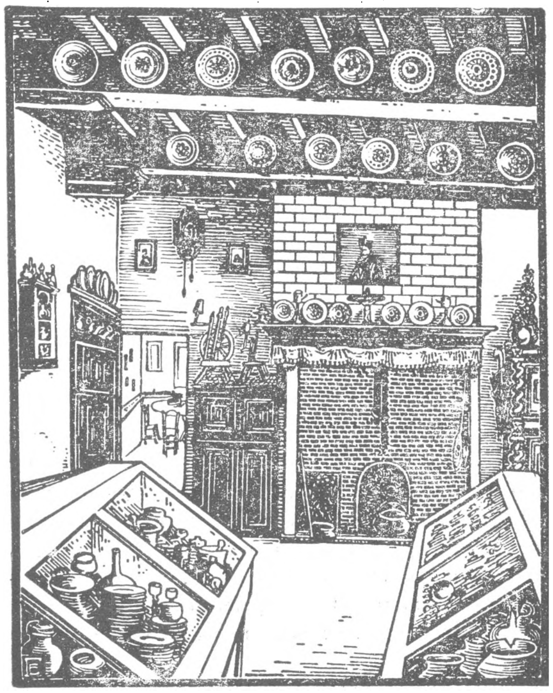

Houtsnede van E. E.

BRECHT. — Museum.

daarvan merkt men immer de twee machtige windmolens, die u van uit de verte reeds ijverig zullen welkom wenken !

Er is een lied, een « Lied van Brecht ». — Steeds vond ik het zoo onuitsprekelijk zoet ; in een der strofen gaat het :

Zijn er elders schooner streken......
Schooner geen voor ons gemoed !
Heil Brecht ! Heil Brecht !
Heil Brecht zoet !

Edg. ERNALSTEEN.

LITERATUUR OVER BRECHT :

1) Dürer : Reise dürch die Niederlaender.
2) A. Vermeylen : Leven en werken van Jonker Jan Van der Noot.
3) J. Ernalsteen : Leonardus Lessius. (Braeckmans, Brecht).
Id. : Thysius, (Braeckmans, Brecht.)
4) J. Michielsen : De Verwoesting van Brecht in 1584, (Braeckmans, Brecht).
id. : Herwijding der Hoofdkerk van Brecht, (Braeckmans, Brecht).
5) J. Ernalsteen : Pint en Pintjesmeesters. — (Braeckmans, Brecht).
6) L. Wilmet : La Bruyère en fleurs.
id. : La Bruyère en feu.
7) J. Ernalsteen : De Gilde van St.-Sebastiaan (geïllustreerd), Braeckmans, Brecht.
8) J. Ernalsteen : Een Rederijkerskamer te Brecht. Braeckmans, Brecht.
9) « Ons Volksleven », (Tijdschrift voor Volkskunde. Uitverkocht).
10) « Oudheid en Kunst », Driemaandelijksch tijdschrift voor Brecht en omstreken. Geïllustreerd en op prachtpapier. Bij L. Braeckmans, drukker Brecht. — Per jaar 6.50 fr.
11) L. Stroobant : La nécropole à incinération à Brecht. (Taxandria).

Landschappen en Steden

:: VAN FRANKRIJK ::

I. — DE ARDENNEN.

Givet — Fumay — Revin — Monthermé — Mézières — Charleville.

Het is reeds meer dan eens beweerd dat de Fransche Ardennen nog mooier zouden zijn dan de Waalsche, althans voor het gedeelte langs de Maasoevers. Zonder vooroordeelen wil ik ditmaal aan de V.T.B.-ers eigen ervaringen in overweging geven en achteraf staat het dan nog ieder vrij naar eigen lust zich over deze bewering te gaan vergewissen.

Even onze staatsgrens voorbij ligt Givet reeds in 't verschiet. Dit oud-versterkte stadje van nauwelijks 8000 zielen wekt geen belangstelling. Enkele minuten kan men echter prijsgeven om het fort Charlemont te bereiken, waar een treffelijke aanblik over Petit- en Grand Givet niet te misprijzen valt. Twee monumenten bevatten Givet's roem. Het oorlogsmonument, mooi genoeg ! maar heel Frankrijk door prijkt op alle dorpspleinen nagenoeg hetzelfde afgietsel ! Ook hebben we nog het standbeeld van Méhul, de Fransche toondichter. Op 4 Km. van Givet bieden de versteeningen der grotten van Nichet in de Houillevallei heel wat meer aantrekkelijkheid.

Wie van Givet uit de Maas volgen wil spare zich geen moeite. Hij late liefst alle mechanisch vervoer ongebruikt en vertrouwe op de beenen. Er is inderdaad geen rijweg meer langs de Maas van af Chooz. De groote baan vermijdt de groote Maasbocht. Natuurliefhebbers hebben er iets bij te winnen den stroom getrouw te volgen langs het moeilijke smalle voetpadje dat leidt door korenvelden, boomgaarden, rotsblokken, wild opgeschoten riet en gras. Hier heeft de Maas nog haar oervorm, ze werd er nooit gekanaliseerd. Het schiereiland binnen de bocht ligt buiten alle verkeer, het is er wild en zeer eenzaam ; alleen groote vluchten vogels blijven er bij voorkeur vertoeven alsmede de hengelaar, het nooit volprezen toonbeeld der verduldigheid. De lezeressen zijn hier gewaarschuwd, dat deze expeditie voor dames ongeschikt, zooniet onmogelijk is! Eerst te Vireux bereikt de groote baan van Givet de Maas. De tocht is niet merkwaardig tenzij men onderweg de puinen bezocht van het heerlijk 16e eeuwsche slot van Hierges. Onmiddellijk verfraait nu het landschap, al moet er het natuurschoon voor de Waalsche Maasboorden zeer stellig onderdoen.

Wij bereiken daarna het stadje Fumay, dat er allerminst stedelijk uitziet. Behalve de belangrijke metaalnijverheid bezit het niemendal dat toeristen boeien zou. En dan Revin, wat een ongezellige kasernestad, ontvolkt en zonder beweging. Verveling overal. Het is alsof het verleden er nog tusschen de huizen hangt. De plezierig-ouderwetsche diligence van Rocroi versterkt dezen indruk nog.

In de richting van Monthermé slingert de Maas nu allergrilligst. Alleen voetgangers mogen het jaagpad volgen...... de groote baan vermijdt de kronkels en loopt over Les Mazures en Deville tot Monthermé. Hier kunnen drie soorten menschen zich thuis gevoelen: fotografen, etsers, poëten! De arme bouwvallige straatjes vormen een vreemde tegenstelling

met de rijke natuur ; de donkere huizen zijn bekoorlijk van lijnen. De avonden zijn er stemmig, haast weemoedig.

In de Ardennen voelen wij ons omsloten, wij missen de ruimte der lage landen. Wij Vlamingen willen open vrije landschappen waar onder een eindeloozen hemel en boven een eindelooze vlakte van frissche velden de vele torens rijzen. De Ardennen doen ons ongezellig aan ; de weinige menschen zorgen en zwoegen er hun leven lang en blijven arm. Omsloten tusschen de heuvelen, omkerkerd door rotswanden liggen de grauwe dorpjes in het enge dal te hunkeren naar ruimte. En dan overal die mesthoopen vóór de huisdeuren, en alle wegen vol koedrek ; daarbij de noodige vliegenzwermen en de onbehagelijke geur : een ware arabische veemarkt !

Het woonhuis heeft er geen vriendelijke kleuren ; de rosse aaltvlekken geven aan de woningen het uitzicht van een stal. Men zegt bij zichzelve : hoe primitief ! En men ondervindt het des te beter zoodra we kennis maken met de hotels of zoeken om nachtverblijf.

Wie te Monthermé de Semois zou volgen, moet ondervinden hoe onmiddellijk aan de Belgische grens het landschap schielijk ordelijk en vriendelijk wordt. Zorgvuldig zijn er de dalen beplant met de sierlijke tabak, de wegen zijn er betrekkelijk goed, er is beweging en werkzaamheid.

De verlatenheid van de Fransche Ardennen is opvallend. Gedurende de Duitsche bezetting vertoefden verdoolde Fransche soldaten vier jaar lang op de hoogvlakte van Hauts Buttés nabij Monthermé, en werden er in 't geheim bevoorraad door het klooster en de inwoners. Op dezelfde hoogvlakte daalden ook de Fransche vliegeniers om er de krijgsinlichtingen der speurders op te nemen.

De laatste stad aan de grens van het groote woud der Ardennen is Mézières. De groote marktplaats met de Arkaden doet denken aan Arras of Freudenstadt. Het vormt één met het nijverheidscentrum van Charleville. Als wetenswaardigheid vertelt men dat de Duitsche keizer er de villa Corneau betrok en de kroonprins de villa Renaudin.

De beschrijving van méér-Zuidwaartsche steden is wel overbodig. Zij dragen niet meer het Ardensche karakter. Trouwens daar herinnert alles aan de oorlogsjaren en het strekt den mensch niet tot eer dat geweldenarijen sommige steden of dorpen beroemd hebben gemaakt. De slagvelden van destijds zijn thans uitgestrekte kerkhoven ; de aanblik ervan is op zich zelf neerdrukkend genoeg om den toerist alle vroolijkheid te benemen.

Edg. ERNALSTEEN.

De jongste Automobielsalons te Parijs en te Londen

October blijft steeds een maand, die door den automobilist met een bijzondere belangstelling wordt tegemoet gezien. Zoowel te Parijs als te Londen, om de beurt, krijgt hij een kijk op de nieuwigheden welke de automobielconstructie voor het volgend jaar meebrengen zal. In de beide automobielsalons komt de Fransche en de Engelsche en ook soms de buitenlandsche constructeur met de nieuwe oplossing voor den dag, die hij gedurende het geheele afgeloopen jaar in stilte aan dit of dat constructief vraagstuk heeft gegeven en gedurende maanden met geduld heeft beproefd. De salon is als een bekroning van een gansch jaar zoeken en streven. een bekroning welke het publiek door den bijval die het aan de nieuwe oplossing gunt, komt huldigen.

Van de beide salons is die van Parijs niet enkel de eerste in datum, hij blijft ook de eerste in belang en beteekenis. Het prachtig « Grand Palais » misschien eenig in zijn soort over de geheele wereld, is één feest voor oog en geest. De heerlijke versiering, die dit jaar wel wat vreemd exotisch aandeed, kan duizende nieuwsgierigen aanlokken, voor den leergierigen automobilist blijft de bekoorlijke Fransche constructie steeds een onweerstaanbare aantrekkingskracht uitoefenen. Vooral dit jaar was zulks het geval. Al kreeg men, zooals wij verder zullen zien, geen ophefmakende nieuwigheden te aanschouwen. toch staat men verstomd bij de ontzaglijke pogingen die ditmaal in het werk gesteld werden om den uiterlijken vorm, de lijn te veredelen. Allerwege kan men dit streven naar verfijning in de constructie, naar verbetering van de detailvraagstukken aanstippen ; men voelt dat de automobielbouwer in den schijnbaren stilstand, welke de auto-techniek ingetreden is, de gelegenheid gevonden heeft om de menigvuldige oplossingen waarvan de toepassing in de drie laatste jaren haast zonder tusschenpoozen zijn aandacht vergde, te verbeteren en te volmaken.

Zooals wij daareven zeiden, kreeg men dit jaar geen ophefmakende nieuwigheid te aanschouwen. Deze salon was een bevestiging van reeds vroeger merkbare strekkingen. Onder deze laatsten dienen aangestipt te worden :

1° De algemeene toepassing van remmen op de voorwielen ;

2° Het steeds toenemend gebruik van de bekende « ballon » banden ;

3° De algemeene verzorging van het koetswerk.

De remmen op de voorwielen (fig. 1) hebben ten overvloede hun doelmatigheid op zwaardere wagens betoond. Ook kleinere wagens begint men er thans van te voorzien. De wijze waarop deze remmen aangedreven worden, blijft een kwestie die steeds druk bewerkt wordt. De Perrot-aandrijving, blijft steeds bij voorkeur toegepast. De Hallot-rem, die zooals men weet, het practisch blokkeeren der wielen voorkomt, behoudt zijn positie. Aan de helpende of servo-remmen wordt meer dan ooit de aandacht geschonken, nu de krachtinspanning welke het aandrijven der remmen vergt, steeds grooter wordt. Als nieuwe oplossing op dit gebied kunnen wij de servorem van Dewandre, een Belg, aanstippen, waarvan wij binnenkort een bijzondere beschrijving hopen te geven.

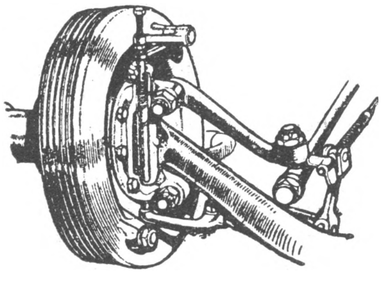

Fig. 1. — Voorwielrem op Amilcarwagen.

Bij het gebruik van de « ballon »-banden (fig. 2) treffen wij een vooruitgang aan, waarvan de strekking in typische tegenstelling is met die welke wij bij den vooruitgang van de voorwielremmen kunnen waarnemen. De « ballon »-band die van den beginne af de aangewezen band scheen te zijn voor den kleinen wagen, verovert langzamerhand het gebied van den grooten wagen. De voorwielrem vertoont ons, in zijn vooruitgang, precies de tegenovergestelde strekking ; hij verlaat langzamerhand het gebied van den grooten wagen om zich tevens op dat van den kleineren auto te wagen. Voor kleinere auto's en cyclecars waarbij de veering steeds een zeer zwak punt was in zooverre dat men hen tot voor korten tijd in landen als het onze, wegens de bijzonder slechte wegen, alle toekomst kon ontzeggen, heeft de « ballon »-band een oplossing gebracht die de gebruiksmogelijkheden bijzonder ver uitbreidt. Men hoeft geen profeet te zijn om te voorspellen dat de lichte auto en vooral de cyclecar, dank zij de toepassing van de « ballon »-banden, in ons land weldra een vlucht zullen nemen, die voor de autonijverheid een buitengewoon belang aanbiedt. Het komt ons voor dat de Belgische automobielnijverheid op dit oogenblik een kans aan 't verkijken is, door den zeer lichten

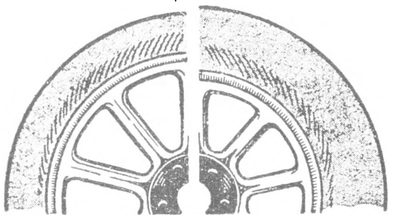

Fig. 2. — Gewone en « ballon »-band voor eenzelfde wielmaat.

wagen en de cyclecar constructief te blijven negeeren, hetgeen verstrekkende gevolgen hebben kan. Wij leven in een tijd van demokratiseering van de automobiel ; binnen enkele maanden zal het getal in omloopzijnde auto's in ons land, het honderdduizendtal overtreffen. De voorbeelden van Amerika, Engeland en Frankrijk zijn daar om aan te toonen hoe bijzonder snel dit getal verder aangroeit, eenmaal dat de stoot gegeven is. Die aanwas, en dit ligt buiten twijfel, zal in hoofdzaak de kleine auto's en de cyclecars ten goede komen. En toch hebben wij steeds geen Belgisch constructeur die den bouw van dit soort auto's durft aan te vatten.

Hetzelfde streven naar verhooging van het comfort, dat in de toepassing van de «ballon»-banden tot uiting komt, heeft geleid tot een

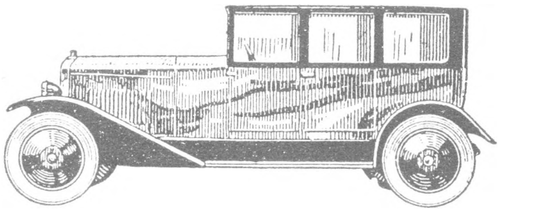

Fig. 3. — Moderne carrosserie.

betere verzorging van het koetswerk (fig. 3). Bijzonder talrijk waren te Parijs de châssis, waarop het bekende Weymann-carrosserietype gemonteerd was. Waar dit type zich vooral onderscheidt door zijn lichtheid, zijn geruischloosheid en zijn comfort, daar hoeft men niet verwonderd te zijn dat deze nieuwe rijtuigbouw, die de vervorming van de kast voorziet en toelaat, machtig aan 't bijdragen is om de gesloten carrosseries te lanceeren.

Dezelfde strekkingen treden te Londen op den voorgrond alhoewel op meer bescheidene wijze. De Engelschman is van huize uit bijzonder traditionnalist. De Engelsche kliënteel

heeft een hekel aan nieuwigheden, zij past ze zich slechts noodgedwongen aan. Ligt in het feit dat ook de Engelsche constructie aan deze nieuwe strekkingen niet heeft kunnen weerstaan, niet het beste bewijs van de onstuimige kracht waarmede de drie hooger beschreven strekkingen zich hebben weten op te dringen? Alhoewel niet zoo algemeen toegepast als te Parijs, blijven zij toch kenmerkend voor de Engelsche constructie voor 1925. De achterlijkheid van den Engelschen bouw, achterlijkheid in den tijd wel te verstaan, tegenover de Fransche constructie, komt niet enkel tot uiting door den minderen graad van algemeenheid waarmede deze drie nieuwigheden toegepast worden, ook in andere oplossingen laat zij zich gevoelen. De Engelsche fabrikant blijft in groote meerderheid den vier-cylindermotor getrouw, hij heeft een zwak voor de zijkleppen, verkiest de kegelkoppeling boven elk andere en gebruikt meestal maar drie versnellingen, al oplossingen waaruit de Fransche constucteur zich reeds lang heeft weten los te werken.

Ter gelegenheid van de Brusselsche Salon hopen wij een meer uitgebreide, vergelijkende statistiek van al deze oplossingen te geven, welke statistiek onder meer dan een oogpunt interessant is, al ware 't maar ter wille van den duidelijken kijk die zij geeft op de Fransche, de Engelsche en de Belgische constructies.

A. V. L.

Uit : De Auto-praktijk. Bestuurder Ingr. A. Van Loy.

LUXE-UITGAVE « DE TOERIST » 1925

V.T.B.-ers, die zich voor het nieuwe jaar willen abonneeren op de Luxe-uitgave van « De Toerist », kunnen deze editie bekomen op de volgende voorwaarden :

1. **Het extra-bedrag (dus buiten de gewone bijdrage als lid V.T.B.) wordt gesteld op fr. 7,50.**
2. **Dit bedrag (alléén dus de fr. 7,50 voor de luxe-uitgave en in geen geval bijv. met bijvoeging van zijn lidmaatschapsbedrag) moet gestort worden uiterlijk op 15 Dec. a.s. op de postcheckrekening van den Uitgever van « De Toerist » : Libertas, Brussel-Vorst, rekening nr 30305. Op de postcheckstrook te vermelden : voor Luxe « De Toerist » 1925.**

Alléén op deze wijze kunnen de leden van de juiste levering van af het eerste nummer van 1925 verzekerd zijn. Men lette dus wel op : zij, die niet vóór 15 Dec. de extrakosten (fr. 7,50) hebben gestort op onze postcheckrekening (30305), of die dit bedrag zouden storten op de postcheckrekening van V.T.B. loopen gevaar van vertraging in de toezending met de daaraan verbonden mogelijkheid, dat het eerste nummer dan niet meer beschikbaar is.

De Uitgever van « De Toerist »
LIBERTAS.

Brussel, Nov. 1924.

Betaling Lidmaatschap 1925

LIDKAART 1925. — Den leden wordt ter kennis gebracht, dat tusschen 15 November en 15 December a.s. door het postbeheer een KWIJTING-LIDKAART zal aangeboden worden, ten bedrage van fr. 7,50, zijnde het bedrag der bijdrage over het jaar 1924.

De leden, die de kwijting voldoen, worden door het Postbeheer rechtstreeks ingeschreven als abonnent op het orgaan « De Toerist » en door hte Postbureel regelmatig bediend.

Tijdens hetzelfde tijdvak zal aan de leden, welke deel uitmaken van eenzelfde huisgezin en het tijdschrift niet ontvangen, een KWIJTING-LIDKAART worden aangeboden van 3,50 fr.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart zou voldaan worden. Het zou veel last en moeilijkheden sparen èn aan het bestuur èn tevens aan het lid, zoo aan dien wensch gevolgd werd gegeven.

Om te voorkomen, dat het blad « De Toerist » van 1 Januari en daarna achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap vóór 1 Januari betaald is.

DE BUITENLANDSCHE LEDEN worden verzocht ons hun bijdrage van 12,50 fr. in een check op Antwerpen of per internationaal postmandaat te doen geworden. Dit zou den bond veel kosten sparen.

Wij verzoeken vooral onze leden de betaling aan den postbesteller niet anders te doen dan wanneer deze gelijktijdig de lidkaart 1925 aanbiedt, die tevens voor het postbeheer als kwijting dienst doet. Gelieve alle andere aanbiedingen dan de lidkaart als onregelmatig te beschouwen en dus te weigeren.

De Post biedt slechts éénmaal de lidkaart ter inning aan.

PRACHTUITGAVE. — De leden die over het jaar 1925 de prachtuitgaaf verlangen of zij die er van afzien, worden verzocht in dit nummer voorkomende bericht daaromtrent, nauwkeurig te lezen.

Organisatiefonds

Eerelijst VI

	Overdracht lijst V	fr. 5.487,30
120	C. Peetrs, 28, Kard. Mercierlei, Berchem (Antwerpen)	25,—
121.	Fr. Cornelissen Greinstr. Antw.	25,—
122	Fr. Meeus, Brussel	25,—
123	Dr. C. Leurs, Bouwk. Ing. 40, Brederodestraat, Antwerpen	100,—
124	Lid 9844	25,—
125	Rob. Ringoir, Elisabethville, Katanga, Belgisch-Kongo	100,—
126	« Uit dankbaarheid voor op het Secr. bekomen inlichtingen »	20,—
127	Dr. Fr. Van Cauwelaert, Burgemeester van Antwerpen	25,—
128	Lid 10646	25,—
129	Dr. Van den Bulck, Oostende	25,—
130	Gaston Mauquoi, 86, Delinstraat, Antwerpen	25,—
131	Bertha Samyn, Azalealei, 125, Merxem (Antwerpen)	25,—
132	J. B. Verhulst, 156, Bredabaan, Brasschaat	25,—
		fr. 5957,30

Over Tapijtweverij

Heeft het tapijtwerk ook eene geschiedenis?

Ja, zoowel als de ploeg, de naald, de schrijfpen.

Het schijnt dat de kunst van het weven haar oorsprong vindt in het vlechten, zooals wilde volkeren het thans nog doen.

Een toestel, het weefgetouw, hetwelk door menschelijke of andere kracht bewogen wordt, dient tegenwoordig voor het maken van allerlei weefsels. In vroegere tijden geschiedde het weven ook met de hand.

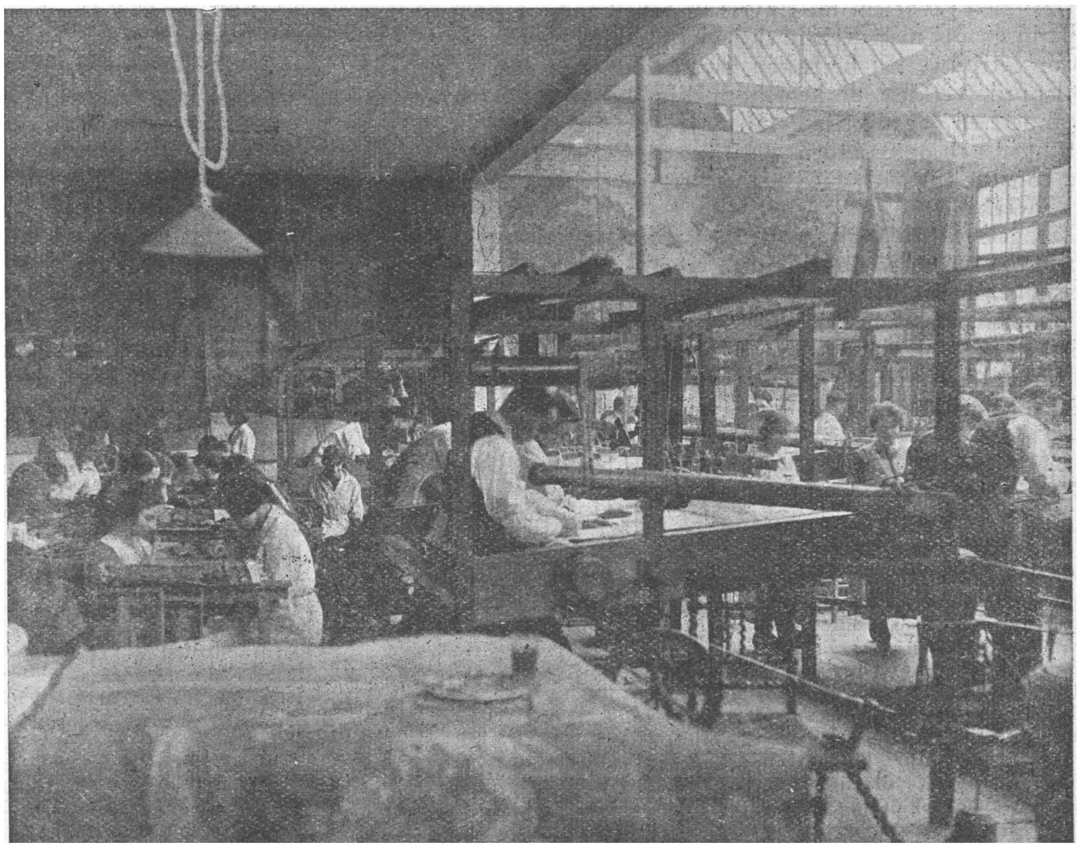

De Tapijtweverij De Wit van Mechelen (door V.T.B. op 24 Augustus j.l. bezocht).

Voor de tapijtweverij wordt wol, in draden gesponnen, gebezigd. Deze nijverheid schijnt afkomstig te zijn uit de oudste tijden, toen de menschen nog in tenten woonden en tapijten noodig hadden om die tenten in verschillende vertrekken te scheiden.

Al spoedig begon men de wol in allerlei tinten te kleuren en, met de naald op losse weefsels vast te hechten, een manier, die nogthans als «tapisserie» bekend staat. Uit Assyrië afkomstig, werd deze kunst door de Arabieren in den eersten tijd der middeleeuwen naar Europa over gebracht, waar zij, vooral in Vlaanderen, gedurende de 14de, 15de en 16de eeuw tot hoogen bloei kwam. Atrecht, Brussel, Brugge en Doornik hadden toen een wereldberoemden naam.

Reeds in 1213 vond men te Damme, toen de haven van Brugge, stoffen van Syrië, en de kostbare verfstof, waaruit de scharlakenkleur bereid werd. IJperen telde in 1342 twee duizend tapijtwevers.

De tapijten, toen in Vlaanderen gemaakt, onderscheiden zich door schitterende kleuren, die er op berekend zijn, om zooveel mogelijk het licht te weerkaatsen. De Vlaamsche wevers werkten naar de zwaarste en uitvoerigste teekeningen.

Lodewijk van Anjou bestelde in 1376 ze-

ven tapijten, ieder 5 meter hoog en 24 lang ; op deze tapijten was, naar de ontwerpen van Jan van Brugge, de openbaring van Johannes afgebeeld. Een ander tapijt, dat den slag van Roosebeke voorstelde, vereischte 30 jaar om geweven te worden.

Men ziet uit deze beide voorbeelden, dat de teekeningen der Vlaamsche tapijten in den regel menschelijke figuren voorstelden. Zij vormden tafereelen aan het leven van geestelijken, krijgslieden en burgers ontleend. Aanvankelijk waren de figuren betrekkelijk weinig in aantal en kwamen zij tegen een « dessin » als achtergrond uit. In de 15e eeuw, onder den invloed van de gebroeders van Eyck, Rogier van der Weyden, Memlinck en anderen werden de achtergronden als landschappen behandeld en ook de voorgronden naar de natuur gevolgd.

Men kan zich niets frisschers, niets glanzigers voorstellen, dan de bloemen die, vooral in de tafereelen aan de evangeliën ontleend, den voorgrond versieren ; nu eens zijn het madeliefjes, dan viooltjes, klokjes of sleutelbloemen. Ook de randen der tapijten worden met bloemen en vruchten versierd.

De samenstelling dezer tapijten is buitengewoon eenvoudig. Zoo ziet men, bijvoorbeeld, Maria met het Kind op den schoot, omgeven door zingende vogels, terwijl aan haar voeten bloemen ontluiken.

De meesterstukken, door Vlaamsche tapijtwevers vervaardigd, zijn tegenwoordig overal in Europa verspreid.

De Italianen noemen ze Arazzi, naar Arras of Atrecht, de plaats vanwaar zij meestal hunne tapijten betrokken. Paus Leo X bestelde bij den beroemden Rafaël de teekeningen voor tapijten, welke hij in Vlaanderen deed weven en die nog thans te Rome worden bewaard.

De tachtigjarige oorlog was oorzaak dat de tapijtnijverheid zich langzamerhand uit Vlaanderen naar Frankrijk verplaatste. Hendrik IV vooral haalde de Vlaamsche tapijtwevers naar Frankrijk en stelde ze aan het hoofd van groote werkplaatsen. Hoe snel de tapijtnijverheid in Vlaanderen verviel, bewijst het feit dat op het laatst der 16e eeuw te Brussel nog 100 meesters de tapijtweverij beoefenden en dat in 1613 hun getal tot 4 gedaald was. In 1768 was er nog maar één, met wiens dood, in 1794, de Brusselsche tapijtweverij uitstierf.

In Frankrijk bleef de tapijtweefkunst bestaan. Onder de regeering van Lodewijk XIV kocht Colbert, 1667, de fabriek der familie Gobelin en richtte ze tot staatswerkplaats in. De voortbrengselen dier werkplaatsen werden sedert dien « Gobelins » genoemd, een naam waarmede tegenwoordig alle kunsttapijten worden bestempeld.

De voortbrengselen dezer Fransche fabriek staan, uit technisch oogpunt beschouwd, zeer hoog. Maar terwijl de oude Vlaamsche tapijten met hunne twintig kleuren en betrekkelijk eenvoudige teekening altijd het karakter van een weefsel behouden, zijn de Fransche Gobelins, bij wier vervaardiging over de veertienduizend kleurschakeeringen wordt beschikt, niets dan geweven schilderijen.

Dit is een groot gebrek, want een tapijt moet een tapijt blijven, een schilderij een schilderij.

Ten slotte nog iets over de regelen, die door de tapijtwevers in den besten tijd der kunst werden gevolgd. Een der eerste vereischten van ieder goed tapijtwerk is, dat het duidelijk de goede hoedanigheden, een dergelijke versiering eigen, vertoone.

De tapijtwever moet niet trachten, een kunstwerk van anderen aard te evenaren ; zijn werk moet geen schilderij, geen kerkraam willen weergeven. Hoe bekwaam en met hoeveel kennis een dergelijke nabootsing ook geschiedt, zij zondigt tegen de grondbeginselen der versieringskunst, die willen, dat ieder nijverheidsvoortbrengsel zijn eigen, door de werkwijze veroorzaakt karakter bezitte.

Bovenal moet een tapijt passend versierd worden. Bij wandtapijten zijn vruchten, wapenschilden, menschelijke figuren op hun plaats ; bij vloertapijten dienen zij vermeden te worden. Bloemen en lofwerk kunnen bij deze laatste aangewend worden ; het is evenwel geraden, ze niet al te getrouw naar de natuur te volgen, opdat het niet den schijn hebbe, alsof wezenlijke bloemen vertrapt worden. Dit zijn enkele principen welke door de oude tapijtwevers steeds in acht werden genomen ; de hedendaagsche fabrikanten zullen wel doen ze niet geheel uit het oog te verliezen.

(Wordt vervolgd).

Leden V.T.B. 1925

Denkt er aan dat een dezer dagen de postbode de kwijting voor 1925 zal aanbieden. Zorgt er voor dat zij niet onbetaald terugga.

Nog een stap verder

V.T.B. groeit tot een éénige organisatie in Vlaanderen, en daaraan wijden zijn vijftien duizend leden hun beste zorgen.

Intusschen zorgt het bestuur voor de verhooging van het aanzien dat een vereeniging als de onze moet bezitten.

In dien zin werd vorige week een stap verder gezet, op den weg, die V.T.B. moet opgaan tusschen de groote internationale Toeristenbonden.

V.T.B. werd n.l. bij schrijven van den Minister van Landbouw en van Openbare Werken (Beheer van Bruggen en Wegen 1ste Algemeen Bestuur, K. 9.9.236 van 28 October 1924) opgenomen onder de Organisaties die het recht hebben tot het afleveren van internationale geleide-brieven.

Voortaan dus zal het bestuur van V.T.B., 116, Dambruggestraat, Antwerpen, het recht hebben internationale geleide-brieven, volgens de internationale overeenkomst van Parijs van 11 October 1909, goedgekeurd bij de wet van 29 April 1910, af te leveren aan alle automobielbestuurders of geleiders van motorfietsen met zijspan-wagens.

Inlichtingen daarover deelen wij in volgend nummer mede.

Algemeen Reglement van de regeling op het vervoer en het verkeer.

ALBERT I, *Koning der Belgen,*

Aan allen, tegenwoordigen en toekomenden, Heil.

Gezien de wet van 1 Augustus 1899, gewijzigd door de wet van 1 Oogst 1924, welke tot onderwerp heeft de regeling van het vervoer en het verkeer ;

Herzien de Koninklijke Besluiten van 27 April 1914 en van 10 Februari 1920, houdende algemeen reglement van deze zaak ;

Overwegende dat de ondervinding de noodzakelijkheid bewezen heeft dit reglement te wijzigen ;

Gezien de adviezen van de Bestendige Deputatie der provincieraden ;

Gezien de internationale overeenkomst van Parijs van 11 Oktober 1909, goedgekeurd bij de wet van 29 April 1910, voor het internationaal verkeer der automobielen ;

Op voorstel van Onzen Minister van Landbouw en Openbare Werken ;

WIJ HEBBEN BESLOTEN EN WIJ BESLUITEN:

a) De voormelde koninklijke besluiten zijn ingetrokken ;

b) de regeling van het vervoer en het verkeer op de openbare wegen te lande wordt beheerd door de volgende algemeene bepalingen, onafhankelijk van de maatregelen door de plaatselijke overheden genomen krachtens hun recht van regeling der openbare veiligheid, en onverminderd de politiereglementen ingevoerd krachtens de wetten op de regeling der spoorwegen, buurtspoorwegen, tramwegen en de openbare en regelmatige autobusdiensten, alsook onverminderd, de akten van vergunning of machtiging betreffende de spoorlijnen die de openbare wegen gebruiken.

HOOFDSTUK I

VERKEER EN STILSTAND.

Art. 1. — Iedereen die den openbaren weg gebruikt, moet dat met aandacht en voorzichtigheid doen.

Art. 2. — Zij die de openbare wegen gebruiken moeten op elke vordering van een bevoegden agent die het kenteeken van zijn ambt draagt, stilhouden en blijven stilhouden gedurende den tijd dien hij noodig acht voor de veiligheid van het verkeer of om de politie- of toezichtmaatregelen te vervullen die krachtens dit reglement aan de overheid zijn opgelegd. Worden beschouwd als vordering voor de toepassing dezer bepaling de teekens, door den bevoegden agent gedaan, zooals uitgestoken arm en fluitsignaal.

Het is verboden een op marsch zijnde legertroep, een lijkstoet, eene processie of een door de plaatselijke overheid behoorlijk toegelaten stoet, door te breken.

Art. 3. — Het is verboden de voertuigen of de dieren eene snelheid te geven of te laten nemen, welke gevaarlijk is voor het publiek of hinderend vóór het verkeer. Ieder bestuurder van een voertuig moet voortdurend van zijn snelheid meester blijven. Hij moet deze zóó regelen dat hij vóór zich een voldoende vrije ruimte behoudt om voor een hindernis het voertuig, tot stilstand te kunnen brengen.

Zonder afzonderlijke toelating van den Burgemeester zijn alle snelheidswedstrijden waaraan voertuigen of dieren deelnemen op den openbaren weg verboden.

Art. 4. — Ieder voertuig moet een bestuurder of geleider hebben. Nochtans wordt deze bepaling voor de gesleepte voertuigen vervangen door die voorzien in artikel 16.

Wanneer het aantal ingespannen dieren meer dan vijf is, moet er een helper aan den bestuurder van het voertuig worden toegevoegd.

Niet-ingespannen last- of trekdieren of vee mogen niet zonder geleider op den openbaren weg verkeeren of vertoeven.

Art. 5. — De bestuurder is verplicht voortdurend bij het gespan, de te besturen dieren of den motor, wanneer deze in gangvaardigen staat verkeert, te blijven.

Hij moet in staat zijn om te besturen, de vereischte lichamelijke hoedanigheden hebben en de noodige kennis en bekwaamheid bezitten.

Als minimum van lichamelijke geschiktheid vereischt tot het geleiden van een voertuig op den openbaren weg, wordt beschouwd de afwezigheid der volgende gebreken :

a) verlies van het gezicht langs één kant ;

b) gezicht, ten minste langs ééne zijde, beneden de 2/3 van het normaal gezicht zonder glazen of 10/10 met verbeterende glazen ;

c) verlies of merkelijke vermindering van het gehoor aan beide kanten ;

d) lichamelijke gebreken welke aanzienlijk de werking der voortbewegingsorganen belemmeren of het zenuwstelsel benadeelen, onder andere de vallende ziekte.

Iedere geleider van een motorvoertuig moet drager zijn van een getuigschrift vermeldend dat bij een geneeskundig onderzoek, waaraan hij werd onderworpen tot het bekomen van dit getuigschrift, geen enkel der hiervoren genoemde gebreken bij hem werd ontdekt ; nochtans is deze schikking niet toepasselijk op militairen bij het uitvoeren van dienstbevelen.

Personen waaraan het medisch getuigschrift, alleen om redenen van verlamming of stoornis der levensverrichtingen der lichaamsdeelen, geweigerd werd, mogen het verlangen uitdrukken onderzocht te worden door een bijzondere commissie waarvan de samenstelling door den Minister van Landbouw en Openbare Werken wordt vastgesteld, en die belast is met het nagaan van den aard van het letsel en den graad der vermindering die het veroorzaakt. De Minister oordeelt in laatste instantie.

De toelating tot geleiden afgeleverd door een be-

voegde overheid of door een vereeniging die bevoegdheid ontving om internationale rijbewijzen af te geven, zooals voorzien bij art. 2 der internationale overeenkomst goedgekeurd door de wet van 29 April 1910, zal voor de geleiders van motorrijtuigen, wier bestendige woonplaats niet in België gevestigd is, het medisch getuigschrift vervangen.

Slechts personen die ten volle achttien jaar oud zijn mogen een motorvoertuig besturen.

De bestuurder van een motorvoertuig mag het stuur van de loopende machine niet loslaten.

De wielrijders moeten bij het rijden het stuur in handen hebben en de voeten op de trappers houden. Het is hun insgelijks verboden zich van achter aan een voertuig vast te klampen en zich aldus te laten voorttrekken.

Art. 6. — Elk voertuiggeleider moet voorzien zijn van de identiteitskaart ingesteld door het Koninklijk besluit van 6 Februari 1919 en hetzelve op aanvraag van iederen bevoegden agent vertoonen.

Wanneer het echter een bestuurder geldt, wiens gewone huisvesting niet in België gelegen is, zal het internationaal rijbewijs voorzien door het internationaal verdrag voor het verkeer met automobielen, goedgekeurd door de wet van 29 April 1910, het pasport of elk ander identiteitsstuk voor het verkeer der vreemdelingen als gelijkwaardig beschouwd, kunnen dienen als identiteitskaart.

De schuldige, die vervallen is verklaard van het recht om een voertuig te besturen, is verplicht de identiteitskaart, het internationaal rijbewijs of het identiteitsstuk, volgens het geval, in te leveren of te doen inleveren bij de griffie der rechtbank welke het eindvonnis uitsprak, waarbij de vervallenverklaring werd uitgevaardigd, ten einde er het vonnis, den duur van het rechtverlies en, desgevallend, de soorten van voertuigen tot hetwelk het zich beperkt, op te laten vermelden. Deze inlevering moet plaats hebben binnen vijf dagen na de uitnoodiging, die hem zal toegezonden worden door deze griffie, nadat het vonnis kracht van gewijsde zal verworven hebben, zooniet zal de overtreder strafbaar zijn met de straffen welke de bepalingen van huidig reglement waarborgen.

Wanneer het volgens lid 1 of 2 getoond stuk niet datgene is welke volgens lid 3 aan de griffie werd voorgelegd, dan zal het de melding nopens de vervallenverklaring van het recht te besturen van dit laatste stuk moeten dragen.

Art. 7. — De voertuigen of dieren moeten de rechterkant van den weg houden maar bij het inhalen van een voorrijdend voertuig links daarvan voorbijrijden.

Indien evenwel de steenweg vrij is en indien een plaatselijk reglement er zich niet tegen verzet kunnen de voertuigen het midden van den steenweg volgen ; in dit geval moet de bestuurder naar rechts uitwijken, zoodra hij verwittigd is van het naderen van een anderen gebruiker dan een voetganger en voor een ander voertuig zoo mogelijk een breedte van ten minste 2.50 m. vrij laten ; deze laatste breedte kan verminderd worden tot 2 m. voor een rijwiel, een motorrijwiel of een dier. Wanneer de steenweg minder dan vijf m. breed is en de boordweg niet uitspringt, moeten de voertuigen die elkander inhalen en ontmoeten, elkander wederkeerig de helft van den steenweg laten.

De bestuurders moeten om voorbij te rijden, zich vergewissen of de baan links vrij is. Vervolgens moeten zij rechts rijden, zoodra zij dat kunnen zonder hinder voor het voorbijgereden voertuig of dier. Zoo noodig, moet de ingehaalde voerman vertragen om die handeling te vergemakkelijken.

Art. 8. — Behalve op de gedeelten van den weg, die hun uitsluitend zijn voorbehouden, moeten de voetgangers plaats maken voor de voertuigen en vóór de trek-, last- of rijdieren.

Bij straatbelemmering moeten de wielrijders afstappen en hun rijwiel aan de hand geleiden.

Art. 9. — Wanneer het bestuur, tot wiens beheer een openbaren weg behoort, sommige gedeelten ervan heeft voorbehouden voor het verkeer van bepaalde soorten van gebruikers en wanneer deze laatste maatregel ter kennis van het publiek gebracht is overeenkomstig art. 1 van de wet van 1 Oogst 1924 op de regeling van het verkeer, moet deze bestemming geëerbiedigd worden.

Behoudens bijzondere regeling zijn de uitspringende gaanpaden en boordwegen voorbehouden voor het verkeer der voetgangers, kinder- en ziekenwagens en der rijwielen, voor zooveel deze voertuigen bij de hand geleid worden, en voor het verkeer der wagens van gebrekkigen, door hen zelf of door een hond met de snelheid van een voetganger voortbewogen.

De voertuigen mogen de gelijkgrondsche boordwegen slechts gebruiken in de mate en gedurende den tijd die stipt noodig zijn om te kruisen en uit te wijken of om stil te houden overeenkomstig art. 17.

Op voorwaarde het kruisen en voorbijrijden van andere rijtuigen daardoor niet te belemmeren, wordt nochtans het verkeer op gelijkgrondsche boordwegen gedogd van de hierna vermelde voertuigen : kruiwagens, stootkarren, rijwielen, hondenkarren, geschut en ammunitiewagens der artillerie.

Art. 10. — De op den openbaren weg aangelegde spoorlijnen hebben recht van voorrang voor het verkeer van de bijzondere voertuigen die tot hunne uitbating dienen. De andere gebruikers moeten voor deze voertuigen plaats maken, zoodra zij van hunne komst verwittigd zijn.

Voor wat de toepassing der regels van het kruisen en het voorsteken betreft, wordt elk gedeelte van een weg dat door een op spoorstaven rollend of stilstand rijtuig bezet is, beschouwd als van den openbaren weg afgezonderd.

Art. 11. — Elke bestuurder van voertuigen of dieren is verplicht de volgende regelen in acht te nemen :

1) Bij het naderen van een vertakking, verbinding, of kruising, moet hij de rechterzijde houden en des te trager gaan, naarmate de zichtbare lengte van den benaderden weg gering is. Hij moet den doorgang laten aan den bestuurder die van rechts komt.

Niettemin moet hij die een ondergeschikten weg verlaat om eene meer belangrijke baan op te gaan, zich vergewissen of deze laatste vrij is alvorens, er zich op te begeven.

2) — hij moet bij zijn naderen de voetgangers verwittigen die zich op zijn weg bevinden ;

3) — bij een hindernis, waarvoor de voetgangers moeten omgaan langs den kant van den steenweg, moet hij langs die hindernis een vrije ruimte laten van ten minste één meter, of, zoo mogelijk, ze voorbijgaan met de snelheid van een voetganger ;

4) — aan de halten der tram- en spoorwegen, moet hij vertragen en een voldoende ruimte laten voor het wachten en afstappen der reizigers en desnoods stilhouden ;

5) — de bestuurder van een voertuig, die een ongeval veroorzaakt heeft of die er aanleiding toe gaf, moet stilhouden om alle nuttige vaststellingen toe te laten en desnoods om de slachtoffers van het ongeval ter hulp te komen.

Art. 12. — Ieder gebruiker van den openbaren weg en inzonderheid ieder bestuurder van voertuigen of dieren, bij wiens naderen de trek-, last- of rijdieren teekenen van schrik geven, moet vertragen of zelfs stilhouden en zich verwijderen, indien er noodzaak is.

Art. 13. — Alle vervoer met sleden is verboden op de verbeterde wegen, tenware deze heelemaal met sneeuw bedekt zijn. Nochtans kan het vervoer per slede van de landbouwwerktuigen toegelaten worden, indien dit vervoer geen schade aan de wegen veroorzaakt.

Art. 14. — Bij dooiweder, of wanneer de wegen doorweekt zijn, moet ieder bestuurder van een voertuig dat met de lading inbegrepen meer dan drie duizend kilo's weegt, zich vergewissen dat hij geen schade veroorzaakt. In voorkomend geval, moet hij het gewicht of de snelheid van het voertuig verminderen ofwel een anderen weg kiezen om aldus dit bezwaar te vermijden.

Art. 15. — De voertuigen, die met de lading inbegrepen meer dan 3.500 KG. wegen en de voertuigen die een bijwagen sleepen, mogen de volgende snelheid niet overschrijden :

Totaal gewicht in kilo's	Aard der wielbanden		
	Onbuigzame	Elastische	Pneumatische
	Kilometersnelheid per uur.		
3.500 tot beneden 5.000	15	25	30
5.001 id. 8.000	10	20	25
8.001 id. 11.000	5	15	20
11.001 en meer	5	10	15

Worden als elastische banden beschouwd, banden in rubber van minstens vier centimeter dikte:

De Minister van Landbouw en Openbare Werken mag voor de toepassing van onderhavig reglement, zekere bijzondere elastische banden met de pneumatische gelijkstellen.

Indien de wielbanden van verschillenden aard zijn, stemt de geoorloofde snelheid overeen met de minst buigzame soort.

Wanneer het voertuig geladen is, zelfs gedeeltelijk, is het voor de toepassing van huidig artikel in aanmerking te nemen gewicht het maximum toegelaten totaal gewicht (hoofdstuk IV). Gebeurlijk voegt men daarbij het maximum toegelaten totaal gewicht van den bijwagen.

De snelheid van een trein mag niet meer dan vijf kilometer per uur bedragen, wanneer hij meer dan één bijwagen bevat of wanneer zijn totaal gewicht zestien duizend kilogram bereikt.

Wanneer een voertuig en zijn lading een totale lengte hebben van meer dan tien meter, de dissel niet inbegrepen, mag de snelheid niet grooter zijn dan vijf kilometer per uur.

Art. 16. — Een bespannen voertuig mag niet meer dan één bijwagen sleepen. Deze moet vergezeld zijn van een geleider.

Het aantal wagens ,door een zelfbewegend tractor gesleept, is beperkt tot drie en de lengte van den trein tot vijf en twintig meter.

De trekbanden moeten alle waarborgen van stevigheid en zekerheid hebben en voorzien van een veiligheidstoestel.

De trein moet vergezeld zijn van het aantal geleiders, noodig voor de veiligheid van het verkeer. Een hunner moet achter den trein gaan indien deze meer dan één bijwagen heeft.

Art. 17. — Elk stilstaand voertuig moet zóó geplaatst worden dat het zoo weinig mogelijk het verkeer belemmert. De bestuurder mag zijn voertuig niet verlaten vooraleer de noodige maatregelen genomen te hebben om alle ongeval te vermijden. De remmen van stilstaande motorvoertuigen moeten aangezet zijn.

Het stilstaan van voertuigen op den openbaren weg, buiten de daartoe door de locale politie aangewezen plaatsen, wordt nog beheerd door de volgende regels :

1) het is verboden, een bespannen voertuig op den openbaren weg te laten staan, tenzij voor het laden en het lossen of in geval van noodzakelijkheid en zulks gedurende den stipt noodigen tijd;

2) de motorvoertuigen mogen op den openbaren weg slechts blijven staan, voor zooveel ze het verkeer niet hinderen ;

3) de geleider is verplicht zijn voertuig te verplaatsen op het eerste verzoek van een bevoegden agent. Indien de geleider aan dit bevel niet voldoet, of indien hij afwezig is, kan de bevoegde agent, er van ambtswege in voorzien op de kosten van den geleider en van de burgerlijk verantwoordelijke personen.

Wanneer een voertuig tengevolge van een ongeval niet meer voort kan, of dat de lading geheel of gedeeltelijk op den openbaren weg valt zonder onmiddellijk te kunnen worden opgenomen, moet de bestuurder de noodige maatregelen nemen om de veiligheid en het verkeer te waarborgen en inzonderheid om bij het vallen van den dag de verlichting der hindernis te verzekeren, zooniet mag de bevoegde agent van ambstwege de noodige maatregelen nemen op kosten van den geleider en van de burgerlijk verantwoordelijke personen.

(Wordt vervolgd).

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaangroei. — Geen noemenswaardige ledenaangroei. Slechts die nieuwe. die er uitdrukkelijk om verzoeken schrijven wij nog in op 1924. Al de andere zijn leden voor 1925. Reeds hebben wij honderden namen voor het volgende jaar ingeschreven.

Aanwerven van nieuwe leden. OPGEPAST ! — Zij die ons schriftelijk nieuwe leden aanbrengen verzoeken wij beleefd wel duidelijk te willen vermelden of zulke eventueele nieuwe leden nog wenschen te betalen vóór 1924, dan wel of zij lid wenschen te worden te beginnen met het jaar 1925. In het eerste geval bieden wij na eenige dagen kwijtschrift aan (voor 1924) en over een paar weken nogmaals voor 1925.

Jaargang 1923 van « De Toerist » zenden wij op aanvraag, gratis aan de nieuwe leden.

DRAAGT ALLEN DEN KNOOP (**herkenningsteeken**) V. T. B.

DRAAGT DIT TEEKEN TEN MINSTE WANNEER GIJ U VERZAMELT OPDAT HET SCHIJNE, DAT ZIJ DIE GEEN LID VAN DEN V.T.B. ZIJN, UITZONDERINGEN VERTEGENWOORDIGEN ! (het kost slechts fr. 2,— plus 0.25 fr. voor verzending).

Officieele Spoor- en Tramwegkaart van Nederland. — Tegen inzending van fr. 0.25 voor verzending sturen wij elk onzer leden, op verzoek deze groote, klare, gekleurde landkaart.

Katalogus-kaart van België. — Geen voorraad meer !

—«»—

Aan onze briefwisselaars. — 1° Voegt steeds postzegels voor antwoord bij uw vragen om inlichtingen. 2° U bewijst ons een grooten dienst met de namen van event. nieuwe leden op een afzonderlijk blad of stuk papier te vermelden. 3° Schrijft **uw naam met voornaam voluit, duidelijk, in den rechtschen bovenhoek van de eerste bladzijde uwer brieven. Het klasseeren van de iederen dag met tientallen inkomende stukken zal aanzienlijk minder lastig zijn.**

—«»—

Wintertoerisme en Wintersport. — Het Secretariaat zal gaarne inlichtingen en eventueel ook brochures verschaffen met betrekking tot Wintertoerisme en Wintersport in Noorwegen, Zweden en Zwitserland (postzegel voor antwoord bijvoegen).

—«»—

Belangrijke mededeeling. — Een nieuw bewijs van het groeien en het bloeien van onzen bond : V.T.B. wordt uitgever van oorspronkelijke Nederlandsche reisgidsen ! Wij schatten het Vlaamsch toeristisch leven al zoo krachtig dat wij met gerust gemoed dit werk hebben aangevat en de schreeuwende leemte — gebrek aan degelijke reisgidsen in onze taal — in Vlaanderen willen vullen.

Met het oog hierop werd, vóór korten tijd, een kommissie aangesteld, welke enkele onzer ijverige leden opdracht gegeven heeft deze reuzentaak tot een goed einde te brengen. Heden kunnen wij aan onze leden reeds mededeelen dat hun werk flink opschiet en V.T.B. in het voorjaar zal laten verschijnen : Een uitgebreid gids over :

a) **De Antwerpsche omgeving.**
b) **Laroche en de wandelingen.**

Aan bedoelde kommissie hebben we beloofd vóór vandaag niet meer bizonderheden mede te deelen !

—«»—

Aan onze leden photografen-liefhebbers. — Wij zijn zoo vrij een dringenden oproep tot onze leden te richten, die bij uitstappen en bezoeken, in de gelegenheid waren kiekjes e nemen van onze groepen. Wij zijn namelijk van plan een propagandavoordracht over V.T.B. in elkaar te zetten en zouden hiertoe wenschen te beschikken over een honderdtal platen voor lichtbeelden handelend over het leven in V.T.B. Hiertoe zijn ons noodig de **negatieven** van foto's welke tijdens onze wandelingen werden genomen. Wij verzoeken dus onze leden wien zulks mogelijk is ons onmiddellijk bedoelde negatieven te laten geworden. Na gebruik worden zij dadelijk aan de eigenaars teruggezonden. Dank bij voorbaat !

BONDSLEVEN

BRUSSEL

Op 19 Oktober jl. ondernam Brussel, versterkt door een flinke groep deelnemers uit andere steden, vooral uit Aalst, zijn jaarlijkschen herfstuitstap in het Zoniënbosch. De tocht werd door een mooi weertje begunstigd en we genoten ten volle van het heerlijke woud in zijn herfsttooi. Langs de stemmige vijvers van Groenendaal bereikten we den « Kerrenberg » met zijn uitzicht op de befaamde druivenserren van **Hoeylaart. De terug**tocht ging over Boschvoorde. De Aalstenaar ofte « ajuinen » zorgden voor de leute en in de beste stemming bereikten we Brussel. Den heer Verheyden die den uitstap leidde, zij hier hartelijk dank gezegd.

ST. NIKLAAS

Voor een uitgelezen publiek opende Mevr. B. Pil, op 29 Oktober jl. de reeks voordrachten in verband met toerisme, welke V.T.B.-St. Niklaas hoopt te houden gedurende aanstaanden Winter. In beeldrijke taal, met ware meesterschap over het onderwerp, onderhield de achtbare spreekster ons gedurende anderhalf uur over « De Vereenigde Staten van Amerika ». Geen droog voorschuiven van lantaarnplaten, maar een puike voordracht over het zelf beleefde gedurende een 6-jarig verblijf in de U. S. A. Wat een frissche kijk op toestanden en menschen (intellectueel en economisch) ! En dit alles afgewisseld met een prachtige verzameling zelf genomen zichten ! St. Niklaas herhaalt hier zijn dankbetuigingen jegens Mevr. B. Pil.

BRUGGE

Voordracht over China. — Voor een talrijk gehoor sprak op Zondag 26 Oktober de Heer J. Dols uit Brussel gedurende ruim anderhalf uur over het verre Oosten. Een rijk gedocumenteerde voordracht. Het Chineesche volk met zijn geheimzinnigen godsdienst werd op zeer volksche wijze ontleed : het bijgeloof beheerscht hoofdzakelijk den geloovigen Christus. Over de Thibetaansche kloosters waar honderden monniken hun rozenkrans bidden, de godsdienstoefeningen in de talrijke tempels, enz. wist de Heer Dols ons op boeiende wijze te onderhouden. Hij werd dan ook op hartelijke wijze toegejuicht.

AAN ONZE AFGEVAARDIGDEN

TE HASSELT, op Zondag 23 November vergadering voor afgevaardigden. De afgevaardigden van Limburg en naaste omgeving van Hasselt zullen nog een bijzonder bericht ontvangen dat hen op de hoogte stelt van lokaal en uur.

—«»—

TE ANTWERPEN, op Zondag 30 November vergadering voor al de afgevaardigden, inzonderheid voor die van de provincie Antwerpen, in het Secretariaat van den bond, Dambruggestraat, 116, te Antwerpen. Alle belangstellende zijn insgelijks welkom.

—«»—

Afgevaardigden. — Mogen wij u beleefd verzoeken ons onverwijld de namen van de Dag- en Weekbladen, alsmede den naam van den Hoofdopsteller en het adres van den opstelraad mede te deelen ? Dit is voor ons van zeer groot belang ! Beter zou het nog zijn indien u ons een nummer nieuw of oud, van de bladen die bij u of in uw omgeving verschijnen, wildet doen geworden.

Wij willen nl. langs de bladen van heel het land een intense propaganda voeren nu we voor een nieuw bondsjaar staan. Wij rekenen op u !

—«»—

De Afgevaardigden worden er nogmaals aan herinnerd, dat alle mededeelingen voor het blad op het Secretariaat moeten toegekomen zijn vóór den 8n en den 23n van iedere maand. Wie later inzendt loopt gevaar, dat zijn mededeeling niet kan opgenomen worden.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

AALST

ZONDAG 30 NOVEMBER : Groepsreis naar Antwerpen. 's Morgens bezoek aan een reuzenschip of aan het weinig bekende hoewel zeer merkwaardige muzeum van folklore. 's Namiddags vertooning van d'Albert's « Doode Oogen » in den Kon. Vlaamschen Opera. (Midden Balkon). Vertrek te 8,41 u. ; terug te Aalst te 20,51 u. — Prijs 16 fr. (trein en plaats Opera). Inschrijven bij een der afgevaardigden van Aalst of omgeving **vóór 20 November.**

ANTWERPEN

VRIJDAG 21 NOVEMBER : Openingsvoordracht in de Feestzaal der Stedelijke Normaalschool, Quellinstraat, te 8 uur. De Heer Kamiel Huysmans, Schepen van Onderwijs, zal handelen over KAUKASIE.

Deze belangrijke spreekbeurt wordt opgeluisterd met interessante lichtbeelden. Warm aanbeaanbevolen ! Toegang vrij.

DONDERDAG 27 NOVEMBER : Namiddagvertooning in den « Poesje » met lezing door den Heer Willem Heylen over « De Poppenspelen in het algemeen en den Antwerpschen Poesje in 't bizonder ».

Programma : Ourson en Valentijn, Het Wonderjaar en De Leeuw van Vlaanderen (naar de werken van Hendrik Conscience). De vertooning begint te 2 ure stipt.

DONDERDAG 27 NOVEMBER : Om 9 ure 's **avonds** bezoek aan de werkhuizen van het dagblad « Gazet van Antwerpen ». **Uitsluitend voor de leden.** Aantal deelnemers heel beperkt. Kaarten af te halen op het Secretariaat, Dambruggestraat, 116, aan 0.50 fr. per persoon. Bijeenkomst hoek Nationale- en St-Andriesstraten, om 8,54 ure.

DONDERDAG 4 DECEMBER : Derde vertooning in den « Poesje » te 8 uur 's avonds. Programma : Het Wonderjaar (naar Conscience) en Genoveva van Brabant (naar de oude bekende volkssage).

Het aantal plaatsen in den Poesje schouwburg is ten strengste beperkt op 90. Liefhebbers doen dus best tijdig kaarten af te halen op het sekretariaat, Dambruggestraat, 116. Plaatsbewijzen kunnen ook per brief besteld worden mits toevoeging van het bedrag in postzegels en 25 cm. verzendingskosten. Voor leden 1 fr., voor niet-leden 1,25 fr.

BRUSSEL.

VRIJDAG 21 NOVEMBER : Eerste Wintervoordracht. De Z.E.H. Dr De Vis, Leeraar aan de Hoogeschool te Leuven, zal optreden met een zeer belangwekkende voordracht over Noord-Italië in de groote zaal Pletinckxstraat 19 (Beurs). Aanvang te 8 uur. **Lichtbeelden en uitvoering van Italiaansche liederen.**

BOUCHOUT

In het lokaal Vlaamsche Koffiehuis wordt op Maandag 1 December de eerste Wintervoordracht gehouden door den Z.E.P. Callewaert.

Opdracht : Ierland. De vergadering begint stipt te 8 uur ten einde de leden der omliggende gemeenten toe te laten deze belangrijke voordracht bij te wonen. Voorbehouden plaatsen voor de leden van V.T.B.

GENK.

ZATERDAG 15 NOVEMBER : te 8 uur 's avonds vergadering in het lokaal. Bespreking van het Winterprogramma en het Pallieteriaansch banket.

GENT

ZONDAG 16 NOVEMBER : 4e reis naar Antwerpen. In den voormiddag bezoek aan de haven, in den namiddag vertooning in den Kon. Vl. Opera.

ZONDAG 30 NOVEMBER : 5e reis naar Antwerpen. Vertrek statie Dampoort om 8,30 u. Te Antwerpen in den voormiddag bezoek aan het Stadhuis ; om 12,30 u. gezamenlijk noenmaal. Om 14,45 u. bijwonen in den Kon. Vl. Opera der opvoering van « Doode Oogen », het prachtstuk van Dalbert. Prijs per deelnemer (voor trein, noenmaal en toegang schouwburg — plaatsen van minimum 6 fr. gewaarborgd) voor leden 19,50 fr., voor niet-leden 22 fr. Houders van vrijkaarten of abonnementen op het spoor betalen respectievelijk 9,75 fr. en 11,50 fr. — Toetredingen tot 25 November ten huize van den afgevaardigde Heer H. Gijselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

HASSELT.

Vergadering voor de Afgevaardigden van Limburg en Nederlandsch Limburg op 23 November. Lokaal en uur wordt aan de afgevaardigden bekend gemaakt.

LEBBEKE

ZONDAG 16 NOVEMBER : Uitstap naar Antwerpen. In den voormiddag bezoek aan de haven, in den namiddag vertooning in den Kon. Vl. Opera.

RIJKEVORSEL.

DINSDAG 18 NOVEMBER : Openingsvoordracht door den Z.E.H. Fl. Prims, te 5 ure, in de gemeentezaal. De geleerde spreker handelt over Hongarije. Spreekbeurt opgeluisterd met fraaie lichtbeelden.

Vrijen toegang voor de leden. Niet-leden betalen 1 fr.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT :: ::	DE LEDEN VAN DEN V.T.B.	INSCHRIJVINGSPRIJS :
TWEEMAAL PER MAAND	ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS	BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
ONDER LEIDING VAN	(JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.)	BUITENLAND, » » 12.50
Dr ING. STAN. LEURS	VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA	LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER

SECRETARIAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627

UITGAVE VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST

Derde Jaargang, Nr 23 **1 December 1924**

BOSCH EN HEIDE !

Eerste hotel gesticht met steun van V.T.B.

Weeral een goed nieuws, getuigend van de werk- en groeikracht van V.T.B. Wat andere machtige Toeristenvereenigingen nog niet tot stand konden brengen, durven V. T. B.-ers aan. Met eigen kapitaal een hotel oprichten. Geen bescheiden plattelandsgasthof, maar een eerste klasse, up to date modern ingericht hotel waarvan bouw en inrichting alles zal overtroeven wat in het Vlaamsche land tot nog toe tot stand kwam.

En dit op een der mooiste plekjes van Vlaanderen : een terrein van 10 hektaren oppervlakte, geheel met denneboomen beplant langs de groote baan Antwerpen-Turnhout, vlak bij de bekende Trappisten abdij van Westmalle. Dus in het hartje der Antwerpsche Kempen in een omgeving ongemeen rijk aan ongerept natuurschoon, een scherpe gezonde lucht, een gunstig klimaat met alle mogelijkheden voor licht en luchtkuur. En toch niet in een achterhoek weggedoken : ieder oogenblik is er kans met behulp van tram of autobus in minder dan een half uur de wereldstad Antwerpen te bereiken. De breede rijksbaan waarlangs bedoelde transportmiddelen rijden geldt van automobilistisch standpunt, als een der beste druk beredene wegen van Vlaanderen. Daar komt het model-hotel « Bosch en Heide » met zijn ruime terrassen en zijn eenige hall, zijn vijf en veertig kamers, zijn garage, zijn sportterreinen, tennisvelden en zwemkom. Een miljoen kapitaal is er noodig. Het komt, vergaard door ons V.T.B.-ers. Wij bouwen ons hotel. Ditmaal steunen we echter niet een hulpbehoevende vereeniging ; we zetten samen een zaak op, een goede gezonde, winstgevende zaak, waarin we naar verkiezing veel of weinig geld kunnen beleggen. De waarde van een kapitaalsaandeel bedraagt immers maar honderd frank, (25 kapitaalsaandeelen geven recht op een dividendaandeel).

De behoefte aan zoo'n inrichting in de landelijke omgeving der wereldstad Antwerpen is meer dan dringend.

En dit moet tevens het groote tehuis zijn der villegiatureerende V.T.B.-ers.

En dit brengen wij tot stand ! Tot onzen eigen baat en tot die van den bond.

Namens den voorloopigen
Beheerraad der N. V. in
wording «*Bosch en Heide*».

De Tapijtweverij

Vervolg en slot van bl. 201.

Het zij mij toegelaten ook de materieele kant der uitvoering te beschouwen.

Het getouw bestaat hoofdzakelijk uit een schering met kammen en een inslag met spoelen.

De Schering : zoo noemt men een reeks evenwijdig van elkaar gespannen draden, van wol of katoen, waarvan de grofheid in verhouding staat tot het uit te voeren werk. De schering is altijd berekend naar de lengte van het tapijt ; ze is gespannen op twee boomen of rollen, 1m.50 van elkander verwijderd door een houten samenvoeging.

Wanneer de wever een deel van zijn werk heeft uitgevoerd, dan rolt hij hetzelve op den binnensten boom, terwijl zich een gelijkmatige schering van den anderen boom afwindt. Hierdoor bevindt de hand van den wever zich steeds onder het bereik van het te behandelen gedeelte.

Wanneer de schering gespannen is dan maakt men de kammen op ongeveer twee derden van de hoogte vast. De schering is het gedeelte van het getouw hetwelk den ketting doet openen om den inslag in te leiden. Elke even draad van den ketting is tusschen twee oogen genomen, bestaande uit bindtouwen vastgemaakt in groep, het eene boven, het andere onder den ketting, aan houten latten. Dezelfde kam staat eenige centimeters hooger met de oneven draden. De hoogste groepen zijn vereenigd door een lat die hun onderlingen afstand verzekert en aan een vast punt hangt ; de ondergroepen verbinden zich aan twee « trappen » die, beurtelings neergetrokken, één draad op twee neertrekken en ze genoeg van elkander brengen om de spoel, voorzien van wol, er tusschen te glijden alvorens een tweede trap de steken maakt op het doorloopend gedeelte.

De *inslag* bestaat uit wol, soms uit zijde gemengd met metalen draden. De beste kunsttapijten bestaan uitsluitend uit wol, maar het overmatig verlangen naar rijkdom of de moeilijkheid om den toon door den schilder gegeven, nabij te komen, hebben de wol doen mengen met zijde.

Gewonden op een spoel, glijdt de inslag tusschen den ketting, zooals hierboven gemeld. Iedere spoel beteekent een kleur; maar deze is soms samengesteld uit verschillende kleuren of stoffen. — Alleen zuivere toon weerstaat de tijd.

Het is de wever die met zijn spoelen de zachte kleuren krijgt die hem door de modelschildering worden aangegeven. Ziedaar de kunst welke het penseel, de figuren, de doorzichtkunde, de tonen en de oppositie verraadt eigen aan het bedrijf. De geheele geschiedenis van het verval van deze nijverheid is het bewijs van deze waarheid. Om van deze industrie weer een levenden tak van toegepaste kunst te maken, is het noodzakelijk modelmakers, technici en kunstenaars te vormen.

De kunsttapijtweverij, gewoon genoemd de fabricatie van Gobelins, schijnt wel een periode van herleving tegemoet te willen gaan, zoowel door den smaak van den kooper als door het prijzenswaard initiatief hetwelk aan den dag gelegd wordt voor haar opbeuring.

Een tapijt vraagt gewoonlijk de tusschenkomst van drie personen. Een kunstenaar stelt het model samen op klein formaat ; hij levert naar verlangen, niet een schilderij, maar een gekleurde teekening waarvan de omlijningen en de waarden, juist geplaatst, voldoende zijn voor den handigen modelmaker om te vertalen en de samenstelling van den kunstenaar te vergrooten. De modelmaker moet des te meer technieker zijn naarmate de schilder zich minder vakkundig zal hebben getoond. Het gebeurt zelfs, dat de modelmaker meer kunstenaar is dan de schilder. Dit is het geval bvb. geweest bij den grooten meester Philippi, schepper van de Afdoening van het Kruis, Brusselsch tapijtwerk hetwelk zich in het museum van het Jubelpark bevindt en dat geïnspireerd is door Perugin's «La Pieta ». Ten huidigen dage met het tijdelijk verval, gaat het met de techniek niet meer zooals vroeger. De persoonlijkheid van den modelmaker wordt opgeslorpt door die van den schilder, die gewoonlijk een schilderij levert op werkelijke grootte, zonder zich te bekommeren om technische vereischten die hij niet schijnt te kennen. De wever zelf is niet langer mede kunstenaar ; heel de weefkunst heeft aan waarde verloren. Duidelijk vinden wij in wol en zijde de ontelbare vlekken waarmede de schilder zijn doek bekleedt.

Zoo deed zich het geval voor met schilder W. Geets, die de modellen leverde voor het huis Braquenier en geen rekening hield met de technische moeilijkheden van het vak door in plaats van « cartons » voor tapijtwerk, groote schilderijen te scheppen.

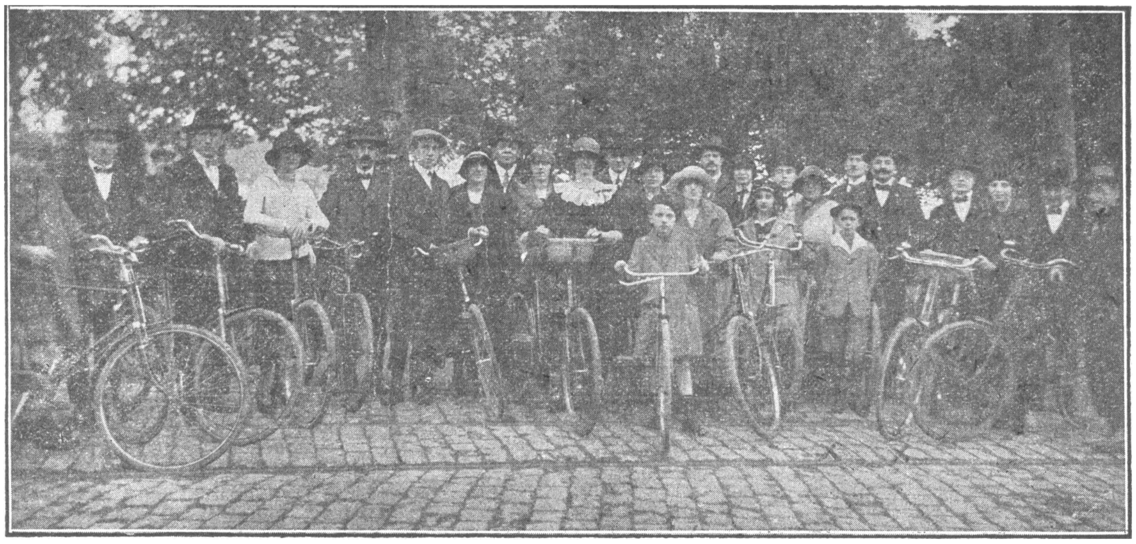

Groep V.T.B.-ers van Maastricht (Nederland), gekiekt op het Koningin-Emmaplein aldaar, gereed voor een tochtje naar Maaseik. (X X De Heer en Mevr. F. K. Dankelman (Statensingel 66 te Maastricht) ; onze V.T.B.-vertegenwoordiger)

Heel de kunst in de weverij, van de samenstelling tot de uitvoering, is thans onecht, verdrongen. Met meer hulpbronnen levert men minder goeds dan vroeger.

Is het onze meening, dat men moet beginnen met stelselmatig de verschillende kleuren te doen verdwijnen die geen genade vonden bij de oudere meesters of dat men den vooruitgang der scheikunde in zake kleurstoffen zou moeten ontkennen ? Neen ! Moet men wanhopen schilders en modelmakers te vinden die bereid zouden zijn binnen de logische grenzen van hun vak te blijven ? Neen !

Al is het langs de school der oude meesters dat men tot herleving der kunsttapijtweverij moet geraken, toch zou het ongepast zijn de hedendaagsche meesters te willen vernederen tot nabootsing van modellen en kleuren die weerstand hebben geboden aan den tand des tijds.

Ik sprak reeds over de taak en het initiatief van den wever dien men vroeger toeliet bij te dragen tot een artistieke schepping. De wever, vooral de hedendaagsche wever, zou het uitzicht van de schilderij niet kunnen weergeven uit hoofde van het feit, dat het tapijt zijn licht in zich draagt. Want, in tegenstelling met wat glasschildering kenmerkt, waar het zonnelicht doorheendringt, slorpt de wol het op en trilt uit zichzelf. Zoowel de tegenstelling der kleuren als hun onderlinge harmonie moeten samenwerken tot het vormen van een geheel, zooals door den kunstenaar oorspronkelijk bedoeld werd.

Ik had de voldoening te kunnen vaststellen, dat het verval van de tapijtweverij de schuld niet is van onze tijdgenooten, maar dat van de XVIIIe eeuw af de instelling Gobelin heel de hooge traditie onzer Vlaamsche tapijtwevers had verloochend om af te dwalen naar de practijk van haar hoofdopziener Oudry : het slaafsch navolgen der schilderij. Toen werd een verkeerde richting ingeslagen die al te lang stand hield ten koste van veel wezenlijk schoons.

Gasp. DE WIT,
kunstschilder en tapijtwever, Mechelen.

St-NIKOLAAS

KERSTMIS

Ouders, geeft Uw kinderen een NUTTIG geschenk. Geen geld uitgeven voor prullen !

Geeft ze een lidmaatschap van V. T. B. !!

Stichting van een Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer in de Kempen onder bescherming van V.T.B.

Meer dan een jaar geleden had de Vlaamsche Toeristenbond, getrouw aan zijn programma, dat o.m. omvat « bevordering van Toerisme in het Vlaamsche land » getracht in de Kempen een vereeniging tot stand te brengen tot het bevorderen van het vreemdelingenverkeer aldaar.

geestdriftvolle maar ook tot werkdadigen arbeid bereidde medewerkers; maar het bleef bij deze enkele en in wijdere kringen scheen het plan geen voet te zullen vatten...

Reeds grepen er een drietal vergaderingen plaats maar zonder veel resultaat: Men bleef op het doode punt.

In de Kempen (Postel).

Evenals de kust en Zuid-Vlaanderen is de Kempen vatbaar voor een stelselmatige ontginning op toeristisch gebied, maar tot nog toe werd er in bedoeld gewest weinig of niets op dat terrein verricht.

De zaak in gang zetten liep dan ook niet van een leien dakje. Wel vonden zij, die het initiatief van zoo'n vereeniging op zich hadden genomen wel enkele niet alleen

De oprichters, waartusschen in de eerste plaats met eere dient te worden vermeld, onze afgevaardigde voor Herentals, de heer Van [illegible] lieten echter niet los. En... Labor improbus omnia vincit... op Vrijdag 24 Oktober werd in het lokaal V. T. B. te Antwerpen een vergadering belegd waar de leden van het dagelijksch bestuur, de leden der commissies voor toerisme en voor propaganda, de

afgevaardigden van V. T. B. in de Antwerpsche Kempen en verder enkele vooraanstaande personaliteiten uit laatstgenoemde streek verschenen.

Deze vergadering slaagde buiten verwachting. De opkomst, ook van buiten Antwerpen mocht meer dan bevredigend heeten en daarenboven werd op de vergadering heel wat positief werk verricht. Het concept van standregels opgemaakt op de laatste bijeenkomst, gehouden bij gelegenheid van den gewestelijken landdag te Herentals, werd mits enkele wijzigingen bepaald goedgekeurd. Daarna werd overgegaan tot het aanstellen van een raad bestaande uit drie leden afgevaardigd door den Vlaamschen Toeristenbond, een vertegenwoordiger voor elk Kempisch kanton, een afgevaardigde der hotelhouders, een voor de autobusdiensten, een voor de gewestelijke industrie, verder enkele vooraanstaande personaliteiten. Als raadgevende leden werden nog toegevoegd een arts en een lid van den Bond der Belgische Steden en Gemeenten. Uit den schoot van den raad werd een bestuur gekozen samengesteld als volgt : Voorzitter Dr. Ir. Stan Leurs, architekt te Antwerpen ; ondervoorzitters Mr H. Poot, vrederechter te Westerloo en Dr. J. Grietens, schepene van onderwijs te Borgerhout ; secretaris C. Van Hove, handelaar te Herentals, schatbewaarder Jan Bastiaensen, handelaar te Turnhout.

Volgde een zeer vruchtbare bespreking over een plan van actie ; om vreemdelingen naar de streek te lokken dienden plakbrieven en propagandabrochures te worden uitgegeven en verspreid. Daarvan zou onmiddelijk werk wörden gemaakt, eventueel met medewerking van het verbond der Belgische en Luxemburgsche Steden, ook zouden pogingen worden aangewend tot verbetering der verkeersmiddelen en van het hotelwezen. De vereeniging zal zich ook bezig houden met het uitgeven van gidsen en het beschermen van natuur- en stedeschoon.

***

De beteekenis der daad door onze Kempische V.T.B.-ers gesteld mag niet worden onderschat. Voor het eerst brengt V.T.B. een filiale tot stand welke in meer beperkten kring, meer bepaalde doeleinden zal nastreven, aldus zal V. T. B. dieper ingrijpen in het kultureel en economisch leven van Vlaanderen en in de opbouwende, actie tot zedelijke en stoffelijke verheffing van ons Volk een factor van overgroote beteekenis worden.

Kempenaar.

Naar Nederlandsch-Indie

's Morgens om 4 uur voerden wij voorbij het eiland Perim en lag de Roode Zee achter ons. De vorige nacht was iedereen nog tot 1 uur aan dek, daar in een met de 38° C, warme drooge lucht der 2 naburige woestijnen gevulde hut, slapen onmogelijk was. De minste beweging deed het zweet met beken stroomen. In volle dag was het in de schaduw 41° C en in de machienkamer 48° C.

Voor ons ligt de Indische oceaan, zoo glad als een spiegel, en even glad en eenzaam zal de reis tot Colombo verloopen.

De laatste gebeurtenis was het op 200 m. passeeren van een hollandsch passagierschip, wat meebracht het toeroepen en toewuiven der uit Indië terugkeerenden en naar Indië varenden. Schepen zullen wij niet meer ontmoeten gedurende 8 volle dagen.

In het begin brachten nog de als kleine vogeltjes vliegende vischjes eenige afwisseling. En nu gaat het leven aan boord zijn gewonen gang. Vóór acht uur in pyjama aan dek en een kopje koffie gebruiken, baden en ontbijten. Daarna lezen of niets doen : om 11 uur een verfrissching, om 1 uur lunch tot 2, dan sterft alles uit. Iedereen slaapt tot 4. Om half vijf wederom de harde bel die de javaansche bediende «djongos» met plezier doet klinken, voor de thee.

Dan weer « far niente », om 7 uur diner, daarna wordt overal kaart of schaak gespeeld. Ik vergat er bij te voegen dat er inderdaad menschen zijn, die van 's morgens tot 's avonds kaarten en schaken.

Het eerste tropische landschap is het eiland Minikoï ; laag, met palmboomen, een eiland der Lakkedieven op het acht graads kanaal.

Ik keer even terug tot het begin der reis.

Wij kunnen een zeereis Holland-Ned.-Indië in 2 verdeelen. Amsterdam-Genua en Genua-Batavia of beter Tandjong-Priok, de voorhaven.

Tijdens het eerste gedeelte zijn het vooral toeristen die de reis meemaken, en wordt niet te snel gestoomd. In Southampton ligt men 2 dagen en hebben de passagiers tijd Londen of Wight te bezoeken. De « Needles » als naalden uit het kanaal ten Noorden van Wight opstekend worden gepasseerd en na 36 uur zijn wij reeds de golf van Biskaye door. Hier niettegenstaande er geen storm was, was toch reeds menigeen ziek, onwel door de korte door ondiepte en stroom veroorzaakte deining.

Het rondgaan van Kaap Sint Vincent met den seinpost « Sagres » is onvergeetlijk. Roodbruin steekt deze kaap als een mes in het groene water van den Oceaan.

's Avonds passeeren wij Gribaltar, de rots die bijna nooit wegens den mist te zien is. Wij hadden natuurlijk dezelfde teleurstelling.

Den anderen morgen varen wij op de blauwe Middellandsche zee, die werkelijk den naam « *Côte d'Azur* » eer aandoet, niet zooals « der blaue Donau » die altijd even grijs en troebel is. Na 6 uur oponthoud in Algiers waar we een autotocht maken en de arabische wijk bewonderen kan, komt men na 40 uren stoomens in Genua aan ; de mooi oude Doge stad.

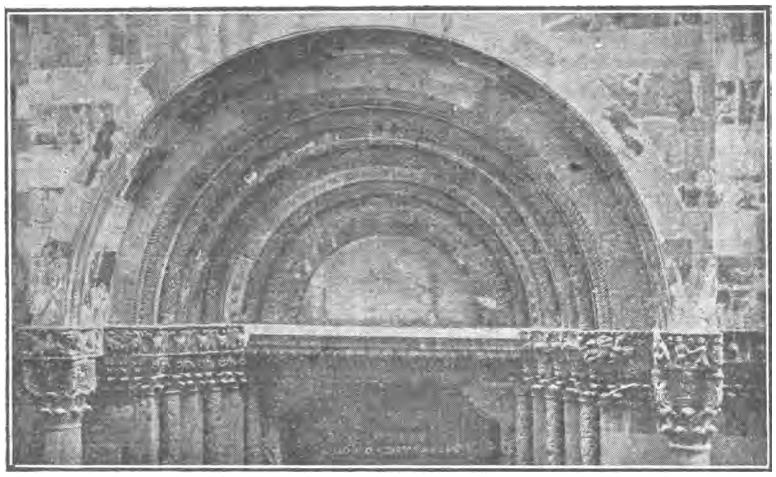

GENUA. Domportaal.

Wij legden aan aan de Ponte Dei Mille waar een post der zwarthemden of fascisten was, die nog al even militair doen, als hunne vrienden de Polen.

Een eenige indruk maakt de Via Garribaldi, een smalle straat zonder voetpaden, maar aan beide zijden de oude paleizen der rijke burgers en dogen.

Te veel om te noemen zijn de « Chieza Immaculata », de « Annunziata » allen overblijfsels van den 15e eeuwschen rijkdom. De Cathedraal « San Lorenzo » aan de «Piazza Deferrari » is een som van architectuur ; men ken uit de 9e eeuw, uit 1200, uit 1500, Men treft er o.m. brokken uit de 9e eeuw, uit 1200, uit 1500. Jammer genoeg dat ik de begraafplaats « Campo Santo » bezocht. Dit is een zeer, zeer groot Belgisch kerkhof, maar met echte zwarte en witte marmergrafsteden.

Wat nu de haven van Genua aangaat ; het is een baai met een opstapeling van passagierbooten. Het midden der kom is ingenomen door een zwarte vlek van dicht aan elkaar liggende kolenlichters.

De witte stad ligt als geplakt tegen den steilen rotswand. Aan hen die de stad bezoeken raad ik de « Chianti » wijn aan, en ook het bezoek aan Rapallo. Lloyd George en de conferentiemenschen wisten heusch wel waar het mooi en aangenaam is.

De toeristen maken nu plaats voor de echte « Indische menschen ». Dikke ronde tabakplanters uit Deli (Sumatra), zakenlui en gouvernementsambtenaren. In dezelfde orde als waarin ze opgesomd zijn is ook het verteer te boeken. Er wordt aanhoudend gebitterd en biertjes gedronken door de eersten. De 2den denken reeds meer aan de zaken, en de 3de denken aan den prijs en verteren dus het minst.

Wij varen nu met 14 à 15 mijl snelheid, tot aan Tandjong-Priok, en zullen slechts 4 uur in Port-Saïd, 4 uren in Colombo, 3 in Sabong (het 1ste eiland in Nederl.-Indië), op de reede van de monding van den stroom die 4 uren in Singapor, 1 uur Deli besproeit liggen, en van daar tusschen de duizend eilanden der straat van Bangka naar Priok. Dus een sneltrein die slechts even aan 3 of 4 stations stopt.

De straat van Sicilië passeerden wij bij nacht en zoo zag ik slechts den donkeren kegel met rood gloeienden top van den Stromboli donker afsteken tegen den maanloozen maar sterrevollen hemel.

Port-Saïd : De echte afzetterstad. Stel u op den N.-O. hoek van Afrika een vierkant, gedeeld in kleinere vierkanten ; alleen winkels om de even aan wal stappende, het kolenstof der bunkerkolen ontvluchtende passagiers af te zetten. 't Is een mengsel van menschenrassen, Turken, Negers, Italianen enz. Goochelaars met de vleet. Reeds bij het binnenloopen wordt de boot omringd door een zwerm bootjes, om u aan wal te willen brengen. Het dek wordt in een oogenblik in een Oostersche bazaar herschapen. Straatmuzikanten vergasten u op de oud bekende Toselli serenade.

Dan begint de vaart door het 1°, of 60

mijl lange Suez-kanaal. Dit is eenig. Elk schip krijgt een zoeklicht op den boeg.. In Port Saïd hebben wij met de loods ingescheept, voor en achter een roeiboot bemand door negers. Want kruisen kunnen de schepen niet. Een der schepen moet vastmeeren. Op regelmatige afstanden langs beide zijde van het kanaal zijn meerpalen, waaraan de bemanningen der bootjes het schip vastmeeren.

Welk schip moet nu vastmeeren? Dat wordt onder weg gemeld. Want op afstanden zijn de « gares » gebouwd die met seinen aan het voorbijvarend schip melden of het meren of varen kan. Om dit mogelijk te maken is elk station met het volgende telegraphisch verbonden. Net het princiep van een spoorwegte, het paarsche gebergte op den achtergrond, dit alles door een helderen blauwen hemel belicht. Zoo'n tafereel maakt Verlat onzichtbaar door zijn strijdende leeuw en stier ! Die zaal in het Antwerpsch museum waar die schilderij hangt, betreed ik nimmer meer.

Colombo, het eerste Oosten, met zijn mooie, warme asfaltwegen. Hollandsche en Portugeesche namen met de vleet, want Ceylon was vroeger Hollandsch. De scheepsdokter kocht in een winkel een 17e eeuwsche oude, Hollandsche kist, uit zwaar teak-hout, de kanten versierd met koper met de hand bewerkt. Alles maakt een stevige, sobere maar mooie indruk.

Na 3 dagen kwamen wij in Singapore,

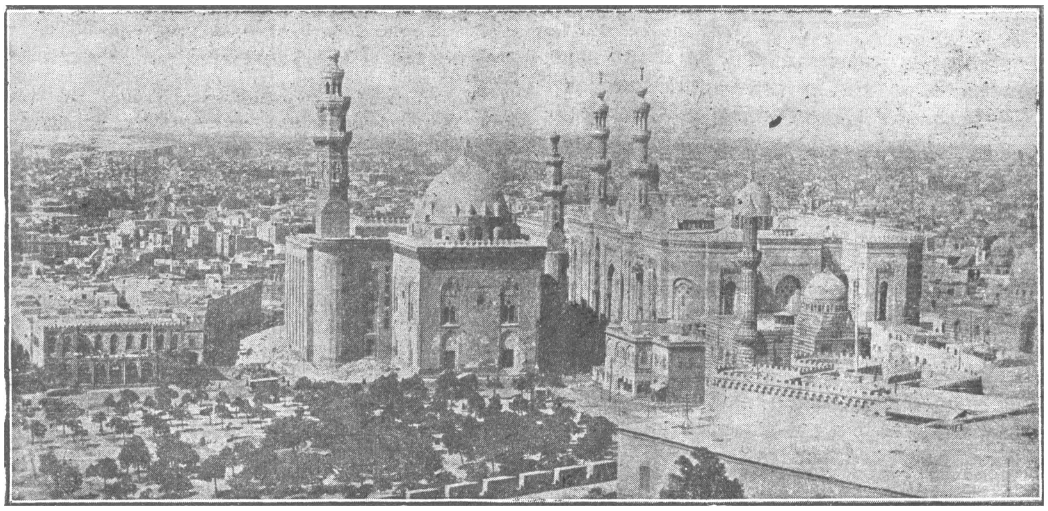

CAIRO.
(Op den voorgrond rechts de Sultan Hassan Moskee).

signalisatie. Het kanaal is gegraven van Port-Saïd naar het Groote Bittermeer, dat zelfs in het kleine bittermeer uitloopt. Het 2de gedeelte van het kanaal loopt van het kleine bittermeer naar Suez. Voor elk dezer gedeelten is een speciale loods. De Baggerwerken worden dit jaar uitgevoerd door een Hollandsche firma. Het water heeft de kleur gekregen van het omliggende gele woestijnzand. Van tijd tot tijd eenige kameelen en voor den geoloog eenige sikkelvormige duinen. En nu kan men zich voorstellen dat 1500 jaar vóór Chr. reeds een verbinding tot stand gebracht was. Even voor Suez snijdt het kanaal een karavaanweg naar Mekka. Aan het veer wachtten eenige Arabieren met kameelen en eenige rupsautos : het verleden, de toekomst.

Bij het uitgaan van het kanaal van Suez, de mooie groene zee, de uitgestrekte gele vlakwelke invaart, de Zuidelijke ten minste, onvergetelijk is.

Tegen het groen der planten steekt het donkerrood van den grond sterk af. Deze roode aarde is een verweeringsproduct der gesteenten, waarin het ijzer zich sterk concentreert.

Een smal kanaal en Singapore's haven ligt voor den passagier.

De voorstad is een lange reeks winkels, waarin zooals overal de Chineezen de overhand hebben. De Chineezen zijn de handelaars van het Oosten. Men roemt ze dan ook overal voor hun vlijt en volharding. Nu net is een Chineesch, bezitter van *ettelijke* suikerfabrieken, en wat dit beteekent weet iedereen in Nederl.-Indië, gestorven. De man is eenige tientallen malen gulden millionair. Evenals in Colombo zijn de vervoermiddelen hier auto's, wagentjes en de lichte tweewielige rijtuigjes

door inlanders getrokken. Stel u voor : op een heete asfalt en onder een brandende zon loopen ze het wagentje trekkende zelfs kwartieren lang.

De Europeesche stad ligt meer landwaarts, en is natuurlijk een samenraapsel van Europeesche villas. De gewone tocht is het drinkwaterreservoir, een vijver, gevoed door een bron en drinkwater voor gansch Singapore leverende, de plantentuin, die zeker voor Java's plantentuin te Buitenzorg (Bogor in het Maleisch) moet onderdoen.

De reis loopt ten einde. Sabang op het kleine Nederlandsche eiland, Poeloeh weh, aan de noordspits van Sumatra wordt aangedaan, om te bunkeren en na 5 dagen landt men te Priok.

Jammer ben ik geen schilder of schrijver. Want de avonden en nachten in de tropen, 't zij bij maneschijn, 't zij bij donkere nacht, met de grillige wolken aan den horizont zijn te mooi om door mij beschreven te worden. Daar tegenover sta ik onmachtig. En toch kan ik met evenveel enthousiasme nadenken over dat wat de menschelijke geest voortbracht: dat wil zeggen, de techniek, die meer en meer verfijnd wordt en zulke mooie reizen toegankelijk maakt voor meerdere, daar waar dit vroeger alleen aan enkele pionieren toegestaan was. Denkt slechts na over het kompas, dat sedert de uitvinding door de Chineezen, meer en meer betrouwbaar werd, en nu reeds op vele passagierschepen vervangen is door een nog fijner instrument, het gyroscoop-kompas van den Kieler Dr. Anschütz.

Ir. SMETS.

LUXE-UITGAVE « DE TOERIST » 1925

V.T.B.-ers, die zich voor het nieuwe jaar willen abonneeren op de Luxe-uitgave van « De Toerist », kunnen deze editie bekomen op de volgende voorwaarden :

1. Het extra-bedrag (dus buiten de gewone bijdrage als lid V.T.B.) wordt gesteld op fr. 7,50.
2. Dit bedrag (alléén dus de fr. 7,50 voor de luxe-uitgave en in geen geval bijv. met bijvoeging van zijn lidmaatschapsbedrag) moet gestort worden uiterlijk op 15 Dec. a.s. op de postcheckrekening van den Uitgever van « De Toerist » : Libertas, Brussel-Vorst, rekening nr 30305. Op de postcheckstrook te vermelden : voor Luxe « De Toerist » 1925.

Alléén op deze wijze kunnen de leden van de juiste levering van af het eerste nummer van 1925 verzekerd zijn. Men lette dus wel op : zij, die niet vóór 15 Dec. de extrakosten (fr. 7,50) hebben gestort op onze postcheckrekening (30305), of die dit bedrag zouden storten op de postcheckrekening van V.T.B. loopen gevaar van vertraging in de toezending met de daaraan verbonden mogelijkheid, dat het eerste nummer dan niet meer beschikbaar is.

De Uitgever van « De Toerist »
Brussel, Nov. 1924. LIBERTAS.

Betaling Lidmaatschap 1925

LIDKAART 1925. — **Den leden wordt ter kennis gebracht, dat tusschen 1 en 15 December a.s. door het postbeheer een KWIJTING-LIDKAART zal aangeboden worden, ten bedrage van fr. 7,50, zijnde het bedrag der bijdrage over het jaar 1924.**

De leden, die de kwijting voldoen, worden door het Postbeheer rechtstreeks ingeschreven als abonnent op het orgaan « De Toerist » en door het Postbureel regelmatig bediend.

Tijdens hetzelfde tijdvak zal aan de leden, welke deel uitmaken van eenzelfde huisgezin en het tijdschrift niet ontvangen, een KWIJTING-LIDKAART worden aangeboden van 3,50 fr.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart zou voldaan worden. Het zou veel last en moeilijkheden sparen èn aan het bestuur èn tevens aan het lid, zoo aan dien wensch gevolgd werd gegeven.

Om te voorkomen, dat het blad « De Toerist » van 1 Januari en daarna achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap vóór 1 Januari betaald is.

Wij verzoeken vooral onze leden de betaling aan den postbesteller niet anders te doen dan wanneer deze gelijktijdig de lidkaart 1925 aanbiedt, die tevens voor het postbeheer als kwijting dienst doet. Gelieve alle andere aanbiedingen dan de lidkaart als onregelmatig te beschouwen en dus te weigeren.

De Post biedt slechts éénmaal de lidkaart ter inning aan.

PRACHTUITGAVE. — **De leden die over het jaar 1925 de prachtuitgaaf verlangen of zij die er van afzien, worden verzocht in dit nummer voorkomende bericht daaromtrent, nauwkeurig te lezen.**

Buitenlandsche Leden

JAARBIJDRAGE 1925. — **Het is den bond ter nauwernood mogelijk de jaarbijdrage 1925 van zijn buitenlandsche leden te innen.**

Mogen wij deze leden daarom verzoeken ons de bijdrage 1925 langs een van de volgende wegen te bezorgen :

1°) Bijdrage te zenden aan een van de hiernávermelde vertegenwoordigende personen :

a) VOOR ZEEUWSCH-VLAANDEREN :

Graauw : Lievens Ed.

Lamswaarde : Vlassenrood Emile, wijk Rozenberg.

Zuiddorpe : Gerres Jos.

Terneuzen : v.d. Velde-Pieters.

Klinge : Baart Jozef, Photograaf-schilder.

Axel : Dieleman G., Hôtel de Graanbeurs.

Sas van Gent : Stofferis R., Westkade F. 39.

b) VOOR NEDERLANDSCH-LIMBURG :

Maastricht : Dankelman F. K., Statensingel, 66.

c) VOOR HET OVERIGE GEDEELTE VAN NEDERLAND : Zie 2°.

2° Bijdrage te storten door middel van :

a) internationaal postmandaat ;

b) bondspostcheckrekening nr. 93627 ;

c) in species en met regeling door de belanghebbenden zelf te kiezen.

N. B. — **De hiervoren genoemde vertegenwoordigende personen mogen een kleine, rechtmatige vergoeding voor porto-onkosten eischen.**

Stille hoekjes in het oude Antwerpen

Een serie etsen door Juliaan Severin.

Na het zonnige Provence, het grijze Bretanje heeft onze meester etser, Juliaan Severin, zijn eigen stad aangepakt.

Het drukke city-gewoel, hoe interessant ook voor een modern schilder, heeft hem weinig bekoord : meer had hij aan stille plekjes, waar men indrukken opvangt, diep mysterieus omdat men denkt er nog iets van het verleden in te voelen. De romantiek, door de parvenu-bouwwerken der laatste en ook van deze eeuw uit Antwerpen's straten gebannen, bleef alleen nog gaaf bewaard in smalle steegjes en omsloten binnenpleintjes. Daar is alles nog erg bij 't oude gebleven zonder storende verbouwingen of vaak nog meer storende restauraties. Hier is nog leven en kleur: 't eene pand schittert schril wit bekalkt of glad bepleisterd, op 't andere bleef het oude metselwerk, mooi om zijn ruwe steencontours en zijn ingebouden voegen onoverdekt. Plezier beleven we hier aan de rood-witte symphonie van het gebezigde bouwmateriaal, de miljoenen brikken, doorspekt met melkkleurigen zandsteen, welke spreekt van de zinnelijke liefde voor warme kleurencombinaties den Zuid-Nederlander eigen.

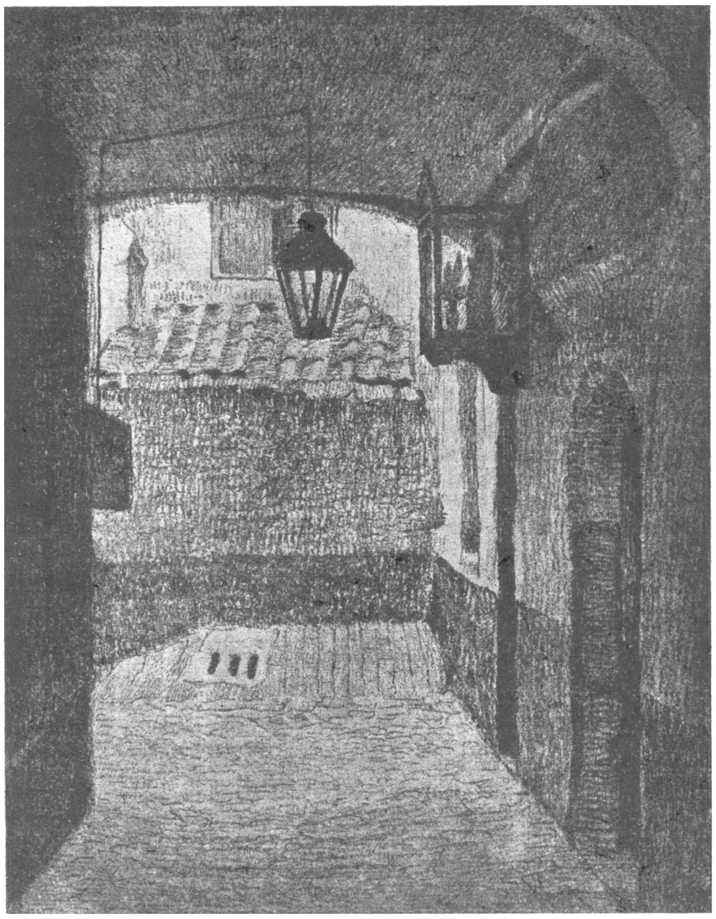

Foto van Juliaan Severin.

« VLAAIKENSGANG » te Antwerpen.

Tusschen wand en lucht rijst het dak met zijn blinkend paars-blauw leienvlak of met het golvend donkerroode pannenkleed waarop licht- en schaduwstrepen elkaar in een bescheiden rythmus afwisselen.

Een decoratieve noot wordt hier vaak aangebracht door het exuberante barokke madonnabeeld zich aanleunend tegen den muur waarvoor de kunstig gesneden lichtarm zijn grillige lijnen afteekent in de wazige Antwerpsche atmosfeer.

Deze is een wondere insceneerder, welke die van vorm en kleur soms zeer disparate elementen tot bestanddeelen van een harmonievol geheel omtoovert, en er dank zij de wispelturige weer- en lichtwisselingen, een rijke verscheidenheid in het leven roept.

Zulke stemmingbeelden heeft de kunstenaar in deze serie etsen op meesterlijke wijze vastgelegd ; het bewogen sombere van het Sint Niklaasspleintje, het leuk-feestelijke van den vlaaikensgang, de joviale mystiek van het begijnhof, de melodramatische romantiek der vleeschhuisomgeving.

Dr. Ir. STAN LEURS.

---

*) Stille hoekjes uit het oude Antwerpen (eerste reeks) Vijf etsen door Juliaan Severin met een inleidend woord van Dr. Ir. Stan Leurs. De uitgave op oud-Hollandsch papier, met gegraveerde vignetten en omslagversiering door den kunstenaar is beperkt op honderd exemplaren. De prijs per inschrijving bedraagt honderd franks.

Inschrijvingen te laten geworden op het adres Juliaan Severin, Kruishofstraat, 247 Antwerpen, of op het Secretariaat V.T.B., Dambruggestraat, 116, Antwerpen.

De Heer Severin is bereid de koopers van zijn album, leden van V.T.B., een vermindering toe te staan van 10 t.h. welke ten goede komt aan het organisatiefonds.

Algemeen Reglement van de regeling op het vervoer en het verkeer.

(Vervolg).

HOOFDSTUK II.

Eenzelvigheidsmerken en aanduidingen.

Art. 18. — Alle bespannen voertuigen, behalve die welke uitsluitend dienen voor het niet betaald vervoer van personen, moeten aan den linkerkant of van voren, op zichtbare wijze de aanduiding dragen van de naam, voornamen en woonplaats van hun eigenaar.

Hetzelfde geldt voor de rijwielen die niet voorzien zijn van een reglementaire plaat met volgnummer. De rijtuigen van een gemachtigden openbaren dienst zijn evenwel van deze verplichting ontslagen, op voorwaarde dat ze een volgnummer dragen op de plaats door de machtigende overheid voorgeschreven.

Art. 19. — Elk motorvoertuig moet voorzien zijn van eene plaat met inschrijvingsnummer. Deze plaat wordt afgeleverd door een afgevaardigde van den gouverneur der provincie, op overlegging van een identiteitsstuk dat de woonplaats van den eigenaar bepaalt en van een ontvangstbewijs nopens de betaling aan den ontvanger der belastingen van het gebied, van eene som van vijftien frank. Het model der inschrijvingsplaten is vastgesteld door den Minister van Landbouw en Openbare Werken, die ook het toekennen der nummers der volgorde aan de belanghebbenden bepaalt.

Aan den belanghebbende wordt gelijk met de plaat een getuigschrift overhandigd op persoonlijken naam van inschrijving in het register. Dit getuigschrift moet overgemaakt worden aan den bestuurder die het moet vertoonen op elke vordering van een bevoegden agent. De plaat en het getuigschrift zijn streng persoonlijk en mogen niet afgestaan worden.

Indien de eigenaar eene vennootschap is, wordt het getuigschrift dat één of meer verantwoordelijke afgevaardigden aanduidt aan dezen overhandigd op overlegging van hunne eenzelvigheidsstukken. In geval van verandering van afgevaardigde, moet de wijziging van het getuigschrift binnen de vijftien dagen, door de belanghebbenden worden aangevraagd.

De plaat moet stevig vastgemaakt worden aan den achterkant van het voertuig. Zij moet goed zichtbaar geplaatst worden op een rechtstandig dwarsvlak en 'ten minste dertig centimeter boven den grond.

Het inschrijvingsnummer moet een tweede maal aangeduid worden, door de zorgen van den eigenaar, hetzij op de voorzijde van het voertuig indien deze een plat vlak vertoont, hetzij op een plaat aan de voorzijde vastgemaakt zooals voorgeschreven is voor de achterplaat. Deze cijfers moeten 90mm. hoogte hebben, 65mm. breedte en 15mm. tusschenruimte. Ze moeten goed leesbaar, zichtbaar en onuitwischbaar gemaakt zijn, in witte cijfers van 15mm. dikte op een zwarten grond of op een grond van dezelfde kleur als de achterste plaat.

Indien het voertuig door bijwagens gevolgd is, moet het inschrijvingsnummer bovendien geplaatst worden op den achterkant van den laatsten bijwagen op de bovenvermelde wijze.

Voor de motorrijwielen moet het herhaalde nummer, bij afwijking van de voorgaande bepalingen, op de twee zijden staan van eene plaat loodrecht geplaatst, vooraan, op het lengtemiddelplan van het voertuig. De cijfers moeten 7mm. hoogte hebben, 40mm. breedte en 10mm. tusschenruimte en de streep een dikte van 10mm. Voor het overige zijn deze herhaalde aanduidingen onderworpen aan de voorgaande bepalingen.

De motorvoertuigen, die uit den vreemde komen en tot het verkeer toegelaten zijn, in uitvoering van het internationaal verdrag goedgekeurd door de wet van 29 April 1910, moeten evenwel niet voorzien zijn van de aanduidingen betreffende het Belgisch volgnummer. Zij moeten de genummerde plaat dragen, die hun is opgelegd door de bevoegde overheid van hun land, en een bijzondere plaat waarop de letters staan die de nationaliteit vaststellen (1), aan de achterzijde vastgemaakt, zooals beschreven is in artikel 4 van voormeld verdrag. De bestuurder is gehouden bij zijn intreden in België deze merken op het tolkantoor te doen registreeren. Hij moet daartoe de stukken overleggen, die zijne eenzelvigheid vaststellen alsook het internationaal rijbewijs voorzien door artikel 3 van voormelde overeenkomst. Indien de aanduidingen overeenstemmen, wordt het rijbewijs voorzien van het visum van het tolkantoor, bij binnenkomst in het land, tegen betaling eener som van twee frank. Het visum bij binnenkomst hier te lande moet vernieuwd worden wanneer de aanduidingen van rjibewijs veranderd of het rijbewijs zelf vernieuwd werden.

Het motorvoertuig waarvan de eigenaar niet woont in een land dat tot bovengemeld internationaal verdrag toegetreden is, kan tot het verkeer in België toegelaten worden, indien het voorzien is van een genummerde plaat door het land van herkomst aangenomen, en van eene plaat met letters die dit land aanwijzen, geplaatst zooals voorgeschreven in de vierde aliena van dit artikel. De bestuurder is gehouden bij zijne intrede in België op het tolkantoor deze aanduidingen alsook de kenmerken van het rijtuig te doen registreeren, en daarvoor voldoende idenditeitsstukken voor te leggen. Indien men den eigenaar, den bestuurder, en het rijtuig kan vereenvigen wordt door het tolkantoor, tegen betaling eener som van twee frank een dubbel afgeleverd van de akte van registratie. De bestuurder is gehouden dit dubbel te vertoonen op ieder verzoek van een bevoegden agent. Dit stuk moet vernieuwd worden in geval van verandering van eigenaar of van bestuurder, of wanneer de aanwijzingen nopens het rijtuig moeten gewijzigd worden.

Art. 20. De nummers en merken op den achterkant, gelijkvormig artikel 19 geplaatst, moeten verlicht worden, zoodra zij niet meer goed zichtbaar zijn in het daglicht.

Het is verboden de motorvoertuigen van een toestel te voorzien, waarmede onderweg het volgnummer kan bedekt of verborgen worden.

De eigenaar en de bestuurder zijn gehouden, ieder

---

(1) Naar luid van de internationale overeenkomst van 11 October 1909, wordt het onderscheidingsmerk voor de automobielrijtuigen vastgesteld : door een ovale plaat van 30 centimeter breed en 18 centimeter hoog, dragende een of twee in 't zwart geschilderde letters op witten grond. De letters moeten latijnsche hoofdletters zijn van minstens 10 centimeter hoogte, en hare lijnen moeten eene dikte van 15 millimeter hebben ; voor de motorrijwielen ; door een ovale plaat van 18 centimeter breed op 12 centimeter hoog ; de letters moeten 8 centimeter hoog en de dikte hunner lijnen moet 10 millimeter zijn. De onderscheidingsletters voor de verschillende landen zijn : Duitschland D, Oostenrijk A, België B, Bulgarije B G, Spanje E, Frankrijk F, Groot-Brittanje G B, Griekenland G R, Hongarije H, Ierland S E, Italië I, Lichtenstein F L, Montenegro M N, Monaco M, Nederland N L, Portugal P, Rusland R, Roumenië R M, Servië S B, Zweden S, Zwitserland C H, G.-H. van Luxemburg L.

voor zooveel hem betreft, te zorgen dat de identiteitsmerken, in artikel 19 voorzien, volkomen zichtbaar zijn en blijven voor het publiek, gedurende al den tijd dat hun voertuig zich op den openbaren weg bevindt.

Ar. 21. Het is verboden op zichtbare wijze, aan de voor- of achterzijde van een motorvoertuig, andere letters of nummers aan te brengen dan die welke voorzien zijn in artikel 19 en die welke zouden worden opgelegd door den Minister van Financiën.

Art. 22. Van het vallen van den dag tot 's morgens, moet elk voertuig, dat zich op den openbaren weg bevindt, met bakenlichten voorzien zijn als volgt :

a) De *motorvoertuigen* met meer dan twee wielen, afzonderlijk of met bijwagens, aan den voorkant, door twee witte lichten, rechts en links geplaatst en naar voren uitstralend ; aan den achterkant links, door rood licht, naar achter uitstralend ; in voorkomend geval moet het roode licht op dezelfde wijze, op den laatsten bijwagen worden aangebracht. De tusschenwagens moeten links van voren een wit licht dragen, naar voren uitstralend.

Indien het motorvoertuig voorzien is van baaklantaarns, moeten deze zóó gesteld zijn dat hun verblindend licht, zonder uit te gaan gemakkelijk en spoedig kan worden verzacht of door een ander niet verblindend licht worden vervangen.

Deze vermindering van licht is verplichtend : 1° om te rijden in de bebouwde kommen met een openbare verlichting ; 2° bij het kruisen van een ander voertuig.

In dit laatste geval moet deze handeling zooveel mogelijk geschieden op ten minste honderd meter afstand en met een vertraging van het voertuig;

b) De *motorrijwielen,* met of zonder aanhang- of zijspanwagen, aan de voorzijde door een wit licht, naar voren uitstralend, aan de achterzijde door een rood licht naar achter uitstralend. In voorkomend geval moet er ook een rood licht op dezelfde wijze worden aangebracht op den getrokken wagen. De aanwezigheid van een tweede wit licht, aan de buitenzijde van de side-car en naar voren uitstralend, is verplichtend, indien de zijspanwagen links van het motorrijwiel is vastgemaakt. Dit licht is niet verplichtend, indien de side-car rechts van het motorrijwiel is vastgemaakt.

Het gebruik van baaklantaarns op de motorrijwielen is onderworpen aan dezelfde voorwaarden als op de andere motorvoertuigen ;

c) De *rijwielen zonder motor,* van voren door een wit licht, naar voren uitstralend, en van achter door een rood licht of door een roode en glinsterende plaat van ten minste vijf centimeter diameter, achterwaarts uitstralend ;

d) De *bepannen voertuigen,* zooals de motorvoertuigen (zie paragr. *a).* Het witte licht rechts is nochtans niet verplichtend. Daarenboven mogen voor de landbouwvoertuigen, die van de hoeve naar het veld of vice versa rijden, de lichten vooraan of achteraan gedragen worden door de geleiders ;

e) De *voertuigen door menschen voortbewogen en de voertuigen door honden voortbewogen,* wanneer de bestuurder te voet gaat, door een lantaarn, die omtrent den linkerkant geplaatst is en goed zichtbaar van voren een wit licht, en van achteren een rood licht geeft.

Onverminderd de voorgaande voorschriften, moet elk deel van het voertuig of van zijn lading, dat meer dan twee meter uitspringt aan de voor- of achterzijde van het voertuig, aan zijn uiteinde vooraan een wit licht en achteraan een rood licht dragen.

De bepalingen van dit artikel zijn niet toepasselijk op de voertuigen van de openbare diensten voor vervoer per spoor, waarvan de bakenlichten geregeld zijn door de vergunningsakten of door de bijzondere politiereglementen.

Art. 23. Van het vallen van den dag en tot den morgen, duidt elke legertroep in marschcolonne, buiten de tijdperken der krijgsoefeningen, zijne aanwezigheid op den weg aan door een lantaarn, geplaatst aan het einde en links van de colonne en achterwaarts rood licht uitstralend.

De Minister van Landsverdediging bepaalt welke de eenheden zijn die een marschcolonne uitmaken.

Art. 24. Gedurende dezelfde tijdsruimte van duisternis moet ieder geleider van niet-ingespannen last- of trekdieren of van vee op den openbaren weg een lantaarn dragen die wit licht naar alle zijden uitstraalt. Er wordt uitzondering gemaakt voor den geleider van een enkel, aan de hand gehouden dier.

Indien een kudde meer dan zes stuks groot vee telt of tien stuks klein vee, moet achteraan de kudde een tweede lantaarn gedragen worden.

Art. 25. Het is verboden op een voertuig een ander rood licht te plaatsen dan dat door artikel 22 voorzien.

Art 26. De gespannen van de voertuigen, waarvan de wielen met elastische banden belegd zijn en van de voertuigen die in sneeuwtijd rijden, moeten voorzien zijn van rinkelbellen, ten einde het publiek van hunne komst te verwittigen.

Art. 27 De motorvoertuigen en de rijwielen moeten voorzien zijn van minstens één waarschuwingstoestel, een geluid gevend dat kan gehoord worden op een minimum-afstand van honderd meter voor de automotors en van vijftig meter voor de rijwielen.

Het toestel der automobielen moet een zwaar geluid geven, dat der motorrijwielen een scherp geluid. Het toestel der rijwielen bestaat uit een rinkelbel.

Om de aanwezigheid van een voertuig dezer drie soorten te doen kennen, mag er geen gebruik gemaakt worden van een ander waarschuwingstoestel dan dat, waarvan het moet voorzien zijn krachtens onderhavig reglement.

De bestuurders van motorvoertuigen of van rijwielen moeten het waarschuwingstoestel doen werken, wanneer zij plaatsen naderen waar zij den weg niet ver genoeg kunnen vooruitzien om eventueel tijdig te kunnen stoppen zooals bij kruisingen, vertakkingen en bochten. Bovendien moeten zij in het open veld het waarschuwingstoestel doen werken bij het naderen van voetgangers, trek-, last- of rijdieren, vee of kudden, alsook wanneer zij een ander voertuig kruisen of voorbijrijden.

HOOFDSTUK III.

Voertuigen.

Art. 28. Een voertuig mag niet meer dan 2m50 breed zijn ; d.w.z. dat de meest uitspringende gedeelten zich niet meer dan 1m25 mogen verwijderen van het verticaal middelplan.

Het uiteinde van de draaischijf of van de dom mag niet meer dan twintig centimeter uitkomen buiten het plan van den buitenrand van de velg of van den wielband. Bij de motorvoertuigen mag het geen uitsprong maken op het wagenstel.

De kettingen en andere beweegbare bijstukken moeten zoodanig aan het voertuig vastgemaakt zijn, dat ze in hunne bewegingen niet buiten het raamwerk van het voertuig komen en niet over den grond sleuren.

De bepalingen der twee voorgaande alinea's zijn niet toepasselijk op de landbouwwerktuigen.

Art. 29. De wielbanden moeten een effen en onafgebroken roloppervlakte hebben zonder groef noch uitsprong. Het gebruik van rubberuitsprongen is nochtans toegelaten.

Voor de motorvoertuigen zijn nagels of klinknagels

op de pneumatische banden toegelaten om het slippen te vermijden ; deze nagels en klinknagels moeten op den grond komen met een ronde en platte oppervlakte die ten minste tien millimeter diameter heeft, geen scherpe kanten vertoont en niet meer dan vier millimeter boven het roloppervlak uitkomt.

De motorvoertuigen, bestemd voor het gemeenschappelijk vervoer van personen, voor het vervoer van goederen alsook hunne bijwagens, moeten voorzien zijn van wielen met elastische of pneumatische banden.

Art. 30. De landbouwwerktuigen en de landbouwtractors moeten niet aan de voorwaarden van het vorig artikel voldoen om naar het veld te rijden of om er van terug te keeren, op vorwaarde dat ze geen schade aan de wegen veroorzaken.

Art 31. Ieder voertuig met twee en meer wielen moet voorzien zijn van een remtoestel. Evenwel zijn de handwagens en de bespannen voertuigen van deze verplichting ontslagen, in de streken waar de grond plat is. Met het remtoestel moet de bestuurder van een rijwiel of motorrijwiel spoedig ten minste één der wielen kunnen stilleggen, ten minste twee der wielen, van voren of van achter bij de andere voertuigen.

De motorvoertuigen met meer dan twee wielen zijn voorzien van remmen die volkomen onafhankelijk van elkander kunnen werken. De eenige rem of een der remmen moet kunnen gesloten blijven, zonder de tusschenkomst van den bestuurder behalve voor de rijwielen en de motorrijwielen.

De bespannen voertuigen, die wegen berijden waarvan zij de hellingen niet zonder stilstand kunnen beklimmen moeten voorzien zijn van twee spieblokken die gemakkelijk onder de achterwielen kunnen geplaatst worden.

Art. 32. Elk motorvoertuig met meer dan twee wielen moet voorzien zijn van een spiegel, zoodanig geplaatst dat de geleider uitzicht heeft op de linkerzijde en den achterkant van zijn voertuig.

Art. 33. Door motors bewogen voertuigen moeten zoo zijn aangelegd dat zij het publiek niet hinderen, noch de dieren verschrikken door het gerucht of geen rook laten ontsnappen buiten het oogenblik van het in beweging stellen, noch overvloedig olie of brandstofafval storten.

De voorschriften van voorgaand lid zijn van toepassing op de stoomvoertuigen, met uitzondering voor wat het rookontsnappen betreft.

In elke bebouwde kom is het verboden gebruik te maken van voertuigen, voortbewogen door motors die men laat werken met vrije gasontsnapping.

(Wordt vervolgd).

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

ANTWERPEN.

Lange Leemstraat ter hoogte van het krijgsarselaan, inzakking van de straatsteenen naast het tramspoor.

Steenweg Gitschotel op Mortsel (statie) fietspad in uiterst gevaarlijken staat, niet aan te raden bij avond.

Merksemstraat (Dam) : aan den overweg der spoorbaan naar Holland zeer gevaarlijke inzakking van de straatsteenen naast het tramspoor.

HEIST-OP-DEN-BERG.

De weg Heist-op-den-Berg-Beersel zal door middel van asphaltblokken hersteld worden.

KONINGSHOIKT.

Aan den grooten weg zullen herstellingen verricht worden.

LIER.

Het wegvak tusschen het station en de groote Markt zal worden hersteld.

OPWIJK.

In het nummer van 1 November jl. plaatsten wij een uitgebreid bericht over den toestand der wegen te Opwijk. Onze briefwisselaar, die ons bedoeld bericht toezond verzoekt om opname van wat volgt :

« Het verschijnen in « De Toerist » van de » bijdrage « Opwijk » heeft hier wel wat opschud» ding verwekt, maar opschudding is er nu een» maal noodig om verbetering te bekomen. Noch» tans erkent bijna iedereen dat de toestand der » wegen er objectief in uiteengezet werd. Dat le » straten veelal smal en kronkelend zijn kan niet » ten laste gelegd worden aan het huidige of vroe» gere gemeentebestuur ; het is enkel een bestaande » toestand, die door de eeuwen heen tot stand » kwam. Alzoo zal het rechttrekken of verbreeden » van straten in de meeste gevallen enkel een » vromen wensch blijven, daar geen huizenreeksen » kunnen neergehaald worden : dat doet men in » de stad, maar niet buiten.

» Aan mijn bijdrage moeten enkele wijzigingen » toegebracht worden :

» 1° De steenwegen Dendermonde-Assche en » Aalst-Vilvoorde zijn Staatsbanen, geen Provin» ciebanen.

» 2° Provincie en Staat komen gedeeltelijk tus» schen in het onderhoud van : a) Weg nr 69 : » Klei-Dorp-Eeksken-Buggenhout en Lebbeke ; b) » Weg Dorp-Nijverseel (Dorps- en Nieuwstraat).

» 3° Ik lees : dat Opwijk, voor wat wegen aan» gaat, liefst niet moet trachten te wedijveren met » andere gemeenten. Dit sloeg enkel op het aan» brengen van wegwijzers en naamplaatjes der » straten. Ik durf niet zeggen dat andere gemeen» ten, wat de wegen zelf aangaat, veel beter be» deeld zijn dan Opwijk.

» Uit bevoegde bron heb ik vernomen dat de » plannen gereed of reeds goedgekeurd zijn voor » de volgende verbeteringen :

» 1° Verbreeden van de Wijngaardstraat (Nij» verseel) van 5 tot 7 m. met verbreeden van de » brug. Men is reeds aan 't werk.

» 2° Verbreeden van het gekasseide deel bij » het begin van de Heirbaan van 4 tot 6 m. » (plus voetpaden). Bijna geeindigd.

» 3° Verbreeden van de Fabriekstraat (overal » 8 m., aan de Markt 10 m.) ; rioleering ; » kasseiing.

» 4° Rioleering en borduren van de Processie» baan.

» 5° Gedeeltelijke rioleering van de Heirbaan.

» 6° Verbreeden van den weg Klei-Statie tot » op 8 m., plus voetpaden.

» 7° Verbinden van de Statiestraat (Statie) met » Heirbaan (gedeeltelijk nieuwe straat van 8 m., » 6 m. bij de statie ; verdwijning van den smallen » aarden weg).

» 8° Overbrengen van het kerkhof naar een » plaats buiten het dorp. Alsdan zal er te Opwijk » rond de kerk, een groot, open plein bestaan

» Deze verbeteringen zullen denkelijk voor een » gedeelte binnen de twee jaar uitgevoerd worden.

» Het noodige geld ontbreekt om nog prachtiger » plans uit te voeren. Onze Schepen voor Wegen » is overigens met de beste inzichten bezield ».

SCHOOTEN (Antwerpen).

De herstellingen die hier aan den weg Merxem-Brecht worden uitgevoerd zullen waarschijnlijk niet vóór begin 1925 voleind ween. Auto's hebben een kleinen omweg te maken !

SCHELLE.

Een deel van den weg Schelle-Niel zal worden recht gemaakt.

SINT-NIKLAAS : Staatswegen.

Gent-Antwerpen : zeer goed.
St. Niklaas-Dendermonde tot Hamme : zeer goed.
St. Niklaas-Waasmunster : zeer goed.
Deze wegen hebben ook een zeer goed fietspad.

Provinciewegen :
St. Niklaas-Hulst : in herstelling.
St. Niklaas-St. Gillis : tamelijk goed.
St. Niklaas-Kieldrecht : slecht.
St. Niklaas-Temsche : tamelijk goed.
N. B. — In de kom van St. Niklaas zijn de wegen over 't algemeen zeer slecht en is herstelling dringend noodzakelijk.

IEPER.

Het verkeer op den weg Ieper-Meenen, tusschen Geluwe en Meenen is onderbroken ; men is verplicht langs het gehucht « Koekoek » om te rijden.

BOEKBESPREKING

Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges, door Eug. De Seyn.

De negende aflevering van dit prachtig werk is verschenen ; ze omvat de beschrijvingen der Belgische gemeenten (alfabetisch) vervat tusschen Houdemont en Ter Hulpen. Keurige illustraties volledigen den tekst en dragen er toe bij om van de « Dictionnaire Historique » een waar kunstwerk te maken. Het zal volledig zijn met de 25e aflevering.

Men kan zich reeds verschenen afleveringen aanschaffen tegen fr. 6,50 bij de voornaamste boekhandelaars van het land alsmede bij den uitgever : A. Bieleveld, 66, Warmoesberg, Brussel. Bedoelde afleveringen, tot en met het 9e, berusten op het Secretariaat V.T.B., Antwerpen, alwaar de leden ze ter inzage kunnen krijgen.

De Geschiedenis der Menschheid, door Hendrik van Loon.

Onder dezen titel is bij de uitgevers Scheltkens en Giltay te Amsterdam, een boek verschenen, zoo interessant, dat wij ons genoopt voelen er in een volgend nummer, en in aansluiting met ons artikel « Reizen Voorbereiden » (Zie nr. 17 van 1 September), een ernstige bespreking aan te wijden.

Leden V.T.B. Denkt er aan dat een dezer dagen de postbode de kwijting voor 1925 zal aanbieden. Zorgt er voor dat zij niet onbetaald terugga.

1925

VERMINDERINGEN

AALST. — **Palace-Kinema,** Schoolstraat. Vrijdag en Zaterdag hebben de leden recht op een rang hooger dan ze betalen.

Madelon-Kinema, Groote Markt. Dinsdag en Donderdag fr. 0.50 vermindering.

Feestpaleis-Kinema, Nieuwstraat. **Op alle rangen en in alle vertooningen fr. 0.50 vermindering.**

HOBOKEN. — **H. Voorspoels,** Berkerodelei, 80. Vlaamsche verzekeringen : 10 °/° korting op de premiën.

H. Voorspoels, Berkerodelei, 80. Witgoedhandel : 5 °/° vermindering op alle artikels.

LEDE. — **Fr.-Jan De Geyter-Jooris,** Rammelstr., 61. Beeldhouwwerken. Herstellingen en imitatie van oude kunstmeubelen : **Wijziging :** niet 10 maar wel 5 °/° vermindering.

NIEL. — **Sigaren «Klokke Roeland»,** H. D'Hooge, met 300 sigaren 3 °/° ; met 500 sigaren 5 °/° ; met 1000 sigaren 10 °/° vermindering (tot Nieuwjaar). V.T.B. te noemen bij de bestelling.

— NIEUWE AFGEVAARDIGDEN —

IEPER. — Tamboryn Pol, leeraar, Veurnesteenweg (kantonale).
IEPER. — Hr. Simoens Odilon, Augustijnenstraat.
MELDERT. — Muylaert Cyriel, Onderwijzer.
ROESELARE. — Van de Walle O., Trakwelweg, 29
ST. TRUIDEN. — Boen Robert, Technische Bestuurder, Rozenstraat.

BUITENLAND

AXEL. — Dieleman, Hotel de Graanbeurs.
GRAAUW. — Ed. Lievens.
KLINGE. — Baert Jozef, photograaf-schilder.
LAMSWAARDE. — Vlassenrood Emile, wijk Rozenberg.
SAS-VAN-GENT. — Stofferis, Westkade 39f.
TERNEUZEN. — Van de Velde-Pieters J.
ZUIDDORPE. — Gerres Jos.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaangroei. — Geen noemenswaardige ledenaangroei. Slechts die nieuwe leden die er uitdrukkelijk om verzoeken schrijven wij nog in op 1924. Al de andere zijn leden voor 1925. Reeds hebben wij honderden namen voor het volgende jaar ingeschreven.

Aanwerven van nieuwe leden. OPGEPAST ! — Zij die ons schriftelijk nieuwe leden aanbrengen verzoeken wij beleefd wel duidelijk te willen vermelden of deze personen nog wenschen te betalen voor 1924, dan wel of zij lid wenschen te worden te beginnen met het jaar 1925. **In het eerste geval bieden wij na eenige dagen kwijtschrift aan (voor 1924) en over een paar weken nogmaals voor 1925.**

Bij niet ontvangen van « De Toerist » verwittige men het postbeheer zijner omschrijving en doe met klem desnoods zijn recht op ontvangst gelden. Eerst wanneer dergelijke reklame geen voldoening meebrengt, dient ons Secretariaat verwittigd te worden.

Jaargang 1923 van « De Toerist » zenden wij op aanvraag, gratis aan de nieuwe leden.

DRAAGT ALLEN DEN KNOOP (**herkenningsteeken**) V. T. B.

DRAAGT DIT TEEKEN TEN MINSTE WANNEER GIJ U VERZAMELT OPDAT HET SCHIJNE, DAT ZIJ DIE GEEN LID VAN DEN V.T.B. ZIJN, UITZONDERINGEN VERTEGENWOORDIGEN ! (het kost slechts fr. 2,— plus 0.25 fr. voor verzending).

Officieele Spoor- en Tramwegkaart van Nederland. — Tegen inzending van fr. 0.25 voor verzending sturen wij elk onzer leden, op verzoek deze groote, klare, gekleurde landkaart.

Adresverandering. — Breng onmiddellijk hiervan op de hoogte :

1° het postkantoor uwer omschrijving ;

2° het Secretariaat, Dambruggestraat, 116, Antwerpen.

Noem ook uw oud adres en lidnummer.

Premies. — De drie leden-propagandisten die de meeste nieuwe leden aanwerven voor 1925 ontvangen elk een aardig boekdeel.

Katalogus-kaart van België. — Geen voorraad meer !

Aan onze briefwisselaars. — 1° Voegt steeds postzegels voor antwoord bij uw vragen om inlichtingen. 2° U bewijst ons een grooten dienst met de namen van event. nieuwe leden op een afzonderlijk blad of stuk papier te vermelden. 3° **Schrijft uw naam met voornaam voluit, duidelijk, in den rechtschen bovenhoek van de eerste bladzijde uwer brieven. Het klasseeren van de iederen dag met tientallen inkomende stukken zal aanzienlijk minder lastig zijn.**

Aan onze leden photografen-liefhebbers. — Wij zijn zoo vrij een dringenden oproep tot onze leden te richten, die bij uitstappen en bezoeken, in de gelegenheid waren kiekjes te nemen van onze groepen. Wij zijn namelijk van plan een propaganda-voordracht over V.T.B. in elkaar te zetten en zouden hiertoe wenschen te beschikken over een honderdtal platen voor lichtbeelden handelend over het leven in V.T.B. Hiertoe zijn ons noodig de negatieven van foto's welke tijdens onze wandelingen werden genomen. Wij verzoeken dus onze leden wien zulks mogelijk is ons onmiddellijk bedoelde negatieven te laten geworden. Na gebruik worden zij dadelijk aan de eigenaars teruggezonden. Dank bij voorbaat !

ORGANISATIEFONDS

EERELIJST VII

	Overdracht lijst VI	5957.50
133	P. Teirlinck, Veurne	25,—
134	H. Ruyssen, Apotheker, Veurne	25,—
135	E. Demary, Veurne	25,—
136	Steenhaute O., Gent	30,—
137	Troch J., Gent	25,—
138	W. Heylen, Bredastr., 58, Antwerpen	25,—
139	Verbouwe A., L. Theodoorstr., 46, St. Pieters-Jette	25,—
	Fr.	6137,50

Een beetje benzine

om de V.T.B.-auto zonder oponthoud naar de volgende mijlpaal (20.000 leden) te doen rennen. Werft leden

— Bondsleven —

AALST.

Eerste voordrachtavond. — Een eivolle zaal, zoodat tientallen teleurgesteld terug moesten en voor de volgende maal naar een veel ruimer lokaal dient uitgezien ; een zeer voornaam publiek, dat zijn toejuichingen niet spaarde ; een behendige wandversiering die de aandacht afdwong voor den groei en den arbeid van den Vlaamschen Toeristenbond ; medewerking van bekende kunstenaars, als bariton Jef Ariën en pianist Stefaan De Jonghe ; vooral de boeiende causerie van E. H. De Vis, die ons aan de hand van talrijke, prachtige lichtbeelden naar Noord-Italië, met zijn dichterlijke meren en zijn aloude kunststeden, meetooverde... Ziedaar de elementen van den buitengewonen bijval die onzen eersten voordrachtavond te beurt viel en die het beste laat verhopen voor den verderen bloei van tak Aalst. De aankondiging van een reis naar Antwerpen bracht onmiddellijk een veertigtal deelnemers, onder wie verscheidene nieuwe leden, aan.

ANTWERPEN.

De vertooningen in den Poesje genieten een welverdiend succes. Zij geven een zuiver beeld van den Antwerpschen volksgeest en humor ook uit vroeger dagen. Daar in den donkeren kelder leeft nog een middeleeuwschen geest onvervalscht voort. Toeristen uit andere steden die in de gelegenheid zouden zijn mogen niet nalaten aan den Poesje een bezoek te brengen.

Voordracht. — Na een inleidend woordje van Juffrouw Samijn opende Mevrouw Albr. Pil voor de bomvolle zaal der Quellinstraat de voordrachtenreeks te Antwerpen met het belangwekkende onderwerp : « Door de Vereenigde Staten van Amerika ». Volledig en in vloeiende en duidelijke taal behandelde de spreekster haar onderwerp in al zijn breedheid. Mevrouw Pil wist het beschrijvend gedeelte sappig te maken door tal van anecdoten tijdens haar verblijf in de U.S.A. meegemaakt. 't Was een leerrijke en aangename avond waarvoor we Mevrouw Pil dankbaar zijn.

De Heer Kamiel Huysmans, die zooals eerst gemeld was, de Wintervoordrachten zou openen, kon niet optreden daar hij voor een dringende zaak naar het buitenland geroepen was.

BRUSSEL.

Tweede Nachtwandeling. — De tweede nachtwandeling had plaats gedurende den nacht van Zaterdag 8 op Zondag 9 November. Een glansrijk maanlicht begunstigde deze zeer belangwekkende wandelvoordracht door den heer Dr. Felix Bertijn geleid. Een twintigtal leden waren aanwezig waaronder studenten uit Leuven, een paar dames en persoonlijkheden uit de vooraanstaande Vlaamsche wereld. De astronomische, cosmologische en cosmographische mededeelingen en toelichtingen van Dr. Bertijn waren van zulken aard, dat zij het prestige van den Vlaamschen Toeristenbond als ernstig, volksontwikkelend organisme andermaal verstevendigd hebben.

GENT.

Op 16 November kwam een mooi groepje uit Gent aangedikt door afdeeling Lebbeke naar Antwerpen. In den voormiddag liepen we onder leiding van Heer Willem Heylen langs de kaaien, de dokken, onder de reusachtige kranen door, over riggels, tusschen allerlei soort koopwaar met kenschetsenden scherpen specerijenreuk, tot aan de nieuwe pompierskazerne. Hier wachtte de toogboot, door het stadsbestuur van Antwerpen welwillend ter beschikking der V.T.B.-ers gesteld. Op een oogwenk waren allen ingescheept en daar deinde de boot weg door het reusachtig kanaaldok, een zeearm gelijk. Na dit tochtje van een uurtje kropen we nog even tot onder in een droog dok, wandelden langs de Royerssluis om vanop het staketsel het heerlijk panorama der stad te bewonderen en... 't was één uur ! Gauw middagmalen en dan naar den schouwburg. Dit zijn aanbevelenswaardige uitstappen !

De deelnemers zijn de Heeren Heylen en Gijselinck zeer dankbaar.

Verleden week kwam het Secretariaat bij de inschrijving der nieuwe leden er één te kort... 't Was juist die van U, dien gij hadt **kunnen** aanwerven ; maar gij hebt toen de gelegenheid ongebruikt laten voorbijgaan !

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

Bij uitstappen en bezoeken stelt het bestuur zich niet verantwoordelijk voor mogelijke ongevallen.

AALST.

DONDERDAG 11 DECEMBER : Tweede Wintervoordracht. Mevrouw Pil-Van Gastel treedt op met een boeiende voordracht over « De Vereenigd Staten van Noord-Amerika » waar ze zes jaar verbleef. Lichtbeelden van zelfgenomen zichten. Aanvang te half acht in den Stadsschouwburg.

ANTWERPEN.

DONDERDAG 4 DECEMBER : Derde vertooning in den Poesje. (Kaarten uitverkocht).

VRIJDAG 12 DECEMBER : te 8 ½ uur bezoek aan de inrichtingen (in volle werking) van de bloemmolens der groote bakkerij van de « Vereenigde Bakkers », Brugstraat. Bijeenkomst hoek St. Jansplein en Brugstraat te 8 ¼ uur. Aantal deelnemers heel beperkt. Kaarten aan 1 fr. af te halen op het sekretariaat Dambruggestraat 116.

DINSDAG 16 DECEMBER : Vierde vertooningin den Poesje. Vertooning van Haar en Quito : De Zeeslag van Palestina (verschrikkelijk zeegevecht). Kaarten aan 1 fr. voor de leden 1,25 fr. ; voor de niet-leden af te halen op het sekretariaat.

ZONDAG 21 DECEMBER : De afdeeling Fietsers van Antwerpen vergast de leden op een gezelligen avond in de zaal Hotel « Cecil », Van Arteveldestraat 8, om 7,30 u. Alle V.T.B.-ers worden vriendelijk uitgenoodigd. Meer nieuws in het volgend nummer.

BOUCHOUT.

MAANDAG 1 DECEMBER : Eerste Wintervoordracht in het lokaal Vlaamsch Koffiehuis door den Z.E.P. Callewaert. Onderwerp : Ierland. De vergadering begint stipt om 8 uur ten einde de leden der omliggende gemeenten toe te laten deze belangrijke voordracht bij te wonen. Voorbehouden plaatsen voor de leden van V.T.B.

GENK.

DONDERDAG 4 DECEMBER : Voordracht door Dr. Ing. Stan Leurs over « Het mooie Dorp ». De leden ontvangen nader bericht.

HULST.

In den loop der maand December voordracht met lichtbeelden. De plaatselijke bladen raadplegen.

LEUVEN.

WOENSDAG 10 DECEMBER : Causerie met lichtbeelden over « De Vereenigde Staten van Amerika », door Mevrouw Berten Pil-Van Gastel. Het lokaal waar de voordracht zal gehouden worden zal tijdig in alle plaatsen aangekondigd worden. Toegang kosteloos voor iedereen. Dus zooveel vrienden en kennissen mogelijk medebrengen !

ZONDAG 21 DECEMBER : Uitstap naar Antwerpen met bijwonen eener vertooning in den Vlaamschen Opera. Vertrek 8,37 u. terug te Leuven om 22,11 u. In den voormiddag waarschijnlijk bezoek aan de haven. Dit bezoek gaat onder bevoegde leiding en per boot.

Inschrijvingen voor de leden 21 fr., voor de niet-leden 23,50 fr. bij Frans Desmet, Diestschesteenweg 40 te Leuven tot op 14 December, ofwel op zijn postcheckrekening nr. 28127 (ten laatste op Vrijdag 12 December).

Niet-leden welke wenschen lid te worden voor 1925 kunnen reeds van dit voordeel gebruik maken mits bij de inschrijving ook het bedrag van het lidmaatschap te voegen.

In den deelnemingsprijs is begrepen : trein (heen en weer), middagmaal, en plaatsbewijs Kon. Vl. Opera. Houders van vrijkaarten of abonnementen betalen 9 fr. minder en zij die geen middagmaal wenschen te gebruiken betalen 4.50 fr. minder.

MAASTRICHT.

DONDERDAG 11 DECEMBER : Voordracht met lichtbeelden door Dr. Ing. Stan Leurs, Onderwerp : Toerisme in Vlaanderen. Lokaal en uur worden de leden nader bekend gemaakt.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert. Baasrode.

DE TOERIST
VTB
[ORGA]AN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND
— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —
NT :: :: | DE LEDEN VAN DEN V.T.B. | INSCHRIJVINGSPRIJS :
L PER MAAND | ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS | BINNENLAND, p. j. Fr. 7.50
LEIDING VAN | (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7.50 FR.) | BUITENLAND, » » 12.50
STAN. LEURS | VOOR DE LUXE-UITG. 7.50 FR. EXTRA | LUXE-UITGAVE 7.50 f.p.j. MEER
IAAT V.T.B. DAMBRUGGESTRAAT 116, ANTWERPEN. — POSTCHECKREK. NR. 93627
VAN « LIBERTAS », KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL-VORST
rgang, Nr 24 15 December 1924

etaling der Lidkaart 1925.

j het verschijnen van dit nummer moeten alle Bondsleden : OOK IN 1924 LID WAREN) in het bezit zijn van hun lid- t 1925.

j, die deze kaart nu nog niet hebben, kunnen dus weten, dat kaart onbetaald bij ons terugkwam (« Afwezig », « Vertrok- », « Zal zenden », met deze en dergelijke bemerkingen kwamen :hillende kaarten terug).

eze leden, die derhalve nu nog niet hebben kunnen betalen en kaart thans bij ons terug is, worden verzocht, ten einde een regel- ge toezending van het bondsblad te kunnen verzekeren, ten digste het bedrag (fr. 7.50) te storten op de postcheckrekening '. B. Antwerpen. Nr 93627, waarna hun kaart onmiddellijk per wordt toegezonden.

ok Bondsleden, die de Luxe-uitgave van het blad begeeren te ont- gen, kunnen zich deze alsnog verzekeren door ten spoedigste edrag daarvoor (7.50 extra) te storten op de postcheckrekening den Uitgever : Libertas, Brussel (Nr 30305).

oe het nog heden, a.u.b.

Overwegingen omtrent Juweelen, Kunstschilders, Fotografie en Toerisme

De schoonste edelsteenen liggen niet bedolven, de prachtigste parels zijn niet het bezit van slechts enkele menschen. Haast allen bezitten de twee schoonste juweelen in onvervreemdbaar eigendom. Geen topaas wekt mooier straalbreking, geen safier klaarder spiegeling, geen smaragd, heeft zulke lichtkaatsing, geen diamant zulke reine lenseigenschappen... Want ! Zij zijn de talismans, die ons alle schatten der aarde openbaren. Zij hebben meer waarde dan de beurs van Fortunatus ; niets kan ons nog ontsnappen, niets verborgen blijven ! Daartoe hoeven wij geld noch goed, kennis noch wetenschap. Zij zijn op zich zelf de twee krachtmagneten die de schoonheid der schepping aantrekken gedurig en onweerstaanbaar!

Toeristen, die ongeloovig luistert, verbaast u niet. Gij zelf zijt de gelukkige eigenaars van deze nooit volprezen parels die u der aarde paradijzen ontsluieren en waarmee gij alle vreugden binnentoovert in uw gemoed, iederen dag !

Die juweelen zijn fijner geschapen dan de best geslepen facetten der briljanten ; zij weigeren hun taak nooit en zijn ons zoo duurzaam, zoo dierbaar als ons leven zelf. Zoekt niet langer, die juweelen staan samen naast elkaar ingezet, schitterend en glanzend, zoo zichtbaar mogelijk, onmiddellijk aan de bron van alle gedachten en gevoelens, zij staan te fonkelen op de eereplaats, verheven in het edele hoofd van elk mensch ; het zijn de parels van uw oogen !

Zoo zijn wij menschen als wandelende periscopen, als wondere levende spiegels met onbegrensde omvatbaarheid ; alles wat buiten ons leeft en geschiedt wordt opgevangen. Er bestaan geen verte en geen geheimenis meer. Onze oogen zijn het verbindingsteeken tusschen de buitenwereld en onze eigen binnenwereld.

Hoelang zijn wij doof gebleven voor geluiden en klanken, die op onbeduidende afstanden werden verwekt. Hoevele eeuwen werden gevergd alvorens de radio onze waarneembare geluidsregionen verruimen kwam... Maar sinds den eersten dag dat de mensch op de aarde trad heeft hij met ultra-snelheid schier de onzegbaar verre constellaties van den sterrenhemel kunnen doorschouwen.

Er zal wellicht geen mensch gevonden worden die met achtzaamheid tegen al het goud en al de edelsteenen der gansche wereld zijne twee oogenparels ruilen wil. Het blijkt dus wel dat deze de allerkostbaarste juweelen zijn !

Waarom dan zijn de aldus gelijkberechtigde menschen niet allen even tevreden ? Omdat ze de sublieme gave van het zien niet allen gelijkmatig weten aan te wenden. De wijsheid, het geluk, laat zich afmeten volgens de wijze waarop men zijn vermogens dienstbaar maakt voor levensveredeling, eenige bron van alle ware vroegingelooze en bewuste voldoening.

De Toerist, die steeds het gezicht als doelmatigst ontwikkelingsvermogen benut, moet noodzakelijkerwijze een gelukkig, levensvreugdig mensch zijn ! Overal en altijd vangen zijn ooglensen de schoonheid op en voeren deze over op de gevoelige emulsie der hersenen om ze in levenslange herinnering vastgeprent te houden. Dan snellen bij hem verstand en gevoel vlijtig ter hulp en leeren in het nooit eindigend prentjesalbum zijner gedachtenis hoe goed de avondzon, hoe blij de zonneschijn, hoe mooi het gelaat der aarde en hoe vroolijk lenten en zomers zijn ! Alle lichtstralen die het oogenpaar treffen worden voor een toerist stroomen van geluk !

Toeristen zijn nooit denkensmoe, zij mogen niet te lui zijn voor beschouwing. Want blijft de zending der oogen onbeantwoord door achteloosheid dan verliest de buitenwereld zijn luister, zijn beteekenis. Dàn wordt het « zien » gelijk aan het zielloos staren van een dier.

Toeristen zijn baanbrekers voor het levensgeluk. Zij weten dat het geziene meer bevat dan uiterlijke vormen. Zij bouwen met hun bijgedachten en onderzoekenden geest daaruit een bezielde en verklaarde wereld zonder weerga, vol poëzie en diepen zin. De groote vertegenwoordigers der menschheid, ontdekkers, schrijvers en schilders zijn altijd toeristen.

V.T.B.-ers, weest allen atomen van het genie der menschheid. Woekert met uw vermogens, laat uw talenten, uw oogenparels, niet ongebruikt !

Al eeuwen oud is de Universiteit waar

ieder Toerist de vrije en kostelooze leergangen volgen kan om zijn « oogen » te scholen. De professoren zijn de kunstschilders ! Sinds onheuglijke tijden hebben zij in alle landen den penseelscepter gehanteerd. Hunne leeraarstoelen stonden en staan in het open veld, in de vrije natuur ! Zij leeren : « hoe men zien kan ! »

Zij vangen uw aandacht op binnen de kaders hunner schilderijen, zij begrenzen uw beschouwing op het vlak van hun werk en dwingen u door hun overweldigende kunde de — door hun ziel gefilterde — schoonheid in weergave te aanschouwen vermits uw onervaren oog nog weigert ze rechtstreeks op te nemen of te vinden.

De toerist heeft niet steeds de vaardige hand van den schilder, maar hij kan zijn geest even ontvankelijk maken als die van den kunstenaar. Deze is niet gierig op zijn onderricht, hij leidt ieder toeschouwer als vriend langs zijn werken en toont « hoe hij gezien heeft ! » Ieder doek is een herinnering der oogen. Daarin lacht nog de voorbije lentegedaante der heimat ; daarin prijkt nog de kleedij der zomervelden ; daarin zijn de heerlijke metamorfosen van onze omgeving in kleurgedichten opgezet. — In het werk van dichters en schilders worden aan ons, toeristen, de duizendvoudige gestalten van steden en landschappen uit alle wereldstreken tegemoet gebracht. —.

Wij, V.T.B.-ers moeten allereerst ons eigen land leeren zien. -- Dat Vlaanderen in schoonheid en verscheidenheid rijk begaafd is blijkt uit het feit, dat er nergens méér noch betere schilders te vinden zijn !

« Geen rijker kroon dan eigen schoon ! » Dat is de leuze van al onze kunstenaars. En wie wil leeren vreugd beleven aan de sieraden van onze heimat nood ik dadelijk naar de eerste de beste tentoonstelling. Gij eischt nadere verklaring ? Welnu, stapt de kunsthalle Renis binnen (Sterstraat 15, Antwerpen). Voor 't oogenblik ziet ge daar wat schildersoogen vermogen te « zien ». Wij allen slaan dan het « mea culpa » en beleiden als biechtelingen onze onachtzaamheid, want wij, Toeristen, hadden nooit vermoed hoe heerlijk ornaat het landschap draagt te Deurne, Womelgem, Schelle, Westmalle, Oostmalle, Eekeren, Austruweel, Merksem, Zoersel, Wechelderzande enz. De kunstschilder die er tentoonstelt is Frans Van Giel.

Een zielsverwante van den toerist en van den kunstschilder is de fotograaf. Deze is andermaal een « ziener ». Wilt gij een uitstekend toerist worden, weest fotograaf ! Dan zijt gij de ijverige zoeker naar nieuwe dingen, de aanbidder van indrukken, de bewaarder van verheugende oogenblikken, de onverschrokken verkenner !

De fotograaf poogt « het geziene » tastbaar te behouden in de vrees dat de al te zwaar belaste memorie haar taak niet vervullen mocht in latere dagen. De fotograaf is een baanbreker voor het levensgeluk. Hij verblijdt zich overal aan den glimlach van het land. Zijn fotoalbum is de openbaring van zijn zieleleven. Hij kent geen naijver... maar wedijver ; hij leert zijn kunst aan alle weetgierigen, hij is een blijmoedige reisgenoot. — Zijn fototoestel is hem een dankbaar gezel, die hem nooit in den steek laat, niet verraadt, niet verloochent, immer getrouw dient, gehoorzaamt en geen loon vraagt, geen bijbedoelingen koestert, feilloos rechtzinnig is, de waarheid geen geweld aandoet, kortweg : een heilig instrument ! waardig het edel menschengeheugen te vervangen.

Niemand heeft voor het toerisme meer gedaan dan de fotograaf. Niemand heeft voor de fotografie meer gedaan dan de toerist. Zij zijn samen tweelingbroeders.

De fotograaf, evenals de kunstschilder, weet te vinden, omdat ook hij zijn oogen benutten kan. En het blijkt weerom dat Vlaanderen tot een der heerlijkste landen behoort aangezien de meeste en de beste fotografen weeral Vlamingen zijn ! Denk aan « Iris », de Kring die overal de onderscheidingen kaapt op de wederlandsche tentoonstellingen.

De ontwikkeling van het toerisme in Vlaanderen is verwant met de vulgarisatie der fotografie. — Zij zijn voor elkaar een onophoudende propaganda, waarvan het einddoel is : Méér vreugde, méér poëzie, méér geestelijk leven ! En dit laatste vooral is niet zonder belang sinds de menschen langzamerhand schijnen te vergeten dat de diameter van de kleurige aardbol wat ruimer is dan die van een voetbal.

De uitbreidingsmogelijkheden van het Toerisme zijn allergunstigst... Nu onze schilders aan nationale fierheid hebben gewonnen en 's lands pracht bovenal met keurigheid zijn gaan vertolken aan de gemeenschap... En evenzoozeer nu legioenen fotografen alom het land zijn gaan doorkruisen, immer waakzaam en met vrome kinderoogen.

Edg. ERNALSTEEN.

SCHILDER FRANS VAN GIEL

Hoeveel schilders hebben het geduld om zeven jaar lang te werken zonder eenige ruchtbaarheid ? Alleen de besten ! Nu pas komt zijne tentoonstelling ons zijn talent openbaren ; hij wilde eerst het meesterschap alvorens voldaan te wezen over eigen werk !

Het is nu reeds 5 jaar geleden dat de heer Eduard Ned, mede-opsteller van de « Libre Belgique » uit Brussel hem toevallig te Oostmalle op kunstschilderen betrapte en in «Ons Land » (25-1-1920) een kort geïllustreerd levenschetsje liet verschijnen over den Kempischen schilder. Maar niemand kreeg echter zijn werk te zien. Ook in « Ons Volk Ontwaakt » verscheen een andere geïllustreerde beoordeeling over Van Giels' werk.

Toch hield deze zich schuil en bleef tot nogtoe een sublieme « onbekende » voor het publiek. Wel zond hij voor de Kempische Tentoonstelling 5 werken, (deze waren niet eens onderteekend !) maar ze werden er onmiddellijk allen verkocht aan éénzelfden kunstminnaar !

Een heel klein kransje bekenden (waaronder zeer aanzienlijke personaliteiten!) bezochten regelmatig zijn werkhuis en zagen er telkens « beter en beter ». Van Giel critiseert zichzelf, een gave van de groote-eenvoudigen ; hij vraagt niemand's raad, doet niemand's goesting, en handelt op z'n eentje. Hij heeft geen leermeesters... maar studeert, zijn lessen uit de groote «bibliotheek der vrije natuur » !

Hij schuwt de luidruchtigheid en de barnumreklame ! Als het weer helder is, kijkt hij even naar den klaren hemel, neemt stilletjes de schilderdoos en een groot opgespannen raam... en zeilt aldus per fiets... op zoek naar nieuwe schoonheidslanden. Hij is te oprecht om zich dan te bekommeren met de critiek, hij erkent alleen het belang van de kunst.

Daarom zit hij nooit op zachte kussenstoeltjes in pijnlijk geduld met fijne kwastjes te sappen en te roeren op kleine paneeltjes. Hij bindt — met een beetje humor — zijn zeilgroote ramen tegen een boom in het veld, zoekt met arendsblik de kleuren uit zijn palet en borstelt dan met koortsige bezieling en met breed gebaar. Het is alsof hij dan een compositie dirigeert.

Spreek hem dan niet van verre mooie landen ! Van Giel gelooft toch niet dat het elders wel mooier kan wezen dan hier ! De schoonheid ligt voor dichtersoogen overal nabij. Zijn tochten leidden nimmer ver buiten zijn omgeving. Al zijn werk is de weergave der natuur van zijn geboortestreek, Oostmalle, waar hij geboren is, en van Merksem, waar hij thans woont. Zijn leuze is dezelfde van dichter Guido Gezelle : « Neen, ik gaf voor al het schoone, dat de lieve zonne ziet, Vlaandren, Vlaandren spant de kroone ; Neen ik, nog mijn Vlaandren niet ! »

Wij hebben van 13 tot 25 December gelegenheid zijne werken te zien in de kunsthalle Renis, Sterstraat 15, Antwerpen. — Daar mogen de V.T.B.-ers zich overtuigen dat er geen schooner, naïever, kleuriger landschappen denkbaar zijn dan Van Giels « Lente in het Waasland », « Kerstnacht in Wechelderzande », dan « De bloeiende heidevlakte », de « Gouden Korenvelden van Wommelgem », « de Duinen van Calmpthout ». dan de « Polderweelen » of « Scheldevlieten ».

Van Giels' tentoonstelling is een schitterend pleidooi om het toerisme rond Antwerpen te bevorderen. — De ongeloovigsten zullen zich bij Van Giel's werken onmiddellijk voelen omgetooverd tot uitmuntende « hartstochtelijke aanschouwers der vrije natuur om ons heen », 't is te zeggen tot « toeristen ».

Edg. ERNALSTEEN.

PREMIES

voor 3 leden : ons jaarboek.
5 leden : een kaart van het Vlaamsche land, of een reeks Zichtkaarten der Duinen.
10 leden : de herkenningsknop, of een kaart op linnen.
15 leden : onze zes kaarten van het Vlaamsche land, of de fietsplaat.
20 leden : het boek « Mechelen » of « De « De Duinen van Antwerpen ».
25 leden : onze zes kaarten op linnen, of het boek « De Kempen ».
50 leden : een waterreis of toeristische boeken ter waarde van fr. 25.—
75 leden : een reis naar keuze of toeristische boeken ter waarde van fr. 35.—
100 leden : een reis naar keuze of toeristische boeken ter waarde fr. 50.—

AAN ONZE PROPAGANDISTEN.

De drie leden die gedurende de maand Januari de meeste nieuwe leden aanbrengen ontvangen ieder een prachtig boek als geschenk.

Het Vaticaan

Mons vaticanus, den vaticaanberg zoo heette in de Romeinsche oudheid een heuvel op den rechter Tiberoever even buiten de stad Rome gelegen. Een gedeelte van deze hoogte werd door de Romeinsche keizers Caligula en Nero in lusttuinen herschapen. Laatstgenoemde heerscher deed er ook een cirkus bouwen. Op die plaats werd onder de regeering en op bevel van denzelfden Nero, de heilige Apostel Petrus gekruisigd ; in de onmiddellijke buurt van zijn martelaarsplaats vond hij een graf op een stuk grond toebehoorend aan een kristene familie. Op deze plaats bouwde de derde opvolger van den heiligen Petrus, Paus Anacletus, een grafmonument en verrees later onder Constantijn, de eerste basiliek van Sint Pieter, welke omstreeks 1500 zou worden afgebroken om voor de ten huidige dage nog bestaande koepelkerk plaats te maken. De kerk der pauzen was deze Sint-Pietersbaziliek oorspronkelijk echter niet, wel deze van Sint Jan in Lateranen — welke nu nog trotsch gaat op haar titel van kathedraal van den bisschop van Rome, dit is, van den Paus. Het was trouwens het paleis van Lateraan, vlak naast bedoelde kerk gelegen, dat keizer Constantijn aan de Pauzen als verblijfplaats had geschonken. Met den tijd echter begaven zich op de groote feestdagen de Pauzen ook naar de Vaticaansche baziliek. Zoodoende werden er tusschen de bijgebouwen rond het atrium of voorhof van St. Pieter, welke er zich ten behoeve der pelgrims en der bedienaars der kerk bevonden, ook enkele opgetrokken om een onderkomen te verschaffen aan den Paus en zijn gevolg.

In de dagen van Keizer Karel de Groote, bevond zich aldaar al een heel paleis, waar de Keizer, telkens hij te Rome kwam werd geherbergd, Nadat Paus Leo IV de Sarazenen welke de Sint-Pieterskerk hadden geplunderd, had verslagen, versterkt hij in 849 de omgeving van het Vaticaan. Aldus ontstond, aanleunend bij het oude Rome, een nieuwe voorstad civitas Leonina. Het Lateraanpaleis bleef echter de gewone verblijfplaats der pauzen tijdens de middeleeuwen, afgezien natuurlijk van den tijd dat zij hunnen zetel te Avignon in Frankrijk hadden verplaatst. Deze tijdelijke afwezigheid der pauzen uit Rome had als gevolg een algemeen verval voor de eeuwige stad, dit niet het minst voor Sint Pieter en zijn onmiddellijke omgeving.

Sinds den terugkeer der Pauzen te Rome, kwam het Vaticaan als gewone verblijfplaats van de opperhoofden der kerk in aanmerking Vanaf het begin der XVe tot omstreeks het midden der XVIIe eeuw, bracht bijna iedere Paus het zijne bij tot den bouw van het ten huidige dage nog bestaande paleis. Op het einde der XVIIIe en in het begin der XIXe eeuw onder de Pauzen Pius VI en Pius VII werd het complex door het bouwen der Musea nogmaals uitgebreid.

In zijn tegenwoordigen toestand is dus het Vatikaan een tamelijk disparaat complex van gebouwen uit verschillende tijdperken welke dan ook een weinig homogeen geheel vormen.

Rond het Sint Damasiushof in het begin der XVIe eeuw gebouwd, scharen zich de oudste gedeelten ; ten Noorden van dit plein en ten opzichte van dit laatste,schuin gelegen, strekken zich de veel jongere museumgaanderijen uit ; deze loopen uit op een der oudste en tevens het architectonisch mooiste gedeelte van het vaticaan, nl. het Belvedere naar de plannen van den grooten architect Bramante, onder Innocentius VIII (1484-1492) opgetrokken.

Het Sint Damasiushof is zooniet het grootste, dan toch het merkwaardigste binnenplein van het pauselijk paleis. Terecht wereldberoemd zijn de logiën of open gaanderijen welke het plein omringen en waarvan een gedeelte door niemand minder dan door den grooten schilder Rafaël met decoratieve beschildering werden versierd. Het was dienzelfden Rafaël aan wien Paus Julius II de taak opdroeg de vier « stanzen » of kamers te versieren. Deze bevinden zich op de tweede verdieping van den vleugel welke zich tusschen het St. Damasiushof en de St. Pieterskerk uitstrekt. Deze grootscheepsch opgevatte frescos waarmede Rafaël elk dezer vertrekken versierde, hooren tot het meest geniaal werk dat dit bloeitijdperk der schilderkunst, dat de Italiaansche renaissance was, heeft voortgebracht. De eerste « stanze » welke de bezoeker betreedt is de zaal van Constantijn. De presco's ervan zijn gewijd aan de verheerlijking van den grooten keizer, welke voor het eerst aan het kristendom burgerrecht verleende en tevens — dit althans volgens een toen aangenomen overlevering — Rome als tijdelijk bezit aan de Pauzen schonk. Het voornaamste tafereel

is hier gewijd aan den slag van Ponte Molle waarin Constantijn met de mirakuleuze hulp van den kruisstandaard zijn anti-christelijken tegenstander Maxentius overwon, overwinning welke voor dezen vorst het uitgangspunt werd van zijn pro-christelijke houding. Voorts merken we nog een tafereel voorstellend Constantijn welke in de oude Sint-Pietersbasiliek afstand doet van Rome ten voordeel van den Paus. De volgende kamer is de « sala del incendio », de zaal van den brand, welke beter de zaal van Karel den Groote had kunnen genoemd worden. De versiering ervan is hoofdzakelijk bedoeld als een hulde aan dezen grooten keizer, welke in de naburige Sint Pieterskerk als Constantijns opvolger werd gekroond. Maar de fresco's, betrekking hebbende op dc geschiedenis van den Frankischen Keizer staan in de schaduw tegenover de geniale compositie van Rafaël welke den brand voorstelt, die onder Paus Leo IV de Sint-Pietersbasiliek dreigde te vernielen, en op een mirakuleuze wijze werd tegengehouden. Het is dan ook niet ten onrechte dat de zaal haren naam aan dit meesterwerk ontleent.

Volgt de kamer van Heliodorus. Hier stelt het voornaamste fresco de wonderlijke uitdrijving van Heliodorus voor, schatmeester van den Syrischen koning Seleucus, welke op bevel van zijnen meester de schat van den tempel van Jerusalem wilde in beslag nemen, doch door een gewapenden engel uit het heiligdom werd verdreven.

Deze en andere tafereelen uit de zaal zijn bedoeld als zinspelingen op den inval welke de Fransche koning Lodewijk XII destijds tegen de Pauselijke staten beraamde en welke door de overwinning van Navare verwijderd werd. Alleen de «Mis van Bolzena» heeft met deze gebeurtenissen niets te maken. Het stelt de geschiedenis voor van een Tcheeksch priester welke ter bedevaart naar Rome togo om verlost te worden van twijfel aangaande Gods tegenwoordigheid in de heilige Eucharistie. Wanneer hij in Bolzena, een stadje in midden Italië, de heilige mis celebreerde werd ineens de korporaal op wonderwijze met bloed bevlekt. Op de schilderij van Rafaël woont de Paus Julius II, welke het mirakel van Bolzena eene bijzondere vereering toedroeg, de wonderbare mis bij. Het mooiste biedt ons echter de «stanza della zegnatura » aldus genaamd omdat er de veroordeelingen uitgaande van den heiligen stoel werden onderteekend. Hier treffen wij de twee meesterwerken van Rafaël : De disputa en de school van Athene.

In de disputa of verheerlijking van het heilig sacrament wordt ons de hulde voorgesteld door de godgeleerdheid aan haar voorwerp, het eeuwige en Almachtige wezen, betoond. In het bovengedeelte wordt Christus samen met den Vader en den heiligen Geest door de heiligen vereerd : daaronder de geloovige wereld, de godheid in het Sacrament tegenwoordig aanbiddend. Werd in de disputa de goddelijke wetenschap als onderwerp genomen, in de school van Athene wordt de menschelijke wijsbegeerte als tegenhanger ervan bedoeld. In een grootsche renaissance halle redetwisten onder elkaar de groote wijsgeeren en geleerden der oudheid : Pilato, Socrates, Archimedes, enz.

Het werk van Rafaël in de «Stanzen» geeft ons de tot haar volle mannelijke rijpheid gekomen Renaissancekunst te genieten. Willen wij ouders, meer door levensvreugde behagende dan door diepen ernst imponeerende schilderwerken uit hetzelfde tijdperk bewonderen, dan moeten wij de Borgia vertrekken gaan bekijken. Deze werden aldus genaamd naar hunnen bouwheer den beruchten Paus Alexander VI (rond 1500) welke tot het Spaansche geslacht der Borgia's behoorde. De wandbeschildering meestal het werk van Pinturichio bestaat voor een groot gedeelte uit echte juweeltjes van frissche vroeg-renaissance. Ouder nog dan de vertrekken van Alexander VI zijn deze van zijn voorganger Nikolaas V. Deze werden gedeeltelijk beschilderd door den vromen Dominikaner monnik Fra Angelica. Het leven van den eiligen Laurentius, van de hand van dezen meester, geeft ons een prachtig specimen van echte diep gevoelde christene kunst te genieten.

Werk van Vlaamsche artisten ontmoeten we overal in Europa, ook in het Vaticaan. De landschappen welke de « Sala ducale » versieren zijn van de hand van den Antwerpschen schilder Paulus Bril, (einde XVIe eeuw) produkten van Vlaamsche kunstnijverheid zijn de tapijten welke de wanden der « sala del arazzi » bedekken. De kartons werden geteekend door den Vlaamschen schilder Barend van Orley, volgens schetsen van Rafaël, de tapijten zelve werden te Brussel uitgevoerd.

Reusachtige tuinen strekken zich aan de Noordzijde van het vaticaan uit, daarin bevindt zich nog menig interessant bouwwerk zoo b.v. het casino van Paus Pius IV (1560) hetwelk geruimen tijd verwaarloosd was blijven staan, maar door den huidigen Paus weer in gebruik zal worden genomen.

Hoeveel nieuwe Leden traden toe in 1924 ?

Het jaar loopt ten einde.

Nog enkele dagen en daar valt van de keten van het toekomende een zooveelste schakel om te verdwijnen in de eeuwige kolk van het verleden. Nog even zal men terugblikken en nagaan wat het heengevloden jaar ons heeft medegebracht. Wat is het rendement van mijn fondsen ? zoo redeneert de welgestelde, Hoeveel bedroeg de omzet van mijn zaak en welke winst heb ik gemaakt ? overweegt de handelaar. Hoeveel heeft mijne fabriek meer geproduceerd ? zoo denkt de nijveraar. Even nieuwsgierig zijn de leden van den Vlaamschen Toeristenbond. Zij willen weten welken vooruitgang de bond in 1924 maakte, hoe de ledenaangroei is in vergelijking met het vorige jaar. Welaan dan, leden en belangstellende buitenstaanders, raadpleegt even dit schema, bekijkt die lijn die van de 8822 (ledencijfer op 15 Oktober 1923) opschiet, haast ongebroken, in versneld tempo, tot de 15.264 (ledencijfer op 15 Oktober 1924). Leden van den V.T.B., wij schreven dit jaar 6442 nieuwe leden in ! Propagandisten, afgevaardigden, noeste werkers, die medehielpt tot het bekomen van dit prachtig resultaat, eer aan U ! Het is in Vlaandren maar al te dikwijls een gewoonte de lofbazuin te steken, te praten, te huldigen, te glorifieeren meestal waar het niet van noode is ; de daden blijven menigmaal achterwege. Aan U propagandisten, aan U ijverige leden van V.T.B. komt de eer toe tot de daad te zijn overgegaan, U hebt van V.T.B. gemaakt een forschen, fieren bond, die nu pal en stevig staat en hoop geeft

Aangroei van het geial leden in 1924

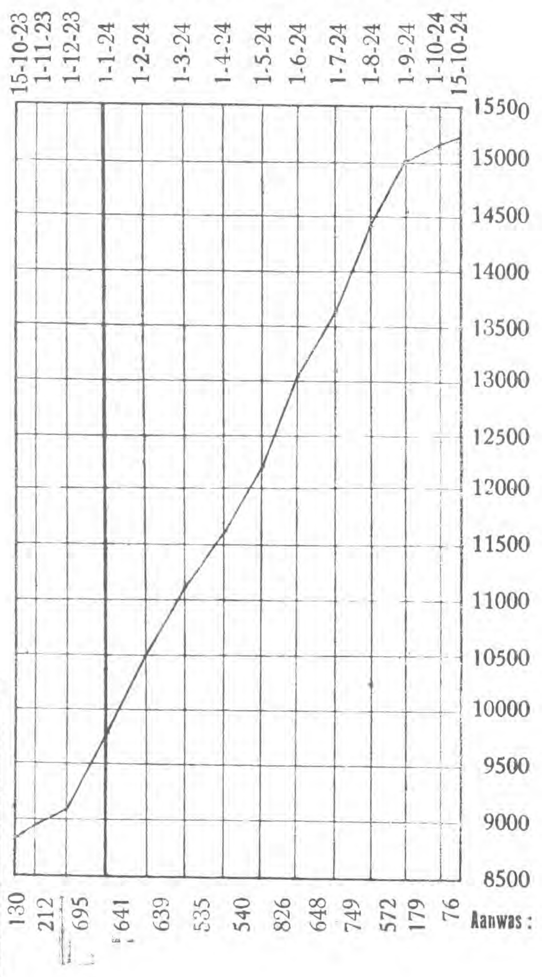

Aangroei van het aantal leden in 1923

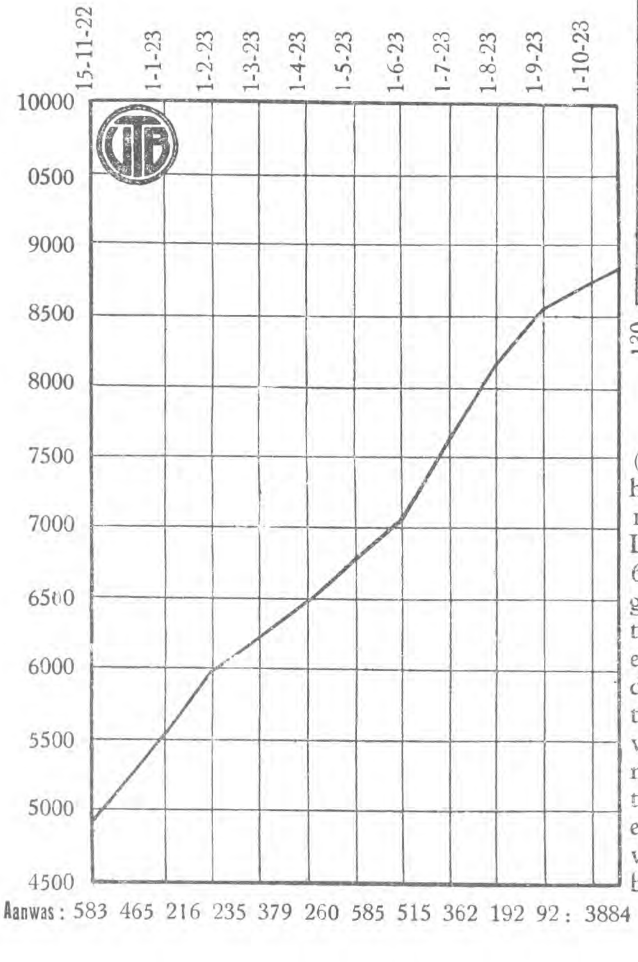

voor de toekomst. En die toekomst is aan U ! V.T.B.'s grootheid zult U blijven bewerken, wij zijn ervan overtuigd.

6442 nieuwe leden ! Dit klinkt wel zonderling, bijna phenomenaal als men de ledenaanwas van 1922 en 1923 nagaat. 1922, het jaar van onze stichting, bracht ons 3821 leden. Dat was flink en bevestigde de noodzakelijkheid van een Vlaamschen Toeristenbond. 1923 schonk ons 3884 inschrijvingen en bewees reeds de degelijkheid en stevigheid van den bond. 1924 : 6442 toetredingen ! Een klaarklinkend bewijs van den bloei der vereeniging. Maar het is nu eenmaal een feit dat het er in V. T. B. heelemaal ongewoon toegaat : daar wordt flink gewerkt met onafgebroken geestdrift zooals nergens anders, daar vergadert men tot laat in den nacht, daar doet men met niets meer, dan anderen met veel, daar bereikt men resultaten door eigen daadwerkelijk optreden, daar wordt het aantal toetredende leden om het jaar verdubbeld !

Of iedereen zijn plicht deed ? --- Beslist niet, want dan waren we thans niet 15.000 maar 30.00 leden sterk. Maar och kom, laten wij ons tevreden verklaren als we in 1925 (6442×2) 12.884 nieuwe leden mogen boeken ! En wie zorgt daarvoor ?

Westerloo bedreigd

Westerloo, de stemmige Kempische kantonplaats wordt in haar bestaan van centrum van toerisme bedreigd en wel door de jammerlijke houding die bij het beheer van het Grafelijk domein thans meer en meer wordt gevolgd, n.l. om alles ten gelde te maken en dit wel in de eerste plaats ten koste van het natuurschoon dat rondom Westerloo met volle hand werd uitgestrooid.

Niet alleen werden in den tijd van enkele jaren de statigste onder de dennebosschen, de pracht van het landgoed een na een geveld ; Westerloo's heerlijke lommerlanen, het sieraad dezer gemeente bleven zelfs niet gespaard !

Twee jaar geleden viel de eigenaardige populierendreef, leidende van het dorp naar de oude afspanning « de Marly », onder de verdelgende bijl. De storm had wel menige reus uit de rij gestooten, maar de dreef bestond nog en kon worden aangevuld...

Voor 400 frs. wordt er verteld, werd ze verkocht !

In het park zelve werd onlangs een prachtige eikenlaan verwoest. Thans komen aan de beurt de heerlijke boomenreeks achter « De Marly », en vooral de machtige « Beeldjensdreef». Laatstgenoemde dreef is een deel van de langste en merkwaardigste dreef van Westerloo. Zij begint niet ver van de Geelsche parochie Lommel en loopt langs de « Bist » naar Westerloo door langs het kasteel van Jonkvrouw Joanna de Merode en verder door bedoelde « Beeldjensdreef » langs den Aschberg in de richting Zoerle Parwijs.

Op 6 November werden 47 koopen eiken verkocht, meestal uit deze mooiste lommerhalle der streek.

Geheel dit drevencomplexe werd tegelijk met het park van Westerloo ontworpen door Maarschalk de Merode op het einde der XVIIIe eeuw.

Tijdens den oorlog toen men dit mooi stuk natuurschoon bedreigd achtte, werd het op verzoek van invloedrijke natuurliefhebbers door de commissie voor Monumenten gerangschikt onder de monumenten van 2e klas.

En toch gaan ze ten gronde......

Men vraagt zich af of de grafelijke familie eraan denkt Westerloo te verlaten, vermits zoo systematisch van eigen huis het sieraad wordt afgerukt !

Mocht de familie de Merode zich even bedenken en van het werk harer kunstminnende voorzaten redden wat nog kan worden gered. Dan blijft het mooie Westerloo ook in de toekomst de Kempische lustwarande !

Namens de Vereeniging voor bevordering van Vreemdelingenverkeer in de Kempen,

De Voorzitter, Dr. Ir. Stan Leurs, Architekt.

De Schrijver, Cyriel Van Hove, Handelaar.

Hoeveel leden hebt Gij aangeworven voor 1925?

Organisatiefonds

« Dat is voor uw nieuwjaar.... »

Hier vóór ons liggen de onderscheiden nummers van « DE TOERIST » waarin we een en ander omtrent het ORGANISATIEFONDS geschreven hebben (1). Deze opstelletjes van minder belang met dat andere, het resultaat, het gevolg van betoogen, vragen, aansporen, en van soms verregaande beeldspraak : de eerelijsten van het ORGANISATIEFONDS, waarvan de som op dit oogenblik luidt « fr. 6452.50 », ze brengen ons andermaal een beeld vóór den geest, « de Zon ». Ja, het ORGANISATIEFONDS is als de zon. Het uitzicht van de eerelijst is als dat van de barometer in April. « Zeer schoon — Schoon — Veranderlijk — Twijfelachtig — Slecht — Bar » en soms nog erger, wanneer het er voor het ORGANISATIEFONDS haast kaasdik donker uitziet. Maar plots weer alles vol trillend, hoopvol licht gevolgd van een dichte grauwe wolkenstoet met op zijn hielen nieuw licht en nieuwe zonloosheid... — Zoo gaat het met het ORGANISATIEFFNODS. Zie de eerelijsten : Twijfel, hoop, betrouwen, hoop, twijfel, hoop, dat zijn de bergen en de dalen waarlangs het ORGANISATIEFONDS voort moet naar het droombeeld van het eerste oogenblik : de 25.000. Zie al de jongere nummers van dit blad na en gij zult soms te vergeefs zoeken naar een eerelijst ! Dan zit het ORGANISATIEFONDS in het spoor vast en ziet het uit, wankelmoedig maar steeds vol hoop, naar frissche krachten om verder te kunnen. Vol hoop ! Wel ja, want zie de eerelijst in het vorig nummer en deze in het onderhavige. Gaat het niet naar wensch zoo ? En zouden wij geen vertrouwen hebben in de naaste toekomst van het O. F. (« of » is slechts verkorting van « Organisatiefonds » en heeft niets te maken met b.v.b. « Offer » of « Uw geld of uw leven »). — Ja, de naaste toekomst van het O. F. kan schoon zijn ! We gaan immers naar de periode waarin de mensch — meer dan ooit — goedgeefsch is. We gaan naar de gulle dagen van Kerstmis en Nieuwjaar, naar de feestdagen waarop al wat leeft geeft. — St. Niklaas is reeds voorvoorbij getrokken, zulks ziet men goed aan EERELIJST VIII. (Wel wipte die loetachtige ezel net op zij toen Sinte «schouw Dambrugge 116 » passeerde, maar een deel, groot genoeg om dankbaar te stemmen, viel gelukkig nog juist in de voorkamer van het Secretariaat, ongelukkig midden een voorraad gekleurde Spoor- en Tramwegkaarten van Nederland en prachtige Vlaamsche boekjes over Zweden, die al de leden gratis — fr 0.25 postzegel — bekomen kunnen).

Kerstmis en Nieuwjaar ! Wat zal er voor het O. F. op zij liggen ? Ziet eens : 16.000 leden ! Maar neen ! Laat ons niet berekenen ! Laat ons niet vooruit loopen ! Laat ons er slechts van verzekerd wezen dat wij een periode te gemoet gaan waarbinnen ons vele giften zullen toekomen met het gulle woordje « Dat is voor uwe Nieuwejaar » !

(1) Nrs 15, 16, 17, 18, 20, 22. 23.

EERELIJST VIII.

	Overdracht lijst VII fr.	6.137.50
140	HH. Vleurinck, Gent en Huybrechts, Antwerpen	10.00
141	de Heer Cloet, R., Tielt,	25.00
142	O. M. O., tak Gent	20.00
143	de Heer Ringoir, Rob., Elisabethville, Belg.-Kongo	60.00
144	V.T.B., Broechem	40.00
145	Omhaling eerste Wintervoordracht Brussel	40.00
146	de Heer Hendrickx-Casaer, Ant. Uurplaatstr., 14, Brussel	25.00
147	N. V. « De Standaard », 127, Em. Jacqmainlaan, Brussel	100.00
	Samen fr.	6.457.50

VERKEER EN VERKEERSWEGEN

WEGEN.

Antwerpen-Putte. — Tusschen de Donk en Kappellen, op den weg Kleine Barreel-Putte is het voor fietsers alles behalve aangenaam rijden. Waar huizen staan is de gewone fietsweg nl. door zeer slechte kalseide onderbroken.

De fietsers rijden op deze plaatsen liever op den weg zelf maar loopen hier steeds gevaar wegens het druk verkeer met auto's. Voor weinig kosten kan het betrokken Beheer hier veel goed werk doen uitvoeren !

Antwerpen-Mechelen. — Tusschen Waalhem en Mechelen wordt het fietspad degelijk vernieuwd langs dezen steenweg.

Diest-Beeringen. — Te beginnen met 2 Januari tot op 1 Maart 1925 zal deze weg, tusschen 59,30 en de baan op Kermpt, versperd zijn.

Vilvoorde-Laken (steenweg). : langs het zeekanaal : slecht !

Enkele belangwekkende beschouwingen over het "Dispatching-systeem".

Toen wij onlangs met een troepje leden van den Vlaamschen Toeristenbond op reis en gezellig gezeten waren in de rustige coupé, terwijl de trein in snelle vaart voortging en de telegraaf- en telefoondraden geregeld langs het venster op- en neergleden, stelde iemand uit het gezelschap ons de vraag : « Kijk eens, die twee onderste draden in rood-koperen tint, hoe verschillend van de andere ! Waarom mag dat zijn ? » En toen wij dan aan onze reisgenooten hadden medegedeeld dat het draden waren van den «dispatching »- -dienst, — dat deze draden van de andere verschillen wegens het feit, dat de eerste geïsoleerde draden zijn, t.t.z. in een omhulsel vervat, terwijl de andere eenvoudig naakte, zinken draden zijn, om bij beschadiging door storm of anderszins kontakt te vermijden, — dat het beheer der telegrafie niet toelaat telefoondraden boven de telegraafdraden te plaatsen, vonden onze toehoorders dit alles zoo belangwekkend, dat ze van ons een antwoord verwachtten op de vraag : « Wat is het « dispatching-systeem ? » Wij beloofden hen hierop breedvoerig te antwoorden bij een andere gelegenheid en daarom zullen wij heden trachten die belofte te vervullen, tevens ten gerieve van al de lezers en lezeressen van ons hoogst interessant en flink orgaan « De Toerist ».

Wie onzer herinnert zich niet de buitengewone belemmering welke op onze spoorbanen heerschte, vooral te Antwerpen, verleden jaar in de maanden November en December, welke belemmering zich verlengde tot in Januari-Februari van dit jaar. Deze wartoestand werd geweten aan overvloed van vervoer,aan de ontoereikendheid der instellingen, maar ook — en dit werd eenigszins toegegeven — aan gemis aan verstandhouding en onderling verband tusschen de onderscheiden stations en de verschillende diensten.

Haast ieder jaar — ook vóór 1914-1918 — doet zich dit verschijnsel voor. Oktober en November zijn doorgaans ook maanden van buitengewoon druk vervoer : de beetwortel-oogst is in vollen gang, de steenkoolprovisies worden opgedaan, en meerdere dergelijke faktoren zouden kunnen genoemd worden.

Reeds vele jaren hield het spoorwegbestuur zich onledig met deze netelige kwesties.

De Duitschers, die op gebied van spoorwegexploitatie zeer onderlegd zijn, stichtten ingevolge de crisis door te druk verkeer, die ze in 1912 hadden doorgemaakt, hun bekende « Zugleitungstellen » , regelingsbureelen, om den regelmatigen loop der treinen te verzekeren.

Het spoorwegbestuur Keulen richtte in zijn omschrijving (1768 K. M. sporen) 6 dergelijke kantoren in. Deze diensten bemoeiden zich niet met de verrichtingen binnen de stations te doen, maar zij hielden zich alleen met het regelen van den loop der treinen bezig, met een betere uitbating van het verband tusschen de stations onderling. Tot dit doel beschikten zij over de noodige plannen, uurtabellen en grafieken en waren verder telefonisch met de verschillende diensten verbonden. Deze inrichting was van onschatbaar nut bij gebeurlijke onregelmatigheid in den treinenloop, bij spoorwegongelukken of elk ander geval waarbij de baan versperd werd. Al wie een reisje langs den Rijn heeft ondernomen zal zich al eenigszins een gedachte kunnen vormen van het druk treinverkeer aldaar.

In 1914 zou men in ons land ook dit systeem beproeven. Maar de oorlog kwam......

En met den oorlog kwamen de Amerikanen en dezen brachten ons het « dispatching-systeem » (1) hetwelk bij hen reeds ettelijke jaren in voege was.

Wij willen hier echter opmerken dat het uitbaten van de spoorwegen in Amerika in gansch andere voorwaarden gebeurt dan in Europa. Het buitengewoon dicht spoorwegnet, vooral in West- en Midden-Europa, stelt heel andere eischen dan de eindelooze spoorbanen met hun ver van elkaar verwijderd liggende stations in Amerika.

In ons land en ook bij onze naburen, loopen alle treinen volgens een op voorhand opgestelde uurtabel. In Amerika is dit niet het geval met de goederentreinen b.v.b. Vanaf het oogenblik dat de noodige tonnenmaat waren voorhanden is, wordt er voor een locomotief gezorgd en zendt de hoofd-dispatcher een trein de baan op. Rechtstreeks telefonisch verbonden met al de stations en tusschenposten, beschikt hij over al de noodige gegevens om een trein te doen stoppen ten einde wagens af te zetten of mede te nemen, hem op zijspoor te brengen, met een anderen te la-

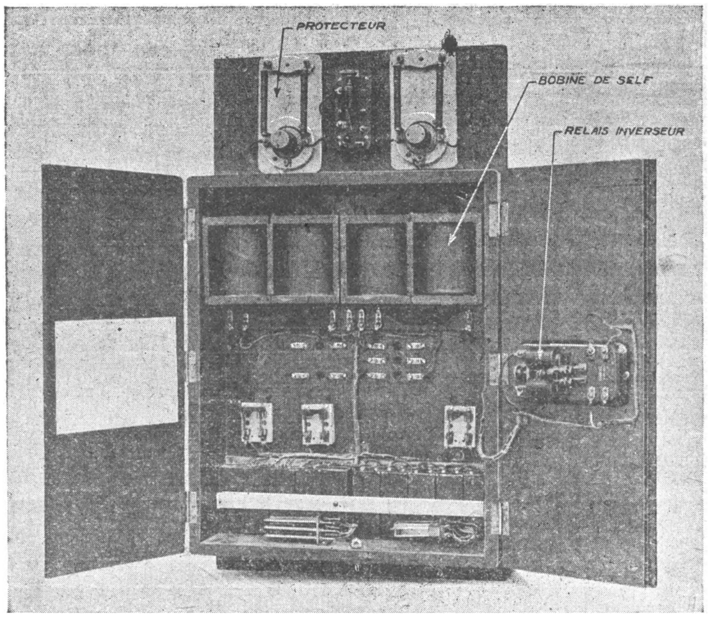

Kast van het oproeptoestel.

ten kruisen of af te schaffen. Doet zich op de baan iets onregelmatigs voor — de afstand tusschen twee stations loopt soms over uren, — dan neemt de treinoverste zijn draagbaar telefoontoestel en met staak en vork voorzien — op elke trein zijn deze benoodigdheden aanwezig — neemt hij kontakt op de telefoonlijn en stelt zich in verbinding met den « dispatcher ».

Nadat in 1917 de Vereenigde Staten van Amerika aan Duitschland den oorlog hadden verklaard, zonden zij ook soldaten naar het gevechtsterrein. Ten einde het vervoer van hun legerkorpsen te bewerkstelligen stuurden zij én personeel én locomotieven én spoorwegwagens en stelden te dier gelegenheid, in 1918, op de lijn St. Nazaire-Saumur, het « dispatchingsysteem » in voege.

De Fransche spoorwegbeheeren vonden deze nieuwe instelling voordeelig en waagden op enkele lijnen de proef. Begrijpelijkerwijze werden steeds enkele wijzigingen tot verbetering van het stelsel toegebracht. Dit voorbeeld vond ook in België navolging en den 1 Oktober 1920 werd het « dispatching-systeem » volgens Amerikaansche model (telefoon met selectoren) met daarbij het houden van een grafiek (2), in toepassing gebracht op de lijn Brussel-Namen.

De uitslag was zeer bevredigend en, volgens het oordeel van de inrichters, werden de meest-rooskleurige vooruitzichten overtroffen. In het Bulletin de l'Association Internationale du Congrès des Chemins de Fer (Oogst 1922), schreef de heer Lamalle, hoofdingenieur, thans hoofd van het Bestuur van Exploitatie der Belgische Staatsspoorwegen: «L'Essai, commencé le 1er octobre 1921, a donné des résultats qui ont dépassé les prévisions les plus optimistes ».

Achtereenvolgens werd het dispatching-systeem » op de volgende lijnen toegepast : Namen-Aarlen, Brussel-Ans-Herbestal, Brussel-Denderleeuw-Gent-Oostende, de Westringspoor van Brussel, Dendermonde-Schellebelle, Namen-Châtelineau-Châtelet.

Op 25 Oogst werd het systeem in voege gebracht op de goederenlijn Schaarbeek-Antwerpen (Z.)-Antwerpen (Zurenborg) over Weerde-Muisen-Waarloos. Het druk verkeer op dit baanvak, hetwelk begrijpelijkerwijze steeds tred houdt met de voortdurende schommelingen van de beweging aan de Antwerpsche haven — nu eens kalm dan weer intens naar gelang het aantal aanleggende booten

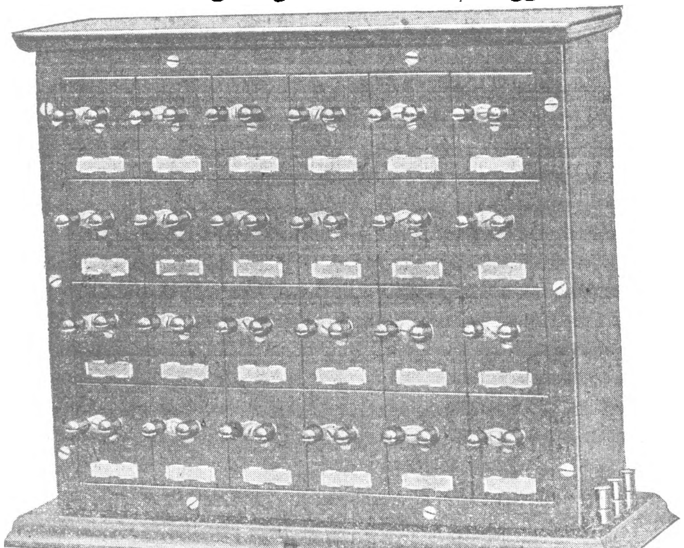

Tabel met 24 selectoor-sleutels.

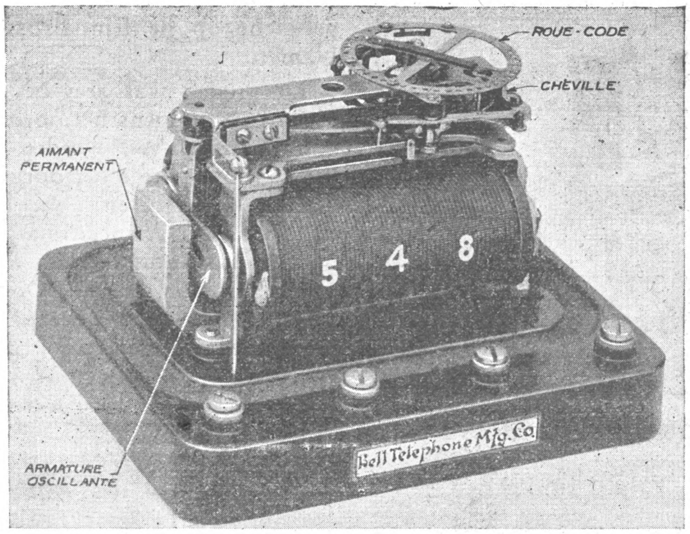

Selectoor.

(3) — zal een uitstekend proefveld zijn voor het nieuwe stelsel.

Hoe zit de werking van het « dispatching-systeem » nu eigenlijk ineen ?

Kom, wij stappen de Middenstatie te Antwerpen binnen, klimmen even de zeventig treden die leiden naar de bureelen van den heer Dienstbestuurder van Exploitatie. Wij bevinden ons dan op de eerste verdieping ; de deur recht voor ons vermeldt: «*Dispatching*». Zoodus : wij zijn er. Een ruim vertrek hetwelk op het Stationsplein uitziet. Door het venster een mooi uitzicht over deze plaats.

De gemoedelijke « chef-dispatcher » zit bij zijn werktafel druk aan den arbeid. Aan de lange tafel, vóór het venster, zitten de « dispatchers », het ontvangstoestel over het hoofd, op de ooren gespannen en het spreekapparaat of microfoon op de borst. Steeds zijn zij op luisterpost en gereed om te spreken.

Vóór hen, op de tafel, de grafiek, waarop ze den loop van treinen volgens ontvangen gegevens in lijn opteekenen.

Op de beide uiteinden van de tafel is een tabel aangebracht met zooveel selector-sleutels als er op de lijn verbonden posten zijn.

De rol van elk dezer sleutels is het teweegbrengen op de lijn van afwisselend negatieve en positieve stroomen, volgens een bepaald rythme, waarop enkel antwoordt de selector welke met dit rythme overeenstemt.

Wanneer de « dispatcher » den sleutel een kwart slag omdraait dan windt hij een soort raderwerk op ; hij laat den sleutel los en een veer brengt het raderwerk in beweging : een rad, gedeeltelijk getand en voorzien van twee plaatjes, sektoren genaamd, beweegt ; een lemmertje, dat in de tanden vat, gaat gelijkerwijze op en neer, raakt bij het opgaan telkens een veer met kontakt en brengt alzoo, op de lijn, een stroom teweeg welke echter, zooals daareven gezegd, verschilt voor elken sleutel en alleen de selector welke ermede overeenstemt, wordt opgeroepen.

Wat is de selector?

Het ware voorzeker heel eenvoudig op elken post (4) van de lijn, dag en nacht een luisteraar te plaatsen ; maar zulks zou, licht te begrijpen, zeer groote uitgaven vergen en in de kleine en minder belangrijke posten zou zulk een agent niet van genoegzaam nut zijn. In vervanging is er de selector welke een oproepbel doet rinkelen wanneer de « dispatcher » — zooals hooger aangeduid — door den selectorsleutel den bedoelden post van het baanvak oproept. Een nadere beschrijving over dit toch zeer belangrijk apparaat zou ons te ver leiden en de bespreking al te zeer ingewikkeld maken. Zeggen wij enkel dat elke post op de baan van dit toestel voorzien is met daarbij de verdere benoodigdheden als : twee selfbobijnen, een condensator, een weerstand en een bel, door een plaatselijk element gevoed.

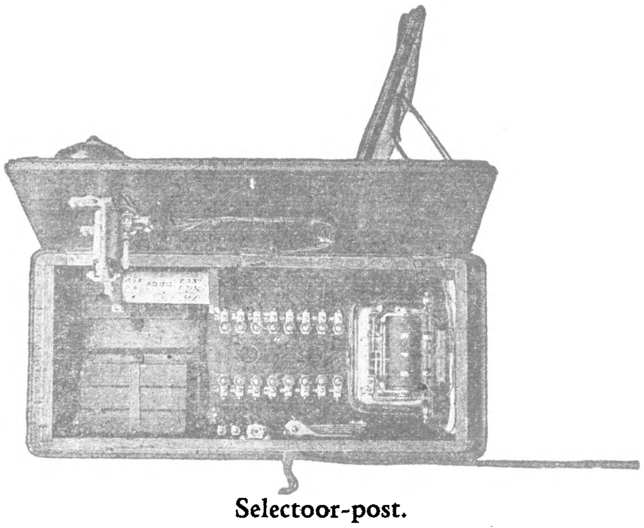

Selectoor-post.

Ziehier hoe de werking op de baan Antwerpen-Schaarbeek gebeurt :

De middelpost op het bureel van den « dispatcher » te Antwerpen (Centraal) is met de verschillende posten van de baan telefonisch verbonden door twee zelfstandige stroomkringen met selectoren (zooals hooger beschreven). De eerste stroomkring dient uitsluitend tot het wisselen van korte mededeelingen betreffende het verkeer van de treinen, de tweede tot het wisselen van mededeelingen over den last, de samenstelling en het sleepen van de treinen en, over het algemeen, van alle tamelijk lange mededeelingen aangaande het inrichten van den loop der treinen.

Dank zij deze buitengewone telefooninrichting is de « dispatcher » dag en nacht in gemeenschap met de posten. Om met hem te spreken zal de agent van een dezer posten eenvoudig zijn telefoon afhaken. Wanneer de « dispatcher » desgevallend in gesprek is met een anderen operator, dan zal hij wachten tot het gesprek geëindigd is en vervolgens op de pedaal drukken, zich aanmelden en spreken.

Alle posten hebben tot opdracht den dispatcher, zonder verwijl, en op klare bondige wijze in te lichten omtrent al de feiten van aard om den regelmatigen gang van de treinen te bevorderen, b.v.b. : het aankondigen van de aankomst-, vertrek- of doorgangsuren van elken trein of locomotief, de gebeurlijke wijzigingen in het opeenvolgen der treinen, de buitengewone of onvoorziene rangeeringen en andere mogelijke voorvallen die het oponthoud van een trein kunnen vergrooten; verder nog treinen in nood, stoornis aan de toestellen en dies meer.

Alzoo is de « dispatcher » steeds op de hoogte van al wat op de lijn gebeurt en heeft hij vóór zich een volledig overzicht van den stand van iederen trein op de lijn. Hij weet bijgevolg elk oogenblik waar een trein zich bevindt ; hij kent gebeurlijke vertragingen. Vroeger reeds heeft hij den toestand van elk station nagegaan en bestudeerd Hij is dan ook ten volle op de hoogte van de zaken om de noodige bevelen en gewenschte schikkingen te doen treffen.

Daar hij met de stations in rechtstreeksche verbinding staat, kan hij deze indien noodig op nauwkeurige wijze inlichten. Aldus kunnen rangeeringen op de hoofdsporen tot op het laatste oogenblik worden uitgevoerd, kan worden bepaald. bij voorkomende vertraging, welk zijspoor een trein nog kan bereiken om een anderen met sneller vaart door te laten. Het oponthoud der treinen wordt dus tot het strikt minimum herleid.

De « dispatcher » weet tevens in welke voorwaarden een trein wordt getrokken (kennis van het locomotief-type) en kan dus een doelmatig gebruik der locomotieven bij het heengaan en bij den terugkeer voorzien. Hij kent de samenstelling der treinen en zal hieruit, desgevallend, onderweg, nut trekken. Hij doet zich ook gelden bij de verdeeling van het materieel : overbrengen der bevelen van het verdeelingsbureel aan het bestemmingskantoor vraagt slechts een paar minuten, terwijl dit vroeger, per telegraaf, soms wel een uur en meer vergde.

Het zal dan ook geen verwondering baren, dat het gebruik van de telegraaf, bij de exploitatie der spoorwegen fel verminderd is en zelfs als een verouderd, ondoelmatig middel wordt beschouwd. Inderdaad, overseining per telegraaf vereischt vooreerst de kennis van een speciaal teeken-alphabet, vervolgens de kunst om het telegraaftoestel te hanteeren, van overseinen — een bezigheid die niet weinig geestesafmattend is —, terwijl de telefoon heel eenvoudig spreken en luisteren vraagt.

Of het « dispatching-systeem » nu wel het resultaat heeft opgeleverd hetwelk er van verwacht werd, wordt wel eens betwist. Onloochenbaar is het dat, wegens een meer doelmatig en beter overlegd gebruik van locomotieven en van treinpersoneel, ettelijke duizenden werden uitgespaard, dat het Beheer van Spoorwegen bij den Dienst der Telegrafen heel wat minder in het krijt zal staan bij het sluiten van de jaarlijksche rekening en dus reeds de financiëele voordeelen, door het nieuwe stelsel medegebracht, niet te onderschatten zijn. Onloochenbaar ook, dat door het teweeggebracht nauwer verband en de betere onderlinge verstandhouding tusschen de onderscheidene diensten (zulks door eenheid van bevel in plaats van het steeds voor zich zelf en in eigen voordeel optreden der vormings- en ontvangststations) er meer regelmatigheid in den loop der treinen, minder gevaar voor belemmering, of overkropping onzer vormings- en goederenstations bestaat. Nemen wij daarbij in aanmerking, dat het « dispatching-systeem » nog in de beginperiode is, vatbaar voor verbetering en, dat onze dispatchers langzamerhand ervaren vakmenschen worden, dan valt het niet te betwijfelen dat dit stelsel nog veel goeds bij de exploitatie onzer spoorwegen kan teweegbrengen.

F. A. VAN DORNE.

P. S. — Bij het opmaken dezer toelichting was ons vooral van groot nut : de brochure « Le « Dispat-

ching-system » par téléphone » door den heer M. U. Lamalle. Hoofd-ingenieur, Beheerder bij den Exploitatiedienst der Staatsspoorwegen, professor aan de Hoogeschool te Leuven.

De clichés werden ons bereidwillig ter hand gesteld door de « Bell Telephone Manufacturing Company » te Antwerpen, door tusschenkomst van den heer Lamalle. Wij betuigen hier den Heer Hoofdingenieur-Beheerder en voornoemde C° hartelijk dank !

Van de hand van den hr. H. De Caesstecker, vroeger chef-dispatcher te Brussel-Noord, thans d.d. opziener, verscheen in 1921 ook een zeer belangwekkende brochuur over « Le « Dispatching-system » par téléphone ».

(1) Engelsch. To dispatch = doen vooruitgaan, vlug afhandelen.

(2) De grafiek is een tabel vermeldend, voor elk baanvak afzonderlijk, de lijst der stations en blokposten (sein- en wisselwachters langs den weg) in dit baanvak gelegen, daarnevens vertikale kolommen naar minuten geschikt. Door een schuine lijn, over deze kolommen getrokken, wordt de loop der treinen in het baanvak gevolgd en aangeteekend.

(3) Op 9 Oktober j.l. werden te Antwerpen (dokken stapelplaats) oude en nieuwe Noorderdokken 1036 wagons geladen ; op 7 November j.l. was dit cijfer : 1422 en op 19 derzelfde maand : 1785.

Het lossen der wagons gebeurt even onregelmatig.

(4) Door « post » dient verstaan de verschillende inrichtingen langs de baan en welke in het treinverkeer tusschenkomen. O.a. : sein-, blok- en wisselwachters, de stationoversten en -onderoversten, stelplaatsen voor locomotieven enz...

Wat 1925 onder meer brengt

Wij kunnen onze leden alvast mededeelen dat de Kommissie voor Toerisme schikkingen heeft getroffen voor het beleggen van vijf provinciale toeristendagen en wel als volgt :

WEST-VLAANDEREN : Een reis naar de kust met vergadering in het « Noordzeehotel » en wandeling naar het Zwin of derg... Datum : 19 Juli.

OOST-VLAANDEREN : Zondag van Sinksen (31 Mei) bezoek aan Audenaarde, concert, vergadering en gezellig samenzijn. Maandag van Sinksen uitstap naar den Kluisberg.

ANTWERPEN : Vergadering te Brecht en opening van het hotel « Bosch en Heide » te Westmalle. Dit op een nog te bepalen datum, waarschijnlijk 27 September.

BRABANT : Op 5 September bezoek aan Sichem, onder leiding van Ernest Claes (zij die vroeg aankomen kunnen een uitstapje doen tot Scherpenheuvel). Vóór den middag vertrek naar Averbode, middagmaal, vergadering, ontvangst en bezoek aan de abdij.

N. B. — Al deze uitstappen en reizen zijn dus bijzonder vroeg aangekondigd. Wij rekenen er op dat onze leden en afgevaardigden er zich naar zullen richten bij het op touw zetten van hun tochten.

In het nummer van 15 Januari nader bericht omtrent de gezamenlijke reizen in binnen- en buitenland.

— VAN HET SECRETARIAAT —

Ledenaangroei. — Van 15 Oktober tot 30 November traden reeds 412 nieuwe leden toe voor 1925.

Zeer dringend verzoek. — Het is van zeer groot belang dat de namen van nieuwe leden alsmede de adressen steeds volledig en zeer duidelijk aan het Secretariaat worden overgemaakt. Het is tevens noodig altijd te vermelden of de nieuwe leden gewone **(fr. 7.50)** of inwonende leden **(fr. 3.50)** zijn.

Bij niet ontvangen van « De Toerist » verwittige men het postbeheer zijner omschrijving en doe met klem desnoods zijn recht op ontvangst gelden. Eerst wanneer dergelijke reklame geen voldoening meebrengt, dient ons Secretariaat verwittigd te worden.

Routes to Sweden. — Mooie gekleurde en geillustreerde kaart van Zweden, Noorwegen en Denemarken. Ook andere documentatie over Zweden zenden wij gratis aan belangstellenden tegen inzending van 0.25 fr. voor verzendingskosten.

Aan onze briefwisselaars. — 1° Voegt steeds postzegels voor antwoord bij uw vragen om inlichtingen. 2° U bewijst ons een grooten dienst met de namen van event. nieuwe leden op een afzonderlijk blad of stuk papier te vermelden. 3° **Schrijf uw naam met voornaam voluit, duidelijk, in den rechtschen bovenhoek van de eerste bladzijde uwer brieven. Het klasseeren van de iederen dag met tientallen inkomende stukken zal aanzienlijk minder lastig zijn.**

Aan onze leden photografen-liefhebbers. — Wij zijn zoo vrij een dringenden oproep tot onze leden te richten, die bij uitstappen en bezoeken, in de gelegenheid waren kiekjes te nemen van onze groepen. Wij zijn namelijk van plan een propaganda-voordracht over V.T.B. in elkaar te zetten en zouden hiertoe wenschen te beschikken over een honderdtal platen voor Lichtbeelden handelend over het leven in V.T.B. Hiertoe zijn ons noodig de negatieven van foto's welke tijdens onze wandelingen werden genomen. Wij verzoeken dus onze leden wien zulks mogelijk is ons onmiddellijk bedoelde negatieven te laten geworden. Na gebruik worden zij dadelijk aan de eigenaars teruggezonden. Dank bij voorbaat !

Foto's van de reis naar de Semois. — Van de prachtig geslaagde foto's van deze reis op touw gezet door afdeeling Antwerpen, kunnen exemplaren besteld worden op het sekretariaat tegen den prijs van 1 fr. (port inbegrepen).

Foto's van den uitstap naar het Zoniënbosch. — Te bestellen op het sekretariaat. Prijs : 1 fr. + 0.25 fr. verzendingskosten.

Aan onze buitenlandsche leden. — Jaarbijdrage 1925. — Het is den bond ter nauwernood mogelijk de bijdrage 1925 van zijne buitenlandsche leden te innen.

Mogen wij deze leden daarom verzoeken ons de bijdrage 1925 langs een van de volgende wegen te bezorgen :

1° Voor NEDERLAND :
Bijdrage te zenden aan een van de hiernavermelde vertegenwoordigende personen :
a) Voor **Zeeuwsch-Vlaanderen** :
Hulst : A. M. Boone, A. 188 (provinciaal afgevaardigde). of : Freyzer Richard, Vischmarkt (plaatselijk afgevaardigde).
Graauw : Lievens Ed.
Lamswaarde : Vlassenrood Em., Wijk Rozenberg.
Terhole : Van Damme P. P.
Boschkapelle : Dobbelaer P.
Zaamslag : Verberkmoes S., Fort Axel.
Axel : Dieleman, hotel de Graanbeurs.
Zuiddorpe-Koewacht : Gerres Jos.
St. Jansteen : Pluym F., Heykant.
Klinge : Baert Jozef, Photograaf.
Nieuw-Namen : Prosperpolder, Kon. Emmapolder, Antheunis-Bouwens.
Sas-van-Gent : Stofferis R., Westkade F., 39.
Terneuzen : Van de Velde-Pieters J.
Hoek : Hamelinck Karel.

In de gemeenten waar nog geen afgevaardigde is aangesteld kunnen de leden zich aanmelden bij den provincialen afgevaardigde : Hr. A. M. Boone. A. 188, Hulst, tusschen 5 en 6 u. 's namiddags.

b) Voor **Nederlandsch-Limburg** :
Maastricht : Dankelman F. K., Statensingel) 66.

2° VOOR HET OVERIGE GEDEELTE VAN NEDERLAND EN DE ANDERE LANDEN : Zie 2°.
Bijdragen te storten door middel van :
a) Internationaal postmandaat ;
b) Bondspostcheckrekening nr. 93627 ;
c) In species en met regeling door de belanghebbenden zelf te kiezen.

N.B. — De hiervoren genoemde vertegenwoordigende personen mogen een kleine, rechtmatige vergoeding voor porto-onkosten eischen.

Premies. — De drie leden-propagandisten die de meeste nieuwe leden aanwerven voor 1925 ontvangen elk een aardig boekdeel.

BONDSLEVEN

AALST.

Vijf en twintig onzer leden bezochten op 30 November jl. Antwerpen : 's morgens de haven, 's namiddags de Koninklijke Vlaamsche Opera. De algemeene tevredenheid uitte zich weer op echt-Aalstersche wijze, in zang en scherts tijdens de thuisreis. Het mag ter inlichting voor andere afdeelingen wel vermeld, dat het goedkoop middagmaal in de Burgersspijszaal iedereen ten zeerste voldeed en dat de Vlaamsche Opera ons uitstekende plaatsen had voorbehouden (1e balkon of loges voor fr. 6.—).

Einde Januari gaan we terug. Willen andere groepen van den V.T.B. soms met ons samenwerken voor het aanvragen eener vertooning in den Poesje ('s morgens omstreeks 11 u.) of het bekomen eener gemeentelijke toogboot voor bezoek der haveninrichtingen ?

BRUSSEL.

Op 21 November werd de reeks wintervoordrachten schitterend ingezet door Z. E. H. Dr. De Vis, professor te Leuven. Voor een vrij goed bezette zaal heeft Dr. De Vis, die verschillende jaren in Italië vertoefde, het land van de zon, van de levendige kleuren, ons gesproken van het Noordelijk gebied. Deze voordracht was verduidelijkt met lichtbeelden en afgewisseld door een zeer verdienstelijke uitvoering van Italiaansche volksliederen.

Spreker bracht ons eerst langs de uitgestrekte meren omgeven met hooge bergen. Van de natuurpracht kan men zich geen denkbeeld vormen. Terloops vernamen wij 't een en 't ander over het Italiaansch volksleven.

Vervolgens leidde Dr. De Vis ons door verschillende Italiaansche steden. Hij gaf ons een zicht op de Kathedraal van Milaan welke uitsluitend in wit marmer is gebouwd. Zij is een kantwerk van steen en is opgevat in den gothischen stijl. Het gebouw telt 200 torentjes en is voorzien van een torenspits van 110 meter hoogte.

Te Pavia bestaat een overdekte oude militaire brug. Het Karthuizerklooster is een van de schoonste van de wereld en is opgevat in Renaissancestijl. De stad Verona heeft het meest haar oud karakter bewaard. Zij bestond reeds 200 jaar voor J.C. Padua bezit een prachtige basiliek.

Spreker gaf ons tal van zichten over Venetië, een belangrijke stad gebouwd aan de boorden van de Adriatische zee. De meeste huizen zijn op palen gebouwd, de straten zijn kanalen. Deze stad is rijk aan kunstgebouwen.

Deze voordracht was niet alleen aangenaam en leerzaam maar zij heeft er toe bijgedragen om onzen kunstsmaak te ontwikkelen. Wij zijn daarom zoo vrij aan den geachten spreker te vragen wanneer wij ons de schoonheden van andere gedeelten van Italië laat bewonderen.

De sekretaris, de heer Verbauwe, maakte zich de tolk der aanwezigen om den Z. E. H. De Vis dank te zeggen voor den aangenamen en belangwekkenden avond welke hij aan de leden van den V.T.B. heeft bezorgd.

M. P.

ST. NIKLAAS.

Woensdag, 26 November, hield Eerw. Broeder Aloïs, bestuurder van O. L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen, voor de leden van den V.T.B. een voordracht over **« Zwitserland en Noord-Italië »**.

Voor een buitengewoon talrijk publiek vertelde spreker over zijn reis door het eenig-mooie bergland en de streek der Zwitsersche meren.

De prachtige reeks lichtbeelden wekte vooral bewondering. Tusschen de 2 deelen der voordracht in, sprak de plaatselijke afgevaardigde over het doel van den V.T.B. en gaf bondig verslag over de werking van tak St. Niklaas gedurende het verloopen jaar. Als gevolg hiervan meldden verscheidene nieuwe leden zich aan.

— NIEUWE AFGEVAARDIGDEN —

KAPELLEN : Dr. Med. Libbrecht, Antwerpschesteenweg, 16, in vervanging van M. P. Beinaerdts, aftredend wegens drukke bezigheden.
HASSELT : Hr. Coolș Teo, Kapelstraat.

BUITENLAND

BOSCHKAPELLE : Hr. Dobbelaer P.
HOEK : Hr. Hamelinck Karel.
HULST : Hr. Freyzer Richard, Vischmarkt (plaatselijke afgevaardigde).
NIEUW-NAMEN : Hr. Antheunis-Bouwens.
ST. JANSTEEN : Hr. Pluym F., Heykant.
TERHOLE : Hr. van Damme P. P.
ZAAMSLAG : Verberkmoes S., Fort Axel.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegank— uw

ANTWERPEN.

DINSDAG 16 DECEMBER : Vierde vertooning in den Poesje. Opvoering van « Haar en Quito » en « De Zeeslag van Palestina » (verschrikkelijk zeegevecht).

VRIJDAG 19 DECEMBER : Tweede Wintervoordracht in de feestzaal der Normaalschool, Quellinstraat, om 8 uur 's avonds. De E. H. De Vis die zal spreken over **Reizen in Italië.**

ZONDAG 21 DECEMBER : Bezoek aan de haven gedeeltelijk per toogboot. Deelnemingsprijs 1 fr. Bijeenkomst aan het Loodswezen om 9.45 u.

Op denzelfden dag vergast de afdeeling fietsers de leden op een gezelligen avond in de zaal van het Hotel Cecil, Van Arteveldestraat 8. Aanvang 7.30 u. Op dezen avond zal o.a. gegeven worden Zang en Deklamatie, en tot slot een Kerstboom. De leden die het hunne wenschen bij te dragen voor den Kerstboom kunnen hun geschenk (laten) afgeven in het Lokaal « De Worstepan », Turnhoutschebaan 7, Borgerhout Alle V.T.B-ers worden vriendelijk uitgenoodigd.

DINSDAG 23 DECEMBER : Gezien de groote belangstelling wordt een tweede bezoek om 8.30 u. 's avonds op touw gezet aan de inrichtingen (in volle werking) van de bakkerij en de bloemmolens der maatschappij « De Vereenigde Bakkers » (Brugstraat). Bijeenkomst Hoek St. Jansplaats en Brugstraat om 8.15 u. Aantal deelnemers zeer beperkt Kaarten af te halen op het sekretariaat, Dambruggestraat 116.

BRUSSEL.

OP DINSDAG 23 DECEMBER : Voordracht over Friesland, door den Heer A. Hans in de Tooneelzaal Pletinckxstraat 19 (Beurs) om 8 uur.

IN JANUARI (vermoedelijk op Zondag 11 Jan.) groepreis naar Antwerpen met bezoek aan een schip en bijwoning der vertooning in de Vl. Opera. Inschrijvingen worden aangenomen bij de secretaris van Tak Brussel : dhr. G. Verbouwe, L. Theodorstraat 46, Jette.

IN VOORUITZICHT : OP een Zondag in Januari houdt Dr. Ing. Stan Leurs een wandelvoordracht op de Groote Markt te Brussel over de gebouwen en gevels van dit plein. Bezoek aan het Broodhuis.

GENT.

ZONDAG 21 DECEMBER : Zesde reis naar Antwerpen. In den voormiddag bezoek aan een prachtschip. Om 12.30 u. gezamenlijk noenmaal. Om 14 3/4 u. vertooning in den Kon. Vlaamschen Opera. Opvoering van « Hansje en Grietje » en het ballet Phœbe.

Deelnemingsprijs voor trein, middagmaal, toegang schouwburg (plaatsen van minimum 6 fr. gewaarborgd) voor leden 19.75 fr. voor niet-leden 22.25 fr. Houders van vrijkaarten of abonnementen betalen respectievelijk 10 fr. en 11,75 fr. Toetredingen tot 17 December bij den afvaardigde H. Gijselinck, Begijnhoflaan 31 te Gent.

ZONDAG 11 JANUARI : Zevende groepsreis naar Antwerpen.

LEUVEN.

ZONDAG 21 DECEMBER : Uitstap naar Antwerpen met bijwonen eener vertooning in den Kon. Vlaamschen Opera. Opvoering van « Hansje en Grietje ». Vertrek uit Leuven om 8.37 u. terug om 22.11 u. In den voormiddag bezoek aan de haven per boot. Deelnemingsprijs voor de leden 21 fr. voor de niet-leden 23.50 fr. (trein, middagmaal, toegangskaart Opera). Inschrijvingen zenden aan den afgevaardigde Hr. Fr. De Smet.

MECHELEN.

ZONDAG 21 DECEMBER : Uitstap naar Antwerpen met bijwonen eener vertooning in den Kon. Vl. Opera. Opvoering van « Hansje en Grietje ». In den voormiddag boottocht langs de haven en wandelvoordracht door den Heer Willem Heylen. Deelnemingsprijs : 10 fr. (voor middagmaal en toegangskaart Schouwburg). Ieder neemt dus voor zichzelf zijn reiskaartje. Vertrek uit Mechelen om 9.13 u. De leden vinden elkaar te Antwerpen aan het station waar Hr De Bruyne hen opwacht. Toetredingen zenden aan den afgevaardigde Hr. L. Van den Hove, Van Benedenlaan 59, Mechelen.

RIJKEVORSEL.

VRIJDAG 19 DECEMBER : Om 5 uur in de gemeentezaal, Voordracht met lichtbeelden over Ierland door Hoogstudent Jozef Vermeulen. De V.T.B.ers der omliggende gemeenten zijn altijd welkom.

ST. NIKLAAS.

WOENSDAG 17 DECEMBER : Om 8 uur 's avonds in de bovenzaal van het bondslokaal « De Hoop », Houtbriel, voordracht met lichtbeelden door den Heer A. Van Werveke, Conservator der musea van oudheden en van de historische monumenten der stad Gent. Onderwerp : « Gent's monumenten en Kunstschatten ».

BEGIN JANUARI 1925 : Voordracht met lichtbeelden door den Weleerw. Heer Nobels, leeraar aan het klein seminarie over « De Kathedralen in Engeland ».

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

DERDE JAARGANG.

(1924

— UITGEVERIJ « LIBERTAS » BRUSSEL (V). —

Inhoud van DE TOERIST :-: Derde Jaargan

De in vetjes gedrukte bladzijden gelieve men te zoeken nà 268. De zetter is van hier opni begonnen met 128

Aalst. (De spotnamen der gemeenten van het arrondissement —) 145-183
Affligem. (Abdij) 189
Afgevaardigden. 137-217-267-319
Afrika. (Oost-) 55
Afstandsontwikkeling en snelheid der rijwielen. (berekening) 186
Amerika. (Momentopnamen in —) 171
» (Zuid- : Patagonië) 133-162
Antwerpen. De Haven. 151
» (Stille hoekjes in het oude —) 315
» Het museum Claes. — 98
» De Poesje. 165
» (omgeving) : « Pulhof ». 105
» (provincie). — Reisplan. 119
» De Scheldebrug. — 55
» (omgeving) : « Troyentenhof ». 105
Ardennen. — Reisplan. 119
» (Fransche) 196
» (Luiksche) Reisplan. 119
» (Naamsche) Reisplan. 119
Assche. 181
Audenaarde. 23-24-225
» (St. Walburgakerk) 51
Autobusdienst. (Wet) 153
Automobielconstructie. (De Belgische —) 4
Automobielnijverheid. (in de Ver.St.v.Am.) 42
Automobielsalons te Parijs en te Londen. (De jongste —) 197
Automobieltechniek 42-197
Azuren kust. (Brieven van de —) 6-20-49-68-151
Balans. (Geldelijk beheer van den V.T.B.) 186
Bali. (eiland) 16-33
Begijnhof. (Het Liersche —) 173
Belasting op het fietsen. (Nederland) 251
Berlijn. 9
Bijdrage 1925 (betaling van het jaargeld) 199-314
Bondsuitgaven 201
Bosch en Heide. (Naaml. Venn. —) 208
Brecht 191
Brugge 126-164-182
» (De Burcht te —) 128
» (Landdag) 109-111-164-182
» (Beknopte lijst van Musea en Merkwaardigheden van —) 136
» (Mooie plekjes rond —) 130
Brussel. — De Groote Markt. 24
» — De Zavelkerk. 51
» — Knokke. 231
Cadzand. (Dijkages en zeeweringen te —) 179-198
Charleville. 196
Coquilhatville. 85
Coxyde 22-159
Dakar. 78
Damme. 134
Darmstadt. (In en om —) 94-112-142
De Panne. 22
Diest. 227
Dijkages en Zeeweringen in het land van Cadzand 179-198
Duinen. (De bebossching onzer —) 56
Duinen. (schending) 159
Eala. (Belgisch Kongo) 85
Eerelijst. (aanwerven van nieuwe leden) 24
Eine. 23
Elisabethstad. 87
Elzas-Lotharingen. 201-205-207-225
Eupen. 244
Fantasie in kleine... scherts. 2
Fietsen in Nederland (belasting) 251
Fietstocht. (Achtdaagsche—door de Kempen, Limburg en Nederland) 115
Fotografie. 3
Frankrijk. (Noord-) 135
Frankrijk. (Landschappen en steden van —) I. De Ardennen. 196
Fumay. 196
Geeraardsbergen (behoud van de Marktbron) 40
» Het feest van Tonnekenbrand 45
Geest en Lichaam. 105
Geel. 239
Givet. 196
Goes. 157
Gouda. 168
Grand Bassam. 78
Granville en Normandie. 161-176
Grensverkeer naar Frankrijk toe. 128-161
Hamme. (Iets over —) 29
Han. (Grot van —) 213
Heide. (De Calmpthoutsche —) 238
Hekelgem. 181
Herenthals. 153-209
Herzele. 147
Hootond. 225
Hotels, aangesloten bij den V.T.B. 122-169-201 217-267-207
Hotelwezen. 52-56
Hof van Savoye te Mechelen. ('t —) 19-51
Houcke. 130
Hulst. 192
Hygiene voor den fietser-toerist. 241-183
Indië (Naar Nederlandsch —) 211
Isegem. (Boos —) 62-102
Italië. 211
Jaarboek 1924. 168
Kapel van St. Idesbaldes. (De historische) 22-178
Kapellen. (schending van natuurschoon) 21
Kasteel van de Schoone Slaapster. (Het — : « Spruytershof », Kontich) 224
Kasterlee. 142-153
Katanga. 79
Klimaat in Zwitserland. (Het —) 184
Kluisberg. (Ruien) 225
Knokke-Brussel. 231
Knokke en het Zwin. (De nieuwe zeedijk tusschen —) 216
Kongo. (Belgisch —) 78-85
Kuylaerts, Gerard (Wijlen —) 132
Landdag te Brugge. 109-111-126-127-164
Leden. (Begunstigende —) 137
Leden. (Beschermende —) 137
Lichtaart. 153
Lier. (Begijnhof). 173
Limburg. — Reisplan. 119
Lissewege. 130
Lourdes. 193
Luchtverkeer. (Sevilla-Buenos-Ayres) 42
Luxemburg, Groot-Hertogdom —) Reisplan. 120-226-250
Maasvallei. 178
Meessen. 22
Mézières. 196
Millen. 23
Moerdijk. (Brieven van over den —) 35-149
Monthermé. 196
Natuurschoon. (Het bewaren van —) 117

Nederland. (Fietstocht door —) 115
Nieuwjaar. 1
Nieuwpoort en Oostende. **160**
Ninglinspo. 138
Ninove. **148**
Noordzee-Hotel te Knokke-a-Zee (Het —) 100
Normandië. 161-176
Oost-Duinkerke. 159
Oostende en Nieuwpoort. **160**
Oostkerke. 130
Organisatiefonds. 222-237-256-**137-159-199-221**
Oud-Stuivekenskerke. 23
Padvinderij. (Vlaamsche —) 266
Patagonië. **133-162**
Peerdsbosch. (Het —) 61
Podebràdy. (Tsjecho-Slowakije) **180**
Poelkapelle. (over de verwoeste dorpskerk) 38
Poperinge. (St. Janskerk) 38
Postkaarten uit den Elzas (toeristische verzen) **157**
Praag. **149**
Reisindrukken. (Antwerpen-Katanga) 79
Reisplannen. (Schetsen van —) 119
Reizen in 1924. (Onze —) 11-104-200
Reizen in 1925. (Onze —) 173
Reizen voorbereiden. 267
Reizen, vroeger en nu. 65
Remouchamps. (Grot) 138-160-209
Revin. **196**
Rijwiel. **184-185**
Rijwiel-onderdeelen. (Nederlandsche benamingen) **184**
Ronse. 225
» (St. Martenskerk) 38
Scherpenheuvel. 143
Secretariaat. (Het —) **176**
Secretariaat. (huishoudelijke en practische mededeelingen) in ieder nummer.
Severin, Juliaan. **315**
Sombeke. 208
Sottegem. 159-182
Spoorweg. (historiek) 65
Spoorwegverbindingen. (Gebrekkige —) 47
Symbolen en Mijlpalen. (Van —) 254
Tapijtweverij. (Over —) **200-208**
Toerist. — Luxe-uitgave. (De —) **199-314**
Tsjecho-Slowakije. **149-180**
Ter-Duinen. (De Middeleeuwsche hofsteden van —) 14
Tielen. 153
Toeristenbond. (Zweedsche —) 7
Toerist-type. (Een Vlaamsch —) 136
Tollembeek. 110
Tongerloo. 239
T. S. F. in China. 42
T. S. F. Radiografisch centrum te Warschau. 42
Tunnel Engeland-Vasteland. 41
Turistföreningen. (Svenska —) 7
Uitstappen, bijeenkomsten, enz., in ieder nummer.
Veerdiensten. (Nederlandsche —) **263-131**
Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer in de Kempen onder bescherming van den V.T.B. (Stichting van een —) **210**
Verkeersregeling te lande. (Algemeen—) 104-181
Verkeersregeling te Brussel. **8**
Verkeersregeling te Antwerpen. 41
Verkeerswegen en -wezen 11-22-41-54-55-170-185-196-197-202-212-217-227-242-263-265-**153-189-202-316-318**
Verminderingen, in ieder nummer.
Verslag algemeene werking 1923. 166
Vervoer : Zie Verkeer.
Vlaamsche Koloniale Studiekring. 77
Vlaanderen. 11
Vlaanderen. (Fietstocht door —) 115
Vlaanderen. (Fransch —) **135**
Voordrachten 1924-1925. (Onze —) **179**
Waasland. 185
Walsoorden. 192-195
Watervallen. (De Victoria —) 240-262
Westerloo. 239-259
Wet op de openbare en regelmatige autobusdiensten **153**
Wet op het verkeer. 242-**153-202-316**
Zaïre. (orgaan van den V. K. S.) 78
Zevenkerke. 130
Zoutleeuw. **129-131**
Zweden. **7**
Zwitserland. (klimaat). **184-157**

BOEKBESPREKINGEN.

Baedeker K., Paris et ses environs, Baedeker, Leipzig **137**
Bols J., In open lucht bij onze insecten, De Bièvre, Brasschaat 216
Bossche J. (van), Liederen en gedichten (folfklore uit Waasland), E. van Dooren, Vracene 216
Broekaert A., De verrassingen van Stijn, Tspyker, Gent 122
Brutsaert, Dr. H., e.a., Nieuw Vlaanderen, Verh. v.d. Kath. Hoogeschooluitbr. 214-15 11
Buysse C., De laatste ronde, C. A. J. van Dishoeck, Bussum 11
Colpin M., Het reukerwtje, Verb. der Hofmaatschappij, Schaarbeek 216
Denijn's Beiaardspel, Godenne, Mechelen 216
Gevaert's Foto-handboek 216
Henry O., Le guide du touriste en Belgique, Ed .générales, Brussel **137**
Klarwill V., Függer-Zeitungen,Rikola-Verlag Weenen, Leipzig, München 155
Leurs Dr. Ing., C. e.a., De Kempen, De Sikkel & V.T.B., Antwerpen **138**
Loon H. (van), De geschiedenis der menschheid, Scheltema & Holkema, Amsterdam **319**
Michel Ed., Hôtels de ville et beffrois de Belgique, G. van Oest & Cie, Brussel 25
Michel Ed., Abbayes et monastères de Belgique, G. van Oest & Cie, Brussel 25
Packeu & De Hondt, Mijn paradijs, Centrale Boekhandel, Brugge.
Seyn Eug. (De), Dictionnaire historique et géographique des communes belges, A. Bieleveld, Brussel 74,122,216,**137-157-319**
Stevens R. & Van der Swaelmen L., Guide du promeneur dans le forêt de Soignes, G. Van Oest & Cie, Brussel 25
La Suisse (Zak-atlas voor toeristen, Off. suisse du tourisme, Zurich (Lausanne) **157**

ILLUSTRATIES IN DE TOERIST 1924 VERSCHENEN.

Bouillon. **3**
Verkeersregeling. **8**
Hofstede van Bogaerde (13e eeuw) (Hofsteden « Ter Duinen ») **14**
De schuur der Allaertshuizen. (idem) **14**
Het eiland Bali. **16**
Bali. — Tempeltjes voor de huisgoden. **17**
Het eiland Lombok. **18**
Het hof van Savoye. (Mechelen) **19**
De Durme. **30**
Het Gelaag. (Hamme) **31**
Bali. — Chineesche wijk te Den Pasar. **34**
De haven van Antwerpen. **36-37**
Geeraardsbergen. — De trap op den berg. **46**
Isegem. **62-64**

Een Senegaleesche dans te Dakar. 78
Waterval Lubumbashi-rivier. 83
Rhodesia. — Victoria-waterval. 84
Hekwieler op den Kongostroom. 86
Elisabethstad. (grondplan) 87
Elisabethstad. — Postgebouw. 88
Elisabethstad. — Hoofdkerk. 88
Elisabethstad. — Bank van Belgisch Kongo. 89
Kopersmelterijen te Lubumbashi. 89
« De Gouden Lanteern » te Kortrijk. 93
Darmstadt. — Sackgasse. 95
Darmstadt. — Het stadhuis. 96
Darmstadt. — Woogstrasse. 97
In het Museum Claes. 99
« Noordzee-Hotel » te Knokke-a-Zee. 101
Isegem. — Kasteel. 102
Tollembeek. — 't Hof Daminet (oude hoeve) 110
Darmstadt. — Het Residenzschloss. 112
Darmstadt. — Portaal aan den klokkenbouw van het Residenzschloss. 113
Darmstadt. — Poortgebouw van het Residenzschloss. 114
Tongeren. — Standbeeld van Ambiorix 116
Brugge. — Oude griffie. 128
Brugge. — Schoorsteen in het Vrije. 129
Zevenkerke. — De abdij. 131
Lissewege. — De toren. 132
Oostkerke bij Brugge. 133
Damme. — Huis van den baljuw Weyts (16e eeuw). 135
Darmstadt. — Museum-portaal. 143
Darmstadt. — Hochzeitsturm. 144
Darmstadt. — Station. 145
Maastricht. — St. Servaaskerk. 147
Amsterdam. — Groenburgwal. 150
Amsterdam. — Patriciërshuizen aan de Heerengracht 150
Amsterdam. — Poort van het Waaggebouw. 150
Goes. — Stadhuis en kerk. 157
Granville. — De haven. 162
Granville. — De rots met Casino. 162
V.T.B.ers op den Landdag te Brugge. 164
Lier. — Begijnhof. 174-175
Cadzand. — Verdediging van den dijk door beschoeiing. 179-199
Sluis. — Het stadhuis. 183
Abdij van Affligem. 189-190-191-192
Lourdes. 193
Zeeuwsch-Vlaanderen (Groede) 199
Uitwateringssluis van Wateringen te Groede. 199
Straatsburg. — De Kathedraal. 206
Metz. — De kathedraal 206
Herenthout. — St. Pieterskerk. 210
Een idylle te Venetië. 212
Het kasteel van de « Schoone Slaapster » (« Spruytershof », Kontich). 221
Diest. — Ingang van het begijnhof. 228
» — Groote Markt. 228
» — Puinen van de St. Janskerk. 230
» — De citadel. 231
Knokke. — Plan. 232
Brugge. — Plan. 232
Eupen. — Vijf zichten. 244
» Drie zichten. 247
» Weverij. 248
Ligneuville bij Eupen. 248
Spa. — Panorama. 253
» — Promenade Meyerbeer. 257
» — Omgeving. 258
Buenos-Ayres. — Standbeeld op de Avenida Alvear. 260
» — Avenida de Mayo. 261
» — De Palmendreef. 261
Patagonië. — Lago Argentino. 133
» — Porto Madrynes. 134
» — Hoeve Estaneia Anita te Santa-Cruz. 162
De Kempen. 138
Steenokkerzeel. 141
Scherpenheuvel. — Interieur der kerk. 144
» — Plan. 145
Lede. — Kerk. 147
Tsjecho-Slowakije. — Zicht. 149
De haven van Antwerpen. 151
» Electrische kraan. 152
Oostende. — Platte grond. 161
Nieuwpoort. — Platte grond. 161
Antwerpen. — De Poesje : ingang. 165
» — De Poesje : het tooneel. 166
» — De Poesje : Een proloog. 166
» — De Poesje : vermaarde tooneelfiguren. 167
Gouda. — De Waag. 169
Het secretariaat (St. Jansplaats, 29). 175
» (Oude Steenweg, 13) 176
» (Dambruggestr., 116) 177
St. Idesbald. 178
Podebrády : vier zichten. 180-181-182
Sottegem. — Kerk. 183
Voornaamste onderdeelen van het rijwiel. 185
Brecht. — Kapel. 191
» — Ontwerp van Lessius'standbeeld 192
» — Gemeentehuis met standbeeld van G. Mudaeus. 194
» — Een pintjesmeester. 195
» — Museum. 195
Automobieltechniek. — Voorwielrem op Amicarwagen 198
» — Gewone en « ballon »-band voor eenzelfde wielmaat 198
» Moderne carrosserie. 198
Tapijtweverij De Wit van Mechelen. 200
Groep V.T.B.ers van Maastricht. 209
In de Kempen (Postel). 210
Genua. — Domportaal. 212
Caïro. 213
Vlaaikensgang te Antwerpen 215